ଭାରତରୁ ଚୀନ୍

ଲେଖକ :

ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ

ପ୍ରକାଶକ :

ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଚ୍ୟୁଟ୍ ଅଫ୍ ଓରିଏଣ୍ଟାଲ୍ ଏଣ୍ଡ ଓରିଶାନ ଷ୍ଟଡ଼ିଜ୍
ଦ ୟୁନିଭର୍ସ, ମୈତ୍ରୀ ସରଣୀ, କଟକ-୧

ମୁଦ୍ରଣ :

ଦ ପ୍ରିଣ୍ଟୋଭର୍ସ, କଟକ-୧

ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ :

୧୯୮୮

ମୂଲ୍ୟ :

ଟ ୩୦.୦୦ ଙ୍କା।

BHARATARU CHIN

Written by :

Chittaranjan Das

Published by :

Institute of Oriental and Orissan Studies
The Universe, Maitree Sarani, Cuttack-1

Printed at :

The Printoverse
Cuttack-1

First Edition :

1988

Price :

Rs. 30-00

ଉତ୍ସର୍ଗ-ପତ୍ର

ନୂତନ ଚୀନ୍ ସରକାରଙ୍କର ଅନୁକୂଳରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ଏକ ସଂସ୍ଥା ରହିଛି, ଯିଏକି ପୃଥିବୀର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶ ସହିତ ଚୀନ୍ ଜନଗଣଙ୍କର ବନ୍ଧୁତା-ସ୍ଥାପନ କରାଇବାର ବିଶେଷ ଦାୟିତ୍ୱଟିକୁ ତୁଲାଏ । ଆମେ ସେହି ସଂସ୍ଥାର ମାଧ୍ୟମରେ ହିଁ ଚୀନ୍ ଦେଶ ଦେଖି ଯାଇଥିଲୁ । ପ୍ରସ୍ତୁତ ପୁସ୍ତକଟିକୁ ମୁଁ ସେହି ସଂସ୍ଥାଟିର (Chinese People's Association with Foreign Countries ସଂକ୍ଷେପରେ CPAFFC) କୃତଜ୍ଞ ସ୍ମରଣରେ ତାହାର ମଧ୍ୟରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅର୍ପଣ କରୁଛି ।

କଟକ
୧୫ । ୮ । ୮୭

ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ

ପୃଷ୍ଠଭୂମି

ଚୀନ୍ ସହିତ ଭାରତବର୍ଷର ବନ୍ଧୁତା ଯୁଗ ଯୁଗର । ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ମହାନ ବାଣୀ ଏଇ ମୈତ୍ରୀର ସୂତ୍ର । ମଝିରେ ଚୀନ୍ ସହିତ ହୋଇଥିବା ସଂଘର୍ଷକୁ ଚୀନ୍‌ର ଜନସାଧାରଣ "ଏକ କୃଷ୍ଣ ଦୁଃଖଦାୟକ ଅଧ୍ୟାୟ" ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣନା କରନ୍ତି ଏବଂ ଏହାର ଏକ ଆପୋଷ ସମାଧାନ ସମ୍ଭବ ବୋଲି ଭାରତବର୍ଷର ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସହିତ ଏକମତ ହୁଅନ୍ତି ।

ଏ ହେଉଛି ରାଜନୈତିକ ଦିଗ । ରାଜନୈତିକ ସମ୍ପର୍କର ସମୟ ସାଂସ୍କୃତିକ ସମ୍ପର୍କର ସମୟ ତୁଳନାରେ ସ୍ୱଳ୍ପ ଏବଂ ରାଜନୈତିକ ସମ୍ପର୍କର ଉତ୍ଥାନ ପତନ ବହୁ ଘଟଣା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । କିନ୍ତୁ ସାଂସ୍କୃତିକ ସମ୍ପର୍କର ସମୟ ଦୀର୍ଘ ଏବଂ ନିବିଡ଼ ।

ସେଇଟା ଚୀନ-ଭାରତ ସଂଘର୍ଷର ସମୟକାଳ । ବେଦନାଗ୍ରସ୍ତ ଜବାହରଲାଲ ଯାଇଥାନ୍ତି ଶାନ୍ତିନିକେତନକୁ ଦୀକ୍ଷାନ୍ତ ଭାଷଣ ଦେବା ପାଇଁ ଏବଂ ସେ ତାଙ୍କର ଭାଷଣରେ କହିଚାଲନ୍ତି ଚୀନ-ଭାରତର ସାଂସ୍କୃତିକ ସମ୍ପର୍କର କଥା ଏବଂ ପରିଶେଷରେ କହନ୍ତି ଦୁଃଖଦାୟକ ସଂଘର୍ଷର କଥା । ହଠାତ୍ ଦେଖାଯାଏ ଯେ ଜବାହରଲାଲଙ୍କ ଭାଷଣ ସହିତ ସେଥିରେ ଥିବା ଚୀନା ଅଧ୍ୟାପକଙ୍କ ଆଖିରୁ ଲୁହର ଧାର ଗଡ଼ି ଚାଲିଛି । ଜବାହରଲାଲଙ୍କ ଭାଷଣ ଯେତିକି ଅନର୍ଗଳ ଓ ଭାବ ପ୍ରବଣ ହେବାକୁ ଲାଗିଛି ଚୀନ-ଭାରତ ସମ୍ପର୍କ ବିଷୟରେ, ଚୀନା ଅଧ୍ୟାପକଙ୍କ ଆଖିରୁ ମଧ୍ୟ ସେଇଭଳି ଛୁଟିଛି ଅନର୍ଗଳ ଲୁହ ଧାର ।

ରାଜନୀତି, ଭାଷା, ହିମାଳୟ, ସଂଘର୍ଷ, ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଟପି ଏଇ ଯେଉଁ ସମ୍ପର୍କ ପ୍ରତିଭାତ, ସେଇ ସମ୍ପର୍କକୁ ଅଧିକ ରସାଣିତ ଓ ନିବିଡ଼ କରିବାପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ କରୁଛି କାଉନ୍‌ସିଲ୍ ଅଫ୍ କଲଚରାଲ ରିଲେସନ୍‌ସ, ଓଡ଼ିଶା ।

ଏହି ଅନୁଷ୍ଠାନ ତରଫରୁ ଏଯାବତ୍ ପାଞ୍ଚୋଟି ପ୍ରତିନିଧିଦଳଙ୍କୁ ଚୀନ ପରି ଭ୍ରମଣରେ ପଠାଯାଇଛି ଏବଂ ଏହା ଭିତରେ ଚୀନା ପ୍ରତିନିଧି ଦଳ ମଧ୍ୟ ଏହି ଅନୁଷ୍ଠାନର ନିମନ୍ତ୍ରଣରେ ଓଡ଼ିଶା ଆସିଛନ୍ତି । ବିଭିନ୍ନ ଦଳ, ମତ, ଗୋଷ୍ଠୀ ନିର୍ବିଶେଷରେ ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି ମାନେ ଏହି ପ୍ରତିନିଧି ଦଳରେ ଯାଇଛନ୍ତି ଏବଂ ସେମାନେ ବିଭିନ୍ନ ପତ୍ର ପତ୍ରିକାରେ ଆପଣାର ଭ୍ରମଣ କାହାଣୀ ଲିପିବଦ୍ଧ କରି ଏଇ ମୈତ୍ରୀକୁ ଦୃଢ଼ୀଭୂତ କରିଛନ୍ତି ।

ଚୀନ୍ ପରିଭ୍ରମଣରେ ଯାଇଥିବା ପ୍ରଥମ ପ୍ରତିନିଧି ଦଳରେ ଥିଲେ ୰ରାମକୃଷ୍ଣ ପତି, ୰ଶଶିଭୂଷଣ ପଟ୍ଟନାୟକ ଓ ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ପାଣିଗ୍ରାହୀ । ପ୍ରଥମ ଦୁଇଜଣ ଆଉ ଇହ ଜଗତରେ ନାହାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ସ୍ମୃତି ପ୍ରତି ଆମେ ଗଭୀର ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି ଅର୍ପଣ କରୁଛୁ ।

କାଉନ୍‌ସିଲ ଅଫ୍ କଲଚରାଲ ରିଲେସନ୍‌ସ ଆନୁକୂଲ୍ୟରେ ଯାଇଥିବା ପ୍ରତିନିଧି-ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ 'ମାତୃଭୂମି'ର ସମ୍ପାଦକ ୰ବ୍ରଜାନନ୍ଦ କର (ପଞ୍ଚମ ପ୍ରତିନିଧି ଦଳର ନେତା) ଏବଂ ୰ରବି ରାଉତ (ଚତୁର୍ଥ ପ୍ରତିନିଧି ଦଳର ସଭ୍ୟ) ଆଉ ଆମ ଭିତରେ ନାହାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ଆକସ୍ମିକ ପରଲୋକରେ ଆମ୍ଭେମାନେ ଗଭୀର ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି ଜ୍ଞାପନ କରୁଛୁ ।

ଯେଉଁ ସଭ୍ୟମାନେ ଚୀନ୍ ପରିଭ୍ରମଣରେ ଯାଇଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ବୋଧହୁଏ ୰ରାମକୃଷ୍ଣ ପତି, ଶ୍ରୀ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି, ଶ୍ରୀ ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ପାଟଶାଣୀ ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ଶ୍ରୀ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ ଆପଣାର ଭ୍ରମଣ କାହାଣୀ ପୁସ୍ତକାକାରରେ ଲିପିବଦ୍ଧ କରିଯାଇଛନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସଙ୍କର ଏହି ବହି ହେଉଛି ସର୍ବଶେଷ ବହି ଏବଂ ଏହା ଚୀନ୍ ସମ୍ପର୍କରେ ପାଠକମାନଙ୍କୁ ଯେଉଁ ବିବରଣୀ ଦେବ, ତାହା ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଉପକାରରେ ଆସିବ ବୋଲି ଆମେ ଆଶା କରୁଛୁ ।

ଚୀନ-ଭାରତ ମଧ୍ୟରେ ନିବିଡ଼ ସମ୍ପର୍କ ହେଉଛି ବିଶ୍ୱ ଶାନ୍ତିର ରକ୍ଷାକବଚ । କାରଣ ଏହି ଦୁଇ ଦେଶର ଲୋକସଂଖ୍ୟା ପୃଥିବୀର ଲୋକସଂଖ୍ୟାର ଅର୍ଦ୍ଧେକରୁ ବେଶୀ । ପୁଣି ଦୁଇଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ସାଂସ୍କୃତିକ ସମ୍ପର୍କର ଐତିହ୍ୟ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ପବିତ୍ର ସୂତ୍ରରେ ଗୁନ୍ଥା । ତାହା ବିକାଶ ଲାଭ କରିପାରିଲେ ରାଜନୈତିକ ମତଭେଦ ଦୂର କରିବାରେ ପ୍ରଭୂତ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ । ବିଗତ କେଇ ବର୍ଷର ଘଟଣା ତାହା ପ୍ରମାଣିତ କରୁଛି । ଚୀନ ଓ ଭାରତ ମଧ୍ୟରେ ରାଜନୈତିକ ସମ୍ପର୍କରେ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଘଟିଛି ।

ପ୍ରସ୍ତୁତ ପୁସ୍ତକଟି ସେହି ସମ୍ପର୍କକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିବାରେ ସହାୟକ ହେଲେ ଆମ୍ଭେମାନେ ସୁଖୀ ହେବୁ ।

ବହି ପ୍ରକାଶ ପାଇବାରେ ବିଳମ୍ବ ଘଟିଛି । ତା' ଭିତରୁ କେତେକ ଆମର ଅପାରଗତା ଆଉ କେତେକ ଆମ ଶକ୍ତିର ବାହାରେ । ଏହି ବିଳମ୍ବ ପାଇଁ ଆମ୍ଭେମାନେ କ୍ଷମା ମାଗି ନେଉଛୁ ।

ଗିରିଜା ଭୂଷଣ ପଟ୍ଟନାୟକ
ଡିସେମ୍ବର, ୧୯୮୮ — ସମ୍ପାଦକ
କାଉନ୍‌ସିଲ୍ ଅଫ୍ କଲଚରାଲ ରିଲେସନ୍‌ସ
ଓଡ଼ିଶା

ସୂଚୀ

ବିଷୟ		ପୃଷ୍ଠା
୧ । ଭାରତରୁ ଚୀନ୍	....	୧
୨ । ନୂତନ ଚୀନ୍	....	୨୪
୩ । ଚୀନ୍-ପୁରୁଣା ଓ ନୂଆ	....	୬୩
୪ । କର୍ମୀସୃମାଣ ଚୀନ୍	....	୧୧୦
୫ । ଚୀନ୍‌ର ସାଂସ୍କୃତିକ ବିପ୍ଳବ	....	୨୦୩
୬ । ହିମାଳୟ ଡେଇଁଲେ ତିବ୍ବତ	....	୨୨୨
୭ । ଚୀନ୍‌ରୁ ଭାରତ	....	୨୩୨

—o—

— ଲେ-ଆଙ୍ଗ୍‌ର ରାଜା କହିଲେ, "ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଗରବ ହୋଇ ଆପଣଙ୍କର ଉପଦେଶ ଶୁଣିବାକୁ ଚାହୁଁଛି । ଆପଣ ମୋତେ ଉପଦେଶ ଦିଅନ୍ତୁ !"

ମେଙ୍ଗ୍-ତ୍‌ସେ (ପ୍ରାଚୀନ ଚୀନ୍‌ର ଜଣେ ସନ୍ଥ, ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ୩୭୨-୨୮୯) ଉତ୍ତର ଦେଲେ, "ରାଜା, ଜଣେ ମଣିଷକୁ ବାଡ଼ିରେ ପିଟିପିଟି ମାରିବା ଓ ତାକୁ ଖଣ୍ଡାଦ୍ୱାରା ହାଣି ମାରିବା ଭିତରେ କିଛି ଫରକ ଅଛି କି ?" "କୌଣସି ଫରକ ନାହିଁ," —ରାଜା କହିଲେ ।

ମେଙ୍ଗ୍—ତ୍‌ସେ ପୁଣି ପଚାରିଲେ, "ତାକୁ ଖଣ୍ଡାଦ୍ୱାରା ହାଣି ମାରିବା ଓ ସରକାରୀ କୁଶାସନ ଦ୍ୱାରା ତା'ର ଜୀବନ ନେବା ଭିତରେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ଫରକ ଅଛି କି ?"

ରାଜା ପୁଣି ଉତ୍ତର ଦେଲେ, "କୌଣସି ଫରକ ନାହିଁ ।"

ସେଥିରୁ ମେଙ୍ଗ୍-ତ୍‌ସେ କଲେ, "ତୁମ ଗୁହାଳରେ ପଶୁମାନେ କେଡ଼େ ମୋଟା ହୋଇଛନ୍ତି, ଘୋଡ଼ାଶାଳରେ ମୋଟା ମୋଟା ଘୋଡାମାନେ ଅଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଉପାସ ରହିରହି ତୁମ ରାଜ୍ୟରେ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ମୁହଁ ଶୁଖି ଯାଇଛି, ଏବଂ କ୍ଷେତର କୃଷକମାନେ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷରେ ମରୁଛନ୍ତି । ଫଳରେ ତୁମ ପଶୁମାନେ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଖାଇ ଯିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ପଶୁମାନେ ପରସ୍ପରକୁ ଗିଳି ଖାଇଯାଆନ୍ତି ବୋଲି ମଣିଷମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ଘୃଣା କରନ୍ତି । ମାତ୍ର, ଯେତେବେଳେ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ପିତା ବୋଲାଉଥିବା ରାଜା ତା' ରାଜ୍ୟକୁ ଏପରି ଭାବରେ ଚଳାଏ ଯେ ପଶୁମାନେ ଆସି ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଗିଳି ପକାନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ତାକୁ ଆଉ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ପିତା ବୋଲି କିପରି କୁହାଯାଇ ପାରିବ ?"

ଭାରତରୁ ଚୀନ୍

ଏପାଖରେ ଭାରତବର୍ଷ,-ସେପାଖରେ ଚୀନ୍ । ମଝିରେ ଦୀର୍ଘଶ୍ରେଣୀ ହିମାଳୟ ପର୍ବତ । ଏହି ପର୍ବତମାଳା ଆବହମାନ କାଳରୁ ରହିଛି । ଯଦି ଇତିହାସର ଏକ ଆବହମାନ କାଳ ଅଛି ବୋଲି କଳ୍ପନା କରାଯାଇ ପାରିବ, ତେବେ ଆମେ ନିଶ୍ଚିତ ଏକଥା ମଧ୍ୟ କହି ପାରିବା ଯେ, ଭାରତବର୍ଷ ଏବଂ ଚୀନ ନାମକ ଏହି ଦୁଇ ସାଂସ୍କୃତିକ ଲୋକଭୂମି ମଧ୍ୟ ଆବହମାନ କାଳରୁ ବିଦ୍ୟମାନ ରହିଛନ୍ତି । ମଝିରେ ଠିଆହୋଇ ରହିଥିବା ଉଚ୍ଚ ପର୍ବତ ଏପାଖର ମଣିଷ ସେପାଖକୁ ଯିବାରେ ଓ ସେପାଖର ମଣିଷ ଏପାଖକୁ ଆସିବାରେ ଆଦୌ କୌଣସି ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରି ପାରିନାହିଁ । ଏପାଖକୁ ସେପାଖ ସହିତ ଶତାବ୍ଦୀ ଶତାବ୍ଦୀ ଧରି ଯୋଡ଼ି ରଖିଥିବା ପର୍ବତ ମାଳାକୁ ଏକ ବ୍ୟବଧାନ ବୋଲି ବା କାହିଁକି କୁହାଯିବ ? ପରିଚିତ ହେବାର ଓ ସମ୍ପର୍କ ଯୋଡ଼ିବାର ଆଧୁନିକ ସାଧନମାନ ଯେତେବେଳେ ଆଦୌ ଉପଲବ୍ଧ ହେଉ ନଥିଲା, ଜାତୀୟତାର ଅତି-ପ୍ରୀତିମାନ ଯେତେବେଳେ ମଣିଷର ମନକୁ ଦେଶ ଓ ଭୂମିର ଭାଗ ବସାଇ, ସ୍ୱଦେଶ ତଥା ପ୍ରବାସର ତର୍କଣା ଫାନ୍ଦ ପ୍ରାୟ ମିଛଟାରେ ପରାଙ୍ମୁଖ କରି ରଖିବାଲାଗି ଆଦୌ କୌଣସି ପ୍ରୟାସ କରିନଥିଲା, ସେତେବେଳେ ସବତ-ଅବା ଏହି ହିମାଳୟ ପର୍ବତ ହିଁ ସେପାଖରୁ ଏପାଖକୁ ଓ ଏପାଖରୁ ସେପାଖକୁ ଯାବତୀୟ ସମ୍ପର୍କ-ସଞ୍ଚରଣ ସମ୍ଭବ କରିବା ଲାଗି ଏକ ସେତୁପରି ହୋଇ ରହିଥିଲା । ଯେତେବେଳେ କୌଣସି ପର୍ବତ ସେହି ପର୍ବତକୁ ଲଙ୍ଘିବା ସକାଶେ ଆହ୍ୱାନ ଦିଏ, ସେତେବେଳେ ତାହା ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ସେତୁ ପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରେ । ଭାରତବର୍ଷ ଏବଂ ଚୀନ ମଧ୍ୟରେ ଦେବତାତ୍ମା ହିମାଳୟ ଯେ ଏହିଭଳି ଏକ ସେତୁ ପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରି ଆସିଛି, ସେତୁ ପରି ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଛି ଓ ସେତୁ ପରି ହିଁ ବାଟ କଢ଼ାଇଛି, ଏହାକୁ ତାହାର ଏକ ଅନ୍ୟତମ ମହାନ ପରିଚୟ ବୋଲି ଅବଶ୍ୟ କୁହାଯାଇ ପାରିବ ।

ଯେଉଁଦିନ ରେଙ୍ଗୁନ୍‌ରୁ ବାହାରିଥିବା ଆମର ଉଡ଼ାଜାହାଜ ଯେତେବେଳେ ମୋର କଳ୍ପନାନୁମାନ ଭିତରେ ବ୍ରହ୍ମଦେଶ ପାରି ହୋଇ ଚୀନ ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ କରୁଥିଲା ସେତେବେଳେ ପ୍ରାୟ ଏହିଭଳି ଗୋଟିଏ ଭାବନା ମୋତେ ସତେଅବା କେଉଁଠି ମଗ୍ନ କରି ରଖିଥିଲା । ଇତିହାସ ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ ପାଇଲେ ଅନେକ ସମୟରେ ସତେଅବା ଏହିଭଳି ଏକ ମଗ୍ନତାର ଅନୁଭବ ହୋଇଥାଏ । ସେ ତବେଳକୁ ଜଗ୍ରବେଳ କ୍ରମେ ଗଡ଼ି ଆସୁଥାଏ । ଠିକ୍ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ସମୟରେ ହିଁ ଚୀନ ବିମାନ ବାହିନୀର ଏହି ବିମାନଟି ରେଙ୍ଗୁନ୍ ଛାଡ଼ିଥିଲା ।

ଦୁଇ ଘଣ୍ଟାରୁ ଅଧିକ ଅବଧିକାଳ ଆକାଶ ମାର୍ଗରେ ଉଡ଼ିବାପରେ ମୁଁ ସତେଅବା ଆକାଶର ମିନାରଟାରୁ ଭୂପୃଷ୍ଠର ମାନଚିତ୍ରକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଦେଖିଥିବା ପରି ଅନୁମାନ କରି ନେଉଥିଲି ଯେ, ବର୍ତ୍ତମାନ ବ୍ରହ୍ମଦେଶ ପାର ହୋଇ ସିବଣି ଓ ଚୀନଦେଶ ପଡ଼ିବଣି । ମୋ ତଳେ ମୁଁ କେବଳ ରୁପାରଙ୍ଗର ଚକଚକ ଏକ ସମତଳ ମେଘଶେଯ ଦେଖିବାକୁ ପାଉଥାଏ । ବ୍ରହ୍ମଦେଶର ରାଜଧାନୀ ରେଙ୍ଗୁନ୍‌ରୁ ଚୀନର ରାଜଧାନୀ ପେକିଙ୍ଗ୍ ସହରକୁ ସପ୍ତାହରେ ମୋଟେ ଥରେ ବିମାନ ଚଳାଚଳ କରେ । ତଥାପି ଆଦୌ ବେଶୀ ଭିଡ଼ ନଥାଏ, ଆମର ଏହି ବିମାନଟିରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ଅଧେ ଆସନ ଖାଲି ପଡ଼ିଥାଏ । ତେଣୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଦେଖି ପାରିବାକୁ ମନ କରିବା ଲାଗି ଆଦୌ କୌଣସି ବାଧା ନଥାଏ । ଅନେକ ଲୋକ ଅଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି ବିମାନଯାତ୍ରାବେଳେ ହଠାତ୍ ମୃତ୍ୟୁସଚେତ ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି ଓ ଧର୍ମପ୍ରାଣ ମଣିଷଙ୍କ ପରି ହୁଏତ ଭଗବାନଙ୍କର ଚିନ୍ତା କରନ୍ତି । ସେମାନେ କିଛି ଦେଖିବାକୁ ମନ କରନ୍ତିନାହିଁ । ଉଚ୍ଚକୁ ଉଠି ଯାଇଛନ୍ତି ବୋଲି ତ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ରହି ଥାଆନ୍ତି ଏବଂ ପୁଣି କେତେବେଳେ ଯାଇ ନିମ୍ନକୁ ଖସିବେ ଓ ନିମ୍ନରେ ଯାଇ ଥଳ ପାଇବେ, ସେଥିଲାଗି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶଙ୍କିତ ଭାବରେ ଧ୍ୟାନସ୍ଥ ହୋଇ ରହନ୍ତି । ହୁଏତ ଅନେକ ମଣିଷ ଏପରି ବି ଥାଆନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି ଉଡ଼ାରେ ବସିବା ମାତ୍ରକେ ସତେଅବା କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ମଧ୍ୟ ତଳକୁ ଦେଖିବେନାହିଁ ବୋଲି ଆଖି ବୁଜି ବସିଥାନ୍ତି । ଏମାନେ ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ସେହି ଲୋକମାନଙ୍କ ପରି ।

ହଠାତ୍ ଘୋଷଣା କରି କହି ଦିଆଗଲା ଯେ କୁନ୍‌ମିଙ୍ଗ୍ ପାଖ ହୋଇ ଆସିଲାଣି । ରେଙ୍ଗୁନ୍ ଓ ପେକିଙ୍ଗ୍ ମଧ୍ୟରେ କୁନ୍‌ମିଙ୍ଗ୍ ହେଉଛି ଆମର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ରହଣିସ୍ଥାନ । ଆମ ବିମାନଟି ଟଳମଳ ହେଲାପରେ କ୍ରମେ ତଳକୁ ଖସିବାର ଉପକ୍ରମ ଯେ କଲାଣି, ସେକଥା ବେଶ୍ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଅନୁଭୂତ ହେଉଥାଏ । କ୍ରମେ ଥଳ ଦିଶିଲା, ଆଖିକୁ କାତ ପାଇଲା । ମୁଁ ଝରକା ବାଟେ ତଳକୁ ଅନାଇଲି । ଦିଗନ୍ତ ବିସ୍ତୃତ ପାର୍ବତ୍ୟଭୂମି ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କିଛି ହେଲେ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଉ ନଥାଏ । ନିମିଷ ମାତ୍ରକେ ଆମେ ଗଗନ ମଧ୍ୟରୁ ପୃଥିବୀ-ମଣ୍ଡଳ ଭିତରକୁ ପ୍ରବେଶ କଲୁ । ଦୂରା ଦୂରା ହୋଇ ଜନବସତିମାନ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଲା । କୋଉଠି ପାହାଡ଼ର ମଥାନ ଉପରେ, ପୁଣି କେଉଁଠି ପାହାଡ଼ ପାହାଡ଼ ମଝିରେ ରହିଥିବା ଖାଲରେ । ଭୁଇଁଗୁଡ଼ାକର କଳନା କରୁକରୁ ଆମର ବିମାନ ଅବତରଣ କରିବାର ପଡ଼ିଆ ପାଖରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଗଲା । ଚୀନଦେଶରେ ଉଡ଼ାଜାହାଜର ପଡ଼ିଆଟା ମଧ୍ୟ କୃଷିଜମି ପରି ଦିଶୁଥାଏ । ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କେତୋଟି ଅଂଶକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ବିମାନ-ବନ୍ଦର ଗୋଟାକଯାକ ଫସଲ ଲଗା ହୋଇଛି । ଭୁଇଁକୁ ଛୁଇଁ ଆମର ବିମାନ ରନ୍‌ଓ୍ୱେରେ ଗତି କରୁଥିବା ବେଳେ ମୁଁ ଦୁଇପାଖକୁ ଅନାଇ ଦେଖିଲି, ବାଡ଼ରେ ମକା ଫଳିଛି, ତାରବାଡ଼ ମାନଙ୍କରେ ସିମ୍ବ ମାଡ଼ିଛି ଦୂଅରେ ପୋତା ହୋଇଥିବା ଅରଗ ମାନଙ୍କରେ ମଧୁରତରଡ଼ା ଗଛର ଝୁଲଦିଆ

ଫୁଲମାନେ କେଡ଼େ ଛୋଟ ଦେଖାଯାଉଛି । ଆମେ ଯେଉଁ ନୂଆ ଗାଆଁଟିକୁ ଆସିଛୁ, ତାହାର ପରିମଳ ସତେଅବା ଏଇଥିରୁ ହିଁ ଧରା ପଡ଼ିଗଲା ମଝିରେ ମଝିରେ କେତୋଟି କ୍ଷେତ ମଧ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଲା । ସେଥିରେ ଲୋକେ କାର୍ଯ୍ୟବ୍ୟସ୍ତ ରହିଥାନ୍ତି । ଘରଆଡ଼ ସବୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀମନ୍ତ ଲାଗୁଥାଏ । ପୃଥିବୀର ପ୍ରାୟ ଯେକୌଣସି ଉଡ଼ାଜାହାଜ ପଡ଼ିଆ ପରି ମୋଟେ ଖାଁ ଖାଁ ଲାଗୁନଥାଏ, ଇଏ ନିଶ୍ଚୟ ଗୋଟିଏ ଅଲଗା ପ୍ରକାରର ଦେଶ ହୋଇଥିବ, ଜାହାଜରୁ ଓହ୍ଲାଇବା ବେଳେ ମୁଁ ସେହିପରି ଅନୁଭବ କରୁଥିଲି । ଆମର ବିମାନ ଏଠାରେ ଦୁଇ ତିନିଘଣ୍ଟା ସମୟ ରହିବ । ତେଣୁ ବେଶ୍ ଫୁରସତ ମିଳିବ । ଆମେ ଖରାବେଳର ଖାଇବା ବିମାନବନ୍ଦରର ଭୋଜ୍ୟବିପଣିରେ ହିଁ ଖାଇବୁ ।

କୁନ୍‌ମିଙ୍ଗ ବିମାନ—ପ୍ରତୀକ୍ଷାଳୟରେ ପ୍ରବଳ ଲୋକଭିଡ଼ । ଇଉରୋପର ଯେଉଁ ବିଜ୍ଞ ଲୋକମାନେ ଭାରତବର୍ଷକୁ ଏକଦା ଗୋଟିଏ ଉପମହାଦେଶ ବୋଲି କହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ, ନିଜନିଜର ଗୃହଖଣ୍ଡ ଓ କହୁଣିଏ ପରି ସାନସାନ ଦେଶଗୁଡ଼ିକର ସୁମାରି ଭିତରେ ଭାରତବର୍ଷ ଏକ ଅତିବୃହତ ଭୂମିପରି ସେମାନଙ୍କୁ ମାଡ଼ିମାଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ବୋଲି ସମ୍ଭବତଃ ସେମାନେ ତାହାଲାଗି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ନାମଟିଏ ବାହାର କରିଥିଲେ । ଠିକ୍ ସେହିପରି ନ୍ୟାୟରେ ଚୀନକୁ ମଧ୍ୟ ଏକ ଉପମହାଦେଶ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ମହାକାୟ ଚୀନରେ ଦୂରତା ଗୁଡ଼ାକ ପ୍ରକୃତରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୀର୍ଘ । ଚୀନର ପ୍ରାଚୀନ ସଭ୍ୟତାର ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଗୁଡ଼ିକରେ ଶତାବ୍ଦୀ ଗୁଡ଼ିକ ଯେପରି ଆମ ପରିଚିତ କଳନାଗୁଡ଼ିକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି କୁଆଡ଼େ କେତେକେତେ ଦୂରକୁ ବ୍ୟାପି ରହିଛନ୍ତି, ଏଠି ଥାନଗୁଡ଼ାକ ଓ ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ାକ ବି ସେହିପରି କେତେ କୁଆଡ଼େ ଖେଦି କରି ରହିଛନ୍ତି; ବିଶେଷତଃ, ଚୀନା ମୂଳାଞ୍ଚଳର ହାନ୍ ରାଜ୍ୟଖଣ୍ଡ ଗୁଡ଼ିକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ଏହି ଦେଶର ଅବଶିଷ୍ଟ ଅଂଶରେ ପ୍ରଧାନ ପ୍ରଧାନ ସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକ ପରସ୍ପର-ଠାରୁ ଖୁବ୍ ଦୂରଛଡ଼ା ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଅନ୍ତତଃ ଯାତାୟାତ ଦୃଷ୍ଟିରୁ କୁନ୍‌ମିଙ୍ଗ୍ ହେଉଛି ଏହି ପାତଳା ଅଞ୍ଚଳର ଏକ ଅନ୍ୟତମ ପ୍ରଧାନ ପେଣ୍ଠ । ଚୀନ ବ୍ୟୋମଯାନ ପଥର ମାନଚିତ୍ରରେ କୁନ୍‌ମିଙ୍ଗ୍ ଏକ ପ୍ରଧାନ କେନ୍ଦ୍ର । ଆମ ବିମାନଟି ଏହିଠାରୁ ହିଁ ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଭରପୂର ହୋଇଗଲା । ବିମାନ-କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଲାଗି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରି ଦେଇଥିବା ଥାନମାନଙ୍କରେ ବସିବାକୁ ପଡ଼ିଲା; ଇଚ୍ଛା ଅନୁସାରେ ଅଲଗା ହୋଇ ଏଠିସେଠି ହେବାପାଇଁ ଆଉ ଅବକାଶ ରହିଲା ନାହିଁ । ସନ୍ଧ୍ୟା ବୁଡ଼ିବା ବେଳକୁ ଆମେ ଆଉଥରେ ଚେଙ୍ଗ୍‌ଡୁ ନାମକ ଗୋଟିଏ ବିମାନ ବନ୍ଦରରେ ଅଟକିଲୁ । ତିବ୍ବତର ରାଜଧାନୀ ଲାସାକୁ ଏହିଠାରୁ ବିମାନମାର୍ଗ ପଡ଼ିଛି । ଆମେ ଉତ୍ତରରୁ ଆହୁରି ଉପରକୁ ଯାତ୍ରା କରୁଥିବାରୁ କ୍ରମେ ଗରମ କମି ଆସୁଥାଏ । ଓ ଶୀତ ଅନୁଭୂତ ହେଉଥାଏ ଅଗଷ୍ଟ ମାସର ଶେଷ ସପ୍ତାହ । ପୃଥିବୀ ଗୋଲାର୍ଦ୍ଧର ଉତ୍ତର ମଣ୍ଡଳରେ । ଶରତଋତୁ କହିଲେ ଯାହା ବୁଝାଏ, ଏଠି ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରାୟ ସେହି ଋତୁ । ଆମ ଜଳବାୟୁ ପରିଭାଷାରେ ତାହାକୁ ହେମନ୍ତ ବୋଲି

କହିଲେ ଅଧିକ ଯଥାର୍ଥ ହେବ । ବର୍ଷାଋତୁ ଗୁଡ଼୍‌, ଗୁଡ଼୍‌ ଗଲାଣି । ଆକାଶ କ୍ରମେ ପାଣ୍ଡୁର ଦିଶିଲାଣି । ବିମାନର ପରିଚାଳନା ପକ୍ଷରୁ ମଝିରେ ମଝିରେ ଭୂମିଉପରର ଉତ୍ତାପ କେତେ ଅଛି ବୋଲି ଘୋଷଣା କରାଯାଉଥାଏ । ଗତ ପ୍ରାୟ ଦଶଟା ବେଳକୁ ଆମ ବିମାନ ବେଜିଙ୍ଗ୍‌ ବନ୍ଦରରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲା । ବେଜିଙ୍ଗ୍‌ ସହରର ପୁରାତନ ନାମ ହେଉଛି ପେକିଙ୍ଗ୍‌,— ମଝିରେ କେବେ ଏହାର ପେପିଙ୍ଗ୍‌ ବୋଲି ନାମ କରଣ ମଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ସହର ଦୀର୍ଘ ଅନେକ ଶତାବ୍ଦୀ ଧରି ଚୀନ୍‌ ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ଶତାବ୍ଦୀରେ ରାଜତ୍ୱ କରି ଆସିଥିବା ବଂଶମାନଙ୍କର ରାଜଧାନୀ ହୋଇ ରହିଥିଲା ସତ ମାତ୍ର ପେକିଙ୍ଗ୍‌ ବେଜିଙ୍ଗ ନାମଟିର ଆକ୍ଷରିକ ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଉତ୍ତର ଦିଗରେ ଅବସ୍ଥିତ ନଗରୀ । ଏହା ଆଠଶହ ବର୍ଷର ପୁରାତନ ଏକ ନଗରୀ, ସମ୍ଭବତଃ ଚୀନ ଦେଶର ସର୍ବପୁରାତନ ନଗରୀ, ମାତ୍ର ବର୍ତ୍ତମାନ ଚୀନ୍‌ ଲୋକରାଜ୍ୟର ଦ୍ୱିତୀୟ ବୃହତ୍ତମ ନଗରୀ । ଅଧିକ ଦକ୍ଷିଣକୁ ସମୁଦ୍ର ଉପକୂଳରେ ଅବସ୍ଥିତ ସାଂଘାଇ ହେଉଛି ଏହି ଦେଶର ବୃହତ୍ତମ ନଗରୀ । ସାଂଘାଇ ସହରର ଲୋକସଂଖ୍ୟା ହେଉଛି ଏକକୋଟି ଦଶଲକ୍ଷ, ବେଜିଙ୍ଗ୍‌ର ଲୋକସଂଖ୍ୟା ଏକାନବେ ଲକ୍ଷ । ଚୀନା ଭାଷାରେ ଚୀନ ଦେଶର ନାମ ହେଉଛି ଚୁଙ୍ଗ୍‌କୋ-ଅର୍ଥାତ୍‌ ମଝିରେ ରହିଥିବା ସାମ୍ରାଜ୍ୟ । ପୃଥିବୀର ବିଭିନ୍ନ ସଭ୍ୟତା ପରସ୍ପରକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ପରିମାଣରେ ଜାଣି ନଥିବା ସମୟରେ ଓ ଆମ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପୃଥିବୀଟି ବିଷୟରେ ସେମାନଙ୍କର କେବଳ ଅନୁମାନସିଦ୍ଧ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ କେତେକ ଜ୍ଞାନ ହିଁ ରହିଥିବା ସମୟରେ ସେମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଆପଣାକୁ ହିଁ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀର କେନ୍ଦ୍ର ବା କେନ୍ଦ୍ରସ୍ଥ ରାଜ୍ୟ ବୋଲି ଯେଉଁ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିଲେ, ସମ୍ଭବତଃ ଚୀନଦେଶର ପୁରାତନ ନାମକରଣ ପଛରେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଏକ ଧାରଣା କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳରେ, ପୃଥିବୀରେ ବୃହତ୍ତର ବିଷୟରେ ମନୁଷ୍ୟ-ସମାଜର ସମ୍ୟକ୍‌ ଜ୍ଞାନ ହୋଇପାରିବା ପରେ ମଧ୍ୟ ଚୀନଦେଶକୁ ସେହି ଚୁଙ୍ଗ୍‌-କୋ ବୋଲି କୁହାଯାଉଛି । ଚୀନ ଦେଶର 'ଚୀନ' ନାମଟି ମଧ୍ୟ ଆଦୌ କମ୍‌ ପୁରାତନ ନୁହେଁ । ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ୨୫୫ ଅବ୍ଦରେ ଅର୍ଥାତ୍‌ ଭାରତବର୍ଷରେ ମୌର୍ଯ୍ୟସମ୍ରାଟ ଅଶୋକ ପାଟଳୀପୁତ୍ରର ସିଂହାସନରେ ବସିବାର ତେରବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ, ଯେଉଁ ଚୀନ୍‌ (Chin ବା Tsi'n) ବଂଶ ସେହି ଭୂଖଣ୍ଡରେ ରାଜତ୍ୱ କରୁଥିଲେ, ସେହି ବଂଶର ନାମାନୁସାରେ ହିଁ ଦେଶଟିକୁ ଚୀନ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ଆସିଛି ।

ଗବେଷକ ମାନେ କହନ୍ତି ଯେ, ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ତିନିହଜାର ଅବ୍ଦରେ, ଅର୍ଥାତ୍‌ ଆଜକୁ ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚ ହଜାର ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଯେଉଁ ଜନଗୋଷ୍ଠୀ ମଧ୍ୟଏସିଆରୁ ଚୀନ ଭିତରକୁ ପ୍ରବେଶ କରି ଏଠାରେ ବସତିସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ ସେମାନେ ସେହି କାଳର ପରିପେକ୍ଷୀରେ ଅବଶ୍ୟ ଏକ ସଭ୍ୟ ଜାତି ଥିଲେ । ଚୀନ୍‌ ଭିତରକୁ ପ୍ରବେଶ କରି ସେମାନେ ହୋୟାଙ୍ଗ୍‌ହୋ ଅର୍ଥାତ୍‌ ପୀତନଦୀର ଅବବାହିକାରେ ବସତି ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ । ସେହି ଜନଗୋଷ୍ଠୀର

ଜଣେ ମୁଖ୍ୟ ପୁରୁଷ ସ୍କାଓଙ୍କୁ ପରମ୍ପରା କ୍ରମେ ଚୀନର ପ୍ରଥମ ସମ୍ରାଟ ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ତାହା ହେଉଛି ପ୍ରାୟ ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ଦୁଇହଜାର ଅବ୍ଦ ସମୟର ଘଟଣା । ସ୍କାଓ ସେହି ଜନ ଗୋଷ୍ଠୀର ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ପୁରୁଷ ବୋଲି ଆପଣାର ପରିଚୟ ଦେଇଥିଲେ । ସେହି ବଂଶର ରାଜତ୍ୱ କାଳରେ ଚୀନ ଦେଶର ତିନି ସର୍ବପ୍ରଧାନ ବ୍ୟକ୍ତି ଏବଂ ଚିନ୍ତାନାୟକ,- କନ୍‌ଫୁସିଅସ୍, ଲାଓତ୍‌ସେ ଏବଂ ଚୁଆଙ୍ଗ୍ ତ୍ସୁ ଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ହୋଇଥିଲା । ସେହି ବଂଶର ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳୀନ ଆଉଜଣେ ସମ୍ରାଟ ଶି-ହୁଆଙ୍ଗ୍-ତି ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ୨୪୭ ଅବ୍ଦରେ କ୍ଷମତାସୀନ ହୋଇଥିଲେ । ତାଙ୍କ ନାମର ପ୍ରକୃତ ଅର୍ଥ ହେଉଛି 'ସର୍ବପ୍ରଥମ ସମ୍ରାଟ' । ଆପଣାକୁ ସର୍ବପ୍ରଥମ ବୋଲି ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବା ନିମନ୍ତେ ସିଏ ଅତୀତର ସମ୍ରାଟମାନଙ୍କୁ ସମ୍ରାଟବୋଲି ଗଣା କରିବାକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ ଓ ଅତୀତର ଯାବତୀୟ କୃତି ଓ କରଣିର ନିଦର୍ଶନକୁ ମଧ୍ୟ ଲୁପ୍ତ କରିଦେବା ଲାଗି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । କନ୍‌ଫୁସିଅସ୍‌ଙ୍କ ଗ୍ରନ୍ଥ ସମେତ ସେତେବେଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତ ଗ୍ରନ୍ଥକୁ ନିଆଁରେ ପକାଇ ଜାଳି-ଦିଆ ଯାଇଥିଲା । ଅବଶ୍ୟ, ସମ୍ଭବତଃ ଏକ ବ୍ୟାବହାରିକ କାରଣରୁ ଚିକିତ୍ସା ଶାସ୍ତ୍ର ତଥା ବିଜ୍ଞାନର କେତେକ ଗ୍ରନ୍ଥକୁ ଏହି ଅଭିଯାନରୁ ରହାଇ ମିଳିଥିଲା । ପଣ୍ଡିତମାନେ ରାଜଭୟରେ କେତେକ ପୋଥିକୁ ମାଟିତଳେ ପୋତି ଲୁଚାଇ ଦେଇଥିଲେ, ପରେ ହାନ୍‌ବଂଶର ରାଜତ୍ୱକାଳରେ ଯାଇ ସେଗୁଡ଼ିକ ମାଟିତଳୁ ବାହାରିଥିଲା ଏବଂ ପୁନର୍ବାର ଲୋକଲୋଚନକୁ ଆସିଥିଲା । ଏହି ପରାକ୍ରମଶାଳୀ ସମ୍ରାଟ ଶି-ହୁଆଙ୍ଗ୍-ତି ଙ୍କ କାଳରେ ହିଁ ଚୀନ୍‌ଦେଶର ଉତ୍ତରଭାଗରେ ଥିବା ବିଶ୍ୱପ୍ରସିଦ୍ଧ ଉତ୍ତୁଙ୍ଗ ପ୍ରାଚୀରର ନିର୍ମାଣ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ଚୀନ୍‌ର ଉତ୍ତର ଦିଗରୁ ବାରମ୍ବାର ଚୀନ ଭିତରକୁ ପଶିଆସି ଉପଦ୍ରବ କରୁଥିବା ମଙ୍ଗୋଲ ଓ ତାତାରମାନଙ୍କର ଆକ୍ରମଣରୁ ଦେଶକୁ ସୁରକ୍ଷିତ କରି ରଖିବାଲାଗି ଏହିପରି ଏକ ପ୍ରାଚୀର ନିର୍ମାଣର ଯୋଜନା କରା ଯାଇଥିଲା ।

ସେହି ଅତିପୁରାତନ କାଳରୁ ମଧ୍ୟ ଚୀନ୍ ଦୂର ଦୂରର ଦେଶ ଓ ବିଦେଶ ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପନ କରିଥିବାର ପ୍ରାମାଣିକ ନଜିର୍‌ମାନ ରହିଛି । ତ୍ସିନ୍ ବଂଶ ପରେ ରାଜତ୍ୱ କରିଥିବା ହାନ୍ ବଂଶର ସମ୍ରାଟ ୱୁ-ତି ତତ୍କାଳୀନ ରୋମ ସମ୍ରାଟଙ୍କ ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ ଓ ଦୁଇ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ବାଣିଜ୍ୟ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା । ସେହି ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ତୃତୀୟ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଚୀନା ବଣିକ ଚାଙ୍ଗ୍-କିଆନ୍ ମାର୍ଗର ଅନ୍ୱେଷଣ କରି ସ୍ଥଳ ଭାଗରେ ପଶ୍ଚିମ ଦିଗକୁ ଯାତ୍ରା କରିଥିଲେ ଏବଂ ନିଜ ଦେଶ ଭିତରୁ ମଧ୍ୟଏସିଆ ବାଟଦେଇ ଭୂମଧ୍ୟସାଗରର ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳବର୍ତ୍ତୀ ତଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାର୍ଗ ଫିଟାଇଥିଲେ । ଇତିହାସରେ ଏହି ପଥଟି ହିଁ ସିଲକ୍ ରୋଡ୍ ନାମରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଲା ଓ ତାହା ଇଉରୋପରୁ ଏକାଧିକ ପରିବ୍ରାଜକଙ୍କୁ ଚୀନ ଆଡ଼କୁ ଯାତ୍ରା କରିବାଲାଗି ଆକୃଷ୍ଟ କରିଥିଲା । ପୁରାତନ କାଳରେ ଚୀନ୍‌ର ରେଶମ-ବାଣିଜ୍ୟ ଏହି ପଥ ଦେଇ ହିଁ ଇଉରୋପ ଆଡ଼କୁ

ପରିଚାଳିତ ହେଉଥିଲା । ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ଦ୍ୱାଦଶ ଓ ତ୍ରୟୋଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଭେନିସ୍‌ର ବଣିକମାନେ ଏହି ମାର୍ଗଟିର ଅନୁସରଣ କରିଥିଲେ । ମିଙ୍ଗ୍ ବଂଶର ରାଜତ୍ୱ କାଳରେ (୧୪-୧୬ ଶତାବ୍ଦୀ) ଚେଙ୍ଗ୍-ହେ ବୋଲି ଆଉଜଣେ ବଣିକ ସାତଥର ଜଳଯାତ୍ରା କରି ପ୍ରାୟ ତିରିଶି ଗୋଟି ଦେଶରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିପାରିଥିଲେ ଓ ତାଙ୍କଦ୍ୱାରା ଅନୁସୃତ ଦୀର୍ଘତମ ଜଳପଥରେ ସିଏ ଉତ୍ତର-ପୂର୍ବ ଆଫ୍ରିକାର ସୋମାଲି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆସି ପାରିଥିଲେ । ସେହି ପୁରାତନ ଯୁଗରେ ୧୬୬ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ହିଁ ରୋମ୍ ସମ୍ରାଟଙ୍କର ଜଣେ ଦୂତ ଚୀନ୍ ଦରବାରରେ ଆସି ପହଞ୍ଚି ସାରିଥିଲେ । ମହମ୍ମଦଙ୍କ ପୂର୍ବରୁ ମଧ୍ୟ ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ତୃତୀୟ ଶତାବ୍ଦୀ ବେଳକୁ ଆରବମାନେ ଜଳପଥରେ ଯାଇ ଦକ୍ଷିଣ ଚୀନ୍‌ରେ ବସତିସ୍ଥାପନ କରି ସାରିଥିଲେ । ହାନ୍ ବଂଶର ରାଜତ୍ୱ ସମୟରେ ୧୪୬ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଚୀନରେ ସର୍ବପ୍ରଥମ ଜନଗଣନା ହୋଇଥିଲା ବୋଲି ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି । ଅବଶ୍ୟ ଏକଥା ସତ ଯେ ସେଥିରେ ଜଣଜଣ କରି ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷଙ୍କର ମୁଣ୍ଡସୁମାରି ନକରିଯାଇ ପରିବାର ଗୁଡ଼ିକର ସଂଖ୍ୟା ସୁମାରି କରା ଯାଇଥିଲା । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପରିବାରରେ ହାରାହାରି ପାଞ୍ଚଜଣ ମଣିଷ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ଧରି ନିଆଯାଇ ଗୁଣନ ଦ୍ୱାରା ମୋଟ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ବାହାର କରା ଯାଇଥିଲା । ଏବେ ମଧ୍ୟ ଚୀନ-ସମାଜର ଆକଳନ ଅନୁସାରେ ପରିବାର ଆଗ ବ୍ୟକ୍ତି ପଛ । ପରିବାର ହେଉଛି ସର୍ବମୂଳ ଏକକ, ବ୍ୟକ୍ତି ସେହି ପରିବାରକୁ ସାକାର ରୂପ ପ୍ରଦାନ କରିଥିବା ଏକ ଅଙ୍ଗମାତ୍ର ।

ଆୟତନରେ ଚୀନ୍‌ଦେଶ ହେଉଛି ପୃଥିବୀରେ ତୃତୀୟ ବୃହତ୍ତମ ଦେଶ । ପ୍ରଥମ ଦୁଇଟି ଦେଶ ସୋଭିଏତ୍ ରୁଷିଆ ଏବଂ କାନାଡ଼ା । ଚୀନ୍‌ର ପ୍ରାୟ ୧୮,୦୦୦ କିଲୋମିଟର ଦୀର୍ଘ ଏକ ସମୁଦ୍ରତଟ ରହିଛି । ଏହି ଦେଶର ଅଂଶରୂପେ ସନ୍ନିକଟସ୍ଥ ସାଗର ଏବଂ ଉପ-ସାଗର ମାନଙ୍କରେ ପାଞ୍ଚହଜାର ସରିକି ସାନ ଓ ବଡ ଦ୍ୱୀପ ରହିଛନ୍ତି । ବଡ଼ ବଡ଼ ନଦୀ ରହିଛନ୍ତି; ସମତଳଭୂମି ରହିଛି, ଉଚ୍ଚ ଓ ଅଣୁଚ୍ଚ ପାର୍ବତ୍ୟଭୂମି ରହିଛି, ମାଳଭୂମି ରହିଛି, ମରୁଭୂମି ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଚୀନ୍‌ଦେଶର ସର୍ବପ୍ରଥମ କେନାଲ ପ୍ରାୟ ଅଢ଼େଇ ହଜାର ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଖୋଲା ଯାଇଥିଲା । ମଝିରେ ସପ୍ତମ ଏବଂ ତ୍ରୟୋଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ସଂପ୍ରସାରିତ କରା ଯାଇଥିବା ଏହି କେନାଲ୍‌ର ଲମ୍ବ ପ୍ରାୟ ଅଠରଶହ କିଲୋମିଟର ଏବଂ ଏହା ରାଜଧାନୀ ପେକିଙ୍ଗ୍ ସହିତ ପୂର୍ବ ଉପକୂଳର ହାନଚାଓକୁ ସମ୍ମିଳିତ କରୁଅଛି । ଲୋକସଂଖ୍ୟା ଅନୁସାରେ ତୁଳନା କଲେ ଚୀନ୍ ହେଉଛି ବର୍ତ୍ତମାନ ପୃଥିବୀରେ ସର୍ବବୃହତ୍ତମ ଦେଶ । ୧୯୮୨ ମସିହାରେ ଜନଗଣନା ଅନୁସାରେ ସେହିସଂଖ୍ୟା ଶହେ ତିନି କୋଟି ଉଣେଇଶି ଲକ୍ଷ । ୧୯୪୯ ମସିହାରେ ଯେତେବେଳେ ବିପ୍ଳବ ପରେ ଚୀନ୍‌ରେ ବର୍ତ୍ତମାନର ନୂତନ ରାଷ୍ଟ୍ରଟିର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇଥିଲା, ସେତେବେଳେ ଚୀନ୍‌ର ଲୋକସଂଖ୍ୟା ଏହାର ପ୍ରାୟ ଅଧେ ଅର୍ଥାତ୍ ଚଉବନ କୋଟି ଥିଲା । ଏହି ଦେଶରେ ଛପନଟି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଜାତିର ଲୋକ ବାସ କରୁଛନ୍ତି । ହାନ୍‌ମାନେ ହେଉଛନ୍ତି ବୃହତ୍ତମ ପ୍ରଜାତି, ଏମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ ପଞ୍ଚାନବେ

କୋଟି । ଏମାନେ ମୁଖ୍ୟତଃ ଉପକୂଳ ଅଞ୍ଚଳର ସମତଳ ଭୂମିରେ ବାସ କରନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ପ୍ରଜାତି ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ କେତୋଟିର ନାମ ହେଉଛି: ମଙ୍ଗୋଲ, ତିବ୍ବତୀୟ, ହୁଇ ଉଇଗୁର୍ ଚୁଆଙ୍ଗ୍, ମାନ୍‌ଚୁ, ଡ଼ଙ୍ଗ୍, ସ୍ୱାଓ, କାଜାକ୍, ଲି, କର୍‌ଗିଜ୍, ଉଜ୍‌ବେକ୍, ରୁଷୀୟ, ତାତାର୍, ଗାଓଶାନ୍ ବୁଲଙ୍ଗ୍, ତାଜିକ୍, ତୁଙ୍ଗ୍‌ଶିଆଙ୍ଗ୍ ଓ ବେଙ୍ଗ୍‌ଲଙ୍ଗ୍ ଇତ୍ୟାଦି । ହାନ୍ ଜାତିର ଲୋକମାନେ ସମଗ୍ର ଦେଶର ପ୍ରାୟ ଅର୍ଦ୍ଧାଂଶରେ ବାସ କରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ଆଉ ପଞ୍ଚାବନଟିଯାକ ପ୍ରଜାତି ଅବଶିଷ୍ଟ ଅଧିକ ଜାଗାରେ ବାସ କରୁଛନ୍ତି । ଏମାନେ ସାଧାରଣତଃ ଉତ୍ତର-ପୂର୍ବ, ଉତ୍ତର, ଉତ୍ତର-ପଶ୍ଚିମ ଏବଂ ଦକ୍ଷିଣ-ପଶ୍ଚିମର ଉପାନ୍ତ ଅଞ୍ଚଳରେ ବାସ କରୁଛନ୍ତି । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ଦକ୍ଷିଣର ସୀମାନ୍ତ ଭାଗରେ ଥିବା ୟୁନାନ୍ ରାଜ୍ୟରେ ୨୨ଟି ଏବଂ ଦକ୍ଷିଣ-ପଶ୍ଚିମର ସିକିଆଙ୍ଗ୍ ରାଜ୍ୟରେ ୧୩ଟି ସଂଖ୍ୟାଲଘୁ ପ୍ରଜାତି ବାସ କରୁଛନ୍ତି । ଏମାନେ ହେଉଛନ୍ତି ବିଭିନ୍ନ ଧର୍ମର ଓ ବିଭିନ୍ନ ସଂସ୍କୃତିର । ପାରମ୍ପରିକ ପୁରାତନ କାଳରେ ଏମାନେ ସାଧାରଣତଃ ନାନାଭାବେ ଅବହେଳିତ ହୋଇ ଆସିଥିଲେ; ତେଣୁ ଆର୍ଥିକ ସମ୍ପନ୍ନତା ଏବଂ ସମର୍ଥତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଚାର କଲେ ହାନ୍‌ମାନଙ୍କ ତୁଳନାରେ ଏମାନେ ଅନେକ ପଛରେ ପଡ଼ି ରହିଥିଲେ ।

ଆରବମାନଙ୍କର ମାଧ୍ୟମରେ ହିଁ ଇଉରୋପୀୟମାନେ ଚୀନାମାନଙ୍କଠାରୁ କାଗଜ ତିଆରି କରିବାର କୌଶଳ ଶିକ୍ଷା କରିଛନ୍ତି । ହାନ୍-ରାଜତ୍ୱ ସମୟରେ ଚୀନ୍ ଦେଶରେ କାଠ ତିଆରି ଗୁଞ୍ଜ ସାହାଯ୍ୟରେ ମୁଦ୍ରଣ କଳାର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରି ଯାଇଥିଲା । ଇଉରୋପରେ ମୁଦ୍ରଣ-ପଦ୍ଧତିରେ ଆବିର୍ଭାବ ଘଟିବାକୁ ସେତେବେଳକୁ ଆହୁରି ପଞ୍ଚଶହ ବର୍ଷ ବାକି ଥିଲା । ବନ୍ଧୁକରେ ବ୍ୟବହାର କରି ଯାଉଥିବା ବାରୁଦ ମଧ୍ୟ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ସେହି ଚୀନ୍‌ରେ ତିଆରି ହୋଇଥିଲା । ତାହା ଚୀନରୁ ମଧ୍ୟ ଏସିଆ ଆସିଲା ଏବଂ ସେଠାରୁ ଭାରତର ପ୍ରଥମ ମୋଗଲ ସମ୍ରାଟ ବାବରଙ୍କ ସହିତ ପ୍ରାୟ ଷୋଡ଼ଶ ଶତାବ୍ଦୀ ବେଳକୁ ତାହା ଭାରତବର୍ଷକୁ ଆସିଥିଲା ମାତ୍ର କଥିତ ଅଛି ଯେ ଚୀନାମାନେ ସେହି ପୁରାତନ କାଳରେ ବାରୁଦକୁ ଯୁଦ୍ଧର ଏକ ସରଞ୍ଜାମ ରୂପେ ଆଦୌ ବ୍ୟବହାର କରୁନଥିଲେ । ନିଜ ଅଜାମାନଙ୍କର ଜନ୍ମଦିନ-ଉତ୍ସବରେ ଆନନ୍ଦ କରିବା ଲାଗି ସେମାନେ ବାରୁଦରୁ ଫୋଟକା ତିଆରି କରି ଫୁଟାଉଥିଲେ । ତାହାକୁ ହିଁ ବାରୁଦର ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ବ୍ୟବହାର ବୋଲି ବିଚାର କରି ଯାଉଥିଲା । ଚୀନ୍ ଦେଶର ଲୋକମାନେ ପଥର କୋଇଲାକୁ ଜାଳେଣି ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲେ ବୋଲି ତ୍ରୟୋଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଇଉରୋପରୁ ଚୀନ୍‌କୁ ଯାଇଥିବା ମାର୍କୋପୋଲୋ ତାଙ୍କର ବିବରଣୀରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି । ମାର୍କୋପୋଲୋ ସତେଅବା କେଡେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଲେଖିଛନ୍ତି ଯେ ମାଟିତଳୁ ଖୋଳି ବାହାରକରୁଥିବା କଳା କଳା ପଥରକୁ ଚୀନ୍‌ରେ ଇନ୍ଧନରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରି ଯାଉଥିଲା । ଚୀନ୍‌ର ଚାହା ୧୬୬୦ ମସିହାରେ ହିଁ ପ୍ରଥମେ ରପ୍ତାନି ହୋଇ ଇଂଲଣ୍ଡକୁ ଯାଇଥିଲା । ସେତେବେଳେ ମାନ୍‌ଚୁ

ବଂଶ ସେହି ଦେଶରେ ରାଜତ୍ୱ କରୁଥିଲେ । ମାନ୍‌ଚୁମାନେ ହେଉଛନ୍ତି ମଙ୍ଗୋଲ୍ ଜାତିର ଲୋକ । ସେମାନେ ଉତ୍ତରପଟୁ ଆକ୍ରମଣ କରି ଚୀନ ଭିତରକୁ ପ୍ରବେଶ କରିଥିଲେ ଏବଂ ସେହି ଉତ୍ତରାଞ୍ଚଳରେ ହିଁ ମାନ୍‌ଚୁ ବଂଶର ସ୍ଥାପନା କରିଥିଲେ । ଚୀନା ମାନେ ଯେ ସେମାନଙ୍କର ଅଧୀନତା ସ୍ୱୀକାର କରି ପ୍ରଜା ହୋଇ ରହିଲେ, ତାହାର ଗୋଟିଏ ଚିହ୍ନ ରୂପେ ସେମାନେ ଚୀନର ଅଧିବାସୀ ମାନଙ୍କୁ ମୁଣ୍ଡରେ ଲମ୍ବା ଚୁଟି ରଖିବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରିଥିଲେ । ଚୀନର ପର୍ବତାଞ୍ଚଳ ମାନଙ୍କରେ ପ୍ରାୟ ଆବହମାନ କାଳରୁ ଚାହାଗଛର ଗୁଳ୍ମ ଜନ୍ମୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଚୀନାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଥମେ ଚାହାପାନର ଅଭ୍ୟାସ ଆଦୌ ପ୍ରଚଳିତ ନଥିଲା । ଚୀନ୍‌ରେ ଚାଷଜମି ଅଳ୍ପ ଓ ମଣିଷ ବହୁତ; ତେଣୁ ଜମିରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଖତ ଦେଇ ସେମାନଙ୍କୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଫସଲ ଉତ୍ପାଦନ କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା । ସେଥିଲାଗି ପାନୀୟ ଜଳ ଦୂଷିତ ହୋଇ ଯାଉଥିବାରୁ ଲୋକେ ପାଣିକୁ ସାଧାରଣତଃ ଫୁଟାଇ କରି ହିଁ ପିଉଥିଲେ ଏବଂ ତଦ୍ୱାରା ସଂକ୍ରାମିତ ହେଉଥିବା ରୋଗମାନଙ୍କରୁ ନିଜକୁ ସୁରକ୍ଷିତ ରଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ । ଫୁଟାପାଣିକୁ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଧିକ ସ୍ୱାଦଯୁକ୍ତ ଏବଂ ପାନଯୋଗ୍ୟ କରିବା ନିମନ୍ତେ କ୍ରମେ ସେଥିରେ ଚାହାପତ୍ର ପକାଇବାର ଚଳଣି ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ଓ ଏହିପରି ଭାବରେ ପୃଥିବୀ ସେହି ପ୍ରସିଦ୍ଧ ପାନୀୟଟିକୁ ଆବିଷ୍କାର କରିଥିଲା ।

୨

ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଚୀନ ଦେଶରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିବା ପୂର୍ବରୁ ଖୁବ୍ ସମ୍ଭବ ଭାରତୀୟମାନେ ଚୀନରେ ଯାଇ ପ୍ରବେଶ କରି ସାରିଥିଲେ । କଥିତ ଅଛି ଯେ ଅଶୋକଙ୍କର ସମସାମୟିକ ଏବଂ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ମହାପ୍ରାଚୀରର ନିର୍ମାତା ସମ୍ରାଟ ଚୀନ୍ ଶି- ହୁଆଙ୍ଗ୍‌ଙ୍କର ରାଜ୍ୟରେ ଚୀନରେ ଦଶଜଣ ହିନ୍ଦୁ ଏକଦା ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୋଇ ଥିଲେ । ସମ୍ରାଟଙ୍କର ଆଦେଶରେ ସେମାନଙ୍କୁ ବନ୍ଦୀ କରା ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ହତ୍ୟା କରା ଯାଇଥିଲା ବୋଲି ଏକ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ରହିଛି । ସେହି ପ୍ରାଚୀନ କାଳରେ ଭାରତବର୍ଷରୁ ଚୀନଦେଶକୁ ଯିବାଲାଗି ଏକାଧିକ ପଥ ରହିଥିଲା । ସର୍ବପ୍ରଧାନ ପଥଟି କାଶ୍ମୀର ଓ ମଧ୍ୟ-ଏସିଆ ଦେଇ ପଶ୍ଚିମ ଚୀନ୍‌କୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିଥିଲା । ନେପାଳ ଓ ତିବ୍ବତ ବାଟ ଦେଇ ଆଉ ଗୋଟିଏ ବାଟ ଥିଲା ଏବଂ ଏକ ତୃତୀୟ ପଥ ଆସାମ ଏବଂ ବ୍ରହ୍ମଦେଶ ଦେଇ ଦକ୍ଷିଣ-ପଶ୍ଚିମ ଚୀନ୍‌ରେ ପ୍ରବେଶ କରିଥିଲା । ଏହି ତୃତୀୟ ପଥଟି ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ଦ୍ୱିତୀୟ ଶତାବ୍ଦୀ ବେଳକୁ ଖୋଲି ସାରିଥିଲା ବୋଲି ଗବେଷକମାନେ ଅନୁମାନ କରନ୍ତି । ଭାରତୀୟ ଇତିହାସ-କାବ୍ୟ ମହାଭାରତରେ ମଧ୍ୟ ଚୀନଦେଶର ଉଲ୍ଲେଖ ରହିଛି । ପ୍ରାଚୀନ ଭୂଗୋଳର ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିବା ପଣ୍ଡିତମାନେ କହନ୍ତି ଯେ, ଆସାମ ଓ ବ୍ରହ୍ମଦେଶ ଦେଇ ଚୀନ ଭିତରକୁ ଯାଇଥିବା ସେତେବେଳର ରାସ୍ତାଟି ପାଟଳିପୁତ୍ରଠାରୁ ବାହାରି ଚମ୍ପା (ବର୍ତ୍ତମାନର ଭାଗଲପୁର) ପୁଣ୍ଡ୍ରବର୍ଦ୍ଧନ (ଉତ୍ତର ବଙ୍ଗ)

ଓ କାମରୂପ ଦେଇ ପଡ଼ିଥିଲା ଓ ତାପରେ ବ୍ରହ୍ମଦେଶ ବାଟେ ଚୀନ୍ ଦେଶର ଦକ୍ଷିଣ-ପଶ୍ଚିମ ଅଞ୍ଚଳର ପାର୍ବତ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳ ଅତିକ୍ରମ କରି କୁନ୍‌ମିଙ୍ଗ୍ ହୋଇ ଆହୁରି ଉତ୍ତରକୁ ଯାଇଥିଲା । ଏସବୁ ହେଉଛନ୍ତି ସ୍ଥଳପଥ । ଭାରତରୁ ଚୀନ୍‌କୁ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥିବା ଜଳପଥଟି ସମ୍ଭବତଃ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଟିକିଏ ପରେ ଖୋଲିଲା । ଅବଶ୍ୟ ଆରବ ବଣିକମାନଙ୍କୁ ହିଁ ତାହାକୁ ଆବିଷ୍କାର ଓ ବ୍ୟବହାର କରିବାର ସର୍ବପ୍ରଥମ ଶ୍ରେୟଃ ଦେବାକୁ ହେବ । ସେମାନେ ଆରବ ସାଗର ଓ ଭାରତ ମହାସାଗର ଦେଇ ପୂର୍ବ ଭାରତୀୟ ଦ୍ୱୀପପୁଞ୍ଜ ବାଟେ ଚୀନର ଦକ୍ଷିଣ ଭାଗକୁ ଯାଇ ସ୍ପର୍ଶ କରି ପାରୁଥିଲେ । ପୂର୍ବ ଭାରତର ବନ୍ଦର ଗୁଡ଼ିକରୁ ଯେତେବେଳେ ବାଣିଜ୍ୟକାମୀ ସାଧବମାନେ ବ୍ରହ୍ମଦେଶ, ଜାଭା ଓ ସୁମାତ୍ରା ପ୍ରଭୃତିରେ ଯାଇ କାରବାର କଲେ, ଯେତେବେଳେ ଶ୍ୟାମ ଓ କମ୍ବୋଜ ପ୍ରଭୃତି ଦେଶାଞ୍ଚଳରେ ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ଶ୍ରୀବିଜୟ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ଥାପନା ହୋଇଥିଲା ସମ୍ଭବତଃ ସେତିକିବେଳେ ପରିଚିତ ସମୁଦ୍ର ପଥଟିକୁ ଆହୁରି ଉତ୍ତରକୁ ପ୍ରଲମ୍ବିତ କରି ଭାରତୀୟମାନେ ଚୀନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି ଖେଟି ଯାଇଥିଲେ ।

ଇତିହାସ କାରମାନେ ଅନୁମାନ କରନ୍ତି ଯେ, ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ୨୧୭ ଅବ୍ଦ ବେଳକୁ ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମର ପ୍ରଚାରକମାନେ ଭାରତବର୍ଷରୁ ପ୍ରଥମେ ଚୀନ ଦେଶରେ ଯାଇ ପ୍ରବେଶ କରିଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ଚୀନଦେଶରେ ଛିନ୍ ବା ଚ'ନ ବଂଶର ରାଜତ୍ୱ ସମୟ ମୌର୍ଯ୍ୟ ଅଶୋକ ସ୍ୱୟଂ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଗ୍ରହଣ କଲେ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିବା ପରେ ତାଙ୍କର ପୃଷ୍ଠପୋଷକତାରେ ବୌଦ୍ଧ ଭିକ୍ଷୁ ଏବଂ ସନ୍ଦେଶବାହକ ମାନଙ୍କର ପ୍ରଚାରବାହିନୀ ବିଭିନ୍ନ ଦେଶକୁ ଯାତ୍ରା କରିବାର ଯେଉଁ ପର୍ଯ୍ୟାୟଟି ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା, ଏହି ଘଟଣା ସେହି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଘଟିଥିଲା । ଏଠୁ ଭାରତବର୍ଷରୁ ପ୍ରଥମ ଧର୍ମପ୍ରଚାରକମାନେ କିପରି ଯାଇ ଚୀନ ଦେଶରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ସେହି ବିଷୟରେ ଏକ ମନୋରମ କାହାଣୀ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । କିମ୍ବଦନ୍ତୀରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ, ହାନ୍ ବଂଶର ସମ୍ରାଟ ମିଙ୍ଗ୍ (ଚୀନା ଭାଷାରେ ମିଙ୍ଗ୍ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ—ଭାସ୍ୱର) ଏକଦା ସ୍ୱପ୍ନରେ ଜଣେ ସୁବର୍ଣ୍ଣଜ୍ୟୋତି ମହାପୁରୁଷଙ୍କର ଦର୍ଶନଲାଭ କରିଥିଲେ । ସଭାସଦମାନଙ୍କ ଆଗରେ ଆପଣାର ସ୍ୱପ୍ନକଥାଟିକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବାରୁ ସେମାନେ ତାଙ୍କୁ ସିଏ ପ୍ରକୃତରେ ଶାକ୍ୟମୁନି ବୁଦ୍ଧଙ୍କର ଦର୍ଶନ ଲାଭ କରିଛନ୍ତି ବୋଲି କହିଥିଲେ । ଅତଏବ ଉତ୍ସୁକତା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରି ସମ୍ରାଟ ପଶ୍ଚିମ ଦିଗକୁ ଦୂତ ପଠାଇଥିଲେ ଓ ସେଠାରୁ ବୌଦ୍ଧ ପ୍ରଚାରକମାନଙ୍କୁ ଚୀନ ଦେଶକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରି ଆଣିବାଲାଗି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । ଏକଥା ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ୬୫ ଅବ୍ଦରେ ଘଟିଥିଲା । ସେତେବେଳକୁ ପଶ୍ଚିମପଥ ଦେଇ ପାମିର ମାଳଭୂମିର ଗ୍ରାଟକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ବୌଦ୍ଧ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଓ ସନ୍ଦେଶ ବାହକମାନେ ମଧ୍ୟଏସିଆ ଯାଏ ଆସି ସାରିଲେଣି ଓ ସେହି ରାଜ୍ୟଖଣ୍ଡ ମାନଙ୍କରେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ସୁଦୃଢ଼ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇ ସାରିଲାଣି । ପ୍ରେରିତ ଦୂତମାନେ ସେହିଠାରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଥିଲେ ଏବଂ

ସେଠାରୁ ଦୁଇଜଣ ବୌଦ୍ଧ ସନ୍ନ୍ୟାସୀଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ହାନ୍ ରାଜଧାନୀକୁ ଫେରି ଆସିଥିଲେ । ଏହି ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଦୁଇଜଣଯାକ ଭାରତୀୟ ଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ନାମ ହେଉଛି ଧର୍ମରକ୍ଷ ଏବଂ କାଶ୍ୟପ ମାତଙ୍ଗ । ସନ୍ନ୍ୟାସୀଦ୍ୱୟ ନିଜ ସହିତ କେତେକ ବୌଦ୍ଧ ଗ୍ରନ୍ଥ ଓ ବୌଦ୍ଧ ମୂର୍ତ୍ତି ଧରି ଚୀନ୍ ସମ୍ରାଟଙ୍କର ଦରବାରକୁ ଯାଇଥିଲେ । ଗୋଟିଏ ଧଳା ଘୋଡ଼ା ଉପରେ ସେହିସବୁ ସାମଗ୍ରୀକୁ ଲଦି ସେମାନେ ଯାଇଥିଲେ ବୋଲି ତତ୍କାଳୀନ ଚୀନରେ ସେମାନେ ଧଳା ଘୋଡ଼ାରେ ଆସିଥିବା ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ବୋଲି ଚିହ୍ନିତ ହୋଇ ରହିଲେ । ସମ୍ରାଟଙ୍କର ଆଦେଶରେ ସେମାନଙ୍କ ଲାଗି ରାଜଧାନୀର ଉପକଣ୍ଠରେ ଯେଉଁ ବିହାରଟିର ନିର୍ମାଣ କରି ଦିଆଗଲା, ପରମ୍ପରାଟିର ରକ୍ଷା କରି ତାହାକୁ ପୋ ମା-ସ୍ସ ଅର୍ଥାତ୍ 'ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱ ବିହାର' ବୋଲି କୁହାଗଲା ।

ତାପରେ ପ୍ରାୟ ନଅଶହ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚୀନ ଏବଂ ଭାରତ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଦିଆନିଆ ଚାଲିଲା, ତାହା ପ୍ରଧାନତଃ ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମକୁ ହିଁ ମୁଖ୍ୟତମ ସରଣୀରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରି ଚାଲି-ଥିଲା । ଭାରତ ବର୍ଷରେ ଆଗ ହୀନଯାନ ଓ ତାପରେ ମହାଯାନ ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମର ବିବର୍ତ୍ତନରେ ଏହିପରି ଏକ କ୍ରମ ରହିଛି। ରାଜ ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ଲାଭ କରି ଭାରତ ବର୍ଷରେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ପ୍ରସାରରେ କ୍ରମେ ଯେଉଁ ସବୁ ନୂତନ ଢେଉ ଲାଗିଲା ତାହାର ଫଳରେ ହିଁ ପୁରୁଣା ମାର୍ଗଟିକୁ କ୍ଷୁଦ୍ରତର ଯାନ ବା ହୀନଯାନ ବୋଲି କୁହାଗଲା ଏବଂ ନୂତନ ବରିଷ୍ଠତର ପ୍ରତିଷ୍ଠାକୁ ପ୍ରମାଣ କରିବାର ଅଭିପ୍ରାୟରେ ତାହାକୁ ବୃହତ୍ତର ଯାନ ବା ମହାଯାନ ବୋଲି କୁହା ଯାଇଥିଲା । ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମ ଭାରତବର୍ଷରେ କନିଷ୍କଙ୍କର ରାଜତ୍ୱ ସମୟକୁ ହୀନଯାନ ରାଜସଭା ମାନଙ୍କରେ ମହାଯାନ ରୂପେ ଏକ ନୂତନ ସଂସ୍କରଣରେ ପରିଣତ ହୋଇ ସାରିଥିଲା ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁସାରେ ଆପଣାର ନୂତନ ଅବୟବଟିକୁ ଲାଭକରି ସାରିଥିଲା । ହୀନଯାନ ଦକ୍ଷିଣକୁ ଗଲା । ଉତ୍ତର ଭାରତର ମହାଯାନ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ହିଁ ହିମାଳୟ ପାରି ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଏସିଆ ଗଲା ଓ ସେଠାରୁ ଚୀନଦେଶରେ ପ୍ରବେଶ କଲା । ହାନ୍ ବଂଶର ସମ୍ରାଟ ଯେଉଁ ସମୟରେ ଆପଣାର ସ୍ୱପ୍ନାବିଷ୍ଟ ସ୍ଥିତିରେ ଷୋଳଫୁଟ ଉଚ୍ଚ ଓ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ପ୍ରଭାମଣ୍ଡଳଯୁକ୍ତ ଶାକ୍ୟମୁନି ବୁଦ୍ଧଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିଥିଲେ ସେତେବେଳେ ଚୀନର ପଶ୍ଚିମ ଉପାନ୍ତବର୍ତ୍ତୀ ରାଜ୍ୟ ମାନଙ୍କରେ ସେହି ମହାଯାନ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ହିଁ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଓ ପ୍ରସାର ହେବାର ଲାଗିଥିଲା । ସ୍ୱପ୍ନଦୃଷ୍ଟ ବୁଦ୍ଧ ମୂର୍ତ୍ତିଟି ତାଙ୍କୁ ପଶ୍ଚିମ ଦିଗରେ ଦୃଷ୍ଟ ହୋଇ ଥିବାରୁ ହିଁ ସମ୍ରାଟ ସେହି ପଶ୍ଚିମ ଦିଗକୁ ଦୂତମାନଙ୍କୁ ପ୍ରେରଣ କରିଥିଲେ । ସେହି ଘଟଣାର ଅନେକ ପରେ ତ୍ରୟୋଦଶ ଶତାବ୍ଦୀ ସମୟକୁ ହୀନଯାନ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଦକ୍ଷିଣ ପଟୁ ଚୀନ୍‌ରେ ପ୍ରବେଶ କରିଥିଲା । ସିଂହଳରୁ ବ୍ରହ୍ମଦେଶକୁ ଯାଇ ତାହା ସେହି ପଥରେ ହିଁ ଚୀନକୁ ଆସିଥିଲା ।

ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ପ୍ରଥମ ଶତାବ୍ଦୀର ଆରମ୍ଭରୁ ଏକାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଆରମ୍ଭ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ-ପ୍ରାୟ ଏକ ହଜାର ବର୍ଷ କାଳ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ମାଧ୍ୟମରେ ଚୀନ୍ ଏବଂ ଭାରତବର୍ଷ ଭିତରେ ଏକ

ଘନିଷ୍ଠ ସମ୍ପର୍କସ୍ଥାପନ ଲାଗି ରହିଥିଲା । ପ୍ରଥମେ ଚୀନ୍‌କୁ ଭାରତବର୍ଷରୁ ବୌଦ୍ଧ ଭିକ୍ଷୁ ଓ ଧର୍ମପ୍ରଚାରକ ମାନେ ଯାଇଥିଲେ, ତା'ପରେ ସେଠୁ ଏଠାକୁ ମଧ୍ୟ କେତେକେତେ ପରିବ୍ରାଜକ ପରିବ୍ରଜନରେ ଆସିଥିଲେ । ଭାରତବର୍ଷରେ ହିଁ ଶାକ୍ୟମୁନିଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ହୋଇଥିଲା. ଭାରତବର୍ଷରେ ହିଁ ସେ ଧର୍ମଚକ୍ରର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କର ମହାପରିନିର୍ବାଣ ମଧ୍ୟ ସେହି ଦେଶରେ ଘଟିଥିଲା । ତେଣୁ ଚୀନ୍‌ର ନବଦୀକ୍ଷିତ ବୌଦ୍ଧ ମାନଙ୍କ ଲାଗି ଭାରତବର୍ଷ ସେହି ହଜାରବର୍ଷ କାଳ ଏକ ପୁଣ୍ୟ-ଭୂମି ଓ ତୀର୍ଥଭୂମି ହୋଇ ରହିଥିଲା । ଭାରତବର୍ଷରୁ ଯାଇଥିବା ପ୍ରଥମକାଳୀନ ବୌଦ୍ଧ ଭିକ୍ଷୁମାନେ ରହିବାଲାଗି ଯେଉଁ ବିହାରର ନିର୍ମାଣ ହୋଇଥିଲା, ତାହାର ନାମ ଜେତବନ ଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଚୀନ୍‌ର ଏକ ଅନ୍ୟତମ ବୃହତ୍ ସହର ନାନ୍‌କିଂ ଯେଉଁଠାରେ ଅଛି, ଉକ୍ତ ବୌଦ୍ଧବିହାର ତାହାର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ ଅବସ୍ଥିତ ଥିଲା । ଭାରତବର୍ଷରୁ ଯେଉଁ ବୌଦ୍ଧ ଭିକ୍ଷୁମାନେ ଚୀନ ଯାତ୍ରା କରିଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କର ତାଲିକା ହେଉଛି ଏକ ଦୀର୍ଘ ତାଲିକା । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେଜଣ ଏକାଧିକ ବାର ମଧ୍ୟ ଚୀନ୍ ଯାତ୍ରା କରିଥିଲେ । କେବଳ କାଶ୍ମୀର ଅଞ୍ଚଳରୁ ହିଁ ତେର ଜଣ ବୌଦ୍ଧଭିକ୍ଷୁ ଏହି ଯାତ୍ରା କରିଥିଲେ ବୋଲି ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଂଘଭୂତି, ସଂଘଦେବ, ପୁଣ୍ୟତ୍ରାତ ଧର୍ମଯଶା, ବିମଲାକ୍ଷ. ବୁଦ୍ଧଜୀବ ଓ ଧର୍ମମିତ୍ରଙ୍କର ନାମ ଏବେ ପଣ୍ଡିତମାନେ ଠାବ କରି ପାରୁଛନ୍ତି । ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ପଞ୍ଚମ ଶତାବ୍ଦୀର ଆରମ୍ଭରେ ଭିକ୍ଷୁ କୁମାରଜୀବ ଚୀନ ଯାତ୍ରା କରିଥିଲେ । ସିଏ ଚୀନା ଓ ସଂସ୍କୃତ ଉଭୟ ଭାଷା ଜାଣିଥିବାରୁ ତାଙ୍କର ଗ୍ରନ୍ଥାନୁବାଦ ଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରଥମ ପ୍ରାମାଣିକ କେତେକ ଅନୁବାଦ-ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ଯାଇଥାଏ । ଷଷ୍ଠ ଶତାବ୍ଦୀର ଆରମ୍ଭରେ ବାରାଣସୀର ବୌଦ୍ଧ ପଣ୍ଡିତ ଗୌତମ ପ୍ରଜ୍ଞାରୁଚ ଚୀନ୍ ଯାଇଥିଲେ । ବଙ୍ଗ ଓ କାମରୂପ ବାଟେ ଯେଉଁମାନେ ଚୀନ୍ ଯାତ୍ରା କରିଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଜ୍ଞାନଭଦ୍ର, ଜୀନଯଶା ଓ ଯଶୋଗୁପ୍ତ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କର ନାମ ଠାବ କରି ଯାଇଥାଏ ।

ଏମାନଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ତୁର୍କୀସ୍ଥାନ ଅର୍ଥାତ୍ ବର୍ତ୍ତମାନ ଚୀନ୍‌ର ସିଙ୍କିଆଙ୍ଗ୍ ପ୍ରଦେଶର ମାର୍ଗ ଦେଇ କେତେକ ଭିକ୍ଷୁ ଓ ପଣ୍ଡିତ ଚୀନ ଯାତ୍ରା କରିଥିଲେ । ଏମାନେ ଦୁର୍ଗମ କାରାକୋରମ ଗିରିପଥ ଦେଇ ଯାତ୍ରା କରିଥିବେ । ଅନ୍ୟ ଯେଉଁ ପ୍ରଚାରକ ଓ ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କର ନାମ ଚିହ୍ନଟ କରିଯାଇ ପାରୁଛି, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଉଜ୍ଜୟିନୀରୁ ଯାଇଥିବା ଉପଶୂନ୍ୟ ଓ ପରମାର୍ଥ, ଉତ୍ତର-ପଶ୍ଚିମ ଭାରତରୁ ବୁଦ୍ଧଭଦ୍ର, ବିମୋକ୍ଷସେନ ଓ ଜୀନଗୁପ୍ତ, ଏବଂ କାଥିଆବାଡ଼ରୁ ଯାଇଥିବା ଧର୍ମଗୁପ୍ତଙ୍କର ନାମ ଉଲ୍ଲେଖ ଯୋଗ୍ୟ । ଧର୍ମଗୁପ୍ତ ଆପଣାର ଏକ ଭ୍ରମଣକାହାଣୀ ମଧ୍ୟ ଲେଖିଥିଲେ । ନାଲନ୍ଦା ବୌଦ୍ଧ ବିହାରରୁ ପ୍ରଭାକରମିତ୍ର ମଧ୍ୟ ଚୀନ ଯାଇଥିଲେ । କୁଷାଣରାଜା କନିଷ୍କଙ୍କର ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ବିଜୟ ଫଳରେ ଉତ୍ତର ପଞ୍ଜାବରେ ଯେଉଁ ଖଣ୍ଡଟି ତାଙ୍କର ଅଧିକାରଭୁକ୍ତ ହୋଇଥିଲା, ତାହାର

ନାମ ସେତେବେଳେ "ଚୀନଭୁକ୍ତି" ଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଅମୃତସର ନିକଟରେ ଅବସ୍ଥିତ ଚିନପ୍ତାରି ଗାଁ ଓ ତାହାର ସନ୍ନିକଟସ୍ଥ ଅଞ୍ଚଳକୁ ସେହି ଅଞ୍ଚଳ ବୋଲି ଚିହ୍ନଟ କରିଯାଉଛି । ଚୀନରୁ ସେତେବେଳେ ଆମଦାନୀ ହୋଇ ଭାରତବର୍ଷକୁ ଆସୁଥିବା ରେଶମ ବସ୍ତ୍ରକୁ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାରେ ଚୀନାଂଶୁକ ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ପ୍ରସାଧନରେ ଆମ ଦେଶରେ ବ୍ୟବହୃତ ସିନ୍ଦୂର ଶବ୍ଦଟିର ଚୀନା ଶବ୍ଦ ଉସିନ୍ ତୁଙ୍ଗ (ଚୀନରୁ ଆସୁଥିବା ନାଲିଆ ଚୂର୍ଣ୍ଣଦ୍ରବ୍ୟ) ସହିତ ଅବଶ୍ୟ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ରହିଛି । ଷଷ୍ଠ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରଥମ ଚରଣରେ ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତସ୍ଥ କାଞ୍ଚିର ଜଣେ ବୌଦ୍ଧ ସ୍ଥବିର ବୌଧିଧର୍ମ ଚୀନକୁ ଯାଇ ଚୀନ୍ ବୌଦ୍ଧ-ଉପାସନାର ଏକ ଶାଖା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲେ । ଚ୍ଚନ୍ ଶବ୍ଦ ସଂସ୍କୃତ 'ଧ୍ୟାନ' ଶବ୍ଦର ଅପଭ୍ରଂଶ ଓ ଚୀନ୍‌ରୁ ଜାପାନକୁ ଯାଇ ସେହି ଉପାସନାର ମାର୍ଗଟି ଜେନ୍ (Zen) ବୌଦ୍ଧମାର୍ଗରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା । ବୋଧିଧର୍ମ ଚୀନ୍‌ରେ ନଅ ବର୍ଷ ଅବସ୍ଥାନ କରିଥିଲେ । ସେ ନିଜକୁ ଗୌତମଙ୍କ ପରେ ସେହି ଗଣରେ ଅଷ୍ଟାବିଂଶତମ କୁଳସ୍ଥବିର ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ । ଜାପାନର ଜେନ୍ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ପରି ଚୀନ୍‌ର ଚ୍'ନ୍ ମାର୍ଗର ମଧ୍ୟ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ବିକାଶ ଏବଂ କଳେବର-ପ୍ରକଟନରେ ଏକ ବିଶେଷ ଅବଦାନ ରହି ଆସିଛି ।

ଭାରତବର୍ଷରୁ ଯାଉଥିବା ପରିବ୍ରାଜକମାନଙ୍କର ସମାନ୍ତର ରୂପେ ଉକ୍ତ ହଜାରବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଚୀନରୁ ମଧ୍ୟ ଭାରତବର୍ଷକୁ ବହୁ ଜିଜ୍ଞାସୁ ଭିକ୍ଷୁ ଏବଂ ଅଧ୍ୟୟନକାରୀଙ୍କର ଆଗମନ ଘଟିଥିଲା । ଏକ ଅନୁମାନ ଅନୁସାରେ ସେହି ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀ ଓ ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ୧୭ ବୋଲି ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଛି । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୧୦୫ ଜଣଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ ମଧ୍ୟ କରାଯାଇପାରିଛି । ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ସପ୍ତମ ଶତାବ୍ଦୀର ପରିବ୍ରାଜକ ଇ-ତ୍‌ସିଙ୍ଗ୍ ଏକ ବିବରଣୀରେ ବ୍ୟକ୍ତ କରିଛନ୍ତି ଯେ, ୟୁନାନ୍ (ଦକ୍ଷିଣ ଚୀନ) ଓ ବ୍ରହ୍ମଦେଶ ହୋଇ ତୃତୀୟ ଶତାବ୍ଦୀର ମଧ୍ୟଭାଗରେ କୋଡ଼ିଏ ଜଣ ଚୀନ ବୌଦ୍ଧଭିକ୍ଷୁ ଭାରତକୁ ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ ରୂପେ ଆସିଥିଲେ । ଗୁପ୍ତବଂଶର ଜଣେ ପୂର୍ବଜ ଶ୍ରୀଗୁପ୍ତ ସେମାନଙ୍କର ଅବସ୍ଥାନ ନିମନ୍ତେ ବୁଦ୍ଧଗୟାଠାରେ ଏକ ବିଶେଷ ବିହାର ନିର୍ମାଣ କରି ଦେଇଥିଲେ । ସେହି ବିହାର ସେତେବେଳେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ "ଚୀନ-ସଂଘାରାମ" ନାମରେ ବିଦିତ ହୋଇଥିଲା । ଗୁପ୍ତ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ଶାସନକାଳରେ ଚୀନ୍‌ରୁ ଭାରତବର୍ଷକୁ ଆସିଥିବା ଫାହିଏନ୍ ମଧ୍ୟଏସିଆ ବାଟ ଦେଇ ଏଠାକୁ ଆସିଥିଲେ ଏବଂ ଫେରିବା ସମୟରେ ତାମ୍ରଲିପ୍ତି ବନ୍ଦରରୁ ଜାହାଜ ଚଢ଼ି ସିଂହଳଦ୍ୱୀପବାଟେ ଚୀନ୍ ଯାଇଥିଲେ । ସେହି ସମୟରେ ଚୀନ୍ ଦେଶରେ ଭାରତବର୍ଷକୁ ଫୋ-କୁଓ (ବୁଦ୍ଧଭୂମି) ବୋଲି କୁହାଯାଉଥିଲା । ଏହି ପରିବ୍ରାଜକମାନେ କେହିହେଲେ ରାଜ-ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ଅଥବା ରାଜ ସହାୟତା ଲାଭ କରି ଚୀନ୍‌ରୁ ଭାରତକୁ ଆସି ନଥିଲେ । ପ୍ରଧାନତଃ ଶାକ୍ୟମୁନିଙ୍କର ଜନ୍ମଭୂମିର ଦର୍ଶନ ଲାଗି ଓ ତାଙ୍କର ଦ୍ୱାରା ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ

ହୋଇଥିବା ଧର୍ମ ସହିତ ଏକ ନିକଟତର ସିଧା ପରିଚୟ ଲାଭକରିବାଲାଗି ସେମାନେ ଯାବତୀୟ ଦୁର୍ଗମ ପଥ ପାରହୋଇ ଏକ ଅନ୍ତର୍ଗତ ବ୍ୟାକୁଳତା ସହିତ ଏଠାକୁ ଆସୁଥିଲେ ।

ପରିବ୍ରାଜକ ହୁ-ଏନ୍-ସାଂ ନିଜ ଦେଶ ସରକାରଙ୍କର ଅନୁମତି ନ ନେଇ ଭାରତବର୍ଷକୁ ଆସିଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ମଧ୍ୟଏସିଆ ସହିତ ଚୀନ୍‌ସମ୍ରାଟଙ୍କର କୂଟନୈତିକ ସମ୍ପର୍କ ବନ୍ଧୁତାପୂର୍ଣ୍ଣ ନଥିଲା । କାଳେ ମଧ୍ୟଏସିଆରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା ଲାଗି ଚୀନ୍‌ର ସମ୍ରାଟ ତାଙ୍କୁ ଅନୁମତିପତ୍ର ନଦେବେ, ଏହି ଆଶଙ୍କାରେ ହିଁ ହୁ-ଏନ୍-ସାଂ ଆଦୌ କୌଣସି ଔପଚାରିକ ଅନୁମତି ନନେଇ ଗୋପନରେ ମଧ୍ୟଏସିଆ ବାଟେ ଭାରତବର୍ଷକୁ ଆସିବା ଲାଗି ମନସ୍ଥ କରିଥିଲେ । କେତେ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ସହିତ ସେ ଭାରତକୁ ଦେଖିଥିଲେ, କେତେ ଅଧ୍ୟବସାୟ ସହିତ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ଅଧ୍ୟୟନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ସହିତ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଉତ୍ତର ଭାରତର ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭୂମିକୁ ପରିବ୍ରଜରେ ଯାଇଥିଲେ, ତାଙ୍କର ଭାରତ-ବିବରଣୀରୁ ସେହି କଥାର ଭୂରି ଭୂରି ପ୍ରମାଣ ମିଳିଥାଏ । ନାଳନ୍ଦା ମହାବିହାରରେ ସେ ଏକାଧିକ ବର୍ଷ ଅତିବାହିତ କରିଥିଲେ । କଥିତ ଅଛି, ନାଳନ୍ଦାରେ ଅଧ୍ୟୟନ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ଦେଶକୁ ଫିରିବାଲାଗି ବାହାରିବା ସମୟରେ ନାଳନ୍ଦାର ବୌଦ୍ଧ ଭିକ୍ଷୁମାନେ ତାଙ୍କୁ ଆଉ ଫେରି ନ ଯିବାକୁ ଏବଂ ଜୀବନର ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହିଠାରେ ହିଁ ରହିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲେ । ହୁ-ଏନ୍-ସାଂ ସେମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ତର ଦେଇ କହିଥିଲେ ଯେ ଗୌତମ ବୁଦ୍ଧଙ୍କର ଧର୍ମ ଓ ଶିକ୍ଷା କେବଳ ଗୋଟିଏ ଦେଶ ଲାଗି ନୁହେଁ, ମାତ୍ର ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀଲାଗି ହିଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ । ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀରେ ହିଁ ତାହାର ପ୍ରଚାର ହେବା ଉଚିତ । ତେଣୁ ପୃଥିବୀର କୌଣସି ଦେଶ ସେହି ଶିକ୍ଷାରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଅର୍ଥାତ୍, ସେହି ମହାନ୍ କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ଆହ୍ୱାନରେ ହିଁ ତାଙ୍କୁ ସ୍ୱଦେଶ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ବହୁସଂଖ୍ୟକ ବୌଦ୍ଧଶାସ୍ତ୍ର ଏବଂ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ସନ୍ତକମାନ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ହୁ ଏନ୍-ସାଙ୍ଗ୍ ଜଳପଥରେ ଚୀନଦେଶକୁ ଫେରି ଯାଇଥିଲେ । ଭାରତରେ ଅବସ୍ଥାନ କାଳରେ ସେ ବହୁସଂଖ୍ୟକ ଶାସ୍ତ୍ରର ଅନୁବାଦ କରିଥିଲେ । ଚୀନ୍‌ର ସମ୍ରାଟ ବହୁତ ସମ୍ମାନର ସହିତ ଚୀନ୍‌ରେ ତାଙ୍କର ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କରିଥିଲେ । ଚୀନ୍ ଫେରିଯିବା ପରେ ମଧ୍ୟ ହୁ-ଏନ୍-ସାଂ ନାଳନ୍ଦା ବିହାରର ଭିକ୍ଷୁମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ପତ୍ର ଲେଖୁଥିଲେ ।

ଚୀନଦେଶରେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ଯେତେ ଯେତେ ପୁରାତନ ଗ୍ରନ୍ଥ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛି, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧିକତର ସଂଖ୍ୟାରେ ଭାରତରେ ଲିଖିତ ହୋଇଥିବା ମୂଳ ସଂସ୍କୃତଗ୍ରନ୍ଥଗୁଡ଼ିକର ଅନୁବାଦ ବୋଲି ହିଁ କୁହାଯିବ । ସେତେବେଳର କେତେକ ଚୀନା ବୌଦ୍ଧ ପଣ୍ଡିତ ଏହି ଅନୁବାଦ-କାର୍ଯ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକୁ ସହଜ କରାଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଚୀନା-ସଂସ୍କୃତ

ଶବ୍ଦାଭିଧାନମାନ ମଧ୍ୟ ରଚନା କରିଥିଲେ । ଭାରତରୁ ଚୀନକୁ ଏହିପରି ଉଭୟ ପକ୍ଷର ଏତେ ଆଗ୍ରହ ଦ୍ୱାରା ଆନୀତ ହୋଇଥିବା ବୌଦ୍ଧ ମହାଯାନ ଧର୍ମମତର ଚୀନରେ ପ୍ରକୃତରେ କେତେ ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିଥିଲା ବା ନଥିଲା, ସେହି ବିଷୟରେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଏକାଧିକ ମତ ରହିଛି । ଏବଂ, ଏକଥା ମଧ୍ୟ ସତ ଯେ, ଅନେକ ସମୟରେ ଚୀନ୍‌ରେ ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମକୁ କେତେକ ବିରୋଧର ମଧ୍ୟ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଛି । ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଚୀନରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ସେଠାରେ କନ୍‌ଫୁସିଅସ୍ ଓ ଲାଓ ତ୍ସେ ଗୌତମ ବୁଦ୍ଧଙ୍କର ସମସାମୟିକ ଥିଲେ ସତ, ମାତ୍ର ସେମାନଙ୍କ ଅନ୍ତେ ସେମାନଙ୍କ ନାମରେ ଏକ ପାରମ୍ପରିକ ଧାରା ରହିଥିଲା ଏବଂ ତାହାର ଅନୁଗାମୀମାନେ ମଧ୍ୟ ରହିଥିଲେ । ଏହି ଦୁଇ ଧାରାର ସପୃକ୍ତ ଅନୁଚରମାନେ ନିଜ ଭୂମିରୁ ହିଁ ଜନ୍ମଲାଭ କରି ବିକଶିତ ହୋଇ ଆସିଥିବା ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ମାର୍ଗ ପରି ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଥିଲେ ଓ ବିଦେଶାଗତ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ଧାରାକୁ ସେମାନେ ସେହି କାରଣରୁ ଅନେକ ସମୟରେ ସତେଅବା ଏକ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ ଏବଂ କ୍ଷତିକାରକ ବୋଲି ବିଚାର କରୁଥିଲେ । ଏଠାରେ ନାଳନ୍ଦାରୁ ଚୀନ ଯାଇଥିବା ଓ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ପ୍ରଚାର କରିଥିବା ପ୍ରଭାକର ମିତ୍ରଙ୍କର କାହାଣୀକୁ ଏକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ପାରେ । ପ୍ରଭାକରମିତ୍ର ବହୁସଂଖ୍ୟକ ବୌଦ୍ଧଗ୍ରନ୍ଥକୁ ଚୀନାଭାଷାରେ ଅନୁବାଦ କରିଥିଲେ ଓ ସେହି ଦେଶରେ ସପୃକ୍ତ ବହୁ ଯୋଗ୍ୟ ସ୍ଥାନରୁ ପ୍ରଭୂତ ସମ୍ମାନର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଥିଲେ । କନ୍‌ଫୁସିଅସ୍ ମାର୍ଗର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରୁଥିବା ଶିଷ୍ୟବର୍ଗ ତାହାକୁ ଆପଣା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏକ ଅଶୁଭ ସୂଚନା ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିଥିଲେ । ବିଶେଷତଃ ଚୀନର ତତ୍କାଳୀନ ସମ୍ରାଟ ଯେତେବେଳେ ପ୍ରଭାକର ମିତ୍ରଙ୍କୁ ଉଚ୍ଚ ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ କଲେ ଏବଂ ନିଜ ମୁଖରେ ତାଙ୍କର ଉଚ୍ଛ୍ୱସିତ ପ୍ରଶଂସା ମଧ୍ୟ କଲେ, ଶିଷ୍ୟମାନେ ଆଉ ସେହି କଥାକୁ ଅଦୌ ସହ୍ୟ କରି ପାରିଲେନାହିଁ । ସେମାନେ ପ୍ରଭାକରଙ୍କର ଅପବାଦ ଗାଇଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ପ୍ରଚାର କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ଏହି ଉଦ୍ୟମର କିଛି ଫଳ ମଧ୍ୟ ଫଳିଲା । ସମ୍ରାଟ ପ୍ରଭାକରମିତ୍ରଙ୍କ ପ୍ରତି ଅତଃପର ଆଉ ସେତେ ପ୍ରସନ୍ନ ହେଲେନାହିଁ ଓ ତାଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକରେ କୌଣସି ଆଗ୍ରହ ମଧ୍ୟ ଦେଖାଇଲେ ନାହିଁ । ଏଥିରେ ପ୍ରଭାକରମିତ୍ର ଅତ୍ୟନ୍ତ ମର୍ମାହତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲେ ଓ ତାହାର ଫଳରେ ଅଳ୍ପ କେତେବର୍ଷ ପରେ ଇହଲୀଳା ସମ୍ବରଣ କରିଥିଲେ ।

ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଏବଂ ଲାଓ ତ୍ସେଙ୍କର ତାଓଧର୍ମ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ କନ୍ଦଳ ଲାଗିଥିଲା । ବିଶେଷତଃ ଯେତେବେଳେ ମାନ୍‌ଚୁ ବା ମଙ୍ଗୋଲ ମାନେ ଚୀନଦେଶରେ ଶାସନ କରୁଥିଲେ ଓ ଯେତେବେଳେ ଚେଙ୍ଗିଜ୍ ଖାଁ, ମାନ୍‌କୁ ଖାଁ ଓ କୁବ୍‌ଲାଇ ଖାଁ ପ୍ରଭୃତି ସମ୍ରାଟମାନେ ଚୀନର ଅଧିପତି ହୋଇଥିଲେ, ସେତେବେଳେ ଏକାଧିକ ଧର୍ମସମ୍ମିଳନୀ ଡକାହୋଇ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଓ ତାଓଧର୍ମ ମଧ୍ୟରେ ଲାଗିଥିବା ବିବାଦର ବିଚାର କରାଯାଇଥିଲା

ଏବଂ ବେଳେବେଳେ ଏକ ତାର୍କିକ ଲଢେଇ ଦ୍ୱାରା କିଏ ଠିକ୍ କିଏ ଭୁଲ୍, ସେହି କଥାର ମୀମାଂସା କରା ଯାଇଥିଲା । ଏକଦା ଚୀନ୍ ସାହିତ୍ୟରେ କନ୍‌ଫୁସିଅସ୍‌ଙ୍କର ବିରୁଦ୍ଧରେ ମଧ୍ୟ ଯୁକ୍ତି ବାଢି ବିଦ୍ରୂପ କରା ଯାଇଥିଲା । ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସର୍ବାଧିକ ଆଦର୍ଶ ସ୍ଥାନୀୟ ରୂପେ କନ୍‌ଫୁସିଅସ୍ ଯେଉଁ 'ବିଜ୍ଞବ୍ୟକ୍ତି'ର କଳ୍ପନାକୁ ଆଣି ଉପସ୍ଥାପିତ କରିଥିଲେ, ଚୀନଦେଶର ଜଣେ ବିଖ୍ୟାତ କବି ତାହାର ସମାଲୋଚନା କରିଥିଲେ । ସର୍ବଦା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ-ପରାୟଣତାର ଅସ୍ୱାସଯାଧ ମାର୍ଗରେ ଅଗ୍ରସର ହେବାକୁ ଏବଂ ସେହି ପଥରୁ କଦାପି ବିଚଳିତ ନହେବାକୁ କନ୍‌ଫୁସିଅସ୍ ତାଙ୍କର କଳ୍ପିତ ଆଦର୍ଶ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଦେଇଥିଲେ । ଚୀନ୍‌ର ଉକ୍ତ କବି ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଜଣେ ମଣିଷର ପାଇଜାମା ଭିତରେ ଥିବା ସିଲେଇଗାରକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ବାଟ ଚାଲୁଥିବା ଓ କେବେହେଲେ ସେହି ଗାରରୁ ଚ୍ୟୁତ ହେଉନଥିବା ଗୋଟିଏ ଗୁରୁପୋକ ସହିତ ତୁଳନା କରିଥିଲେ । କେତେକ ଆଲୋଚକ କହନ୍ତି ଯେ, ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଭାରତବର୍ଷରୁ ଯେଉଁ ରୂପରେ ଚୀନକୁ ଯାଇଥିଲା, ଚୀନ ତାହାକୁ ସେହି ରୂପରେ ଆଦୌ ଗ୍ରହଣ କରିନଥିଲା; ଶହ ଶହ ବର୍ଷଧରି ସିଏ ତାହାର ପ୍ରତିରୋଧ କରିଥିଲା । ଏବଂ, ବୌଦ୍ଧଧର୍ମକୁ ଆଗ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ନିଜ ରୂପରେ ପକାଇ ସାରିବା ପରେ ଯାଇ ତାହା ତାହାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା । ଅଉ କେତେ ଆଲୋଚକ ଠିକ୍ ଓଲଟାମତ ପୋଷଣ କରି କହନ୍ତି ଯେ, ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଚୀନଦେଶରେ ପ୍ରବେଶ କରି ଆପଣାର ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ପ୍ରେରଣା ଦ୍ୱାରା କନ୍‌ଫୁସିଅସ୍‌ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଚାରିତ ମୂଳ ମାର୍ଗଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏକ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ଆକାର ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା ।

ସେହିମାନେ କହିଥାନ୍ତି ଯେ ଉଭୟ ଏକ ଦର୍ଶନ ଓ ଏକ ଧର୍ମରୂପେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଚୀନଦେଶକୁ ଯାଇ ସତକୁସତ ଏକ ବିଜୟ ହାସଲ କରିଥିଲା । ଏକ ଦର୍ଶନରୂପେ ତାହା ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥିଲା ଏବଂ ଏକ ଧର୍ମରୂପେ ସାଧାରଣ ଜନଗଣଙ୍କ ମନ ଭିତରେ ଏକ ସ୍ଥାୟୀ ଅଧିକାରତ୍ୱ ଲାଭ କରିଥିଲା । ବୌଦ୍ଧ ମାର୍ଗର ଚଳଣି ଏବଂ ପରିଭାଷା ଗୁଡ଼ିକ କାଳକ୍ରମେ ଚୀନର ଜନଜୀବନ ମଧ୍ୟରେ ଏପରି ଓତଃପ୍ରୋତ ଭାବରେ ପ୍ରବେଶ କରି ଯାଇଥିଲା ଯେ, ପାରମ୍ପରିକ ଭାବରେ ଅତି ସାଧାରଣ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ପିଲାଙ୍କର ଖେଳନା ଓ ଏପରିକି ପିଲାଙ୍କ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ଉଲୁଗୁଣା ଦେଇ କିଛି କହିବା ସମୟରେ ସେମାନଙ୍କୁ 'କ୍ଷୁଦ୍ର ବୋଧିସତ୍ତ୍ୱ' ବୋଲି ସମ୍ବୋଧନ କରୁଥିଲେ । ସେମାନେ ସେତେବେଳେ ସିଆଓ ପୁ'ସା (Hsiao Pusa) ବୋଲି କହୁଥିଲେ । ହୁଏତ ସ୍ଥାନବିଶେଷରେ ଏବେ ମଧ୍ୟ କହୁଛନ୍ତି । ମଧ୍ୟଯୁଗରେ ଚୀନ୍‌ର ଜଣେ ସାମ୍ରାଜ୍ଞୀଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ 'ଜୀବନ୍ତ ବୁଦ୍ଧ' ବୋଲି ସମ୍ବୋଧନ କରାଯାଉଥିବାର ନଜିର ରହିଛି । ବୌଦ୍ଧ ମହାଯାନ ବୌଦ୍ଧ ଉପାସନା ମଧ୍ୟରେ ମୂର୍ତ୍ତିର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରାଇଲା । ଚୀନ୍‌ରେ ଯେତେ ଯେଉଁଠାରେ ବୌଦ୍ଧମୂର୍ତ୍ତି ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥାଏ, ସେସବୁ ଅଧିକାଂଶତଃ ସେହି ପର୍ଯ୍ୟାୟର କଳ୍ପନା ଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁସରଣ କରିଥିବା ପରି ପ୍ରତୀତ

ହୋଇଥାଏ । ମହାଯାନ ଆହୁରି ଅଧିକ ସାକାର ଏବଂ ସୁଗ୍ରାହ୍ୟ ହେବାକୁ ପ୍ରୟାସ କରିବା ହେତୁ ସେଥିରୁ ମନ୍ତ୍ରଯାନ ବା ତନ୍ତ୍ରଯାନର ଉଦ୍‌ଭବ ହୋଇଥିଲା । ଚୀନଦେଶରେ ଏହି ନୂତନ ଉଦ୍‌ଭବଟିର ପ୍ରଥମ ପ୍ରବର୍ତ୍ତକରୂପେ ବଜ୍ରବୋଧିଙ୍କର କଳ୍ପନା କରାଯାଇଛି । ଅଷ୍ଟମ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରାୟ ଆରମ୍ଭକାଳରେ ବଜ୍ରବୋଧି ଏହି ଉପାସନାମାର୍ଗଟିକୁ ଭାରତ-ବର୍ଷରୁ ଚୀନ୍‌କୁ ଆଣିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଶିଷ୍ୟ ଅମୋଘବଜ୍ର ମଧ୍ୟ ଭାରତରୁ ଆସିଥିଲେ । ମନ୍ତ୍ର ଓ ତନ୍ତ୍ରଯାନ ଆଦି ପଦ୍ଧତିବା ସହିତ ବୌଦ୍ଧ ଉପାସନାକୁ ମାଧ୍ୟମ କରି ନାନାବିଧ ମୂର୍ତ୍ତିର କଳ୍ପନା ମଧ୍ୟ ଚୀନାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇଥିଲା । ଚୀନ୍‌ର ବୌଦ୍ଧ ମଠର ଗୁଡ଼ିକରେ ଯେଉଁସବୁ ମୂର୍ତ୍ତି ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୁଅନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଗୌତମ ବୁଦ୍ଧ, ଅମିତାଭ (ଭୈଷଜ୍ୟଗୁରୁ, ବଣ୍ଟଗ୍ରାଚରର ମହାବୈଦ୍ୟ) ବୈରୋଚନ, ଲୋପଣ ଏବଂ ଦୀପଙ୍କର ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରଧାନ । ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ସ୍ୱର୍ଗବାସୀ ଦେବତା, ଇହଜଗତରେ ନାନା ସିଦ୍ଧିଲାଭର ଅଭିପ୍ରାୟରେ ଏମାନଙ୍କର ପୂଜା ଓ ଅର୍ଚ୍ଚନା କରାଯାଇଥାଏ । ବୋଧିସତ୍ତ୍ୱ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମୈତ୍ରେୟ, ମଂଜୁଶ୍ରୀ ଓ ସାମନ୍ତଭଦ୍ର ପ୍ରଭୃତି ନାମ ଉଲ୍ଲେଖ ଯୋଗ୍ୟ । ପୂଜା ପାଉଥିବା ଅନ୍ୟ ମୂର୍ତ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ 'କରୁଣା ଦେବୀ' ରହିଛନ୍ତି, ଚତୁର୍ମୁଖ ବୁଦ୍ଧ ମଧ୍ୟ ଅଛନ୍ତି ।

ଭାରତରେ ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇଥିବା ତନ୍ତ୍ରଶାସ୍ତ୍ର ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ହେଉଛି ଚୀନାଚାର ତନ୍ତ୍ର । ସେଥିରେ ଦେବୀ ହେଉଛନ୍ତି ମହାଚୀନ ତାରା । ତନ୍ତ୍ରୋପାସନାର ଏହି ମାର୍ଗଟିକୁ ଏକଦା ଭାରତର ସାଧକମାନେ ଏତେ ଅଧିକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରୁଥିଲେ ଯେ, ଉକ୍ତ ଶାସ୍ତ୍ରର ବର୍ଣ୍ଣନା ଅନୁସାରେ ବଶିଷ୍ଠଙ୍କ ପ୍ରରର ଜଣେ ସର୍ବମାନ୍ୟ ମହର୍ଷିଙ୍କୁ ଏହି ମାର୍ଗାଚାରରେ ଦୀକ୍ଷିତ ହେବାଲାଗି ଚୀନ୍ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ମନେ ରଖିବା ଉଚିତ ଯେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ଏକ ସାମଗ୍ରିକ ପରିଚ୍ଛଦ ପରିଧାନ କରି ହିଁ ଭାରତବର୍ଷରୁ ଏହି ଯାବତୀୟ ଅତ୍ତିର ଓ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଚୀନ ଦେଶରେ ପ୍ରବେଶ କରିଥିଲା । ଏହିସବୁ ପ୍ରବେଶ ଓ ଅନୁପ୍ରବେଶର ବହୁ ଶତାବ୍ଦୀ ପରେ ସପ୍ତଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଚୀନ୍‌ର ଜଣେ ସମ୍ରାଟ ଓ୍ୱାନ୍ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଏବଂ କନ୍‌ଫୁସିୟସ୍ ଧର୍ମକୁ ଗୋଟିଏ ଚଢେଇର ଦୁଇଟି ଡେଣା ସହିତ ତୁଳନା କରିଥିଲେ । ଗୋଟିଏ ଡେଣା ଅନ୍ୟଟି ସହିତ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସହଯୋଗ କରିବାକୁ ହିଁ ସେ ଯଥାର୍ଥ ପୁଷ୍ଟି ବିକାଶ ବୋଲି କହିଥିଲେ । ଏହିପରି ସବରେ ପ୍ରାୟ ହଜାର ଅବ୍ଦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଗ୍ରନ୍ଥଗୁଡ଼ିକ ଭାରତରୁ ଚୀନ୍‌କୁ ଯତାୟିତ ହୋଇ-ଯାଉଥିଲା । ପଣ୍ଡିତମାନେ ମତ ଦେଇ କହିଛନ୍ତି ଯେ ୧୦୩୬ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ପରେ ଭାରତବର୍ଷରୁ କେହି ଚୀନଦେଶକୁ ଯାତ୍ରା କରିବାର ଆଉ କୌଣସି ଉଲ୍ଲେଖ ନାହିଁ । ଏହାର ହୋଇ ଥିବାର ସର୍ବପ୍ରଧାନ କାରଣ ହେଉଛି ଯେ ଏକ ନୂତନ ମତ ଓ ମାର୍ଗ ଯାବତେ ସେତେ-ବେଳକୁ ଭାରତବର୍ଷରେ ମଧ୍ୟ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ କ୍ରମଶଃ ମୂଳୋତ୍ପାଟିତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା ।

ଭାରତରେ ତାହା ହିନ୍ଦୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟଧର୍ମର ଗ୍ରାସରେ ପଡ଼ି ଯାଇଥିଲା । ବୁଦ୍ଧକଳ୍ପନା ଏବଂ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଆହ୍ୱାନ ତଥା ଆବେଦନ ଗୁଡ଼ିକ ହିନ୍ଦୁଧର୍ମ ଭିତରକୁ ଲୀନହୋଇଯିବା-ପରେ ମୂଳ ଭୂମିରେ ମଧ୍ୟ ତାହାର ଆଦୌ କୌଣସି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପରିଚୟ ରହିଲାନାହିଁ । ତେଣୁ ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ତାହା କ୍ରମେ ସେଠିକାର ଧର୍ମକଳ୍ପନା ଭିତରେ ପାରମ୍ପରିକ ନାନା ଉପାଦାନ ସହିତ ଏକାଠି ଘାଣ୍ଟି ହୋଇଗଲା କେବଳ କେତେଟା ବୌଦ୍ଧ ନାମକରଣ ଓ ମୂର୍ତ୍ତିବ୍ୟତୀତ ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ତାହାର କୌଣସି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ରହି ପାରିଲାନାହିଁ ।

ଚୀନ୍‌ଦେଶର ପୁରାତନ ମନ୍ଦିରଗୁଡ଼ିକ ନିର୍ମାଣଶୈଳୀରେ ପାଗୋଡ଼ା ଢଙ୍ଗର । ବ୍ରହ୍ମଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ଏହି ଶୈଳୀ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥାଏ । ପୁରାତନ ଚୀନ୍‌ର କେତେକ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଅଟ୍ଟାଳିକା ମଧ୍ୟ ସେହି ପାଗୋଡ଼ା ଶୈଳୀରେ ନିର୍ମିତ ହୋଇଛି । ମନ୍ଦିର-ନିର୍ମାଣ କଳାର ତତ୍‌ତ୍ତ୍ୱବିଦ୍‌ମାନେ କହନ୍ତି ଯେ ଏହି ଶୈଳୀ ଭାରତବର୍ଷରୁ ଚୀନ୍‌କୁ ଯାଇଛି । ଖୁବ୍ ସମ୍ଭବ ଦକ୍ଷିଣ-ପୂର୍ବ ଏସିଆର ଦେଶଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟଦେଇ ଚୀନ୍‌କୁ ଯାଇଛି । ନେପାଳ ଏବଂ ତିବ୍ଦତ ମଧ୍ୟଦେଇ ଯାଇଥିବାର ସମ୍ଭାବନା ମଧ୍ୟ ହୁଏତ କୌଣସି ଗୁଣରେ କମ୍ ନୁହେଁ । ଚୀନ୍‌ଦେଶକୁ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ଚୀନରେ ଯେଉଁସବୁ ମୂର୍ତ୍ତିର ନିର୍ମାଣ ହୋଇଥିଲା, ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛନ୍ତି ପଥର ଉପରେ, ପ୍ରଧାନତଃ ପର୍ବତ ପ୍ରସ୍ତରର ଗାତ୍ରରେ ଖୋଦିତ ହୋଇଥିବା ମୂର୍ତ୍ତି । ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ସହିତ ତିନିପ୍ରସ୍ଥଯୁକ୍ତ ମୂର୍ତ୍ତିନିର୍ମାଣର ଶୈଳୀଟି ଭାରତରୁ ଚୀନ୍‌କୁ ଆସିଛି ବୋଲି ପଣ୍ଡିତମାନେ କହନ୍ତି । ଆହୁରି ଅଧିକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ କହିଲେ, ଏହି ଶୈଳୀ ହେଉଛି ଗାନ୍ଧାର ଶୈଳୀ । ଗାନ୍ଧାର ଅର୍ଥାତ୍ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅଫଗାନିସ୍ତାନର ଗୋଟିଏ ପ୍ରଦେଶ; କୁଶାଣ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ରାଜଧାନୀ ଏହି ଗାନ୍ଧାରରେ ହିଁ ଥିଲା । ଭାରତ ଏବଂ ଗ୍ରୀସ୍‌ର ମୂର୍ତ୍ତିନିର୍ମାଣ-କଳା ପରସ୍ପରକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିବାଦ୍ୱାରା ସେହି କାଳରେ ଯେଉଁ ସମନ୍ୱିତ ସ୍ଥାପତ୍ୟଶୈଳୀର ଉଦ୍‌ଭବ ହୋଇଥିଲା, ସେଇଟି ହେଉଛି ଗାନ୍ଧାରର ଶୈଳୀ । ଚୀନା ସାହିତ୍ୟକୁ ନାନାବିଧ ଗଠନରୂପ ଦେବାରେ ମଧ୍ୟ ଭାରତବର୍ଷର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅବଦାନ ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି । ନୃତ୍ୟ ଓ ଗୀତର ସମାହାରରେ ପୁ-ଟାଓ ବୋଲି ଯେଉଁ ନାଟକାଭିନୟ-ପଦ୍ଧତି ପ୍ରାଚୀନ ଚୀନ୍‌ରେ ପ୍ରଚଳିତ ରହିଥିଲା ତାହା ଏକଦା ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତରୁ ସେହି ଦେଶକୁ ଯାଇଛି ବୋଲି ପଣ୍ଡିତ ମାନେ ମତ ଦେଇଛନ୍ତି । ମହାଯାନ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଚୀନ୍‌ରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା ସହିତ ପ୍ରଚାରକ ଏବଂ ପରିବ୍ରାଜକ ମାନଙ୍କର ମାଧ୍ୟମରେ ଅଶ୍ୱଘୋଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରଚିତ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ମହାଯାନଗ୍ରନ୍ଥ 'ବୁଦ୍ଧଚରିତ' ମଧ୍ୟ ଚୀନଭାଷାକୁ ଅନୂଦିତ ହୋଇଥିଲା । ମା-ମିଙ୍ଗଙ୍କର (ତାଙ୍କର ଭାରତୀୟ ନାମ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଜ୍ଞାତ ହୋଇ ରହିଛି) ମହାଯାନ-ସୂତ୍ରମଧ୍ୟ ଅନୁବାଦ-କରି ଯାଇଥିଲା । ଏହି ଦୁଇଟି ଗ୍ରନ୍ଥଦ୍ୱାରା ଚୀନ୍‌ର

କାବ୍ୟ ତଥା କାହାଣୀ-କଳ୍ପନା ବହୁପରିମାଣରେ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିଲା । ଏକାଧିକ ମହାଯାନ ଗ୍ରନ୍ଥର ଅନୁବାଦ ଦ୍ୱାରା ଚୀନର ଉପନ୍ୟାସ ଲେଖିବାର କଳା ମଧ୍ୟ ପ୍ରଭୂତ ପ୍ରେରଣା ଲାଭ କରିଥିଲା । ଏହିପରି ଭାବରେ, ନିଜ ଦେଶର ପ୍ରାଚୀନ ଐତିହ୍ୟଗୌରବ ଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ସଚେତନ ହୋଇ ଜଣେ ଭାରତୀୟ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଯେତେବେଳେ ଚୀନକୁ ଆସିବ, ସେ ସେତେବେଳେ ହୁଏତ ଆପଣାକୁ ଆଦୌ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ କୌଣସି ବିଦେଶରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଥିବା ପରି ମୋଟେ ଅନୁଭବ କରିବନାହିଁ । ନାନା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସିଏ ବରଂ ଭାରତବର୍ଷ ଚୀନ ଭିତରକୁ ଏବଂ ଚୀନ ଭାରତବର୍ଷ ଭିତରକୁ ସମ୍ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ରହିଥିବା ପରି ଅନୁଭବ କରିବାଲାଗି ଏକାଧିକ ପ୍ରେରଣା ଲାଭ କରିବ । ଚୀନ ଓ ଭାରତବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଥିବା ଏତେବଡ଼ ହିମାଳୟ ପର୍ବତ, ଭାରତବର୍ଷର ଉତ୍ତର ସରହଦରେ ହିମାଳୟ ଯୁଗଯୁଗ ଧରି ପ୍ରହରୀ ପରି ଛିଡ଼ାହୋଇ ରହିଛି ଏବଂ ଏହି ଦେଶକୁ ସକଳ ଅନୁପ୍ରବେଶରୁ କେଡ଼େ ସଫଳ ଭାବରେ ସୁରକ୍ଷିତ କରି ରଖିଛି ବୋଲି ଆମର ଜାତୀୟତାବାଦୀ କବିମାନେ କେଡ଼େ ଉତ୍ସାହର ସହିତ ଘୋଷଣା କରିଛନ୍ତି । ଏହି ବୃହତ୍ ବାଧା ହିମାଳୟ ପର୍ବତ ସତ୍ତ୍ୱେ ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ଭାରତ ଏବଂ ଚୀନ୍ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ନିବିଡ଼ ସମ୍ପର୍କ ଅବ୍ୟାହତ ଭାବରେ ରହି ଆସିଛି । ପର୍ବତ ଓ ମରୁଭୂମି କୌଣସି ବାଧା ଦେଇ ପାରିନାହାନ୍ତି । ଜିଜ୍ଞାସୁ ଓ ବନ୍ଧୁତାକାମୀ ମାନଙ୍କର ଉତ୍ସାହ ସମ୍ମୁଖରେ ପର୍ବତ ପରାଜୟ ସ୍ୱୀକାର କରିଛି । ପ୍ରକୃତରେ ତାହାହିଁ ହେବା ଉଚିତ ଥିଲା । ପୃଥିବୀରେ ସଚରାଚର ତାହାହିଁ ହୋଇଛି, ପର୍ବତ ପର୍ବତ ଲଂଘିବାର ପ୍ରେରଣା ଦେଇଛି, ମଣିଷକୁ ବାଟ ଖୋଳି ଦେଇଛି ।

୩

ତେଣୁ ଚୀନ ଆଉ ଭାରତବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ବନ୍ଧ ହେଉଛି ବିଗତ ବହୁ ଶତାବ୍ଦୀର । ଭାରତବର୍ଷ ଏବଂ ଚୀନ ଉଭୟଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଏହା ହେଉଛି ପ୍ରକୃତରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୌରବର ବିଷୟ । ଭାରତବର୍ଷର ପଣ୍ଡିତମାନେ ସର୍ବଦା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗର୍ବର ସହିତ କହିଥାନ୍ତି ଯେ ଇତିହାସର ସେହି ପ୍ରାଚୀନ କାଳରେ ମଧ୍ୟ ଭାରତରୁ ଏତେ କଥା ଚୀନଦେଶକୁ ଯାଇଥିଲା, ସଂସ୍କୃତର ଏକ ମହିମାମୟ ସଂକ୍ରମଣ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଭାରତବର୍ଷର ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଆମଠାରୁ ଏତେବଡ଼ ଏକ ପର୍ବତ ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ତରାଳ ହୋଇ ରହିଥିବା ଆଉଗୋଟିଏ ଦେଶରେ ସମ୍ପ୍ରସାରଣ ଲାଭ କରିଥିଲା । ଏକଥା ଏକାନ୍ତ ସତ୍ୟ ଯେ ଏହାକୁ ଆଦୌ ଏକ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ବିସ୍ତାର ବୋଲି କୁହାଯିବନାହିଁ । ରାଜାମାନେ ହିଁ ଆପଣାକୁ ଅଧିକ ପରାକ୍ରମଶାଳୀ ବୋଲି ପ୍ରମାଣ କରିବାକୁ ସୈନ୍ୟସାମନ୍ତ ପଠାଇ ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଜୟ କରିଥାନ୍ତି ଓ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବିସ୍ତାର କରିଥାନ୍ତି । ଓଡ଼ିଶାର ଖାରବେଳ ଏକଦା ତାହା କରିଥିଲେ;

ଗୁପ୍ତ ବଂଶର ତେଜସ୍ୱୀ ରାଜା ତାହା କରିଥିଲେ । ସାମ୍ରାଜ୍ୟବିଜୟୀ ବୀର ସମ୍ରାଟ ସିକନ୍ଦର ଗ୍ରୀସ୍‌ଦେଶରୁ ସିନ୍ଧୁନଦୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାତ୍ର ଆସିଥିଲେ । ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତର ଚୋଳ ରାଜାମାନେ ଭାରତ ମହାସାଗର ବାଟେ ନୌବେଳା ପଠାଇ ପୂର୍ବ ଭାରତୀୟ ଦ୍ୱୀପପୁଞ୍ଜ ଅଞ୍ଚଳରେ ଆପଣାର ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରିଥିଲେ । ଏହିସବୁ ବିଜୟ-ଅଭିଯାନ ଫଳରେ ଦେଶ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ସଂପର୍କ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା,-ସଂସ୍କୃତି ତଥା ଚଳଣିରେ ନାନାବିଧ ସଂକ୍ରମଣ ମଧ୍ୟ ଘଟିଥିଲା । ମାତ୍ର, ଚୀନ ଏବଂ ଭାରତବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାୟ ହଜାରେ ବର୍ଷ ଅବଧି ଯେଉଁ ସଂଯୋଗ ଲାଗି ରହିଥିଲା, ତାହା ପଛରେ କୌଣସି ରାଜା କିମ୍ବା ସମ୍ରାଟ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିନଥିଲେ । ପ୍ରଧାନତଃ ଧର୍ମକୁ ବାହନ କରି ହିଁ ଏହି ଦୀର୍ଘ ସଂଯୋଗର ସୂତ୍ରପାତ ହୋଇଥିଲା । ମୌର୍ଯ୍ୟରାଜା ଅଶୋକଙ୍କର ପୃଷ୍ଠପୋଷକତାରେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଏକ ରାଜଧର୍ମର ସ୍ୱୀକୃତି ଲାଭ କରି ପାରିବା ପରେ ସେହି ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା ଠାରୁ ହିଁ ସର୍ବପ୍ରଧାନ ପ୍ରେରଣା ପାଇ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ କ୍ରମେ ସମୁଦ୍ର ପାରିହେଲା, ପର୍ବତ ଅତିକ୍ରମ କଲା । ବୌଦ୍ଧ ଭିକ୍ଷୁମାନେ ପରିବ୍ରଜନରେ ବାହାରିଥିଲେ, ଧର୍ମପ୍ରଚାର କରିବାର ଅଭିପ୍ରାୟରେ ହିଁ ସେମାନେ ପରିବ୍ରଜନରେ ବାହାରିଥିଲେ । ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଂପୃକ୍ତ ସମ୍ରାଟ ଅଥବା ରାଜାଙ୍କଠାରୁ ଆଦେଶ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ଯେ ସେମାନେ ଏହି ଦିଗ୍‌ବିଜୟରେ ବାହାରିଥିଲେ, ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ତଥାପି, ଏକଥା ଅବଶ୍ୟ କୁହାଯାଇ ପାରିବ ଯେ, ତତ୍କାଳୀନ ଭାରତବର୍ଷରେ ବୌଦ୍ଧ ନରପତିମାନଙ୍କର ସେହି ଧର୍ମଟି ନିମନ୍ତେ ରହିଥିବା ଏକ ବିଶେଷ ପ୍ରସନ୍ନତା ଫଳରେ ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମକାୟ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଅଭିନବ ଉତ୍ସାହର ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା, ତାହାହିଁ ସେହି ଧର୍ମର ବିସ୍ତାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ଏକ ଅନୁକୂଳତା ଆଣି ଯୋଗାଇ ଦେଇଥିଲା ।

କଥିତ ଅଛି ଯେ, କଳିଙ୍ଗ ବା ଉତ୍କଳର କୌଣସି ରାଜା ବଜ୍ରଯାନ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ସେହି ଉତ୍ସାହମୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଜଣେ ବୌଦ୍ଧଭିକ୍ଷୁଙ୍କ ହାତରେ ଚୀନଦେଶର ରାଜାଙ୍କ ପାଖକୁ ଗୋଟିଏ ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥ ପ୍ରେରଣ କରିଥିଲେ । ଅବଶ୍ୟ ଚୀନଦେଶର ସଂଗୃହୀତ ତଥ୍ୟରେ ଏହାର ସମର୍ଥନକାରୀ କୌଣସି ଉଲ୍ଲେଖ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆବିଷ୍କୃତ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ଚୀନ୍‌ଦେଶରୁ ମଧ୍ୟ ବୌଦ୍ଧ ତୀର୍ଥ ଗୁଡ଼ିକୁ ଦର୍ଶନ କରିବାଲାଗି ଏବଂ ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥ ମାନଙ୍କର ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାଲାଗି ଯେଉଁ ଅନ୍ୱେଷକ ଓ ପରିବ୍ରାଜକମାନେ ଦୀର୍ଘ ଓ ଦୁର୍ଗମ ପଥ ଅତିକ୍ରମ କରି ଭାରତକୁ ଆସିଥିଲେ, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ସର୍ବଦା ସେହି ଦେଶର ରାଜାମାନଙ୍କର ସମ୍ମତି ଲାଭ କରି କଦାପି ଯାତ୍ରାରେ ବାହାରି ନଥିଲେ । ସେହି ଯାତ୍ରା, ନିୟମତଃ ଚୀନ ସମ୍ରାଟଙ୍କ ସହିତ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ଶାସକମାନଙ୍କର ରହିଥିବା ସମ୍ପର୍କର ଅନୁକୂଳତା ଅଥବା ପ୍ରତିକୂଳତା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଥିଲା । ହୁ-ଏନ୍-ସାଙ୍ଗ୍ ଯେ ଦେଶରୁ ବାହାରିବା ସମୟରେ ଚୀନ୍‌ର ତତ୍କାଳୀନ ଶାସନ-ଦରବାରର

ଅଗୋଚରରେ ଆପଣାର ଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ, ଏହି ଗୋଟିଏ ଘଟଣାରୁ ମଧ୍ୟ ଆମକୁ ତାହାର ପ୍ରମାଣ ମିଳିଯାଇ ପାରିବ । ଚୀନ୍‌ରୁ ଆସୁଥିବା ଭିକ୍ଷୁ ଓ ପରିବ୍ରାଜକମାନେ ବୁଦ୍ଧପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ଧର୍ମମାର୍ଗର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ପ୍ରେରଣା ଲାଭ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଏବଂ ବୁଦ୍ଧଦେବ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ପୁଣ୍ୟଭୂମିର ଦର୍ଶନ ନିମନ୍ତେ ଭାରତବର୍ଷ ଆସୁଥିଲେ । ଏକାଧିକ ମାର୍ଗର ଅନୁସରଣ କରି ଭାରତବର୍ଷରୁ ମଧ୍ୟ ଯେଉଁ ଭିକ୍ଷୁମାନେ ପର୍ବତ ଓ ସାଗର ଅତିକ୍ରମ କରି ଚୀନ୍ ଯାଉଥିଲେ, ସେମାନେ ସେହି ଦେଶରେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ପ୍ରଚାର ହିଁ କରୁଥିଲେ । ସେମାନେ ସେଠାରେ ରାଜାନୁଗ୍ରହ ଲାଭ କରି ବୌଦ୍ଧବିହାର ନିର୍ମାଣ କରୁଥିଲେ, ପାରମ୍ପରିକ ବୌଦ୍ଧ ନାମଗୁଡ଼ିକ ଅନୁସାରେ ସେଗୁଡ଼ିକର ନାମକରଣ କରୁଥିଲେ । ଏଥିରୁ ଏକ ସାଧାରଣ ସୂତ୍ର ବାହାର କରି ହୁଏତ ଏପରି ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇ ପାରିବ ଯେ, ଭାରତବର୍ଷରୁ ଯେଉଁ ଧର୍ମସ୍ୱାମୀମାନେ ପରିଶ୍ରମ କରି ଚୀନ ଯାଉଥିଲେ, ସେମାନେ ସେହି ଦେଶର ଜନଗଣଙ୍କୁ ନିଜର ଧର୍ମରେ ଅର୍ଥାତ୍ ନିଜର ମତରେ ଦୀକ୍ଷିତ କରାଇବାର ଉତ୍ସାହରେ ହିଁ ଚୀନ ଯାଉଥିଲେ । ତେଣୁ ଚୀନ୍‌ରୁ ଯେଉଁ ପରିବ୍ରାଜକମାନେ ଭାରତବର୍ଷ ଆସୁଥିଲେ ଏବଂ ଭାରତବର୍ଷରେ ଆପଣାର ଜ୍ଞାନ ଅଧ୍ୟୟନରେ ବହୁ ବର୍ଷ ଅତିବାହିତ କରୁଥିଲେ, ବୌଦ୍ଧବିହାର ଗୁଡ଼ିକର ଅଧ୍ୟାପମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ଶିକ୍ଷା ଦେଉଥିଲେ । ଆପଣାର ଧର୍ମ ଓ ଆପଣାର ମତରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଦୀକ୍ଷିତ କରାଇବାର ଉତ୍ସାହ ପଛରେ ଯେତେ ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଅପରଠାରୁ ଆଦୌ କିଛିହେଲେ ଶିକ୍ଷା ନକରିବାର ଅହଙ୍କାରିତା ଲୁକ୍କାୟିତ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଚୀନ୍‌କୁ ଗଲାବେଳେ ଚୀନ୍‌ଦେଶ କଦାପି ଏକ ଶୂନ୍ୟପାତ୍ର ପରି ପଡ଼ିକରି ରହିନଥିଲା । ଚୀନ୍‌ର ତତ୍କାଳୀନ ସଂସ୍କୃତିରେ କନ୍‌ଫୁସିଅସ୍ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ରହିଥିଲେ ଲାଓ-ତ୍ସେ ମଧ୍ୟ ରହିଥିଲେ । ଚୁଆଙ୍ଗ୍-ତ୍ସୁଙ୍କର କାହାଣୀ ଓ ବାଣୀମାନ ଅବଶ୍ୟ ସଜୀବ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ଭାରତୀୟ ଜ୍ଞାନଦାତା ଓ ଜ୍ଞାନପ୍ରଚାରକମାନେ ସେସବୁର କୌଣସି ଖବର ରଖିଥିବା ପରି ଉପଲବ୍ଧ ତଥ୍ୟଗୁଡ଼ିକରୁ ଆଦୌ ମନେ ହୁଏନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍, ଚୀନ୍‌ରେ ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଅତିବାହିତ କରିଥିବା ପଣ୍ଡିତ ଏବଂ ପ୍ରଚାରକମାନେ ଚୀନ୍‌ଦେଶର କୌଣସି ଶାସ୍ତ୍ରକୁ ସଂସ୍କୃତରେ ଅନୁବାଦ କରିଥିବାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ହୁଏତ ଗୋଟିଏ ହେଲେ ବି ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୁଏନାହିଁ । ହୁ-ଏନ୍-ସାଙ୍ଗ୍ ଦୀର୍ଘ ଏତେବର୍ଷ ନାଳନ୍ଦା ମହାବିହାରରେ ଅତିବାହିତ କରିଥିଲେ; ମାତ୍ର ସେହି ବିଦ୍ୟାକେନ୍ଦ୍ରର କୌଣସି ଜଣେ ଜିଜ୍ଞାସୁ ବା ବିଦ୍ୟାଭିକ୍ଷୁ ସତକୁ ସତ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରି ଆବଶ୍ୟକ ଭାଷା ଓ ଐତିହ୍ୟଟି ମଧ୍ୟରେ ଅବଗାହି ଚୀନ୍‌ର ଦର୍ଶନ ଓ ଧର୍ମର କୌଣସି ତତ୍ତ୍ୱର ଚର୍ଚ୍ଚା କରିଥିବାର ନଜିର ଆମକୁ ଆଦୌ ମିଳେନାହିଁ । ଯେଉଁ ସଂସ୍କୃତି ତଥା ତାହାର ଦଣ୍ଡଧରମାନେ କେବଳ ଅନ୍ୟକୁ ହିଁ ଦୀକ୍ଷିତ କରାନ୍ତି, ଧର୍ମାନ୍ତର କରାଇ ଗଣ ବୃଦ୍ଧି କରନ୍ତି, ଅନ୍ୟଠାରୁ କେବେହେଲେ କିଛି ଶିକ୍ଷା କରି ପାରନ୍ତିନାହିଁ, ସେମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ଆପଣାକୁ ବଞ୍ଚିତ କରି ରଖିଥାନ୍ତି । ଏପାଖରେ ଦିଗ୍‌ବିଜୟ ଏବଂ ରାଜ୍ୟବୃଦ୍ଧି

କରିବାରେ ଲାଗିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ତେଣେ ଅନେକ କିଛି ହରାଇବାରେ ଲାଗିଥାଆନ୍ତି, ନିଜକୁ ସତେଅବା ଏକ ଜଳାଶୟରେ ପରିଣତ କରି ରଖିଥାଆନ୍ତି ।

ଏହି ଏକପାଖିଆ ରାଜ୍ୟବୃଦ୍ଧିର ଇତିହାସ ଭିତରେ ତଥାପି ଏକ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ରହିଛି । କଥିତ ଅଛି ଯେ, ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ସପ୍ତମ ଶତାବ୍ଦୀର ମଧ୍ୟଭାଗରେ କାମରୂପର ଜଣେ ରାଜା, ତାଙ୍କୁ 'କୁମାର' ବୋଲି ଅଭିହିତ କରାଯାଇଛି, ତାଙ୍କର ଆଉଗୋଟିଏ ନାମ ଭାସ୍କର ବର୍ମନ୍ ସେତେବେଳେ ଭାରତବର୍ଷରେ ଭ୍ରମଣ କରୁଥିବା ଦୁଇଜଣ ଚୀନା ରାଜଦୂତଙ୍କ ଆଗରେ ଲାଓ-ତ୍ସେଙ୍କର ମାର୍ଗ ତଥା ଦର୍ଶନରେ ତାଙ୍କର ଅତୀବ ଆଗ୍ରହ ରହିଛି ବୋଲି ବ୍ୟକ୍ତ କରିଥିଲେ । ଦେଶକୁ ଫେରିଯିବା ପରେ ଲାଓ-ତ୍ସେଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲିଖିତ ବିଖ୍ୟାତ ଗ୍ରନ୍ଥ ତାଓ-ତେ-କିଙ୍ଗ୍‌ର ଏକ ସଂସ୍କୃତ ଅନୁବାଦ ସେମାନେ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ପଠାଇବେ ବୋଲି ସେ ସେମାନଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲେ । ଭାସ୍କରବର୍ମନ୍ ଜଣେ ହିନ୍ଦୁରାଜା ଥିଲେ ଏବଂ ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟଧର୍ମର ଅନୁଗାମୀ ଥିଲେ । ଚୀନା ସନ୍ନ୍ୟାସୀମାନେ ଭାରତବର୍ଷ ଆସିବା ଦ୍ୱାରା ତ୍ରିପିଟକ ସମେତ ଶତାଧିକ ବୌଦ୍ଧଗ୍ରନ୍ଥର ଚୀନଭାଷାକୁ ଅନୁବାଦ ହୋଇଥିଲା । ଭାରତୀୟ ବୌଦ୍ଧଭିକ୍ଷୁମାନେ ଚୀନରେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ପ୍ରଚାର କରିବା ଫଳରେ ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ସୁସଂଗଠିତ ଭାବରେ ସେହିଭଳି ଆହୁରି କେତେ ଅନୁବାଦ ସମ୍ଭବ ହୋଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏହି ସମ୍ପର୍କ ଏବଂ ସଂଚରଣ ଫଳରେ ଚୀନ୍‌ର ଗୋଟିଏ ମଧ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥ ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାରେ ଅନୂଦିତ ହୋଇ ନପାରିଲା କାହିଁକି ? ହୁଏତ ଭାରତୀୟ ଧର୍ମପଣ୍ଡିତମାନେ ପ୍ରଧାନତଃ ଆପଣା ଜାଲରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଧରିବାଲାଗି ଚୀନ ଯାଇଥିଲେ, ଚୀନ୍‌ରୁ ଭାରତବର୍ଷକୁ ଆସିଥିବା ପରିବ୍ରାଜକ ମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଦୀକ୍ଷା ଦେଇ ଆପଣାର ଜାଲବିସ୍ତାର କରିଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ଆଦୌ କିଛିହେଲେ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିଲେନାହିଁ । ଏକ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଦାନପ୍ରଦାନର ସମ୍ଭାବନା ସତେଅବା ଖଣ୍ଡିଆ ହୋଇ ରହିଗଲା, ଦୀର୍ଘ ଅନେକ ଶତାବ୍ଦୀର ଏହି ସମ୍ପର୍କଟିରୁ ସତେଅବା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସୁଯୋଗ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ପାରିଲାନାହିଁ । ଭାରତବର୍ଷ ପୃଥିବୀକୁ କାଳେ କାଳେ ବହୁତ କିଛି ଦେଇଛି ବୋଲି ଅନେକ ଭାରତବାସୀ ବେଳେବେଳେ ଭାରି ଗର୍ବ ଅନୁଭବ କରିଥାଆନ୍ତି । ଏହିପରି ଅନୁଭବ କରିବା ପଛରେ ଅନେକ ଯଥାର୍ଥତା ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ତଥାପି, ସମ୍ଭବ ଏବଂ ସଂକ୍ରମଣର ଏହି ଯାବତୀୟ ଅବସରରେ ଭାରତବର୍ଷ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କଠାରୁ ଯାହାସବୁ ଗ୍ରହଣ କରି ଉପକୃତ ହୋଇ ପାରିଥାଆନ୍ତା; ତାହା ସେ କରି ପାରିନାହିଁ । ତଦ୍ୱାରା ଭାରତବର୍ଷର ହିଁ ଅଧିକ କ୍ଷତି ହୋଇଛି । ଭାରତବର୍ଷର ସଂସ୍କୃତି ଓ ସଭ୍ୟତା କ'ଣ ସବୁଦିନେ ପ୍ରାୟ ଏହିପରି କ୍ଷୀଣକାତର ହୋଇ ରହି ଆସିଛି ?

ଭାରତୀୟ ପୂର୍ବ ଉପକୂଳର ଲୋକେ ଏକଦା ବଙ୍ଗୋପସାଗର ଅତିକ୍ରମ କରି ବ୍ରହ୍ମଦେଶ, ଜାଭା, ସୁମାତ୍ରା, କମ୍ବୋଜ ଏବଂ ଅନାମ ପ୍ରଭୃତି ଭୂଖଣ୍ଡକୁ ଯାଇଥିଲେ ।

ଓଡ଼ିଶାରୁ ମଧ୍ୟ ସାଧବମାନେ ସେହି ଅଞ୍ଚଳକୁ ଯାତ୍ରା କରିଥିଲେ ବୋଲି କାହାଣୀ ଓ କିମ୍ବଦନ୍ତୀମାନ ରହିଛି । ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିକାରମାନେ ସେହି ଅଞ୍ଚଳକୁ ଅନେକ ସମୟରେ ବୃହତ୍ତର ଭାରତ ବୋଲି କହନ୍ତି । ଭାରତୀୟ ମାନଙ୍କର ଆଗମନ ଏବଂ ସଂଚରଣ ଫଳରେ ସେହିସବୁ ଭୂଖଣ୍ଡରେ ଭାରତୀୟ ସଭ୍ୟତା ଓ ଚଳଣି ଚରି ଯାଇଥିଲା । ଏପରିକି, ସେହି ଅଞ୍ଚଳର ନାଆଁଗୁଡ଼ାକ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଭାରତୀୟ ଶବ୍ଦ ପଶିଗଲା । ବୌଦ୍ଧ ଓ ହିନ୍ଦୁ ମନ୍ଦିରମାନ ଗଢ଼ାହେଲା । ରାମାୟଣ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଭାରତୀୟ କାହାଣୀ ସେହିସବୁ ଲୋକାୟତର କାହାଣୀରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲା । ଭାରତୀୟମାନେ ସେହିସବୁ ଦ୍ୱୀପ ଓ ଉପଦ୍ୱୀପର ଅଧିବାସୀ ମାନଙ୍କୁ କେତେ କ'ଣ ଦେଲେ, ତାହା ପ୍ରକୃତରେ ଗର୍ବର କଥା । ମାତ୍ର ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ କ'ଣ ଶିଖିଲେ ? ଏମାନଙ୍କର ସେଠାରେ ପ୍ରବେଶ ପୂର୍ବରୁ ସେଠାରେ ଅବଶ୍ୟ ସଭ୍ୟତା ଥିଲା, ସଂସ୍କୃତି ଥିଲା; ଭାରତୀୟ ଅନୁପ୍ରବେଶ ଫଳରେ ସେଗୁଡ଼ିକ ନାନା ବସ୍ତୁତର ସହିତ ଭାରତୀୟ ସମ୍ଭାରଗୁଡ଼ିକ ଭିତରେ ଲୁଆଡ଼େ ପୋତିହୋଇ ଗଲା । ଯେଉଁମାନେ କେବଳ ସଂକ୍ରାମିତ କରିବେ ବୋଲି ପ୍ରବାସକୁ ଯାଆନ୍ତି, ଆଦୌ ସଂକ୍ରାମିତ ହେବେନାହିଁ ବୋଲି ସତେଅବା ପଣ କରି ଘରୁ ବାହାରନ୍ତି, ଅର୍ଥାତ୍, ସଂସାରଠାରୁ, ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଠାରୁ ସେମାନଙ୍କର ଶିଖିବାକୁ ସତେଅବା କିଛି ନାହିଁ ବୋଲି ଯେଉଁମାନେ ବାଲ୍ୟକାଳରୁ ହିଁ ବିଶ୍ୱାସ କରିବାକୁ ଶିଖି ଥାଆନ୍ତି, ପୃଥିବୀରେ ମନୁଷ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟ ଭିତରେ ଯଥାର୍ଥ ସମ୍ପର୍କମାନ ସ୍ଥାପନ କରିବାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେମାନେ ସର୍ବଦା ବହୁ ପ୍ରମାଦର କାରଣ ହୁଅନ୍ତି । ସହସ୍ର ପ୍ରକାରର ଉଦାରମନ୍ୟତା ସତ୍ତ୍ୱେ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଯାବତୀୟ ଉଦାରତାର ମୂଳରେ ସତେଅବା ଏକ ବର୍ବରତା ଆତ୍ମଗୋପନ କରି ରହିଥାଏ ।

ଏଥର ମୁଁ ଚୀନ୍ ଦେଖିବାକୁ ଯାଇଥିଲି । ଯେଉଁ ଚୀନ ଭାରତବର୍ଷଠାରୁ ବହୁତ କିଛି ଗ୍ରହଣ କରିଛି ଏବଂ ଯେଉଁ ଭାରତବର୍ଷ ଚୀନ୍‌ଠାରୁ ହୁଏତ ସ୍ଥାୟୀରୂପେ ସାଇତି ରଖିଲାଭଳି ଆଦୌ କିଛିହେଲେ ଗ୍ରହଣ କରିନାହିଁ, ଏହି ଦୁଇଟିଯାକ ବିଷୟରେ ସଚେତନ ହୋଇ ମୁଁ ଭାରତରୁ ଚୀନ୍ ଯାଇଥିଲି । ତଥାପି, ନିଜର ଭିତରର ଦ୍ୱାର-ଗୁଡ଼ିକୁ ମୁଁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ଏବଂ ଗ୍ରହଣଶୀଳ କରି ରଖି ମୁଁ ଚୀନ୍‌ଦେଶକୁ ଯାଇଥିଲି । ଭାରତବର୍ଷ ପରି ଚୀନ୍ ମଧ୍ୟ ବିଗତ ଶତାବ୍ଦୀ ଶତାବ୍ଦୀ ଧରି ଆପଣାର ବିସ୍ମିତ ପଥଟିକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ଆସିଛି । ନାନାବିଧ କ୍ରାନ୍ତି ଓ ଉତ୍କ୍ରାନ୍ତିର ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଦେଇ ଏବଂ ତାହା ଫଳରେ ନାନା ସନ୍ଧାନର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ଚୀନ୍‌ର ଇହଭାଗ୍ୟ ନିଜକୁ ନାନା ଆଦର୍ଶ ଓ ପ୍ରେରଣାରେ ଗଠନ କରି ଆସିଛି । ସେହି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ କେତେ କେତେ ପୁରୁଣା ଭଙ୍ଗା ହୋଇଛି; କେତେ ନୂଆର ନିର୍ମାଣ ହୋଇଛି । ଏହି ସବୁକିଛିକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଦେଖି ପାରିବାକୁ ହେଲେ ମଣିଷ ଭିତରେ ଏକ କୂପମଣ୍ଡୁକତାମୁକ୍ତ ଓ ଅଭିମାନରହିତ ଅଭୀପ୍ସା ରହିଥିବା ଦରକାର । ମୁଁ ସେହିଭଳି ଏକ ଅଭୀପ୍ସା ସହିତ ଚୀନ ଦେଖିବାକୁ

ଯାଇଥିଲି । ପୃଥିବୀର ରାଜନୀତିକୁ ଏକ ବିଚ୍ଛିନ୍ନତାବାଦୀ ରାଷ୍ଟ୍ରଭାବନା ଯେତିକି ଯେତିକି ଅଧିକ ପରିମାଣରେ କ୍ରମେ ଆବିଳ ଏବଂ ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣ କରି ପକାଇବାରେ ଲାଗିଛି, ଗୋଟିଏ ତଥା କଥିତ ଦେଶର ଜଣେ ମଣିଷର ଆଉଗୋଟିଏ ତଥାକଥିତ ଦେଶକୁ ଦେଖିବା ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ସେହି ପରିମାଣରେ ଅଧିକ ସଙ୍କୁଚିତ ହୋଇ ଯାଉଛି । ପାଦତଳର ଭୂଇଁଟିକୁ ନିଜର ବୋଲି କହିବାକୁ ହେଲେ ମୁଣ୍ଡ ଉପରର ଆକାଶଟାକୁ ଯେ ହେତୁ ଅନୁସାରେ ଖଣ୍ଡିତ କରି ପକାଇବାକୁ ହୁଏ, ସକଳ ପ୍ରରୋଚନା ସତ୍ତ୍ୱେ ମୁଁ ଏବେ ମଧ୍ୟ ସେହି ପାଏରେ ମଣ୍ଡହେବାଲାଗି ମୋଟେ ରାଜି ହୋଇନାହିଁ । ମୁଁ ଆକାଶକୁ ଦର୍ପଣ କରି ଚୀନ୍ ଦେଶର ଭୂଇଁ ଦେଖିବାକୁ ଯାଇଥିଲି । ତେଣୁ ଆତ୍ମୀୟ ପରି ଦେଖିଲି, ଆତ୍ମୀୟ ପରି ସେହି ଭୂମିକୁ ସ୍ପର୍ଶ କଲି, ଆତ୍ମୀୟ ପରି ପ୍ରଣାମ କରି ଆସିଲି ।

ନୂତନ ଚୀନ୍

ଆମେ ଏଥର ଚୀନ୍ ଦେଶରେ ଯେତକ ଅଞ୍ଚଳ ଦେଖିଲୁ, ଚୀନ୍‌ର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂଖଣ୍ଡଟିର ତୁଳନାରେ ତାହା ଅତି ଅଳ୍ପ, ଅତି କମ୍ପିତ୍ର । ନୂତନ ଚୀନ୍‌ର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଗତ ପ୍ରାୟ ତିରିଶି ବର୍ଷ ହେଲା ନୂତନ ନେତୃତ୍ୱରେ ଗଢ଼ାହେଉଥିବା ଚୀନ୍ । ଆଗରୁ ଚୀନ୍ ଅବଶ୍ୟ ରହିଥିଲା, ସେତେବେଳେ ମଧ୍ୟ ସେହି ଦେଶରେ କୋଟି କୋଟି ମଣିଷ ବାସ କରୁଥିଲେ । ମାତ୍ର ମଣିଷମାନେ ସବା ଆଗରେ ନଥିଲେ । ଗୋଟିଏ ଦେଶର ସବୁ ମଣିଷଙ୍କ ସକାଶେ ଏକ ସୁନ୍ଦର ପୃଥିବୀ ଗଢ଼ା ହୋଇପାରିବ, ଯଥାସମ୍ଭବ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର ସମ୍ମିଳିତ ଉଦ୍ୟମ ଏବଂ ସହଯୋଗରେ ଏକଥା ହେବ,—ଏହି ବିଶ୍ୱାସଟି ଗତ ପ୍ରାୟ ତିରିଶି ବର୍ଷ ହେଲା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଥିବା ଏକ ବିଶ୍ୱାସ । ମଣିଷକୁ ସୌଭାଗ୍ୟଶାଳୀ କରି ତିଆରି କରିବାର ସ୍ୱପ୍ନମାନ ଆମର ଏହି ସଂସାରରେ ଆବହମାନକାଳରୁ କେତେନା କେତେ ଦେଖା ହୋଇଛି; କେତେ ନିଷ୍ଠା ଓ କେତେ ବ୍ୟାକୁଳତା ସହିତ ଦେଖା ହୋଇଛି । କେତେକ ଶୁଭକାମୀ ଓ ହିତକାମୀ ମଣିଷଙ୍କର ନିଷ୍ଠା ଓ ବ୍ୟାକୁଳତାରୁ ଯୁଗଯୁଗର ଆଦର୍ଶମାନେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଛନ୍ତି, ଶାସ୍ତ୍ରମାନେ ଲେଖା ହୋଇଛନ୍ତି, ଆଦର୍ଶବାଦୀ ଯୋଦ୍ଧାମାନେ କେତେ କୋଳାହଳ କରିଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ସେହି ଗୋଟିଏ ବାଟରେ ହିଁ ଅବଶ୍ୟ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀର ମୁକ୍ତିବିଧାନ ହୋଇପାରିବ ବୋଲି ସେମାନେ କେତେ ବଡ଼ ପାଟିରେ କେତେ କ୍ଷମତାର ସହିତ କହିବାକୁ ବାହାରିଛନ୍ତି । ମାତ୍ର କାଳେ କାଳେ ଏହି ପୃଥିବୀ କେବଳ କେତେକ ମଣିଷଙ୍କର ପ୍ରାୟ ଏକ କସରତଶାଳାରେ ପରିଣତ ହୋଇ ରହିଛି । ଥୋକେ ମଣିଷ ଅନେକ ଅନେକ ମଣିଷଙ୍କୁ ଶାସନ କରିଛନ୍ତି, ଅଧିକାଂଶ ମଣିଷ ପ୍ରଧାନତଃ ବୋଲ ମାନିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଛନ୍ତି । କେଉଁ ବିଶେଷ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଥବା ବିଶିଷ୍ଟବର୍ଗମାନଙ୍କର ହିଁ ଶାସନ ଚାଲିଆସିଛି । ସେହି ବିଶେଷମାନେ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବୋଲି ଘୋଷିତ ହୋଇ ଆସିଛନ୍ତି । ବିଶେଷମାନେ ଯାହାସବୁ ଭୋଗ କରିଛନ୍ତି, ତାହାକୁ ସଭ୍ୟତା ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି; ଯାହାସବୁ ଗହଣା କରି ଦେହରେ ନାଇଛନ୍ତି ଅଥବା ପେଡ଼ୀରେ ସାଇତି ରଖିଛନ୍ତି, ତାହାକୁ ସେମାନେ ସଂସ୍କୃତି ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । ସେଇମାନଙ୍କର ପସନ୍ଦ ଅନୁସାରେ ଧର୍ମଗୁଡ଼ାକର ଉଦ୍ଭାବନ ହୋଇଛି, ଧର୍ମପୁରାଣମାନ ଲେଖାଯାଇଛି । ସେସବୁ ସେହି ପୁରୁଣା ପୃଥିବୀର କଥା ।

ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ ମଣିଷର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦେଇ ଓ ମଣିଷର ଉଚିତ ଥାନରେ ନେଇ ବସାଇ ସଭ୍ୟତା ଏବଂ ସଂସ୍କୃତିର ନୂଆ ସଂସ୍ଥାନଟିଏ ଗଢ଼ିବା,—ସର୍ବୋପରି ସେହି ମଣିଷ-

ମାନଙ୍କର. ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର ଶ୍ରମ, ଉଦ୍ୟମ ଓ ସହଯୋଗକୁ କାମରେ ଲଗାଇ ତାହାକୁ ଗଢ଼ିବା,—ଏହାକୁ ହିଁ ଆମ ପୃଥିବୀର ନୂତନ ଉଦ୍ୟମ ବୋଲି କୁହାଯିବ । ଆମ ପୃଥିବୀର ଅଧିକାଂଶ ଦେଶରେ ପ୍ରାୟ ସବୁ ଯୁଗରେ ସେହି ଅଧାପନ୍ତରିଆ ଓ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଖଣ୍ଡିଆ ପୁରୁଣା ଉଦ୍ୟମଟା ହୋଇଆସିଛି । ବରିଷ୍ଠ ଆସନମାନଙ୍କରେ ରହିଥିବା ଲୋକେ ଉତ୍ତମ ବୋଲି ସ୍ୱୀକୃତ ହୋଇଛନ୍ତି, ଆପଣାକୁ ହିଁ ସବା ଉପରେ ଓ ସବୁକିଛିର କେନ୍ଦ୍ରରେ ରଖି ସେମାନେ ରାଜନୀତି କରିଛନ୍ତି, ଅର୍ଥନୀତି ତିଆରିଛନ୍ତି ଓ ମଣିଷ ମଣିଷ ଭିତରେ ସେହି ମୁତାବକ ଏକ ସମ୍ବନ୍ଧମୂଳକର ନିରୂପଣ କରି ଦେଇଛନ୍ତି । ମଣିଷମାନେ କାହାକୁ ଠିକ୍ ଓ କାହାକୁ ଭୁଲ୍ ବୋଲି କହିବେ, କାହାକୁ ନିନ୍ଦା କରିବେ ଓ କାହାକୁ ପ୍ରଶଂସା କରିବେ, କେତେବେଳେ ମୁହଁ ଖୋଲି କଥା କହିପାରିବେ ଓ ଆଉ କେତେବେଳେ ଚୁପ୍ ଏବଂ ବାଧ୍ୟହୋଇ ରହିବେ, ସେମାନେ ତାହାର ସୂଚି ବତାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ବିଭିନ୍ନ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଠିକ୍ ସେହି ଅନୁସାରେ ପାଠମାନ ପଢାଯାଉଛି ଓ ମଣିଷପିଲାଙ୍କୁ ଏକାବେଳେକେ ମୂଳରୁ ହିଁ ଅନୁରୂପ ଛାଞ୍ଚରେ ମାରି କରି ଅଣାଯାଉଛି । ବେଳେବେଳେ ପୁଣି ସେହିଗୁଡ଼ାକୁ ହିଁ ଜାତୀୟତା ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟତା ବୋଲି କୁହାଯାଉଛି—ସେଗୁଡ଼ାକ ଉପରେ ଆଦର୍ଶବାଦର ମାର୍କା ନେଇ ମାରି ଦିଆଯାଉଛି । କେତେକ ଦେଶରେ ଥୋକେ ମଣିଷ ସଭ୍ୟତା, ସଂସ୍କୃତି ଏବଂ କ୍ଷମତା ମଧ୍ୟରେ ରହିବେ ବୋଲି ସାଧାରଣମାନଙ୍କୁ ଗୋରୁ ଓ ପଥର ସଦୃଶ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଛି । ଦୃଶ୍ୟ ଓ ଅଦୃଶ୍ୟ ନାନା ପ୍ରକାରେ ଓ ନାନା ଫିସାଦ ଅନୁସାରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଛି । ହୁଏତ ଏହି କାରଣରୁ ହିଁ ଆମର ଏହି ବର୍ତ୍ତମାନ ପୃଥିବୀରେ ଅଧିକତର ସଂଖ୍ୟାର ମଣିଷ ସେମାନଙ୍କର ଭାଗ୍ୟ ନିର୍ମିତ ହେଉଥିବାର ଯାବତୀୟ ଉଦ୍ୟମ ଏବଂ ଉପକ୍ରମ ମଧ୍ୟରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି, ବାହାରେ ହିଁ ରହିଛନ୍ତି ।

ଆମେ ଏଥର ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ନୂତନ ଚୀନ୍‌କୁ ଦେଖିବାଲାଗି ଯାଇଥିଲୁ । ବାହାରକୁ ଦେଖିବାଲାଗି ଯେଉଁ ରାଜନୀତିକ ମତବାଦଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ଆନ୍ଦୋଳନଟି ଫଳରେ ଚୀନ୍‌ରେ ଏକ ନୂତନ ସରକାରର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇଛି ଏବଂ ଯେଉଁ ସରକାରର ନେତୃତ୍ୱରେ ଚୀନ୍‌ରେ ଯାବତୀୟ ନୂତନ ନିର୍ମାଣର ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଛି, ସେହି ମତବାଦର ଶିବିରଟି ପୃଥିବୀର ଆହୁରି କେତେ ଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ବିପ୍ଳବର ନେତୃତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିଛି । ପୁରୁଣା ପୃଥିବୀ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯୁଦ୍ଧ ଘୋଷଣା କରିଥିବା ନୂତନ ମତବାଦଟି ପୁରୁଣାର ସମକ୍ଷରେ ଆପଣାର ଟିପକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ପରିମାଣରେ ଟାଣ କରି ଛିଡ଼ା ହେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁ କରୁ କେତେବେଳେ ଯେ ପୂର୍ବର ସେହି ପୁରୁଣା ପଙ୍କଗୁଡ଼ାକୁ ହିଁ ଦେହରେ ବୋଳିହୋଇ ପଡ଼ୁଛି, ସେହି ପୁରାତନ ଢଙ୍ଗର ଅବର୍ଜିଆ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱଗୁଡ଼ାକୁ ନିଜ ଦେହରେ ମାଲି କରି ପିନ୍ଧିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛି, ପୁରୁଣାକୁ ପରାସ୍ତ କରିବ ବୋଲି ପୁରୁଣାର ଅନୁକରଣ

କରିବା ଲାଗି ମନ ବଳାଉଛୁ ଓ ଏହିପରି ଭାବରେ ଆପଣାର ଗୋଡ଼ରେ ନାନା ପଥର ଆଣି ବାନ୍ଧି ଦେଉଛୁ, ଆଧୁନିକ ରାଜନୀତିକ ତଥା ରାଷ୍ଟ୍ରନୀତିକ ପୃଥିବୀର ଗତ ପ୍ରାୟ ଆଠ ଦଶନ୍ଧିର ଇତିହାସ ଆମକୁ ତାହାର ଏକାଧିକ ଉଦାହରଣ ଆଣି ଯୋଗାଇଦେଇ ପାରିବ । ଆଜିର ବିପ୍ଳବୀମାନେ ଆଗାମୀ କାଲିକୁ 'ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳ ସ୍ଥିତାବସ୍ଥାବାଦୀ' ପାଲଟି ଯାଉଛନ୍ତି । ଯୋଜନାମାନେ ଅତିକାୟରୁ ଆହୁରି ଅଧିକ ଅତିକାୟ ହୋଇଛନ୍ତି, ଏକ ଅତି ବଳିଷ୍ଠ ରାଷ୍ଟ୍ରରୂପେ ସୃଜଣା ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ରଗୁଡ଼ିକ ସହିତ କେତେ ଦର୍ପରେ ଟକ୍କର ଦଉଡ଼ାଉଛି ସର୍ବ, ମାର୍କ୍ସ, ଲେନିନର ଆଦର୍ଶଟି ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ ନେଇ ଯେଉଁ ଅସଲ ଉଦ୍ୟମଟିର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଥିଲା, ସେହି ଉଦ୍ୟମ ପଛରେ ପଡ଼ି ରହିଛି, କ୍ଷମତାସୀନ ବଡ଼ମାନେ ସେହି କଥାଟିକୁ ଗୋଟାପୁଣା ପାସୋରି ଦେବାକୁ ହିଁ ସତେ ଅବା ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ନିରାପଦ ଏବଂ ଲାଭଦାୟକ ବୋଲି ବିଚାର କରୁଛନ୍ତି ।

୧୯୪୯ ମସିହାରେ ଚୀନ୍‌ରେ ଏକ ତୁମୁଳ ବିପ୍ଳବ ଘଟି ନୂତନ ମନୁଷ୍ୟଭାଗ୍ୟର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେବା ପରେ ହୁଏତ ପୃଥିବୀସାରା ସମସ୍ତେ ଭାବିଥିଲେ ଯେ ପୃଥିବୀରେ ଅନ୍ୟତ୍ର ଯାହା ଘଟିଛି, ଚୀନ୍‌ରେ ମଧ୍ୟ ଅଲବତ୍ତ ଠିକ୍ ସେହି କଥା ହିଁ ଘଟିବ । ନେତୃତ୍ୱ ମୁଠିଏଁ-ମୁଠିଏଁ କର୍ତ୍ତାଙ୍କରେ ପରିଣତ ହୋଇଯିବ; ମଣିଷର ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁସାରେ ଶାସନର କଳେବର ବଦଳିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ଶାସନର ଫରମାସ ଅନୁସାରେ ମଣିଷକୁ କାଟ କରାଯିବ ଓ ତାହାକୁ ହିଁ ସର୍ବୋତ୍ତମ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବୋଲି ଘୋଷଣା କରାଯିବ । ଯେଉଁମାନେ କେବଳ ସାଧାରଣ ମୂଢ଼ଦ୍ୱାରା ମନୁଷ୍ୟ-ପ୍ରକୃତି ଏବଂ ମନୁଷ୍ୟର ଆଚରଣକୁ ବୁଝନ୍ତି ଓ ତାହାକୁ ହିଁ ଯୁଗକୁ ବୁଝିବାର ବୈଜ୍ଞାନିକ ପ୍ରଣାଳୀ ବୋଲି ମାନିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି, ସେମାନେ ଅସଲ ବ୍ୟତିକ୍ରମଗୁଡ଼ିକୁ ମୋଟେ ଠଉରାଇ ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ଯେ ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଘଟିଛି ଓ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଘଟୁଛି, ସେହି କଥାଟିକୁ କ୍ରମେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷକ ଉପଲବ୍ଧି କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେଣି । ଚୀନ ଜନଦୃଷ୍ଟିର ଏକ ବିଶେଷ ଭୂମି, ଚୀନ ବିପ୍ଳବକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତିର ପ୍ରଥମ ଦିନଗୁଡ଼ିକରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ତାହାର ନିର୍ବାହିତ ସଫଳତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ ଦେଇ ଆସିଥିବା ଏକ ବିଶେଷ ନେତୃତ୍ୱ,—ଚୀନ୍‌ରେ ଯେ ଅନ୍ୟ କିଛି ଘଟୁଛି ଓ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାରେ ଘଟୁଛି,—ଏଥିଲାଗି ଆମେ ସେହି ଭୂମି ଓ ସେହି ନେତୃତ୍ୱଟିକୁ ହିଁ ସବା ଆଗ ଶ୍ରେୟଃ ଦେଇପାରିବା । ବିପ୍ଳବ ପରେ ଅନେକ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚୀନ୍‌ଦେଶ ଆପଣାକୁ ପୃଥିବୀର ଦାଣ୍ଡରୁ ପ୍ରାୟ ଅନ୍ତରାଳ କରି ରଖିଥିଲା । ପୃଥିବୀଟାକୁ ପ୍ରାୟ ଉପଦ୍ରୁତ କରି ରଖିଥିବା କ୍ଷମତାଭିତ୍ତିକ ରାଜନୀତିର ନାନା ପ୍ରକୋପ ମଧ୍ୟ ଚୀନ୍‌ଦେଶକୁ ଅନେକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଖରୁ ଏକଘରକିଆ କରି ରଖିଥିଲା । ଚୀନ୍‌ରେ କ'ଣ ଘଟୁଛି ବା ନଘଟୁଛି, ସାଧାରଣ ବିଶ୍ୱବାସୀଙ୍କ ପକ୍ଷେ ସେକଥା ଜାଣିବାଲାଗି ପ୍ରାୟ କୌଣସି ଉପାୟ ନଥିଲା । ତଥାପି, ସେଠାରେ ପ୍ରକୃତରେ

ବହୁତ କଥା ଘଟୁଥିଲା । ବହୁ ପୁରାତନର ମୋହକୁ କାଟି ନୂତନର ବୀଜବପନ କରାଯାଉଥିଲା । ଏବଂ, ଦେଶରେ ବାସ କରୁଥିବା ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ମଣିଷଙ୍କର ସକ୍ରିୟ ସହଯୋଗରେ ହିଁ ଏକ ଅଭିନବ ଅନ୍ୟ ଭବିଷ୍ୟ ଆଡ଼କୁ ବାଟ ଫିଟାଇ ଦେବାର ଉଦ୍ୟମ କରାଯାଉଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଚୀନ୍‌ରେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ସେହିସବୁ ଉଦ୍ୟମ କରାଯାଉଥିବାର ଦେଖିବାକୁ ପାଇବା ।

ଚୀନଦେଶର ସଭ୍ୟତା କେତେ ବଡ଼ ସଭ୍ୟତା, କେତେ ପ୍ରାଚୀନ ସଭ୍ୟତା । ଆପଣାର "ବିଶ୍ୱ-ଇତିହାସ" ପୁସ୍ତକରେ ଇଂରାଜୀ ଲେଖକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଏଚ୍. ଜି. ଓ୍ୱେଲସ୍ କହିଛନ୍ତି ଯେ, ପୃଥିବୀରେ ସବାଆଗ କାଗଜ ତିଆରି କରିବା ଏବଂ ବହି ଛପାଇବାର ସେଇଁ ଉଦ୍ଭାବନ ଚୀନ୍‌ରେ ସମ୍ଭବ ହୋଇଥିଲା, ତାହାହିଁ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଜଗତରେ ଜ୍ଞାନ-ପ୍ରସାରଣର ସମ୍ଭାବନାକୁ ବହୁ ବ୍ୟାପକ କରି ଦେଇଥିଲା ଏବଂ ତାହାହିଁ ଇଉରୋପୀୟ ରେନେସାଁସ୍‌ର ଜନନୀରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲା । ଚୁମ୍ବକ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ଦିଗନିର୍ଣ୍ଣୟକାରୀ କମ୍ପାସ,—ଏଇଟି ମଧ୍ୟ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ଚୀନାମାନେ ବାହାର କରିଥିଲେ । ପୃଥିବୀରେ ଆଧୁନିକ ସମ୍ପର୍କସ୍ଥାପନକାଳର ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ଏହି ଗୋଲାର୍ଦ୍ଧର ଚାରିଆଡ଼କୁ ଜଳପଥ ଫିଟାଇବାରେ ସେହି କମ୍ପାସ୍ ପ୍ରଭୂତ ଭାବରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲା । ତଥାପି, ପ୍ରାଚୀନ ଜଗତରେ ସଭ୍ୟତା କହିଲେ ଆମେ ବର୍ତ୍ତମାନ ସାଧାରଣତଃ ଯାହା ବୁଝିଥାଉ, ଚୀନ୍‌ର ପୁରାତନ ସଭ୍ୟତାର ଯାବତୀୟ ଆୟୋଜନ ଠିକ୍ ସେହିପରି ହୋଇ ରହିଥିଲା । ଗ୍ରୀସ୍‌ର ସଭ୍ୟତା କ୍ରୀତଦାସମାନଙ୍କ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଥିଲା, ଭାରତୀୟ ପ୍ରାଚୀନ ସମାଜର ଉତ୍ତମର୍ଣ୍ଣ ଓ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ଅଧମ ଶୂଦ୍ରମାନଙ୍କର ସେବା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ରହିଥିଲେ । ମିଶରର ଫାରାଓ ତାଙ୍କ ଯାବତୀୟ କୀର୍ତ୍ତିର ପିରାମିଡ଼୍‌କୁ ଫେଲା ବା ଦୁର୍ଗତ ଓ ବଞ୍ଚିତ ଶ୍ରମକାରୀମାନଙ୍କ ଉପରେ ଛିଡ଼ାକରାଇ ରଖିଥିଲେ । ମଣିଷମାତ୍ରକେ ଯେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମ୍ମାନର ଅଧିକାରୀ, ତାହାର ସେହି ସମ୍ମାନକୁ ଯେ ଉପଯୁକ୍ତ ସ୍ୱୀକୃତି ଅବଶ୍ୟ ଦିଆଯିବ, ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଯେ ଯାବତୀୟ ସଭ୍ୟ ଜୀବନର ଅଟ୍ଟାଳିକାଗୁଡ଼ିକର ଥାପନା କରାଯିବ,—ଆମ ପ୍ରାଚୀନ ଜଗତରେ ସେକଥା କେହି କଳ୍ପନା କରିପାରୁ ନଥିଲେ । ଥୋକେ ମଣିଷ ସେବା ଖଟୁଥିଲେ ଏବଂ ଅପାଂକ୍ତେୟ ହୋଇ ରହୁଥିଲେ ବୋଲି ଆଉ ଥୋକେ ସଭ୍ୟତା ଓ ସମ୍ଭ୍ରମକୁ ଭୁଞ୍ଜୁଥିଲେ, ଏକ ବିଶେଷ ଶିଷ୍ଟପଂକ୍ତି ବୋଲି ଗଣାହେଉଥିଲେ । ଅନେକ ଅବହେଳା ଏବଂ ଅବମାନନା ଉପରେ ହିଁ ଅଳପ ଆଡ଼ମ୍ବରକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ଆଡ଼ମ୍ବରମୟ କରି ରଖାଯାଉଥିଲା ଓ ତାହାକୁ ହିଁ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ସର୍ବୋତ୍ତମ ବୋଲି ବିସ୍ତାର କରାଯାଉଥିଲା । ପ୍ରାଚୀନ ଚୀନ୍‌ର ସଭ୍ୟତା ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ସେହିପରି ଏକ ସଭ୍ୟତା ହୋଇ ରହିଥିଲା ।

ଏହି ଅସଙ୍ଗତିଟିକୁ ତଥାପି ଉପରବାଲାଙ୍କର ବିବେକ ଏବଂ ତଳବାଲାଙ୍କର ସହିଷ୍ଣୁତା ସକାଶେ ସଚେତ ଅବା ଦେହସୁହା କରି ରଖିବାଲାଗି ଭାରତବର୍ଷ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସଭ୍ୟ ସଂସାରରେ ସେତେବେଳେ ଏକ କର୍ମବାଦର ଅଯୁକ୍ତିକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଥିଲା । ଅସମାନତାକୁ ପ୍ରଚଳିତ ଧର୍ମବ୍ୟବସ୍ଥାର ସୂକ୍ଷ୍ମଗତ ସମର୍ଥନ ମଧ୍ୟ ମିଳୁଥିଲା । ଅନେକ ବିଜ୍ଞ ଓ ପଣ୍ଡିତ ମଣିଷ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ମଣିଷକୁ ପ୍ରଶଂସା କରି କେତେ କ'ଣ ଲେଖୁଥିଲେ ଓ କହୁଥିଲେ ସତ, ମାତ୍ର ଲେଖା ସତ୍ୟ ଓ କୁହାହେଉଥିବା ସତ୍ୟ ଜୀବନ ବଞ୍ଚୁଥିବାର ସମ୍ମୁଖ ସତ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକଠାରୁ ଏକାବେଳେକେ ଅନେକ ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ବଞ୍ଚିତ ମଣିଷମାନେ ସେହିସବୁ ବାକ୍ୟୋକ୍ତିଠାରୁ ବହୁଦୂରରେ ରହୁଥିଲେ; ପ୍ରଧାନତଃ ସମ୍ପନ୍ନମାନେ ହିଁ ବିଶେଷ କେତେକ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସମ୍ଭବତଃ ଆପଣାର ଅସଲ ବସ୍ତୁଗତଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ଅସଙ୍ଗିନ ହୋଇ ରହିବାକୁ ହିଁ ସେଗୁଡ଼ିକର ଭାବପ୍ରବଣ ଉପଯୋଗମାନ କରୁଥିଲେ । ଚୀନ୍‌ର ପ୍ରାଚୀନ ମହାପୁରୁଷ କନଫୁସିଅସ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତମାନଙ୍କ ସକାଶେ ଏକ ସଦୁକ୍ତିସଂହିତା ଲେଖିଥିଲେ । ଯେଉଁମାନେ ପ୍ରଜ୍ଞାମୟ ବିବେକୋଜ୍ଜ୍ୱଳ ଜୀବନ ଯାପନ କରିବାକୁ ପ୍ରକୃତରେ ଆକାଂକ୍ଷା ପୋଷଣ କରିବେ, ସେମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ସିଏ ପ୍ରେରଣାଦାୟକ କେତେ ସୂତ୍ର ବାନ୍ଧ ଦେଇଥିଲେ । ଚୀନ୍‌ର ଯେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଇଚ୍ଛା କଲେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଘୋଷି ମୁଖସ୍ଥ କରି ରଖିବାର ସୁଯୋଗ ଲାଭ କରୁଥିଲା । ରାଜଦରବାର ଏବଂ ସରକାରଦ୍ୱାରର ଉଚ୍ଚ ଉଚ୍ଚ କର୍ମସ୍ଥାନମାନଙ୍କୁ ମନୋନୀତ ଓ ନିଯୁକ୍ତ ହେବାକୁ ହେଲେ ସେଥିଲାଗି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇ ରହିଥିବା ଲିଖିତ ପରୀକ୍ଷାରେ ସେହି ମୁଖସ୍ଥ କରି ରଖାଯାଇଥିବା ନୀତିପାଠମାନ ପଚରାଯାଉଥିଲା ଓ ସେହି ପରୀକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇପାରିଲେ ଯାଇ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ରାଜକାର୍ଯ୍ୟଲାଗି ନିର୍ବାଚିତ କରାଯାଉଥିଲା । କନ୍‌ଫୁସିଅସ୍‌ଙ୍କ ପରେ ପ୍ରାୟ ଆମର ଏହି ଶତାବ୍ଦୀର ଆରମ୍ଭଯାଏ ଚୀନ୍‌ରେ ସେହି ପଦ୍ଧତିଟି ଚାଲି ଆସିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତରେ କେତେ ମଣିଷ ତଥା କେଉଁ ବର୍ଗର ମଣିଷମାନେ ସେହି ସୁଯୋଗ ଲାଭ କରି ପାରୁଥିଲେ ? ଏବଂ ଏହି ନୀତିବଚନ ଓ ଆଦର୍ଶବାଣୀ ଗୁଡ଼ିକରେ ଯେଉଁ ସତ୍ୟ ଓ ଆଶ୍ୱାସଗୁଡ଼ିକ ଉଚ୍ଚାରଣ କରାହୋଇଥିଲା, ଚୀନା ସମାଜର ବାସ୍ତବ ଜୀବନରେ ତଥା ବାସ୍ତବ ସମ୍ବନ୍ଧଗୁଡ଼ିକରେ ତାହାର କେତେଦୂର ପ୍ରକୃତ ପରିଶୀଳନ ହୋଇପାରୁଥିବ ? ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, "ସକଳ ସାଗର ପରିବେଷ୍ଟିତ କରି ରହିଥିବା ଯେତେ ଯେତେ ଭୂଖଣ୍ଡ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ରହିଛି, ସେଥିରେ ବାସ କରୁଥିବା ସବୁ ମଣିଷ ହେଉଛନ୍ତି ପରସ୍ପରର ଭାଇ",—ଏଇଟି କନଫୁସିଅସ୍‌ଙ୍କର ଉକ୍ତି । ଏହି ଉକ୍ତିଟି ସବୁ ଯୁଗର ଓ ସବୁ ଦେଶର । ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ମଣିଷ ଉପରେ ମଣିଷ ଘୋଡ଼ାଚଢ଼ି ଆସିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏଇଟିକୁ ଏକ ପ୍ରାଜ୍ଞୋକ୍ତି ବୋଲି ସମସ୍ତେ ସ୍ୱୀକାର କରି ଆସିଥିଲେ । ପୁରାତନ ପୃଥିବୀ କହିଲେ ଯେଉଁସବୁ ନିର୍ମମ ବିରୋଧାଭାସକୁ ଏବେ ମଧ୍ୟ ବୁଝାଉଛି, ଏଇଟି ହେଉଛି ଠିକ୍ ତାହାର ଭିତରୁ ଗୋଟିଏ । କନ୍‌ଫୁସିଅସ୍ ଇଚ୍ଛା ନ କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆପଣାର

ଚର୍ମଆଖି ଖୋଲି ଚାରିପାଖକୁ ଅନାଇ ଦେଉଥିବା ମାତ୍ରକେ କେତେ କ'ଣ ବିଡ଼ମ୍ବନା ଓ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଦେଖିଥିବେ ଏବଂ ତଥାପି କିଛି କରିପାରି ନଥିବେ । କିଛି କରିପାରିବା,—ଏଇଟି ହେଉଛି ନୂଆ ପୃଥିବୀର କଥା ।

ଆପଣାର କଳ୍ପିତ ଆଦର୍ଶ ମଣିଷକୁ କନ୍‌ଫୁସିଅସ୍ 'ଜେଣ୍ଟଲ୍‌ମ୍ୟାନ୍' ଅର୍ଥାତ୍ ଭଦ୍ରପୁରୁଷ ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । ଏହିପରି ଜଣେ ପୁରୁଷ ଭଦ୍ର ହେବାକୁ ହେଲେ ଯେଉଁସବୁ ଗୁଣ ଓ ଆଚରଣର ଅର୍ଜନ କରିବାକୁ ହେବ, ସିଏ ସେ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ସବିସ୍ତାର କେତେ ସୂକ୍ଷ୍ମ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କରିଛନ୍ତି । ପାରସ୍ପରିକତା ହେଉଛି ତାହାର ଭିତରୁ ଗୋଟିଏ ଗୁଣ । ପ୍ରବକ୍ତାଙ୍କର ନିଜ ଭାଷାରେ କହିବାକୁ ଗଲେ, "ଭଦ୍ରପୁରୁଷ ସ୍ୱୟଂ ସଫଳତା ଲାଭ କରିବା ସକାଶେ ଇଚ୍ଛା ପୋଷଣ କରିବା ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସଫଳ ହେବା ନିମନ୍ତେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ; ନିଜେ ନିଜ ଗୋଡ଼ରେ ଛିଡ଼ା ହେବାଲାଗି ଇଚ୍ଛା ରଖିଥିବା ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ସେ ଅନ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ଯେପରି ଆପଣା ଗୋଡ଼ରେ ଠିଆ ହୋଇପାରିବେ, ସେଥିଲାଗି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଅବଶ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ।" ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ପଷ୍ଟ କଥା ଯେ କନ୍‌ଫୁସିଅସ୍‌ଙ୍କର ସମସାମୟିକ ପୃଥିବୀ ଓ ସଂସାର ମୋଟେ ଏହି ନିୟମଟି ଅନୁସାରେ ଚାଲୁ ନଥିଲା । ପୁରାତନ ପୃଥିବୀରେ ଦୟାକରିବା ଲାଗି ହୁଏତ ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଥାନ ପଡ଼ି ରହିଥିଲା ସିନା, ମାତ୍ର ପାରସ୍ପରିକତା ଲାଗି କୌଣସି ସ୍ଥାନ ନଥିଲା । ପୁରାତନ ଧର୍ମ ଦୟାକୁ କେଡ଼େ ବଡ଼ ଥାନକୁ ଟେକି କରି ଧରିଥିଲା । ସମାଜରେ ଅସମାନତା ରହିଲେ ସିନା ଉପରେ ରହିଥିବା ଅଧିକ ଭାଗ୍ୟବାନ୍ ବ୍ୟକ୍ତି ତଳେ ରହିଥିବା ଅପେକ୍ଷାକୃତ କମ୍ ସମ୍ପନ୍ନ, କମ୍ ସମର୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରତି ଦୟାପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବ, ସମ୍ଭବତଃ ସେହି ନ୍ୟାୟଟିକୁ ସମ୍ଭବ କରିପାରିବା ସକାଶେ ତାହା ଅସମାନତାକୁ ହିଁ ଆପଣାର ସମର୍ଥନ ଜଣାଉଥିଲା । ଅସମାନତାକୁ ପ୍ରକୃତରେ ଘୁଞ୍ଚାଇବାର ସଂଗ୍ରାମ ନୂତନ ଚୀନ୍‌ରେ ଯାଇ ହେଲା । ଅସମାନତାକୁ ଘୁଞ୍ଚାଇବା ସକାଶେ ପ୍ରକୃତରେ ଯେ ସଂଗ୍ରାମ କରିବାକୁ ପଡ଼େ ଏବଂ ଅସମାନତାକୁ ହିଁ ଅଧର୍ମ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିବା ପରେ ଯାଇ ଯେ ସେହି ସଂଗ୍ରାମ ଲାଗି ମଣିଷ ନିଜ ଭିତରୁ ଆବଶ୍ୟକ ବଳଟିକୁ ଲାଭ କରେ ଓ ତା'ପରେ ସମାଜରେ ସେଥିଲାଗି ଉପଯୁକ୍ତ ନେତୃତ୍ୱ ମଧ୍ୟ ନିର୍ମିତ ହୋଇଆସେ, ଏଇଟି ହେଉଛି ନୂତନ ଯୁଗର ଏକ ସତ୍ୟ । ଯଥାର୍ଥରେ ଦେଖି ପାରୁଥିବା ଓ ଯଥାର୍ଥରେ ଶୁଣି ପାରୁଥିବା ମଣିଷ ସେହି ସତ୍ୟକୁ ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ଆହ୍ୱାନ ସ୍ୱରୂପ ଅନୁଭବ କରିଥାଏ । କୋଟି କୋଟି ମଣିଷଙ୍କୁ ଗୋଡ଼ମାଟି ପରି ଦେଖାହୋଇ ଆସିଥିବା ପାରମ୍ପରିକ ଚୀନ୍‌ରେ କନ୍‌ଫୁସିଅସ ପୂଜା ପାଉଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ନିମିତ୍ତ କରି ଏକ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ଧର୍ମସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଚମତ୍କାର ଭାବରେ କାଳକ୍ରମେ ଗଢ଼ି ଉଠିଥିଲା ସତ, ମାତ୍ର ଏହି ନୂତନ ଚୀନ୍‌ର ପ୍ରଥମ-ଉଦ୍‌ବେଳନର ଯୁଗରେ ଯାଇ ସିଏ ଘୋଷଣା କରିଥିବା ସତ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଆହ୍ୱାନରୂପେ ଅନୁଭୂତ ହୋଇନଥିଲା । ଛାତ୍ରମାନେ ଆଉ ପ୍ରଧାନତଃ ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀ

ମାନଙ୍କର ଯୋଗାଯୋଗ ହୋଇ ରହିଲେ ନାହିଁ । ମଣିଷମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ହିଁ ନୂତନ ନେତୃତ୍ୱ ବାହାରିଲା, ଦସ୍ତାକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କଲା, ଅନୁଷ୍ଠାନମାନ ଏକ ନୂତନ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା ।

ମୁଁ ନୂତନ ଚୀନ୍ ଦେଖିବାପାଇଁ ଏଥର ଚୀନ୍ ଯାଇଥିଲି । ନୂତନ ଚୀନ୍ ଅର୍ଥାତ୍ ନୂତନ ମଣିଷମାନଙ୍କର ଚୀନ୍ । ପ୍ରାୟ ପଚିଶି ବର୍ଷର ପ୍ରସ୍ତୁତି ପରେ ଚୀନ୍‌ର ସମଗ୍ର ଭୂଖଣ୍ଡକୁ ଉଦ୍‌ବେଳିତ କରି ସେଠାରେ ଯେଉଁ ବିପ୍ଳବ ସଂଘଟିତ ହୋଇଥିଲା, ସେହି ବିପ୍ଳବ ହିଁ ଗତ ବାଇଶି ବର୍ଷ ହେବ ଏହି ନୂତନ ନିର୍ମାଣରେ ନେତୃତ୍ୱ ଦେଇ ଆସିଛି । ପୃଥିବୀରେ ଇତିହାସର ବିଭିନ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଯେଉଁଠି ଯେତେ ବିପ୍ଳବ ହୋଇଛି, ସେଠାରେ ବିପ୍ଳବ ଅନ୍ତେ ବିପ୍ଳବୀମାନେ ହିଁ ନେତୃତ୍ୱର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଛନ୍ତି । ସେମାନେ ରାଜନୈତିକ କ୍ଷମତାର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଛନ୍ତି । ଅଧିକାଂଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉପରୁ ହିଁ ନୂତନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଢାଞ୍ଚାଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କ୍ଷମତାବଳରେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଲୋକମାନଙ୍କ ଉପରେ ଲଦି ଦିଆଯାଇଛି । ଏହି ଧାରାରେ ପରିବର୍ତ୍ତନଗୁଡ଼ାକ ସତେଅବା ଉପରୁ ଆସିଛି, ହୁଏତ ତନ୍ତୁ ଖୁବ ବେଶି ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିବା ମୋଟେ ସମ୍ଭବ ହୋଇନାହିଁ । ଚୀନ୍‌ର ପାରମ୍ପରିକ ସମାଜ ଓ ଜୀବନଧାରାରେ ରହିଥିବା ଏକ ବିଶେଷତା ହେତୁ ଏଠାରେ ବିପ୍ଳବ ଗୋଷ୍ଠୀଗୁଡ଼ା ସେହି ପୁରାତନ ପ୍ରଣାଳୀ ଓ ପଦ୍ଧତିଗୁଡ଼ାକର ଆଦୌ ଅନୁସରଣ କରିନାହିଁ । ବିପ୍ଳବର ରାଜନୈତିକ ସୂତ୍ରଟି ବହି ଅନୁସାରେ ଯାହା ହୋଇଥାଉ ପଛକେ, ଚୀନ୍ ବିପ୍ଳବର ନେତାମାନେ ହୁଏତ ମୂଳରୁ ହିଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିଛନ୍ତି ଯେ ଅସଲ ଭୂମିକା ଅନୁସାରେ ହିଁ ଯାବତୀୟ ସୂତ୍ର ଆପଣାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବ,—ଯାବତୀୟ ସୂତ୍ର ଭୂମିର ବୋଲକୁ ଅବଶ୍ୟ ମାନିବ,—ତେବେ ଯାଇ ପରିବର୍ତ୍ତନର କ୍ରମଗୁଡ଼ିକ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ସୁସ୍ଥ ହୋଇପାରିବ । ନିର୍ମାଣର ଯାବତୀୟ ଯୋଜନାରେ ତଥା ବିପ୍ଳବର ଯାବତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଚୀନ୍ ଦେଶରେ ମଣିଷ ହିଁ ସବୁବେଳେ ସବାଆଗ ରହିଛି; ସୂତ୍ରମାନେ ସର୍ବଦା ସେହି ବୃହତ୍ତର ମନୁଷ୍ୟ ଆକାଂକ୍ଷାର ହିଁ ଅନୁସରଣ କରିଛନ୍ତି । ମଣିଷକୁ ଗିଳି ପକାଇ କୌଣସି ସ୍ଥଳରେ ତଥାକଥିତ ତତ୍ତ୍ୱର ମୂଲ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଅସହିଷ୍ଣୁ ଭାବରେ ଆଗକୁ ବାହାରି ଯିବାକୁ ମନ କରିନାହାନ୍ତି । ଅନେକ ସ୍ଥଳରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମଣିଷଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ପାରିବାପାଇଁ ନେତୃତ୍ୱ ଧୈର୍ଯ୍ୟର ସହିତ ଅପେକ୍ଷା କରିଛି,—ତେଣୁ ଅଗ୍ରଗତିଗୁଡ଼ିକରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମଣିଷ ପ୍ରକୃତରେ ସାମିଲ୍ ମଧ୍ୟ ହୋଇପାରିଛନ୍ତି । ଲୋକମାନେ ସର୍ବଦା ସାଙ୍ଗରେ ରହିଥିବାରୁ, ସେମାନେ ଯେ ସେହି ବିପ୍ଳବଟିରେ ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ଏକ ନିଷ୍ପତ୍ତିମୂଳକ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି, ଲୋକମାନଙ୍କର ମନ ଭିତରେ ସେହିପରି ଏକ ସୁଦୃଢ଼ ପ୍ରତୀତି ସର୍ବଦା ବଳବତ୍ତର ହୋଇ ରହିଛି ।

ବିପ୍ଳବର ପ୍ରଥମ ଚରଣ ହେଉଛି ରାଜନୀତିକ କ୍ଷମତାକୁ ଦଖଲ କରିବା । କାର୍ଲ ମାର୍କସ୍ ତାହାକୁ ରାଜନୀତିକ ବିପ୍ଳବ ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । ଏହାପରେ ଯେଉଁ ନୂତନ ନିର୍ମାଣର ପର୍ବ ଆସେ ଓ ଯେଉଁ ନୂତନ ନିର୍ମାଣ ନିମନ୍ତେ ଆବଶ୍ୟକ ପ୍ରଥମ ଭୂମିରୂପେ ରାଜନୀତିକ ବିପ୍ଳବଟିକୁ କରାଯାଇଥାଏ, ଉକ୍ତ ସୂତ୍ର ଅନୁସାରେ ତାହାକୁ ସାମାଜିକ ବିପ୍ଳବ ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ରାଜନୀତିକ ବିପ୍ଳବ ପ୍ରଧାନତଃ ରାଜନୀତିକ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ରାଜନୀତିକ କ୍ଷମତା ହାତକୁ ଆସିବା ପରେ ନୂତନ ଅଧିକାରୀମାନେ ନାନାକାରଣରୁ ତଥାପି ସେହି ରାଜନୀତିର ଗଣ୍ଡିଗୁଡ଼ାକୁ କାମୁଡ଼ି ଧରି ପଡ଼ି ରହିବାକୁ ମନ କରିଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ସାମାଜିକ ବିପ୍ଳବଟି ପ୍ରକୃତରେ ଘଟିବା ଲାଗି ଆଦୌ ବାଟ ଛାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ । ସାମାଜିକ ବିପ୍ଳବରେ ରାଜନୀତି ପଛକୁ ହଟିଯାଏ, ସମୂହ ବା ସମାଜ ପୁରୋଭାଗସ୍ଥ ହୁଏ । ନେତାମାନେ ସେହି ତତ୍ତ୍ୱଟିକୁ ବୁଝି ଅନୁରୂପ ଭାବରେ ଉପସ୍ଥିତ ସାମାଜିକ ଆବଶ୍ୟକତାଗୁଡ଼ିକ ପାଖରେ ଯଥେଷ୍ଟ ପରିମାଣରେ ନମନୀୟ ହୋଇପାରିଲେ ଯାଇ ସାମାଜିକ ବିପ୍ଳବର ସୋପାନଗୁଡ଼ିକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ସୁସ୍ଥ ଭାବରେ ଅତିକ୍ରମ କରିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ । ଅଥବା, ହୁଏତ ଏପରି ଅନ୍ୟ ଭାବରେ ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇ-ପାରିବ ଯେ, ସାମାଜିକ ବିପ୍ଳବର ପର୍ଯ୍ୟାୟଟିରେ ମଧ୍ୟ ରାଜନୀତି ରହିଥାଏ,—ମାତ୍ର, ଗୁଣାତ୍ମକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପୂର୍ବର ରାଜନୀତିକ ବିପ୍ଳବ ସମୟର ରାଜନୀତି ସହିତ ତୁଳନା କରି ବିଚାର କଲେ ତାହାକୁ ଏକ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ରାଜନୀତିରେ ହିଁ ପରିଣତ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ସଂଗ୍ରାମୀମାନେ ସଂଗ୍ରାମ କରନ୍ତି, ସଂଗ୍ରାମରେ ସଫଳ ହୁଅନ୍ତି, କ୍ଷମତାର ପୂର୍ବ ବ୍ୟୂହଗୁଡ଼ାକ ଭାଙ୍ଗି ଖଣ୍ଡଖଣ୍ଡ ହୋଇଯାଏ । ଏହାକୁ ଅବଶ୍ୟ ଏକ ଏକ ସିଦ୍ଧି ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ । ମାତ୍ର,—ନେତୃତ୍ୱ ଯଥାର୍ଥରେ ସୁସ୍ଥ ହୋଇଥିଲେ ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପାହାଚଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଓ ସ୍ୱାର୍ଥବର୍ଜିତ ଭାବରେ ଦେଖି ପାରୁଥିଲେ ତାହା ସେହି ସିଦ୍ଧିକୁ ଆପଣାର ଭୋଗ ଲାଗି ହିଁ କାମରେ ଲଗାଇବାକୁ ଆଦୌ ମନ କରେ ନାହିଁ । ସିଏ ସମଗ୍ର ସମାଜ ହାତରେ ରତ୍ନଟିକୁ ଆଣି ଧରାଇଦିଏ; ଅସଲ ରତ୍ନଗୁଡ଼ିକ ଯେପରି ପ୍ରକୃତରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମଣିଷଙ୍କ ହାତରେ ରହିବ, ସେହି ନେତୃତ୍ୱ ସେଥିଲାଗି ଏକ ଅନୁକୂଳ ମୂଳଦୁଆ ତିଆରି କରି ରଖିବା ଲାଗି ଆପଣାକୁ ଦାୟୀ କରି ରଖିଥାଏ । ନୂତନର ନିର୍ମାଣ ଆଡ଼କୁ ପ୍ରଶସ୍ତରୁ ଅଧିକ ପ୍ରଶସ୍ତ କରି ବାଟଗୁଡ଼ିକୁ ଫିଟାଇଦେବା ଲାଗି ସିଏ ସେତେବେଳେ ସତର୍କ ପ୍ରହରୀ ପରି ହୋଇ ରହେ । ସାମାଜିକ ବିପ୍ଳବ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକୃତରେ ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଭାଗ୍ୟ ଗଢ଼ାହେବାକୁ ଯାଉଛି, ଯେପରି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ରତ୍ନ ସେହିମାନଙ୍କ ହାତରେ ରହେ, ସେଥିଲାଗି ଏକ ଦୃଢ଼ ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକତା ଯୋଗାଇ ଦେବାଲାଗି ତାହା ପ୍ରହରୀ ହୋଇ ଜଗିରହେ, ନିମିତ୍ତ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।

୨

ରାଜଧାନୀ ପେକିଙ୍ଗ୍‌ରେ ଆମର ରହଣିସ୍ଥାନ ସିନ୍-କୁ ହୋଟେଲ୍‌ରେ ଠିକ୍ ହୋଇଥିଲା । ରାଜଧାନୀର ସର୍ବପ୍ରଧାନ ରାସ୍ତାରେ ଅବସ୍ଥିତ ଏହି ହୋଟେଲ ରାଜଧାନୀର ଦ୍ୱିତୀୟ ବୃହତ୍ତମ ହୋଟେଲ । ଆଠ ବା ନଅ ମାଇଲ ଲମ୍ବର ଏହି ପ୍ରଧାନ ପ୍ରଶସ୍ତ ରାସ୍ତାଟି,—ନାମ ଚାଙ୍ଗ୍-ଆନ୍-ଲୁ; ଅର୍ଥାତ୍ ଅକ୍ଷୟ ଶାନ୍ତିର ମାର୍ଗ । ପ୍ରାୟ ପଚାଶ ଗଜ ଚଉଡ଼ା ଏହି ରାସ୍ତା ଦୁଇପାଖରେ ଧାଡ଼ୀଧାଡ଼ୀ ହୋଇ ଗଛ ଲଗିଛି । ରାସ୍ତାର ସବାମଝି ଦାଣ୍ଡିଟି ଦୁଇଭାଗ ହୋଇ ଏଣୁ ତେଣିକି ଓ ତେଣୁ ଏଣିକି ପଡ଼ିଛି । ଚୀନ୍ ଦେଶରେ ଯାନ-ବାହନମାନେ ଡାହାଣପଟ ରଖି ଯାତାୟାତ କରନ୍ତି । ମଝିର ଏହି ଦାଣ୍ଡି ଦୁଇଟି ଗାଡ଼ିମଟର ଯିବାଆସିବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ । ତା ବାହାରକୁ ଏ ପାଖରେ ତେଣୁ ଏଣିକି ଆସୁଥିବା ଓ ସେପାଖରେ ଏଣୁ ତେଣିକି ଯାଉଥିବା ସାଇକେଲ ଗୁଡ଼ିକ ଦକାଶେ ରାସ୍ତା । ତାହାର ଆହୁରି ଦୁଇପାଖକୁ ଚାଲି କରି ତେଣୁ ଆସୁଥିବା ଏବଂ ଏଣୁ ଯାଉଥିବା ପଥଚାରୀମାନଙ୍କର ରାସ୍ତା । ସେଦିନ ପ୍ରାୟ ଅଧରାତିରେ ଆମେ ଉଡ଼ାଜାହାଜପଡ଼ିଆରୁ ସହର ଭିତରକୁ ଆସୁଥିବା ସମୟରେ ଗାଡ଼ି ଗାଡ଼ି ପାଣି ଏହି ରାସ୍ତାଟିକୁ ଧୋଇବାରେ ଲାଗିଥିଲେ । ଦିନଯାକର ଧୂଳି-ମଳି ଓ ବ୍ୟସ୍ତତାକୁ ପ୍ରାୟ ବୁଢ଼ାପାଣି ଦେଇ ଧୋଇଦେବା ପରେ ବଡ଼ିସକାଳକୁ ରାସ୍ତାଗୁଡ଼ିକ ଖାସ ସ୍ନିଗ୍ଧ, ସ୍ୱଚ୍ଛ ଏବଂ ଚରଚରୁଣ ହୋଇ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି । ଦୁଇ ପାଖରେ ବୃକ୍ଷଧାଡ଼ୀ ଦ୍ୱାରା ମଣ୍ଡିତ ଓ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ହୋଇ ରହିଥିବା ଏହି ରାସ୍ତାକୁ ଅନାଇଲେ ଭିତରର ମନଟା ସତେଅବା ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ସ୍ନିଗ୍ଧ ହୋଇଯାଏ,—ସେହି ସ୍ନିଗ୍ଧ ମନ ବାହାରର ମନକୁ ମଧ୍ୟ ଶାନ୍ତ କରିଦିଏ । ଯାତ୍ରୀମାନେ ସକାଳ ପାହିବା ପୂର୍ବରୁ ମଧ୍ୟ ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟାରେ ରାସ୍ତାରେ ଯାଉଥାନ୍ତି, ଆସୁଥାନ୍ତି; ମଝିରେ ଗାଡ଼ି, ମଟର ଓ ଟ୍ରକ୍ ମଧ୍ୟ ଯାତାୟତ କରୁଥାନ୍ତି । ତଥାପି ସମସ୍ତ ସ୍ଥଳରେ ରାସ୍ତା ଏବଂ ରାସ୍ତାରେ ଅତଯାତ ହେଉଥିବା ଜୀବନଟି ଆଡ଼କୁ ପଡ଼କୁ ସତ ଅନାଇ ଦେଖିଲେ ସତେଅବା ଏହି ସବୁଟି ଉପରେ ଏକ ଶାନ୍ତ ପ୍ରସନ୍ନତା ବିରାଜିତ ହୋଇ ରହିଥିବା ପରି ମନେ ହେଉଥାଏ । ଏଠି ସତେ ଯେପରି କେହି କାହାକୁ ମୋଟେ ବ୍ୟସ୍ତ କରୁନଥାନ୍ତି, ଅହେତୁକ ଉତ୍ତେଜନାରେ ଆଉଦୌ କେହି କାହାରକୁ ଟପି ବା ଠେଲି ଆଗକୁ ପଳାଇଯିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁନଥାନ୍ତି । ଏକ ହିସାବ ଅନୁସାରେ ପେକିଙ୍ଗ୍ ସହରରେ ଷୋଳଟି ଲକ୍ଷ ସାଇକେଲ୍ ରହିଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଚୀନ୍‌ର ପ୍ରତି ଦଶଜଣ ଲୋକଙ୍କର ଗୋଟିଏ ସାଇକେଲ୍ । ବଡ଼ି ସକାଳୁ ଯେତେବେଳେ ପେକିଙ୍ଗ୍‌ର ଲୋକମାନେ ନିଜନିଜର କର୍ମସ୍ଥାନକୁ ବାହାରନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ପେକିଙ୍ଗ୍ ସହରର ରାସ୍ତା ପ୍ରକୃତରେ ଉତ୍ସବମୟ ଦେଖାଯାଏ । ସତେ ଯେପରି କେହି କାହାରକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁନାହାନ୍ତି, ଅଥଚ ନିଜର ଗତିରେ ଓ ବେଗରେ ଅଟଳ ରହିଛନ୍ତି,—ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କର ମୁହଁରୁ ଏହିପରି ଏକ ମୁଦ୍ରା ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ହୋଇ ଉଠୁଥାଏ ।

ଚୀନ୍‌ରେ ଯେଉଁସବୁ ବଡ଼ ବଡ଼ ସହର ବିଦେଶୀମାନଙ୍କ ସକାଶେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ବୋଲି ଘୋଷିତ ହୋଇ ସାରିଲାଣି, ସେଗୁଡ଼ିକରେ ବିଶେଷ ଭାବରେ ସେହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତିଆରି ହୋଇଥିବା ବଡ଼ ବଡ଼ ହୋଟେଲମାନଙ୍କରେ ଯେଉଁମାନେ ରହନ୍ତି, ସେମାନେ ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତେ ବିଦେଶୀ । ପର୍ଯ୍ୟଟନ-ଶିଳ୍ପ କ୍ରମେ ଚୀନ୍ ଦେଶର ଏକ ପ୍ରଧାନ ଶିଳ୍ପରେ ପରିଣତ ହୋଇ ଆସୁଛି । ତେଣୁ ସବୁଠାରୁ ଉଚ୍ଚ ଉଚ୍ଚ ହୋଟେଲ ଏହି ବିଦେଶୀ ପର୍ଯ୍ୟଟକମାନଙ୍କ ଲାଗି ତିଆରି ହୋଇଛି । ବେଜିଙ୍ଗ୍‌ରେ ଆମେ ଯେଉଁ ମିନ୍-ଜୁ ହୋଟେଲରେ ରହିଲୁ, ସେଥିରେ ତିରିଶିରୁ ଅଧିକ ମହଲା । ଆମକୁ ନେଇ ୨୧ଶ ମହଲାରେ ରଖା ହୋଇଥାଏ । ଚୀନ୍‌ଦେଶର ସବୁଠାରୁ ଉଚ୍ଚ ହୋଟେଲ ନାନ୍-କିଙ୍ଗ୍ ସହରର ଜିଙ୍ଗ୍-ଲିଙ୍ଗ୍ ହୋଟେଲ ବୋଲି ଆମକୁ କୁହାଯାଇଥିଲା । ସେଥିରେ ୩୬ ମହଲା । ଆମେ ୩୧ଶ ମହଲାରେ ଯାଇ ରହିଥିଲୁ । ଜିଙ୍ଗ୍-ଲିଙ୍ଗ୍‌ର ଅର୍ଥାନୁବାଦ ହେଉଛି 'ସୁବର୍ଣ୍ଣପ୍ରାସାଦ' । ସେହି ଏକତିରିଶ ମହଲା ଉପରେ ଥାଇ ତଳକୁ ଅନାଇବା ବେଳକୁ ସଂସାର ପ୍ରକୃତରେ କେଡ଼େ ସାନ ଦେଖା ଯାଉଥାଏ । ରାସ୍ତାରେ ଚାଲି ଯାଉଥିବା ମଣିଷମାନେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ କଉଡ଼ି, ଗେଣ୍ଡା ବା ଖୁବ୍ ବେଶୀ ହେଲେ ବେଙ୍ଗଟିଏ ପରି ଦେଖା ଯାଉଥାଆନ୍ତି । ସେହି ଉପରେ ଛିଡ଼ାହୋଇ ତଳକୁ ଅନାଇ ଜଙ୍ଗମ ସଂସାରର ଦୃଶ୍ୟଟିକୁ ଦେଖୁଥିବା ସମୟରେ ମୁଁ ବେଳେବେଳେ ଭାବୁଥାଏ, ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କଠାରୁ ଅଧିକ ହୋଇ ଦେଖାଯିବ ବୋଲି ଇଚ୍ଛା କରେ, ସେତେବେଳେ ସିଏ ହୁଏତ ଏହିପରି ଭାବରେ ଦୂରକୁ ଚାଲିଯାଏ, ଉପରକୁ ବା ଉଚ୍ଚକୁ ଚାଲିଯାଏ । ସେହି ଉପରୁ ଓ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରୁ ତଳକୁ ଅନାଇ ସିଏ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦେଖେ; ବେଦାହଂ ଏତନ୍ତୁ ପୁରୁଷଂ ମହାନ୍ତଂ ବୋଲି ଏଡ଼େ ବଡ଼ ପାଟି କରି କହେ । ସିଏ ସତେଅବା ମୁଖର ଉପରେ ରହି ମୁଖଆଡ଼କୁ ଅନାଇବାକୁ ହିଁ ଅଜମୁଖ ବୋଲି କହେ ଏବଂ ସେହି କଥାଟିକୁ କେତେ ଆନନ୍ଦରେ ନଶ୍ୱର ଓ ନିମ୍ନସ୍ଥ ସଂସାରର କାନରେ ଘୋଷଣା କରି କହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥାଏ । ସେହିପରି କରି ସେ ହୁଏତ କେତେ ଖୁସୀ ହୁଏ ଓ ସେହି ଖୁସୀକୁ ହିଁ ଶାନ୍ତି ବୋଲି କହେ ।

ଚୀନ୍‌ରେ ଆମକୁ ଭାଷା ବୁଝାଇଦେବାକୁ ଓ ଆମେ ଦେଖୁଥିବା କଥାଗୁଡ଼ିକୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରି କହିଦେବାକୁ ଆମ ସହିତ ଦୁଇଜଣ ସାହାଯ୍ୟକାରିଣୀ ରହିଥିଲେ । ଆମକୁ ଯେଉଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସଂଗଠନଟିର ଅନୁକୂଳରେ ଚୀନ୍ ସିବାଲାଗି ତକରା ହୋଇଥିଲା, ତାହାର ନାମ ହେଉଛି 'ଦ ଚାଇନିଜ୍ ପିପ୍‌ଲ୍‌ସ୍ ଆସୋସିଏସନ୍ ଫର୍ ଫ୍ରେଣ୍ଡ୍‌ସିପ୍ ଉଇଥ୍ ଫରେନ୍ କଣ୍ଟ୍ରିଜ୍', ଅଳପରେ କହିଲେ CPAFFC ;—ଅର୍ଥାତ୍, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶ ସହିତ ବନ୍ଧୁତା ସ୍ଥାପନ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଚୀନ୍‌ଦେଶର ଜନଗଣଙ୍କ ତରଫରୁ ଗଠନ କରାଯାଇଥିବା ସଂସଦ ବା ସମିତି । ଭାଷାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ରହିଥିବା ଏହି ଦୁଇ ଭଉଣୀଙ୍କ ସାଙ୍ଗକୁ ଆଉ ଜଣେ ବନ୍ଧୁ, ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଓୁାଙ୍ଗ୍ ମଖ ରହିଥିଲେ । ସିଏ ଇଂରାଜୀ

ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ, ମାତ୍ର ଆଧୁନିକ ଚୀନ୍‌ର ତଥ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧିକ ଭଲ ଭାବରେ ଜାଣନ୍ତି । ବିଦେଶାଗତମାନଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ଦେଶର ସବୁ କଥା ଅର୍ଥାତ୍ ସବୁ ବିଭିନ୍ନତାକୁ ଉଚିତ ଭାବରେ ବୁଝାଇ କହିପାରିବା ନିମନ୍ତେ ସିଏ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଭାବରେ ରାଜନୀତିକ ତଥା ତଥ୍ୟଗତ ତାଲିମ ଲାଭ କରିଛନ୍ତି । ଆମ ସାହାଯ୍ୟକାରିଣୀମାନେ ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିଲେ ତାଙ୍କର ସାହାଯ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରୁଥାନ୍ତି ଓ ଆମକୁ ସବୁକଥା ବୁଝାଇ ଦେଉଥାନ୍ତି । ଆମ ତରଫରୁ ମଧ୍ୟ କେହି କୌଣସି ବିଷୟକୁ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଜାଣିବାକୁ ଇଚ୍ଛାକଲେ ଜଣେ ସାହାଯ୍ୟ-କାରିଣୀଙ୍କୁ ମଝିରେ ବସାଇ ମିଷ୍ଟର୍ ଓ୍ୟାଙ୍ଗ୍‌ଙ୍କୁ ସେହି କଥାମାନ ପଚାରୁଥିଲୁ ଏବଂ ତାଙ୍କଠାରୁ ଆବଶ୍ୟକ ଉତ୍ତରଗୁଡ଼ିକୁ ପାଇ ଯାଉଥିଲୁ । ଏହି ତିନି ଜଣ ଆମ ସହିତ ଆମ ଚୀନ୍‌ଯାତ୍ରାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବଧି ଲାଗି ରହିଥିଲେ । ଆମ ସହିତ ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଏବଂ ସହରକୁ ଯାଇଥିଲେ । ଅବଶ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ ସହରରେ ମଧ୍ୟ ଆମକୁ ଏମାନଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟକାରିଣୀ ଓ ସାହାଯ୍ୟକାରୀ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଉଥିଲା । ଆମେ ପ୍ରତିଦିନ ସକାଳେ ଆମ ଲାଗି ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଥିବା ଗାଡ଼ିଟିରେ ବସି କୌଣସି ନା କୌଣସି ସ୍ଥାନକୁ ବାହାରି ଯାଉଥିଲୁ ଓ ଖିଆବେଳକୁ ଯାଇ ହୋଟେଲକୁ ଫେରୁଥିଲୁ । ମଧ୍ୟାହ୍ନ-ଭୋଜନ ଶେଷକରି ଓ ଦଣ୍ଡେ ବିଶ୍ରାମ ନେଇ ପୁଣି ଆଉ କୋଉ ଥାନକୁ ବାହାରୁଥିଲୁ ଓ ପ୍ରାୟ ମୁହଁସଞ୍ଜକୁ ଫେରୁଥିଲୁ । କେତେକ ରାତିରେ ସ୍ୱାଗତ-କାମନା ନିମନ୍ତେ ଆୟୋଜିତ ଭୋଜିଭାତ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ରାତିଗୁଡ଼ିକରେ ପ୍ରାୟ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ରହୁନଥିଲା । ଦିନେ ଦିନେ ସକାଳୁ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଧିକ ଦୂରକୁ ଯାଉଥିବା ହେତୁ ଆମର ମଧ୍ୟାହ୍ନ-ଭୋଜନ ମଧ୍ୟ ସେହି ବାହାରେ ବାହାରେ ହୋଇଯାଉଥିଲା । ଆମେ ଏକାବେଳକେ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳ ଯାଇ ଘରକୁ ଅର୍ଥାତ୍ ହୋଟେଲକୁ ଫେରୁଥିଲୁ ।

ବେଜିଂରେ ପହଞ୍ଚିବାର ପରଦିନ ସକାଳେ ଆମର ସର୍ବପ୍ରଥମ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଥିଲା ରାଜଧାନୀରୁ ପ୍ରକାଶିତ ଦୈନିକ ଇଂରାଜୀ ସମ୍ବାଦପତ୍ର 'ଚାଇନା ଡେଲି'ର ଅଫିସ ପରିଦର୍ଶନ । ବିଦେଶାଗତ ଅତିଥିମାନେ ଯେତେବେଳେ ଚୀନ୍‌ରେ କୌଣସି ସାଧାରଣ ଅନୁଷ୍ଠାନ ପରିଦର୍ଶନ କରି ଯାଆନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ସେମାନଙ୍କୁ ବୁଲାଇ କିଛି ଦେଖାଇବା ଆଗରୁ ଏକ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା-କକ୍ଷରେ ବସାଇ ଚାହାପାନରେ ଆପ୍ୟାୟିତ କରାଯାଏ । ଚାହା ପିଆଯାଉଥିବା କପ୍‌ଗୁଡ଼ିକ ଦେଖିବାକୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଗିଲାସ ପରି । ତା'ଉପରେ ଘୋଡ଼ଣୀଟିଏ ମଧ୍ୟ ଦିଆଯାଇଥାଏ । ପ୍ରଥମେ ଜଣେ ପରିଚାରିକା କପ୍‌ମାନଙ୍କରେ ସବୁଜ ଚାହା ଢାଳିଦେଇ ଯାଆନ୍ତି । ସବୁଜ ଚାହାରେ କ୍ଷୀର ବା ଚିନି କିଛି ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ ନାହିଁ । କେବଳ ମଲ୍ଲୀ ବା ଯୂଇ କୌଣସି ଫୁଲର ଗନ୍ଧ ଆଗରୁ ହିଁ ଚାହାପତ୍ରର ସହିତ ମିଶା ହୋଇଥାଏ । ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ ବୁଲାଇ ଦେଖାଇବାକୁ ନିଯୁକ୍ତ କର୍ମଚାରୀ ପ୍ରଥମେ ଆମେ ଯାହାସବୁ ଦେଖିବାକୁ ଯାଉଛୁ, ସେହି ବିଷୟରେ ପାଞ୍ଚ ଦଶପଦ କହନ୍ତି ଓ ତା'ପରେ କିଛି ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର ହୁଏ । ଏଣେ କପ୍‌ରେ ମଧ୍ୟ ଥରକୁଥର ଗରମ ବାସନା ଚାହା ଢଳା-

ହେବାରେ ଲାଗିଥାଏ । 'ଚାଇନା ଡେଲି' ଖବରକାଗଜର ଜଣେ ସହସମ୍ପାଦକ ଆମକୁ ତାଙ୍କ କାଗଜ ବିଷୟରେ ଆବଶ୍ୟକ ଭୂମିକାଟିଏ ଦେଇ ତା'ପରେ ବୁଲାଇ ଦେଖାଇବା ଲାଗି ସେହି ଅଭ୍ୟର୍ଥନା-କକ୍ଷରେ ଆମକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲେ । ଏଡ଼େ ବଡ଼ କାଗଜର ସମ୍ପାଦନାମଣ୍ଡଳୀ ଭିତରେ ସିଏ ଅଛନ୍ତି,—ତଥାପି ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କର୍ମୀଙ୍କଠାରୁ ସିଏ ମୋଟେ ଅଲଗା ହାବଭାବ ଦେଖାଉ ନଥାନ୍ତି । ସାନ ସହଜ ମଣିଷଟିଏ,—ଅଭିଜ୍ଞତା ଏବଂ ଅନୁଭୂତିରେ ସତେଅବା ଏକାବେଳକେ ଆରମ୍ଭରୁ ପାଚି ପାଚି ଆସିଛନ୍ତି । ପିନ୍ଧିଥିବା ପୋଷାକ ମଧ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସରଳ,—ନୀଳ ରଙ୍ଗର ଜିନ୍ସ ପ୍ୟାଣ୍ଟଟିଏ ଓ ତା'ଉପରକୁ ଧଳା ସାଧାରଣ କଲାର ଗୋଟିଏ କାମିଜ୍ । ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ସାଧାରଣ ପ୍ରାୟ ଯାବତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରରେ ଲୋକମାନେ ଏହିପରି ପୋଷାକ ପିନ୍ଧିଥାନ୍ତି । ତେଣୁ କାହାରିଠାରୁ କାହାରିକୁ ବାରି କରି ବଡ଼ ଅଥବା ସାନ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାର ଆଦୌ କୌଣସି ବାଟ ନଥାଏ । ସହ-ସମ୍ପାଦକ ମହାଶୟ ଆମକୁ ଯାବତୀୟ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେଉଥାନ୍ତି,—ତାଙ୍କର ଆଉ କେତେଜଣ ସହକର୍ମୀ ମଧ୍ୟ ଆମ ସହିତ ସମ୍ମିଳିତ ଚାହାପାନରେ ଆସି ଯୋଗ ଦେଇଥାନ୍ତି ଏବଂ ଉତ୍ତରଗୁଡ଼ିକୁ ଦେବାରେ ତାଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି ।

ବେଜିଙ୍ଗ୍‌ରେ ଥିବା ସମୟରେ ଆମେ ଆଉଦିନେ ସହରରେ ଥିବା ବିଭିନ୍ନ ବସତି ଅଞ୍ଚଳରୁ ଗୋଟିଏ ଦେଖିବାକୁ ଯାଇଥିଲୁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ରାଜଧାନୀରେ ଯେଉଁସବୁ ଅନେକ ମହଲା ବିଶିଷ୍ଟ ଉଚ୍ଚ ଅଟ୍ଟାଳିକାମାନ ତିଆରି ହେଉଛି, ସେଗୁଡ଼ିକ ମୁଖ୍ୟତଃ ଏଠାରେ ବାସ କରୁଥିବା ପରିବାରଗୁଡ଼ିକୁ ଉଚିତ ବାସସ୍ଥାନ ଯୋଗାଇ ଦେବାକୁ ହିଁ ହେଉଛି । ପୁରାତନ ଚୀନ୍‌ରେ ଯେଝା ଭାଗ୍ୟ ନେଇ ଅର୍ଥାତ୍ ସମାଜରେ ଆପଣାର ସ୍ଥାନ ଅନୁସାରେ ଲୋକମାନେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଘରେ ବାସ କରୁଥିଲେ । କେତେ ଲୋକଙ୍କର ସାକ୍ଷାତ ରାଜପ୍ରାସାଦ ପରି ବାସଗୃହ ରହିଥିଲା । କେତେ ମଣିଷଙ୍କର ତୁଏତ କିଛି ମଧ୍ୟ ନ ଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ପୁରୁଣା ଘରଗୁଡ଼ିକ ନଗରଶାସନ ପକ୍ଷରୁ ଭାଙ୍ଗି ଦିଆଯାଉଛି ଏବଂ ନୂତନ ବାସଗୃହ ଯୋଗାଇଦେବା ଲାଗି ଅଟ୍ଟାଳିକାମାନ ନିର୍ମିତ ହେଉଛି । କ୍ରମେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମଣିଷ ପୁରୁଣା ଘର ଛାଡ଼ି ସେମାନଙ୍କ ଭାଗରେ ପଡ଼ିଥିବା ନୂଆ ଘରମାନଙ୍କୁ ଆସୁଛନ୍ତି । ଖାଲି ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ଘର ଯୋଗାଇଦେବା ଯେ ପରିଚାଳନା ବିଭାଗର ଏକମାତ୍ର ଦାୟିତ୍ୱ, ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ଏକ ଯଥାସମ୍ଭବ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂସାର ଓ ବସତି ପାଇଁ ଯେ କୌଣସି ଗୋଷ୍ଠୀଜୀବନର ଯାହାକିଛି ଆବଶ୍ୟକ, ବେଜିଙ୍ଗ୍ ନଗରଶାସନ ସେହିସବୁ ଆବଶ୍ୟକତାର ପୂରଣ ଲାଗି ଦାୟୀ ରହିଛି ଓ ସେହି ଅନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛି । ସେହି ଦାୟିତ୍ୱଟିକୁ ଶୃଙ୍ଖଳିତ ଭାବରେ ତୁଲାଇବା ପାଇଁ ସମସ୍ତ ସହରକୁ କେତୋଟି 'ବାସାଞ୍ଚଳ' ବା ରେସିଡେନ୍‌ସିଅଲ୍ ଏରିଅରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ଆମେ ସେଦିନ ଯାହା ଦେଖିବାକୁ ଯାଇଥିଲୁ, ସେଇଟି ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ବାସାଞ୍ଚଳ । ଏହି ଅଞ୍ଚଳର ଏକ ବିଧିବଦ୍ଧ

ପରିଶାସନ-ସମିତି ରହିଛି । ପରାମର୍ଶ ଅନୁସାରେ ସମିତିର ଅଫିସ୍‌ରେ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା-କକ୍ଷରେ ଲଘୁ ଜଳପାନଦ୍ୱାରା ଆମକୁ ସ୍ୱାଗତ କରାଗଲା ଓ ସମିତିର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଆମକୁ ଅଞ୍ଚଳଟି ବିଷୟରେ ଏକ ମୋଟାମୋଟି ଧାରଣା ମଧ୍ୟ ଦେଲେ । ଆମେ ପ୍ରଶ୍ନମାନ ପଚାରିଲୁ, ସିଏ ସେଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ତର ଦେଲେ । ତା'ପରେ ଆମେ ଅଞ୍ଚଳଟିକୁ ବୁଲି ଦେଖିବାକୁ ଗଲୁ । ନମୁନା ସ୍ୱରୂପ ଦୁଇଟି ଘରକୁ ଯାଇ ପରିବାରର ଲୋକମାନଙ୍କ ସହିତ କେତେ ଦଣ୍ଡ ସମୟ ଏକାଠି କଟାଇବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲା । ଏହା ଫଳରେ ସହରରେ ବାସକରୁଥିବା ଜଣେ ସାଧାରଣ ନାଗରିକର ଦୈନନ୍ଦିନ ସଂସାର ବିଷୟରେ ଆମକୁ ଅବଶ୍ୟ ଏକ ଧାରଣା ମିଳିଥିଲା ।

ଆମେ ଦେଖିବାକୁ ଯାଇଥିବା ବାସାଞ୍ଚଳଟିରେ ପ୍ରାୟ ଷୋଳ ହଜାର ପରିବାରରେ ପଚାଶ ହଜାର ସହର ଲୋକ ବାସ କରୁଥିଲେ । ଏହି ଅଞ୍ଚଳଟି ଆୟତନରେ ପ୍ରାୟ ଚାରି ବର୍ଗମାଇଲ୍ ହେବ । ସମସ୍ତ ଅଞ୍ଚଳଟି କେତୋଟି ମାର୍ଗର ଦୁଇପାଖରେ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିବା ନୂତନ ବସତିଗୁଡ଼ିକ ଅନୁସାରେ କେତୋଟି ଉପାଞ୍ଚଳରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ରହିଛି । ଏହି ଉପାଞ୍ଚଳ ଅର୍ଥାତ୍ ଏକକ ଅଞ୍ଚଳରେ ନିତ୍ୟବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟମାନ ମିଳୁଥିବା ସମବାୟ ଭଣ୍ଡାର ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦୋକାନ ରହିଛି, ଧୋବା ଓ ଭଣ୍ଡାରି ଦୋକାନ ଅଛି, ସାଇକେଲ ରଖିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସ୍ଥାନମାନ ରହିଛି, ସାଧାରଣ ବ୍ୟବହାର କରିପାରିବା ଭଳି ଟେଲିଫୋନ୍-ସ୍ଥାନ ଏବଂ ସ୍ନାନକୁଣ୍ଡ ଅଛି । ଦୁଗ୍ଧବଣ୍ଟନ କେନ୍ଦ୍ର, ଉପାହାର-ଗୃହ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଦୁଇଧାଡ଼ି ଘର ମଝିରେ ଫୁଲ ବଗିଚା ତିଆରି କରା ହୋଇଛି, ଘାସ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଞ୍ଚଳ ସ୍ଥିର କରାଯାଇଛି । ରାସ୍ତାଗୁଡ଼ିକର ଦୁଇପାଖରେ ସୁନ୍ଦର ଗଛମାନ ଲଗା ହୋଇଛି । ଏସବୁକୁ ବାହାରୁ କୌଣସି ମୂଲିଆ ଆସି ମୂଲ ଲାଗି କରିଦେଇଯାନ୍ତି ନାହିଁ । ସମ୍ପୃକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳଟିରେ ବାସ କରୁଥିବା ଲୋକମାନେ ଏକ ସମ୍ମିଳିତ ଅବସର-ସମୟ ବାହାର କରି ହିଁ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ କରନ୍ତି । ପିଲାଙ୍କ ଲାଗି ଶିଶୁବିହାର ରହିଛି, ସ୍କୁଲ ରହିଛି, କ୍ରୀଡ଼ାଙ୍ଗନମାନ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଆମେ ଯେଉଁ ପରିବାର ଦୁଇଟିକୁ ଦେଖିବାଲାଗି ଭିତରକୁ ଗଲୁ, ସେମାନଙ୍କର ଦୁଇ ବଖରା ଘର, ପିଲା ପଢ଼ିବା ବୋଲି ଅଧବଖରା ଆକାରର ଆଉ ଗୋଟିଏ ଘର, ରନ୍ଧନଶାଳା, ଭଣ୍ଡାରଘର ଓ ପାଇଖାନା । ଅଳିଦୁଙ୍ଗିଆ ହୋଇ ପାରିବା ଭଳି ଆଦୌ ବଡ଼ ନୁହେଁ, କିନ୍ତୁ ଚାରି ପାଞ୍ଚଜଣ ରହି ପାରିବା ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ । ପରିବାରରେ ବାପା, ମାଆ—ମାଆଙ୍କର ମାଆ ଆଉ ସନ୍ତାନ ବୋଲି ପୁଅଟିଏ । ଘର ଆଗରେ ଟିକିଏ ଜାଗା ବଗିଚାପାଇଁ ଅଛି । ସେଥିରେ ବାଡ଼ ଉପରେ ଶିମ୍ବ ମାଡ଼ିଛି, ମଧୁରଚରଡ଼ା ଲଟେଇଛି, ଆଉ ପାଞ୍ଚ ପ୍ରକାରର ଶାଗମୂଳ ମଧ୍ୟ ଲଗାଯାଇଛି । କେତୋଟି ଫୁଲଗଛ ବି ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଲା ।

ଏହି ବସତି-ଅଞ୍ଚଳରେ ସାକଟସ୍ମ ପ୍ରକାରର ଧନ୍ଦା କରି ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରୁଥିବା ପରିବାରମାନେ ବାସ କରୁଛନ୍ତି । ଅନେକ ମହଲା ରହିଥିବା ବାସଗୃହଗୁଡ଼ିକୁ ନିର୍ମିତ

କରିବାରେ ସରକାରଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ପୁଞ୍ଜିର ବିନିଯୋଗ କରାଯାଇଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି ଘର-ମାନଙ୍କରେ ବାସ କରୁଥିବା ପରିବାରମାନଙ୍କୁ ସେଥିଲାଗି ପ୍ରତ୍ୟେକ ବର୍ଗମିଟର ପିଛା ମାସକୁ କୋଡ଼ିଏ ପେନି ବା ଟଙ୍କାଏ ଭଡ଼ା ଦେବାକୁ ପଡ଼ୁଛି । ବିଭିନ୍ନ ଆକାର ଓ ଆୟତନର ଘରମାନ ରହିଛି । ପରିବାରର ଲୋକସଂଖ୍ୟା ଅନୁସାରେ ଏହି ଘରଗୁଡ଼ିକର ବିତରଣ କରାଯାଇଥାଏ । ନାଗରିକ ଓ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଗଠନ କରାଯାଇଥିବା ଇଉନିଅନ୍-ମାନେ ହିଁ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବାସାଞ୍ଚଳ ବସତିସ୍ଥାପନ ଲାଗି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଗଲେ, ସେଠାରେ କେଉଁମାନେ ରହିବେ, ସେକଥା ସୁପାରିଶ କରିଥାନ୍ତି ଏବଂ ସେହି ଅନୁସାରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପରିବାରର ବିଚାର କରାଯାଇ ଗୃହଗୁଡ଼ିକର ବିତରଣ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ସମଗ୍ର ବାସାଞ୍ଚଳଟିରେ ଏହାର ବାସିନ୍ଦାମାନଙ୍କ ସକାଶେ ନଅଗୋଟି ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକେନ୍ଦ୍ର ରହିଛି । ଆମେ ଏଥିରୁ ଗୋଟିଏ କେନ୍ଦ୍ରକୁ ପରିଦର୍ଶନ କରି ଯାଇଥିଲୁ ଓ ସେଠାରେ ବୁଲି ତାହାର ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗ ଦେଖିଥିଲୁ । ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କ ଲାଗି ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ-ବୀମାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ମୃତସଂସ୍କାର ଲାଗି ବାସାଞ୍ଚଳର ଆପଣାର ଏକ ବିଦ୍ୟୁତ୍‌ଚାଳିତ ଦାହଗୃହ ମଧ୍ୟ ଅଛି । ସମବାୟ ଭଣ୍ଡାରମାନଙ୍କରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ଚାରୋଟି ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ଦ୍ରବ୍ୟର—ଚାଉଳ, ଅଟା, ବୁଟ, ହରଡ଼ ପ୍ରଭୃତି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶସ୍ୟ ଏବଂ ଖାଇବା ତେଲର ପଡ଼ିବ୍ୟବସ୍ଥା କରାହୋଇଛି । ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁସାରେ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ସାଧାରଣ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା କିଞ୍ଚିତ୍ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ପଡ଼ରେ ମିଳୁଥିବା ଦ୍ରବ୍ୟମାନ ମିଳିଥାଏ । ସମଗ୍ର ବାସାଞ୍ଚଳର ପିଲାମାନଙ୍କ ସକାଶେ ଦୁଇଟି ହାଇସ୍କୁଲ ଏବଂ ସେହି ଅନୁପାତରେ ଏକାଧିକ ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟର ସ୍ଥାପନା ହୋଇଛି । ବାପମାଆମାନଙ୍କୁ ପିଲାଙ୍କର ଦରମା ବାବଦକୁ କିଛି ଅବଶ୍ୟ ଦେବାକୁ ପଡ଼େ । ମାତ୍ର ବିଦ୍ୟାଳୟର ମୁଖ୍ୟ ଖର୍ଚ୍ଚ ବାସାଞ୍ଚଳ-ସମିତି ହିଁ ବହନ କରେ ।

ଯେଉଁମାନେ ବାସାଞ୍ଚଳର ପରିଚାଳନା ଏବଂ ବ୍ୟବସ୍ଥାପନା କମିଟିରେ ଅଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଏଠି ନଗରଶାସନ ତରଫରୁ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେଜଣ ଅଫିସ୍‌ଘରେ ରହନ୍ତି । ଅନ୍ୟମାନେ ରାଜଧାନୀରେ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ବାସ କରନ୍ତି । ଦିନରେ କର୍ମସ୍ଥଳକୁ ଆସନ୍ତି, ରାତିରେ ନିଜ ଜାଗାକୁ ଫେରିଯାଆନ୍ତି । ପଚାରି ବୁଝିଲି, ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କେହି ସେହି ବାସାଞ୍ଚଳଟିର ସ୍ଥାୟୀ ବାସିନ୍ଦା ନୁହନ୍ତି । ବାସାଞ୍ଚଳର ଗୋଟିଏ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆଗ୍ରହୋଦ୍ଦୀପକ ଅଙ୍ଗ ହେଲା ଏହାର ପ୍ରତିବେଶ ସମିତି । ଇଂରାଜୀରେ ଏଗୁଡ଼ିକୁ ନେବୋରହୁଡ୍ କମିଟି ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଏଇଟି ଗୋଟିଏ ପ୍ରତିନିଧିମୂଳକ ସମିତି । ବାସାଞ୍ଚଳର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାଗରେ ବାସ କରୁଥିବା ବାସିନ୍ଦାମାନେ ସେହି କମିଟିର ସଭ୍ୟମାନଙ୍କୁ ନିର୍ବାଚନ ଦ୍ୱାରା ବାଛନ୍ତି । ଅଞ୍ଚଳଟିର ସମସ୍ତ କଲ୍ୟାଣ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦେବା ଓ ସେଥିଲାଗି ଦାୟୀ ହୋଇ ରହିବା ହେଉଛି ସେହି ସମିତିର କାର୍ଯ୍ୟ ।

ସ୍ୱୟଂଶାସିତ ଏହି ସମ୍ପ୍ରତି ଅଞ୍ଚଳଟିରେ ବାସ କରୁଥିବା ନାରୀ ଓ ଶିଶୁମାନଙ୍କର ବିଶେଷ ଅଧିକାର ଗୁଡ଼ିକର ସୁରକ୍ଷା ହୋଇପାରୁଛି କି ନାହିଁ, ସେହି ବିଷୟରେ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ କରିଥାଏ, ସେହିସବୁ ଅଧିକାରର ହାନିହେଲେ କମିଟି ଆଇନ୍‌ର ସାହାଯ୍ୟ ନେଇ ଲଢ଼େ । ସାନ ପିଲାମାନଙ୍କର ପୂର୍ବପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷା ମଧ୍ୟ ଏହି କମିଟି ହାତରେ ନ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ଏହାର ଆଉ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ କାମ ହେଉଛି ଯେ, ତାହା ସମ୍ପୃକ୍ତ ବିବଦମାନ ଦୁଇ ପକ୍ଷଙ୍କୁ ଏକାଠି ବସାଇ ଅଥବା ମଧ୍ୟସ୍ଥତା କରି ନାନାବିଧ ବିବାଦର ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିଦିଏ । କଚେରୀକୁ ଚାଲିଯାଇଥିବା ଅନେକ ମକଦ୍ଦମାକୁ ଏହିପରି ଆପୋଷ ଭାବରେ ମେଣ୍ଟାଇ ଦେଇ ତାହା ଅନେକ ଜଟିଳତାର ସହଜ ସମାଧାନ କରି ଦେଇଥାଏ ।

ପୁରାତନ ଚୀନ୍‌ରେ ଅର୍ଥାତ୍ ସମ୍ରାଟଶାସନଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତବର୍ଗର ତଥାକଥିତ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଶାସନବ୍ୟବସ୍ଥା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହି ଦେଶରେ ଯେଉଁ ବିଚାର-ବ୍ୟବସ୍ଥା ଚାଲି ଆସିଥିଲା, ତାହା ଏହିପରି ଏକ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ସଚରାଚର ଯେଉଁପରି ହୋଇଥାଏ, ଦେଶର ସାଧାରଣ ମଣିଷକୁ ପ୍ରକୃତ ନ୍ୟାୟବିଚାରଠାରୁ ବହୁ ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ କରି ରଖିଥିଲା । ୧୯୪୯ର ଜନବିପ୍ଳବ ପରେ ଚୀନ୍‌ରେ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିବା ନୂତନ ସରକାର ପୁରାତନ ଚୀନ୍‌ର ସେହି ବିଚାର ଓ ଆଇନ୍ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଉଠିଗଲା ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ । ପୁରୁଣାର ସ୍ଥାନରେ ଏକ ନୂତନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ହେଲା, ଯାହାଫଳରେ କି ଆଇନ୍ ଓ ନ୍ୟାୟବିଚାର ମଣିଷର ହାତପାଆନ୍ତାକୁ ଆସିଲା ଓ ଯେ କୌଣସି ମଣିଷ ସେହି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଉପରେ ପ୍ରକୃତରେ ଭରସା ରଖି ପାରିଲା । ଲୋକ-ସ୍ତରର ଆପୋଷ-ସମାଧାନ କମିଟିଗୁଡ଼ିକ ଏହି ନୂତନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟରେ ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା । ଯେଉଁ ବିବାଦଗୁଡ଼ିକର ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଦ୍ୱାରା ମୀମାଂସା ହୋଇ ଯାଇପାରିବ, ସେଗୁଡ଼ିକ କଚେରୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯିବାଲାଗି ଆଦୌ କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ;—ନୂତନ ଚୀନ୍‌ର ଗତ ପ୍ରାୟ ତିରିଶି ବର୍ଷ ଭିତରେ ଏହି ଆପୋଷ-ମୀମାଂସା-କମିଟିର ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବଦାନ ରହିଛି । ଏହି କମିଟିମାନେ କୌଣସି ଦଣ୍ଡର ବିଧାନ କରନ୍ତି ନାହିଁ ବା ଓକିଲ ଲଗାଇ କୌଣସି ପକ୍ଷର ଯୁକ୍ତି ଶୁଣିବାକୁ ଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ଦୁଇ ପକ୍ଷକୁ ବୁଝାଇ ଓ ଦୁଇ ପକ୍ଷକୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇ ସେମାନେ ବିବାଦଗୁଡ଼ିକର ସମାଧାନ କରନ୍ତି । ଉତ୍ତେଜନା-ଗୁଡ଼ିକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ହ୍ରାସ କରି ସମ୍ପୃକ୍ତ ପକ୍ଷଗୁଡ଼ିକୁ ପରସ୍ପରର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ କରନ୍ତି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଏକ ସମାଧାନରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି । ପଡ଼ୋଶୀ ପଡ଼ୋଶୀ ମଧ୍ୟରେ ପାରସ୍ପରିକ ସମ୍ପର୍କଗତ ଯେଉଁସବୁ ବିବାଦ ଉପୁଜିଥାଏ, ଏମାନେ ପ୍ରଧାନତଃ ସେହିଗୁଡ଼ିକର ଫଇସଲ କରିଦିଅନ୍ତି । ବସତି ଓ ବାସଗୃହ ବିଷୟରେ, ଋଣ ଗ୍ରହଣ ଓ ତାହାର ପରିଶୋଧ ବିଷୟରେ, ବିବାହ, କୁଟୁମ୍ବଗତ ନାନା ସମସ୍ୟା ଓ କ୍ଷୋଭ, କୌଣସି କ୍ଷତିପୂରଣ, ପାରିବାରିକ ସମ୍ପତ୍ତିର ଉତ୍ତରାଧିକାର, ପାରିବାରିକ ସମ୍ପତ୍ତିର

ବିସର୍ଜନ, ବୃଦ୍ଧ ହୋଇ ଯାଇଥିବା ଅସମର୍ଥ ପିତାମାତାମାନଙ୍କର ଭରଣପୋଷଣ, ପତିପତ୍ନୀ ଅଲଗା ହୋଇଯିବା ଫଳରେ ସେମାନଙ୍କର ସନ୍ତାନମାନଙ୍କର ଭରଣପୋଷଣର ବ୍ୟବସ୍ଥା, ସାମାନ୍ୟ ଆକ୍ରମଣ ଓ ପ୍ରତିଆକ୍ରମଣ ଫଳରେ ଘଟିଥିବା ଶାରୀରିକ ଆଘାତ, ନୃଶଂସ ବ୍ୟବହାର ଓ ଆଚରଣ, ସାନ ସାନ ଚୋରି, ଜବରଦଖଲ, କୌଣସି ତାତ୍କାଳିକ ଉତ୍ତେଜନା ସୃଷ୍ଟି ହେବା ଫଳରେ ଘଟିଥିବା ସଂଘର୍ଷ ଓ ଲଢ଼ାଇ, ଅପବାଦ-ରଟନା ପ୍ରଭୃତି ଯାବତୀୟ ବିଷୟର ବିଚାର ଏହି ପ୍ରତିବେଶୀ-କମିଟି ହିଁ କରିଥାଏ । ପ୍ରତିବେଶୀ ପ୍ରତିବେଶୀ ହୋଇ ରହନ୍ତି, ମାତ୍ର ବିବାଦ ମେଣ୍ଟି ଯାଏ । ବିଚାରାଳୟମାନଙ୍କରେ ଏହା ଫଳରେ ବିଚାରଲାଗି ପଠାହେଉଥିବା ମକଦ୍ଦମାର ଭିଡ଼ ବହୁ ପରିମାଣରେ ହ୍ରାସ ହୋଇଯାଏ । ଏକ ହିସାବ ଅନୁସାରେ ୧୯୮୦ ମସିହାରେ ସମଗ୍ର ଚୀନ୍‌ରେ ଏହିଭଳି ପ୍ରାୟ ଆଠ ଲକ୍ଷ କମିଟି କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲା ଓ ସେଗୁଡ଼ିକରେ ପ୍ରାୟ ସାଢ଼େ ସତାବନ ଲକ୍ଷ କର୍ମୀ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଥିଲେ । ସେହିମାନେ ସେବର୍ଷ ଏକଷଠି ଲକ୍ଷ ବିବାଦୀୟ ଘଟଣାର ଆପୋଷ ମୀମାଂସା କରି ଦେଇଥିଲେ । ଏହି ସଂଖ୍ୟାକୁ ସେ ବର୍ଷ ବିଚାରାଳୟମାନଙ୍କରେ ଶୁଣାଣି ହୋଇଥିବା ମକଦ୍ଦମା-ସଂଖ୍ୟାକୁ ଏଗାର ଗୁଣ ଅଧିକ ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି ।

ରାଜଧାନୀ ବେଜିଙ୍ଗ୍ ସହର ଚୀନ୍‌ର ଅତି ପୁରୁଣା ସହରମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଗୋଟିଏ । ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ କହନ୍ତି, କୌଣସି ଏକ ପ୍ରାଚୀନ ସମୟରେ ଏହି ସ୍ଥାନରେ ସମୁଦ୍ର ଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ତାହା ଏକ ସୁନ୍ଦର ସହରରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି । ଏଠାରେ ବାସ କରୁଥିବା ପ୍ରାୟ ଦଶକୋଟି ମଣିଷ ମାନଙ୍କ ସକାଶେ ହିଁ ତାହାକୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ନୂତନ କରି ଗଢ଼ାଯାଉଛି । ଜଣେ ଜଣେ ମଣିଷ ହିସାବରେ ମଣିଷମାନଙ୍କର ପ୍ରକୃତିରେ ଅନେକାନେକ ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ମାତ୍ର, ଜଣେ ମଣିଷ ଆପଣା ଭିତରୁ ହିଁ ନିଜକୁ ଜଣେ ମଣିଷ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରି ପାରିବାଲାଗି ତା' ଜୀବନରେ ସବାଆଗ ଯେଉଁସବୁ ଆବଶ୍ୟକତା ଅବଶ୍ୟ ପୂରଣ ହେବା ଉଚିତ, ଯେକୌଣସି ସୁସ୍ଥ ସମାଜର ଯୋଜନା ଓ ରଚନାରେ ସେହିଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଅଗ୍ରାଧିକାର ମିଳି ପାରୁଥିବା ଉଚିତ । ରାଜଧାନୀ ବେଜିଙ୍ଗ୍ ସମେତ ଚୀନ୍‌ଦେଶର ସାମୂହିକ ଜୀବନ-କ୍ଷେତ୍ରଟି ମଧ୍ୟରେ ଜଣେ ବହିରାଗତ ଯେଉଁଠି ମଧ୍ୟ ଆଖି ପକାଇଲେ ବି ସେଠାରେ ଠିକ୍ ସେହିଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯାଉଛି ଏବଂ ସେହିଗୁଡ଼ିକ ଲାଗି ସର୍ବାଧିକ ଉଦ୍ୟମ ହେଉଛି ବୋଲି ଅବଶ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେବ । ସୁସ୍ଥ ନେତୃତ୍ୱ ସବୁଠାରେ ତାହାହିଁ କରିଥାଏ । ସଂପୃକ୍ତ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ଓ ଅଧିକ ସଚ୍ଚିନ୍ତ ସ୍ତରରେ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ହିଁ ତାହା ସେକଥା କରିଥାଏ । ଏହାକୁ ଉପରୁ ଆଉ ପ୍ରାୟ ଏକ ଦୟାପ୍ରଣୋଦିତ କାର୍ଯ୍ୟରେ ପରିଣତ କରିଦେବାର ଅନ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତାବଟି ସହିତ ଆଦୌ ଗୋଳାଇ ମିଶାଇ ଦେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ପୃଥିବୀର ଅଧିକାଂଶ ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶରେ

ହୁଏତ ଏହି ବିଶ୍ୱର ସ୍ୱଚ୍ଛପଟି ଅତଏବ ଆଖିଦୃଶିଆ ଭାବରେ ହେଉଛି । ମାତ୍ର, ସାଧାରଣ ଅଥଚ ସର୍ବାଧିକ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ସବାଆଗରେ ରଖି ସେହିମାନଙ୍କର ଜୀବନ-ଆସ୍ଥାନରେ ହିଁ ଯାବତୀୟ ପରିବର୍ତ୍ତନର ଯୋଜନା ତଥା ଉଦ୍ୟମଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁଭବ କରାଇ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ସର୍ବାଧିକ ସହଯୋଗ ଏବଂ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ କରାଇବା ଲାଗି ନେତୃତ୍ୱ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱତଃସ୍ଫୂର୍ତ୍ତ ଭାବରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ରହିଥିବ,— ଚୀନ୍‌ଦେଶକୁ ଆସିଲେ ଓ ସେଠାରେ କରାଯାଇଥିବା ତଥା ଯାଉଥିବା ଉଦ୍ୟମଗୁଡ଼ିକ ସହିତ କିଞ୍ଚିତ୍ ପରିଚୟ ଘଟିବା ମାତ୍ରକେ ହିଁ କ୍ରମେ ସେହି କଥାଟି ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ମୀମାଂସକ ଭାବରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ହେବାରେ ଲାଗିଥାଏ ।

ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ଯେ ସବୁଯାକ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ ହୋଇ ସାରିଲାଣି ଅଥବା ସେହି ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ କରିବା ନିମନ୍ତେ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ସକଳ ଉଦ୍ୟମ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲାଣି, ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ଚୀନ୍‌ଦେଶର ନେତୃତ୍ୱ ମଧ୍ୟ ଏକଥା କଦାପି କହିବାକୁ ବାହାରିବ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ଏକଥା ଏକାନ୍ତ ସତ୍ୟ ଯେ, ସମସ୍ୟାଟିଏ ଆଖିରେ ପଡ଼ିବା ମାତ୍ରକେ ଏବଂ ସେହି ସମସ୍ୟାଟିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାଲାଗି ଏକ ଧ୍ୱଂଜନ୍ମ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଆସିବା ମାତ୍ରକେ ସେଠାରେ ସେହି ନେତୃତ୍ୱ ତାହାକୁ ତଥାପି ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିବାଲାଗି କଦାପି ମନ କରିବନାହିଁ । ବରଂ, ତାହାର ଯଥାର୍ଥ ଭାବରେ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାଲାଗି ଗଠନ ତଥା ପ୍ରସ୍ତୁତିଗତ କୌଣସି ଅଭାବ କିମ୍ବା ଅପାରଗତା ରହିଥିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିପାରିଲେ ତାହା ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବାକୁ ଆବଶ୍ୟକ ଉଦ୍ୟମ କରିବ ସିନା, ମାତ୍ର ସମସ୍ୟାଟିକୁ କଦାପି ଟାଳି ଦେବନାହିଁ । ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକୁ ଲୁଚାଇ ଦେବା ତ ଆହୁରି ଦୂରର କଥା । ରାଜଧାନୀର ସବୁ ଅଧିବାସୀଙ୍କ ପାଇଁ ବାସଗୃହ ଯୋଗାଇ ଦେବା ସକାଶେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବଳରେ ଉଦ୍ୟମ ହେଉଛି ସତ, ମାତ୍ର ସେହି ଉଦ୍ୟମ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଗଲାଣି ବୋଲି ଆଦୌ କୁହାଯିବନାହିଁ । ୧୯୮୧ ମସିହାର ଏକ ହିସାବ ଅନୁସାରେ ବେଜିଙ୍ଗ୍ ସହରରେ ସର୍ବମୋଟ ଯେତେ ପରିବାର ବାସ କରନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଏକଚତୁର୍ଥାଂଶ ଏବେ ମଧ୍ୟ ସେହି ଏକମହଲା ଟାଇଲ୍‌ଘରର ପ୍ରାଚୀନ ପରିବେଶରେ ବାସ କରୁଛନ୍ତି । ଆଧୁନିକ ବାସସ୍ଥାନୀୟ ଆବଶ୍ୟକତା ସହିତ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାର ବାସଗୃହ ତିଆରି ହେଉଥିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପୁରୁଣା ଘରଗୁଡ଼ିକ ଭାଙ୍ଗି ଦିଆଯାଉଛି ଓ ବାସିନ୍ଦାମାନଙ୍କୁ ନୂଆ ଘରମାନଙ୍କୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କରାଯାଉଛି । ଆଗେ ବେଜିଙ୍ଗ୍ ସହରରେ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ପ୍ରାୟ ଦୁଇଶହ ପରିବାର ପାଇଁ ଗୋଟିଏ କୂଅ ଥିଲା ; ପାଣି ପାଇବା ଲାଗି ଲୋକମାନଙ୍କୁ ପ୍ରାୟ ଘଣ୍ଟାଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଧାଡ଼ି ଲଗାଇ ଛିଡ଼ା ହେବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ସେହି ଅବସ୍ଥାରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇ ସାରିଲାଣି । ଗୋଟିଏ କଥାରେ କହିଲେ, ଚୀନ୍ ଦେଶରେ ହିଁ ଆମ ଭାରତୀୟ ଶାସ୍ତ୍ରର 'ବହୁଜନ ସୁଖାୟ, ବହୁଜନ ହିତାୟ' କଥାଟିର ସଫଳତା

ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଉଛି । ସେଠାରେ ଦାୟିତ୍ୱରେ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ତଥା ନେତୃତ୍ୱ ନିଜକୁ ଉପରସ୍ଥ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅଳ୍ପଜନମାନଙ୍କର ଏକ ବର୍ଗ ବୋଲି ଭାବୁନାହାନ୍ତି ଓ ବାସ୍ତବିକ ଭାବରେ ସେହି ବହୁଜନଙ୍କ ଭିତରେ ସାମିଲ୍ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ସେକଥା ହେଉଛି ।

ଚୀନ୍‌ର ମଣିଷମାନଙ୍କ ଲାଗି ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସ୍ତରରେ କରାଯାଉଥିବା ଉଦ୍ୟମ ଯେ ତଥାପି ଏବେସୁଦ୍ଧା ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତା ଲାଭ କରିନାହିଁ, ଏକ ରାତିସାରା ଧରି ବେଜିଙ୍ଗ୍‌ରୁ ନାନ୍‌ଜିଙ୍ଗ୍ ଆସିବା ଦିନ ଆମକୁ ତାହାର ପ୍ରମାଣ ମିଳିଗଲା । ଖବରକାଗଜର ଗୋଟିଏ ହିସାବରୁ ଜଣା ପଡୁଛି ଯେ, ବେଜିଙ୍ଗ୍ ରେଲଷ୍ଟେଶନରୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ ପ୍ରାୟ ୧୬୦ଟି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଯାତ୍ରୀଗାଡ଼ୀ ବାହାରକୁ ଯାତ୍ରା କରିଥାଏ । ଏବଂ, ସେଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକତମ ସଂଖ୍ୟାର ଗାଡ଼ୀରେ ସେଗୁଡ଼ିକରେ ଯେତିକି ମଣିଷଙ୍କ ପାଇଁ ସ୍ଥାନ ରହିଛି, ତାହାର ଶତକଡ଼ା ୩୦ ଭାଗ ଅଧିକ ଲୋକ ସେଥିରେ ମଡ଼ାଦଳା ହୋଇ ପଶିଥାଆନ୍ତି ଓ ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଯାତ୍ରା କରିଥାଆନ୍ତି । ଦୂରଗାମୀ ଯାତ୍ରୀଗାଡ଼ୀମାନଙ୍କରେ ଅନେକ ସମୟରେ ଏହି ଆଧିକ୍ୟ ଶତକଡ଼ା ୭୦ ଓ ଏପରିକି ୧୦୦କୁ ମଧ୍ୟ ଟପି ଯାଇଥାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ ତିଆନ୍‌ଜିନ ଷ୍ଟେସନରେ ପ୍ରାୟ ୩୦୦୦ ଯାତ୍ରୀ ଗାଡ଼ୀ ଫେଲ୍ ହୋଇ ଅଟକି ରହନ୍ତି ଏବଂ, ନାନ୍‌ଜିଙ୍ଗ୍ ଓ ସାଂଘାଇ ପ୍ରଭୃତି ବଡ଼ ଷ୍ଟେଶନମାନଙ୍କରେ ପ୍ରାୟ ୧୦,୦୦୦ ଲେଖାଏଁ ଯାତ୍ରୀ ଗାଡ଼ୀରେ ପଶି ନପାରି ରହିଯାଆନ୍ତି । ସେଦିନ ରାତିରେ ଅମ ପ୍ଲାଟ୍‌ଫର୍ମ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇ ପାରିବାକୁ ଆମକୁ ଏହିପରି ଯାତ୍ରାରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ଅସ୍ଥାୟୀ ଆଶ୍ରୟ ନେଇ ରହିଥିବା ଏକ ଦୀର୍ଘ ଜନଅରଣ୍ୟକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବାକୁ ହୋଇଥିଲା । ଏହି କ୍ଳାନ୍ତମନୁଷ୍ୟ ଭିଡ଼ ମଧ୍ୟରେ କିଏ ଶୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା, କିଏ ସେତିକି ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାନ ନପାଇ ଉଜାଗର ହୋଇ ବସିଥିଲା । ସମସ୍ତଙ୍କର ହୋ' ହା' ଶବ୍ଦରେ ସ୍ଥାନଟି ଉଠୁଥିବା ଓ ପଡୁଥିବା ପରି ବୋଧ ହେଉଥିଲା । ଅନେକ ସମୟରେ ଆମକୁ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଠେଲି, ଯେକୌଣସି ମତେ ଆଡ଼େଇ ଓ ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ଡେଇଁ ଆଗକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା ।

ନାନ୍‌ଜିଙ୍ଗ୍‌ରେ ଥିବା ସମୟରେ ଆମେ ଖଣିରୁ କୋଇଲା ବାହାର କରି ତାହାକୁ କୋକ୍‌ରେ ପରିଣତ କରୁଥିବା ଏକ ରାଷ୍ଟ୍ରାୟତ୍ତ ପାର୍ବତ୍ୟ ଶିଳ୍ପପ୍ରକଳ୍ପ ମଧ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ଯାଇଥିଲୁ । ପ୍ରଥମେ ଚାହାପାନ ଦ୍ୱାରା ଆମର ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କରାଗଲା, ତା'ପରେ ପ୍ରକଳ୍ପଟି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସେଠାରେ ସର୍ବପ୍ରଧାନ ଦାୟିତ୍ୱରେ ରହିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଆମକୁ କିଛି କହିଲେ । ଆମେ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିଲୁ, ତା'ପରେ ବୁଲି ଦେଖିବାକୁ ବାହାରିଲୁ । ଦେଖିବା ବାଟରେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ପ୍ରଶ୍ନ କରୁଥାଉ ଓ ସେ ଉତ୍ତର ଦେଉଥାଆନ୍ତି । ଇଂରାଜୀରେ ନୁହେଁ, ତାଙ୍କ ନିଜ ଭାଷାରେ । ସିଏ ଇଂରାଜୀ ଜାଣନ୍ତିନାହିଁ । ତର୍ଜମାକାରୀମାନେ ସେତୁ ପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥାଆନ୍ତି । ଗୋଟିଏ କଥା ମନେ ରଖିବା ଉଚିତ ଯେ ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ କୌଣସି

ସଂସ୍ଥାର ସବୁଠାରୁ ଉଚ୍ଚ ଓ ବଡ଼ କର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ଆମ ଦେଶ ପରି ବା ପୃଥିବୀର ପୁରୁଣା ଚଳଣି-ଗୁଡ଼ିକ ଅନୁସାରେ ଚଳି ଆସୁଥିବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବହୁ ଦେଶ ପରି ଡିରେକ୍ଟର, ମ୍ୟାନେଜର କମ୍ପା, ବସ୍ (ଉପରସ୍ଥ ହାକିମ) ଏସବୁ କିଛି କହନ୍ତିନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ଚୀନ୍‌ଭାଷାରେ ଯେଉଁ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ସମ୍ବୋଧିତ ଓ ଚିହ୍ନିତ କରାଯାଏ, ତାହାର ସିଧା ଅର୍ଥ ହେଉଛି ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଦାୟିତ୍ୱରେ ରହିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଯେଉଁସବୁ ଦେଶରେ ସର୍ବୋଚ୍ଚ କ୍ଷମତାରେ ରହିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ସବୁଠାରୁ କମ୍ ଦାୟିତ୍ୱଜ୍ଞାନ ଦେଖାଇବାର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ରହିଛି, ସେଠାରେ ଏହି କଥାଟିକୁ ବୁଝିବା ଅବଶ୍ୟ କଷ୍ଟକର ହେବ । ଖଣି ଓ ଶିଳ୍ପାଞ୍ଚଳ ବିଷୟରେ ଶୁଣିବା ଏବଂ ଦେଖିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆମେ ଏହି ଶିଳ୍ପାଞ୍ଚଳକୁ ମାଧ୍ୟମ କରି ସଂଗଠିତ ହୋଇ ରହିଥିବା ଜନଜୀବନଟିର ନାନାବିଧ ଆନୁଷଙ୍ଗିକ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ମାନ ମଧ୍ୟ ବୁଲି ଦେଖିଲୁ । ଶିଳ୍ପ, କାରଖାନା , ଅର୍ଥଲାଭ ଓ ସମ୍ପଦବୃଦ୍ଧି,—ଏସବୁ ହେଉଛି ଗୌଣ, ମାଧ୍ୟମ ମାତ୍ର, ମୁଖ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଉଛି ତାହାକୁ ଉପଲକ୍ଷ କରି ଏକତ୍ର ବାସ କରୁଥିବା ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ସୁଖ ଓ ଅଭିବୃଦ୍ଧି । ତେଣୁ, କେତୋଟି ପରିବାରର ଲୋକେ ବାସ କରୁଥିବା ଗୋଷ୍ଠୀଟିକୁ ଅସଲ ଏକକ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ହିଁ ଏଠାରେ ଶିଳ୍ପୋତ୍ପାଦନ ଏବଂ ଶିଳ୍ପାଞ୍ଚଳ-ଜୀବନର ଯାବତୀୟ ଯୋଜନା କରାଯାଇଛି । ପରିବାର ଗୁଡ଼ିକର ମୋଟ ଲୋକସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ ଛବିଶି ହଜାର । ଏଗୁଡ଼ିକରେ ଥିବା ପିଲାମାନଙ୍କ ଲାଗି ସ୍କୁଲ ଅଛି,—ମାଆ ଓ ବାପା କାମକୁ ଯାଉଥିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେମାନଙ୍କର ପିଲାମାନଙ୍କର ଶିକ୍ଷଣ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ତତ୍ତ୍ୱ ନିମନ୍ତେ ଶିଶୁବିହାର ଅଛି । ନାରୀକଲ୍ୟାଣ, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ଅବସର-ବିନୋଦନ, ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ତରୋତ୍ତର ଶିକ୍ଷା ତଥା ତାଲିମ ଦେଇ ସେମାନଙ୍କର ଆୟ ଏବଂ ଶିକ୍ଷାଯୋଗ୍ୟତା ଦୁଇଟି ଯାକରେ ବୃଦ୍ଧିସାଧନ କରାଇବା,—ଏହି ସବୁକିଛି ହେଉଛି ଶିଳ୍ପପ୍ରକଳ୍ପଟିର ସମଗ୍ର ଯୋଜନାର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଅଙ୍ଗ । ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ସତେଯେପରି ଏକ ବୃହତ୍ତର କୁଟୁମ୍ବ ଏବଂ କୌଟୁମ୍ବିକତାକୁ ସମ୍ଭବ କରିବା ନିମନ୍ତେ ମୂଳରୁ ଦୃଷ୍ଟି ରଖି ତିଆରି ହୋଇଛି ଏବଂ ତେଣୁ ମନୁଷ୍ୟର କର୍ମସ୍ଥାନ ଏବଂ କୁଟୁମ୍ବ ଭିତରେ ହୁଏତ କୌଣସି ପ୍ରକାରର ଅସ୍ୱାଭାବିକ ମାନସିକ ଅଥବା ସ୍ଥଳଗତ ବ୍ୟବଧାନ ସୃଷ୍ଟି କରା ଯାଇନାହିଁ ।

ସେଦିନ ଖରାବେଳର ଖାଇବା ସକାଶେ ଆମେ ଆଉ ହୋଟେଲକୁ ଫେରିଲୁ ନାହିଁ । ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଲାଗି ତିଆରି ହୋଇଥିବା ଭୋଜନଶାଳା ଅର୍ଥାତ୍ କାଣ୍ଟିନ୍‌ରେ ଖାଇଲୁ । ଚୀନ୍‌ରେ ସବୁ ବଡ଼ବଡ଼ ଉଦ୍ୟୋଗକେନ୍ଦ୍ରର ଖରାବେଳର ଖାଇବା ସମସ୍ତଙ୍କ ସେହି ଉଦ୍ୟୋଗର କ୍ଷେତ୍ରରେ ହିଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଥାଏ । ଅର୍ଥାତ୍, ଖରାବେଳେ ଘରକୁ ଯାଇ ଖାଇବା ସକାଶେ କାହାକୁ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଛୁଟି ଦେବାର ଆଉ ଆବଶ୍ୟକତା ରହେନାହିଁ । ଏବଂ ସମସ୍ତେ ଏକାଠି ବସି ଏକ ବନ୍ଧୁତ୍ୱମେଳର ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି କରି ଗୋଟିଏ ଭୋଜନର ପଂକ୍ତିରେ ବସିବାଦ୍ୱାରା ପାରସ୍ପରିକ ସହୃଦ ବଢ଼େ,—ଗୋଟିଏ

ଉଦ୍ୟମ ଓ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଯେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଏକାଠି କରିଅଛି, ସେମାନଙ୍କର ସଂସାରଗୁଡ଼ିକୁ ଯେ ଏକାଠି ଆଣି ଗୁନ୍ଥିଛି ଓ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରତ୍ୟେକର ପ୍ରତିଭା ତଥା କର୍ମକୌଶଳ ଆପଣାର ପରିଚୟ ଦେଇ ପାରିବାର ଅବସରଟିଏ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି, ଏହିପରି ଏକ ଭାବନା ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ । ପ୍ରକଳ୍ପଟିର ସବୁଠାରୁ ଉଚ୍ଚ ଓ ଅଧିକ ଦାୟିତ୍ୱରେ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଜଣକ ମଧ୍ୟ ଖରାବେଳର ଖାଇବାକୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ସହିତ ଏକାଠି ବସି ଏହି କାଣ୍ଟିନ୍‌ରେ ଖାଆନ୍ତି । ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଚାଲୁଥିବା ଏକ ଅଲିଖିତ ନିୟମ ଅନୁସାରେ ସେଇ ସବାଆଗ କର୍ମସ୍ଥାନକୁ ଆସନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍, ଅନ୍ୟସମସ୍ତଙ୍କ ନିକାଶେ ଦୈନିକ ଶ୍ରମନିଘଣ୍ଟରେ କାମ ଆରମ୍ଭ ହେବାର ଅଧଘଣ୍ଟା ପୂର୍ବରୁହିଁ ସିଏ ସେଠାକୁ ଆସନ୍ତି । ନିଜେ ନିଜର ଦପ୍ତରଘର ଖୋଲନ୍ତି,—ନିଜର ଟେବୁଲ, ଚୌକି, ଝରକା, କବାଟ ନିଜେ ଝାଡ଼ି ସଫା କରିଦିଅନ୍ତି । ଦିନମାନର କର୍ମଶେଷ ପରେ ଅନ୍ୟମାନେ ଘରକୁ ଯାଇସାରିବା ପରେ ଯାଇ ସିଏ ଘରକୁ ଯାଆନ୍ତି । ସବା ଉପରେ ରହିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ଯେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଦାୟିତ୍ୱ ତେଣୁ ଅନ୍ୟ-ମାନଙ୍କର ତୁଳନାରେ ତାକୁ ନିଜକୁ ଯେ ଅଧିକ ନିୟମ ଓ ଶୃଙ୍ଖଳାର ଅଧୀନ ହୋଇ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ଏହି 'ପ୍ରିନ୍‌ସିପାଲ୍ ରେସ୍‌ପନ୍‌ସିବ୍‌ଲ୍ ପର୍ସନ୍' ମାନଙ୍କ ସହିତ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପରିଚୟରେ ଆସିଲେ ଯାଇ ସେକଥା ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିହୁଏ ।

ନାନ୍‌କିଙ୍ଗ୍ ସହର ଚୀନ୍‌ର ପ୍ରାଚୀନ ତଥା ଅଧୁନାତନ ଉଭୟ କାଳର ଏକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସହର । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ବିପ୍ଳବ ପୂର୍ବରୁ କୁଓ-ମିନ୍-ଟାଙ୍ଗ୍ ସରକାରର ନେତା ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରମୁଖ୍ୟ ଚିଆଙ୍ଗ୍-କାଇ-ଶେକ୍ ଏହି ସହରକୁ ହିଁ ଆପଣାର ଶାସନକେନ୍ଦ୍ର ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରିଥିଲେ । ଚିଆଙ୍ଗ୍‌ଙ୍କର ସହଧର୍ମିଣୀ ମେଇ ସେତେବେଳେ ଯେଉଁ ବାଟିକାଯୁକ୍ତ ପ୍ରମୋଦପ୍ରାସାଦରେ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥିଲେ, ଏବେ ତାହା ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କର ପରିଦର୍ଶନ ନିମନ୍ତେ ଏକ ସ୍ଥାନରୂପେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇଛି । ପରିଦର୍ଶକମାନଙ୍କର ପ୍ରୀତ୍ୟର୍ଥେ ସେଠାରେ ପାନ ଦୋକାନୀଟିଏ ଓ ଗୋଟିଏ ଉପଭୋଗ୍ୟ ରେସ୍ତୋରାଁ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଏହି ନାନ୍‌କିଙ୍ଗ୍‌ରେ ହିଁ ଚୀନା ଜାତୀୟ ବୀର ଡାକ୍ତର ସାନ୍-ୟାତ୍-ସେନ୍‌ଙ୍କର ମସୋଲିଅମ୍ ଅର୍ଥାତ୍ ସମାଧିମନ୍ଦିର । ସ୍ତର ପରେ ସ୍ତର କେତେ ବାଇଶି ପାହାଚ ଉଠିକରି ଯାଇପାରିଲେ ଯାଇ ସେହି ସୁଦୃଶ୍ୟ ସମାଧିମନ୍ଦିରରେ ପହଞ୍ଚିହୁଏ । ସମାଧିମନ୍ଦିରଠାରୁ ଅଧିକ ଆକର୍ଷଣୀୟ ହେଉଛି ଉଠାଣି ରାସ୍ତାର ଉଭୟ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଏକଦା ରୋପିତ ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅନୁରାଗର ସହିତ ସୁରକ୍ଷିତ ପାଇନ୍‌ଜାତୀୟ ନାନା ବୃକ୍ଷର ଘନ ଏବଂ ସଘନ ଜଙ୍ଗଲ । ସମାଧିପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ ଛିଡ଼ାହୋଇ ତଳକୁ ଅସିଥିବା ପାହାଚଡାଙ୍କି ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିବା ମାତ୍ରକେ ଦଣ୍ଡକ ଭିତରେ ମନର କଳ୍ପନାଟି ସମାଧିରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ସମ୍ମୁଖସ୍ଥ ହରିତରଙ୍ଗର ତଳର ସମତଳଟି ଆଡ଼କୁ ଭାରି ସହଜରେ ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ ଚାଲିଯାଏ । ପୁରାତନ ନାନ୍‌କିଙ୍ଗ୍ ସହରର ଚାରିପାଖରେ ଉଚ୍ଚ ଓ ମୋଟ ପଥରପାଚେରି

ବୁଲିକରି ରହିଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହାର କିୟଦଂଶ ତଥାପି ରହିଛି । ନିଖୁଣ ରହିଥିବା ସମୟରେ ଏହାର ଲମ୍ବ ୨୮ ମାଇଲ ଥିଲା ବୋଲି ତଥ୍ୟରୁ ହିସାବ ମିଳୁଛି । ଆଧୁନିକ ନାନ୍‌କିଙ୍ଗ୍ ସହରର ଆୟତନ କ୍ରମଶଃ ପୁରାତନ ସରହଦର ବାହାରକୁ କେତେଗୁଣ ବଢ଼ିକି ଅନେକ ବଡ଼ ହୋଇଗଲାଣି । ଅରେ ବୁଲି ବାହାରିଲେ ଯେତେବେଳେ ବାରବାର ପ୍ରାଚୀର ତୋରଣଗୁଡ଼ିକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ବାହାରକୁ ଯିବାକୁ ଓ ଭିତରକୁ ଆସିବାକୁ ପଡ଼ୁଥାଏ, ସେତେବେଳେ ଏହି ବୃହତ୍ ଆଧୁନିକ ନଗରବିସ୍ତାରଟିର ଗର୍ଭରେ ଏକଦା ଇତିହାସର କେତେ କ'ଣ ଅଙ୍ଗେ ନିଭାଇଥିବା ପୁରାତନ ସହରଟି ରହିଥିଲା ବୋଲି ବାରବାର ସଜ୍ଞାନ ହେବାକୁ ପଡ଼େ ।

ନିଜର ସହରଟିକୁ ଏକ ବିଶେଷ ସଗର୍ବ ବିହିତ ଅନୁଭବ କରୁଥିବା ସ୍ଥାନୀୟ ସହରବାସୀ ନାନ୍‌କିଙ୍ଗ୍‌କୁ 'ଅନେକ ପଥ ଓ ଅନେକ ପାଦପର ସହର' ବୋଲି (A city of streets and trees) କହିଥାନ୍ତି । ପୁରୁଣା ଅମଳର କେତେ ପଥ ଓ ଉପପଥ, ଗଳି ଓ ଉପଗଳି ସହରଟିକୁ ଯେ ଏକାଠି ଏକ ବୃହତ୍ ସାମୁଦାୟିକ ଜୀବନରେ ଛନ୍ଦି କରି ରଖିଛି, ତାହାହିଁ ସହରର ସେହି ଉପାଧିଟିକୁ ସାର୍ଥକ କରିଦେଉଛି । ପେକିଙ୍ଗ୍‌ରୁ ନାନ୍‌କିଂ ଆସିଲେ ଏହି ପାର୍ଥକ୍ୟଟି ହିଁ ସବାଆଗ ଅତି ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଧରି ପଡ଼ିଯାଏ । ପେକିଙ୍ଗ୍‌ରେ ସବୁ ପ୍ରଶସ୍ତ, ସବୁ ସରଳରୈଖିକ, ସବୁ ସମକୋଣୀୟ । ଉଚ୍ଚ ଉଚ୍ଚ ଅଟ୍ଟାଳିକା ଗୁଡ଼ିକ ସମତେଥିବା ଭୂମି ଉପରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିର୍ଭୁଲ ଭାବରେ ଲମ୍ବ ହୋଇ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ରହିଅଛି । ବଙ୍କା, ଟଙ୍କା, କୋଉଠି କିଛି ହେଲେ ନାହିଁ । ନାନ୍‌କିଙ୍ଗ୍ ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ବ୍ୟତିକ୍ରମ,—ସାନ, ବଡ଼, ସବୁ ରାସ୍ତାରେ ଲାଗିଥିବା ବୃକ୍ଷଗୁଡ଼ିକର ଲମ୍ବଧାଡ଼ୀ ସେହି ବ୍ୟତିକ୍ରମକୁ ଯଥାର୍ଥରେ ଆହୁରି ଅଧିକ ନୟନାଭିରାମ କରି ରଖିଛି । ମଣିଷର ଅନୁରାଗୀ ହାତ ବାଜିଲେ ପ୍ରକୃତି ଯେ ଆହୁରି ଅଧିକ ସୁନ୍ଦର ହୋଇପାରେ, ନାନ୍‌କିଂ ସହରରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା ମାତ୍ରକେ ହିଁ ତାହାର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଆଭାସ ମିଳିଯାଏ । ରାସ୍ତାର ଉଭୟ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଶସିଅଳ ଚନାର୍ ଗଛ । (Platanus Orientalis, ଇଂରାଜୀରେ Oriental Plane-ପତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ଶୁଆପକ୍ଷିଆ ସବୁଜ ବର୍ଣ୍ଣର-ଅଙ୍ଗୁଳି-ଲତାର ପଞ୍ଚ ପଞ୍ଚ ଚିହ୍ନମୁଦ୍ରା,—ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଏବଂ ନରମ । ଭାରତବର୍ଷର କାଶ୍ମୀର ଉପ-ତ୍ୟକାରେ ଚନାର ଗଛ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ନେତ୍ରପ୍ରଦାହ ରୋଗରେ ଏହି ଗଛର ଟାଟକା ପତ୍ରକୁ ମଳି ବା ସେଚ ପ୍ରୟୋଗ କଲେ ରୋଗର ଉପଶମ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ଗଛର ଛେଲିକୁ ଭିନେଗାର୍ ସହିତ ଏକାଠି ସିଝାଇ ଅମାଶୟ, ରକ୍ତାମାଶୟ, ଦାନ୍ତବିନ୍ଧା, ଏବଂ ଏକଜିମା ପ୍ରଭୃତି ରୋଗରେ ପ୍ରୟୋଗ କରି ଯାଇଥାଏ ।) ଦିନଯାକ ସୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକ ପଡ଼ି ସେହି ଗଛର ପତ୍ରସବୁ ମରକତମଣି ପରି ଚକଚକ ଦିଶୁଥାଏ, ଆଖିଗୁଡ଼ାକ ଭିତରେ ଏକ ଅପରୂପ ଝିଲ୍‌ମିଲ୍ ଆଣି ଅଜାଡ଼ି ଦେବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ଗଛଗୁଡ଼ିକୁ

ମଣିଷର ମଣ୍ଡନରୁଚି ଅନୁସାରେ ଅନୁକୂଳ ଭାବରେ ବଢ଼ିବାକୁ ଦିଆଯାଇଛି । ଅର୍ଥାତ୍ ଗଛଗୁଡ଼ିକରୁ ଯେପରି ଅନାବଶ୍ୟକ ଡାଳ ନବାହାରିବ, କେବଳ ଏପାଖ ଏବଂ ସେପାଖରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗଛରୁ ଯେପରି କେବଳ ରାସ୍ତାଆଡ଼କୁ ହିଁ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ ମୁଖ୍ୟ ଡାଳ ବାହାରିବେ ଓ ରାସ୍ତାର ଠିକ୍ ମଝି ମଥାନ ଉପରେ ଯାଇ ପରସ୍ପରକୁ ମିଶିବେ, ସେହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସାନବେଳୁ ଗଛର କାଣ୍ଡଟିକୁ ମୋଟା ଦଉଡ଼ି ଗୁଡ଼ାଇ କଷିକରି ବାନ୍ଧି ଦିଆଯାଏ, ଡାଳ ବା କୁଆଁ ବାହାରିବା ଲାଗି ଆଉ କୌଣସି ଜାଗା ଛାଡ଼ି ଦିଆଯାଏନାହିଁ । କେବଳ ଯେଉଁ ଡାଳଟି ମୁଖ୍ୟ ହୋଇ ରାସ୍ତାଆଡ଼କୁ ଯାଇ ଆରପାଖରୁ ଆସୁଥିବା ସେହିପରି ଡାଳଟିଏ ସହିତ ମିଶି ଏକା ହୋଇ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ କୁଞ୍ଜଟିଏ ତିଆରି କରି ପାରିବ, ସେଇଟିକୁ ହିଁ କାଣ୍ଡ ଓ ମୂଳର ସବୁଯାକ ରସ ନେଇ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ବଢ଼ିବାକୁ ଛାଡ଼ି ଦିଆଯାଏ । ପତ୍ରଗୁଡ଼ିକର ଋତୁମୁତାବକ ରଙ୍ଗ ବଦଳୁଥିବା ଅନୁସାରେ ମାର୍ଗକୁଞ୍ଜଟିର ବର୍ଣ୍ଣବେଶଟି ମଧ୍ୟ ବଦଳି ଯାଉଥାଏ ଓ ବରଷଯାକ ବିଭିନ୍ନ ରଙ୍ଗର ଉତ୍ସବ ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ନାନ୍‌କିଙ୍ଗ୍ ରାସ୍ତାଗୁଡ଼ିକର ସେହି ପତ୍ରମୟ ଔଜ୍ଜ୍ୱଲ୍ୟ ମୋଟେ ଭୁଲି ହେବନାହିଁ ।

ଚୀନ୍‌ଦେଶର ବୃହତ୍ତମ ନଦୀ ୟାଙ୍ଗ୍-ସି ବା ୟାଙ୍ଗ୍-ସି-କିଅଙ୍ଗ୍ କୂଳରେ ନାନ୍‌କିଂ ସହର । ପିଲାଦିନେ ଆମ ଭୂଗୋଳ ବହିରେ ସେହି ନଦୀକୁ ଚୀନ୍‌ଦେଶର ଗଙ୍ଗାନଦୀ ବୋଲି କୁହା ହୋଇଥିଲା । ଆଧୁନିକ ଚୀନ୍‌ର ଏକ ଅନବଦ୍ୟ କୀର୍ତ୍ତି ୟାଙ୍ଗ୍-ସି ନଦୀର ପୋଲ ଏହି ନାନ୍‌କିଂଠାରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଦିନେ ଉପରଓଳି ଆମେ ସେହି ସେତୁକୁ ଦେଖିବା ପାଇଁ ଯାଇଥିଲୁ । ସେହି ଗୋଟିଏ ସେତୁ ଉପରେ ରେଳ ଓ ମଟର ଉଭୟ ରାସ୍ତା ତଳଉପର ହୋଇ ଏଠାରେ ନଦୀକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିଛି । ସେତୁଟିର ମୋଟ ଦୈର୍ଘ୍ୟ ପ୍ରାୟ ସାଢ଼େ ଛଅହଜାର ମିଟର, ଓସାର ୨୦ ମିଟର ; ସେତୁର ଖୁମ୍ବଗୁଡ଼ିକ ପାଣି ଉପରକୁ କୋଡ଼ିଏ ମିଟର ଉଠିଛି ଓ ପାଣିର ଗଭୀରତା ହେଉଛି ତିରିଶ ମିଟର । ସେହି ପୋଲଟିକୁ ମଧ୍ୟମଣି କରି ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଏକ ସୁଦୃଶ୍ୟ ଉଦ୍ୟାନଖଣ୍ଡ ତିଆରି କରାଯାଇଛି । ଏହି ସେତୁ ୧୯୬୦ ମସିହାରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ୧୯୬୮ ମସିହାରେ ଶେଷ ହୋଇଥିଲା । ଏକାବେଳେକେ ନିଯୁତ ନିଯୁତ ମଣିଷ ନିଜର ଶ୍ରମ ଓ ବିଦ୍ୟା ଦେଇ ଏହି ବୃହତ୍ ଗଠନଟିକୁ ସମ୍ଭବ କରିଛନ୍ତି, ଯେଉଁଥିଲାଗି ଦେଶର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଧିବାସୀର କଳ୍ପନାନୁରାଗର ସେହି ଅନ୍ୟ ବିଷୟଟିରେ ମଧ୍ୟ ସେତୁଟି ଯନ୍ତ୍ରର ଅଧିକ ସୁନ୍ଦର ଦେଖା ଯାଉଥିବ । ସେତୁ ଉପରେ ଟାୱାର୍ ଅଛି, ସେହି ଟାୱାର୍‌ରେ ବେଶ୍ କେତେ ଉପରକୁ ଯାଇ ନଦୀ ଓ ସମସ୍ତ ପରିପାର୍ଶ୍ୱର ଶୋଭାକୁ ଅନୁଭବ କରି ପାରିବା ଲାଗି ଉପରକୁ ଉଠିବାର ଲିଫ୍ଟ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ସେହି ଟାୱାର୍‌ର ପାଦଦେଶରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ ଆମେ ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍‌ଙ୍କର ଗୋଟିଏ ବିରାଟ ମୂର୍ତ୍ତି ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲୁ । ଅନେକ

ଅସମ୍ଭବକୁ ସମ୍ଭବ କରିଥିବା ପରି ମୂଳତଃ ତାଙ୍କର ପ୍ରେରଣାରେ ହିଁ ନିଜର ଆତ୍ମଶକ୍ତି ତଥା ସଂଘଶକ୍ତିକୁ ଚିହ୍ନି ଚୀନ୍‌ର ଅଧିବାସୀମାନେ ଏହି ସେତୁଟିକୁ ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବ କରିପାରିଛନ୍ତି ।

ନାନ୍‌-କିଂ ପରେ ହାଙ୍ଗ୍‌ଚୁଓ । ଦ୍ରୁତଗାମୀ ରେଲଗାଡ଼ୀ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚ ଛଅ ଘଣ୍ଟାର ରାସ୍ତା । ପେକିଙ୍ଗ୍‌ଠାରୁ ନାନ୍‌କିଂ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରେଳରେ ପ୍ରାୟ ଅଠରଘଣ୍ଟା ସମୟ ଲାଗିଥିଲା । ଦ୍ୱାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ବିଶ୍ୱବିଖ୍ୟାତ ପରିବ୍ରାଜକ ମାର୍କୋ ପୋଲୋ ଏହି ହାଙ୍ଗଚୁଓ ସହରକୁ ପୃଥିବୀର ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟମୟ ସହରଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । ଏକ ବୃହତ୍ ହ୍ରଦ, ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଆପଣାକୁ ନାନା ପ୍ରାକୃତିକ ଶୋଭାରେ ମଣ୍ଡିତ କରି ରଖିଥିବା ଉଚ୍ଚ ଓ ଅନୁଚ୍ଚ ଏକ ପର୍ବତମାଳା ଏବଂ ଘନ ଅରଣ୍ୟ,—ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ମିଶି ସହରଟିକୁ ପ୍ରକୃତରେ ପ୍ରକୃତିର ଏକ ବିଳାସଭବନ କରି ରଖିଛନ୍ତି । ଏହି ସହରରେ ଆମେ ଯେଉଁ ହୋଟେଲ୍‌ରେ ରହିଲୁ, ତାହାର ନାମ ହେଉଛି ହୁଆ-ଜିଆ-ଶାନ୍, ଅର୍ଥାତ୍ 'ପୁଷ୍ପପରିବାରର ପର୍ବତ' । ସହରଠାରୁ କିଛି ଦୂର ଛାଡ଼ିଦେଇ ପାହାଡ଼ ଆଉ ଜଙ୍ଗଲର କୋଳରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଏହି ହୋଟେଲଟିକୁ ଏକାବେଳେକେ ବହୁମହଲବିଶିଷ୍ଟ କରି କେହି ପାଖରେ ଅନୁରାଗୀ ବନ୍ଧୁପରି ଠିଆ ହୋଇଥିବା ପାହାଡ଼ଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ପ୍ରତିଯୋଗିତା କରିବା ନିମନ୍ତେ ମୋଟେ ମନ କରିନାହାନ୍ତି । ମୋଟେ ଦୁଇ ମହଲାର ଏହି ସାନ ସୁନ୍ଦର ହୋଟେଲଟି ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା ବେଳକୁ ସତେଅବା କୁଟୀରକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସିବା ପରି ଅନୁଭବ ହେଉଥାଏ । ହାଙ୍ଗ୍‌ଚୁଓ ସହରରେ ହିଁ ଚୀନ୍‌ଦେଶକୁ ଆସିବା ପରେ ମୋର ରିକ୍‌-ସା ସହିତ ପ୍ରଥମ ସାକ୍ଷାତ ଘଟିଲା । ଔପନ୍ୟାସିକ ଲୁ-ସୁନ୍‌ଙ୍କର ରିକ୍‌ସାବାଲା କଥା ମନେ ପଡ଼ିଗଲା । ଚୀନ୍‌ଦେଶରୁ ହିଁ ଏହି ରିକ୍‌-ସା ଭାରତବର୍ଷକୁ ଯାଇଛି, ଏସିଆର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସବୁ ଦେଶକୁ ଯାଇଛି । ଆମ ଦେଶର ରିକ୍‌ସା ତୁଳନାରେ ଏଠି ଏଗୁଡ଼ିକ ଆକାରରେ ଟିକିଏ ବଡ଼ । ମାତ୍ର, ଯାହା ସବାଆଗ ଅବଶ୍ୟ ମନେ ରହିବ, ଏଠି ରିକ୍‌ସା ଉପରେ ଯେଉଁ ଆଚ୍ଛାଦନଟି ରହିଛି, ତାହା କେବଳ ଆରୋହୀବାବୁଙ୍କୁ ଖରା ଓ ବର୍ଷାରୁ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇନାହିଁ; ରିକ୍‌ସାର ଚାଳକ ଓ ଆରୋହୀ ଉଭୟଙ୍କୁ ଏକାବେଳେକେ ସୁରକ୍ଷା ଦେଇ ପାରିବା ଭଳି ଯଥେଷ୍ଟ ବଡ଼ ହୋଇ ତିଆରି ହୋଇଛି । ହାଙ୍ଗ୍‌ଚୁଓର ସମଗ୍ର ଅଞ୍ଚଳଟି ରେଶମ ଓ ଚାହା ଉତ୍ପାଦନର ଏକ ପ୍ରଧାନ କେନ୍ଦ୍ର । ଶତାବ୍ଦୀ ଶତାବ୍ଦୀ ଧରି ଚୀନ୍‌ର ରେଶମଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟମାନ ଏହିଠାରୁ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀକୁ ରପ୍ତାନି ହୋଇ ଯାଇଛି ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ ହିଁ ଚୀନ୍‌ର ସର୍ବୋତ୍ତମ ଜାତିର ଚାହା ଉତ୍ପାଦିତ ହେଉଛି । ଆମେ ଦିନେ ଗୋଟିଏ ଚାହା ବଗିଚା ଓ ଆଉଦିନେ ଗୋଟିଏ ରେଶମ ଫ୍ୟାକ୍ଟ୍ରି ଦେଖିବାକୁ ଯାଇଥିଲୁ । ମାତ୍ର ଦୁଇଟିଯାକ ସ୍ଥାନରେ ସେହି ଗୋଟିଏ କଥା,—ଶିଳ୍ପ ଓ ଉତ୍ପାଦନ ଗୌଣ, ନିମିତ୍ତମାତ୍ର । ସେଥିରେ କାମ କରୁଥିବା ଏବଂ ଯାବତୀୟ ଶିଳ୍ପ ତଥା ଉତ୍ପାଦନକୁ ସମ୍ଭବ କରୁଥିବା ମନୁଷ୍ୟ-ସଂସାର ଗୁଡ଼ିକର

ଯଥାସମ୍ଭବ ସର୍ବୋତ୍ତମ ସନ୍ତାନକୁ ସମ୍ଭବ କରିବା ହେଉଛି ପ୍ରକୃତରେ ମୁଖ୍ୟକଥା । ଯେଉଁମାନେ ଉତ୍ପାଦନର ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ଓ ସେଥିଲାଗି ଶ୍ରମଦେଉଛନ୍ତି, ଉତ୍ପାଦନ ସବାଆଗ ସେଇମାନଙ୍କ ପାଖରେ କୃତଜ୍ଞ ରହିବ, ସେଇମାନଙ୍କର ଋଣକୁ ସ୍ୱୀକରିବ । ଉତ୍ପାଦନ ପଛରେ ମଣିଷର ଶ୍ରମ ନିହିତ ରହିଛି,—ଏବଂ, ସେହି ମଣିଷର ଏକ ସଂସାର ରହିଛି, ସେହି ସଂସାରର ଅଶେଷ ପ୍ରକାରର ଓ ଅଶେଷ ପାହାଚର ସ୍ୱପ୍ନମାନ ରହିଛି । ଉତ୍ପାଦନ ସେଗୁଡ଼ିକ ଲାଗି ବାଟ ଖୋଲିଦେବ, ଦ୍ୱାର ଉନ୍ମୁକ୍ତ କରି ରଖିବ । ତେବେଯାଇ ତାହାକୁ ଏକ ସୁସ୍ଥ ସମ୍ବନ୍ଧ ଓ ସୁସ୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ ।

ଆମେ ହାଙ୍ଗ୍‌ଚାଉରୁ ଉଡ଼ାଜାହାଜରେ କାଣ୍ଟନ୍ ଆସିଲୁ । କାଣ୍ଟନ୍ ହେଉଛି ଚୀନ୍‌ର ଏକ ଅନ୍ୟତମ ମୁଖ୍ୟ ନଦୀପୋତ ବନ୍ଦର । ନଦୀର ନାମ ମୁକ୍ତା,—ପର୍ଲ୍ ରିଭର୍ । ସେହି ନଦୀ ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ଗୋଟିଏ ଦ୍ୱୀପରେ ଆମର ହୋଟେଲ୍ । ସେହି ହୋଟେଲ୍‌ର ନାମ ଶ୍ୱେତ-ହଂସ । ଏଇଠାରୁ ଆମେ କିଛିଦିନ ପରେ ପୁଣି ଉଡ଼ାଜାହାଜରେ ବସି ବ୍ୟାଙ୍କକ୍ ଗଲୁ ଓ ସେଠାରେ ଦୁଇଦିନ ରହି କଲିକତା ଫେରି ଆସିଲୁ । ଚୀନ୍‌ଦେଶର ଏହି ଅଳ୍ପ କେତେ ଦିନର ଭ୍ରମଣ ଓ ସ୍ଥାନଦର୍ଶନ ପରେ ସତେଅବା କାହାଘରେ ନୂଆ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ନିଜ ଘରକୁ ଫେରି ଆସୁଥିବା ପରି ଲାଗିଲା । ଆମ ସହିତ ଯେଉଁ ଦୁଇଜଣ ଚୀନା ଭଉଣୀ ଏତେଦିନ ଆମର ପାଖେ ପାଖେ ରହି ସେଦେଶର କଥା ଆମକୁ ବୁଝାଇ ଓ ଆମର ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକୁ ତାଙ୍କ ଭାଷାରେ ତର୍ଜମା କରି ଆମକୁ କେତେ ପ୍ରଭୂତ ଭାବରେ ଉପକୃତ କରିଥିଲେ, ସେମାନେ ଶେଷ ଦିନଟିର ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧିଲେ, ଓ କପୋଳରେ ସିନ୍ଦୂର ଲଗାଇଲେ ଓ ଆମ ସହିତ ଏକାଠି ଫଟୋ ନେଲେ । କାଣ୍ଟନ୍ ଉଡ଼ାଜାହାଜ ପଡ଼ିଆରେ ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ଆସିଲା ବେଳେ ତାହା ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ବନ୍ଧୁବିଦାୟ ପରି ମନେ ହେଉଥିଲା ।

୩

ଚୀନଦେଶରେ ପୁରୁଣାକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦିଏ ନୂତନର ସଂସ୍ଥାପନା ଏବଂ ସଞ୍ଜୀବନ କରାଇବାରେ ସର୍ବପ୍ରଧାନ ନାୟକ ଅର୍ଥାତ୍ ସର୍ବପ୍ରଧାନ କର୍ମୀରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି, ସିଏ ହେଉଛନ୍ତି ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍,—ଚୀନ୍ ଦେଶର ଇତିହାସରେ ସର୍ବାଗ୍ରରେ ରହିଥିବା ସେନାପତି, ନୂତନ ଚୀନ୍‌ର ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ନବନିର୍ମାଣରେ ପ୍ରକଳ୍ପନା ଅନେକତଃ ସବାଆଗ ତାଙ୍କର ଆଖିରେ ସ୍ୱପ୍ନରୂପେ ଆବିର୍ଭୂତ ହୋଇଥିଲା । ବେଜିଙ୍ଗ୍‌ର ବିଶାଳ ଥିଏନ୍-ଆନ୍-ମେନ୍ ସ୍କୋୟାର୍‌ରେ ଏକ ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟ୍ଟାଳିକା ମଧ୍ୟରେ ତାଙ୍କର ଶରୀର ଆଜି ମଧ୍ୟ ସୁପ୍ତ ଏବଂ ସୁରକ୍ଷିତ ହୋଇ ରହିଛି । ମାଓ ସେ-ତୁଙ୍ଗ ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ ସେହି ଦେଶର ଏକ

ବହୁ ପ୍ରାଚୀନ କାହାଣୀର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେଇ ଚୀନ୍‌ର ଜନଗଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକୃତରେ ନୂତନ ବଳ ଏବଂ ନୂତନ ଉଦ୍ୟମଶୀଳତାର ପ୍ରେରଣା ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିଲେ । ସେହି କାହାଣୀଟି ପ୍ରାୟ ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ସପ୍ତମରୁ ପଞ୍ଚମ ଶତାବ୍ଦୀ ମଧ୍ୟରେ ଲି-ସି ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲିଖିତ ହୋଇଥିଲା । ୟୁ-କୁଙ୍ଗ୍ ନାମକ ଜଣେ ନିର୍ବୋଧ ମଣିଷକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ସେହି କାହାଣୀଟିର କଳ୍ପନା କରାଯାଇଛି । ପ୍ରାୟ ସାତଶହ ଲି (ଏକ କିଲୋମିଟର = ୨ ଲି) ପରିଧି ବିସ୍ତାର କରି ରହିଥିବା ଦୁଇଟି ପର୍ବତ ତାଇ-ହାଙ୍ଗ୍ ଓ ଓ୍ୱାଙ୍ଗ୍-ଉ; ଉଚ୍ଚତାରେ ଯେ କେତେ ହଜାର ବା କେତେ ଲକ୍ଷ ଫୁଟ ହେବ ସେକଥା କେହି କହି ପାରିବେନାହିଁ । ଏହି ଦୁଇ ପର୍ବତର ଉତ୍ତର ଦିଗକୁ ନବେ ବର୍ଷର ବୁଢ଼ାଟିଏ ବାସ କରୁଥିଲା । ତାର ପ୍ରକୃତ ନାମ ଥିଲା ୟୁ-କୁଙ୍ଗ୍, କିନ୍ତୁ ତା' ପଡ଼ିଶାରେ ଲୋକମାନେ ତାକୁ ଅକର୍ମା (the fool) ବୋଲି ଡାକୁଥିଲେ । ତା' ଘର ଆଗରେ ଏତେ ଏତେ ଦୁଇଟା ଉଚ୍ଚ ପାହାଡ଼ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ରହିଥିଲେ, ଘରୁ ବାହାରି କୁଆଡ଼େ ଯିବାଲାଗି ମନ କରିବା ମାତ୍ରକେ ବିଚରା ବୁଢ଼ାଟିକୁ ଆଗ ପର୍ବତ ଚଢ଼ି ତା'ପରେ ସେହି ପର୍ବତରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଯୁଆଡ଼େ ହେଲେ ଯିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା । ତା' ନହେଲେ ଆଗ ପର୍ବତର ପାଦଦେଶରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୂରତାଟିର ବେଢ଼ା ବୁଲି ସେପାଖକୁ ଯିବାକୁ ହେଉଥିଲା । ସବୁଥର ଭାରି ପରିକଷ୍ଟ ହେଉଥିଲା ଏବଂ ଏହି ଅସୁବିଧାଟିର ସେ କୌଣସି ପ୍ରତିକାର ବାହାର କରି ପାରୁନାହିଁ ବୋଲି ନିଜ ଉପରେ ତା'ର ଭାରି ବିରକ୍ତି ମଧ୍ୟ ଆସୁଥିଲା । ଦିନେ ମନରେ ଗୋଟାଏ ବୁଦ୍ଧି ପାଇ ସେ ଆଲୋଚନାଲାଗି ଘରର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପାଖରେ ଆଣି ବସାଇଲା ଓ କହିଲା, "ଆମେ ସମସ୍ତେ ମିଶି ଏହି ପର୍ବତ ଦୁଇଟିକୁ ତାଡ଼ି ଜାଗାଟିକୁ ସମତଳ କରିଦେଇ ପାରିବୁ ନାହିଁ ? ତେବେ ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗକୁ ସିଧାବାଟ ଫିଟିଯାଇ ପାରନ୍ତା ଓ ଆମେ କେତେ ସହଜରେ ନଈକୂଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇ ପାରନ୍ତେ ।" ବୁଢ଼ାର କଥାରେ କୁଟୁମ୍ବଲୋକ ସମସ୍ତେ ରାଜି ହୋଇଗଲେ । କେବଳ ତା'ର ସ୍ତ୍ରୀ ହିଁ ଏହି କଥାଟି ସତକୁ ସତ ସମ୍ଭବ ହେବ ବୋଲି ପ୍ରତ୍ୟୟ କରି ପାରୁନଥାଏ । ସିଏ ଆପତ୍ତି କରି କହିଲା, "ଗୋଟିଏ ସାନ ମୁଣ୍ଡିଅକୁ କାଟି ସମତଳ କରିଦେଇ ପାରିବା ପାଇଁ ତ ତୁମମାନଙ୍କର ବଳ ପାଇବ ନାହିଁ,—ପୁଣି ଏହି ଉଚ୍ଚ ପର୍ବତ ଦୁଇଟାକୁ କପରି ତାଡ଼ି ଫୋପାଡ଼ି ଦେଇ ପାରିବ ? ପୁଣି ଏହି ପର୍ବତରୁ ଯେଉଁ ପଥର ଅଉ ମାଟି ବାହାରିବ, ତାକୁ ନେଇ କି ତୁମେମାନେ କେଉଁଠାରେ ଜମା କରିବ ?" ଅନ୍ୟମାନେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ, "ଆମେ ତାକୁ ସମୁଦ୍ର ଭିତରେ ନେଇ ପକାଇଦେବୁ ।" ତା'ପରେ ବୁଢ଼ା, ତାର ପୁଅ ଓ ନାତିମାନେ କାମରେ ଲାଗିଗଲେ । ମାଟି ଖୋଳା ହେଲା, ପଥର ମୁଣ୍ଡା ବାହାର କରାଗଲା, ସମସ୍ତେ ଟୋକେଇ ଟୋକେଇ ମାଟି ଓ ପଥରକୁ ବୋହି ନେଇ ସମୁଦ୍ର ଭିତରକୁ ପକାଇ ଦେବାର କାମ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ପଡ଼ିଶାଘରେ ବିଧବାଟିଏ ରହୁଥାଏ, ତାର ସାତ ଆଠବର୍ଷର ଗୋଟିଏ ପୁଅ ଥାଏ । ସେହି ପିଲାଟି ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଆସି ଯୋଗ ଦେଲା, ସେମାନଙ୍କୁ କାମରେ ସାହାଯ୍ୟ କଲା । ସେହି ସ୍ଥାନରୁ ସମୁଦ୍ର ଏତେ ଦୂର ଥିଲା ଯେ,

ଅବେ ଝୋଳେଇଏ ମାଟି ନେଇ ସମୁଦ୍ରରେ ପକାଇ ଆସୁ ଆସୁ ମାସମାସ ସମସ୍ତ ଲଗୁଥିଲା । ତଥାପି ସେମାନେ କାମକୁ ବନ୍ଦ କଲେ ନାହିଁ ।

ନଇବାଙ୍କ ପାଖରେ ଜଣେ ବୁଦ୍ଧିଶୁଦ୍ଧି ଥିବା ଚତୁର ଲୋକ ବାସ କରୁଥିଲା । ସିଏ ବୋକା ବୁଢ଼ା ଓ ତା' ସହିତ ମାତିଥିବା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ଦୁଶ୍ଚିନ୍ତାପଣିଆ ଦେଖି ସେମାନଙ୍କୁ କେତେ ଉପହାସ କଲା ଓ ସେମାନଙ୍କୁ ସେହି କାମରୁ ଓହରାଇ ଆଣିବା ନିମନ୍ତେ ସେଠାକୁ ଯାଇ କହିଲା, "ଆଉ ବାବୁମାନେ, ଆପଣମାନେ ବହୁତ କଷ୍ଟ କଲେଣି, ଏଥର ବନ୍ଦ କର । ତୁମେମାନେ ପ୍ରକୃତରେ କେଡ଼େ ବୋକା କହିଲ,—ତୁମମାନଙ୍କ ଦେହରେ କେତେ ବଳ ଯେ ତୁମେ ପର୍ବତ ଦୁଇଟାକୁ ଡାଡ଼ି ଏଠାରୁ ଉଠାଇଦେବ ! ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଲାଗିଲେ ସେଥିରୁ ଗୋଟାଏ କଣକୁ ମଧ୍ୟ କାଟି ପାରିବ ନାହିଁ । ଏତେଗୁଡ଼ାଏ ମାଟି ଆଉ ପଥରକୁ କପର କେଉଁଠି ନେଇ ପକାଇବ କହିଲ !" ତା' କଥା ଶୁଣି ବୁଢ଼ା ଆଗ କିଛି କହିଲା ନାହିଁ, କେବଳ ଏକ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ପକାଇଲା । ତା'ପରେ ବୁଦ୍ଧିଆ ଲୋକଟିକୁ ଜବାବ ଦେଇ କହିଲା, "ତୁମ ମୁଣ୍ଡରେ ସିନା ଏତେଗୁଡ଼ିଏ ବୁଦ୍ଧି, ମାତ୍ର ବୁଦ୍ଧିଗୁଡ଼ାକ ପ୍ରକୃତରେ ଖାଲି ମୋଟା । ଏଇ ବଳକେ ପିଲାଟାର ଯେତିକି ବୁଦ୍ଧି ଓ ବୁଝିବା ଶକ୍ତି ରହିଛି, ତୁମ ଭିତରେ ସେତିକି ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । ମୁଁ ମରିଯିବି ସତ, ମାତ୍ର ମୋ'ପରେ ମୋ' ପୁଅ ରହିବ, ପୁଅ ପରେ ପୁଅର ପୁଅମାନେ ଆସିବେ । ଏମିତି ପୁରୁଷପରେ ପୁରୁଷ ଆମେ ଏହି କାମଟିକୁ କରିବାରେ ଲାଗିଥିବୁ । ମାଟି ଖୋଳି ସମୁଦ୍ରରେ ନେଇ ପକାଇବାରେ ଲାଗିଥିବୁ । ପର୍ବତ ଦୁଇଟାଙ୍କର ତ ଆଉ ବଢ଼ିବାର କୌଣସି ସମ୍ଭାବନା ନାହିଁ । ତେବେ ସବା ଶେଷରେ ଆମେ ସେମାନଙ୍କୁ ତାଡ଼ି ଶେଷ କରିଦେଇ ନପାରିବୁ କାହିଁକି ?" ଏକଥା ଶୁଣିବା ପରେ ବୁଦ୍ଧିଆ ମଣିଷଟି ଆଉ କ'ଣ କହନ୍ତା ? ସେ ନିରସ୍ତ ହୋଇ ଚାଲିଗଲା ଏବଂ ଏମାନେ କାମ କରିବାରେ ଲାଗିଲେ ।

ଗପଟିର ଶେଷ ଭାଗଟି ହେଉଛି ଏହିପରି : ଏହି ଲୋକମାନଙ୍କର ଅଧ୍ୟବସାୟ, ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଓ ବିଶ୍ୱାସ ଦେଖି ଶେଷରେ ଭଗବାନଙ୍କର ଆସନ ଟଳିଲା । ସିଏ ତାଙ୍କର ଦୁଇଜଣ ସମର୍ଥ ଦୂତଙ୍କୁ ମର୍ତ୍ତ୍ୟକୁ ପଠାଇଲେ । ସେମାନେ ଆସି ପର୍ବତ ଦୁଇଟିକୁ ସେଠାରୁ ତାଡ଼ି ପିଠି ଉପରେ ରଖି ଉଡ଼ି ଚାଲିଗଲେ । ସେନାପତି ମାଓ ୧୯୪୫ ମସିହାରେ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ଆପଣାର ଏକ ବକ୍ତୃତାରେ ଏହି କାହାଣୀଟିର ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲେ । ସେ କହିଥିଲେ ଯେ, ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ଏବଂ ସାମନ୍ତବାଦ ଦୁଇଟା ବଡ଼ ବଡ଼ ପର୍ବତ ହୋଇ ଚୀନ୍‌ଦେଶର ଲୋକମାନଙ୍କର କାନ୍ଧରେ ଲଦା ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । "ଆମର ଭଗବାନ ହେଉଛନ୍ତି ଚୀନ୍‌ର ଅସଂଖ୍ୟ ଜନଗଣ,—ସେମାନଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅମେ ଅଉ କୌଣସି ଅନ୍ୟ ଭଗବାନଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱାସ କରୁନାହିଁ ।" ଚୀନ୍‌ଦେଶର ଭାଷାରେ ତ୍ସୁ-ଲି-କେଙ୍ଗ୍ ଶେଙ୍ଗ୍ ବୋଲି ଗୋଟିଏ କଥା ଅଛି । ସେହି କଥାଟିର ଅର୍ଥ ହେଉଛି,—ଆତ୍ମନିର୍ଭରତା, ଆପଣାର

ବଳ ଉପରେ ଏକ ଅତୁଟ ବିଶ୍ୱାସ । ଆକ୍ଷରିକ ଭାବରେ ଅନୁବାଦ କରି କହିଲେ, ଆପଣାର ନିଜ ପ୍ରୟାସ ଓ ପରିଶ୍ରମ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ହିଁ ପୁନର୍ଜୀବନ—ଲାଭ । ଏବର ନୂତନ ଚୀନ୍ ଏବଂ ସେହି ଦେଶରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ହେଉଥିବା ଯାବତୀୟ ଉଦ୍ୟମ ତଥା ତଜ୍ଜନିତ ଯାବତୀୟ ସାନ ବଡ଼ ସିଦ୍ଧିକୁ ବୁଝି ପାରିବାକୁ ହେଲେ ଆମକୁ ଚୀନା ସାମୂହିକ ଜୀବନ-ଉଦ୍ୟମର ଏହି କଥାଟିକୁ ସର୍ବଦା ମନେ ରଖିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଚୀନ୍ ଦେଶର ମଣିଷ ଓ ତା'ର ଜୀବନକୁ ତାହାର ସମସ୍ତ ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ଦେଇ ବର୍ଣ୍ଣନା କରି ବିଶ୍ୱସମକ୍ଷରେ ପରିଚିତ କରାଇଥିବା ବିଖ୍ୟାତ ଲେଖିକା ଶ୍ରୀମତୀ ପର୍ଲ୍ ବକ୍ ନିମ୍ନଲିଖିତ ତିନୋଟି କଥାକୁ ତତ୍କାଳୀନ ଚୀନ୍‌ର ଅଗ୍ରଗତିପଥରେ ତିନୋଟି ପ୍ରଧାନ ବାଧା ବୋଲି ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି । ସେହି ତିନୋଟି କଥା ହେଉଛି : ଦେଶର ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଓ ବିଦ୍ୱାନ୍‌ମାନଙ୍କର ଆପଣା ଦେଶର ସାଧାରଣ ଲୋକମାନଙ୍କଠାରୁ ବହୁଦୂରବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ରହିବା, ଦ୍ୱିତୀୟତଃ, ସେହି ଦେଶର ଧନୀ ଏବଂ ଦରିଦ୍ର ମଣିଷଙ୍କ ଭିତରେ ଯୁଗଯୁଗ ଧରି ପ୍ରାୟ ଅଟଳ ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇଥିବା ବିଭାଜନ ଓ ବ୍ୟବଧାନର ପ୍ରାଚୀର ଏବଂ ତୃତୀୟତଃ, ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀତନ୍ତ୍ର ଏବଂ ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ଆବହମାନ କାଳର ଦୂରତା । ଏହି ଦୂରତାର ଦୂରୀକରଣ, ଆମେ ଏହାକୁ ହିଁ ନୂତନ ଚୀନ୍‌ର ସର୍ବମୂଳ ଓ ସର୍ବପ୍ରଧାନ ସିଦ୍ଧି ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିବା । ସେହି ସିଦ୍ଧିର ପାହାଚଗୁଡ଼ିକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବାର ପ୍ରକ୍ରିୟା ଚୀନ୍‌ରେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଅବ୍ୟାହତ ରହିଛି । ଅବ୍ୟାହତ ଉଦ୍ୟମର ଧାରାଟିକୁ ଯଦି ମଝିରେ କୌଣସି ଥାକରେ ଅଟକାଇ ରଖିଦିଆ ଯାଇଥାନ୍ତା, ତେବେ ସେହି ବିପ୍ଳବକୁ କେବଳ ଏକ ରାଜନୈତିକ ବିପ୍ଳବ ବୋଲି କୁହା ଯାଆନ୍ତା । ବିପ୍ଳବୀମାନଙ୍କ, ସଂଗ୍ରାମର ଯୋଦ୍ଧା-ମାନଙ୍କ ଆନନ୍ଦର ସୀମା ସାରିଲେ ଏବଂ ସେମାନେ ତୁଚ୍ଛା କ୍ଷମତାର ଅଧିକାରୀ ହୋଇ ରହିବାକୁ ମନକଲେ ଯେକୌଣସି ଦେଶକୁ ଠିକ୍ ଏହି ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ସଂଗ୍ରାମୀମାନେ କୌଣସି କାରଣରୁ କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ପ୍ରାପ୍ତ ସିଦ୍ଧିଟି ପାଖରେ ଅଟକି ଯାଆନ୍ତି, ସ୍ୱୟଂ କ୍ଷମତାସୀନ ହୋଇ ରହନ୍ତି, ତାହାରଦ୍ୱାରା ହିଁ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ସିଦ୍ଧି ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଗଲା ବୋଲି ଏକ ପ୍ରକୃତିବୈଚିତ୍ର୍ୟର ମୁହଁ ଦେଇ ରୁହାକୁ ରୁହା କହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି ଏବଂ ଆଉ କାହାରିକୁ ମଧ୍ୟ ଅଧିକ ଆଗକୁ ଯିବାକୁ ବାଟ ଛଡ଼ା ଦିଆଯାଏ ନାହିଁ । ପୃଥିବୀର ଇତିହାସରେ ରାଜନୈତିକ ସଂଗ୍ରାମର ବିଜୟୀମାନେ ଏହିପରି ବୁଢ଼ା ହୋଇ ଗଲେ ବୋଲି ବହୁବାର ଉଦାହରଣ ଦେଖାଇଛନ୍ତି ଓ ସାମାଜିକ ବିପ୍ଳବକୁ ରୋକ କରି ରଖିଛନ୍ତି । ସେଠି ଅଳ୍ପକେତୋଟି ଥାନରେ ତାହା ପ୍ରକୃତରେ ହୋଇନାହିଁ, ଚୀନ ଆହୁରି ଆଗକୁ ଯିବାକୁ ସାହସ କରିଛି, ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରଥମ ବିପ୍ଳବଟିର ନେତା ଦ୍ୱିତୀୟ ବିପ୍ଳବଟି ନିମନ୍ତେ ବି ନିମିତ୍ତ ହୋଇ ବାହାରିଛି, ଚୀନ୍ ହେଉଛି ତାହାର ଭିତରୁ ଗୋଟିଏ । ରାଜନୀତି ଯେତେବେଳେ ତୁଚ୍ଛା ରାଜନୀତି ଭିତରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଯାଏ, ସେତେବେଳେ ତାହା କ୍ରୂର ହୁଏ, ବର୍ବର ହୁଏ, କୁତ୍ସିତ ହୁଏ, କ୍ଷମତାଲୋଲୁପ

ହୁଏ ଏବଂ ତେଣୁ ଧୋକା ଦେବାକୁ ହିଁ ମଙ୍ଗଳତା ବୋଲି ଭାବେ । ମାତ୍ର, ଯେତେବେଳେ ତାହା ବୃହତ୍ତର ସମାଜର ମୂଳଭୂତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଗୁଡ଼ିକ ଲାଗି ବାଟ ଫିଟାଇଦିଏ, ମଣିଷକୁ ମୋଟେ ଗିଳି ପକାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରେ ନାହିଁ,—ସେତେବେଳେ ତାହା ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ଲୋକଶକ୍ତିରେ ପରିଣତ ହୁଏ—ଲୋକୋଦୟର ନାନା ସୋପାନ ଲାଗି ସମ୍ପୃକ୍ତ ସମସ୍ତଙ୍କର ସହଯୋଗ ପାଇବାଲାଗି ସମର୍ଥ ହୁଏ । ଅର୍ଥାତ୍ ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ରାଜନୀତି ପଛକୁ ରହିଯାଏ, ଲୋକଭାଗ୍ୟ ସର୍ବପ୍ରଧାନ ନିର୍ଣ୍ଣାୟକ ହୋଇ ସବାଆଗରେ ଯାଇରହେ । ନୂତନ ଚୀନ୍‌ରେ ଏବେ ସେହି କଥାଟିର ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଉଛି ।

ପ୍ରାୟ ଅଢ଼େଇ ହଜାର ବର୍ଷ ତଳେ ଚୀନ୍‌ଦେଶର କନ୍‌ଫୁସିଅସ୍ କହିଥିଲେ : "ମୁଁ ତ ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ହିଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ବୁଝି ପାରୁନାହିଁ, ତେବେ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ମୁଁ କିପରି ବୁଝିବି ? ମୁଁ ତ ଏହି ମଣିଷକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ବୁଝି ପାରୁନାହିଁ, ତେବେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ମୁଁ କିପରି ବୁଝି ପାରିବି ?" ଆଦର୍ଶବାଦୀମାନେ ଏହାକୁ ଏକ ତୁଚ୍ଛା ବାସ୍ତବବାଦୀ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ବୋଲି କହିବେ । ଭୂଇଁରେ ଚାଲିବା ଯଦି ବାସ୍ତବବାଦ ହୁଏ ଏବଂ ଭୂଇଁକୁ ଛାଡ଼ି ଆକାଶରେ ଉଡ଼ିବାକୁ ଯଦି ଆଦର୍ଶବାଦ ବୋଲି କୁହାଯାଏ, ଯଦି ଏହି ଭୂଇଁ ଉପରୁ ହିଁ ପାହାଚ ପରେ ପାହାଚକୁ ମଜବୁତ କରି ଗଢ଼ି ଓ ପାହାଚ ପରେ ପାହାଚ ଉଠି ଏକ ଅନୁପଲବ୍ଧ ଶ୍ରେୟଃର ଉପଲବ୍ଧି କରାଯାଏ, ତେବେ ତାକୁ ପୁଣି କେଉଁ ବାଦ ବା ଅବାଦ ବୋଲି କୁହାଯିବ ? ଏହି ପୃଥିବୀକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣରୁ ପୂର୍ଣ୍ଣତର ଭାବରେ ବୁଝିବା ଓ ସେହି ବୁଝିବା ଅନୁସାରେ ତାହାକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣରୁ ପୂର୍ଣ୍ଣତର କରି ଗଢ଼ିବା, ଏହି ମଣିଷକୁ, ଯେ କୌଣସି ସମୂହର ବାସ କରୁଥିବା ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ ଭୂମି କରି ଆଗକୁ ଓ ଆହୁରି ଆଗକୁ ଗୋଡ଼ ପକାଇ ପାରିବା ନିମନ୍ତେ ଅନୁରୂପ ବାଟଟିଏ ବାହାର କରିବା ଓ ଯଥାସମ୍ଭବ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ସେହି ବାଟରେ ଆଗକୁ ଆଗକୁ ଚାଲିବା,—ଏହାକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଯଥାର୍ଥତା ସହିତ ଏକ ବାସ୍ତବବାଦ ବୋଲି କୁହାଯିବ, ଏକ ଆଦର୍ଶ ବୋଲି ମଧ୍ୟ କୁହା-ଯାଇ ପାରିବ । ଧର୍ମ, ରାଜନୀତି ତଥା ସମାଜନୀତିରେ ତଥାକଥିତ ଏକାଧିକ ଆଦର୍ଶବାଦ ବାସ୍ତବ ପ୍ରଥମଭୂମିଗୁଡ଼ିକୁ ଛାଡ଼ି ହାଓ୍ୱା ଭିତରକୁ ଉଡ଼ି ଚାଲିଯାଇଛି, ନାନା ଅଗାଧ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବପ୍ରବଣତା ଭିତରକୁ ପଳାୟନ କରିଛି—ସେହି ପଳାୟନ, ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ହେଉ ବା ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ ହେଉ, ଆମର ଏହି ପୃଥିବୀରେ ନିପଟ ଉପେକ୍ଷା ଏବଂ ନିପଟ ବର୍ବରତାଗୁଡ଼ାକୁ ଅଧିକ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଏବଂ ଅଧିକ ଦମ୍ଭଯୁକ୍ତ ହେବାରେ ହିଁ ସାହାଯ୍ୟ କରିଛି । ପଳାୟନକାମୀ ମଣିଷ ଦିନେଅବା ନିଜର କୌଣସି ମୂଳଭୂତ ଅସମ-ର୍ଥତା ଅଥବା ଅସମ୍ମତତାକୁ ଲୁଚାଇ ରଖିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅଧିକତର ଉତ୍ସାହ ଏବଂ ପୁଲକର ସହିତ ସ୍ୱର୍ଗର କଥା ଅଧିକ କହିଛି, ଭଗବାନଙ୍କ କଥା ହିଁ ଅଧିକ କହିଛି । ଏବେ, ସାରା ପୃଥିବୀରେ ସେହି ବିଷୟରେ ଏକ ନିଦ୍ରାଭଙ୍ଗର ସୂତ୍ରପାତ ହେଲାଣି । ଯାବତୀୟ ପଳାୟନ

ଓ ସାବଜନୀନ ଭୂମି ଛାଡ଼ିବାକୁ ଏକ ଅଯୌକ୍ତିକତା ବୋଲି ଏବେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଦୃଢ଼ତର ତଥା ବିସ୍ତୃତତର ମଣିଷ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କଲେଣି । ଆମ ପୃଥିବୀର ଅଧୁନାତନ ବିପ୍ଳବତନ୍ତ୍ରମାନ ପୁନର୍ବାର ଭୂମିକୁ ଫେରି ଆସିବା ଲାଗି ଆହ୍ୱାନ ଦେଲେଣି । ଏହି ମୂଳ ଲକ୍ଷ୍ୟଟିକୁ ହାସଲ କରିବା ଲାଗି ପୃଥିବୀର ନାନା ଦେଶ ଏବଂ ନାନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଦ୍ୟମମାନ ହେଲାଣି । ପୁରାତନ ଭୁଲିଯାଉଛି, ନୂତନ ଆସୁଛି; ଉପେକ୍ଷା ଅକାମୀ ବୋଲି ସିଦ୍ଧ ହେଉଛି, ଶ୍ରଦ୍ଧା ଆସୁଛି । ମୌଳିକତା ପୁରୁଣା ବୋଲି ଘୋଷିତ ହେଉଛି, ମଣିଷ ପୁନର୍ବାର ମର୍ମ ପାଖକୁ ଫେରି ଆସୁଛି, ଆପଣାର ଘରକୁ ଫେରି ଆସୁଛି ।

ନୂତନ ଚୀନ୍‌ରେ ଏହି ଅଭିନବ ଗୃହ-ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନର ମୂଳଦୁଆ ପଡ଼ୁଛି । ପୃଥିବୀର ଅଧିକାଂଶ ଜଗ୍ରତ ମଣିଷ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେଉଁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଭବିଷ୍ୟତଟି ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କରୁଛନ୍ତି, ଯାହାର ଚିତ୍ରଟିକୁ ସେମାନେ ଯଥାସମ୍ଭବ ଏକ ମୂର୍ତ୍ତି ରୂପ ଦେବେ ବୋଲି ଚେଷ୍ଟା ସତ୍ତ ସଜ ହେଉଛନ୍ତି, ତାହାକୁ ଯଥାର୍ଥରେ ଏକ ଗୃହ-ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ ବୋଲି ହିଁ କୁହାଯିବ । ଏଥର ମଣିଷ ଯେଉଁ ଘରଟିକୁ ଫେରି ଆସିବ, ସେଥିରେ କ୍ଷମତା ରହିବ ନାହିଁ, ଯେଉଁ ଥୋକେ ଆଉ ଥୋକେଙ୍କୁ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଗିଳି ପକାଇବା ଲାଗି ମୋଟେ ଇଚ୍ଛା କରିବେ ନାହିଁ । ଯେଉଁ ସମସ୍ତେ ସମସ୍ତଙ୍କର ସାଙ୍ଗରେ ରହିଥିବେ, ତେଣୁ ଭୟର କୌଣସି କାରଣ ରହିବ ନାହିଁ । ଗୋଟାଏ ଦେଶ, ଗୋଟାଏ ବାଦ, ଗୋଟାଏ ଧର୍ମ ଅଥବା ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କୌଣସି ବୁଦ୍ଧିନ୍ୟାସର ଜଡ଼୍ ଭିତରେ ନିଜକୁ କଳି ରଖିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମେ କଦାପି ସେହି ଭବିଷ୍ୟତର ପ୍ରକୃତ କଳ୍ପନା କରି ପାରିବା ନାହିଁ କିମ୍ବା ତାହାର ସ୍ୱପ୍ନ ମଧ୍ୟ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ଚତୁର୍ଥ ଅଥବା ତୃତୀୟ ଶତାବ୍ଦୀର ଚୀନ ଲେଖକ ଚୁଆଙ୍ଗ୍-ତ୍ସୁ ସେହି କାଳରେ କହିଥିବା ସବୁକାଳର ଗୋଟିଏ ସତକଥା ଥିଲା, "କୂଅ ଭିତରେ ବାସ କରୁଥିବା ଗୋଟିଏ ବେଙ୍ଗକୁ ତୁମେ କଦାପି ମହାସାଗରର ସମାଚାର ଦେଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଏହି ବେଙ୍ଗ ହେଉଛି ଏକ ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣ ସୀମାସ୍ୱତ୍ୱର ଜୀବ । ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳୀନ କୌଣସି ପତଙ୍ଗକୁ ତୁମେ ବରଫର ସମାଚାର ଦେଇ ପାରିବ ନାହିଁ; ସେହି ପତଙ୍ଗ ହେଉଛି କେବଳ ଗୋଟିଏ ଋତୁର ଚଉବାଡ଼ ଭିତରେ କଳି ହୋଇ ରହିଥିବା ଜୀବଟିଏ । ଜଣେ ବୁଦ୍ଧିସର୍ବସ୍ୱ ପଣ୍ଡିତକୁ ତୁମେ ଯଥାର୍ଥ ମାର୍ଗ (Tao)ର ସମାଚାର କଦାପି ଦେଇ ପାରିବ ନାହିଁ; କାରଣ ଅନେକର ଭିତରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଥିବା ଏକ ଭୂମି-ଦ୍ୱାରା ହିଁ ତା'ର ଆଚରଣ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇ ରହିଥାଏ ।" ଚୀନ୍ ଦେଶରେ ଗତ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ହେଲା ଯେଉଁସବୁ ପରିବର୍ତ୍ତନର ସୂତ୍ରପାତ ଘଟିଛି, ତାହା ଏକ ରାଜନୀତିକ ଦଳର ନେତୃତ୍ୱରେ ଅବଶ୍ୟ ହେଉଛି । ଏକ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଉଦ୍ୟମର ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଭିତରେ ହିଁ ସବୁକିଛି ହେଉଛି । ତଥାପି ଯାହାକିଛି ହେଉଛି, ତାହା ମଣିଷ ସକାଶେ ହେଉଛି, ଭବିଷ୍ୟତର ସେହି ନୂତନ ମଣିଷକୁ ଆଖି ଆଗରେ ରଖି ହେଉଛି,—ବର୍ତ୍ତମାନର ମଣିଷକୁ ଯାହାର,

ଯାହାର କରି ତାହାର ମନୀଷିସ୍ୱ ସହଯୋଗରେ ସେହି ଅଙ୍କକୁ ଅଗ୍ରସର କରାଇ ନେବାଲାଗି ଯାହାକିଛି ହେଉଛି । ଦଳ, ବାଦ, ରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କ୍ଷମତା,—ଏମାନେ ଅତୀତରେ ପୃଥିବୀସାରା କେତେ କେତେ ଭୁଲ୍ କରିଛନ୍ତି । ମନୀଷିମାନଙ୍କର ସମୂହଟିକୁ ତମିର ଭିତରୁ ମୁକୁଳାଇ ବାହାର କରି ଆଣିବାର ଅତ୍ୟୁତ୍ସାହରେ ସେମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ଅଧିକ ତମିର ଭିତରେ ଆଣି ପକାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଚୀନ୍‌ର ବର୍ତ୍ତମାନ ନେତୃତ୍ୱ ସେଗୁଡ଼ିକଠାରୁ ଅବଶ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ପାଇଥିବ ଓ ତେଣୁ ସେହି ଏକା ଭୁଲ ନ କରିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଧିକ ସଚେତନ ରହିଥିବ । ଚୀନ୍‌ଦେଶକୁ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଭାବରେ ଦେଖିଲେ ଓ ତା'ର ନେତୃତ୍ୱର ସେହି ଦେଶର ମଣିଷମାନଙ୍କ ସହିତ ଲାଗିଥିବା ଡୋରଟିକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଠଉରାଇ ନେଇ ପାରିଲେ, ଚୀନ୍‌ରେ ଯେ ଅତୀତର ସେହି ପୁରାତନ ପୁନରାବୃତ୍ତି ହେବ ନାହିଁ, ସେହି ବିଶ୍ୱାସଟି ପ୍ରକୃତରେ ଭାରି ଦୃଢ଼ ହୋଇ ଯାଉଛି । ଚୀନର ବର୍ତ୍ତମାନ ଉଦ୍ୟମଟି ସମଗ୍ର ମନୁଷ୍ୟ ଜାତିକୁ ତା'ର ଅଭିପ୍ରେତ ପଥରେ ଅବଶ୍ୟ ଗୋଟାଏ ପାହାଚ ଅଗ୍ରସର କରାଇ ନେଉଛି ବୋଲି ଏକ ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରତ୍ୟୟ ମଧ୍ୟ ମିଳିଯାଉଛି । ଚୀନ୍‌ରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯାହା ହେଉଛି, ତାହା କେବଳ ଗୋଟାଏ ଦେଶ ଲାଗି କଦାପି ହେଉ ନାହିଁ ।

"The proof of civilization is the type of average person it produces in any given country,"—ଚୀନ୍ ଦେଶକୁ ବୁଲି ଦେଖିଲାବେଳେ ଏବଂ ତାହାର ସେହି ଅନାମଧେୟ ତଥାକଥିତ ସାଧାରଣ ମନୁଷ୍ୟ-ମାନଙ୍କର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଲାବେଳେ ଶ୍ରୀମତୀ ପର୍ଲ୍ ବକ୍‌ଙ୍କର ଏହି ଉକ୍ତିଟି ବାରବାର ମନେ ପଡ଼ିଯାଉଥିଲା । ସାମନ୍ତବାଦୀ ଯୁଗରେ ସାମନ୍ତମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ଯୁଗର ବିଚାର କରାଯାଉଥିଲା । ରାଜା ଓ ରାଣୀମାନଙ୍କର ଯୁଗରେ ରାଜା ଓ ରାଣୀମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ଯୁଗର ଶୀରକୁ ଅଶୀରକୁ ବାଛି ଦିଆ ଯାଉଥିଲା । ଶିଷ୍ଟମାନେ ଆପଣା ତରଫରେ ଅଶିଷ୍ଟମାନଙ୍କୁ ବିଚାର କରିବାର ଏକ ଅନୁରୂପ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରଖିଥିଲେ ବୋଲି ଆପଣାକୁ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ଭାଗ୍ୟବାନ୍ ବୋଲି ମଣୁଥିଲେ । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ମ୍ଲେଚ୍ଛ ବୋଲି କହୁଥିଲେ, କର୍ମ ଦ୍ୱାରା ଅଭିଶପ୍ତ ବୋଲି କହୁଥିଲେ । ଆମର ଏହି ବର୍ତ୍ତମାନ ପୃଥିବୀରେ ଧନୀ ଅଳପ ଅଛନ୍ତି, ଦରିଦ୍ର ବହୁତ ଅଛନ୍ତି; ପାଠ ପଢ଼ିଥିବା ମଣିଷ ଅଳପ ଅଛନ୍ତି, ପାଠ ନପଢ଼ିଥିବା ମଣିଷ ଅଧିକ ଅଛନ୍ତି । ଆମେ କେଉଁମାନଙ୍କ ପଟରେ ଠିଆ ହୋଇ ଏହି ପୃଥିବୀର ଓ ଏହି ସାମ୍ପ୍ରତିକ ପ୍ରବାହଗୁଡ଼ିକର ବିଚାର କରିବା ? ଆମେ ପ୍ରକୃତରେ କେଉଁମାନଙ୍କୁ ବର୍ବର ବୋଲି କହିବା ଓ କେଉଁମାନଙ୍କୁ ସଭ୍ୟ ବୋଲି କହିବା ? ଯେଉଁମାନେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟବସ୍ଥାଦ୍ୱାରା ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ନାନାଭାବେ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ବର୍ବର ବୋଲି କହିବା ନା ଯେଉଁମାନେ ଅଧିକ ଚତୁର ଓ ଅଧିକ ଆତ୍ମସର୍ବସ୍ୱ ହୋଇଥିବାରୁ ଅନ୍ୟ ଅନେକ ମଣିଷଙ୍କୁ ବଞ୍ଚିତ କରି ରଖି ଆପଣାକୁ ହିଁ ଅତ୍ୟଧିକ ଭାବରେ ସମ୍ପନ୍ନ ଓ

ଶୋଷଣ କରି ରଖିଛନ୍ତି, ଆମେ ସେମାନଙ୍କୁ ବର୍ବର ବୋଲି କହିବା ? ଆମ ପୃଥିବୀରେ ଏହି କଥାଟିର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଲାଗି ଅତୀତରେ କେତେ ଓଲଟପାଲଟ ହୋଇଛି, କେତେ ପ୍ରତିବାଦ ଓ କେତେ ରକ୍ତପାତ ମଧ୍ୟ କରାଯାଇଛି । ଏବେ ମଧ୍ୟ ତାହାର ଉତ୍ତାପ ଆହୁରି ଅନେକ ଉଦ୍‌ବେଳନ ଘଟାଇବା ଲାଗି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି ।

ନୂତନ-ଚୀନ୍‌ର ନାୟକ ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ ଥରେ କହିଥିଲେ, "Of all things in the world, the people are the most precious" —ପୃଥିବୀରେ ଥିବା ସକଳ ବସ୍ତୁ ମଧ୍ୟରେ ମଣିଷମାନେ ହେଉଛନ୍ତି ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ପବିତ୍ର । ମଣିଷମାନେ ପବିତ୍ର, ଅର୍ଥାତ୍ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ନେଇ କୌଣସି ସାଲିସ୍ କରାଯାଇ ପାରିବନାହିଁ । ମାତ୍ର, ଇତିହାସର ନାନା ଯୁଗରେ ଓ ନାନାବିଧ ନାୟକ ଓ ନୃପତି-ମାନଙ୍କର ରାଜତ୍ୱରେ ସବାଆଗ ଏହି ମଣିଷମାନଙ୍କ ଭାଗ୍ୟକୁ ନେଇ ହିଁ ଅଜସ୍ର ସାଲିସ୍ କରାଯାଇ ଆସିଛି । ଅସାଧାରଣମାନେ ସର୍ବଦା ଅସାଧାରଣ ହୋଇ ରହିପାରିବେ ବୋଲି ସାଧାରଣମାନଙ୍କର ଜୀବନକୁ ପ୍ରାୟ ଲେଣ୍ଡ୍ରିବନ୍ତ-ମାଟିଗୋଡ଼ି ପରି ବ୍ୟବହାର କରିଛନ୍ତି । ଏକ କଳ୍ପିତ ଭବିଷ୍ୟତର ମଣ୍ଡା ଖୁଆଇ ସେମାନଙ୍କୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ବିଷୟରେ ଏକାନ୍ତ ବିତୃଷ୍ଣିତ କରି ରଖାଯାଇଛି । ନାନା ଆଦର୍ଶଦ୍ୱାରା ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ କରାଯାଇଛି ସତ, ମାତ୍ର ଉତ୍ତେଜିତ ଆଦର୍ଶବାଦୀମାନେ ସବା ଆଗକୁ ବାହାରି ପଡ଼ି ସେହିମାନଙ୍କର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଅନୁସାରେ ମଣିଷକୁ ସାବାଡ଼ କରି ରଖାଯିବ ବୋଲି କେଡ଼େ ପାଟି କରି କହିଛନ୍ତି । ଜାତୀୟତାରୁ ଜାତୀୟତାବାଦ ବାହାରିଛି ଓ କୌଣସି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦେଶ ଭିତରେ ତାହାକୁ ଗଧ କରି ରଖିବାର ଫିସାଦ କରାଯାଇଛି । ମଣିଷର ପେଟ ପୂରିବା ଆଗରୁ ତା' ହାତରେ ପତାକାଟାଏ ନେଇ ଧରାଇ ଦିଆଯାଇଛି । ହୁଏତ ସେହି କାରଣରୁ ହିଁ, ଆମର ଏହି ଉପସ୍ଥିତ ପୃଥିବୀରେ ପତାକାଗୁଡ଼ାକ ଯେତିକି ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଫର୍‌ଫର୍ ହୋଇ ଉଡ଼ିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି, ତେଣେ ସେତିକି ଅଧିକ ମଣିଷ ଭୋକ ହିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଉଛନ୍ତି; ମଣିଷ କହିଲେ ଯେ ଏକ ମେରୁଦଣ୍ଡ ବିଶିଷ୍ଟ ଓ ସମ୍ମାନର ଯୋଗ୍ୟ ପ୍ରାଣୀକୁ ବୁଝାଏ, ପୃଥିବୀର ଶାସନଗ୍ରନ୍ଥଗୁଡ଼ାକରୁ ସେହି କଥାଟିକୁ ସେତିକି ଅଧିକ ଉପେକ୍ଷା ସହିତ ପୋଛି ନିଭାଇ ଦିଆଯାଉଛି । ଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ବିଶିଷ୍ଟ ବର୍ଗମାନେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମଣିଷଙ୍କ ଉପରେ ସବାର ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ପୃଥିବୀର ଯାବତୀୟ ବାଦ ଯେ ମୂଳତଃ ମଣିଷ ନିମନ୍ତେ ଭିଆଣ କରା ହୋଇଥିଲା, କ୍ଷମତାରେ ବସିଥିବା ନାନାବିଧ ବାଦୀମାନେ ସେହି କଥାଟିକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଭୁଲି ଯାଉଥିବା ପରି ମନେ ହେଉଛନ୍ତି । ଆଧୁନିକ ରାଜନୀତିର ଏହି ଯୁଗରେ ଏସବୁର ତଥାପି ଯେ ଏକ ବିକଳ୍ପ ରହିଛି, ଚୀନ୍ ଦେଶରେ ବର୍ତ୍ତମାନ କୋଟି କୋଟି ମଣିଷଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ କରା ଯାଉଥିବା ଉଦ୍ୟମଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖିଲେ ହୁଏତ ସେହି ବିଷୟରେ କିଞ୍ଚିତ୍ ପ୍ରତ୍ୟୟ ହୋଇପାରୁଛି ।

ଚୀନ୍‌ର ନୂତନ ଲୋକ ନିର୍ମାଣର ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକୁ ବୁଲି ଦେଖିବା ସକାଶେ ଯେଉଁ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷକ ଦଳ ପ୍ରାୟ ଦଶବର୍ଷ ତଳେ ସେହି ଦେଶକୁ ଯାଇଥିଲେ, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଆପଣାର ଦୀର୍ଘ ବିବରଣୀଟିରେ ସେହି କଥା କହିଛନ୍ତି । ଯାବତୀୟ ବିକାଶର ଯୋଜନାରେ ମଣିଷ ହେଉଛି ଅସଲ ଲକ୍ଷ,—ସେହି ମଣିଷର ଯଥାର୍ଥ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଲାଗି ହିଁ ଦେଶରେ ଯାହା କିଛି ଯୋଜନାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯିବ,—ତାହାକୁ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଲକ୍ଷ୍ୟର ପରିପୂରଣ ବାଟରେ କଦାପି ଏକ ଇନ୍ଧନ ଅଥବା ସାଧନରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରାଯିବ ନାହିଁ, ଏହି ଦୃଷ୍ଟିଟିକୁ ସର୍ବମୂଳ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ଚୀନ୍‌ର ଜନବିକାଶ ଓ ଜନନିର୍ମାଣର ସକଳ କାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଉଛି ବୋଲି ସେମାନେ ମତ ଦେଇଛନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନ ପୃଥିବୀରେ ଯାହାକୁ ଆମର ଚଳନ୍ତି ରାଜନୀତି ବୋଲି କୁହାଯାଏ, ଅର୍ଥାତ୍, ଥରେ କ୍ଷମତାକୁ ଆସିଲେ ଯଥା ସମ୍ଭବ ଅଧିକ କାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହି କ୍ଷମତାରେ ଆସୀନ ହୋଇ ରହିବାକୁ ଯଦି ଆମ ଏବର ପୃଥିବୀରେ ସଚରାଚର ଚାଲୁଥିବା ରାଜନୀତି ବୋଲି ବିଚାର କରୁଥାଏ, ତେବେ ଆଧୁନିକ ଚୀନ୍‌ରେ ସେହି ରାଜନୀତି ହୁଏତ ନିଯ୍ୟମତଃ ଏକାନ୍ତ ଗୌଣ ହୋଇ ରହିଛି । କେବଳ ରାଜନୀତିକ ଉଚ୍ଚ ଆକାଙ୍‌କ୍ଷା ରଖି ରାଜନୀତି ଭିତରକୁ ଆସିଥିବା ନେତା ଓ ନାୟକ ନୂତନ ଚୀନ୍‌ରେ ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନେକ ଦେଶର ତୁଳନାରେ ଅପେକ୍ଷାକୃତ କମ୍ ସଂଖ୍ୟାରେ ହିଁ ଅଛନ୍ତି । ନୂତନର ସଂସ୍ଥାପନା ପାଇଁ ଚୀନ୍‌ରେ ଯେଉଁ ସଂଗ୍ରାମ ଓ ବିପ୍ଳବ ସଂଘଟିତ ହୋଇଛି, ବିପ୍ଳବ ପରେ ବିପ୍ଳବୀମାନଙ୍କର ନେତୃତ୍ୱରେ ସେଠାରେ ବିଗତ ଚାରି ଦଶନ୍ଧି ଧରି ନୂତନ ନିର୍ମାଣର ଯେଉଁ ଅଭିଯାନମାନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି, ସେଥିରେ ସବୁଦିନେ ରାଜନୀତି ପଛରେ ରହିଛି, ଲୋକମାନେ ଆଗରେ ଅଛନ୍ତି; ଲୋକମାନେ ହିଁ ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ଯାବତୀୟ ବିଚାର ଓ ବିବେକର ସମ୍ମୁଖ ଭାଗରେ ରହିଛନ୍ତି,—କ୍ଷମତା ନିଜକୁ ସେହିମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଇବାକୁ ହିଁ ନିଜର ଯଥାର୍ଥତମ ଭୂମିକା ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ଆସିଛି । କେବଳ ରାଜନୀତିକ କ୍ଷମତା ଅଧିକାର କରିବାର ମତଲବରେ ନୂତନ ଚୀନ୍‌ରେ କୌଣସି ଗୃହଯୁଦ୍ଧ ହୋଇ ନାହିଁ କିମ୍ବା କେହି କୌଣସି ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ରରେ ଲିପ୍ତ ହୋଇନାହାନ୍ତି । ମାତ୍ର, ଯେତେବେଳେ ନିର୍ଣ୍ଣୟକାରୀ ବାଟଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ନେତୃତ୍ୱ ଓ ନେତୃତ୍ୱ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ମୂଳଭୂତ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଆସି ଦେଖାଦେଇଛି, ସେତେବେଳେ ଅବଶ୍ୟ ବିବାଦ ଲାଗିଛି । ଦେଶକୁ ତା'ର ଆକାଙ୍‌କ୍ଷିତ ବିପ୍ଳବ ଏବଂ ବିକାଶର ପଥରୁ ହଟାଇ ନେଇଯିବା ପାଇଁ ଯେତେବେଳେ କେହି କୌଣସି ପ୍ରକାର ପ୍ରରୋଚନାରେ ଯାଇ ପଡ଼ିଛି, ସେତେବେଳେ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଆସି ପହଞ୍ଚିଛି, ବିବାଦ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଛି । ଚୀନ୍‌ର ବିପ୍ଳବ କୌଣସି ବାହାକୁ ଅନ୍ଧଭାବରେ ଅନୁସରଣ କରିନାହିଁ, ତାହା ଅନେକ ସମୟରେ ନିଜକୁ ଅନୁଜ ପରି ଅନୁଭବ କଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ଭାବପ୍ରବଣ ହୋଇ ଅଥବା ଦାସ ପରି ଆଦୌ କୌଣସି ଅଗ୍ରଜର ପଦାଙ୍କ ଅନୁସରଣ କରିନାହିଁ । ପୂର୍ବତନ ଭୁଲଗୁଡ଼ିକରୁ ଚୀନ୍ ଅବଶ୍ୟ ଶିଖିଛି, ତେଣେ ନିଜର ମୂଲ୍ୟବୋଧଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ

ଉଚିତ ପରିଚୟରେ ଓ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସଚେତନ ଭାବରେ ଚିହ୍ନି ରଖିଛି । ଆବଶ୍ୟକ ଯେକୌଣସି ଦିକ୍‌ପରିବର୍ତ୍ତନ ସମୟରେ ତାହା କୌଣସି ଅନମନୀୟତା ଦେଖାଇ ନାହିଁ । ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଅଭିଜ୍ଞତା ଚୀନ୍‌ର ଅନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଯେଉଁ ବାସ୍ତବବାଦୀ ସ୍ୱକୀୟତା ପ୍ରଦାନ କରିଛି ତାହା ତାକୁ ଏକାଧିକ ସଙ୍କଟ ସମୟରେ ତଥାପି ଆଗକୁ ବାଟଟିଏ ବାହାର କରିବାରେ ଓ ଗୃହୀତ ଆଦର୍ଶଟି ଅନୁସାରେ ସେହି ବାଟରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପାହାଚଟିକୁ ଆବିଷ୍କାର କରିବାରେ ପ୍ରକୃତରେ ଅନେକ ସାହାଯ୍ୟ କରି ଆସିଛି, ଏବେ ମଧ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଛି । ଚୀନ୍ ଦେଶର ସେହି ସ୍ୱକୀୟତାକୁ ଚିହ୍ନି ରଖିପାରିଲେ ଆମେ ହୁଏତ ଆଧୁନିକ ପୃଥିବୀର ଉଦ୍‌ବେଳନଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧିକ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ବୁଝିବାକୁ ସମର୍ଥ ହେବା ଓ ତାହାର ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ନିଜକୁ ମଧ୍ୟ ଅଧିକ ଭଲ ଭାବରେ ବୁଝିପାରିବା ।

ବାହାରୁ ଆସି ଚୀନ୍ ଦେଶକୁ ଦେଖୁଥିବା ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷକମାନଙ୍କର ମତରେ ସେଠାରେ ଆଜି ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ପଷ୍ଟ ଏବଂ ସଚେତନ ଭାବରେ ଏକ 'ନୂତନ ମନୁଷ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି'କୁ ସମ୍ଭବ କରିବା ଲାଗି ଅଭିଯାନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି । ଏହି ନୂତନ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ କହିଲେ ଆମେ ପ୍ରକୃତରେ କ'ଣ ବୁଝିବା ? ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଆଉ କେବଳ ଆପଣାକୁ ଦେଖେ ନାହିଁ, ସମସ୍ତଙ୍କର କଲ୍ୟାଣରେ ତାହାର କଲ୍ୟାଣ ମଧ୍ୟ ନିହିତ ହୋଇ ରହିଛି ବୋଲି ପ୍ରକୃତରେ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରେ ଓ ସେହି ପ୍ରତ୍ୟୟଟି ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହୋଇ ସେ ଯଥାଶକ୍ତି ଓ ସକଳ ନିଷ୍ଠା ସହକାରେ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ସାମୂହିକ ସକଳ ଉଦ୍ୟମ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଜକୁ ସାମିଲ୍ କରି ରଖିଥାଏ, ଆମେ ତାହାକୁ ହିଁ ସେହି ନୂତନ ବ୍ୟକ୍ତି ବୋଲି ଜାଣିବା । ବ୍ୟକ୍ତି ସମାଜ ଲାଗି ବଞ୍ଚିବ ନା ସମାଜ ବ୍ୟକ୍ତି ଲାଗି ବଞ୍ଚିବ, ପଣ୍ଡିତ-ମାନଙ୍କ ଭିତରେ ସେହି ଗୋଳ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଲାଗିଛି । ଆବହମାନ କାଳରୁ ଲାଗି ଆସିଛି । ପୃଥିବୀର ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରକୃତରେ ଯଥାର୍ଥ ସ୍ୱୀକୃତି ତଥା ଅନୁକୂଳ ଯଥାର୍ଥ ପରିବେଶଟିକୁ ଲାଭ କରି ପାରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହି ଗୋଳଟି ଅବଶ୍ୟ ଲାଗି ରହିଥିବ । କୌଣସି ରାଜନୀତିକ ମତବାଦିତା ସେହି ଗୋଳକୁ ଶାନ୍ତ କରି ପାରିବନାହିଁ । ଅସଲ କଥା ହେଉଛି, ବ୍ୟକ୍ତି ଏତେ ଅଧିକ ଦୁରାଗ୍ରହ ସହିତ ସ୍ୱାର୍ଥ ପ୍ରଣୋଦିତ ହୋଇ ନିଜର ଜୀବନଟିକୁ ବଞ୍ଚିବା ଲାଗି ଏବଂ ନିଜର ସଂସାରଟିକୁ ଭୋଗ କରିବା ଲାଗି ବାହାରି ପଡ଼ିବ ନାହିଁ, ଯାହାଦ୍ୱାରା କି ତା'ର ପରି ଅନ୍ୟ ମଣିଷଙ୍କ ଲାଗି ସେ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ନିଜର ଆଖିକୁ ବୁଜି ପକାଇଥିବ । ଅନ୍ୟମାନେ ଏହି ସମାଜରେ ରହିଛନ୍ତି ଓ ପରୋକ୍ଷ ଅଥବା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ସେମାନଙ୍କ ସକାଶେ ହିଁ ମୁଁ ଅଛି ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିବା,—ଏହା ହେଉଛି ଜଣେ ସୁସ୍ଥ ଏବଂ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟକ୍ତିର ଲକ୍ଷଣ । ଅର୍ଥାତ୍ ମୋ' ନିଜ ବିଚରଣରେ ଅଥବା କର୍ମରେ ମୁଁ କେବଳ ଆପଣାର ଜାଲଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ଆପେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ହୋଇ ରହି ଏପରି କିଛି କରିବନାହିଁ, ଯାହାକି ମୋତେ ସେହି ସତ୍ୟଟି ବିଷୟରେ ବିସ୍ମୃତ କରି ରଖୁଥିବ ଏବଂ

ସମାଜର ସମସ୍ତ ସୁସ୍ଥତାର କ୍ଷେତ୍ରରେ କୌଣସି ହାନି ପହଞ୍ଚାଇବାରେ ଲାଗିଥିବା ଅସଲ ବ୍ୟକ୍ତି ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ସମାଜସଚେତ ହୋଇ ରହିଥାଏ, ସେ ଅଧିକତର ପରିମାଣରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଲାଗି ହିଁ ଜୀବନ ବଞ୍ଚେ; ଆପଣାର ଯାବତୀୟ ଅର୍ଜନକୁ,—ଆପଣାର ଜ୍ଞାନ, ଧନ, ବିଦ୍ୟା ଓ ବୁଦ୍ଧି ପ୍ରଭୃତି ଯାବତୀୟ ସାମର୍ଥ୍ୟକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଓ ଅଧିକ ସାର୍ଥକ ଭାବରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ ଓ ସମୃଦ୍ଧି ଲାଗି ବିନିଯୋଗ କରିପାରିଲେ ହିଁ ସିଏ ପ୍ରକୃତରେ ଅଧିକ ପରିତୃପ୍ତି ଲାଭକରେ । ତେଣୁ, ଅସଲ ବ୍ୟକ୍ତି କଦାପି ନିଜକୁ କଳି କରି ରଖି ନଥାଏ, ଅହଂକାମୀ ହୁଏ ନାହିଁ; ଯେତିକି ନିଏ, ସେଥିଲାଗି କୃତଜ୍ଞ ରହିବାର ନିଦର୍ଶନରୂପେ ସେ ତାହାର ବହୁଗୁଣ ସମାଜକୁ ଦେବାକୁ ମନସ୍ଥ କରିଥାଏ ।

ମାତ୍ର ସମାଜର ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ଯେପରି ଜଣେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ହିସାବରେ ଆପଣାର ଜୀବନ ବିକାଶ କରି ପାରିବେ, ସେଥିଲାଗି ଏକ ଅନୁକୂଳ ସାମାଜିକ ପରିବେଶ ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । ସମାଜର ଅସଲ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଖାସ୍ ଏହିଠାରେ । ପୃଥିବୀର ଅଧିକାଂଶ ସମାଜରେ ତାହା ସମ୍ଭବ ହୋଇ ନାହିଁ । ସମାଜର ଶିକ୍ଷା, ସମାଜର ଅର୍ଥନୀତି, ସମାଜରେ ସ୍ୱୀକୃତ ହୋଇ ରହିଥିବା ସମ୍ବନ୍ଧଗତ ନୈତିକତା,—ଏସବୁ ଆଜିଯାଏ ମଧ୍ୟ ଏପରି ଭାବରେ ତିଆରି ହୋଇ ନାହିଁ, ଯାହାଦ୍ୱାରା କି ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ଆପଣାକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ଯୋଗ୍ୟ କରିପାରିବ ଓ ତେଣୁ ନିଜର ସମାଜ ନିମନ୍ତେ ମଧ୍ୟ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇପାରିବ । ପୃଥିବୀର ଅଧିକାଂଶ ସମାଜରେ କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଶ୍ରେଣୀ ବା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବର୍ଗ ଆପଣା ଲାଗି ଯଥାସମ୍ଭବ ସବୁଯାକ ସୁଯୋଗକୁ ଆତ୍ମସାତ୍ କରି ନେଇଛନ୍ତି, ସେହି ଆତ୍ମସାତ୍ କରିନେବାକୁ ନ୍ୟାଯ୍ୟ ବୋଲି କହି ସେମାନେ ସମାଜରେ ଶାସନ କରୁଛନ୍ତି; ଏବଂ ଅଧିକାଂଶ ମଣିଷ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଆଧୁନିକ ବିବେକର ଅଧିକାଂଶ ଅସନ୍ତୋଷ ଏହି ଅନ୍ୟାଯ୍ୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ । ପୃଥିବୀର ଧର୍ମ, ପୃଥିବୀର ଜ୍ଞାନ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ଓ ପୃଥିବୀର ଶିକ୍ଷାଳୟଗୁଡ଼ିକୁ ଏପରି ଚତୁର ଭାବରେ ବାନ୍ଧି ଓ ପ୍ରସୀମିତ କରି ରଖାଯାଇଛି ଯେ, ସେଗୁଡ଼ିକ, ସବୁ ମଣିଷଙ୍କ ଲାଗି ଯାହା ସତ୍ୟ, ତାହାକୁ ସାହସର ସହିତ ଘୋଷଣା କରି ସେହି ଅନୁସାରେ କୌଣସି ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ ଦେବାଲାଗି ସମର୍ଥ ହୋଇନାହାନ୍ତି । ବିଜ୍ଞାନର ଏହି ଯୁଗରେ ଆମର ସାମାଜିକ ଓ ସମ୍ବନ୍ଧଗତ କେତେ କେତେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଭାରି ଅବୈଜ୍ଞାନିକ ହୋଇ ରହିଛି, ମନୁଷ୍ୟବିରୋଧୀ ହୋଇ ରହିଛି । କ'ଣ ହେବା ଉଚିତ ଓ କ'ଣ ନହେବା ଉଚିତ, ସେ ବିଷୟରେ ଶାସ୍ତ୍ରମାନେ କେତେ କ'ଣ କହୁଛନ୍ତି; କେଉଁଟା ଧର୍ମ ଓ କେଉଁଟା ଅଧର୍ମ, କେଉଁଟା ନୀତି ଓ କେଉଁଟା ଅନୀତି,—ଏହି ବିଷୟରେ ପୃଥିବୀଯାକର ପିଲାଏ କେତେ କ'ଣ ପାଠ ପଢ଼ୁଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ଆମ ପୃଥିବୀ ସେହି ଧର୍ମ ଓ ସେହି ନୀତି ଅନୁସାରେ ମୋଟେ ଚାଲୁ ନାହିଁ । ବଡ଼ମାନେ, ବରିଷ୍ଠମାନେ ଓ

ବଇଶ୍ୱମାନେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ବାଟ ଅଗରେ ବସି ରହିଛନ୍ତି, ବାଟ ଓଗାଳି ବସିଛନ୍ତି ଓ ନାନା ପୁରାତନ ସଂସ୍କାର ଓ ପୁରାତନ ଧାରଣା ଦ୍ୱାରା ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଚେତନାକୁ କୁଣ୍ଠା କରି ରଖିଛନ୍ତି । ସେହିମାନଙ୍କର ସୁରକ୍ଷା ଲାଗି ପୃଥିବୀର ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଧନ ଖରଚ ହେଉଛି ଓ ଏଣେ ଅଧିକାଂଶ ମଣିଷ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ।

ଅଚଳ ହୋଇ ରହିଥିବା ସେହି ଅବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଟାଳିଦେବା ପାଇଁ ଚୀନ୍ ଦେଶରେ ତିନି ଦଶନ୍ଧି ପୂର୍ବେ ଏକ ବିପ୍ଳବ ହୋଇଥିଲା । ତାହାର ଆହୁରି ଦୁଇ ଦଶନ୍ଧି ପୂର୍ବରୁ ସେହି ବିପ୍ଳବ ଲାଗି ଆବଶ୍ୟକ ପ୍ରସ୍ତୁତି ଲାଗି ରହିଥିଲା । ପୁରୁଣା ଚୀନ୍ କିପରି ନୂଆ ହେଲା ଓ ପୁରୁଣା ପଥରଗୁଡ଼ାକୁ ଟାଳି ନୂତନ ଉଦ୍ୟମ ଏବଂ ନୂତନ ନିର୍ମାଣ ଲାଗି ବାଟ ଛାଡ଼ିଦେଲା, ଆମେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅଧ୍ୟାୟରେ ତାହାର ଆଲୋଚନା କରିବା । ଅଧିକାଂଶ ଦେଶରେ ବିପ୍ଳବର ନେତୃତ୍ୱ ଯେତେବେଳେ ପୁରାତନ ଉପରେ ବିଜୟ ହାସଲ କରି ନୂତନର ଘୋଷଣା କରେ, ସେତେବେଳେ ସିଏ କ୍ଷମତାକୁ ଆସେ, କ୍ଷମତାରେ ବସେ । ପୁରାତନର ବାଧାଗୁଡ଼ିକୁ ଦୂର କରି ନୂତନର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଓ ପ୍ରକାଶ ନିମନ୍ତେ ଏକ ଅନୁକୂଳ ମୂଳଦୁଆ ତିଆରି କରିବାକୁ ନ୍ୟାୟତଃ ସିଏ ଅଙ୍ଗୀକାରବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ହୁଏତ ଏପରି ହୁଏ ଯେ, କ୍ଷମତାକୁ ଆସି ସେହି ନେତୃତ୍ୱ ନାନାପ୍ରକାର ଅଠା ଭିତରେ ଅଟକିଯାଏ, ସେହି ଅଠା ପଛରେ ନାନା ପ୍ରକାରର ଅନିଚ୍ଛା ଜବତ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ତେଣୁ, ପୂର୍ବର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଅନୁସାରେ ବିଶେଷ କିଛି ଘଟେ ନାହିଁ । ପରିବର୍ତ୍ତନର ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକୁ ନାନା ସୂତ୍ରରେ ଛାନ୍ଦି ପକାଇ ରଖି ଦିଆଯାଏ । ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ କିନ୍ତୁ ଚୀନ୍‌ର ବିପ୍ଳବ ପରେ ଏକ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଘଟିଛି ବୋଲି ପ୍ରମାଣମାନ ମିଳିଯାଉଛି । ଚୀନ୍‌ଦେଶର ବିପ୍ଳବ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଯେଉଁସବୁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇ ସେମାନଙ୍କର ସମର୍ଥନ ଲାଭ କରିଥିଲା, ବିପ୍ଳବର ନେତୃତ୍ୱ ବିପ୍ଳବର ପରେ ସେହି ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିଗୁଡ଼ିକ ଅନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଛି, ଆଦୌ ଧୋକା ଦେଇ ନାହିଁ ବା କ୍ଷମତାର ଗଣ୍ଠିଗୁଡ଼ାକରେ ମୋଟେ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ରହି ଯାଇନାହିଁ । ପୁରୁଣାକୁ ଭାଙ୍ଗିବାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଟିକୁ ଯେଉଁଠାରେ ଦୃଢ଼ ଭାବରେ ଅନୁସରଣ କରାଯାଇଛି, ନୂଆଗୁଡ଼ିକୁ ଗଢ଼ିବାରେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ତ୍ରୁଟି କରା ଯାଇନାହିଁ ଏବଂ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ କଥା ହେଉଛି ଯେ, ଏହି ଉଭୟ ଉଦ୍ୟମରେ ସାଧାରଣ ଜନଗଣଙ୍କୁ କିନ୍ତୁ ସାଙ୍ଗରେ ନିଆଯାଇଛି । ପରିବର୍ତ୍ତନର ଏହି ଯାବତୀୟ ପଦକ୍ଷେପ ଲୋକଜାଗୃତିର ଏକ ପ୍ରଧାନ ପ୍ରେରକରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଛି । ସେମାନେ ଦେଶନିର୍ମାଣର ଯାବତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଆପଣାର ଭୂମିକାଟି ବିଷୟରେ କ୍ରମଶଃ ଅଧିକ ସଚେତନ ହୋଇ ପାରିଛନ୍ତି ଓ ନିଜ ହାତରେ ଦାୟିତ୍ୱଗୁଡ଼ିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାର ଅଧିକ ସକ୍ଷମ ହୋଇଛନ୍ତି । ଖାଲି କ୍ଷମତାରେ ରହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିଲେ ସେହି ନେତୃତ୍ୱ କଦାପି ଏପରି ଆଚରଣ କରି ନଥାନ୍ତା । ଖାଲି ରାଜନୈତିକ କ୍ଷମତା ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିବା ନେତୃତ୍ୱ ତାହା କଦାପି କରି

ନଥାନ୍ତା । ଚୀନ୍‌ର ବିପ୍ଳବ, ଚୀନ୍‌ର ରାଜନୀତିକ ନେତୃତ୍ୱ ଏବଂ ଚୀନା ସମାଜ ବର୍ତ୍ତମାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା,—ଏହି ତିନୋଟିଯାକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆମେ ତାହାର ଅସଲ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ମରଣ ରଖିପାରିଲେ ଯାଇ ଆଧୁନିକ ଚୀନ୍‌ରେ ଆପଣାକୁ ମୂର୍ତ୍ତିରୂପ ପ୍ରଦାନ କରି ସାରିଥିବା ପ୍ରତିଷ୍ଠାଗୁଡ଼ିକୁ ଯଥାର୍ଥ ଭାବରେ ବୁଝିପାରିବା ।

ଉପଯୁକ୍ତ ରାଜନୀତିକ ଚେତନାର ସୃଷ୍ଟି କରିବା,—ଚୀନଦେଶରେ ଯାବତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ଚୀନା ନେତୃତ୍ୱର ସର୍ବମୂଳ କଥା ହୋଇ ରହିଛି । ହଠାତ୍ ଏହି କଥାଟିକୁ ଶୁଣିବା ମାତ୍ରକେ ଆମ ମନରେ ନିଶ୍ଚୟ ନାନା ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଆସିବ ଓ ନାନା ସଂଶୟର ଉଦ୍ରେକ ହେବ । ସେହି ଦେଶରେ ସୈନ୍ୟବାହିନୀର ସୈନିକମାନେ କେବଳ ସାମରିକ ତାଲିମ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ,—ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯେପରି ଯଥାର୍ଥ ରାଜନୀତିକ ଚେତନାଟି ମଧ୍ୟ ଜାଗ୍ରତ ହୋଇପାରିବ, ସୈନ୍ୟ ବିଭାଗର ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ସେଥିପ୍ରତି ମଧ୍ୟ ସମାନ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇଥାଏ । ଯିଏ କାରଖାନାରେ କାମ କରୁଛି, ତାକୁ କେବଳ ତା'ର କାମଟି ସହିତ ସମ୍ପୃକ୍ତ କୌଶଳଟିକୁ ଶିଖାଇଦେଲେ ତାହା କଦାପି ଯଥେଷ୍ଟ ହେବନାହିଁ । ଦେଶର କୃଷକକୁ କେବଳ କୃଷିବିଦ୍ୟାରେ ପାରଙ୍ଗମ କଲେ ସେତିକରେ ତା'ର ତାଲିମ ସରି ଯିବନାହିଁ । ଏପରିକି ପିଲାମାନଙ୍କୁ ନାନା ବିଷୟରେ ପାଠ ପଢ଼ାଉଥିବା ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ଶିକ୍ଷକକୁ ରାଜନୀତିକ ଚେତନାର କଥାଟିକୁ ସ୍ମରଣ ରଖିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ପାଠ୍ୟକ୍ରମରେ ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ସେହି କଥା । ଜଣେ ଇଞ୍ଜିନିଅର୍ କେବଳ ତା'ର ଇଞ୍ଜିନିଅରିଂ ବିଦ୍ୟାଟିକୁ ଭଲ ବା ଅଧିକ ଭଲ ଭାବରେ ଶିକ୍ଷା କଲେ ତାହା କଦାପି ଯଥେଷ୍ଟ ହେବନାହିଁ । ଜଣେ ଡାକ୍ତରକୁ କେବଳ ତା'ର ଅଧୀତ ବିଦ୍ୟାମାନଙ୍କରେ ବିଚକ୍ଷଣ କରି ତିଆରି କରିଦେଲେ ସେ ତା'ପରେ ସବୁକିଛି ବଳେବଳେ ଠିକ୍ ହୋଇଯିବ, ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ଏଭଳି ସବୁକିଛି ତାଲିମ ସହିତ ରାଜନୀତିକ ଚେତନାର ତାଲିମ ମଧ୍ୟ ଅବଶ୍ୟ ରହିବ । ରାଜନୀତିକ ତାଲିମ ହେଉଛି ମୂଳ । ବିଷୟଗତ ବିଦ୍ୟାର ଶିକ୍ଷା ହେଉଛି ତା'ର ଡାଳପତ୍ର । ମୂଳଟି ଠିକ୍ ଥିଲେ ଡାଳପତ୍ର ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ରହିବ । ମାତ୍ର, ମୂଳରେ ଗଲତ ରହିଥିଲେ ଡାଳପତ୍ରର ସ୍ତରରେ ଯେତେ ଯାହା ନିପୁଣତା ଅର୍ଜନ କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ପ୍ରମାଦର ଅବକାଶ ରହିଯିବ । ଚୀନ୍‌ଦେଶର ନେତୃତ୍ୱ ସେହି କଥାଟିକୁ ଭଲକରି ବୁଝିଛି ଓ ତେଣୁ ତାହାକୁ ସର୍ବମୂଳ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିଛି । ସେଥିଲାଗି ସେଠି ସବୁକିଛି ଅଲଗା ପ୍ରକାରର ହେଉଛି; ଏବଂ ଅଲଗା ପ୍ରକାରର ହୋଇ ଥିବାରୁ ହିଁ ଫଳୁଥିବା ଫଳମାନ ମଧ୍ୟ ଅଧିକ ସୁସ୍ଥ ହୋଇ ପାରୁଛି ବୋଲି ମନେ ହେଉଛି ।

ଏହି ରାଜନୀତିକ ଚେତନାର ତାଲିମ ପ୍ରକୃତରେ କ'ଣ ? ଏହା କ'ଣ କୌଣସି ରାଜନୀତିକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମତବାଦରେ ତାଲିମ ? ଆହୁରି ଅଧିକ ଅପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ କହିଲେ,

ଦେଶରେ ଯେଉଁ ରାଜନୀତିକ ମତ ବା ଦଳ କ୍ଷମତାରେ ରହିଛି ଓ ଦେଶର ଶାସନ କରୁଛି, ଏହା କ'ଣ ସେହି ମତବାଦର ଦୀକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରି ସେହି କ୍ଷମତାଧରମାନଙ୍କୁ ନିଜର ସମର୍ଥନ ଜଣାଇବାର ତାଲିମ ? ଏହି କିସମର ତାଲିମ ତ ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବହୁ ଦେଶରେ ହେଉଛି । ମାତ୍ର ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ଯାହା ହେଉଛି, ତାହାକୁ କଦାପି ଏଇଟିର ସମତୁଲ କରାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ପୃଥିବୀସାରା ବୁଲି ଆସିଲେ ହୁଏତ ଚୀନ୍ ବ୍ୟତୀତ ଇସ୍ରାଏଲ୍ ହିଁ ଏପରି ଏକମାତ୍ର ଦେଶ ବୋଲି ମନେହେବ, ଯେଉଁଠାରେ କି ତାହାର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ହୋଇ ପାରିଛି । ତଥାପି, ଇସ୍ରାଏଲ୍‌ରେ ଯାହା ହେଉଛି, ତାହା ପଛରେ ସର୍ବପ୍ରଧାନ ଉତ୍ପ୍ରେରକ ଭାବରେ ଭୟ ହିଁ ରହିଛି, ଏକ ଅତ୍ୟମାତ୍ରାର ଶତ୍ରୁ-ସଚେତନତା ରହିଛି । ଭବିଷ୍ୟତର କିମ୍ବା ମନୁଷ୍ୟ ଭବିଷ୍ୟତର କୌଣସି ଚିନ୍ତା ଅପେକ୍ଷା ବର୍ତ୍ତମାନର ସଙ୍କଟ ମଧ୍ୟରେ ତଥାପି ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାରେ ତିଷ୍ଠି ରହିବା ଓ ସେଥିଲାଗି ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ହେବାର ଏକ ଅଶୁଭ ଉତ୍ତେଜନା ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଚୀନ୍‌ରେ ଯାହା ହେଉଛି, ସେଥିରେ ଏକ ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ ରହିଛି, ସଙ୍କଳ୍ପ ଭାବନା ରହିଛି; ମାତ୍ର ଉତ୍ତେଜନା ଆଦୌ ନାହିଁ । ନିଜର ସମାଜଟିକୁ, ଅର୍ଥାତ୍ ସମାଜର ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ ନେଇ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଯୋଗ୍ୟ, ସକ୍ଷମ ଏବଂ ମନୁଷ୍ୟୋଚିତ କରି ଗଢ଼ିବାର ସଙ୍କଳ୍ପ କେବଳ ତଥାକଥିତ ନେତାମାନଙ୍କ ଠାରେ ରହିଲେ ତାହା ଆଦୌ ଯଥେଷ୍ଟ ହେବନାହିଁ, ତାହା ସମାଜର ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷ ଭିତରେ ରହିବ, ଦେଶର ସମସ୍ତେ ଆପଣାକୁ ଦେଶଲାଗି ପ୍ରକୃତରେ ଆବଶ୍ୟକ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିବେ ଓ ସାଙ୍ଗ ହୋଇ, ସଚେତନ ହୋଇ ବାଟ ଚାଲିବେ,—ତେବେ ଯାଇ ହେବ । ଏବଂ, ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମଣିଷ ଉଦ୍ୟମର ଯାବତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକତ୍ର ହୋଇ ବାଟ ଚାଲି ପାରିଲେ ଯାଇ ଦେଶକୁ ଯେକୌଣସି ରାଜନୀତିକ ଏକଛତ୍ରତାର ପ୍ରମାଦରୁ ସୁରକ୍ଷିତ କରି ରଖିହେବ ।

ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଆପଣାର ଯାବତୀୟ କର୍ମ ଓ ପ୍ରୟାସରେ ସବାଆଗ ନିଜକୁ ରଖିବ ନାହିଁ; ସବାଆଗରେ ସମୂହକୁ ରଖିବ ଓ ସମୂହର ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ରଖିବ,—ନିଜକୁ ଓ ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ପଛରେ ରଖିଥିବ,—ନିଜର ଜୀବନର ଏହିପରି ଏକ ବୋଧ ଏବଂ ଭାବନାକୁ ସର୍ବମୂଳ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିବା,—ଆଧୁନିକ ଚୀନ୍‌ରେ ତାହାକୁ ହିଁ ରାଜନୀତିକ ଚେତନା ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରାଯାଇଥାଏ । ସମାଜରେ ବିଭିନ୍ନ କର୍ମ ରହିଛି,—କର୍ମ ଅନୁସାରେ ଶ୍ରେଣୀମାନ ରହିଛି । ସମାଜର ଶ୍ରମିକଶ୍ରେଣୀ ହିଁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ସମାଜର ଭାଗ୍ୟ ସହିତ ଜଡ଼ିତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି, ସେହି ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କର ଅବଦାନ ଅନ୍ୟ ଯେକୌଣସି ଶ୍ରେଣୀର ଅବଦାନ ଅପେକ୍ଷା ଅବଶ୍ୟ ଅଧିକ ବୋଲି ସ୍ୱୀକୃତ ହେବା ଉଚିତ । ଦୁଇଟି ଯାକ କଥାକୁ ଯୋଡ଼ି ମିଶାଇ କହିଲେ, ବ୍ୟକ୍ତି ଉପରେ ସମୂହର ଅଗ୍ରାଧିକାର ରହିଛି ଏବଂ ଅନ୍ୟ ସବୁ ବର୍ଗ ଅପେକ୍ଷା ସମାଜରେ ଶ୍ରମିକ ବର୍ଗର ହିଁ

ଅଗ୍ରାଧିକାର ରହିଛି,—ଏହି ସଚେତନତାକୁ ଚୀନ୍‌ଦେଶର ନେତୃତ୍ୱ ରାଜନୀତିକ ସଚେତନତା ବୋଲି ବିଚାର କରୁଛି ଏବଂ ଦେଶର ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେଠି ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ ସେହି ବୋଧର ତାଲିମ ଅବଶ୍ୟ ମିଳିବା ଆବଶ୍ୟକ ବୋଲି ବିଚାର କରାଯାଇଛି । ଉପରଲିଖିତ ଦୁଇଟିଯାକ ଅଗ୍ରାଧିକାରକୁ ସର୍ବପ୍ରଧାନ ଓ ସର୍ବମୂଳ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରିନେବା ପରେ କ୍ଷମତା, କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଓ ଅଧିକାରର ପରସ୍ପର-ସମ୍ବନ୍ଧଗତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଭୟ ବ୍ୟକ୍ତି ତଥା ସମଷ୍ଟି ପାଇଁ ଯେଉଁ ସବୁ ନିହିତାର୍ଥକୁ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱୀକାର କରିନେବାର ଔଚିତ୍ୟ ରହିଛି, ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନୁଷ୍ୟ ସେହି ବିଷୟରେ ଯଥେଷ୍ଟ ପରିମାଣରେ ସଚେତନ ହୋଇପାରିଲେ ଯାଇ ଉଚିତ ସମ୍ବନ୍ଧ ଓ ଉଚିତ ସମାଜର ଯେ ପ୍ରକୃତରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇ ପାରିବ, ସେହି ସଚେତନତାର ପଶ୍ଚାତରେ ଏହି ଅର୍ଥଟି ମଧ୍ୟ ନିହିତ ହୋଇ ରହିଛି ।

ଅର୍ଥାତ୍, ଗୋଟିଏ ଦେଶ ବା ସମାଜରେ ସିଏ ଯେଉଁ ବିଶେଷ କ୍ଷେତ୍ରରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥାଉ ପଛକେ, ଏହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣଟି ହିଁ ତା'ର ଯାବତୀୟ କର୍ମକୁ ସର୍ବଦା ପରିଚାଳିତ କରିବ । ସମସ୍ତେ ଆପଣା ଆପଣା ସ୍ଥାନରେ ରହିଥିବେ, ମାତ୍ର ଏହି ଅସଲ ଦୃଷ୍ଟିଟି ସେମାନଙ୍କୁ ଏକାଠି ବାନ୍ଧି ରଖିଥିବା ମୂଳସୂତ୍ର ହୋଇ ରହିଥିବ । ଏହି ଅସଲ ଦୃଷ୍ଟିଟି ରହିଥିଲେ ସମସ୍ତେ ସମସ୍ତଙ୍କର ସହଯୋଗୀ ହୋଇ ରହିବେ, କେହି ଆପଣାର ବିଦ୍ୟାର ବଡ଼େଇ କରିବ ନାହିଁ । କ୍ଷମତାରେ ରହିଥିବା ନେତା ମଧ୍ୟ ନିଜ କ୍ଷମତାର ବଡ଼େଇ କରିବ ନାହିଁ । ସିଏ ସବାଆଗ ନୁହେଁ, ସବାଆଗ ହେଉଛି ସମାଜ, ଦେଶ,—ଏହି ଅସଲ ଭାବନାଟି ତାକୁ ସର୍ବଦା ନମ୍ର କରି ରଖିଥିବ । ଏହି ନମ୍ରତା ତାକୁ ତା'ର କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ଅବିଚଳ ହୋଇ ରହିବାରେ ସହାୟତା କରିବ । ସମୂହକୁ ସବାଆଗ କରି ରଖିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ବାହାରେ ଯେତେ ବଡ଼ ଦାୟିତ୍ୱ ଅର୍ଥାତ୍ ଯେତେବଡ଼ ଆସନରେ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି କେହି ଉଗ୍ର ହୋଇ ପଡ଼ିବେ ନାହିଁ, ଆପଣା କ୍ଷମତାର ଦାଣ୍ଡଗୁଡ଼ାକୁ ଜାହିର କରି କେହି କାହାରିକୁ ଚାପ କରିବାକୁ ମନ କରିବେ ନାହିଁ, କେହି କାହାରିକୁ ମୋଟେ ଗିଳି ପକାଇବ ନାହିଁ । ତଥାକଥିତ ସାନ ଓ ତଥାକଥିତ ବଡ଼, ଉଭୟଙ୍କ ଲାଗି ଉଭୟଙ୍କର ଦାୟିତ୍ୱ ରହିଥିବ; ତେଣୁ ଉଭୟେ ଉଭୟଙ୍କ ଲାଗି ଅବଶ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା କରି ପାରୁଥିବେ । ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଅନ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମୂଳତଃ ଜଣେ ସହକର୍ମୀକୁ ଅନୁଭବ କରୁଥିବାରୁ ତାକୁ ମୂଳତଃ ନିଜର ପରିପୂରକ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରି ପାରୁଥିବ ଏବଂ ତେଣୁ ତାକୁ ତା'ର ଯଥୋଚିତ ସମ୍ମାନ ଓ ସ୍ୱୀକୃତି ମଧ୍ୟ ଦେଇ ପାରୁଥିବ । ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ଆଜି ସେହି ପରିପୂରକତାର ପ୍ରୟୋଗ ଚାଲିଛି । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ସେଠି କ୍ଷମତାସୀନ ହୋଇ ନୂତନ ଚୀନ୍‌ର ନେତୃତ୍ୱ ନେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆଗରୁ କୌଣସି କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଦେଶରେ ଯାହାକୁ ଏତେବଡ଼ ସ୍ୱୀକୃତି ମିଳି ନଥିଲା, ଚୀନ୍

ଦେଶରେ ତାହାକୁ ହିଁ ସର୍ବାଧିକ ଅଧିକାର ଦିଆଯାଇଛି । ଏଥିରେ ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଦେଶମାନେ ମଧ୍ୟ ବିସ୍ମୟ ପ୍ରକାଶ କରୁଛନ୍ତି । ଚୀନ୍‌ରେ ଯାହା ହେଉଛି, ତାହା ଗତ ଛଅ ଦଶକ ମଧ୍ୟରେ ଲାଭ କରାଯାଇଥିବା ଅଭିଜ୍ଞତାଗୁଡ଼ିକୁ ଭିତ୍ତି କରି ହେଉଛି । ହୁଏତ ଏକ ବହୁ ପ୍ରାଚୀନ ସଭ୍ୟତାର ଅନୁଭବ ଓ ଦୃଷ୍ଟି ମଧ୍ୟ ଏହା ପଛରେ ରହିଛି ।

ଚୀନ୍‌- ପୁରୁଣାରୁ ନୂଆ

ଚୀନ୍‌ଦେଶ ଏକ ଅତି ପ୍ରାଚୀନ ଦେଶ,—ଏକ ଅତି ପ୍ରାଚୀନ ସଭ୍ୟତାର ଦେଶ । ସେଠାରେ କେଉଁ ପ୍ରାଚୀନ କାଳରୁ ରାଜାମାନେ ରାଜତ୍ୱ କରି ଆସିଛନ୍ତି, ସେମାନେ କେତେ କେତେ ରାଜ୍ୟଜୟ କରିଛନ୍ତି,—କେତେ ମନ୍ଦିର, ପ୍ରାଚୀର ଏବଂ ଅଟ୍ଟାଳିକା ମାନଙ୍କର ନିର୍ମାଣ କରିଛନ୍ତି ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ କି ଏବେ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଦର୍ଶନୀୟ ସ୍ଥାନ ହୋଇ ରହିଛି । ଯେକୌଣସି ପ୍ରାଚୀନ ଦେଶର ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଅସୁବିଧା ହେଉଛି ଯେ, ସେଠାରେ ଲୋକମାନଙ୍କର ଗର୍ବ ଏବଂ ଗୌରବବୋଧ ଏତେ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ସେହି ପଛ ଓ ଅତୀତ ଆଡ଼କୁ ଟାଣିହୋଇ ରହିଥାଏ ଯେ ସେମାନେ ଆଉ ଆଗକୁ କିଛି ହାସଲ କରିବାକୁ ରହିଛି ବୋଲି ଅନୁଭବ ହିଁ କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଭବିଷ୍ୟତ ସେମାନଙ୍କୁ ଆଦୌ କୌଣସି ଆହ୍ୱାନ ଦିଏ ନାହିଁ, ବର୍ତ୍ତମାନର ଯାବତୀୟ ଅସମଞ୍ଜସତାକୁ ସେମାନେ ଅନେକ ସମୟରେ ଭାରି ଚମତ୍କାର ଭାବରେ ସହିଯାଆନ୍ତି । ଏବଂ, ନିଜର ଅତୀତଟାକୁ ସଜେଇବା ଏପରି ସ୍ୱପ୍ନମାଳା ଦେଇ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ମଣ୍ଡାଇ ଦେଖିବାରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଥାନ୍ତି ଯେ, ତାହା ଭିତରେ କେଉଁଟା ପ୍ରକୃତରେ ସାର ଓ କେଉଁଟା ପ୍ରକୃତରେ ଅସାର, ସେକଥା ବାଛି କରି ଦେଖିବାର ଓ ସେହି ଅନୁସାରେ ପାଉଁଶଗୁଡ଼ାକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ପ୍ରକୃତ ଅଗ୍ନିକଣାଗୁଡ଼ିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ସେମାନଙ୍କ ଲାଗି ମୋଟେ ସମ୍ଭବ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଆମର ଚୀନ୍ ଭ୍ରମଣ ସମୟରେ ଆମେ ସେହି ଦେଶର କେତେକ ପୁରାତନ ସ୍ଥାନକୁ ମଧ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ଯାଇଥିଲୁ । ପ୍ରଥମଟି ହେଉଛି ଚୀନ୍‌ର ଉତ୍ତର ପାର୍ଶ୍ୱରେ ପ୍ରାୟ ବାଇଶ ଶହ ବର୍ଷ ତଳେ ତିଆରି ହୋଇଥିବା ବୃହତ୍ ସୀମା-ପ୍ରାଚୀର । ଦେଶର ଉତ୍ତର ଦିଗରେ ଏପରି ଏକ ଉଚ୍ଚ ପ୍ରାଚୀର ନିର୍ମାଣ କରିବାର ବିଚାର ଯେଉଁ ରାଜାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ପ୍ରଥମେ ଆସିଥିଲା ତାଙ୍କର ନାମ ହେଉଛି ସମ୍ରାଟ ଚିନ୍-ଶି-ହୁଆଙ୍ଗ୍ ତି । ପ୍ରଧାନତଃ ଉତ୍ତର ଦିଗରୁ ଶତ୍ରୁ ଆକ୍ରମଣରୁ ନିଜର ଦେଶକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ଲାଗି ଏହି ପ୍ରାଚୀର-ନିର୍ମାଣର କଳ୍ପନା କରାଯାଇଥିଲା । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଆଉ ଏକ ବଂଶର ଜଣେ ରାଜା ଏହି ପ୍ରାଚୀରକୁ ଅଧିକ ଦୀର୍ଘ କରାଇଥିଲେ ଓ ଅଧିକ ଦୋରସ୍ତ କରି ଗଢ଼ାଇଥିଲେ । ଉତ୍ତର ଦିଗରୁ ମାଞ୍ଚୁମାନେ ଆସି ଚୀନ୍ ଜୟ କରିବା ପରେ ଓ ସେଠାରେ ଏକ ନୂତନ ରାଜବଂଶର ସ୍ଥାପନା କରିବାପରେ ଏହି ଉଚ୍ଚ ପ୍ରାଚୀରର ଅବଶ୍ୟ ଆଉ କୌଣସି ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ରହିଲା ନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ରାଜନୈତିକ ଚୀନ୍‌ର ସୀମା ଏହି ପ୍ରାଚୀରକୁ ଡେଇଁ ଅନେକ ଉତ୍ତରକୁ

ଘୂରୁଥିଲଣି । ଏହାର ଫଳରେ ପ୍ରାଚୀନ ଯୁଗର ସେହି ବିସ୍ମୟକର କୀର୍ତ୍ତିଟି ଏବେ ଏକ ଦର୍ଶନୀୟ ସ୍ଥାନରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି । ପର୍ଯ୍ୟଟକମାନଙ୍କ ଲାଗି ଏହାକୁ ଏକ ଆକର୍ଷକ ସ୍ଥାନରେ ପରିଣତ କରି ରଖାଯାଇଛି । ରାଜଧାନୀ ବେଜିଙ୍ଗ୍ ଠାରୁ ପ୍ରାୟ ଶହେ କିଲୋମିଟର ବାଟ ବସ୍‌ରେ ଆସିବା ପରେ ଆମେ ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ପର୍ଯ୍ୟଟନ-କେନ୍ଦ୍ରରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଥିଲୁ । ସେଦିନ ବର୍ଷା ଓ କୋହଲା ପାଗ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଲୋକମାନଙ୍କର ପ୍ରବଳ ଭିଡ଼ ହୋଇଥାଏ । ଉଭୟ ଦେଶୀ ଓ ବିଦେଶୀ ପର୍ଯ୍ୟଟକମାନେ ପାଚେରୀ ତଳେ ରହିଥିବା ଆନଟିକୁ ଭରି ରଖିଥାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରୀତ୍ୟର୍ଥେ ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ଦୋକାନ ଲାଗିଥାଏ । ଦୋକାନଗୁଡ଼ିକ ଭିତରୁ ଅଧିକାଂଶ ଅସ୍ଥାୟୀ,—ଶୀତଦିନରେ ତ ଏହିସବୁ ସ୍ଥାନରେ ତୁଷାରପାତ ହୁଏ, ତେଣୁ ଯାତ୍ରୀମାନେ ଆସନ୍ତି ନାହିଁ ଏବଂ ସେହି କାରଣରୁ ଏହି ଦୋକାନୀମାନେ ମଧ୍ୟ ଆସନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଦୋକାନକୁ ଥରେ ପାଦ ପକାଇ ସେମାନେ ସାଇତି ରଖିଥିବା ଭଲଭଲ ସୁନ୍ଦର ଜିନିଷ ଉପରେ ଆଖି ପକାଇ ଯିବା ଲାଗି ଦୋକାନୀମାନେ ରାସ୍ତାରେ ଚାଲି ଯାଉଥିବା ଦେଖଣାହାରିମାନଙ୍କୁ ବଡ଼ ପାଟିରେ ଡାକି ଆମନ୍ତ୍ରଣ ଜଣାଉଥାନ୍ତି । ଯାତ୍ରୀମାନେ ଯେ ଚୀନ୍‌ର ବିଖ୍ୟାତ ପ୍ରାଚୀର ଦେଖିବାକୁ ଆସିଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ତାହାର ପ୍ରମାଣ ସ୍ୱରୂପ ଏକ ସ୍ମାରକ ତ ନିଶ୍ଚିତ ହେଲେ ରହିବା ଉଚିତ । ଦୋକାନୀମାନଙ୍କ ମତରେ ସେହି ସ୍ମାରକଗୁଡ଼ିକ ସେମାନଙ୍କର ଦୋକାନରେ ହିଁ ମହଜୁଦ ହୋଇ ରହିଛି । ଆମେ ଏପରି ଏକ ଜାଗାକୁ ଆସିଲୁ, ଯେଉଁଠାରୁ କି ପାଚେରୀ ଉପରକୁ ପଥର ପାହାଚରେ ବାଟ ପଡ଼ିଛି । ଆମେ ପାଚେରୀ ଉପରକୁ ଗଲୁ ଓ ପ୍ରାୟ ଦୁଇ କିଲୋମିଟର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତା' ଉପରେ ଆଗକୁ ଆଗକୁ ଯାଇ ଦୁଇପାଖର ଦୃଶ୍ୟକୁ ଅବଲୋକନ କରିଥିଲୁ । ପାଚେରୀ ଉପରେ ତିଆରି ହୋଇଥିବା ରାସ୍ତାଟି ବେଶ୍ ଚଉଡ଼ା, ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚ ଛଅ ମିଟର ହେବ । ଏ ପାଖରୁ ଯିବା ପାଇଁ ରାସ୍ତା ଏବଂ ସେପାଖରୁ ଆସିବା ପାଇଁ । କେଉଁଠାରେ ଉପରକୁ ଉଠାଣି ତ କେଉଁଠି ତଳ ଆଡ଼କୁ ଗଡ଼ାଣି । ବେଶୀ ଉଠାଣି ଓ ଗଡ଼ାଣିଗୁଡ଼ିକର ସ୍ଥାନରେ ଯାତାୟତର ସୁବିଧା ସକାଶେ ପାହାଚ ବାନ୍ଧି ଦିଆଯାଇଛି । ହାତ ଭରିଦେଇ ଧରି ଧରି ବାଟ ଚାଲିବା ସକାଶେ ମଝିରେ ମଝିରେ ଲୁହା ରଡ଼୍‌ର ବାଡ଼ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଠାଏ ଠାଏ ଟାୱାର ଅଛି, ତୁମେ ଇଚ୍ଛା କଲେ ତାହାର ଉପରକୁ ଚଢ଼ି ପାରିବ ଓ ଆହୁରି ଅଧିକ ଦୂରଯାଏ ଦେଖିପାରିବ । ଚୀନ୍‌ଦେଶର ଏହି ଉଚ୍ଚ ପ୍ରାଚୀରଟି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏକ ବିଶେଷ କଥା ହେଉଛି ଯେ, ତାହା ଯେତେ ଆଡ଼େ ଯାଇଛି, ନିମ୍ନସ୍ଥ ଭୂମିପୃଷ୍ଠକୁ ଅନୁସରଣ କରିକରି ଯାଇଛି । ଅର୍ଥାତ୍, ବାଟରେ ପର୍ବତ ପଡ଼ିଲେ ପାଚେରୀ ମଧ୍ୟ ସେହି ପୃଷ୍ଠ ଅନୁସାରେ ପର୍ବତକୁ ଚଢ଼ି ଚଢ଼ି ଉପରକୁ ଯାଇଛି ଓ ପର୍ବତକୁ ଓହ୍ଲାଇବା ସମୟରେ ପୁଣି ସେହି ପୃଷ୍ଠ ଅନୁସାରେ ଓହ୍ଲାଇ ଓହ୍ଲାଇ ତଳକୁ ଆସିଛି । ସମସ୍ତ ପ୍ରାଚୀରଟି ଏହିପରି ତରଙ୍ଗାୟିତ ଛନ୍ଦରେ

ତଆର ହୋଇଥିବାରୁ ତାହାର ଶୋଭା ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଆହୁରି ଅଧିକ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ଭୂମି ଓ ପ୍ରକୃତି ଉପରେ ବାହାରୁ କେଉଁଠୁ ଆଣି ଥୋଇ ଦଆଯାଇଥିବା କୃତ୍ରିମ କ'ଣ ଗୋଟାଏ ପରି ମୋଟେ ମନେ ହେଉନାହିଁ । ଶୁଣିଛି, ଚୀନ୍ ଓ ଜାପାନର ବାସ୍ତୁକଳା ଓ ସ୍ଥପତି ପ୍ରକୃତିକୁ ଏଡ଼ିଦେଇ ଆଦୌ ଅଲଗା ହୋଇ ଆଉକିଛି ପରି ଦେଖାଯିବାକୁ ମୋଟେ ଇଚ୍ଛା କରେନାହିଁ । ତେଣୁ ସେସବୁ ଦେଶରେ କାରିଗର ଯାହାକିଛି ଗଢ଼ିବାବେଳେ ମଧ୍ୟ ତାର ଗଠନବସ୍ତୁ ଓ ପ୍ରକୃତି ମଧ୍ୟରେ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ପ୍ରତିସାମ୍ୟ ରକ୍ଷା କରିବା ଲାଗି ଚେଷ୍ଟା କରିଥାଏ । ପ୍ରକୃତି ଅନୁସାରେ ନିଜର ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବସ୍ତୁଟିକୁ ଗଢ଼େ, ଅନେକ ସମୟରେ ନିଜର ସୃଷ୍ଟି ବସ୍ତୁଟି ଅନୁସାରେ ପ୍ରକୃତିକୁ ମଧ୍ୟ ଏକ ଅନୁରୂପ ସଣ୍ଣାରେ କାଣ୍ଡ୍‌ଛାଣ୍ଡ୍ କରି ଉପସ୍ଥାପିତ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛାକରେ ।

ପ୍ରାଚୀରଦେଖା ଶେଷ କରି ଆମେ ଆଉ କେତେ ମାଇଲ୍ ପଥ ଅତିକ୍ରମ କରି ପ୍ରାଚୀନ ମିଙ୍ଗ୍ ବଂଶର ରାଜାଙ୍କ ଅମଳର ମାଟିତଳ ସମାଧି-କକ୍ଷଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖିବାକୁ ଯାଇଥିଲୁ । ଚୀନ୍‌ଭାଷାରେ ମିଙ୍ଗ୍ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ । ଏହି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ବଂଶର ରାଜାମାନେ ପୃଥିବୀଗର୍ଭର ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ସାତତାଳ ତଳେ ଯେ ଆପଣାର ସମାଧିସ୍ଥାନ ଗୁଡ଼ିକୁ ତିଆରି କରିବାଲାଗି ଏତେ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଛନ୍ତି, ସେଇଥିରୁ ଆମକୁ ସେକାଳର ତତ୍ତ୍ୱସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ନାନା ମନୋଭାବ ବିଷୟରେ ଅନେକ ଆଭାସ ମିଳିଯାଇ ପାରିବ । ଏହି ସମାଧିଗୁଡ଼ିକ ବିଗତ ପ୍ରାୟ ତ୍ରୟୋଦଶ ଓ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିଲେ ସତ, ମାତ୍ର, ପ୍ରାୟ ତିରିଶି ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାଟିତଳେ ଏଗୁଡ଼ିକ ରହିଛି ବୋଲି ଆଦୌ କାହାରିକୁ ଜଣାନଥିଲା । ୧୯୫୬ ମସିହାରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରାଚୀରର ମରାମତି ହେଉଥିବା ସମୟରେ ମିସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଆକସ୍ମିକ ଭାବରେ ସେହି ସ୍ଥାନରୁ ଫଳକଟିଏ ପାଇଥିଲେ । ଯେଉଁଥିରେ କି ପୁରାତନ ଚୀନ୍‌ଭାଷାରେ କ'ଣ ସବୁ ଲେଖା ହୋଇଥିଲା । ପଣ୍ଡିତମାନେ ତାହାକୁ ପଢ଼ିବା-ପରେ ଜଣା ପଡ଼ିଲା ଯେ, ସେହି ମଣ୍ଡପ ପଛରେ ଅବସ୍ଥିତ ପାହାଡ଼ଟି ତଳେ ଜଣେ ପ୍ରାଚୀନ ସମ୍ରାଟଙ୍କର ସମାଧିମନ୍ଦିର ରହିଛି ବୋଲି ସେଥିରେ ବିଶଦ ବର୍ଣ୍ଣନା ଦଆଯାଇ ଲେଖା ଯାଇଥିଲା । ଫଳକଟି ଉପରେ ଲିଖିତ ସୂଚନା ଏବଂ ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନର ଅନୁସରଣ କରି ଖୋଳି ଖୋଳି ସେମାନେ ଗୋଟିଏ କୂଅର ମୁହଁପାଖରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲେ । କୂଅଟି ଫନ୍ଦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଖଡମାଟିରେ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ରହିଥିଲା । ଖଡମାଟିକୁ କାଢ଼ି କାଢ଼ି ତଳକୁ ତଳକୁ ଯାଇ ସେମାନେ କୂଅଟିର ସବାତଳେ ସମାଧିର ପ୍ରବେଶଦ୍ୱାର ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ସେହି କୂଅଟିରେ ତଳକୁ ଯିବାପାଇଁ ପକ୍କା ସିଡ଼ିରାସ୍ତା ତିଆରି କରାଯାଇଛି ଓ ଦର୍ଶକମାନେ ଉପରୁ ସେହି ସିଡ଼ିବାଟ ଦେଇ ତଳଯାଏ ଯାଇ ପାରୁଛନ୍ତି । ତଳେ ବିରାଟ କକ୍ଷମାନଙ୍କରେ ସେହି ମିଙ୍ଗ୍‌କାଳର ରାଜା ଓ ରାଣୀମାନଙ୍କର ସମାଧି ରହିଛି ।

ଉପଲବ୍ଧ ତଥ୍ୟରୁ ଜଣାପଡ଼ୁଛି ଯେ ଏହି ସ୍ଥାନରେ ଏହିପରି ମୋଟ ତେରଗୋଟି ସମାଧି ମାଟିତଳେ ରହିଛି । ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେବଳ ଦୁଇଗୋଟିର ସନ୍ଧାନ ମିଳିପାରିଛି ଓ ଖୋଦନଦ୍ୱାରା କେବଳ ଗୋଟିକର ଆବିଷ୍କାର କରାଯାଇଛି । ଇତିହାସରେ ସମାନ୍ତର ବାହାର କରୁଥିବା ଇତିହାସ ଗ୍ରନ୍ଥମାନେ କହନ୍ତି ଯେ ଭାରତବର୍ଷର ଲୋଦୀ ବଂଶର ରାଜାମାନଙ୍କ ପରି ମିଙ୍ଗ୍ ବଂଶର ରାଜାମାନେ ମଧ୍ୟ ମୃତ୍ୟୁପୂର୍ବରୁ ନିଜର ସମାଧିସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ୱୟଂ ତିଆରି କରି ଦେଉଥିଲେ । ଯେଉଁ ସମାଧିଟି ଖୋଲା ହୋଇଛି ଓ ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ଲାଗି ଏକ ଦର୍ଶନୀୟ ବସ୍ତୁରୂପେ ଖୋଲି ଦିଆଯାଇଛି, ସେଇଟି ହେଉଛି ସମ୍ରାଟ ଓ୍ୱାନ୍ ଲି ଙ୍କର ସମାଧି । ଓ୍ୱାନ୍ ଲି ମାତ୍ର ବାଇଶ ବର୍ଷ ବୟସର ହେବାବେଳକୁ ହିଁ ଆପଣାଲାଗି ଏହି ସମାଧି-ଗୃହର ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଇଥିଲେ । ଠିକ୍ ଲୋଦୀ ଏବଂ ତାଙ୍କପରେ ରାଜତ୍ୱ କରିଥିବା ଅନେକ ମୋଗଲ ଶାସକମାନଙ୍କ ପରି ହୁଏତ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ସର୍ବଦା ଆଶଙ୍କା କରୁଥିଲେ ଯେ, ସେହିମାନେ ହିଁ ନିଜର ସମାଧିସ୍ଥାନ ଗୁଡ଼ିକୁ ଯଥାର୍ଥ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ସହିତ ନିର୍ମାଣ କରାଇ ପାରିବେ । କାରଣ, ସେମାନଙ୍କ ଅନ୍ତେ ସେମାନଙ୍କୁ ସ୍ମରଣ କରି ଯିଏ ହୁଏତ ସେମାନଙ୍କର ସମାଧି ନିର୍ମାଣ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିବ, ସିଏ କଦାପି ସେତେ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ସହିତ କାର୍ଯ୍ୟଟିକୁ କରାଇବ ନାହିଁ । ହଁ, ଭାରତବର୍ଷର ମୋଗଲ ସମ୍ରାଟମାନଙ୍କ ପରି ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ହୁଏତ ଭୟ କରୁଥିଲେ ଯେ, ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଭରାଣ ହିଁ ହେବେ । କହିବା ବାହୁଲ୍ୟ, ମୋଗଲ ଅମଳର ଅନେକ ଯୁବରାଜ ପୂର୍ବତନ ରାଜାମାନଙ୍କୁ ହତ୍ୟା ଅଥବା ବନ୍ଦୀ କରି ରାଜସିଂହାସନକୁ ଦଖଲ କରିଛନ୍ତି ।

ମାଟିତଳେ ଆମେ କକ୍ଷ ପରେ କକ୍ଷ ଅତିକ୍ରମ କରି ଯାଉଥାଉ । ସେ କାଳରେ ରାଜାମାନେ ସମ୍ଭବତଃ ବୃହତ୍ ଆକାରରେ ହିଁ ଅତିବେଶୀ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିଲେ । ସାଧାରଣ ମଣିଷ ଓ ସେମାନଙ୍କର ସାଧାରଣ ଗୃହଗୁଡ଼ିକର ଆକାର ତଥା ପରିସର ଯେତିକ, ରାଜ୍ୟାଧିକାରୀ ରାଜାମାନଙ୍କର ଗୃହର ଆକାର ତା'ଠାରୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ ବଡ଼ ବୋଲି ଦେଖା ନଗଲେ ଏହି ସଂସାରରେ ସେମାନେ ସାଧାରଣ ସର୍ବଜନଠାରୁ ମୋଟେ ବଡ଼ ବୋଲି ଅନୁଭୂତ ହେବନାହିଁ ବୋଲି ରାଜାମାନେ ଚିରକାଳ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିଲେ । ମିଙ୍ଗ୍-ବଂଶୀୟ ସମାଧିସ୍ଥଳର ହତାଟି ଆରମ୍ଭ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରାୟ ମାଇଲକ ପୂର୍ବରୁ ରାସ୍ତାର ଦୁଇ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ପଥରର ବହୁସଂଖ୍ୟକ ବୃହଦାକାର ମୂର୍ତ୍ତି ଦେଖିବାକୁ ମିଳନ୍ତି । କେଉଁଠି ଘୋଡ଼ା, କେଉଁଠି ହାତୀ, ଆଉ କେଉଁଠି ଓଟ ଓ ଦୁଣି ଆଉ କେଉଁଠାରେ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର-ସଜ୍ଜିତ ସେନାପତି ଅଥବା ଦେହରକ୍ଷକ—ଏହିପରି ନାନା ମୂର୍ତ୍ତି । ଆଗରେ ଆହୁରି ବଡ଼ କରି କିଛି ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି ବୋଲି ଧାରଣା ଦେବାଲାଗି ସମ୍ଭବତଃ ଏଗୁଡ଼ିକ ଏହିପରି ଭାବରେ ତିଆରି ହୋଇ ରହିଥିଲେ । ମାତ୍ର ଯେଉଁ ସର୍ବବୃହତ୍ ମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ବାହାରେ ଏତେ ଏତେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରା ହୋଇଥିଲା, ସେମାନେ ସ୍ୱୟଂ ଯେ ମାଟିତଳେ ରସାତଳରେ ଯାଇ ରହିଥିବେ,

ସେକଥା ମୁଁ ଆଦୌ କଳ୍ପନା କରିନଥିଲି । ଭୂଗର୍ଭରେ କେତେ ଦୃଢ଼ ଓ ବୃହତ୍ ହୋଇ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିବା କକ୍ଷଗୁଡ଼ିକରେ ଧାତୁନିର୍ମିତ କେତେ କେତେ ପାତ୍ର, ସିନ୍ଦୁକ, ସିଂହାସନ ପ୍ରଭୃତି ଦେଖି ମୁଁ ଭାବୁଥିଲି, ଯେଉଁମାନେ ବଡ଼ ଓ ଆଡ଼ମ୍ବର ବଡ଼ ନଦେଖିଲେ ଅଦୌ ବସି-ପାରିବେ ବୋଲି ମୋତେ ଭାବି ପାରୁନ୍ତି ନାହିଁ, ସେମାନେ ପୁଣି ଭୂଗର୍ଭରେ ଲୁଚି ରହି ପାରିଲେ ଯାଇ ଶାନ୍ତିରେ ରହିପାରିବେ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କି କରନ୍ତି କାହିଁକି ?

ଯେଉଁଠାରେ ବୃହଦାକାର ରକ୍ଷାପାତ୍ରମାନଙ୍କରେ ରାଜା ଓ ରାଣୀମାନଙ୍କର ଅବଶେଷମାନ ସୁରକ୍ଷିତ ହୋଇ ରହିଥିଲା, ସେହି ଅସଲ ବିଖବ୍ରିଟିର କାନ୍ଥରେ ଚୀନ୍-ଭାଷାରେ କ'ଣ ସବୁ ଲେଖା ହୋଇଥିଲା । ସେଗୁଡ଼ିକ ଏବର ଲେଖା,—ପୁରାତନ ଚୀନ୍ ପ୍ରତି ନୂତନ ଚୀନ୍‌ର ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତାକୁ ବ୍ୟକ୍ତ କରି ପରିଦର୍ଶକ ମାନଙ୍କର ଗୋଚର ନିମନ୍ତେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସେଠାରେ ପ୍ରଦର୍ଶିତ କରାଯାଇଛି । ଏହି ସବୁକିଛି ବୃହତ୍ ସମ୍ଭାର ଓ ଆୟୋଜନକୁ ଏକ ସ୍ଥିର ରୂପ ଦେବାରେ କେତେ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଥିଲା, ଅଙ୍କରେ ତାହାର ହିସାବ କରାଯାଇଛି ଓ କୁହାଯାଇଛି ଯେ, ଏଥିରେ ଯେତେ ପରିମାଣର ଅର୍ଥ ଖରଚ ହୋଇଛି, ତଦ୍ୱାରା ଦଶଲକ୍ଷ ମଣିଷଙ୍କୁ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭୋଜନ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇ ପାରିଥାନ୍ତା । ଆପଣାର ମୃତକୁ ବଡ଼ ବଡ଼ ପ୍ରସ୍ତର କାର୍ଯ୍ୟ ଭିତରେ ସାଇତି କରି ରଖିବା ଅପେକ୍ଷା ଜୀଅନ୍ତା ଅଥଚ ଭୋକିଲା ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଦେବା ଯେ ଏକ ଅଧିକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କାର୍ଯ୍ୟ, ଏତକ କହି ନୂତନ ପୁରାତନ ସମ୍ମୁଖରେ ନିଜର ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତାକୁ ବ୍ୟକ୍ତ କରୁଥିଲା । ଏହି ସମାଧିସ୍ଥାନଟିକୁ ନିର୍ମାଣ କରିବା ପାଇଁ ସେତେବେଳେ ରାଜ୍ୟଯାକରୁ କେତେ କେତେ ମଣିଷଙ୍କୁ ଅଡ଼ାହୋଇ ଏଠାକୁ ଅଣା ଯାଇଥିବ ଓ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ କଳାତ୍ମକ ଭାବରେ ନିର୍ମାଣବିଦ୍ୟା ଓ ମନୁଷ୍ୟଶ୍ରମକୁ କାମରେ ଲଗା ଯାଇଥିବ । କ୍ଷମତାକୁ ପଥର ପରି ଅମର କରି ରଖିବାକୁ କ୍ଷମତାଧୀନମାନେ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଏହିପରି କେତେ ଚେଷ୍ଟା କରି ଆସିଛନ୍ତି । ସେ କାଳରେ କରୁଥିଲେ, ଆମର ଏ କାଳରେ ମଧ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି । ପ୍ରଣାଳୀ ବଦଳି ଯାଇଛି ସିନା, ମାତ୍ର ତଥାପି ଖୋଇଟା ଆଦୌ ବଦଳିନାହିଁ । ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ତୃତୀୟ ଶତାବ୍ଦୀରେ ପ୍ରାଚୀନ ଚୀନ୍‌ର ଯେଉଁ ସମ୍ରାଟ ଦେଶର ଉତ୍ତର ସୀମାରେ କେତେ ହଜାର କୋଶ ଦୀର୍ଘର ସେହି ବିଶ୍ୱବିଶ୍ରୁତ ବୃହତ୍ ଏବଂ ପ୍ରଶସ୍ତ ଉଚ୍ଚ ପ୍ରାଚୀରଟିକୁ ନିର୍ମାଣ କରାଇଥିଲେ, ସେତେବେଳେ ରାଜ୍ୟର ମୋଟ ଦୁଇ କୋଟି ମଣିଷଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ତିନିଲକ୍ଷ ଲୋକଙ୍କୁ ହିକାଳ ସେହି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆଣି ଲଗା ଯାଇଥିଲା । ବଡ଼ ବଡ଼ ପଥରଖଣ୍ଡକୁ କାଟି ହାତରେ ବୋହି ଆଣିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା ଏବଂ ପ୍ରାଚୀର ଉପରେ ଯେଉଁ ଇଟାକାମ ହୋଇଛି, ସେଥିରେ ଲାଗିଥିବା ଇଟାଗୁଡ଼ିକୁ ସେଠାରୁ ବହୁଦୂରରେ ଅବସ୍ଥିତ ସମତଳ ଅଞ୍ଚଳରେ ତିଆରି କରି ଏଯାଏ ଆଣିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା । ଏହିପରି ଭାବରେ ବହୁଜନଙ୍କର ଶ୍ରମରେ ରାଜ୍ୟଶାସକଙ୍କର ପ୍ରୀତ୍ୟର୍ଥେ ପ୍ରାୟ ଷୋହଳହଜାର କିଲୋମିଟର ଦୀର୍ଘର ସେହି ପ୍ରାଚୀରଟିକୁ ନିର୍ମାଣ କରା ଯାଇଥିଲା ।

ରମଣୀୟ ହାଙ୍ଗ୍‌ଝୁଓ ସହରରେ ଥିଲାବେଳେ ଆମେ ଦୁଇଟି ପ୍ରାଚୀନ କୀର୍ତ୍ତି ଦେଖିବାକୁ ଯାଇଥିଲୁ । ଗୋଟିକର ନାମ ହେଉଛି 'ଷଡ଼ସମତାର ପାଗୋଡ଼ା' ଏବଂ ଆରଟି ଲିଙ୍ଗ୍‌ ୟିନ୍‌ ବୌଦ୍ଧ ମନ୍ଦିର । ଦ୍ୱିତୀୟଟିର ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ନାମ Retreat of the Soul. ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ତତ୍କାଳୀନ ପରିଭାଷାରେ ଆମେ ତାହାକୁ 'ଆତ୍ମାଶ୍ରମ' ବୋଲି ଅନୁବାଦ କରିପାରିବା । ଷଡ଼ସମତାର ପାଗୋଡ଼ାଟି ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ୧୮ଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ମୁଙ୍ଗ୍‌ ବଂଶର ରାଜତ୍ୱ କାଳରେ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିଲା । ତେରଗୋଟି ମହଲା ବିଶିଷ୍ଟ ଏହି ପାଗୋଡ଼ାର ଉଚ୍ଚତା ହେଉଛି ଷାଠିଏ ମିଟର । ଭିତରେ ସବା ଉପରକୁ ଯାଇ ପାରିବାଲାଗି ସିଡ଼ି-ବାଟ ରହିଛି । ଉପରକୁ ଉଠି ଚାରିଆଡ଼କୁ ଅନାଇଲେ ଦିଗଗୁଡ଼ିକୁ ଏକାବେଳେକେ ଏକ ସମସ୍ତ ପରିବ୍ୟାପ୍ତି ଦେଇ ଯେଉଁ ଦୃଶ୍ୟଛବିଟି ଅନ୍ତର ଭିତରେ ଫୁଟି ଉଠୁଛି, ତାହାକୁ ପ୍ରକୃତରେ ସମତା ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ଇତିହାସର ଯାବତୀୟ କଥାକୁ ବୁଝାଇ ଦେଉଥିବା ଗାଇଡ଼ ବନ୍ଧୁଜଣକ କହିଲେ, ଏହି ଛଅଟିଯାକ ସମତା ହେଉଛି : ଦେହର ସମତା, ବାକ୍‌ର ସମତା, ବ୍ୟକ୍ତ କରୁଥିବା ମତର ସମତା, ଭାବନାର ସମତା, ଲୋଭ ସମ୍ବରଣରେ ସମତା, ଓ ସମ୍ପଦ ଭୋଗର ସମତା । ଭାରତୀୟ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ବଜ୍ରଯାନ ଯୁଗରେ ଯେତେବେଳେ ଭାବଗୁଡ଼ିକର ମୂର୍ତ୍ତିକଳ୍ପନା କରା ଯାଇଥିଲା, ସେତିକବେଳେ ସେହି ଧର୍ମର ଅନୁଷ୍ଠାନିକ ଶରୀରଟି ଚୀନ ଦେଶରେ ଯାଇ ପ୍ରବେଶ କରିଥିଲା । ଭାବର ମୂର୍ତ୍ତିସଂସ୍କରଣ ଗୁଡ଼ିକ ସେତେବେଳେ ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ଏହିପରି ସ୍ଥୂଳରୂପ ଧାରଣ କରିଥିଲା ।

'ଆତ୍ମାଶ୍ରମ' ବା ଲିଙ୍ଗ୍‌ ୟିନ୍‌ ବୌଦ୍ଧପୀଠ ପଛରେ ଜଣେ ଭାରତୀୟ ବୌଦ୍ଧ ଭିକ୍ଷୁଙ୍କର ଉପାଖ୍ୟାନ ସଂଲଗ୍ନ ହୋଇ ରହିଛି । ଚୀନ୍‌ ଦେଶକୁ ପରିବ୍ରଜନରେ ଆସିଥିବା ସେହି ଭିକ୍ଷୁ ଯେତେବେଳେ ଏହି ସ୍ଥାନରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ, ସେତେବେଳେ ଏଠାରେ ଥିବା ପର୍ବତଟିକୁ ଦେଖି ତାଙ୍କର ଭାରତବର୍ଷର ଗୃଧ୍ରକୂଟ ପର୍ବତର କଥା ମନେ ପଡ଼ିଗଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଚୀନ୍‌ ଭାଷାରେ ପାହାଡ଼ଟିର ଯେପରି ନାମକରଣ କରାଯାଇଛି, ସେହି ଅନୁସାରେ ଏହାର ନାମ ହେଉଛି, 'The Hill that no one Knows' । ପର୍ବତର କାନ୍ଥରେ ପ୍ରାୟ ତିନିଶହ ବୁଦ୍ଧମୂର୍ତ୍ତି ଖୋଦିତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ତତ୍କାଳୀନ ସମ୍ରାଟଙ୍କୁ ପ୍ରସନ୍ନ କରାଇ ସେହି ଭିକ୍ଷୁ ଏହିସବୁ ମୂର୍ତ୍ତିର ନିର୍ମାଣ କରାଇଛନ୍ତି । ପର୍ବତ-ଗାତ୍ରରେ ଥିବା ଏହି ମୂର୍ତ୍ତିଗୁଡ଼ିକର ବିଭିନ୍ନ ନାମ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଯଥା, ହସହସ ବୁଦ୍ଧ, ଧନପତି ବୁଦ୍ଧ ଇତ୍ୟାଦି । କେଉଁ ଫଳ ବା ଅଭୀଷ୍ଟର ପ୍ରାପ୍ତି ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କେଉଁ ବୁଦ୍ଧଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସିବାକୁ ହୁଏ, ସେହି ବିଷୟରେ କାଳକ୍ରମେ ଏକ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ମଧ୍ୟ ତିଆରି ହୋଇ ଯାଇଛି । ସେପାଖରେ ପର୍ବତ ଗାତ୍ରର ବୁଦ୍ଧମୂର୍ତ୍ତିମାନେ, ଏପାଖରେ ପାଗୋଡ଼ା ଶୈଳୀ ଅନୁସାରେ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିବା ଦୁଇଟି ସୁଦୃଶ୍ୟ ଉଚ୍ଚ ମନ୍ଦିର । ଗୋଟିଏ ମନ୍ଦିରକୁ ଅରଟିର ମୂର୍ତ୍ତିଶାଳା ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ଅବଶ୍ୟ ଏକଥା ଠିକ ଯେ

ଦୁଇଟିଯାକ ମନ୍ଦିର ମଝିରେ ଏକ ଦୀର୍ଘ ବ୍ୟବଧାନ ରହିଛି । ମନ୍ଦିର ଦୁଇଟିକୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ଗୋଟିଏ ବୌଦ୍ଧବିହାର ମଧ୍ୟ ଅଛି । ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ଚତୁର୍ଥ ଶତାବ୍ଦୀ ଆରମ୍ଭରେ ଏହି ବିହାରର ନିର୍ମାଣ ହୋଇଥିଲା ବୋଲି ବନ୍ଧୁମାନେ କହିଲେ ।

ସେ ପାଖରେ ଯେଉଁ ପର୍ବତଟିର କାନ୍ଥରେ ବୁଦ୍ଧମୂର୍ତ୍ତିମାନ ଖୋଦା ହୋଇଛି, ଶାସ୍ତ୍ରରେ ତାହାର ନାମ ହେଉଛି, The Peak that flew from afar,— ଅନେକ ଦୂରରୁ ଏଠାକୁ ଉଡ଼ି ଆସିଥିବା ଗିରିଶୃଙ୍ଗ । ଏହି ମୂର୍ତ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ସେଥିରେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ଦଶମରୁ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଶତାବ୍ଦୀ ମଧ୍ୟରେ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିଲେ ବୋଲି ଅନୁମାନ କରାଯାଉଛି । ପ୍ରଥମ ମନ୍ଦିରଟି, ଯାହାକୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ମନ୍ଦିରର ମୁଖଶାଳା ବୋଲି କୁହାଯିବ, ସେଥିରେ ଚାରିଜଣ ଦିଗପାଳ ରହିଛନ୍ତି । ଚାରି ଦିଗପାଳ ହେଉଛନ୍ତି ଚାରୋଟି ଗୁଣର ପ୍ରତୀକ : ଶାନ୍ତି, ସୁଖ, କ୍ରୋଧ ଏବଂ ଦଣ୍ଡର ପ୍ରତୀକ । ଯେଉଁ ଦିଗପାଳଙ୍କୁ ଶାନ୍ତିର ପ୍ରତୀକ ବୋଲି କୁହା-ଯାଉଛି, ସିଏ ହାତରେ ଗୋଟିଏ ସିତାର ଧରିଛନ୍ତି । ଚାରି ଦିଗପାଳ ହେଉଛନ୍ତି ଚାରୋଟିଯାକ ଦିଗର ପାଳକ । ମାତ୍ର ଏମାନଙ୍କୁ ଯୋଡ଼ିଏ ଯୋଡ଼ିଏ କରି ମନ୍ଦିରର ଦୁଇ ଦିଗରେ ସ୍ଥାପିତ କରି ରଖାଯାଇଛି । ମୁଖଶାଳାର ମଝିରେ ଯାହାଙ୍କର ଆସ୍ଥାନ, ସିଏ ହେଉଛନ୍ତି ହାସ୍ୟମୟ ବୁଦ୍ଧ ବା ହସହସ ବୁଦ୍ଧ । ଗମ୍ଭୀର ମୁଦ୍ରାର ଧ୍ୟାନସ୍ଥ ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧମୂର୍ତ୍ତିକୁ ଚୀନ୍‌ରେ କେଉଁ କାରଣରୁ ବା କିପରି ଆବଶ୍ୟକତାର ପ୍ରଭାବରେ ପଡ଼ି The Laughing Buddhaରେ ଯେ ପରିଣତ କରି ଦିଆଯାଇଛି, ତାହାର ଏକ ନୈକାସ୍ତତ-ଭିତ୍ତିକ ଅଧ୍ୟୟନ କରାଯିବା ଉଚିତ । ତେବେ, ଭାରତୀୟ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଚୀନ୍ ଭିତରକୁ ପ୍ରଚାରିତ ହୋଇ ଆସିବା ପରେ କାହିଁକି ଓ କିପରି ଏକ ଭିନ୍ନ ଅଥଚ ସ୍ଥାନୀୟ ରୂପରେ ଉକୁଟି ଯାଇଥିଲା, ଆମକୁ ସେହି ବିଷୟରେ ହୁଏତ ଏକ ରହସ୍ୟ ମିଳିଯାଇ ପାରିବ ।

ପ୍ରଧାନ ମନ୍ଦିରକକ୍ଷରେ ଶାକ୍ୟମୁନିଙ୍କର ଏକ କାଷ୍ଠନିର୍ମିତ ବୃହଦାକାର ମୂର୍ତ୍ତି । କାଠର ମୂର୍ତ୍ତି ଉପରେ ସୁନାପାତର ଛୁଆଣି ହୋଇଛି । ମନ୍ଦିର ଭିତରେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ବୌଦ୍ଧ ସିଦ୍ଧମାନଙ୍କର ମୂର୍ତ୍ତି । ଅନ୍ୟମାନେ ଯେଉଁମାନେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସିଦ୍ଧିଲାଭ କରି-ନାହାନ୍ତି, ସେମାନେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ଅବସ୍ଥାରେ ଅଛନ୍ତି । ସିଦ୍ଧିପ୍ରାପ୍ତମାନେ ଉପବିଷ୍ଟ ଅବସ୍ଥାରେ । ଶାକ୍ୟମୁନିଙ୍କର ଠିକ୍ ପଶ୍ଚାଦ୍‌ଭାଗରେ କରୁଣା ଦେବୀ । ସାଧାରଣ ଭାବରେ ତୁଳନା କରି ଦେଖିଲେ ତାଙ୍କର ମୂର୍ତ୍ତିଟି କୌଣସି କାଥୋଲିକ୍ ଗୀର୍ଜାର ମାଆ ମେରୀଙ୍କର ମଡେଲରେ ତିଆରି ହୋଇଥିବା ପରି ବୋଧ ହେଉଛି । କରୁଣା ଦେବୀଙ୍କୁ ଘେରି ସେହି କାନ୍ଥ ଉପରେ ବହୁସଂଖ୍ୟକ ସିଦ୍ଧଙ୍କର ମୂର୍ତ୍ତି । କେତେକ ସିଦ୍ଧଙ୍କ ପାଖରେ ଜଣେ ଜଣେ ବାଳକ ମଧ୍ୟ ରହିଛନ୍ତି । ଦେବୀ କରୁଣାଙ୍କ ପାଖରେ ବି ସେହିପରି ଜଣେ ବାଳକ । କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ରହିଛି ଯେ, ଆପଣାର ଦୁଷ୍ଟ ସ୍ୱଭାବ ହେତୁ ଯେଉଁ ବାଳକଟି ତାହାର ପାଖରେ ସାଧୁ ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ, ତାହାକୁ ସ୍ୱୟଂ କରୁଣା ଦେବୀ ଆଦର ନେଲେ । ତାକୁ

କରୁଣାଦ୍ୱାରା ସାଧ କଲେ । ବିହାରଟିରେ ସେହି ପ୍ରାଚୀନ କାଳ ପରି ଏବେ ମଧ୍ୟ ଭିକ୍ଷୁ ଓ ଭିକ୍ଷୁଣୀମାନେ ବାସ କରୁଛନ୍ତି ।

ପୃଥିବୀର ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଭ୍ୟତାର ଆଦିମତମ କାଳରେ ଯେତେବେଳେ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଭୟ ଏବଂ ବିସ୍ମୟଭାବର ଭାବନା ଓ ଆବେଗମାନ କ୍ରମଶଃ ନାନା ସାମୂହିକ ଅନୁଷ୍ଠାନକତା ମଧ୍ୟକୁ ଦାନା ବାନ୍ଧି ଆସିଲା, ସେତେବେଳେ ପ୍ରାୟ ସବୁଠାରେ ସେଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ରବ୍ୟାତ୍ମବୋଧୀ ନାନାବିଧ ପୂଜା ଏବଂ ଉପାସନାରେ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ଲାଭ କରୁଥିଲା । ଧର୍ମର ଅଭିନବତର ସଂସ୍କରଣଗୁଡ଼ିକର ଉଦ୍ଭାବନ ମଧ୍ୟରେ ସେଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରକରଣ ମଧ୍ୟ ନାନାଭାବେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ପ୍ରାଚୀନ ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ଠିକ୍ ସେହି ପ୍ରସଙ୍ଗଟିକୁ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବା । ସେଠାରେ ଲୋକମାନେ ପୂଜା କରୁଥିବା ଠାକୁରମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ବହୁସଂଖ୍ୟକ ଥିଲେ । ସେମାନେ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବା ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବସ୍ତୁ ପଛରେ ଜଣେ ଜଣେ ଦେବତା ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ସେମାନେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିଲେ ଓ ସେମାନଙ୍କର ପୂଜା କରୁଥିଲେ । ଏହିପରି ଭାବରେ, ଦ୍ୱାର-ଦେବତା ରୋଷେଇ ଘରର ଦେବତା, ବୃଷ୍ଟି-ଦେବତା, ପର୍ବତ-ଦେବତା, କୃପା ପ୍ରଦାନ କରିବାର ଦେବତା,—ସେମାନେ କେତେ କେତେ ଠାକୁରଙ୍କ ଆଶ୍ରା କରି ରହିଥିଲେ । ସେହି କାଳରୁ ଚୀନ୍‌ରେ ବୃକ୍ଷ ପୂଜାର ପ୍ରଚଳନ ହୋଇ ଆସିଛି । ଭାରତବର୍ଷ ପରି ସେଠାରେ ବଟବୃକ୍ଷ ଅର୍ଥାତ୍ 'ଯୁଙ୍ଗ୍‌ଶୁ'ର ପ୍ରଚଳନ ଥିଲା । ଭାରତବର୍ଷ ଏବଂ ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନେକ ଦେଶ ପରି ସେଠାରେ ସର୍ପପୂଜାର ମଧ୍ୟ ଏକ ପରମ୍ପରା ରହିଥିଲା । କେତେ ଲୋକ କଚ୍ଛପର ପୂଜା ମଧ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ଏଗୁଡ଼ିକ ଯେ କେବଳ ସେହି ପୁରାତନ ଶତାବ୍ଦୀମାନଙ୍କରେ ରହିଥିଲା, ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ହୁଏତ ଏହି ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରଥମ କେତେ ଦଶକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହିଥିଲା । ପ୍ରାୟ ସେହି ପ୍ରାଚୀନ କାଳରୁ ହିଁ ଏହିସବୁ ଜଡ଼ ତଥା ଦ୍ରବ୍ୟ ଉପାସନାର ସମାନ୍ତର ଭାବରେ କନ୍‌ଫ୍ୟୁସିଅସ୍ ଏବଂ ଲାଓ ତ୍ସେଙ୍କର ମାର୍ଗ ଏବଂ ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ରହିଥିଲା । ଉଚ୍ଚତର ବର୍ଗମାନେ ହିଁ ଏଗୁଡ଼ିକର ଆଚରଣ କରୁଥିଲେ । ତାଓ ଧର୍ମରେ କ୍ରମେ ଅନେକ ଅଲୌକିକତା ପଶି ଉଭୟ କେତେକ ଗୁହ୍ୟ ସଂପ୍ରଦାୟ ତଥା ସାଂପ୍ରଦାୟିକତାକୁ ମଧ୍ୟ ଜନ୍ମ ଦେଇଥିଲା । ଏହିସବୁର ପୃଷ୍ଠଭୂମି ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଏସିଆ ଓ ବ୍ରହ୍ମଦେଶ ବାଟେ ଭାରତବର୍ଷରୁ ବଜ୍ରଯାନ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଆସି ଏକ ଧର୍ମ ସାଂସ୍କୃତିକ ଉପରୋପଣ ଫଳରେ ଏକ ସ୍ଥାନୀୟ ମିଶ୍ରରୂପ ଧାରଣ କରିଥିଲା ଏବଂ ସେହିପରି ବିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇଥିଲା । ମହମ୍ମଦଙ୍କର ଜୀବଦ୍ଦଶାରେ ଇସ୍‌ଲାମଧର୍ମ ଚୀନରେ ପ୍ରବେଶ କରିଥିଲା । ସେହି ସମୟରେ କାଣ୍ଟନ୍‌ରେ ମୁସଲମାନ ଧର୍ମରେ ଦୀକ୍ଷିତ ହୋଇଥିବା ଗୋଷ୍ଠୀଟିକୁ ଯେଉଁ ମସ୍‌ଜିଦ ନିର୍ମାଣ କରିବାର ଅନୁମତି ମିଳିଥିଲା, ତାହା ତେରଶହ ବର୍ଷର ପୁରୁଣା । ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମ-ଇତିହାସର ଏକାବେଳକେ ଆଦ୍ୟ କାଳରେ ନେଷ୍ଟୋରିଅନ୍

ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ୍‌ମାନେ ଚୀନଦେଶକୁ ଆସିଥିଲେ; ତା’ପରେ ସେଣ୍ଟୁନ୍‌ମାନେ ଆସିଲେ । ଏମାନଙ୍କ-ଦ୍ୱାରା ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମର କାଥୋଲିକ୍ ଶାଖାଟି ମଧ୍ୟ ଚୀନ୍‌ରେ ପ୍ରବେଶକଲା । କାଳକ୍ରମେ ପ୍ରୋଟେଷ୍ଟାଣ୍ଟ୍‌ମାନେ ମଧ୍ୟ ଆସିଲେ ଓ ଧର୍ମପ୍ରଚାର କଲେ । ଏହି ଯାବତୀୟ ଧର୍ମପ୍ରବର୍ତ୍ତନର ସ୍ମାରକରୂପେ ମନ୍ଦିର, ମସ୍‌ଜିଦ ଓ ଗୀର୍ଜାମାନ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଚୀନ୍‌ରେ ରହିଛି । ପ୍ରାଚୀନ ତଥା ମଧ୍ୟ ଯୁଗରେ ସଂପ୍ରଦାୟ ସଂପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟରେ ନାନା ବାଦ ଓ ବିବାଦ ମଧ୍ୟ ଲାଗିଛି । ରାଜପୃଷ୍ଠପୋଷକତାର ଇନ୍ଧନ ପାଇ ସେହି ବିବାଦ ବେଳେବେଳେ ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ ମଧ୍ୟ ହୋଇ ଉଠିଛି । ମାତ୍ର ବର୍ତ୍ତମାନ ସେହି ବିବାଦର ଅବସାନ ଘଟିଲାଣି । ମନ୍ଦିରାଦି ଦେବସ୍ଥାନ-ଗୁଡ଼ିକ ବର୍ତ୍ତମାନ ସରକାରୀ ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱ ବିଭାଗର ଦାୟିତ୍ୱାଧୀନ ହୋଇ ରହିଛି ।

ଚୀନ ଦେଶର ଅଧିକାଂଶ ଦେବସ୍ଥାନ ବର୍ତ୍ତମାନ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଦର୍ଶନୀୟ ସ୍ଥାନରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି । ଉପାସକମାନେ ସେଠାରେ ଉପାସନା କରିବାଲାଗି ଯାଉଛନ୍ତି ସତ, ତାଠାରୁ ଅନେକ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାର ଲୋକ ମୂଳତଃ ଦର୍ଶକ ହିସାବରେ ସେହି ପ୍ରାଚୀନ କୀର୍ତ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖିବାକୁ ହିଁ ଯାଉଛନ୍ତି । ସାଂପ୍ରତିକ ଚୀନର ସଂବିଧାନ ଅନୁସାରେ ଧର୍ମ ବିଶ୍ୱାସର କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିର ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ୱାଧୀନତା ରହିଛି । ଜଣେ ନାଗରିକ ନିଜର ବିବେକ ବା ଇଚ୍ଛା ଅନୁସାରେ ଯେ କୌଣସି ଧର୍ମରେ ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରିବ; ବା, ସିଏ ଇଚ୍ଛା କଲେ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଧର୍ମରେ ବା ଆଦୌ କୌଣସି ଧର୍ମରେ ବିଶ୍ୱାସ ନକରି ମଧ୍ୟ ପାରିବ, ଦେଶର ସମ୍ବିଧାନ ତାକୁ ସେହି ନିର୍ବାଚନର ସ୍ୱାଧିନତା ପ୍ରଦାନ କରିଛି । ଏବଂ, ଯେଉଁମାନେ କୌଣସି ଏକ ଧର୍ମରେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ନାହିଁ ଅଥବା ଆଦୌ କୌଣସି ଧର୍ମରେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତିନାହିଁ,ମନ୍ଦିର, ଗୀର୍ଜା କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ ଧର୍ମସ୍ଥାନମାନଙ୍କୁ ଯାଇ ସେମାନେ କୌଣସି ନିରୀଶ୍ୱରବାଦର ମଧ୍ୟ ପ୍ରଚାର କରି ପାରିବେ ନାହିଁ ବୋଲି ବି ସମ୍ବିଧାନରେ ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିଛି । ବିଭିନ୍ନ ଅନୁଷ୍ଠାନିକ ଧର୍ମ ବିଷୟରେ ସେହି ଦେଶର ସରକାର ଏହିପରି ଏକ ନିରପେକ୍ଷ ନୀତି ଅବଲମ୍ବନ କରିଛନ୍ତି । ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ଆମ ପୁରୁଣା ମଣିଷମାନଙ୍କର ପୃଥିବୀରେ ଯେଉଁସବୁ ଧର୍ମର ପ୍ରସାର ଏବଂ ପ୍ରଚାର ହୋଇ ଆସିଛି, ସେସବୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମଣିଷଙ୍କୁ କେବଳ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭେକ ପିନ୍ଧାଇ ଛାଡ଼ି ଦେଇଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଗୋଡ଼ରେ ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମାର୍କାର ମୁଦ ପିନ୍ଧାଇ ଦେଇ ତାହାରିଦ୍ୱାରା ହିଁ ସବୁକିଛି ହୋଇଗଲା ବୋଲି ବିଚାର କରିଛନ୍ତି;ଅଥବା, ଖୁବ୍ ବେଶୀ ହେଲେ, ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଉପାସକମାନଙ୍କର ଏକ ପଲ ଭିତରେ ନେଇ ସାମିଲ କରି ଦେଇଛନ୍ତି । ମାତ୍ର,ଯେଉଁ-ଭଳି ଏକ ସ୍ୱାବଲମ୍ବନତା, ସ୍ୱୀକୃତି ଏବଂ ସମ୍ମାନର ପରିବେଶ ପାଇଲେ ଉପରର ଏହି ମଣିଷ ଭିତରୁ ଅସଲ ସମର୍ଥ ଓ ସଚେତନ ମଣିଷଟି ବାହାରି ଆସିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇବ ଓ ସାହସୀ ସହଯୋଗୀ ରୂପରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ସହିତ ଧାଡ଼ିରେ ଆସି ଠିଆ ହୋଇ ପାରିବ, ସେହିଭଳି ଏକ ପରିବେଶର ନିର୍ମାଣକୁ ମଧ୍ୟ ଅସଲ ଧର୍ମର କାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି ଏବେ ବିଚାର

ଜନ୍ମିଗଲଣି । ଏହିପରି ଏକ ମାର୍ଗରେ ଗଲେ ହୁଏତ ମଣିଷର ଅସହାୟତା ଯିବ, ଅସହାୟତା ଗୁଡ଼ାକ ଚାଲିଯାଉଥିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମଣିଷ ହୁଏତ ନିଜ ଭିତରୁ ନିଜର ଅସଲ ଧର୍ମଟିକୁ ଆବିଷ୍କାର କରି ପାରିବ ଓ ତାହାରି ଫଳରେ ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଯାବତୀୟ ଧର୍ମର ଅସଲ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇ ପାରିବ,—ଏବେ ପୃଥିବୀରେ ଏପରି ଏକ ଅନ୍ୟ ସ୍ୱପ୍ନ ଲାଗି ମଧ୍ୟ ଆଜି ଜନ୍ମିଗଲଣି । ଅତୀତର ଧର୍ମମାନେ କ୍ଷମତାର ହାତକୁ ଆସି ବାରବାର ମହତ୍ତ୍ୱ ହରାଇଛନ୍ତି ଓ ମଣିଷର ମହତ୍ତ୍ୱ ନେଇଛନ୍ତି । ଏହି ଅନ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିଟି ଯଦି ସ୍ୱୟଂ କ୍ଷମତାର କବଳରେ ପଡ଼ି ନଯାଏ, ତେବେ ହୁଏତ ତାହା ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ଲାଗି ଏକ ବିକଳ୍ପ ଯୋଗାଇ ଦେଇ ପାରିବ ।

ପ୍ରାଚୀନ ଚୀନରେ ପରସ୍ପର ସହିତ ଏକାନ୍ତ ଆଦାନପ୍ରଦାନ ଓ ପାରସ୍ପରିକ ନିର୍ଭର-ଶୀଳତାକୁ ଭିତ୍ତି କରି ବାସ କରୁଥିବା ମଣିଷମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଗ୍ରାମ-ଭାବନା ରହିଥିଲା, ଏକ ଅନ୍ତଃସ୍ୟୂତ ନିବିଡ଼ତା ରହିଥିବା ଗୋଷ୍ଠୀ-ଭାବନା ସାମାଜିକ ଗଢ଼ଣର ସକଳ ବିଷମତା ସତ୍ତ୍ୱେ ତଥାପି ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଏକ ଭାବଗତ ନୈକଟ୍ୟର ସୂତ୍ରରେ ବାନ୍ଧି ରଖିଥିଲା । ଗ୍ରାମଜୀବନର ଶାସନ ପ୍ରାୟ ସେହି ପାରମ୍ପରିକ ଭାବନାଟି ଅନୁସାରେ ହିଁ ଚାଲୁଥିଲା । ରାଜ୍ୟରେ ରାଜା ରହିଥିଲେ, ତାଙ୍କର ଏକ ରାଜକୀୟ ପ୍ରତିପତ୍ତି ମଧ୍ୟ ରହିଥିଲା, ମାତ୍ର ତାହା ମୁଖ୍ୟତଃ ରାଜଧାନୀରେ ହିଁ ରହୁଥିଲା । ସେହି ଶାସନ ଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରାୟ ଆକ୍ରାନ୍ତ କରି ପାରୁନଥିଲା । ଗୋଷ୍ଠୀଜୀବନର ଚଳଣିଗତ ଶାସନ ହିଁ ଅସଲ ଶାସନ ଥିଲା ଓ ସେହି ଶାସନର ବିବେକଟି ଅନୁସାରେ ସମସ୍ତ ଗ୍ରାମର ଜୀବନଧାରା ନିରୂପିତ ହେଉଥିଲା । ରାଜଧାନୀରେ ଥିବା କେନ୍ଦ୍ର-ସରକାର ଖଜଣା ଆଦାୟ କରିବାକୁ ନିଜର ରାଜସ୍ୱ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଠାଏ ଠାଏ ନିଯୁକ୍ତ କରି ରଖୁଥିଲେ । ସମ୍ରାଟଙ୍କର ସୈନ୍ୟବାହିନୀ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ସମୟରେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳଗୁଡ଼ିକର ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଗୋଟିଏ ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ରରୁ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ରକୁ ଯାଉଥିଲା । ଏହି କର୍ମଚାରୀ ଓ ସୈନ୍ୟବାହିନୀଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ହିଁ ତତ୍କାଳୀନ ଗ୍ରାମବାସୀ ଦେଶର ବା କେନ୍ଦ୍ରର ଔପଚାରିକ ସରକାରଟି ସହିତ ସେମାନଙ୍କର ପରୋକ୍ଷ ଭାବରେ ଏକ ସୂତ୍ର ହୁଏତ ରହିଛି ବୋଲି କେବେକେବେ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ । ଗ୍ରାମର ବିବାଦଗୁଡ଼ିକ ଗ୍ରାମରେ ହିଁ ମୀମାଂସିତ ହେଉଥିଲା । ଗ୍ରାମରେ ସର୍ବସମ୍ମତିକ୍ରମେ ଯେଉଁମାନେ ମୁଖ୍ୟ ବୋଲି ସ୍ୱୀକୃତ ହେଉଥିଲେ, ସେହିମାନେ ଗ୍ରାମବିବାଦ ଗୁଡ଼ିକର ନିଷ୍ପତ୍ତି କରି ଦେଉଥିଲେ । ଶହେରେ ପଞ୍ଚାନବେ ବିବାଦ ଏହିପରି ଭାବରେ ତୁଟୁଥିଲା । କଚେରୀଯାଏ ଯିବାଲାଗି କାହାରି ମନ ନଥିଲା,—ସାଧାରଣ ଲୋକେ ସେହି କଚେରୀଗୁଡ଼ିକୁ ସର୍ବଦା ଅତ୍ୟନ୍ତ ସନ୍ଦେହର ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖୁଥିଲେ ।

ସୈନ୍ୟ ବିଭାଗରେ ସୈନ୍ୟ ହୋଇ ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରିବା,—ପ୍ରାଚୀନ ଚୀନର ଲୋକଜୀବନରେ ତାହାକୁ ଏକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିକୃଷ୍ଟ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖା ଯାଉଥିଲା । ଦେଶର ସମର୍ଥ ବା ବୟଃପ୍ରାପ୍ତ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସୈନ୍ୟବାହିନୀ ଲାଗି ତାଲିମ ଦିଆଯିବ,—ଚୀନର ଦୀର୍ଘ

ପ୍ରାଚୀନ ଇତିହାସରେ ଆମେ ଏପରି କୌଣସି ପ୍ରଚଳନର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେଖିବାକୁ ହିଁ ପାଇବା ନାହିଁ । ସୈନ୍ୟର କାର୍ଯ୍ୟକୁ ସେହି ଦେଶରେ ପାରମ୍ପରିକ ଭାବରେ ଏକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ହୀନ ସ୍ତରର କାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି ବିଚାର କରି ଯାଉଥିଲା । ଅବସ୍ଥାଦ୍ୱାରା ନିତାନ୍ତ ବାଧ୍ୟ ନହେଲେ କେହି ସୈନ୍ୟ ରୂପେ ଯୁଦ୍ଧ ବିଭାଗରେ ଭର୍ତ୍ତି ହେବାକୁ ଯାଉନଥିଲେ । ଏହି ଶତାବ୍ଦୀର ତୃତୀୟ ଦଶକରେ ତତ୍କାଳୀନ ଜାପାନୀ ପ୍ରଭୁତ୍ୱ ଯେତେବେଳେ ନିର୍ମମ ଭାବରେ ଚୀନ୍-ଦେଶକୁ ଆକ୍ରମଣ କଲା ଓ ରାଜ୍ୟାଧିକାର ନାମରେ ଏକ ପାଶବିକ ଲୀଳା ଲଗାଇଦେଲା, ପ୍ରଧାନତଃ ତାହାର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ସ୍ୱରୂପ ଚୀନ-ଅଧିବାସୀମାନେ ନିଜକୁ ଅନ୍ୟପ୍ରକାରେ ମଙ୍ଗାଇଲେ, ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲେ ଓ ଆକ୍ରମଣର ପ୍ରତିରୋଧ କଲେ । ଚୀନା ସମାଜରେ ବହୁକାଳରୁ ଗୋଟିଏ ପ୍ରବାଦ ରହିଛି ଯେ, ଭଲ ଲୁହାରୁ ଭଲ ଜିନିଷମାନ ତିଆରି କରାଯାଏ, ସାମାନ୍ୟ କଣ୍ଟା ତିଆରି କରିବାରେ ତାକୁ କଦାପି କେହି ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ମନ କରେନାହିଁ । ଠିକ୍ ସେହିପରି ଅସଲ ଓ ଯୋଗ୍ୟ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ କେହି ସୈନ୍ୟବାହିନୀ ଭିତରେ ପୁରାଇ ସେମାନଙ୍କୁ କଦାପି ଯୁଦ୍ଧକାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟବହାର କରେନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍, ଯେଉଁ ଅଳ୍ପ ପାରଗମାନେ ଅନ୍ୟପ୍ରକାର କୌଣସି ଉପଯୁକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ସେହିମାନେ ହିଁ ସୈନ୍ୟବାହିନୀରେ ସୈନ୍ୟ ହେବାକୁ ଯାଆନ୍ତି ।

ନୂତନ ଚୀନର ନାନାବିଧ ଉଦ୍ୟମର ଭିତ୍ତିରୂପେ ଏହି ପୁରାତନ ଚୀନ୍‌କୁ ଖୁବ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଅନୁଭବ କରିହୁଏ । ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟ ଅନେକ ଦେଶରେ ମଧ୍ୟ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ବିପ୍ଳବ ହୋଇଛି ଓ ତା'ପରେ ସେହି ବିପ୍ଳବୀମାନେ ଦେଶକୁ ଅର୍ଥାତ୍ ସମାଜକୁ ଏକ ନୂତନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟରେ ଆଣି ପକାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି । ଚୀନ୍ ବ୍ୟତୀତ ଆଉ ସବୁଯାକ ଦେଶରେ ବିପ୍ଳବର ବାଣମାନେ ସହରରୁ ପେଶା ହୋଇଛନ୍ତି, ସହରରୁ ଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ ବିଦ୍ଧ କରିବା ଲାଗି ପେଶା ହୋଇଛନ୍ତି । ଚୀନ୍‌ର ବିପ୍ଳବ ଗାଆଁରୁ ସହରକୁ ଆସିଛି । ସେଥିଲାଗି ବିପ୍ଳବର ଅନେକ ସହରୀ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଚୀନ୍‌ରେ ପ୍ରାୟ ଅକାମୀ ବୋଲି ଘୋଷିତ ହୋଇଛି । ପ୍ରାଚୀନ ଚୀନ୍‌ର ଗ୍ରାମଜୀବନଗତ ସଂହତିଗୁଡ଼ିକ ଆଧୁନିକ ଚୀନ୍‌ର ଗ୍ରାମଗୋଷ୍ଠୀ ଓ ଗ୍ରାମବାସୀମାନଙ୍କୁ ଏକ ନୂତନ ଅଭିକ୍ରମ ମଧ୍ୟକୁ ଏକତ୍ର ହୋଇ ଆସିବାରେ ଅନେକ ସାହାଯ୍ୟ କରିଛି ଓ ଏକାଧିକ ଅନୁକୂଳତା ଯୋଗାଇ ଦେଇଛି । ମନୁଷ୍ୟର ମୂଳରେ ତା'ର ସ୍ଥାୟୀ ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ପରମ୍ପରାଗୁଡ଼ିକ ତଥାପି କେଡ଼େ ସହାୟକ ହୁଅନ୍ତି ଏବଂ ଏକ ସମର୍ଥ ଓ ଅନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟି ସମ୍ପନ୍ନ ନେତୃତ୍ୱ କିପରି ନୂତନ ନିର୍ମାଣରେ ବହୁ ଯୋଜନାରେ ସେହି ପରମ୍ପରାକୁ ମଧ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଫଳପ୍ରଦ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରିପାରେ, ଆଧୁନିକ ଚୀନ୍‌ର ବିଗତ ଚାରି ଦଶକର ବହୁ ବିପ୍ଳବମୟ ଇତିହାସ ଆମକୁ ବାରବାର ତାହାର ଏକ ସୂଚନା ଆଣି ଦେଇଯାଏ । ଚୀନ୍ ଦେଶର ବିପ୍ଳବ ଯେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପୂର୍ବପରୀକ୍ଷିତ ଧାରାର ଅନୁସରଣ ନକରି ଏକ ବିଶେଷ ଧାରାରେ ଗତି କଲା, ଏଣିକି ସେହି ବିପ୍ଳବକୁ ଅନୁସର

କରାଇ ନେଇଥିବା ମୂଳ ନେତୃତ୍ୱଟି ଯେ ସମାନ୍ତର ଅନ୍ୟ ବିପ୍ଲବଗୁଡ଼ିକରୁ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାରର ହେଲା, ଚୀନର ସ୍ଥାୟୀ ପରମ୍ପରାଗୁଡ଼ିକୁ ସେଥିଲାଗି ବହୁତ ଶ୍ରେୟଃ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏହି ଅଧ୍ୟାୟର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଭାଗଟିରେ ଆମେ ସେହି ବିକାଶ ଓ ବିବର୍ତ୍ତନର ବିଶେଷ ଧାରାଟିକୁ ତାହାର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପରିଚୟଗୁଡ଼ିକର ମାଧ୍ୟମରେ ଅବଲୋକନ କରିବା ପାଇଁ କିଞ୍ଚିତ୍ ଉଦ୍ୟମ କରିବା । ଚୀନ୍‌ରେ ଗତ ପ୍ରାୟ ଷାଠିଏ ବର୍ଷ ହେଲା ଯାହାସବୁ ଘଟିଛି ଓ ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟ ଯାହା ଘଟୁଛି, ସେହି ଅବଲୋକନଗୁଡ଼ିକଦ୍ୱାରା ଆମକୁ ଏହି ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକୁ ବୁଝିବାଲାଗି ଅନେକ ସୂଚନା ଅବଶ୍ୟ ମିଳିଯିବ ।

୨

ଚୀନ୍‌ରେ ଏକ ସାମୂହିକ ରାଜ୍ୟଶାସନ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବାର ଆରମ୍ଭ କାଳରୁ ହିଁ ସେଠାରେ ଏକଛତ୍ରଶାସନ ପ୍ରଚଳିତ ହୋଇଆସିଛି । ସାନ ସ୍ଥାନୀୟ ରାଜତନ୍ତ୍ର ଅଥବା ବୃହତ୍ତର ସାର୍ବଭୌମ ରାଜତନ୍ତ୍ର, ସେହି ଦେଶରେ ସର୍ବଦା ସମ୍ରାଟମାନେହିଁ ଶାସନ କରିଛନ୍ତି । ସେହି ସମ୍ରାଟମାନେ ନିଜକୁ "ସ୍ୱର୍ଗପୁତ୍ର" ବା ସିଧା ସ୍ୱର୍ଗରୁ ପ୍ରେରିତ ହୋଇ ମର୍ତ୍ତ୍ୟମଣ୍ଡଳକୁ ଶାସନ କରିବା ପାଇଁ ଆସିଥିବା ଈଶ୍ୱରପୁତ୍ର ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିଛନ୍ତି ଓ ନିଜର ଶାସନବଳରେ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କୁ ସେହି ବିଶ୍ୱାସଟି ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ବାଧ୍ୟ କରି ଆସିଛନ୍ତି । ପ୍ରାଚୀନ ମିଶର ପରି ଚୀନ୍ ଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ସମ୍ରାଟ ରାଜ୍ୟରେ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଶାସକ ହୋଇ ରହିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଧର୍ମ ପୁରୋହିତ ଅର୍ଥାତ୍ ଭଗବାନଙ୍କର ସର୍ବପ୍ରଥମ ପ୍ରତିନିଧି ରୂପେ ସ୍ୱୀକୃତ ହୋଇଛନ୍ତି ।

ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ କେଉଁ ଅତି ପ୍ରାଚୀନ କାଳରୁ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଆରମ୍ଭ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚୀନ୍ ଦେଶରେ ଏହି ସମ୍ରାଟମାନେ ହିଁ ରାଜତ୍ୱ କରି ଆସିଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଟାଙ୍ଗ୍, ସୁଙ୍ଗ୍, ମିଙ୍ଗ୍, ହାନ୍ ଓ ଚେଁଇ ପ୍ରଭୃତି ନାନା ବଂଶର ବଂଶଧର ରୂପେ ଦେଶର ଶାସନ କରିଛନ୍ତି । ଅନେକ ସମୟରେ ଚୀନ୍‌ର ବାହାରୁ ଆସି ସେମାନେ ଏହି ଦେଶକୁ ଅଧିକାର କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ଏକ ନୂତନ ବଂଶର ସ୍ଥାପନା କରି ଏଠି ରାଜପଣ କରିଛନ୍ତି । ବେଳେବେଳେ ଗୋଟିଏ ଅଞ୍ଚଳର ରାଜାଙ୍କ ସହିତ ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଅଞ୍ଚଳର ରାଜାଙ୍କର ଯୁଦ୍ଧ ଲାଗିଛି । ସେହି ଯୁଦ୍ଧ ଓ ଆକ୍ରମଣରେ ଉପଦ୍ରବ ଫଳରେ ପ୍ରଜାମାନେ ବହୁବାର ଭୟତ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ଏଠୁ ଛାଡ଼ି ସେଠାକୁ ଓ ସେଠୁ ଛାଡ଼ି ଏଠାକୁ ପଳାଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ବିଶେଷତଃ ଉତ୍ତର ଦିଗରୁ ତାତାର, ମଙ୍ଗୋଲ ଓ ମାଞ୍ଚୁମାନେ ଚୀନ୍‌ଦେଶ ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ କରି ପ୍ରାୟ ସମୁଦାୟ ଭୂଖଣ୍ଡଟିକୁ କବ୍‌ଜା କରୁଥିବା ସମୟରେ ପ୍ରଜାମାନେ ଛିନ୍ନଛତ୍ର ହୋଇ କେତେ କୁଆଡ଼େ ପଳାୟନ କରିଛନ୍ତି । ଏହିପରି ଭାବରେ ଥରେ ମଙ୍ଗୋଲମାନେ ଚୀନ୍ ଭିତରକୁ ମାଡ଼ି ଆସୁଥିବା ସମୟରେ ସେତେବେଳେ ଦକ୍ଷିଣ ପୂର୍ବ ଚୀନରେ ବାସ କରୁଥିବା ଅହୋମ୍‌ମାନେ ହିମାଳୟର ପୂର୍ବ କାନ୍ଥଟିକୁ ଡେଇଁ ଭାରତବର୍ଷ ମଧ୍ୟକୁ ପଶି ଆସିଥିଲେ । ସେହିମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା

ଆସାମର ଅହୋମ୍ ରାଜତ୍ୱ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି ଏବଂ 'ଆସାମ' ନାମଟି ମଧ୍ୟ ସେହିମାନଙ୍କର ନାମରୁ ହିଁ ବିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇ ଆସିଛି ।

ଇଉରୋପର ନାବିକମାନେ ଯେତେବେଳେ ସମୁଦ୍ରପଥମାନ ଅତିକ୍ରମ କରି କ୍ରମଶଃ ବୃହତ୍ତର ପୃଥିବୀର ଆବିଷ୍କାର କରି ବାହାରିଲେ, ସେତିକିବେଳଠାରୁ ଚୀନ୍‌ଦେଶର ଇତିହାସରେ ଏକ ନୂତନ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ନାବିକମାନେ ଭାରତୀୟ ଦ୍ୱୀପପୁଞ୍ଜଗୁଡ଼ିକୁ ପାରହୋଇ ଏକଦା ଚୀନ୍‌ର ପୂର୍ବ ଉପକୂଳରେ ଯାଇ ମଧ୍ୟ ପହଞ୍ଚି ପାରିଥିଲେ । ବାଣିଜ୍ୟ କରୁ କରୁ ସେମାନେ ଅଧିକତର ବାଣିଜ୍ୟ ଏବଂ ପଣ୍ୟକାରବାରର ସୁଖ ଭୁକ୍ତି ପାରିବେ ବୋଲି ସମ୍ପୃକ୍ତ ନୂତନ ଭୂଖଣ୍ଡଗୁଡ଼ିକରେ କ୍ରମେ ଦେଶର ସମ୍ରାଟଙ୍କଠାରୁ ବାଣିଜ୍ୟିକ ନୂତନ ସୁବିଧାମାନ ମାଗିଲେ, ଅର୍ଥାତ୍ ଜାଗା ମାଗିଲେ; ସେହି ଜାଗା ଉପରେ ସେମାନେ ବାଣିଜ୍ୟ-ସରବରାହର କୋଠିମାନ ସ୍ଥାପନ କଲେ । ଏସବୁ ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ସପ୍ତମ ଦଶକ ବେଳର କଥା । ତଥ୍ୟରୁ ଜଣାଯାଉଛି ଯେ, ୧୭୬୭ ମସିହା ପୂର୍ବରୁ ଚୀନ୍ ଭାରତବର୍ଷରୁ ବର୍ଷକୁ ମାତ୍ର ଦୁଇଶହ ପେଟି ଅଫିମ ଆମଦାନୀ କରୁଥିଲା । ସେତେବେଳେ ଚୀନ୍‌ରେ ଲୋକମାନଙ୍କର ଅଫିମ ଖାଇବାର କୌଣସି ଅଭ୍ୟାସ ନଥିଲା, କେବଳ କେତେକ ଔଷଧ ତିଆରି କରିବାରେ ଅଫିମ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବାରୁ ଚୀନ୍ ଦେଶର ସରକାର ସେତେବେଳେ ଅଳ୍ପ ପରିମାଣରେ ଅଫିମ ଦେଶ ଭିତରକୁ ଆମଦାନୀ କରିବାର ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲେ । ସେତେବେଳକୁ ଭାରତବର୍ଷରେ ଇଷ୍ଟ ଇଣ୍ଡିଆ କମ୍ପାନୀର ରାଜତ୍ୱ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରୁଥିଲା । କମ୍ପାନୀ ଭାରତବର୍ଷରୁ ଅଫିମ ନେଇ ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ବିକ୍ରୀ କରିବାକୁ ଏକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଲାଭଜନକ ବ୍ୟବସାୟରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି କଲା । ଅଧିକୃତ ହୋଇ ସାରିଥିବା ଅଞ୍ଚଳଗୁଡ଼ିକରେ କମ୍ପାନୀ ତରଫରୁ ଭାରତୀୟ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ଅଫିମ ଚାଷ କରିବା ନିମନ୍ତେ ବାଧ୍ୟ କରାଗଲା । ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ସେହି କମ୍ପାନୀକୁ ଭାରତବର୍ଷରେ ଅଫିମ କାରବାରର ଏକଚାଟିଆ ଅଧିକାର ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ତାହାରି ଫଳରେ କମ୍ପାନୀଦ୍ୱାରା ଭାରତରୁ ଚୀନ୍‌କୁ ଅଫିମର ରପ୍ତାନୀ-ପରିମାଣ ହୁ' ହୁ' ହୋଇ ବଢ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ବେଳକୁ ଏହିପରି ଭାବରେ ଭାରତରୁ ଚୀନ୍‌କୁ ବାର୍ଷିକ ଦୁଇ ହଜାର ପେଟିର ଅଫିମ ରପ୍ତାନୀ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା । ଚୀନ୍‌ର ପୂର୍ବ-ଉପକୂଳରେ ଥିବା କାଣ୍ଟନ୍, ସାଘାଇ ଓ ଆଉ କେତୋଟି ବନ୍ଦରରେ ଏହିସବୁ ଅଫିମ ଚୋରା ଭାବରେ ପ୍ରବେଶ କରୁଥିଲା ଏବଂ ପ୍ରଲୁବ୍ଧ ଦଲାଲମାନଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ସେହିପରି ଚୋରା ଭାବରେ ବିକ୍ରୀ ହେଉଥିଲା ।

ଏହି ଚୋରା କାରବାରରେ ଇଂଲଣ୍ଡ ସହିତ ଫ୍ରାନ୍ସ ଆସି ଜୁଟିଲା ପରେ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା ମଧ୍ୟ ଆସି ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଯୋଗ ଦେଲା । କାଣ୍ଟନ୍‌ରେ ବାଣିଜ୍ୟ କାରବାର କରୁଥିବା ଆମେରିକାର ପ୍ରାୟ ସବୁ ବଣିକ ଏହି ଅଫିମ ଧନ୍ଦାରେ ଲିପ୍ତ

ରହିଥିଲେ । ଏମାନେ ତୁରସ୍କ ଏବଂ ପାରସ୍ୟରୁ ଅଫିମ ଆଣି ଚୀନ୍‌ରେ ବାଣିଜ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ଏହି ବାଣିଜ୍ୟ ବଢ଼ିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ଅଫିମ ଖାଇବା ଲୋକମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ମଧ୍ୟ ବଢ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଚୀନ୍ ସରକାର ପ୍ରକୃତରେ ପ୍ରମାଦ ଗଣିଲେ । ଅଫିମର ଏହି ସ୍ୱେଚ୍ଛା କାରବାରକୁ ବନ୍ଦ କରି ଚୀନ୍‌ର ସାଧାରଣ ଜନଗଣଙ୍କୁ ଅଫିମଖୋର ହୋଇଯିବାର ଭୟଙ୍କର ଦଶାରୁ ରକ୍ଷା କରିବା ନିମନ୍ତେ ରାଜଧାନୀ ପେକିଙ୍ଗ୍‌ରୁ ଜଣେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କମିଶନର ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇ କାଣ୍ଟନ୍‌କୁ ଆସିଲେ । ଉନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଏହି ତୃତୀୟ ଦଶକରେ ଭିକ୍ଟୋରିଆ ଇଂଲଣ୍ଡର ରାଣୀ ଥାଆନ୍ତି,--ତାଙ୍କୁ ବ୍ରିଟିଶ୍ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ସାମ୍ରାଜ୍ଞୀ ବୋଲି ମଧ୍ୟ କୁହା ହେଉଥାଏ । କମିଶନର ଲିନ୍-ତ୍‌ସେ-ଶୁ୍ୟ ୧୮୩୯ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଚୀନ୍‌ର ଅଫିମ ବାଣିଜ୍ୟଜନିତ ଦୁଃଖର ବିଶଦ ବର୍ଣ୍ଣନା କରି ମହାରାଣୀଙ୍କ ନିକଟକୁ ଗୋଟିଏ ପତ୍ର ଲେଖିଥିଲେ । ପତ୍ରଟିର ଗୋଟିଏ ଅଂଶରେ ଲେଖାଥିଲା : "ଏ କଥାଟି ମଧ୍ୟ ଆମ୍ଭର ଗୋଚରକୁ ଆସିଛି ଯେ, ଆପଣଙ୍କର ଗୌରବମୟ ଶାସନର ରାଜଧାନୀ ଲଣ୍ଡନରେ, ସ୍କଟଲଣ୍ଡରେ କିମ୍ବା ଆୟର୍ଲଣ୍ଡ୍‌ରେ,—ସେଠାରେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଜାଗାରେ ମଧ୍ୟ କେବେ କୌଣସି ଅଫିମ ଚାଷ କରା ଯାଇନାହିଁ । କେବଳ ଭାରତବର୍ଷରେ ଯେଉଁସବୁ ସ୍ଥାନ ଓ ଅଞ୍ଚଳ ଆପଣଙ୍କର ଶାସନାଧୀନକୁ ଆସିଛି, ଅର୍ଥାତ୍, ବଙ୍ଗ, ମାନ୍ଦ୍ରାଜ, ବମ୍ବେ, ପାଟଣା, ବନାରସ ଓ ମାଳବରେ ପର୍ବତ ପରେ ପର୍ବତ ଚାଷ ହୋଇ ଅଫିମ ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଉଛି । ଅଫିମ ଉତ୍ପାଦନ କରାଯିବା ନିମନ୍ତେ ବିଶେଷ କୁଣ୍ଡ ଓ ସରୋବରମାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଛି । ସେହି ବିଷଟିକୁ ନିର୍ଯ୍ୟାସିତ କରିବା ସକାଶେ ମାସ ମାସ ଓ ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି କାର୍ଯ୍ୟ ଲାଗି ରହିଛି । ସେହି ଅନିଷ୍ଟକାରୀ 'ଗନ୍ଧ ବାହାରି ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଉଠି ସମସ୍ତ ଆକାଶମଣ୍ଡଳକୁ ବିକୃତ କରି ଦେଉଛି, ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱସ୍ଥ ଦେବତାମାନଙ୍କର ମନରେ ମଧ୍ୟ ତ୍ରାସ ଜନ୍ମାଉଛି । କିନ୍ତୁ ହେ ମହାମହିମ ରାଜ୍ୟପାଳ, ଆପଣ ତ ଇଚ୍ଛାକଲେ ଏହିସବୁ ସ୍ଥାନରୁ ଅଫିମ ଗଛକୁ ଚାଡ଼ି ନିର୍ମୂଳ କରାଇଦେଇ ପାରନ୍ତେ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଅଫିମ ଚାଷ କରାଯାଉଥିବା ସେହି ଜମିଗୁଡ଼ିକୁ ଅଭୂଅରେ ଚଷି ଦେଇପାରନ୍ତେ ଏବଂ ଅଫିମ ପରିବର୍ତ୍ତେ ସେ ସବୁଥିରେ ପଞ୍ଚଧାନ୍ୟ (ବାଜରା, ଯଅ, ଗହମ ଇତ୍ୟାଦି)ର ବପନ କରାଇ ପାରନ୍ତେ । ସେହି ସବୁ କ୍ଷେତରେ ତା'ପରେ ଯଦି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ପୁନର୍ବାର ଅଫିମ ଚାଷ କରିବାକୁ ମନ କରନ୍ତା, ଆପଣ ତା' ବିରୋଧରେ କଠୋର ଶାସ୍ତିର ବିଧାନ କରି ପାରନ୍ତେ । ତାହାକୁ ହିଁ ନା ଏକ ଯଥାର୍ଥ, ମହାନ୍ ଓ ଉଦାର ଶାସନନୀତି ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରନ୍ତା; ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ହିତ ହୁଅନ୍ତା, ପ୍ରଜାର ଅନର୍ଥ ଦୂର ହୋଇ ପାରନ୍ତା । ଏହିପରି ଗୋଟିଏ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆପଣ ଗୋଲୋକବାସୀ ଦେବତା-ମାନଙ୍କର ସମର୍ଥନ ଅବଶ୍ୟ ପାଆନ୍ତେ, ଶୁଭକାରୀ ଅଦୃଶ୍ୟ ଶକ୍ତିମାନେ ଆପଣଙ୍କ ଲାଗି ପରମ ସୌଭାଗ୍ୟ ବହନ କରି ଆଣି ପାରନ୍ତେ । ସେମାନଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦରୁ ଆପଣ

ଦୀର୍ଘାୟୁ ହୋଇ ରହନ୍ତୁ, ଆପଣଙ୍କର ବଂଶରେ ମଧ୍ୟ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହୋଇପାରନ୍ତୁ । ଆପଣଙ୍କର ଏହି କାର୍ଯ୍ୟଟି ଉପରେ ହିଁ ସବୁକିଛି ନିର୍ଭର କରୁଛି ।"

କହିବା ବାହୁଲ୍ୟ, ଯେତେବେଳେ ଇଂଲଣ୍ଡର ରାଜା ଓ ରାଣୀମାନଙ୍କ ହାତରେ ପୂର୍ବରୁ ରହି ଆସିଥିବା କ୍ଷମତାଗୁଡ଼ିକ ହ୍ରାସ ହେବାରେ ଲାଗିଥିଲା । ସେତେବେଳେ ଶାସନ ବଣିକମାନଙ୍କର ସ୍ୱାର୍ଥଦ୍ୱାରା ହିଁ ପରିଚାଳିତ ହେଉଥିଲା । ତେଣୁ ମହାରାଣୀ ଭିକ୍ଟୋରିଆ କିଛି କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । କମିଶନର ଲିନ୍ ଉପାୟାନ୍ତର ନଦେଖି କାଣ୍ଟନ୍ ବନ୍ଦରରେ ଅଫିମ ପେଟୀ ବୋଝାଇ ହୋଇ ରହିଥିବା ବ୍ରିଟିଶ୍ ପୋତଗୁଡ଼ିକର ଅବରୋଧ ଘୋଷଣା କଲେ, ଜାହାଜ ଭିତରକୁ ସୈନ୍ୟବାହିନୀ ପଠାଇ ପେଟୀଗୁଡ଼ିକୁ ନଷ୍ଟ କରି ଦେଇଥିଲେ । ଏହାର ଫଳରେ ଉତ୍ତେଜନା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲା, ଦୁଇ ପକ୍ଷ ଯୁଦ୍ଧଲାଗି ପରସ୍ପରର ମୁହାଁମୁହିଁ ହୋଇ ଆସିଲେ ଏବଂ ୧୮୪୦ ମସିହାରେ ପୃଥିବୀ ପ୍ରସିଦ୍ଧ 'ଅଫିମ ଯୁଦ୍ଧ' ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଯୁଦ୍ଧ ଦୁଇ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାଲିଥିଲା । ଆଧୁନିକ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ସଜ୍ଜିତ ହୋଇ ଆସିଥିବା ଅନ୍ୟାୟ ହାତରେ ଆପଣା ପକ୍ଷରେ ନ୍ୟାୟ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଚୀନ୍ ପରାଜୟ ପରେ ପରାଜୟ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲା । ଉପକୂଳ ଅଞ୍ଚଳଗୁଡ଼ିକୁ ଦଖଲ କରି ଆକ୍ରମଣକାରୀମାନେ ରାଜଧାନୀ ପେକିଙ୍ଗ୍ ଆଡ଼କୁ ମାଡ଼ିଯିବାକୁ ବାହାରିଲେ । ଚୀନ୍ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ସନ୍ଧି କଲା । ବିଦେଶୀ ବାଣିଜ୍ୟକାରୀ ଇପ୍ସିତ ଯାବତୀୟ ସୁବିଧା ପାଇଲେ । ଅବାଧ ଅଫିମ-କାରବାରର ଅଧିକାର ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ତା'ପରେ ପ୍ରାୟ ଷାଠିଏ ସତୁରି ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚୀନ୍ ବା ଅନ୍ତତଃ ଉପକୂଳ ଅଞ୍ଚଳର ଚୀନ୍ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର ଏକ ଉତ୍ପୀଡ଼ିତ ମାହାଲ ହୋଇ ରହିଲା । ଚୀନ୍‌ଦେଶର ଅଧିବାସୀ ନିଜ ଦେଶରେ ହିଁ ନିଜକୁ ଅଧମତମ ଓ ଅଧସ୍ତନ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିବା ନିମନ୍ତେ ବାହାରେ ଓ ତା' ଅନ୍ତର ଭିତରେ ଯେଉଁପରି ଏକ ପରିବେଶ ଆବଶ୍ୟକ, ଦେଶଯାକ, ଅର୍ଥନୀତିଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ରାଜନୀତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହିପରି ଏକ ପରିବେଶ ଜାରିହୋଇ ରହିଥିଲା । କଥିତ ଅଛି ଯେ, ସାଂଘାଇ ସହରରେ ଏହି ବ୍ରିଟିଶ୍ ଔପନିବେଶିକ ଶାସନ ସମୟରେ ଏଭଳି କେତେକ ପାର୍କ ଓ ଉଦ୍ୟାନମାନ ରହିଥିଲା, ଯେଉଁଠାରେ କି ପ୍ରବେଶ ଦ୍ୱାର ଉପରେ 'ଚୀନା ଲୋକ ଏବଂ କୁକୁରମାନଙ୍କର ପ୍ରବେଶ ନିଷିଦ୍ଧ" ବୋଲି ଏଡ଼େ ଏଡ଼େ ଶବ୍ଦରେ ଲେଖା ହୋଇ ରହିଥିଲା । ଏହି ସମୟରେ ଦରିଦ୍ରରୁ ଦରିଦ୍ରତର ହେବାରେ ଲାଗିଥିବା ଚୀନ୍‌ର ସାଧାରଣ ପ୍ରଜାମାନେ ଜୀବିକାନିର୍ବାହର ଏକ ପଥ ଖୋଜି ଦୂର ଦୂର ଦେଶମାନଙ୍କୁ ଗୋଠ ଛୁଟିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଯାଉଥିଲେ । ଆଫ୍ରିକାରୁ ନିଗ୍ରୋମାନଙ୍କୁ ଆଣିବା ପରି ଚୀନ୍‌ଦେଶରୁ ମଧ୍ୟ ଶସ୍ତା ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ କାମରେ ଲଗାଇ ନୂତନ ଗୋଲାର୍ଦ୍ଧରେ ସଭ୍ୟତାର ନିର୍ମାଣ ହୋଇଥିଲା । ଗୋଟିଏ ହିସାବରୁ ଜଣା ପଡ଼ୁଛି ଯେ, ୧୮୫୩ ଓ ୧୮୭୪ ମଧ୍ୟରେ କ୍ୟୁବାର ଆଖୁ ଓ ଧୂଆଁପତ୍ର

କ୍ଷେତ୍ରରେ କାମ କରିବାଲାଗି ପ୍ରାୟ ଲକ୍ଷେ ପଚିଶ ହଜାର ଚୀନା ଶ୍ରମିକଙ୍କୁ ଆମଦାନୀ କରାଯାଇଥିଲା।

ଏହି ସଂପ୍ରବର ଅନ୍ୟ ଶୁଭଙ୍କର ଫଳଟି ମଧ୍ୟ ଅବଶ୍ୟ ଫଳିଥିଲା। ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଭ୍ୟତାର ସମ୍ପର୍କରେ ଆସି ପ୍ରାଚୀନ ଚୀନ୍‌ର ବନ୍ଦ ଝରକାଗୁଡ଼ିକ, ପରମ୍ପରାର ଅନେକ ପ୍ରାଚୀର କ୍ରମେ ଉନ୍ମୋଚିତ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ। ଏହାକୁ ଚୀନ୍‌ଦେଶର ଇତିହାସରେ ଏକ ନବଜାଗରଣର ପ୍ରତ୍ୟୁଷ ବୋଲି ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇ ପାରିବ। ଏକାଧିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଚୀନ୍‌ର ଚେତନାକ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହା ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ପ୍ରତ୍ୟୁଷ ସଦୃଶ ହିଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲା। ହଠାତ୍ ଯେପରି ଏକ ପ୍ରାଚୀନ ଗମ୍ଭୀରଘରେ ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଭାବରେ ଏକାବେଳକେ ଅନେକ ଦୁଆର ଉନ୍ମୋଚିତ ହୋଇଗଲା, ବାହାରର ଦର୍ପଣ ଉପରେ ଆପଣାକୁ ଆବିଷ୍କାର କରିବାର ଏକ ସୁଯୋଗ ଆସିଲା। ମିଶନାରୀମାନେ ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ଆସି ସେଥିଲାଗି ଅନୁକୂଳ କ୍ଷେତ୍ରଟିଏ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ସାରିଥିଲେ। ଚୀନ୍ ଏକ ନୂତନ ଜଗତ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇଲା ଓ ନୂତନ ହେବାକୁ ମନ କଲା। ଚୀନ୍‌ର ସଭ୍ୟତା ଯେପରି ଏକ ସ୍ୱୟଂସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସଭ୍ୟତା ପରି ଗୋଟିଏ ଜାଗାକୁ ଆସି ଅଟକି ଯାଇଥିଲା ଏବଂ ହଠାତ୍ ବାହାରର ଏକ ପବନ ବାଜି ଆପଣାର ଅଯଥେଷ୍ଟତା ବିଷୟରେ ପ୍ରକୃତରେ ସଚେତନ ହୋଇ ଉଠିଲା। ଏହି ସଚେତନତା ତାକୁ ନିଜକୁ, ନିଜର ଆହୁରି ଅନେକ ସମ୍ଭାବନାକୁ ମଧ୍ୟ ନୂତନ ପ୍ରସ୍ଥମାନ ଦେଇ ବୁଝିବାକୁ ଓ ତେଣୁ ନୂତନ ଭାବରେ ଉଦ୍ୟତ ହେବାକୁ ଖାଦ୍ୟ ଓ ପ୍ରେରଣା ଯୋଗାଇ ଦେଇଗଲା।

ଏହି ଜାଗରଣ ଚୀନ୍‌ରେ ଏକ ନୂତନ ଶିଳ୍ପବିପ୍ଳବର ମଧ୍ୟ କାରଣ ହୋଇଥିଲା। ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଘଟିଥିବା କେତୋଟି ଘଟଣାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେଇ ଆମେ ବିବର୍ତ୍ତିନ ଓ ଅନ୍ତରଙ୍ଗର ସ୍ୱଭାବଟିକୁ ସମ୍ଭବତଃ ଅଧିକ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ବୁଝି ପାରିବା। ୧୮୭୮ରେ ଚୀନ୍‌ର ପ୍ରସିଦ୍ଧ କାଇ-ପିଙ୍ଗ୍ କୋଇଲା ଖଣିରେ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହେଲା। ୧୮୭୯ ମସିହାରେ ଦେଶର ପ୍ରଥମ ଟେଲିଗ୍ରାଫ୍ ଲାଇନ୍ ବସିଲା। ୧୮୯୧ ମସିହାରେ ସାଂଘାଇରେ ଚୀନ୍‌ର ସର୍ବ ପ୍ରଥମ କାଗଜକଳ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିଲା। ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ଚୀନା ଯୁବକ ଇଉରୋପ ଗଲେ; ସେଠାରୁ ନୂଆ କୌଶଳ ଓ ନୂଆ କାରିଗରିମାନ ଶିଖି ଦେଶକୁ ଫେରିଲେ। ସେମାନେ ବିଦେଶରେ ଥିବା ସମୟରେ ନାନା ନୂତନ ବିଦ୍ୟା ଏବଂ ନୂତନ ଉଦ୍‌ବେଳନଦ୍ୱାରା ସଂକ୍ରାମିତ ହୋଇପାରିଲେ। ତେଣୁ ପ୍ରାୟ ଏକ ନୂତନ ଚକ୍ଷୁ ଓ ନୂତନ ବିଶ୍ୱାସ ନେଇ ଦେଶକୁ ଫେରିଲେ। ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଭାବଧାରା ଓ ସାମାଜିକ ଦର୍ଶନର ସଂଘାତଗୁଡ଼ିକ ସେମାନଙ୍କର ମାଧ୍ୟମରେ ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ଅନୁଭୂତ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା। ସେହି ସଂଘାତରୁ ନାନା ଭଳି ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ମଧ୍ୟ ଜନ୍ମନେଇ କଲା। ଦଳେ ପ୍ରାଚୀନ ପନ୍ଥୀ ବାହାରିଲେ, ଯେଉଁମାନେ କି ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଜଗତର ବାୟୁଗୁଡ଼ିକ ଲାଗିଲେ ଚୀନ୍‌ର ବହୁପ୍ରାଚୀନ ନିଜସ୍ୱ ପରିଟି ନଜକୁ ହରାଇ ପକାଇବ ବୋଲି ଭାରି ଆଶଙ୍କା କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ। ଏହାର ଠିକ୍ ଓଲଟା

ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଟିକୁ ବ୍ୟକ୍ତ କରି ଆଉ ଥୋକାଏ କହିଲେ ଯେ, ଚୀନ୍‌ର ପରମ୍ପରାଗତ ଯାବତୀୟ ବିଚାର ଓ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଶକୁ କେବଳ ପଛକୁ ଟାଣି ରଖିଛି; ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ାକୁ ସେଇ ପଛରେ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଆସି ଦେଶ ଯେତେ ଶୀଘ୍ର ଓ ଯେତେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ଏବଂ କଳାଗୁଡ଼ିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିନେଇ ପାରିବ, ତାହାର ଅଗ୍ରଗତି ସେତିକି ଶୀଘ୍ର ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରିବ । ଏହି ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଏକ ମୂଳଭୂତ ପୁନଃ ମୂଲ୍ୟାୟନ ପାଇଁ ଏକାଧିକ ଅବସର ଆଣି ଯୋଗାଇଦେଲା । ଚୀନ୍ ସାହିତ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ନୂତନ ପ୍ରବୃତ୍ତିମାନ ଆବିର୍ଭୂତ ହେଲା । ଏକାବେଳେକେ ଜାତୀୟତାବାଦ, ମାନବିକତାବାଦ ଏବଂ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟତାବାଦ ପ୍ରଭୃତି ନୂତନ ମୂଲ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ଆଲୋଚନା ହେଲା । ସମସ୍ତ ଦେଶ ସତେ ଅବା ଏକ ନୂତନ ସୋପାନକୁ ଉନ୍ନୀତ ହୋଇ ଯିବାଲାଗି ଅପେକ୍ଷା କରୁଥିଲା । ଭବିଷ୍ୟ କିପରି ହେବ, କିପରି ମାର୍ଗରେ ସେହି ଭବିଷ୍ୟର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହେବା ସମ୍ଭବ ହେବ, ଏସବୁ ବିଷୟରେ ବିଚାର ଓ ବିଚାର ଏବଂ ତେଣୁ ଗୋଷ୍ଠୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ଭିତରେ ଯାହାକିଛି ମତଭେଦ ଥାଉନା କାହିଁକି, ସମସ୍ତଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବର୍ତ୍ତମାନର ସ୍ଥିତି ପ୍ରତି ଏକ ଗଭୀର ଅସନ୍ତୋଷ ରହିଥିଲା । ସମସ୍ତେ ଅତୀତ ଭିତରୁ ମୁକ୍ତି ଇଚ୍ଛା କରୁଥିଲେ । ଏକାବେଳେକେ ଅନେକ ଆଦର୍ଶ ଓ ଆଦର୍ଶବାଦ ଚୀନ୍‌ର ଗତାନୁଗତିକ କାଳାନୁଭୂତିଟିକୁ ପ୍ରାୟ ସମଗ୍ର ଭାବରେ ଆଲୋଡ଼ିତ କରି ଦେବାପାଇଁ ଦ୍ୱାରଦେଶରେ ଆସି ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଥିବା ପରି ମନେ ହେଉଥିଲା ।

ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଭ୍ୟତା ଶକ୍ତି ଏବଂ ସଂସ୍କୃତିର ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଆସି ଭାରତବର୍ଷରେ ଯେଉଁ ଭାବୋଦ୍‌ବେଳନମାନ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା, ସେହି ସମୟରେ ଚୀନ୍ ଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ଆମକୁ ଅନେକାଂଶରେ ତାହାର ସମାନ୍ତରଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥାଏ । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ରମଣଟିକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ବୋଲି ମନେ କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି କେତେକ ବ୍ୟକ୍ତି ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ଚୀନ୍‌ର ମୂଳ ଭୂଇଁଟିକୁ ଛାଡ଼ିଦେବାକୁ ଭୟ ମଧ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ଉପରଟିକୁ ଆଦରି ନେଉନେଉ କାଳେ ତଳର ଚେରଗୁଡ଼ିକ ଛିଡ଼ିଯିବ, ସେମାନେ ସେହି ବିଷୟରେ ସତର୍କ ରହିବାକୁ ହିଁ ସର୍ବପ୍ରଥମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ । ସେମାନେ ଏକ ପାର୍ଥକ୍ୟର ନଜିର ଦେଖାଇବାକୁ ଯାଇ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଂସ୍କୃତିକୁ ବସ୍ତୁବାଦୀ ସଂସ୍କୃତି ବୋଲି କହୁଥିଲେ ଏବଂ ତଦ୍ୱାରା ଚୀନ୍‌ର ନିଜ ସଂସ୍କୃତିଟିକୁ ଏକ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସଂସ୍କୃତି ବୋଲି ବୁଝାଇ ଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିଲେ । ଅନ୍ୟମାନେ ସେହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣଟିର ବିରୋଧ କରୁଥିଲେ । ଯେଉଁମାନେ ପ୍ରାଚ୍ୟର ସଂସ୍କୃତିକୁ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଏବଂ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଂସ୍କୃତିକୁ ବସ୍ତୁବାଦୀ ବୋଲି ଅଭିଯୋଗ କରୁଥିଲେ, ସେମାନେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଅଥବା ପ୍ରାଚ୍ୟ କୌଣସି ଗୋଟିକୁ ମଧ୍ୟ ତାହାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ବିଚାର କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିନାହାନ୍ତି ଓ ତେଣୁ ପ୍ରଧାନତଃ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭାବପ୍ରବଣ ଭାବରେ ଉଭୟଙ୍କୁ ଦେଖୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଏମାନେ ଅଭିଯୋଗ କଲେ । ଏହି ଦ୍ୱିତୀୟ ଗୋଷ୍ଠୀଟି ମଧ୍ୟରେ ଆମେ

ତୁ ଶିଙ୍କ ନାମଟିକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରି ପାରିବା । ସିଏ ପ୍ରାଚ୍ୟ ଏବଂ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟକୁ ପରସ୍ପରର ବିରୋଧ କରୁଥିବା ଦୁଇଟି ଅଲଗା ଅଲଗା ତତ୍ତ୍ୱ ବୋଲି ଆଦୌ ସ୍ୱୀକାର କରୁ ନଥିଲେ, ଗୋଟିଏକୁ ଛାଡ଼ିଲେ ଯାଇ ଆରଟିକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ପାରିବ ବୋଲି ଭାବୁନଥିଲେ । ନିଜର ଅସଲ ଯୁକ୍ତିଟିକୁ ବାଢ଼ି ସେ କହୁଥିଲେ ଯେ, ଏକ ବସ୍ତୁବାଦୀ ଭୂମି ଉପରେ ହିଁ ଯେକୌଣସି ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସଂସ୍କୃତିକୁ ଛିଡ଼ା ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ,—ତେବେଯାଇ ସଂସ୍କୃତିକୁ ଏକ ସୁସ୍ଥ ଓ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂସ୍କୃତି ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ଏଇଟିକୁ ଛାଡ଼ି ସେଇଟିକୁ ଗ୍ରହଣ କଲେ କିମ୍ବା ସେଇଟିର ମୋହରେ ଏଇଟି ଲାଗି କବାଟ କିଳି ରଖିଲେ ତାହା ସବୁଦିନ ପାଇଁ ଖଣ୍ଡିଆ ରହିଯିବ ଏବଂ ଜାତୀୟ ଜୀବନରେ ବହୁ ପ୍ରମାଦର ସୃଷ୍ଟି କରିବ । ତୁ ଶି ଆମେରିକାର ଦାର୍ଶନିକ ଓ ଶିକ୍ଷାବିତ୍, ଜନ୍ ଡିଉଇଙ୍କର ଚିନ୍ତାଧାରାଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିଲେ ।

ଏକ ଜାଗ୍ରତ ଜାତୀୟ ଚେତନା ଲାଗି କେବଳ ଗୋଟିଏ ଜାତିର ବାଡ଼ ଭିତରେ ଆବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିବା ଯେ ଆଦୌ ସୁସ୍ଥ ପ୍ରବୃତ୍ତି ନୁହେଁ, ନିଜର ଜାତି ଓ ଦେଶକୁ ସତକୁ ସତ ଆବିଷ୍କାର କରିବାକୁ ମନ କଲେ ଯେ ଆମକୁ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱକୁହିଁ ଅସଲ ଏକକରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ଗତ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ବେଳକୁ ଚୀନ୍‌ର କବି ଏବଂ ଦାର୍ଶନିକ କାନ୍ ୟୁ ରୁଇ୍ ସେହି କଥା କହୁଥିଲେ । ସିଏ ଏପରି ଏକ ପୃଥିବୀର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଥିଲେ, ଯେଉଁଥିରେ କି ମନୁଷ୍ୟଜାତି ତାର ତଥାକଥିତ ଜାତୀୟ ସୀମାଗୁଡ଼ିକ ଭିତରେ ଆଦୌ ଆବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିବନାହିଁ । ସେତେବେଳେ ଏକ ବିଶ୍ୱଜନୀନତାକୁ ଭିତ୍ତି କରି ହିଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜାତି ଆପଣାକୁ ବିଶ୍ୱତୋମୁଖ କରି ତିଆରି କରିବ । ଅସଲ ଶାନ୍ତି ଓ ଅସଲ ସଂସ୍କୃତି ପ୍ରକୃତରେ ସେତିକି ବେଳେ ସମ୍ଭବ ହେବ । ତାଙ୍କରି ଭାଷାରେ କହିଲେ, ସେତେବେଳେ "ଆଉ ଯୁଦ୍ଧ ବୋଲି କିଛି ରହିବ ନାହିଁ, ଗୋଷ୍ଠୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ମଧ୍ୟରେ ଈର୍ଷା ରହିବ ନାହିଁ, କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଦେଶ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ କୌଣସି ଗୁପ୍ତ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର କରିବାକୁ ମନ କରିବ ନାହିଁ; ମୁଁ ଆଉ ତମେ ନିଜର ଏବଂଅନ୍ୟର,—ଏଭଳି କୌଣସି ପ୍ରକାରର ବ୍ୟବଧାନକାରୀ ପାଚେରି ଅନ୍ତର ଭିତର ମୋଟେ ରହିବ ନାହିଁ । ଫଳରେ ମଣିଷ ମଣିଷ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ସମତା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବ, ବିଷମତା-ଗୁଡ଼ିକ ବିଲୁପ୍ତ ହୋଇଯିବେ ; ଉତ୍ତମ ଏବଂ ଅଧମ, ଧନବାନ୍ ଏବଂ ଦରିଦ୍ର—ଏସବୁ ଶ୍ରେଣୀବିଭାଗ ଲାଗି କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତା ନଥିବ,—ପୃଥିବୀ ସେତେବେଳେ ଯଥାର୍ଥରେ ପୃଥିବୀ ପରି ହୋଇଯିବ, ସେହି ପୃଥିବୀରେ ମଣିଷମାନଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ପ୍ରକୃତରେ ପୃଥିବୀପରି ହିଁ ବୃହତ୍ ହେବ, ସାର୍ବଜନୀନ ହୋଇ ପାରିବ ।" ମାତ୍ର ଅନେକ ବାଡ଼ ଭାଙ୍ଗିଲେ ସିନା ମଣିଷ ସବୁ ବାଡ଼କୁ ନାନା ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ଭାଳି ରଖିଥିବା ଏହି ପୃଥିବୀଟିକୁ ଆପଣାର ଚେତନାର ତଥା କର୍ମରେ ଅନୁଭବ କରିପାରିବ ! ଆପଣାର ଘରଟିକୁ ଏକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନ୍ତରଙ୍ଗତା ଦେଇ ଗଢ଼ିବାର ଶକ୍ତିଟିକୁ ଅର୍ଜନ କରି ପାରିଲେ ସିନା ଆମେ ନିଜର ସେହି

ଗୋଟିଏ ଅସ୍ତିତ୍ୱାରା ପୃଥିବୀଯାକର ଏହି ସବୁଯାକ ସୂଚକୁ ଏକାବେଳେକେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରି ପାରିବା ଏବଂ ନିଜର ଏହି ଘରଟି ମଧ୍ୟକୁ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀକୁ ଯଥାର୍ଥ ପ୍ରାଣବନ୍ତତା ସହିତ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରି ଆଣି ପାରିବା ! ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଏହିପରି ଅନେକ ଆହ୍ୱାନ ନବଜଗାମିତ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଚିତ୍ତକୁ ଆନ୍ଦୋଳିତ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଇଥିଲା ।

ନୂତନ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରାରମ୍ଭ ବେଳକୁ ଆମେ ଚୀନ୍‌ରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଲିଆଙ୍ଗ୍ ଚି-ସୁଓ ଏବଂ ଡକ୍ଟର ସୁନ୍-ୟାତ୍-ସେନ୍‌ଙ୍କୁ ଆସି ଭେଟିବା । ଏହି ଦୁଇ ନେତାଙ୍କର ବକ୍ତୃତା ଓ ଉତ୍ସାହ କମେ ଜାତୀୟ ଜୀବନର ପ୍ରକୃତ ଭୂମିଗୁଡ଼ିକୁ ଛୁଇଁବାଲାଗି ମନ କରିଥିଲା । ଲିଆଙ୍ଗ୍ ଏକ ନୂତନ ଜାତିର ନିର୍ମାଣ କରିବା କଥା କହିଥିଲେ, ଏକ ପ୍ରାଚୀନ ପୁଷ୍କରିଣୀର ପଙ୍କୋଦ୍ଧାର କରାଇ ତାହାକୁ ନିର୍ମଳ ଜଳକୁ ଧାରଣ କରି ପାରିବାର ଯୋଗ୍ୟ କରି ଆଣିବାର କଥା କହିଥିଲେ । ସୁନ୍-ୟାତ୍-ସେନ୍ ମଧ୍ୟ ଚୀନା ସମାଜର ସଂସ୍କାର କରିବା ବିଷୟରେ କହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ତାଙ୍କର ନେତୃତ୍ୱରେ ୧୯୧୧ ମସିହାରେ ଚୀନ୍‌ରୁ ଶତାବ୍ଦୀ ଶତାବ୍ଦୀ ଧରି ରହି ଆସିଥିବା ରାଜତନ୍ତ୍ରର ଲୋପ ହୋଇଲା ଏବଂ ଦେଶରେ ଜାତୀୟତାବାଦୀ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇଥିଲା । ମାତ୍ର ଏହି ଉଭୟ ନେତାଙ୍କୁ ଆମେ ମୂଳତଃ ଜଣେ ଜଣେ ସଂସ୍କାରବାଦୀ ବୋଲି କହିପାରିବା । ପୃଥିବୀର ମୁଖ୍ୟତଃ ପ୍ରାୟ ସବୁଯାକ ଜାତୀୟତାବାଦୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ଏବଂ ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ଯେଉଁମାନେ ନେତୃତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିଷ୍ଠାର ସହିତ ଅନେକ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରାୟ ଯାବତୀୟ ଭବିଷ୍ୟତ ଚିନ୍ତାରେ ପ୍ରଧାନତଃ ଏକ ସ୍ୱଭାବୀ ଅଶାନ୍ତତା ହିଁ ସବୁଠାରୁ ସବାଆଗରେ ରହି ଯଥାର୍ଥ ପଦକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରକୃତ ସୋପାନଗୁଡ଼ିକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବାରେ ଅଧିକତର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ଅନ୍ତରାୟ ପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରିଛି ଓ ପ୍ରକୃତ ପରିବର୍ତ୍ତନଗୁଡ଼ିକୁ କୌଣସି କାରଣରୁ ଘୁଞ୍ଚାଇ ଘୁଞ୍ଚାଇ ରଖିଛି । ପ୍ରକୃତ ପରିବର୍ତ୍ତନଗୁଡ଼ିକୁ ବାଟ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ସମାଜରେ ସତକୁ ସତ ଯେଉଁ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ ପୁନର୍ବିନ୍ୟାସ ଏବଂ ଓଲଟପାଲଟ ଲାଗି ମଧ୍ୟ ସମ୍ମତି ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ, ଗୁଡ଼ାଏ ଜାତୀୟତାବାଦୀ ଆନ୍ଦୋଳନର ନେତାମାନେ ସେଥିଲାଗି ସମ୍ମତି ଦେବାକୁ ଅଧିକାଂଶ ସ୍ଥଳରେ ମୋଟେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ନାହାନ୍ତି, କେହି ଓଲଟ ପାଲଟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୂର ସ୍ୱଭାବରେ ହୁଏତ ସେମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଓଲଟାଇ ପକାଇବ, କାଳର ନାନ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ଆଗକୁ ଚାଲିଯିବ ଓ ସେମାନେ ପଛରେ ପଡ଼ି ରହିବେ ଏବଂ ହୁଏତ ଅନାବଶ୍ୟକ ବୋଲି ହିଁ ଘୋଷିତ ହେବେ,—ସବୁଠାରୁ ଏହିଭଳି ଏକ ଆଶଙ୍କା ସେମାନଙ୍କୁ ଗୋଟାଏ ପ୍ରକାରର ଫାଶରେ ବାନ୍ଧି ରଖିଛି; ଏହିପରି ଭାବରେ ସେମାନେ ନିଜେ ଅଟକି ଯାଇଛନ୍ତି ଏବଂ କାଳଟାକୁ ମଧ୍ୟ ଅଟକାଇ ରଖିବାଲାଗି ଯାବତୀୟ ପ୍ରୟାସ କରିଛନ୍ତି ।

ଜାତୀୟତାବାଦ ଅନେକ ସମୟରେ ଏହିପରି ସ୍ୱଭାବରେ ଏକ ସଂସ୍କାରବାଦ ପାଖରେ ହିଁ ଅଟକି ରହି ଯାଇଥାଏ । ସଂସ୍କାରବାଦୀମାନେ ସର୍ବପ୍ରଥମ ପଦକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକୁ

ଅଣି ବୃଜଦେଇ ପରବର୍ତ୍ତୀ -ସପ୍ତମ ଅଥବା ସପ୍ତଦଶତମ ପଦକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ହିଁ ଅଧିକ ଉତ୍ସାହ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରନ୍ତି ଏବଂ ସେହିପରି କରି ପ୍ରଥମ ପଦକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଆଡ଼େଇ ରଖିବାର ବା ଗଡ଼ାଇ ଦେବାର ପ୍ରୟାସ କରୁଥାନ୍ତି । କୁଆଡ଼େ, କେତେ ଦୂରକୁ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଥାନ୍ତି, ମାତ୍ର ସେଇଠାରେ ପରିବର୍ତ୍ତନର ସର୍ବପ୍ରଥମ ଆଘାତଟି ଯାଇ ବାଜିବା କଥା, ସେଇଟିକୁ ଯଦିଅବା ଏକ ଅନ୍ୟ ପ୍ରୟୋଜନର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଉଚ୍ଛୁଆଡ଼ କରି ରଖିଥାନ୍ତି । ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ରାଜତନ୍ତ୍ର ଲୋପ କରାଇ ଏକ ଜାତୀୟତାବାଦୀ ସାଧାରଣତନ୍ତ୍ରର ନାୟକମାନେ ସେହି କାରଣରୁ ହିଁ ଅସଲ ସର୍ବମୂଳ ସୋପାନଗୁଡ଼ିକରୁ ପରିବର୍ତ୍ତନଟିକୁ ଆରମ୍ଭ କରିନଥିଲେ । ଆଗ ଉପର ସୋପାନଗୁଡ଼ିକର ତଣ୍ଟି ନେଲେ ସର୍ବମୂଳ ସୋପାନଗୁଡ଼ିକ ହୁଏତ ଆପେ ଆପେ ସଞ୍ଜାତ ହୋଇଯିବ ବୋଲି ସେମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିଲେ ଅଥବା, ସବାଆଗ ତଳ ସୋପାନରୁ ହିଁ ନୂତନନିର୍ମାଣର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଟିକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ ସ୍ଥିତି ଅଣଅକ୍ତିଆର ହୋଇ ପଡ଼ିବ ଏବଂ ଫଳରେ ରଜ୍ଜୁଗୁଡ଼ିକ ସେମାନଙ୍କର ହାତମୁଠା ଭିତରୁ ବାହାରି ଖସିଯିବ ବୋଲି ଖରି ଆଶଙ୍କା କରୁଥିଲେ । ଏକ ଯୁକ୍ତିବାଦ ପ୍ରଧାନ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସମାଜରୁ ସେମାନେ ନିଜ ଦେଶର ଜାଗରଣ ଓ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଲାଗି ପ୍ରଧାନ ପ୍ରେରଣାଟିକୁ ଆଣିଥିଲେ ବୋଲି ସମ୍ଭବତଃ ଆହୁରି ଆଗକୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଅଧିକ ମୂଳଭୂତ ଭାବରେ ଚିନ୍ତା କରି ପାରୁନଥିଲେ । ଚୀନଦେଶର କୃଷକକୁଳ ହିଁ ଚୀନଦେଶର ମେରୁଦଣ୍ଡ ଏବଂ ସେହି ମୂଳପିଣ୍ଡଟିକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରି ରଖାଯାଇଛି ବୋଲି ଦେଶର ଯାବତୀୟ ଭବିଷ୍ୟ-ସମ୍ଭାବନା ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାତ ହୋଇ ରହିଛି,— ସେହି କୃଷକମାନେ ଶିକ୍ଷାପ୍ରାପ୍ତ ହେବେ, ନବସନ୍ଦୀପନ ଲାଭ କରିବେ, ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ଜାଲ ଭିତରୁ ବାହାରି ସମଗ୍ର ଦେଶଲାଗି ନାନାବିଧ ସମ୍ପନ୍ନତା ଅର୍ଜନ କରି ପାରିବାଲାଗି ସମର୍ଥ ହେବେ, ଅର୍ଥନୀତିର ସର୍ବମୂଳ ସମ୍ପୃକ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରଟିରେ ସେମାନଙ୍କ କାମୁଡ଼ି ରହିଥିବା ଯାବତୀୟ ଅସହାୟତାର ଉନ୍ମୂଳନ ଘଟିବ ଏବଂ ଜାତୀୟ ତଥା ସାମାଜିକ ରାଜନୀତିର କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ପୂର୍ଣ୍ଣପର୍ଯ୍ୟାୟ ନାଗରିକରୂପେ ଅବଶ୍ୟକ ଚେତନାଗୁଡ଼ିକ ଲାଗି କ୍ଷମ ହେବେ—ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଲିଅଙ୍ଗ୍ ବା ତାଙ୍କର ସୁନ୍ ଦେବେଆ ହୁଏତ କଳ୍ପନା ହିଁ କରି ପାରି ନଥିଲେ । ଜନଗଣଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ସେମାନଙ୍କର ଯାବତୀୟ ବ୍ୟାକୁଳତା ଓ ଚିନ୍ତାର ଯଦିଅବା ଏକ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତତା ମଧ୍ୟରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଯାଇଥିଲା ଏବଂ ତେଣୁ ଏକ ଆଦର୍ଶବାଦୀ ପ୍ରେମାତୁରତା ରୂପେ ପ୍ରଧାନତଃ ସହରର କେତେକ ଲୋକଙ୍କୁ ଅଧିକ ଆକର୍ଷିତ କରି ପାରୁଥିଲା ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଲିଅଙ୍ଗ୍ ଭବିଷ୍ୟର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଥିଲେ ବୋଲି ତାଙ୍କର କଳ୍ପିତ ଚୀନଦେଶରେ ସେହି ନୂତନ ନାଗରିକଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ କେତେ କ'ଣ କହୁଥିଲେ ସତ, ମାତ୍ର ସେହି ନାଗରିକମାନଙ୍କର ଅଧିକାର ବିଷୟରେ ଅବିଶ୍ୱ କିଛି ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉଠାଇ

ନଥିଲେ । ଆପଣାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ବଳିଷ୍ଠ ଏବଂ ବିଶ୍ୱାସଯୁକ୍ତ ଭାବରେ କରି ପାରିବାକୁ ହେଲେ ମଣିଷର ଯେ ଏକ ସର୍ବନିମ୍ନ ସମ୍ମାନବୋଧ ରହିଥିବା ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ଏବଂ ଜଣେ ମଣିଷ ହିସାବରେ ଏକ ସମାଜ ବା ସାମୂହିକ ଶାସନବ୍ୟବସ୍ଥା ତା'ଲାଗି ସର୍ବନିମ୍ନ କେତେକ ଅଧିକାରର ନିର୍ଭର ଆଣି ଯୋଗାଇଦେଇ ନପାରିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସିଏ ଯେ ନିଜକୁ ସେହି ସମ୍ମାନବୋଧର ଭାଜନ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରି ପାରିବ ନାହିଁ, ଲିଆଙ୍ଗ୍ ସତେ ଯେପରି ସେହି ଅନ୍ୟ ବିଚାରଟିଠାରୁ ବହୁଦୂରରେ ରହିଥିଲେ । ଚୀନ୍‌ଦେଶର ଆବଶ୍ୟକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ବିଷୟରେ ଉକ୍ତିର ସୁନ୍-ୟାତ୍-ସେନ୍‌ଙ୍କର ମଧ୍ୟ ବହୁ ବିଚାର ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ରହିଥିଲା । ମାତ୍ର, ସେହି ବିଚାର ତଥା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଭିତରେ ଭୂମିସଂସ୍କାରର ଆଦୌ କୌଣସି ଉଲ୍ଲେଖ ନଥିଲା ଯଥେଷ୍ଟ ସଚେତନ ଭାବରେ ସିଏ ସେହି ବିଷୟରେ ଆଦୌ କୌଣସି କଥା ଭାବୁନଥିଲେ ଅଥବା କୌଣସି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଉପସ୍ଥାପନା ମଧ୍ୟ କରୁନଥିଲେ ହୁଏତ ଏକ ଅଧିକତର ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତତା ହେତୁ ଏପରି କୁହାଯାଇ ପାରିବ ଯେ, ଚୀନଦେଶର ପୁରାତନ ଓ ପ୍ରଚଳିତ ସାମାଜିକ ମୂଲ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଯେଉଁ ଅଧିକତର ସୁବିଧା ଭୋଗ କରୁଥିବା ଭୂମିମାଲିକ-ବିଦ୍ୟାଧିକାରୀ— ଉଚ୍ଚ ରାଜକର୍ମଚାରୀ ଶ୍ରେଣୀର ସ୍ୱାର୍ଥ ତଥା ଅଭିଳାଷ ଉପରେ ଆଧାରିତ ହୋଇ ରହିଥିଲା, ଭୂମିସଂସ୍କାର ସେହି ଶ୍ରେଣୀର କଳ୍ପନାତୀତ ଥିଲା, କାରଣ ତାହା ସେହି ଶ୍ରେଣୀର ମୂଳୋତ୍ପାଟନ କରିବା ନିମନ୍ତେ ହିଁ ପ୍ରଧାନତଃ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବୋଲି ଭୟ କରି ଯାଉଥିଲା ।

ତଥାପି ବିଚାରଗୁଡ଼ାକ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଆସୁଥିଲା । ଜାତୀୟତାବାଦ କୌଣସି ଦେଶରେ ନୂତନ ନିଦ୍ରାଭଙ୍ଗ ଏବଂ ଜାଗରଣର ଯେଉଁ ସୂତ୍ରପାତ କରାଇବାରେ ନିମିତ୍ତ ହୁଏ, ଜାତୀୟତା-ବାଦୀ କ୍ଷମତାସୀନ ମାନଙ୍କର ସକଳ ବାରଣ ଏବଂ ସତର୍କତା ସତ୍ତ୍ୱେ ତାହା ତଥାପି ପରବର୍ତ୍ତୀ କବାଟ ଗୁଡ଼ିକୁ ଖୋଲି ଦେବାରେ ଏକ ପ୍ରେରକ ପରି ମଧ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ । ଯେତେବେଳେ ଉଚିତ ଏବଂ ସମର୍ଥ ନେତୃତ୍ୱର ବଳ ପାଇଲେ ଆନ୍ଦୋଳନର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ପ୍ରକୃତରେ ଆଗକୁ ଆଗକୁ ସାହସ ଦେଇ ପରିଚାଳିତ କରି ନେଇଯାଏ । କ୍ଷମତାସୀନ ମାନଙ୍କର ସକଳ ଅଙ୍କୁଶ ଏବଂ ବାରଣ ସତ୍ତ୍ୱେ ଜାଗରଣ ଅଗ୍ରସର ହେବାରେ ଲାଗିଥାଏ, ଯଥାର୍ଥ ଗର୍ଭଗୃହଗୁଡ଼ିକୁ ଭେଦ ଯଥାର୍ଥ ତଳଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରେ । ଚୀନଦେଶରେ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେତେବେଳେ ସେହିଭଳି ଏକ ଉଦ୍‌ବୋଧନ କ୍ରମେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଅନୁଭୂତ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ଚୀନ୍‌ର ପାରମ୍ପରିକ ନାଟକଗୁଡ଼ିକର ନାୟକ ଏବଂ ଲେଖକ-ମାନେ ସତେ ଅବା ସିଂହାସନଚ୍ୟୁତ ହେଉଥିବା ପରି ବୋଧ ହେଲେ । ଦୂର ନରୱେ ଦେଶର ନାଟ୍ୟକାର ଇ-ପୁ ଶେଙ୍ଗ୍ (ହେନ୍‌ରିକ୍ ଇବ୍‌ସେନ୍) ଚୀନ୍‌ର ତତ୍କାଳୀନ ଚେତନା ସମ୍ପର୍କରେ ଅଧିକ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଓ ଶକାରଣ ବୋଲି ମନେ ହେବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଠିକ୍ ଏହି ସମୟରେ ବିପ୍ଳବ-ବିତରଣର ପ୍ରାପ୍ତ ସକଳ ଦୁର୍ବଳତାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି କେତେକେତେ ବଳିଷ୍ଠ

ଏବଂ ପଥ ଆଡ଼କୁ ଏକାବେଳେକେ ପ୍ରସାରିତ କରିଦେଇ ଏବଂ ପୂର୍ବରୁ ଅନୁଦ୍‌ଘାଟିତ ହୋଇ ରହିଥିବା କେତେକେତେ ଦିଗକୁ ଚକ୍ଷୁସମକ୍ଷରେ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିଆଣି ମା-କୋ ସ୍‌ସୁ (କାର୍ଲ୍‌ ମାର୍କ୍‌ସ୍‌)ଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ହେଲା । ଚୀନା ପ୍ରାଚୀନ ପରମ୍ପରାର ହୃଦସ୍ଥକୁ ପ୍ରାୟ ଅପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ ସ୍ୱରରେ ଯୁଗଯୁଗ ଧରି ଅଧିକାର କରିଥିବା କନ୍‌ଫୁସିଅସ୍‌ଙ୍କ ସହିତ ମାର୍କ୍‌ସୀୟ ବିଚାରଧାରାର ଏକ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା । ସ୍ୱୀକୃତ ଗ୍ରନ୍ଥଗୁଡ଼ିକ କ୍ରମେ ପ୍ରଶ୍ନିତ ହେବାକୁ ସାହସ କଲେ । ସେହିପରି ଏକ ବିକଳ୍ପ ନେତୃତ୍ୱ ମଧ୍ୟ ସେହି ପ୍ରସାରଣ-କ୍ଷମଟିକୁ ଅଧିକ-ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରି ଆଣିଲା । ପ୍ରାଚୀନ ଭୂଇଁଟି ମଧ୍ୟରେ ଏକ ନୂତନ ଅଙ୍କୁରୋଦ୍‌ଗମର ସୂତ୍ରପାତ ହେଲା ଏବଂ କ୍ରମେ ଅସଲ ଚୀନ୍‌ର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ ମଧ୍ୟ କରିବାକୁ ଲାଗିଲା । ମାଓ ତ୍‌ସେ ତୁଙ୍ଗ୍‌ ସେହି ନୂତନ ସୂତ୍ରପାତଟିର ନାୟକ ହୋଇ ଆବିର୍ଭୂତ ହେଲେ ।

୩

The Court is corrupt
    the fields are outgrown with weeds,
The granaries are empty;
Yet there are those dressed in fineries, with swords in their sides
Filled with food and drink,
And possessed of too much wealth.
This is known as taking the road in robbery,
Far indeed is this from the way.

—Lao Tse

ପ୍ରାୟ ଅଢ଼େଇ ହଜାର ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଚୀନ୍‌ର ଜଣେ ମହାନ ଚିନ୍ତକ ଲାଓ ତ୍‌ସେ ଯାହା କହିଥିଲେ, ବର୍ତ୍ତମାନ ସମସ୍ତ ଦୃଶ୍ୟାବଳୀ ମଧ୍ୟରେ ସେହି ଶୋଚନୀୟ ସର୍ବଗ୍ରାସୀ ପରିସ୍ଥିତି ହୋଇ ରହିଛି । ସ୍ଥାନୀୟ ଅଧିକାଂଶ ସ୍ଥାନରେ ସବଳମାନେ ଦୁର୍ବଳକୁ କବଳିତ, ସେମାନଙ୍କ ଦରବାର ଭିତରେ ଦୁର୍ନୀତି ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ରହିଛି । ଅର୍ଥାତ୍‌ ପେଟ ଚିରେ ସେଇଁ ମତ ଅନୁସାରେ ଯାହାଙ୍କୁ ଯେଉଁଠାରେ ଘାଣି ଉଠୁଛି, ତାହା ମଣିଷକୁ ଶବାପଥରେ ରଖିଛି । ଦେଶଅରେ ଯମତା ରହିଛି ; ଅର୍ଥାତ୍‌ ପ୍ରଭାବର ପ୍ରବଳତାଗୁଡ଼ାକ ହିଁ ରହିଛି ।

ତାହାର ଉପଦ୍ରବରେ କ୍ଷେତମାନଙ୍କରେ ବାଳୁଙ୍ଗା ମାତ୍ର ଲାଗୁଣି । ଅମାର ଖାଲି ପଡ଼ୁଛି । ତଥାପି ଏପରି ଲୋକେ ରହିଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି କେତେ ଶୋଷଣ ଓ ଆଡ଼ମ୍ବରର କି ସୁନ୍ଦର ସାଜ ପିନ୍ଧି ବସିଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କର କଟିରେ ତରବାରି ଝଲମଲ ଦିଶୁଛି । ସେମାନଙ୍କ ଘରେ ଖିଆପିଆର ଧୂମ୍ ଲାଗିଛି ଏବଂ ସେମାନେ କେତେ ନା କେତେ ସମ୍ପତ୍ତିର ଅଧିକାରୀ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଏହି ବାଟକୁ ଆମେ ତସ୍କରମାନଙ୍କର ବାଟ ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କ'ଣ ବୋଲି କହିବା ? ଅସଲ ପଥ,—ସେଇଟି ଏହାଠାରୁ ବହୁତ ଦୂର । ଲଓ ତ୍ସେଙ୍କର ଦର୍ଶନରେ ସେ ଅସଲ ପଥକୁ Tao ବୋଲି କହିଛନ୍ତି । ପଥ, ଧର୍ମ, ମନୁଷ୍ୟ-ଜୀବନର ଉତ୍କର୍ଷ ଓ ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟ, ବିବେକ, ସମଗ୍ର ଜୀବନଦୃଷ୍ଟି ଓ ସମ୍ୟକ୍ ପାରସ୍ପରିକ ସମ୍ବନ୍ଧ,— ଏହି ସବୁଯାକକୁ ଏକାଠି ମିଶାଇ ଲଓ-ତ୍ସେ ଆପଣାର ଆଦର୍ଶ ଜୀବନ ଏବଂ ଆଦର୍ଶ ସମାଜର କଳ୍ପନାକୁ ଏକ ସ୍ଥୂଳ ପାରିଭାଷିକ ରୂପ ଦେବାକୁ ଯାଇ ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦରେ Tao ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ।

୧୯୧୧ ମସିହାରେ ଚୀନ୍‌ରୁ ରାଜତନ୍ତ୍ରର ଲୋପ ହେଲା, ଡକ୍ଟର ସୁନ୍-ୟାତ୍-ସେନ୍‌ଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ତାହାର ବିକଳ୍ପରୂପେ ଏକ ଲୋକତନ୍ତ୍ର ବା ଗଣତନ୍ତ୍ରର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ପ୍ରୟୋଗ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ଚୀନ୍‌ର ପୁରୁଣା ସମାଜକୁ ନୂଆ ପ୍ରକାରେ ଗଢ଼ି ଯଥାର୍ଥ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଲାଗି ଅନୁକୂଳ ଏକ ମୂଳଦୁଆ ପକାଇ ପାରିବା ସକାଶେ ପୁରାତନ ନ୍ୟସ୍ତସ୍ୱାର୍ଥ ଏବଂ ତାହାକୁ ଶତାବ୍ଦୀ ଶତାବ୍ଦୀରୁ ସ୍ଥାୟୀ କରି ରଖି ଆସିଥିବା ସାମନ୍ତବାଦର ନିମ୍ନୁଖୀନ ହେବାଲାଗି ଡକ୍ଟର ସେନ୍ କେତେ ପ୍ରକାରର ପ୍ରୟୋଗ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ରାଜନୈତିକ ଦଳଟିକୁ ସେ କୁଓ-ମିନ୍-ଟାଙ୍ଗ୍ ବୋଲି ନାମ ଦେଇଥିଲେ, କୁଓ-ମିନ୍-ଟାଙ୍ଗ୍‌ର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଜାତୀୟ ଜନତା ଦଳ । ଏହି ରାଜନୈତିକ ଦଳର ବିଚାରରେ ଜାତୀୟତାବାଦ ସବା ଆଗରେ ରହିଥିଲା । ଏହି ଦଳର ଆର୍ଥିକ ତଥା ସାମାଜିକ ଭବିଷ୍ୟ କଳ୍ପନାମାନ ରହିଥିଲା ସତ, ମାତ୍ର ତାହା ପ୍ରଧାନତଃ ଆଦର୍ଶ ଓ କଳ୍ପନାସ୍ତରରେ ରହିଥିଲା । ଯଥାର୍ଥ ଆର୍ଥିକ ତଥା ରାଜନୈତିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଗୁଡ଼ିକୁ ସମ୍ଭବ କରାଇବା ସକାଶେ ଯେଉଁସବୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସବାଆଗ ଘଟିବା ଆବଶ୍ୟକ, କୁଓ-ମିନ୍-ଟାଙ୍ଗ୍‌ର ରାଜନୈତିକ ମାନଦଣ୍ଡଟି ମଧ୍ୟରେ ସେଗୁଡ଼ିକ ତଥାପି ଅସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ୧୯୧୭ ମସିହାରେ ଋଷିଆରେ ବିପ୍ଳବ ହୋଇ ଯେଉଁ ନୂତନ ଶାସନର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେଲା ଏବଂ ନୂତନ ନିର୍ମାଣର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଲା, ତାହା ଚୀନ୍‌ଦେଶର ରାଜନୈତିକ ଭୂମିରେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଉଦ୍‌ବେଳନ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ପ୍ରଧାନତଃ ସେହି ଘଟଣାଟିରୁ ପ୍ରେରଣା ନେଇ ଚୀନ୍‌ରେ ୧୯୨୧ ମସିହାରେ ଏକ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ଗଠନ କରାଯାଇଥିଲା । ସେହି ନୂତନ ପାର୍ଟିର ନାମ ହେଉଛି କୁଙ୍ଗ୍-ଚାନ୍-ଟାଙ୍ଗ୍, ଅର୍ଥାତ୍ ଉତ୍ପାଦନର ସମବଣ୍ଟନକୁ ହିଁ ସର୍ବପ୍ରଧାନ ସ୍ଥାନ ଦେଉଥିବା ପାର୍ଟି । ଏହି ପାର୍ଟି ଜାତୀୟତାର ବିରୋଧୀ ନଥିଲା ଏବଂ ଯାବତୀୟ

କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାହା ଜାତୀୟତାବାଦୀ ଅନ୍ୟ ପାର୍ଟି ସହିତ ଏକାଧିକ ଅବସରରେ ସକ୍ରିୟ ସହଯୋଗ କରିଥିଲା । ଏପରିକି, ଏହି ଶତାବ୍ଦୀର ତୃତୀୟ ଦଶକରେ ଯେତେବେଳେ ଜାପାନୀ ସେନାବାହିନୀର ଆକ୍ରମଣରେ ଚୀନ୍ ଛାରଖାର ହୋଇ ଯାଉଥିଲା, ସେତେବେଳେ ମଧ୍ୟ ସେହି ପାର୍ଟି ଜାତୀୟତାବାଦୀ କୁଓ-ମିନ୍ ଟାଙ୍ଗ୍ ସହିତ ଏକାଠି ମିଶି ଯୁଦ୍ଧ ଲଢ଼ିଥିଲା ଏବଂ ଅତୁଳନୀୟ ନିଷ୍ଠା ତଥା ବୀରତ୍ୱର ପରିଚୟ ଦେଇଥିଲା ।

ତଥାପି, ସକଳ ସହଯୋଗ ସତ୍ତ୍ୱେ ଦୁଇ ପାର୍ଟି ମଧ୍ୟରେ ଦୃଷ୍ଟିଗତ ଓ ତେଣୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଗତ ପାର୍ଥକ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ବିଶେଷତଃ, ଡକ୍ଟର ସୁନ୍-ୟାତ୍-ସେନ୍‌ଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ଯେତେବେଳେ ଶ୍ରୀ ଚିଆଙ୍ଗ୍-କାଇ-ଶେକ୍-କୁଓ ମିନ୍ ଟାଙ୍ଗ ଏବଂ ଚୀନ୍‌ର ଶାସନ କରୁଥିବା ସରକାରର ସର୍ବୋଚ୍ଚ କର୍ତ୍ତାରୂପେ କ୍ଷମତାରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ହେଲେ, ସେତେବେଳେ ଦୁଇ ପାର୍ଟିର ଆଦର୍ଶ ଓ ଅଭିପ୍ରାୟ ଯେ ପରସ୍ପରଠାରୁ ଏକାବେଳେକେ ଅଲଗା, ସେହି ବିଷୟରେ ଆଦୌ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ରହିଲା ନାହିଁ । ଜାତୀୟତାବାଦୀ ରାଜନୀତି ଜାତୀୟତାବାଦ ପାଖରେ ହିଁ ସୀମିତ ହୋଇ ରହିଥିଲା । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅନ୍ୟ ସମାଜର ଚିତ୍ରକୁ ଆଖି ଆଗରେ ରଖି ସେହି ଆଡ଼କୁ ଅଗ୍ରସର ହେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିଲା । ଜାତୀୟତାବାଦୀମାନେ ଉପରେ ଥିଲେ, କ୍ଷମତା ଭିତରେ ଛନ୍ଦି ହୋଇ ରହିଥିଲେ ଓ ସେହି ଛନ୍ଦାଛନ୍ଦି ଭିତରୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଉପରେ ବିଜୟୀ ହୋଇ ବାହାରିବା ନିମନ୍ତେ ହିଁ ରାଜନୀତିକୁ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲେ । ସେହି ରାଜନୀତିରେ ସେମାନେ ହିଁ ସବାଆଗରେ ଥିଲେ, ଲୋକମାନେ ବହୁ ପଛରେ ରହି-ଥିଲେ । ଜାତୀୟତାବାଦୀ ନେତାମାନେ ସହରରେ ଲାଳିତପାଳିତ ହୋଇଥିଲେ, ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ସହିତ ସେମାନଙ୍କର କୌଣସି ଖିଅ ଲାଗି ନଥିଲା, ସ୍ୱାର୍ଥଗତ ଖିଅ ତ ଏତେଟିକିଏ ବୋଲି ନଥିଲା, ଶାସକ ମହାଜନମାନେ ଯେଉଁ ବାଟରେ ଯିବେ, ଦେଶର ଭାଗ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଅଲବତ୍ ସେହି ବାଟରେ ଯିବ, ଦେଶର ମଣିଷମାନେ ତାହାକୁ ହିଁ ଆଦର୍ଶ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବୋଲି ମାନି-ନେବେ,-ନିଜକୁ ଜାତୀୟତାବାଦୀ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରୁଥିବା ନେତାମାନେ ନିଜର ଚିନ୍ତାରେ ଆଉ ଅଧିକ ଆଗକୁ ଯାଇ ପାରୁନଥିଲେ । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଦେଶ କହିଲେ ଦେଶର ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ବୁଝୁଥିଲା, ରାଜନୀତି କହିଲେ ସେହିମାନଙ୍କର ଜୀବନରେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସମ୍ଭବ କରିବାଲାଗି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏକ ବହୁପର୍ଯ୍ୟାୟର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ବୋଲି ବୁଝୁଥିଲା । କୁଓ-ମିନ୍-ଟାଙ୍ଗ୍ ମଧ୍ୟ ରୁଷିଆର ବିପ୍ଳବ ଦ୍ୱାରା କିଞ୍ଚିତ୍ ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲା, ସେହି ବିପ୍ଳବ ଓ ତତ୍ପରବର୍ତ୍ତୀ ନିର୍ମାଣଯୋଜନାରୁ କିଛି ଶିଖିବ ବୋଲି ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲା, ମାତ୍ର ତାହା ସହିତ ଯେ ଏହାର ଧର୍ମତଃ ଏକ ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହିଛି, ସେକଥା ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବାଲାଗି ତାକୁ ଆଦୌ ବିଳମ୍ବ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ତା'ପରେ ସିଏ ନିଜର ସ୍ଥିତାବସ୍ଥାକୁ ସୁରକ୍ଷିତ କରି ରଖିବାଲାଗି ଅଧିକ ସତର୍କ ହୋଇଗଲେ, କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିକୁ

ଆପଣାର ଶତ୍ରୁ ବୋଲି ଜାଣିଲି । ଏହିପରି ସ୍ତରରେ ୧୯୪୯ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ଦୁଇ ପାର୍ଟି ମଧ୍ୟରେ ଚୀନ୍‌ରେ ଶୀତଳ ତଥା ଉତ୍ତପ୍ତ ଦୁଇଟିଯାକ ପ୍ରକାରର ସଂଘର୍ଷ ଲାଗି ରହିଥିଲା । ୧୯୪୯ ମସିହାରେ କୁଓ-ମିନ୍-ଟାଙ୍ଗ୍ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଜୟଲାଭ କରି ହିଁ ସେହି ଦେଶରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ସରକାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେଲା ।

ଚୀନରେ ଏହି ରାଜନୀତିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଫଳରେ ସେଠାରେ ତା'ପରେ ଯେଉଁ ସାମାଜିକ ବିପ୍ଳବର ନୂତନ ପର୍ଯ୍ୟାୟଟି ଆରମ୍ଭ ହେଲା ଓ ଯାହା ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟ ଆପଣାର କ୍ରମିକ ସୋପାନଗୁଡ଼ିକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବାରେ ଲାଗିଛି, ତାହାର ଏକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଦମାନ୍ତର ଆମେ ସେହି ଦେଶରେ ଉନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଘଟିଥିବା ତାଇପିଙ୍ଗ୍ ବିଦ୍ରୋହ ସମୟରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବାର ଦେଖିବାକୁ ପାଇବା । ସେହି ବିଦ୍ରୋହ ଫଳରେ ୧୮୫୧ ମସିହାରୁ ପ୍ରାୟ ବାରବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେଉଁମାନେ ଚୀନ୍‌ରେ ରାଜତ୍ୱ କରିବାକୁ ଆସିଲେ, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ କେତେକ ମୌଳିକ ସଂସ୍କାରର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରି ଦେଶକୁ ଈପ୍ସିତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଗୁଡ଼ିକୁ ଆଣିବାଲାଗି ଆକାଂକ୍ଷା କରିଥିଲେ । ସେହି ଉଦ୍ୟମଟିର ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସ୍ୱରୂପ ଦେଶରେ ସମ୍ପତ୍ତିର ସମାଜୀକରଣ କରାଯିବାର ଘୋଷଣା ହୋଇଥିଲା ନାରୀମାନଙ୍କୁ ପୁରୁଷମାନଙ୍କ ପରି ସମାନ ଅଧିକାରମାନ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା, ଭୂମିସଂସ୍କାରର ପ୍ରୟାସ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଏକ ସରଳ ଆଡ଼ମ୍ବରହୀନ ଜୀବନ ଯାପନ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଦେଶରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆହ୍ୱାନ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା । ଠିକ୍ ଶହେ ବର୍ଷ ଅନ୍ତେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ବିପ୍ଳବ ପରେ ଯେଉଁସବୁ ପରିବର୍ତ୍ତନର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ହେଲା, ସେତେବେଳେ ଆମେ ତାହାର କେତେକ ପ୍ରାଥମିକ ସୂଚନା ଦେଖିବାକୁ ଅବଶ୍ୟ ପାଇବା । ମାତ୍ର, ସେତେବେଳେ ହୁଏତ ଅଳ୍ପ ସ୍ଥାୟୀ ଭୂମିଟି ଆଦୌ ତିଆରି ହୋଇନଥିଲା । କ୍ଷମତାକୁ ଆସିଥିବା କେତେକ ରାଜନୀତିକ ନେତାଙ୍କର ମୁଖ୍ୟତଃ ଏକ ରାଜନୀତିକ ଉତ୍ସାହ ହୁଏତ ବଡ ତୀବ୍ରତର ହୋଇ କ'ଣ ସବୁ କରିଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିଲା ଏବଂ ଉତ୍ସାହଦ୍ୱାରା ହିଁ ସେସବୁ ସତକୁସତ ସମ୍ଭବ ହୋଇଯିବ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିଲା । ଏହିସବୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ମୁଖ୍ୟତଃ ଯେଉଁ ଜନଗଣଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ହେବ, ସେମାନଙ୍କର ରାଜନୀତିକ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ଦିଗରୁ ଆଦୌ କିଛି ଘଟିନଥିଲା, ଉଲ୍ଲିଖିତ ବିଦ୍ରୋହଟିରେ ସେମାନେ ଆବଶ୍ୟକ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରିନଥିଲେ ଏବଂ ତେଣୁ, ସାମାଜିକ ବିପ୍ଳବ ବୋଲି ଯାହାସବୁ ଆସୁଛି, ସେବିଷୟରେ ସେମାନଙ୍କର ଆଦୌ କୌଣସି ରାଜନୀତିକ ସଚେତନତା ନଥିଲା । ବୃହତ୍ତର କ୍ଷେତ୍ରଟି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ନଥିଲେ କେବଳ ଉପରେ ଥିବା କେତେଜଣଙ୍କର ଆଦର୍ଶଗତ ବ୍ୟଗ୍ରତା ଦ୍ୱାରା ଯେ ସ୍ଥାୟୀ ସ୍ତରରେ ବେଶୀ କିଛି ହୋଇ ପାରେନାହିଁ, ଏହା ତାହାର ଏକ ନମୁନା, କୁହାଯାଏ । ଏହା ପ୍ରଧାନତଃ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଂକ୍ରମଣ ଏବଂ ପଶ୍ଚିମରୁ ଆସିଥିବା ମିଶନାରୀ ମାନଙ୍କର ପ୍ରେରଣାରେ ଏସବୁ ଘଟିଥିଲା । ତାହାର ଯଥାର୍ଥ ମୂଳଭିତ୍ତି ଆସି ନଥିବାରୁ ତାହା ସ୍ଥାୟୀ ହୋଇ ପାରିଲାନାହିଁ ।

୧୯୨୧ ଏବଂ ୧୯୨୭ ମସିହା ଭିତରେ ଚୀନ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଆପଣାର ଯାବତୀୟ ପଦକ୍ଷେପ ଏବଂ ପ୍ରୟାସରେ ସୋଭିଏଟ୍ ରୁଷିଆକୁ ହିଁ ଏକ ପୂର୍ବଗାମୀ ମଡେଲ୍ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା ଓ ତାହାର ପଦାଙ୍କ ଅନୁସରଣ କରୁଥିଲା । ଏକଦା ସୋଭିଏଟ୍ ରୁଷିଆରୁ ଅଧିକାରୀମାନେ ଆସି ଚୀନରେ ସେହିମାନଙ୍କର ଛାଞ୍ଚରେ ହିଁ ଏକ ବିପ୍ଳବ ସମ୍ଭବ କରିବାଲାଗି ଚୀନା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନଙ୍କୁ ପରାମର୍ଶ ଏବଂ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ ଦେବାଲାଗି ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ । ମାତ୍ର, ଚୀନ୍‌ର ନେତୃତ୍ୱ, ବିପ୍ଳବ ତଥା ବିପ୍ଳବୋତ୍ତର ନିର୍ମାଣର ଯାବତୀୟ ବିବର୍ତ୍ତନ ସତେଅବା ଆଉ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ମାର୍ଗରେ ହେବାଲାଗି ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ତେଣୁ ସେହି ଅନୁସରଣ ଅଥବା ଅନୁକରଣ ଯେ ଆଦୌ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକର ହେବନାହିଁ, ସେକଥା ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଯିବାକୁ ଆଦୌ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଲାଗିନଥିଲା । ଆଦର୍ଶ ଓ ଅଭୀଷ୍ଟ ଏକ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଦେଶର ଛାଞ୍ଚକୁ ଯେ ଅନ୍ୟଏକ ଦେଶର ପ୍ରସ୍ତାପିତର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଦୌ ମଡ଼ାଇ ଦିଆଯାଇ ପାରିବନାହିଁ, ଚୀନ ଯେ ନିଜର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ମାର୍ଗରେ ଅପଣାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସ୍ଥିର କରିବ ଓ ଚୀନର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପରିସ୍ଥିତି ଅନୁସାରେ ଯେ ସେହି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହେବ, ଏକଥା ଅତିଶୀଘ୍ର ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ପ୍ରଧାନତଃ ଯାହାଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱ ଦ୍ୱାରା ସେହି ଆରମ୍ଭରୁ ହିଁ ସତ୍ୟଟି ପରିସ୍ଫୁଟ ହୋଇଥିଲା, ସିଏ ହେଉଛନ୍ତି ମାଓ ସେ ତୁଙ୍ଗ୍ ; ଅଥବା, ଚୀନର ନୂତନ ଉଚ୍ଚାରଣ-ସଂସ୍କାର ଅନୁସାରେ ମାଓ-ଜେ-ଡଙ୍ଗ୍ । ମାଓ ଆକାଶରୁ ଏକ ଆଦର୍ଶବାଦ ନେଇ ଚୀନଦେଶର ଭାଗ୍ୟ ଉପରେ ଆସି ବାଜପକ୍ଷୀ ପରି ମୋଟେ ପଡ଼ିନଥିଲେ । ସିଏ ନିଜ ଦେଶର ମାଟିରୁ ହିଁ ଗଢ଼ା ହୋଇ ଆବିର୍ଭୂତ ହୋଇଥିଲେ । ସୋଭିଏଟ୍ ରୁଷିଆର ମଡେଲ୍ ଅନୁସାରେ ପ୍ରଧାନତଃ ସହରାଞ୍ଚଳର ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ହିଁ ବିପ୍ଳବର ସର୍ବପ୍ରଧାନ ଇନ୍ଧନଶକ୍ତି ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ପ୍ରଥମେ ଚୀନା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଏକ ବିପ୍ଳବର ଭୂମିକୁ ନିର୍ମାଣ କରି ଆଣିବାର ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲା । ମାତ୍ର ଚୀନରେ ସେତେବେଳେ କୌଣସି ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଉଦ୍ୟୋଗୀକରଣ ଆରମ୍ଭ ହିଁ ହୋଇ ନଥିଲା, ଶ୍ରମିକଶକ୍ତି ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ଶକ୍ତିରୂପେ ନିଜର ପରିଚୟ ଦେଇ ପାରିବାଲାଗି ଆବଶ୍ୟକ ସଚେତନ ଅଭିବୃଦ୍ଧିଟିକୁ ଅର୍ଜନ କରିନଥିଲା । ତେଣୁ ଏହି ଉଦ୍ୟମ ବାରବାର ବିଫଳ ହେଲା; ଅନୁକରଣ ଦ୍ୱାରା ରୁଷିଆର ମଡେଲ୍‌ଟିକୁ ଏଠାରେ ଗ୍ରହଣ କରି ହେବ ନାହିଁ ବୋଲି କ୍ରମେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପରିଷ୍କାର ହୋଇଗଲା । ଚୀନର ସମାଜ ହେଉଛି ଏକ କୃଷକର ସମାଜ । ସେହି କୃଷକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ହିଁ ଯେକୌଣସି ବିପ୍ଳବର ଆବଶ୍ୟକ ଭୂମିଟିକୁ ଯାଇ ନିର୍ମାଣ କରିବାକୁ ହେବ, ସେହିଠାରେ ହିଁ ଅସଲ ଶକ୍ତିର ସନ୍ଧାନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ନିଜର ଅସଲ ଚେରଗୁଡ଼ିକ ଲାଗିଥିବା ଏକ ନେତୃତ୍ୱ ଆବଶ୍ୟକ ହେଲା । ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ ସେହି ଆବଶ୍ୟକତାଟିକୁ ପୂରଣ କରିବା ଲାଗି ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହେଲେ ।

ମାଓ-ସେ ତୁଙ୍ଗ୍ ଦକ୍ଷିଣ ଚୀନ୍‌ର ପାର୍ବତ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳରେ ଅବସ୍ଥିତ ଗୋଟିଏ ଗାଆଁରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ସେମାନେ ଦୁଇ ଭାଇ, ମାଓ ହେଉଛନ୍ତି ଦୁହିଁଙ୍କ ଭିତରେ ବଡ଼ । ମାଓଙ୍କର ବାପା ଜଣେ ଖୁବ କଡ଼ା ଲୋକ ଥିଲେ, ପିଲାମାନଙ୍କର ଏତେ ଟିକିଏ କୌଣସି ଗଲତି ଦେଖିଲେ ଖୁବ କ୍ରୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଯାଉଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ବାଡ଼େଇଉଥିଲେ । ଆଠବର୍ଷ ବୟସରେ ସ୍ଥାନୀୟ ପ୍ରାଥମିକ ସ୍କୁଲରେ ମାଓଙ୍କର ବିଦ୍ୟାଶିକ୍ଷା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ତେରବର୍ଷ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସିଏ ସେହିଠାରେ ପାଠ ପଢ଼ିଥିଲେ । ସ୍କୁଲ ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରତିଦିନ ବଡ଼ି ସକାଳୁ ଏବଂ ପୁଣି ରାତିରେ ସେ କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରରେ କାମ କରୁଥିଲେ । ଏବଂ ଦିନବେଳେ ମହାପୁରୁଷ କନ୍‌ଫୁସିଅସଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲିଖିତ ପ୍ରାଚୀନ ଶାସ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ସରକାରୀ ବା ଅନ୍ୟକୌଣସି ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ଚାକିରି ପାଇବାଲାଗି ଅନୁଷ୍ଠାନିକ ଭାବରେ ଯେଉଁ ଲିଖିତ ପରୀକ୍ଷା ହେଉଥିଲା, ସେଥିରେ କନ୍‌ଫୁସିଅସ୍ ଲେଖିଥିବା ଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କରୁ ହିଁ ପାଠ ପଚରାଯାଉଥିଲା । ତେଣୁ ଅତି ପିଲାଦିନୁଁ ବଡ଼ ହୋଇ ଚାକିରି କରିବାକୁ ଓ ସମ୍ମାନ ଅର୍ଜନ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କୁ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଘୋଷି ମୁଖସ୍ଥ କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା । ଇସ୍କୁଲର ମାଷ୍ଟର ମଧ୍ୟ ସେହି କଠୋର ପୁରୁଣା ମିଜାଜର ଲୋକଥିଲେ । ଅବାଧ୍ୟତା ଓ ଅନ୍ୟମନସ୍କତାକୁ ମୋଟେ ସହି ପାରୁନଥିଲେ । ପିଲାମାନଙ୍କୁ ନିର୍ମମ ଭାବରେ ପିଟିବାକୁ ହିଁ ସେ ତେଥିବା ଏକ ବଧିଦନ୍ଧ ପରମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୋଲି ମନେ କରୁଥିଲେ । ଅରେ ସେହି ମାଡ଼କୁ ସହ୍ୟ କରି ନପାରି ଓ ମାଡ଼ ଖାଇବାକୁ ଅପମାନ ଜନକ ବୋଲି ମନେ କରି ମାଓ ଇସ୍କୁଲରୁ ପଳାଇ ଯାଇଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କୁ ଦଶ ବର୍ଷ ହୋଇଥିଲା ।

ଇସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ିବା ଦିନଠାରୁ ମାଓ ଏକ ଦୁଃସାହସିକତା ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନକୁ ହିଁ ଅଧିକ ଭଲ ପାଉଥିଲେ । ନିଜର ଜୀବନକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ କଠିନ କରି ଗଢ଼ିବାଲାଗି ସେ ସବୁବେଳେ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ ଓ ତେଣୁ ବଡ଼ରୁ ଅଧିକ ବଡ଼ କଷ୍ଟକୁ ବରଣ କରିବାକୁ ଆଦୌ ପଶ୍ଚାତ୍‌ପଦ ହେଉନଥିଲେ । ସେହି ପିଲାଦିନରୁ ହିଁ ସେ ନିଜର କେତେଜଣ ସାଙ୍ଗକୁ ଏକାଠି କରି ଗୋଟିଏ କ୍ଲବ୍ ଗଢ଼ିଥିଲେ, ଯେଉଁଥିରେ କି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ କଠିନ ପରିସ୍ଥିତିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବା ହିଁ ସମସ୍ତଙ୍କ ଲାଗି ପ୍ରାପ୍ୟ ଏକ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣରେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ସେମାନେ ମିଳିତ ଭାବରେ ଦିନେ ଦିନେ ଉପାସ ରହୁଥିଲେ, ଶୀତକୁ ସହି ପରିବାର ଅଭ୍ୟାସ କରୁଥିଲେ; ଦକ୍ଷିଣ ଚୀନ୍‌ର ସେହି ଅରଣ୍ୟମୟ ପାର୍ବତ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳରେ ମାଇଲ୍ ମାଇଲ୍ ବାଟକୁ ପାଦରେ ଚାଲି ଚାଲି ଯିବାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ମଧ୍ୟ ବେଳେ ବେଳେ

ଛିଦ୍ର କରି ଯାଉଥିଲା । ଶୀତଦିନେ ପାଣି ବରଫ ପରି କାଲୁଆ ହୋଇ ରହୁଥିବା ବେଳେ ସେମାନେ ସେଥିରେ ପହଁରିବାକୁ ଯାଉଥିଲେ, ବର୍ଷା ହେଲାବେଳେ ଖାଲି ଦେହରେ ପାଣିରେ ତନ୍ତ୍ରତନ୍ତ୍ର ଅନେକ ଦୂରରେ ଥିବା କୌଣସି ସ୍ଥାନକୁ ଚାଲିକରି ଯିବାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମମାନ ରଖୁଥିଲେ । ନିଜର ଦେହକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଟାଣ ଓ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସହିଷ୍ଣୁ କରିବାଲାଗି ସେମାନେ ଏଗୁଡ଼ିକର ଅଭ୍ୟାସ କରୁଥିଲେ । ଥରେ ସେ ସମଗ୍ର ହୁନାନ୍ ପ୍ରଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ପାଦରେ ଚାଲି ବୁଲି ପୂରା ଗୋଟାଏ ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳ କଟାଇ ଦେଇଥିଲେ । କୃଷକମାନଙ୍କର କ୍ଷେତରେ କାମକରି ଯାହା ମୂଲ ପାଉଥିଲେ ସେଥିରେ ନିଜର ଉଦରଭରଣ କରୁଥିଲେ କେତେବେଳେ କାମ ନମିଳିଲେ ଭିକ ମାଗି ମଧ୍ୟ ଖାଦ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରୁଥିଲେ । ଥରେ ଏପରି ପରିସ୍ଥିତି ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ଯେ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନରେ ଟାଣ ସିମ୍ବମଞ୍ଜି ବ୍ୟତୀତ ଆଉକିଛି ମିଳିଲା ନାହିଁ । ମାଓ ସେହି ସିମ୍ବମଞ୍ଜି ଖାଇ ପାଣି ପିଇ ରହିଲେ । ଏହିପରି ଭାବରେ ସେ ନିଜର ପେଟକୁ ଯେକୌଣସି ଖାଦ୍ୟ ଲାଗି ଅଦ୍ଭୁତ ଭାବରେ ସହ ଓ ଅଭ୍ୟସ୍ତ କରି ଆଣିଥିଲେ ।

ମାଓଙ୍କର ନିକଟ ପରିସରରେ ଆସିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ କହନ୍ତି ଯେ କେବଳ ଗୋଟିଏ ଖାଇବା ଜିନିଷ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ପ୍ରାୟ ଧାତୁଗତ ଏକ ଦୁର୍ବଳତା ରହିଥିଲା । ସେହି ମହାନ୍ ଦ୍ରବ୍ୟଟି ହେଉଛି ଲଙ୍କାମରିଚ । ଲଙ୍କାମରିଚକୁ ସିଏ ଖୁବ ଭଲ ପାଉଥିଲେ । ବଡ଼ ଓ ଏପରିକି ବୁଢ଼ା ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଧ୍ୟ ସିଏ ସେହି ଅଭ୍ୟାସଟିକୁ ଛାଡ଼ିନଥିଲେ । ସିଏ ଖାଉଥିବା ରୁଟି ମଧ୍ୟ ଲଙ୍କାମରିଚ ଦେଇ ଏକ ବିଶେଷ ପ୍ରକାରେ ରନ୍ଧା ହେଉଥିଲା । ତାଙ୍କର ଜନ୍ମପ୍ରଦେଶ ହୁନାନ୍‌ର ଲୋକମାନେ ଏହି ଲଙ୍କାମରିଚକୁ ଯେପରି ସଦାସର୍ବଦା ସ୍ମରଣ କରନ୍ତି, ମାଓ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଲଙ୍କାମରିଚ ବ୍ୟତୀତ କୌଣସି ଖାଦ୍ୟର କଥା ଚିନ୍ତା କରି ପାରୁନଥିଲେ । ଏହି ଗୋଟିଏ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଆଦୌ କୌଣସି ଲାଳସା ନଥିଲା । ଏପରିକି ଭୋକ ମେଣ୍ଟାଇବା ସକାଶେ ସିଏ ପ୍ରକୃତରେ କ'ଣ ଖାଉଥିଲେ, ସେ ବିଷୟରେ ତାଙ୍କର ଖିଆଲ ମଧ୍ୟ ରହୁ ନ ଥିଲା । ଯେଉଁ ଜିନିଷ ପ୍ରତି ଏକ ଦୁର୍ବଳତା ବା ବିଶେଷ ମମତା ରହିଥାଏ, ମଣିଷ ସେହି ଜିନିଷଟିର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯାହା କରିଥାଏ ଓ ତଦ୍ୱାରା ନିଜକୁ ଯେପରି ଧରି ପକାଇ ଦେଇଥାଏ, ଏହି ଲଙ୍କାମରିଚ ବିଷୟରେ ମାଓ ସେ-ତୁଙ୍ଗଙ୍କର ସେହିଭଳି ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ତତ୍ତ୍ୱ ବି ରହିଥିଲା । ସିଏ କହୁଥିଲେ, ଯେଉଁ ମନୁଷ୍ୟ-ଗୋଷ୍ଠୀ ଲଙ୍କାମରିଚ ଖାଇବାକୁ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଭଲ ପାଆନ୍ତି, ସେମାନେ ସ୍ୱଭାବତଃ ସଚରାଚର ବିପ୍ଳବୀ ହୁଅନ୍ତି । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ସିଏ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ତାଙ୍କର ନିଜ ପ୍ରଦେଶ ହୁନାନ୍‌ର କଥା କହୁଥିଲେ । ତା'ପରେ ସେହି ତାଲିକାରେ ସ୍ପେନ୍, ମେକ୍ସିକୋ, ରୁଷିଆ ଓ ଫ୍ରାନ୍ସର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତଗୁଡ଼ିକୁ ଆଣି ବାଢ଼ି ଦେଉଥିଲେ । ଇଟାଲି ଦେଶର ଲୋକମାନେ ମଧ୍ୟ ଲଙ୍କା ମରିଚକୁ କେତେ ଭଲ ପାଆନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ତଥାପି ସେମାନେ କାହିଁକି ବିପ୍ଳବୀ

ହୋଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ ବୋଲି କେହି କଥା ଉଠାଇବା ବେଳକୁ ଅବଶ୍ୟ ସେ ଆଉ କୌଣସି କଥା କହୁନଥିଲେ ।

ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ କୃଷୀଘରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ, କୃଷୀ-ସମାଜରେ ସାନରୁ ବଡ଼ ହୋଇଥିଲେ । ନିଜର ଅଭ୍ୟାସଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ସେ ସେହି କୃଷୀର ଅଭ୍ୟାସ ଭଳି ତିଆରି କରିଥିଲେ । ସାରା ଜୀବନଯାକ, ବାହାରେ ଏବଂ ଭିତରେ, ସେତେଥିବା ସିଏ ସେହି କୃଷୀ-ମିଜାଜର ହୋଇ ରହିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ନିତ୍ୟବ୍ୟବହୃତ ପୋଷାକ ଓ ପରିଚ୍ଛଦ ଜଣେ ଚୀନା କୃଷୀର ପୋଷାକଠାରୁ ଖୁବ୍‌ବେଶୀ ଭିନ୍ନ କିସମର ହୋଇ ରହି ନଥିଲା । ସହରଜୀବନ ତାଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ଶେଷ ଜୀବନ ଯାଏ ମଧ୍ୟ ମୋଟେ ଆପଣେଇ ନଥିଲା । ସହରର ସେହି ଅନ୍ୟ ଜୀବନଶୈଳୀକୁ ସେ ପ୍ରାୟ ଏକ ଅବିଶ୍ୱାସ ସହିତ ଦେଖୁଥିଲେ । ବିଶେଷଜ୍ଞ ଏବଂ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନଙ୍କ ଗହଣରେ ସିଏ ଆଦୌ ସ୍ୱସ୍ତି ଅନୁଭବ କରୁନଥିଲେ । ସେମାନେ ଅସଲ ଜୀବନର ପରୀକ୍ଷାଗାରରେ ଯଥେଷ୍ଟ ପରିମାଣରେ ଆଦୌ ପରୀକ୍ଷିତ ହୋଇନାହାନ୍ତି ଓ ତେଣୁ କେଉଁଠିନା କେଉଁଠି ଖୁବ ଖଣ୍ଡିଆ ଏବଂ ଏକଆଖିଆ ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି ବୋଲି ସିଏ ଖୁବ ସନ୍ଦେହ କରୁଥିଲେ । ସିଏ ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଇ କହୁଥିଲେ ଯେ, ଯେଉଁ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଏବଂ ବିଶେଷଜ୍ଞମାନେ ଜୀବନରେ କେବେହେଲେ ବନ୍ଧୁକ ଧରି ଗୁଳି ମାରି ଜାଣିନାହାନ୍ତି । କିମ୍ବା କେବେହେଲେ ଚାଷଜମିରେ ଗାତଟିଏ ବି ଖୋଳିନାହାନ୍ତି, ସେମାନେ ପୁଣି କେଉଁ ମଣିଷରେ ଗଣା ହେବେ । ଦରିଦ୍ର କୃଷୀମାନଙ୍କୁ ମାଓ ସର୍ବଦା ସମ୍ମାନର ଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖୁଥିଲେ । ବହିପଢ଼ା ପାଠ ଅପେକ୍ଷା ଜୀବନରେ ପ୍ରକୃତରେ ଲାଭ କରାଯାଇଥିବା ଅଭିଜ୍ଞତାକୁ ହିଁ ସେ ଅଧିକ ସମ୍ମାନ ଓ ସ୍ଥାନ ଦେଉଥିଲେ । ଚୀନ୍‌ର କୃଷୀମାନେ ଦରିଦ୍ର ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ବାସ୍ତବ ଜୀବନର ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ଓ ଜୀବନକୁ ଅତି ନିକଟରୁ ହିଁ ଜୀବନକୁ ଜାଣିଛନ୍ତି,—ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କର ଅନୁଭୂତିରୁ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଶିକ୍ଷା କରାଯାଇ ପାରିବ, ମାଓ ସର୍ବଦା ଏହିପରି ଏକ ମତ ପୋଷଣ କରୁଥିଲେ ।

ରାଜନୈତିକ ଏବଂ ସାମାଜିକ ବିପ୍ଳବର ସ୍ୱକୀୟ ପଥଟିକୁ ଆବିଷ୍କାର କରିବା ପୂର୍ବରୁ ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ ଆପଣାକୁ ବହୁ ଦର୍ଶନ ଓ ବହୁ ବିଚାର ସହିତ ପରିଚିତ କରାଇଥିଲେ । ତାଙ୍କର କର୍ମମୟ ଜୀବନର ପ୍ରଥମ ଚରଣରେ ସେ ପେକିଙ୍ଗ୍ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଗ୍ରନ୍ଥାଗାରରେ ଗୋଟିଏ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀର ମାନବ ଆକାଂକ୍ଷା ତଥା ମାନବ-ଅନୁଭୂତ ପୁସ୍ତକର ଆକାରରେ ଆସି ତାଙ୍କ ଆଗରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇଥିବ ଓ ତାଙ୍କର ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ମନକୁ ଅବଶ୍ୟ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଥିବ । ସେହି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ସମୟରେ ମାଓ ପ୍ରାଚୀନ ଗ୍ରୀକ୍ ଦର୍ଶନ ପାଠ କରିଥିଲେ, ପରବର୍ତ୍ତୀ ଇଉରୋପୀୟ ଦର୍ଶନ ମଧ୍ୟରୁ ସ୍ପିନୋଜା, କାଣ୍ଟ, ରୁଷୋ ଓ

ହେଗେଲ୍‌ଙ୍କୁ ଅଧ୍ୟୟନ କରିଥିଲେ, ଏବଂ ଜର୍ମାନ୍ ମହାକବି ଗୁଏଟେ ତାଙ୍କୁ ବହୁପ୍ରକାରେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଦୃଷ୍ଟିପ୍ରଦ ମନେ ବି ହୋଇଥିଲେ । ଅନ୍ୟ ବିବିଧ ପୁସ୍ତକ ମଧ୍ୟରେ ସପ୍ତମ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଭାରତ ବର୍ଷକୁ ଆସିଥିବା ଚୀନା ପରିବ୍ରାଜକ ହୁଏନ୍‌ସାଙ୍ଗ୍‌ଙ୍କର ଯାତ୍ରାବିବରଣ ମଧ୍ୟ ସେ ପାଠ କରିଥିଲେ । ସେଇଠାରେ ବିଶେଷତଃ ନିଜର ଜଣେ ଅଧ୍ୟାପକଙ୍କର ପ୍ରେରଣାରେ ମାର୍କସୀୟ ଦର୍ଶନ ସହିତ ତାଙ୍କର ପ୍ରଥମ ପରିଚୟ ଘଟିଲା ଓ ସେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆଗ୍ରହ ସହିତ ଉପଲବ୍ଧ ସମ୍ପୃକ୍ତ ପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧ୍ୟୟନ କରିଥିଲେ । ନିଜ ଦେଶର ସାହିତ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ଯୁଗରେ ଲେଖା ହୋଇଥିବା ଗଳ୍ପ ଓ ଗାଥାଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧ୍ୟୟନ କଲାବେଳେ ସେ ସେଗୁଡ଼ିକରେ ଏକ ଅଭାବ ରହିଥିବାର ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ପାରିଥିଲେ । ସେହି ସବୁ କାହାଣୀ ଭିତରେ ଚୀନ୍‌ଦେଶର କୃଷକର ଆଦୌ କୌଣସି ବର୍ଣ୍ଣନା ନଥିଲା । ଯେଉଁ କୃଷକ ଜମି ଚାଷ କରୁଛି ଓ ସେଥିରେ ଫସଲ ଫଳାଉଛି, ତାହାର ଜୀବନଗାଥାଟି ସାହିତ୍ୟ ଭିତରକୁ ଆଦୌ ଆସି ନଥିଲା । ଗଳ୍ପ ଓ ଉପନ୍ୟାସ ଗୁଡ଼ିକରେ କେବଳ ଯୁଦ୍ଧ ଲଢ଼ୁଥିବା ଯୋଦ୍ଧା ଉଚ୍ଚପଦସ୍ଥ କର୍ମଚାରୀ ଏବଂ ସମାଜରେ ଉଚ୍ଚ ସ୍ଥାନରେ ରହିଥିବା ପଣ୍ଡିତ ଓ ବିଦ୍ୱାନ୍‌ମାନଙ୍କର ଜୀବନକୁ ନେଇ ଉପାଖ୍ୟାନ କରା ହୋଇଥିଲା । ମାତ୍ର କେଉଁଠି ଗୋଟିଏ ଆନରେ ମଧ୍ୟ ଚାଷୀଟିଏ ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁ ନଥିଲା । ଅଥଚ, ଦେଶର ଅଧିକାଂଶ ମଣିଷ ଚାଷୀ ଥିଲେ । ସାହିତ୍ୟର କାହାଣୀମାନଙ୍କରେ କେତେ କେତେ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ସେନାପତିଙ୍କର ଗୌରବକୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରା ଯାଉଥିଲା, ଶାସକ ରାଜା ଓ ସେମାନଙ୍କ ସ୍ତରର ଅନ୍ୟମାନେ ସେଗୁଡ଼ିକ ଭିତରେ ବନ୍ଦିତ ହୋଇ ରହିଥିଲେ । ସେଗୁଡ଼ିକୁ ପାଠ କଲାବେଳେ ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ ଭାବୁଥିଲେ, ଏହି ପ୍ରଖ୍ୟାତମାନେ ତ କେବେହେଲେ କ୍ଷେତକୁ ଯାଇ କୌଣସି କାମ କରିନାହାନ୍ତି; ସେମାନେ ଜମି ସବୁର ମାଲିକ ହୋଇ ରହି ଆସିଛନ୍ତି, ଜମିକୁ ନିଜର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଭିତରେ ରଖିଛନ୍ତି ଏବଂ କୃଷକମାନଙ୍କୁ କାମରେ ଖଟାଇ ଜମିର ଯାବତୀୟ ଫଳକୁ ନିଜେ ଭୋଗ କରି ଆସିଛନ୍ତି ।

ମାଓ-ସେ ତୁଙ୍ଗ୍ ତାଙ୍କର ଜୀବନଯାକ କବିତା ଲେଖିଛନ୍ତି । ନୂତନ ସମାଜର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖି ଭବିଷ୍ୟ ଆଡ଼କୁ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କଲାବେଳେ ଏବଂ ସେହି ନୂତନ ସମାଜକୁ ପ୍ରକୃତରେ ସମ୍ଭବ କରିବା ଲାଗି ନାନା ସଂଗ୍ରାମ ଲଢ଼ୁଥିବା ସମୟରେ ସେ ବହୁ କବିତା ଲେଖିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଭିତରର କବି ତାଙ୍କର ସଂଗ୍ରାମକୁ ପ୍ରେରଣା ଦେଇଛି ଏବଂ ତାଙ୍କ ଭିତରର ସଂଗ୍ରାମୀ ଓ ତା'ର ସକଳ ସଂଗ୍ରାମ ତାଙ୍କର କବିତାକୁ ଆହାର ଯୋଗାଇ ଦେଇଛି । ସେହି କବିତାଗୁଡ଼ିକରେ ଆମେ ଚୀନଦେଶର ପ୍ରକୃତିକୁ ଏକ ଅଭିନବ ବ୍ୟଞ୍ଜନାରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବାର ଦେଖିବାକୁ ପାଇବା । ଉପରେ ନିତ୍ୟ ସଂଗ୍ରାମରତ ଏକ କଠୋର ଜୀବନର ମଞ୍ଜିଭିତରେ ଯେ ଏତେ କୋମଳତା ଓ ସମ୍ବେଦନଶୀଳତା ପ୍ରାୟ ସହଜମୂଳ ଭାବପ୍ରେରକ ହୋଇ ରହିଥିଲା, ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ ରଚନା କରିଥିବା କବିତା-ଗୁଡ଼ିକରେ ଆମକୁ ବାରବାର ତାହାର ପରିଚୟ ମିଳି ଯାଉଥାଏ । ଅଦୌ କୌଣସି

ପ୍ରକାରର ମିଛ ଫେଣେଇବା କେଉଁଠି ହେଲେ ନାହିଁ, କୌଣସି ଅନାବଶ୍ୟକ ଅଲଙ୍କାର ପ୍ରିୟତା ମଧ୍ୟ ନାହିଁ,—ଯେପରି ସ୍ୱର୍ଗ ଆକାଂକ୍ଷୀ ସରଳ ହୃଦୟଟିଏ ଏକାବେଳେକେ ସବୁ ଆଖି ଓ ସକଳ ସମ୍ବେଦନାକୁ ଖୋଲି ଦେଇ ଓ ଏକାବେଳେକେ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ପ୍ରକୃତିକୁ ଆଘ୍ରାଣ କରୁଛି, ବାହାରେ ଦେଖୁଥିବା ଏହି ସବୁକିଛିକୁ ଅବାଧରେ ଅନ୍ତର ଭିତରେ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଉଛି । ବାହାରର ଏହି ସୁନ୍ଦର ପ୍ରକୃତି ଓ ମନୁଷ୍ୟ ଭିତରେ ମାଓ ଏକ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ସୂତ୍ର ଲାଗିଥିବାର ଅନୁଭବ କରିଛନ୍ତି । ଏହି ମଣିଷ ଭିତରେ ଶକ୍ତି ଅଛି, ସ୍ୱପ୍ନ ଅଛି; ସେଇ ମନ କରିବା ମାତ୍ରକେ ପରସ୍ପରକୁ ଅବଶ୍ୟ ଲୋଡ଼ିବ ଏବଂ ପରସ୍ପରର ଶକ୍ତିକୁ ଠୁଳ କରି ଶତବଳ ହୋଇପାରିବ । ସେହି ବଳ ଆଗରେ ପୃଥିବୀର ଯାବତୀୟ ଅସୁନ୍ଦରତା ଅବଶ୍ୟ ହାରି ମାନିବ । ମନୁଷ୍ୟର ଜୀବନ ସୁନ୍ଦର ହେବ । ଏହିପରି ଏକ ଶକ୍ତିମୟତାର ସ୍ପଷ୍ଟପ୍ରେରଣା ଏବଂ ସଂକଳ୍ପ ଆମକୁ ମାଓଙ୍କର କବିତାରୁ ମିଳିଥାଏ । ମାତ୍ର, ସଚେତବା କେବଳ କୌଣସି ଉଙ୍କାରୁନା ପାଇଁ ଲେଖା ହେଉଥିବା ତଥାକଥିତ ବାମପନ୍ଥୀ କବିତାମାନଙ୍କରେ ଯେପରି ପ୍ରଧାନତଃ ଶବ୍ଦ ପ୍ରହାରଗତ ନାନା ଉତ୍ତେଜକତା ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ରହିଥାଏ, ମାଓଙ୍କର କବିତାରେ ତାହାର କୌଣସି ଗନ୍ଧ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ନାହିଁ । ମଣିଷ ସବାଆଗରେ, ମଣିଷ ପାଇଁ ଅର୍ଥାତ୍ ମଣିଷକୁ ସୁନ୍ଦର କରି ଗଢ଼ିବା ସକାଶେ ହିଁ ଏହି ଯାବତୀୟ ବିପ୍ଳବ, ସବୁ ମଣିଷର ହୃଦୟରେ ହିଁ ଭବିଷ୍ୟର ଅସଲ ପରି-ପୂର୍ଣ୍ଣତା ନିହିତ ହୋଇ ରହିଛି ଏବଂ ମଣିଷ ସ୍ୱୟଂ ଆପଣାର ଚେତନାର ସରିକୁ ଯାଇ ଛୁଇଁ ପାରିଲେ ତା'ର ଭାଗ୍ୟର ସିଏ ସ୍ୱୟଂ ଅଧିକାରୀ ହୋଇପାରିବ, ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗଙ୍କ କବିତାର ଛନ୍ଦେ ଛନ୍ଦେ ପ୍ରାୟ ଏହିପରି ଏକ ସନ୍ଦେଶ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ଉଠିଥାଏ ।

ଚୀନ୍‌ଦେଶ କହିଲେ ମାଓ-ସେ ତୁଙ୍ଗ୍ ସେହି ଆରମ୍ଭକାଳରୁ ହିଁ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ବୁଝିଥିଲେ । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସେଉଁଠିରୁ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶରେ ଆଧୁନିକ ଯନ୍ତ୍ର ଶିଳ୍ପରବିକାଶ ହୋଇଛି, ସେଠାରେ କୃଷକମାନେ ସହରଗୁଡ଼ିକୁ ଚାଲିଆସି ସେହିସବୁ ଶିଳ୍ପୋଦ୍ୟୋଗ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଶ୍ରମିକ ହୋଇ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ଭନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ରାଜନୀତିକ ତତ୍ତ୍ୱରେ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ହିଁ ବିପ୍ଳବ ସଚେତନ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି ଏବଂ ଯାଉ ସେଉଁମାନେ ସହରକୁ ନଆସି କୃଷିମାଟିକୁ ଅବହେଳା ମାର୍ଗରେ କୃଷକ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ସେହିତକ କାରଣରୁ ରକ୍ଷଣଶୀଳ ବୋଲି ଅନୁମାନ କରାଯାଇଛି । ରୁଷିଆର ନଭେମ୍ବର ବିପ୍ଳବ ମୁଖ୍ୟତଃ ସହରରେ ହୋଇଥିଲା, ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଉପରେ ଭରସା ଦେଇ ହୋଇଥିଲା । ଚୀନଦେଶରେ ମଧ୍ୟ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ତତ୍ତ୍ୱାଧାର ପ୍ରଥମେ ସେହିଭଳି ଅନୁମାନ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହେଉଥିଲା । ମାତ୍ର ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ଏକ ଶ୍ରେଣୀ କହି ପାରିବାଭଳି ଏକ ଶ୍ରମିକକୁଳ ସେତେବେଳେ ତଥାପି ତିଆରି ହୋଇ ନଥିଲେ, କାରଣ ସେତେବେଳେ ଚୀନ୍‌ରେ ଯନ୍ତ୍ରୋଦ୍ୟୋଗ କହିଲେ ଅଧିକ ବେଶୀ କିଛି ନଥିଲା । ଚୀନା ଲୋକ କହିଲେ ଗାଁକୁ ବୁଝାଉଥିଲା,—ଯାବତୀୟ

ଶୋଷଣ ସେହି ଗ୍ରାମରେ ହିଁ ହେଉଥିଲା । ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ ସେହି ଗାଆଁକୁ ଅର୍ଥାତ୍ କୃଷକକୁଳକୁ ଭରସା ରଖି ଯାବତୀୟ ବିପ୍ଳବ ତଥା ପରିବର୍ତ୍ତନର ଯୋଜନାମାନ କରିବାର ସେହି ଅନ୍ୟକଥାଟି କହିଲେ । ଆପଣାର ଚିନ୍ତାଧାରାକୁ ଏକ ସୂତ୍ରବଦ୍ଧ ରୂପ ଦେଇ ମାଓ ଚୀନା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟପାର୍ଟିର ପଞ୍ଚମ କଂଗ୍ରେସରେ ଉପସ୍ଥାପିତ ମଧ୍ୟ କରିଥିଲେ । କୃଷକମାନଙ୍କୁ ମୂଳ କରି ଭୂମିସଂସ୍କାରକୁ ହିଁ ସର୍ବପ୍ରଧାନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିବାର ନୂଆ କଥାଟିକୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆକାରରେ ରଖିଲେ । ମାତ୍ର, ଏକ ଅନୁକୃତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତକୁ ଅମୋଘ ସତ୍ୟ ବୋଲି ମାନୁଥିବା ଅନ୍ୟମାନେ ସେହି କଥାଟିକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ନଥିଲେ । ରକ୍ଷଣଶୀଳ କୃଷକମାନେ ଏକ ସର୍ବହରା ବର୍ଗ ପରି ସଚେତନ ହୋଇ ପ୍ରକୃତରେ ଯେ ଏକ ବିପ୍ଳବକାରୀ ଶକ୍ତିରୂପେ ବିକଶିତ ହୋଇଉଠି ପାରିବେ, ସେମାନେ ସେ କଥା ମୋଟେ ବିଶ୍ୱାସ କଲେ ନାହିଁ । ସେମାନେ ଯୁକ୍ତି ଦର୍ଶାଇ କହିଲେ ଯେ ଜମିମାଲିକ ଓ ଜମିର ଚାଷୀ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକୃତରେ ଦୃଷ୍ଟିଗତ ଆଦୌ କୌଣସି ଫରକ ନାହିଁ । ଜମିର ମୋହ ଭୟଙ୍କର ରହିଛି । ସେହି ମୋହ କୃଷକକୁ ରକ୍ଷଣଶୀଳ ଓ ତେଣୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ-କାତର କରି ରଖିଛି । ସିଏ କୁଆଡ଼ୁ ବିପ୍ଳବ କରି ପାରିବ ? ସେମାନେ ଜଣେ ଜମିଦାରକୁ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ଚାଷୀ ବୋଲି କହିଲେ ଯାହାର କି ୧୦୦ ମୂ ଅର୍ଥାତ୍ ତେସ୍ତାଅଶୀ ମାଣ ଜମି ରହିଛି । ଅବଶ୍ୟ ଏକଥା ସତ ଯେ, ଚୀନ୍‌ର ଜଣେ ସାଧାରଣ ଚାଷୀ ପାଖରେ ହାରାହାରି ଯେତିକି ଚାଷଜମି ରହିଥିଲା, ଏହା ହେଉଛି ତାହାର ପ୍ରାପ୍ୟ ଶହେଗୁଣ । କହିବା ବାହୁଲ୍ୟ ଯେ, ମାଓଙ୍କର ପ୍ରସ୍ତାବଟିକୁ ସେମାନେ ଗ୍ରହଣ କରିନଥିଲେ ।

ମାଓ ସାଥୀମାନଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିଲେ, ମାତ୍ର ନିଜର ବିଶ୍ୱାସକୁ ଛାଡ଼ି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ସେ ଭୂମିଟିକୁ ଖୁବ୍ ଭଲ ଭାବରେ ଚିହ୍ନିଥିଲେ, ନିଜେ ଭୂଇଁରେ ଥିଲେ । ତେଣୁ ବହିପାଠ ଅନୁସାରେ ଆଦୌ ମଙ୍ଗିଲେ ନାହିଁ ଏବଂ ସୈଦ୍ଧାନ୍ତିକ କଳ୍ପନାବାଦୀମାନଙ୍କର ବାଟରେ ଆଦୌ ଗଲେ ନାହିଁ । ଯେଉଁମାନଙ୍କ ଉପରେ ସର୍ବପ୍ରଧାନ ବିଶ୍ୱାସ ରଖିଥିଲେ, ସେ ସେହିମାନଙ୍କ ଭିତରକୁ ଗଲେ । ସହର ଛାଡ଼ିଲେ ଓ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ସଂଗଠିତ କଲେ । କୃଷକମାନଙ୍କର ପାଖେ ପାଖେ ରହି ସେମାନଙ୍କୁ ସାମନ୍ତବାଦର ଅନ୍ଧୁଆ ଗୁମ୍ଫା ଭିତରୁ ମୁକ୍ତ କରି ଆଣିବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ହିଁ ଅଗ୍ରଗାମୀମାନଙ୍କୁ ଖୋଜିଲେ ସେ ସେହି ଅଗ୍ରଗାମୀମାନଙ୍କୁ ଆବିଷ୍କାର କରିଥିଲେ । ଆପଣାର ବିଚାର ଅନୁସାରେ ଆପଣାର ବାହିନୀଟିକୁ ଏକାବେଳେକେ ତଳୁ ତିଆରି କରି ଆଣିବା ଫଳରେ ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ମଧ୍ୟ ମାଓ କ୍ରମେ ଶକ୍ତି ଓ ସମର୍ଥନ ଦୁଇଟିଯାକ ଲାଭ କରିଥିଲେ । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ବିପ୍ଳବର ନେତାମାନେ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ,—ପୃଥିବୀର ପ୍ରଥମ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଦେଶ ରୁଷିଆର ନେତୃତ୍ୱକୁ ମଧ୍ୟ ମାଓ ଆଖି ବୁଜି ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ରାଜି ହେଲେ ନାହିଁ । ଏକ ନୂତନ ହିସାବ ଧରାଇ ଏକାବେଳେକେ ତଳୁ ପାହାଚଗୁଡ଼ିକୁ ତିଆରି କରି ଚଢ଼ିଲେ । ଏକାବେଳେକେ ତଳ

ପାହାଚରୁ ନିମ୍ନଶ୍ରେଣୀର ଅତି ନିକଟ ଭାବରେ ରହିଥିବାରୁ କ୍ଷେତ୍ରଗତ ଅଭିଜ୍ଞତାରୁ ସେ ତାଙ୍କ ଆଗକୁ ଓ ଆହୁରି ଆଗକୁ ଯିବାର ନୂତନ ସୂତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ମିଳି ଯାଉଥିଲା । ସେ ଆପଣାର ସାଥୀମାନଙ୍କୁ ନିଜର ବିଶ୍ୱାସ ଏବଂ ନିଷ୍ଠା ବଳରେ ଏପରି ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ କରି ପାରୁଥିଲେ ଯେ, ସେମାନେ ସେହି ନେତୃତ୍ୱର ଯଥାର୍ଥତା ବିଷୟରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ପ୍ରମାଣ ପାଇ ଯାଉଥିବା ପରି ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ ।

ସେହି ପ୍ରଥମ ପ୍ରସ୍ତୁତିର ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଚୀନ୍‌ଦେଶର ଏହି କୃଷକମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ ପରେ କହିଥିଲେ, "ଚୀନ୍‌ର ସାଧାରଣ ମଣିଷମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ କଥା ହେଉଛି ଯେ, ସେମାନେ ହେଉଛନ୍ତି ଦରିଦ୍ର ଏବଂ ନିର୍ମଳ ଓ ନିଷ୍କପଟ । ଠିକ୍ ଖଣ୍ଡେ ଖାଲି କାଗଜ ଫର୍ଦ୍ଦ କରି । ଏହି ଖାଲି କାଗଜ ଉପରେ ସବୁଯାକ ନୂତନ କଥାକୁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ଖୁବ ସହଜରେ ଲେଖାଯାଇ ପାରିବ । ଅଥବା, ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ନୂତନ ଏବଂ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ସୁନ୍ଦର ଚିତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ଲେଖାଯାଇ ପାରିବ ।" ପରେ ୧୯୫୮ ମସିହାରେ ମଧ୍ୟ ସେ ଆଉ ଏକ ଅବସରରେ ପ୍ରାୟ ସେହି କଥା କହିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଭାଷାକୁ ଉଦ୍ଧାର କରି କହିଲେ; "ଚୀନ୍ ଦେଶରେ ବାସ କରୁଥିବା ଷାଠିଏ କୋଟି ମଣିଷଙ୍କର ଦୁଇ ଗୋଟି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ବିଶେଷ ଲକ୍ଷଣ ରହିଛି । ପ୍ରଥମ କଥାଟି ହେଉଛି ଯେ ସେମାନେ ଦରିଦ୍ର ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟ କଥାଟି ହେଉଛି ସେମାନେ ଶୂନ୍ୟ,—ଅର୍ଥାତ୍, ନିର୍ମଳ ଓ ନିଷ୍କପଟ ଏଗୁଡ଼ିକ ଶୁଣିବାମାତ୍ରକେ ହୁଏତ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଖରାପ ଲକ୍ଷଣ ପରି ବୋଧ ହେବେ, ମାତ୍ର ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ; ଏଗୁଡ଼ିକ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକୃତରେ ଭଲ ଲକ୍ଷଣ । ଯେଉଁମାନେ ଦରିଦ୍ର ଲୋକ, ସେମାନେ ଅବଶ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ମନ କରିବେ, ସେମାନେ କିଛି ନା କିଛି ଅବଶ୍ୟ କରିବେ,—ସେମାନେ ଏକ ବିପ୍ଳବ ହେଉ ବୋଲି ଅବଶ୍ୟ ଇଚ୍ଛା କରିବେ । ଏହି ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଆମେ ଶୁକ୍ଳ କାଗଜରେ ଏପରି ଏକ ଫର୍ଦ୍ଦ ପରି ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିବା, ଯେଉଁଥିରେ କି ଏତେ ଟିକିଏ ହେଲେ ଦାଗ ଲାଗିନାହିଁ । ତାହାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଯେ ଆମେ ସେହି କାଗଜ ଉପରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଅଭିନବ ତଥା ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ସୁନ୍ଦର ଚିତ୍ରମାନ ଅବଶ୍ୟ ଅଙ୍କି ଦେଇ ପାରିବା ।"

ପରୀକ୍ଷକମାନେ କହନ୍ତି, ସେତେବେଳର ଚୀନ୍‌ରେ ମଧ୍ୟମ ବର୍ଗ ବୋଲି ପ୍ରକୃତରେ ଆଦୌ କିଛି ନଥିଲା । କେବଳ ଅତି ଧନୀମାନେ ରହିଥିଲେ ଓ ଅତି ଦରିଦ୍ର ରହିଥିଲେ । ଦରିଦ୍ରମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ଅବର୍ଣ୍ଣନୀୟ ଭାବରେ ଦରିଦ୍ର ଥିଲେ । ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ବାସ କରୁଥିବା ସର୍ବମୋଟ ଲୋକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ମୋଟ ଶତକଡ଼ା ଦଶଜଣ ଲୋକ କୃଷିଯୋଗ୍ୟ ସତୁରି ଭାଗ ଭୂମିର ମାଲିକ ଥିଲେ । ମଝିମଝିଆ କୃଷକଙ୍କ ହାତରେ ମୋଟେ ଶତକଡ଼ା ପନ୍ଦର ଭାଗ ଭୂମି ରହିଥିଲା । ମାତ୍ର, ଅପର ପକ୍ଷରେ, ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ଅବଶିଷ୍ଟ ଶତକଡ଼ା

ପଞ୍ଚଷଠି ଭାଗ ମଣିଷ କୃଷି-ଉପଯୋଗୀ ସମସ୍ତ ଭୂମିପରିମାଣର ମାତ୍ର ଦଶରୁ ପନ୍ଦର ଭାଗର ମାଲିକ ଥିଲେ । ଏହି ପଞ୍ଚଷଠି ଭାଗ ହେଉଛନ୍ତି ଦରିଦ୍ରକୃଷୀ । ଏମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଭାଗ-କୃଷୀ ଥିଲେ, ଅନ୍ୟର ଜମିରେ ମୂଲ ଲାଗି ସଂସାର ମେଣ୍ଟାଉଥିବା ମଜୁରିଆ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ । ଏହି ଦରିଦ୍ର ବର୍ଗଙ୍କୁ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତବର୍ଗ ଏବଂ ଭୂମିମାଲିକମାନେ ଶୋଷଣ କରୁଥିଲେ । ଭୂମିର ମାଲିକମାନେ ଦୂରରେ ସହରରେ ବାସ କରୁଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କର ଜମିକୁ ଅନ୍ୟ ଅସରଣମାନେ ଆବାଦ କରୁଥିଲେ, ସେଥିରୁ ଫଳ ଫଳାଉଥିଲେ ଓ ମାଲିକମାନେ ସେହି ଫଳକୁ ଭୋଗ କରୁଥିଲେ । ଦେଶରେ ଯେଉଁ ସରକାର ଥିଲା, ତାହା କରଭାରରେ ଏହି ପ୍ରଜାମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ପୀଡ଼ିତ କରି ରଖିଥିଲା । ଯେଉଁମାନଙ୍କ ପାଖରେ ସବୁଠାରୁ କମ୍ ଥିଲା, ସେହିମାନେ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଶ୍ରମ କରୁଥିଲେ ଏବଂ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ନିର୍ମମ ଭାବରେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ସମସ୍ତଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଶୋଷିତ ହେଉଥିଲେ । ମଣିଷର ଜନ୍ମ ପାଇ ସୁଦ୍ଧା ଜଣେ ମଣିଷର ସାବଗସ୍ତ ଅଧିକାର ଓ ସମ୍ମାନରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହୁଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ଦେଶର ସୈନ୍ୟବାହିନୀ ମଧ୍ୟ କମ୍ ଉତ୍ପୀଡ଼କ ନଥିଲେ । ନାନାବିଧ ଦୁର୍ଗତି ଭିତରେ ପାତ କରି ରହୁଥିଲେ ଏବଂ ନିରୀହ ନିଃସମ୍ବଳ ମଣିଷମାନଙ୍କ ଉପରେ ବହୁ ବଳାତ୍କାର କରୁଥିଲେ । ନେତା ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ ଏହି ଦରିଦ୍ରବର୍ଗଙ୍କ ଉପରେ ଭରସା ରଖି ହିଁ ଚୀନ୍‌ରେ ଏକ ମୂଳଭୂତ ସାମାଜିକ ଏବଂ ରାଜନୀତିକ ବିପ୍ଳବର ମୂଳଦୁଆ ପକାଇଥିଲେ ଏବଂ ସେହିମାନଙ୍କର ଦକ୍ଷିଣସ୍ତ ସହଯୋଗିତା ଦ୍ୱାରା ବିପ୍ଳବକୁ ସଫଳ କରାଇଥିଲେ । ପୃଥିବୀରେ ଏକ ଅଭିନବ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତର ପ୍ରମାଣ ରଖିଗଲେ ।

ଶତାବ୍ଦୀ ଶତାବ୍ଦୀ ଧରି ଚୀନ୍‌ର କୋଟି କୋଟି ସାଧାରଣ ମଣିଷ ସେହିମାନଙ୍କ ଦେଶର ମୁଷ୍ଟିମେୟ ଧନିକବର୍ଗଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଷ୍ପେଷିତ ହେବାରେ ଲାଗିଥିଲେ । ଅଷ୍ଟାଦଶ ଏବଂ ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଶୋଷଣର ସେହି ନିର୍ମମ ଯନ୍ତ୍ରରେ ବିଦେଶୀ ବଣିକମାନେ ମଧ୍ୟ ଆସି ଯୋଗ ଦେଉଥିଲେ । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ସ୍ୱାର୍ଥପ୍ରେରିତ ଏହି ବଣିକମାନଙ୍କର ପଛେ ପଛେ ରହୁଥିଲା ଓ ସେମାନଙ୍କୁ ସୈନ୍ୟବଳ ତଥା ଅସ୍ତ୍ରବଳ ଯୋଗାଇ ଦେଇ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିଲା । ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ ସେହି ନିଷ୍ପେଷିତ ମନୁଷ୍ୟର ପକ୍ଷ ଗ୍ରହଣ କଲେ । ନିଷ୍ପେଷିତ ଅପମାନିତ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ସେ ମାନବୋଚିତ ଆତ୍ମସମ୍ମାନ ବୋଧର କଥା କହିଲେ । ବିପ୍ଳବ ଓ ଉତ୍ଥାନମାନଙ୍କର ସାଫଲ୍ୟ ଉଦ୍‌ବୋଧନ ପଛରେ ଏହି ଦୃଢ଼ ଆତ୍ମ-ସମ୍ମାନକୁ ଫେରି ପାଇବାର ଆହ୍ୱାନ ହିଁ ଯୋଗ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ମାଓ ମୂକମାନଙ୍କର ନିଦ୍ରାଭଙ୍ଗ କରାଇଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଆଗରେ ଏକ ଅନ୍ୟ ଧରଣର ଭବିଷ୍ୟତର ଚିତ୍ର ଆଙ୍କି ଥୋଇଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସର ସଞ୍ଚାରଣ କରାଇଲେ । ମଣିଷ ଯେତେବେଳେ ନିଜ ଶ୍ରମର ପରିଚୟ ପାଏ ଓ ସଚେତନ ଭାବରେ ସେହି ଶ୍ରମକୁ କାମରେ ଲଗାଇବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯାଏ, ସେତେବେଳେ ତାହାକୁ ଦମିବା କରି ଏକ ବିପ୍ଳବ

ସମ୍ଭବ ହୁଏ, ଯେତେବେଳେ କୌଣସି ଦେଶର ଗୁରୁସଂଖ୍ୟକ ଲୋକ ନେତୃ ବିଶ୍ୱାସ ଓ ଶକ୍ତିର ପରିଚୟ ପାଆନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ସମଗ୍ର ଜାତିର ସ୍ତରରେ ମଧ୍ୟ ବିପ୍ଳବ ସଂଘଟିତ ହୁଏ । ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ଏହି ଶତାବ୍ଦୀର ଦ୍ୱିତୀୟ ଦଶକଠାରୁ ହିଁ ସେହି ବିପ୍ଳବର ନିର୍ମାଣ ଓ ପ୍ରସ୍ତୁତି ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ତିରିଶ ବର୍ଷର ପ୍ରସ୍ତୁତି ପରେ ଯାଇ ପୁରୁଣା କବାଟଗୁଡ଼ାକ ଭାଙ୍ଗିଲା, ଅଟଳ ଅସମର୍ଥତାମାନ ଟଳିଗଲେ । ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଏକ ନୂତନ ସକାଳ ମଧ୍ୟକୁ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଆସିଲେ, ଘର ହେଲେ । ଘର ପର ନିର୍ମାଣ କଲେ । ପ୍ରଥମ ଅବସ୍ଥାରେ ମାଓଙ୍କର ସାଥୀମାନେ ତାଙ୍କର କଥାରେ ରାଜି ହେଲେ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ସେ ତଥାପି ଅଟଳ ରହିଲେ । ସହରରେ ବାସ କରୁଥିବା ଅଳ୍ପସଂଖ୍ୟକ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ପରିବର୍ତ୍ତେ ସେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର କୃଷକ ସମୁଦ୍ରଠାରେ ହିଁ ରାଜନୀତିକ କାର୍ଯ୍ୟର ସକଳ ଶକ୍ତିକୁ ଆଣି ସଂକେନ୍ଦ୍ରିତ କରିବାର ଯଥାର୍ଥତା ଦର୍ଶାଇଥିଲେ । ତାଙ୍କର ସାଥୀମାନେ ତାଙ୍କୁ ଭୁଲ ବୋଲି କହିଲେ, ତାଙ୍କର ମତକୁ ଅର୍ବାଚୀନ ବୋଲି କହିଥିଲେ । ଶାସ୍ତିରୂପେ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଥମେ ପାର୍ଟିର କେନ୍ଦ୍ର ସମିତିରୁ ବାହାର କରି ଦିଆଗଲା ଏବଂ ତା'ପରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିରୁ ମଧ୍ୟ ବିତାଡ଼ିତ କରାଗଲା । କିନ୍ତୁ ମାଓ ନିଜର ଯେଉଁ କେନ୍ଦ୍ରଟିକୁ ଚୀନର କୃଷକମାନଙ୍କୁ ସମ୍ବଳ କରି ଗଢ଼ିଲେ, ଶେଷରେ ଯଥାର୍ଥ ଇତିହାସଟି ତାହାଦ୍ୱାରା ଲେଖାହେଲା । ସେଇ ଯଥାର୍ଥ ଦ୍ୱାରଟିକୁ ଖୋଲି ଦେଇଥିଲା ।

କୁଓମିନ୍ ଟାଙ୍ଗ୍ ସରକାରଙ୍କର ସୈନ୍ୟବଳ ଦ୍ୱାରା ବିତାଡ଼ିତ ହୋଇ ଏକଦା ଯେତେବେଳେ ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ ଏବଂ ତାଙ୍କର ନେତୃତ୍ୱ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନେ ଦେଶର ମାତ୍ର ଦୁଇଟି ପ୍ରଦେଶ ଭିତରେ ଆବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ, ସେତିକବେଳେ ଏକ ଅଦ୍‌ଭୁତ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଦୁଇଟି ପ୍ରଦେଶ ସେତେବେଳେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନଙ୍କର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ରହିଥିଲା । ମାଓ ଏହି ଦୁଇଟି ପ୍ରଦେଶରେ ହିଁ ତାଙ୍କର ଭବିଷ୍ୟତ ସମାଜ-ପରିବର୍ତ୍ତନର ଯୋଜନାଟିକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଇଥିଲେ । ସମଗ୍ର ଚୀନ୍‌ରେ ତାଙ୍କଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ବିପ୍ଳବଟି ସଫଳ ହେଲେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ବୃହତ୍ତର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯାହାସବୁ ପରିବର୍ତ୍ତନର ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ଆସନ୍ତା, ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ରହିଥିବା ଏହି ଦୁଇ ପ୍ରଦେଶରେ ହିଁ ତାହାର ପ୍ରୟୋଗ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ସୀମିତ ଅଞ୍ଚଳରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ନେତୃତ୍ୱ ଦ୍ୱାରା ଯାହା ହେଉଥିଲା ଏବଂ ହେବାରେ ଲାଗିଥିଲା, ତାହା ବାହାରେ ରହିଥିବା ଅବଶିଷ୍ଟ ଦେଶର ଜନଗଣଙ୍କ ଲାଗି ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ବାସ୍ତବ ନମୁନାପରି ଦିଶୁଥିଲା, ସେମାନଙ୍କ ମନରେ ଅବଶ୍ୟକ ପ୍ରତ୍ୟୟଗୁଡ଼ିକୁ ଜାତ କରାଯାଉଥିଲା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ଏହି ନୂତନ ନେତୃତ୍ୱଟି ଅଡ଼କୁ ମଧ୍ୟ ଆକର୍ଷିତ କରି ଆଣୁଥିଲା । ପରେ ଉଚିତ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସମଗ୍ର ଚୀନ୍‌ରେ ଯେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ବିପ୍ଳବ ସଫଳତା ଲାଭ କଲା, ଏହି ଦୁଇଟି ପ୍ରଦେଶରେ କରା ଯାଉଥିବା ପ୍ରୟୋଗକୁ ଅନେକ ଭାବରେ

ତାହାର ସର୍ବପ୍ରଧାନ ପ୍ରେରଣାଦାତା ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ପ୍ରଥମେ ସେହି ଦୁଇଟି ପ୍ରଦେଶରେ ଯେଉଁସବୁ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା, ୧୯୪୯ ମସିହା ପରେ ଅଧିକାଂଶତଃ ସେହିଗୁଡ଼ିକର ହିଁ ସଂପ୍ରସାରଣ ହେଲା; ଜମିରେ ପାହାଚଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରକୃତରେ କିପରି ହେବ, ପରିବର୍ତ୍ତନ କେଉଁ ଧାରାରେ ହେବ, କ'ଣ କରି ଭଙ୍ଗାକଲେ ନୂତନ ଅନ୍ୟ ଗଠନଟି ଲାଗି ଏକ ଅନୁକୂଳ ପ୍ରଥମ ଭୂମି ତିଆରି ହୋଇ ପାରିବ, ସେହି ଦୁଇ ପ୍ରଦେଶରେ ସଫଳତାର ସହିତ କରାଯାଇଥିବା ବିକ୍ଷିପ୍ତ ପ୍ରୟୋଗଗୁଡ଼ିକ ସେହିସବୁ ବିଷୟରେ ବହୁ ସମାଧାନ ଆଣି ଯୋଗାଇ ଦେଇଥିଲା । ତେଣୁ ପରେ ଆଉ ଅନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ମୋଟେ ବାଡ଼ ବୁଲାଇବାକୁ ପଡ଼ିନଥିଲା ।

ଏହି ପ୍ରୟୋଗଟି ହେଉଛି ୧୯୩୫ ମସିହାର କଥା । ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କ୍ଷେତ୍ରର ସୀମା-ଗୁଡ଼ିକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ଲାଗି ସତତ ଯୁଦ୍ଧ ଓ ପ୍ରତିରୋଧ କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଥାଏ, ଏକ ଅସ୍ଥାୟୀ ରାଜନୈତିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବ୍ୟତୀତ ଔପଚାରିକ ଶାସନ ବୋଲି କିଛି ନଥାଏ । ହାତରେ ସମ୍ବଳ ନଥାଏ, ଏକ କଲ୍ୟାଣକାମୀ ଜନମଙ୍ଗଳ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଆଦର୍ଶ ଦେଖାଇବାକୁ ଆଦୌ କୌଣସି ସାଧନ ଅଥବା ଶକ୍ତି ନଥାଏ । କେବଳ ଏକ ସ୍ୱପ୍ନ ହିଁ ରହିଥାଏ, ଅଦମନୀୟ ସଂକଳ୍ପ ରହିଥାଏ । ଏବଂ ପ୍ରଧାନତଃ ତାହାରି ବଳରେ ହିଁ ପରିବର୍ତ୍ତନର ପଦକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକୁ ଗ୍ରହଣ କରା ଯାଉଥାଏ । ସର୍ବପ୍ରଥମେ ଭୂମିସଂସ୍କାରର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଟିକୁ ହିଁ ହାତକୁ ନିଆ ଯାଇଥିଲା । ଏକ କୃଷକବହୁଳ ଦେଶରେ, ଯେଉଁଠାରେ କି କୃଷକମାନେ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଦରିଦ୍ର ଏବଂ ବଳହୀନ, ସେଠାରେ ପ୍ରଥମେ ଆଉ କେଉଁ ଅନ୍ୟ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆ ଯାଇଥାନ୍ତା ? ସେହି ଦୁଇ ପ୍ରଦେଶର ପାରମ୍ପରିକ ସମାଜରେ ଯେଉଁ ଜମିଦାର ଏବଂ ଧନୀ ଭୂମିମାଲିକମାନେ ରହିଥିଲେ, ଏହି ଭୂମିସଂସ୍କାର ଫଳରେ, ଆପଣାର ନିଜ ଶ୍ରମ ଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ଯେତିକି ଭୂମିକୁ କର୍ଷଣ କରି ପାରିବେ, ସେମାନଙ୍କୁ କେବଳ ସେତିକି ଭୂମି ହାତରେ ରଖିବା ଲାଗି ଅନୁମତି ଦିଆଗଲା । ମାତ୍ର ପ୍ରକୃତରେ କାହାକୁ ଜମିଦାର ବା ଧନୀ ଭୂମି-ମାଲିକ ବୋଲି କୁହାଯିବ ? ନୂତନ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନର ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥାପକମାନଙ୍କର ସଂଜ୍ଞା ଅନୁସାରେ, ଯେଉଁ କୃଷିଜୀବୀ ନିଜର ଶ୍ରମଦ୍ୱାରା ନୁହେଁ, ମାତ୍ର ନିଜର ଜମିମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ୟ-ମାନଙ୍କୁ ଭାଗ ଲଗାଇ ଆପଣା ଆୟର ଅଧିକତର ଅଂଶଟିକୁ ଉପାର୍ଜନ କରୁଥିବ, ଭୂମି-ସଂସ୍କାରର ବିଧାନଟିରେ ତାହାକୁ ହିଁ ଜମିଦାର ବା ଧନୀ ବୋଲି କୁହାଯିବ ଓ ସେହି ଅନୁସାରେ ତାହାର ପୁନଃବ୍ୟବସ୍ଥାପନ କରାଯିବ ।

ହୁ ନାନ୍ ଏବଂ ହୁ-ପେ ନାମକ ଏହି ଦୁଇ ପ୍ରଦେଶରେ ଅଫିମର ଚାଷ ଓ କାର-ବାରକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ନିଷିଦ୍ଧ କରି ଦିଆଗଲା । ଚୀନ୍‌ଦେଶର ଏହି ଦରିଦ୍ର ଅଞ୍ଚଳଟିକୁ ଯେ ବାରମ୍ବାର ଉତ୍କଟ ଅନାଟନ ଏବଂ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା, ତାହାର କାରଣ ଦର୍ଶାଇ ଏକଦା ଆମେରିକାର ରେଡ୍‌କ୍ରସ୍ ପକ୍ଷରୁ କରାଯାଉଥିବା ଗୋଟିଏ

ସମୀକ୍ଷକ-ଦଳ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରି କହିଛନ୍ତି ଯେ, ପ୍ରଧାନତଃ ଅଫିମଚାଷ ଫଳରେ ହିଁ ଏହିସବୁ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଘଟୁଥିଲା । ଅଫିମ କାରବାର କରିବାଲାଗି ପ୍ରଦେଶାଞ୍ଚଳ ମାନଙ୍କରେ ଏକଚାଟିଆ ସଂସ୍ଥାମାନେ ରହିଥିଲେ ଏବଂ ଅଫିମ-ବଣିକରୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଲାଭ ଉଠାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିବା ଲୋଭୀଯୁଦ୍ଧ ସମ୍ରାଟ୍ ଓ ସାମରିକ ବର୍ଗଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ସେହି ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରୁଥିଲେ । ଏହି ସଂସ୍ଥାମାନେ ନାନା ଉପାୟ ଅବଲମ୍ବନ କରି କୃଷକମାନଙ୍କୁ ଅଫିମ ଚାଷ କରିବାଲାଗି ବାଧ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ଏହିପରି ଭାବରେ ସବୁଠାରୁ ସରସା ଜମିରେ ଅଫିମର ଚାଷ ହେଉଥିଲା । ତେଣୁ, ଯେଉଁସବୁ ବର୍ଷ ଯଥେଷ୍ଟ ବୃଷ୍ଟି ହେଉ ନଥିଲା, ସେତେବେଳେ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ନୀରସ ଢିପ ଭୂଇଁଗୁଡ଼ିକର ଆବାଦ ହୋଇ ପାରୁନଥିଲା ଏବଂ ତାହା ଫଳରେ ବାଜରା, ଗହମ ଓ ମାଣ୍ଡିଆ ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରଧାନ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍କଟ ଅଭାବ ସହ୍ୟ କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା । ଶହଶହ ଲୋକ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷରେ ମରୁଥିଲେ । ଏହି ପ୍ରୟୋଗମୂଳକ ସମାଜନିର୍ମାଣର ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ନୂତନ ଶାସନ-ତନ୍ତ୍ରରେ ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାରର ଆଦୌ କୌଣସି ଅବକାଶ ହିଁ ରଖାଯାଇ ନଥିଲା । ଶହଶହ ବର୍ଷ ଯାବତ୍ ଚୀନ୍‌ର ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ଲୋକମାନେ ଶାସନ କହିଲେ ହାକିମିକୁ ବୁଝି ଆସିଥିଲେ, ଜବରଦସ୍ତିକୁ ହିଁ ବୁଝି ଆସିଥିଲେ । ଶାସିତମାନଙ୍କର ସ୍କନ୍ଧ ଉପରେ ବସି ସେମାନଙ୍କୁ ନିଜ ଖିଆଲ ଏବଂ କ୍ଷମତାଗୁଡ଼ାକର ଶିକାର କରି ରଖିବା ହିଁ ପାରମ୍ପରିକ ଶାସନର ଆଚରଣ ଧର୍ମରେ ପରିଣତ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ଇତିହାସରେ ପ୍ରଥମ କରି ଚୀନ୍‌ର ପ୍ରଜା ଏକ ପ୍ରଜାନୁକୂଳ ଶାସନର ପରିଚୟ ପାଇଲେ । କିପରି ଉତ୍ତମ ଶାସନ କରିବାକୁ ହୁଏ, କନ୍‌ଫୁସିଅସଙ୍କର ଅମଳରୁ ପ୍ରାୟ ଆଧୁନିକ କାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହି ବିଷୟରେ କେତେ କେତେ ବହି ଲେଖାହୋଇ ରହିଥିଲା । ସେହିଗୁଡ଼ାକୁ ମୁଖସ୍ଥ କରି ପରୀକ୍ଷା ଲେଖି ଯେଉଁମାନେ କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହେଉଥିଲେ, ସେହିମାନେ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଯୋଗ୍ୟ ବିବେଚିତ ହୋଇ ରାଜକାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୁକ୍ତ ହେଉଥିଲେ ଏବଂ ଗଦୀଉପରେ ବସି ଠିକ୍ ସେହିମାନେ ହିଁ ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାରୀ ହେଉଥିଲେ, ପ୍ରଜାମାନଙ୍କୁ ଗିଳି ପକାଉଥିଲେ ।

ସମାଜର ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ, ବିଶେଷ କରି ସର୍ବନିମ୍ନରେ ରହିଥିବା ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଅକିଞ୍ଚନ ଓ ଅସମ୍ମାନ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଏକ ଉନ୍ନତତର ମନୁଷ୍ୟୋଚିତ ସ୍ତରକୁ ଉତ୍ତୋଳିତ କରିଦେବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ରଖି ସେହି ଅନୁସାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣନିଷ୍ଠା ଭାବରେ ଆବଶ୍ୟକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଗୁଡ଼ିକର ବିଧାନ କରିବା ଯେ ଶାସକମାନଙ୍କର ଶାସନର ଆସନ ଗୁଡ଼ିକରେ ଯାଇ ବସିବାର ସର୍ବପ୍ରଧାନ ଧ୍ୟେୟ ହୋଇପାରେ, ଚୀନ୍‌ର ଏହି ଦୁଇଟି ପ୍ରଦେଶରେ ଜନଗଣ ତାହାର ପ୍ରଥମ ପରିଚୟ ପାଇଥିଲେ । ତାହାହିଁ ମାଓ ସେ-ତୁଙ୍ଗ ଏବଂ ତାଙ୍କର ସହଚରଙ୍କ ଅନ୍ୟ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନଙ୍କର ସପକ୍ଷରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ପ୍ରଚାରରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲା ଓ ସମସ୍ତ ଦେଶର ଚକିତ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଆକର୍ଷଣ କରିଥିଲା । ଶାସନ

ଉପଯୁକ୍ତ ଓ ସମ୍ମତ ରହିଥିଲେ ଯୁଗଯୁଗରୁ ପଥର ପରି ବସି ରହିଥିବା କୁବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ କପୂର ଅଳପ ଆସ୍ୱାସରେ ବିଲୁପ୍ତ ହୋଇଯାଇ ପାରେ. ଚୀନଦେଶରେ ହୁଏତ ତାହାର ପ୍ରଥମ ପ୍ରମାଣ ମିଳିଲା, ଏକ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବିଷୟରେ ବିଶ୍ୱାସର ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ପ୍ରଜାମାନେ ନିଜର ଆଖିଆଗରେ ଭିକ୍ଷାବୃତ୍ତି ଅନ୍ତର୍ହିତ ହୋଇଯିବାର ଦେଖିଲେ, ଏହି ନୂତନ ଶାସନରେ କେହି ବେକାର ରହିଲେନାହିଁ ଏବଂ ତାହାକୁ ହିଁ ସର୍ବମୂଳ ଲକ୍ଷ୍ୟରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ଯାବତୀୟ ଅର୍ଥନୈତିକ ପଦକ୍ଷେପମାନ ଗ୍ରହଣ କରି ଯାଇଥିଲା । ଆବହମାନ କାଳରୁ ଝିଅମାନଙ୍କର ସାନସାନ ଗୋଡ଼ଗୁଡ଼ିକ ଅଧିକ ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଯିବ ବୋଲି ପୁରୁଷମାନେ ପ୍ରଚଳିତ କରି ରଖିଥିବା ଏକ ସମାଜସ୍ଥ ପରମ୍ପରା ଅନୁସାରେ ଝିଅପିଲାମାନେ ପିଲାଦିନରୁ ଗୋଡ଼କୁ ବାନ୍ଧି ରଖୁଥିଲେ । ଏହି ଦୁଇ ପ୍ରଦେଶର ନୂତନ ଶାସକ ସେହି ପ୍ରଥାକୁ ନିଷିଦ୍ଧ ବୋଲି ଘୋଷଣା କଲା, ସେପରି କରାଇବା ବା କରିବା ଏକ ଅପରାଧରେ ପରିଣତ ହେଲା ଓ ଅପରାଧୀମାନଙ୍କୁ ଦଣ୍ଡ ଦିଆଗଲା । ପୃଥିବୀର ଅଧିକାଂଶ ପୁଂପ୍ରଧାନ ସମାଜ ପରି ଚୀନ ଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ଝିଅ ଜନ୍ମ ହେଲେ ତାହାକୁ ନଦୀରେ ବା ବଣରେ ନେଇ ଫିଙ୍ଗି ଦିଆ ଯାଉଥିଲା । ଏଣିକି ସେହି ପ୍ରଥାଟି ମଧ୍ୟ ଏକ ଦଣ୍ଡନୀୟ ଅପରାଧରେ ପରିଣତ ହେଲା । ପିଲାମାନଙ୍କୁ, ଯେତେବେଳେ କି ସେମାନେ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ପାଠ ପଢ଼ିବାଲାଗି ଯାଆନ୍ତେ, ସେମାନଙ୍କୁ ହାତଦାଆ ପରି କାମରେ ଖଟାଇବା,-ଶାସନର ପକ୍ଷରୁ ତାହା ଏକ ଅପରାଧ ବୋଲି ଘୋଷିତ ହେଲା ଓ ତେଣୁ ଅନ୍ତର୍ହିତ ହୋଇଗଲା । ବେଶ୍ୟାବୃତ୍ତି ବନ୍ଦ ହେଲା । ବହୁପତି-ଗ୍ରହଣ ଏବଂ ବହୁପତ୍ନୀଗ୍ରହଣ,- ଏହି ଦୁଇଟିଯାକ ପ୍ରଥା ବନ୍ଦ ହେବାପାଇଁ ଆଇନ୍ ତିଆରି କରାଗଲା । ବୈବାହିକ ଏବଂ ପାରିବାରିକ ଜୀବନ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ନୂତନ ଆଇନ୍‌ମାନ ପ୍ରଣୟନ କରା ଯାଇଥିଲା । ଏକ ସ୍ୱୀକୃତ ଓ ଅବଶ୍ୟକ ନିୟମ ପରି ଶାଶୁମାନେ ବୋହୂମାନଙ୍କୁ ମାଡ଼ ମାରୁଥିଲେ ଓ ଅନ୍ୟ ଗଞ୍ଜଣାମାନ ଦେଉଥିଲେ, ସ୍ତ୍ରୀ ଏବଂ ରକ୍ଷିତାରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଲାଗି ନାରୀମାନଙ୍କର କିଣାବିକା ମଧ୍ୟ ହେଉଥିଲା । ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଦ୍ୱାରା ବିବାହଗୁଡ଼ିକର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ହେଉଥିଲା । ଏହି ସବୁକିଛିକୁ ନିଷିଦ୍ଧ କରି ନୂଆ ନିୟମ ତିଆରି କରାଗଲା । ଏଥର ସଂପୃକ୍ତ ପୁଅ ଓ ଝିଅ ପରସ୍ପରର ସମ୍ମତିଦ୍ୱାରା ହିଁ ପରସ୍ପରକୁ ବିବାହ କରିପାରିବେ ବୋଲି ନିୟମ ପ୍ରଚଳିତ ହେଲା । କେଉଁ ପୁରାତନ ଅମଳରୁ ରହି ଆସିଥିବା ଯୌତୁକ ପ୍ରଥାକୁ ହଠାଇ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା ।

ସମସ୍ତ ସ୍ଥାନରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ବିପ୍ଳବ ହୋଇ ନୂତନ ବିଧାନ ଏବଂ ନୂତନ ଶାସନର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ହେଲେ କ'ଣସବୁ ପ୍ରକୃତରେ ଘଟିବ, ଦେଶଯାକର ଲୋକମାନେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନେ ଶାସନ କରୁଥିବା ଏହି ଦୁଇଟି ପ୍ରଦେଶରେ ତାହାର ପ୍ରଥମ ଫଳଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲେ । କୁଓ-ମିନ୍-ଟାଙ୍ଗର ଶାସକମାନେ ପ୍ରଚାର କରିବାକୁ ଲାଗିଥିଲେ

ଯେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନେ ରାକ୍ଷସ ପରି ସବୁକିଛି ଚାପି ଗ୍ରାସିଦେବେ, ଧର୍ମଯିବ, ଜାତି ବୋଲି ଅନ୍ୟ କିଛି ହେଲେ ରହିବନାହିଁ, ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ପୁରୁଷମାନେ ଜାତୀୟ ସଂପତ୍ତି ପରି ଭୋଗ କରିବେ । ପରିବାର ବା ସାମାଜିକ ସମ୍ଭାର ସବୁକିଛି ବିଲୁପ୍ତ ହୋଇଯିବ । ସେମାନେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯୁଦ୍ଧ ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ, କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟଶାସିତ ପ୍ରଦେଶ ଦୁଇଟିକୁ ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଛଡ଼ାଇ ନେବାକୁ ଯୁଦ୍ଧ କରୁଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଶର ସର୍ବପ୍ରଧାନ ଶତ୍ରୁ ବୋଲି ଭାବି ସେମାନଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିବାରେ ଲାଗିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ତଥାପି ବିପ୍ଳବଟି ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା, ସ୍ତମ୍ଭପରେ ସ୍ତମ୍ଭ ପୋତି ଅଗ୍ରସର ହେବାରେ ଲାଗିଥିଲା । ସେହି ବିପ୍ଳବର ପଥଟି ହିଁ ଠିକ୍ ପଥ ବୋଲି ତତ୍ତ୍ୱ ଓ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଥିବାରୁ, ତାହା ଯେତେ ପରିମାଣରେ ଅଗ୍ରସର ହେଉଥିଲା, ସେହି ବିପ୍ଳବରେ ଆପଣାକୁ ଦୀକ୍ଷିତ କରିଥିବା ପୁରୋଗାମୀ ପ୍ରଥମମାନେ ଯେଉଁ ନିଷ୍ଠା, ସମର୍ପିତ ଭାବ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରକୃତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଚରିତ କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ମାଧ୍ୟମରେ ଯେଉଁ ଅଦ୍ଭୁତପୂର୍ବ ନିଦର୍ଶନମାନ ଦେଖାଉଥିଲେ ଓ ତଦ୍ୱାରା ସତ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ସମ୍ଭବ କରାଉଥିଲେ, ଅଧିକତର ଅନୁକୂଳତା ସୃଷ୍ଟି କରି ତାହାହିଁ ବିପ୍ଳବକୁ ଅଗ୍ରସର କରାଇ ନେଉଥିଲା । ରାଜନୈତିକ ବିପ୍ଳବ ଆପଣାଛାଏଁ ଏକ ସାମାଜିକ ବିପ୍ଳବରେ ପରିଣତ ହୋଇ ଯାଏନାହିଁ । ଏକ ସାମାଜିକ ବିପ୍ଳବକୁ ପ୍ରକୃତରେ ସମ୍ଭବ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଯେ ରାଜନୈତିକ ବିପ୍ଳବ ଓ ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାପ୍ତ ହେଉଥିବା କ୍ଷମତାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି, ଅନେକ ପ୍ରତିକୂଳତା ମଧ୍ୟରେ କେବଳ ଏକ ସୀମାବଦ୍ଧ କ୍ଷେତ୍ରରେ ହାତକୁ ଅବସର ଆସୁ ଆସୁ ଚୀନ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ତାହାକୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଇଥିଲେ । ତାହାହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଯୋଗ୍ୟ ବୋଲି ପ୍ରତିପାଦିତ କଲା ଓ ସେମାନଙ୍କ ଲାଗି ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅନୁକୂଳତାଗୁଡ଼ିକୁ ସମ୍ଭବ କରି ଆଣିଲା ।

ବିପ୍ଳବ ଆଦୌ କୌଣସି ଏକ ଭାବପ୍ରବଣ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ଅଥବା ଭାବପ୍ରବଣ କାହାର କଥା ନୁହେଁ । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗଙ୍କ ଭାଷାରେ କହିଲେ, "ବିପ୍ଳବ କହିଲେ ତୁମେ କେତେକ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ତୁମ ଘରେ ରାତ୍ରିଭୋଜନ ଲାଗି ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିବା, କୌଣସି ବିଷୟରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରବନ୍ଧ ଲେଖିବା ଅଥବା ତୂଳୀ ଓ ରଙ୍ଗ ଧରି ଏକ ଛବି ଆଙ୍କିବା ଭଳି ଗୋଟିଏ କଥାକୁ ଆଦୌ ବୁଝାଏ ନାହିଁ ।" ବିପ୍ଳବ ହେଉଛି ବିପ୍ଳବ । "କନା ଉପରେ ଫୁଲକାମ କରିବା ପରି ଏକ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ତୁମେ କଦାପି ବିପ୍ଳବ ବୋଲି ଭାବିବ ନାହିଁ । ଏହା ଆଦୌ ସୁକୁମାର ମନୀଷଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ ନୁହେଁ, ଏହାକୁ ହଲି ହଲି ରହି ରହି କରିହୁଏ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଥିର ଥିର ଗୋଡ଼ ପକାଇ ଗେଲବସରଙ୍କ ପରି କରିବାର ମନ ବଳିଥିଲେ ବିପ୍ଳବ ହୁଏନାହିଁ । ବିପ୍ଳବ ହେଉଛି ଏକ ଓଲଟପାଲଟ କରିଦେବାର କାର୍ଯ୍ୟ, ଏହା ଏକ ପୁନରୁଜ୍ଜୀବନରେ ଯୋଜନା । ତେଣୁ ଏଠିବି ନିର୍ମମ ହୋଇ

ବସ୍ତୁତ କିଛି ସର୍ଜିବାକୁ ପଡ଼େ ଏହାଦ୍ୱାରା ଗୋଟିଏ ବର୍ଗ ଆଉ ଗୋଟିଏ ବର୍ଗକୁ କ୍ଷମତାଚ୍ୟୁତ କରେ ଓ ନିଜ ଲାଗି କ୍ଷମତା ଅର୍ଜନ କରେ ।" କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ବିବେକ ଏବଂ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ବିପ୍ଳବର ପ୍ରଥମ ପ୍ରବକ୍ତା କାର୍ଲ୍ ମାର୍କ୍ସ୍ଙ୍କ କଥାରେ କହିଲେ; "ବଳ ହିଁ ଧାତ୍ରୀରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ପାରିଲେ ଏକ ବୃଦ୍ଧ ଯୁଗ ଆଉ ଏକ ନୂତନ ଯୁଗକୁ ଜନ୍ମ ଦେବାଲାଗି ସମର୍ଥ ହୋଇଥାଏ ।" ସେହି ବଳ କେବଳ ଅସ୍ତ୍ରର ବଳ ନୁହେଁ । ତାହା ହେଉଛି ସଂଗଠନର ବଳ, ବିଶ୍ୱାସର ବଳ; ଏବଂ ସର୍ବୋପରି ଆପଣାକୁ ଆପଣାଠାରୁ ବୃହତ୍ତର କୌଣସି ଏକ ଲକ୍ଷ୍ୟର ପ୍ରାପ୍ତି ନିମନ୍ତେ ଉତ୍ସର୍ଗୀକୃତ କରି ରଖିଥିବାର ବଳ । ଚୀନ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ବିପ୍ଳବର ନାୟକ ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ ସେହି ବଳ ଉପରେ ସର୍ବପ୍ରଥମ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଥିଲେ । କ୍ଷମତା ହାସଲ କରିବାରୁ ମନୁଷ୍ୟ ବା କୌଣସି ରାଜନୈତିକ ଦଳ ପ୍ରକୃତ ବଳ ହାସଲ କରିଥାଏ ସତ, ମାତ୍ର ଅସଲ କେନ୍ଦ୍ରଟିରେ ଆପଣାକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିସ୍ୱାର୍ଥପର ଭାବରେ ଉତ୍ସର୍ଗୀକୃତ କରି ରଖିବାର ବଳଟି ନଥିଲେ ଯାବତୀୟ କ୍ଷମତା ହୁଏତ ଦୈତ୍ୟର ବଳ ପରି ସବୁକିଛିକୁ ପଣ୍ଡ କରିଦିଏ ।

ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ଙ୍କର ଉକ୍ତିଗୁଡ଼ିକର ଏକ ସଙ୍କଳନ କରି ଯେଉଁ "କ୍ଷୁଦ୍ର ଲୋହିତ ପୁସ୍ତିକା" ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥିଲା, ସେଥିରେ ଲେଖାଅଛି : "ଯେତେବେଳେ ହେଲେ ଏବଂ କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ପରିସ୍ଥିତିରେ ମଧ୍ୟ ଜଣେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ସବାଆଗ ଦେଖିବ ନାହିଁ । ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ସିଏ ସର୍ବଦା ଜାତିର ତଥା ଜନଗଣଙ୍କର ସ୍ୱାର୍ଥର ଅଧୀନ କରି ରଖିବ । ତେଣୁ, ସ୍ୱାର୍ଥପରତା ଆଳସ୍ୟ ଓ ଉପେକ୍ଷା ଭାବ, ଭ୍ରଷ୍ଟା ସ୍ୱବତା ଏବଂ ନିଜେ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଲାଭ କରିବାର କିମ୍ବା ସମସ୍ତଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିବାଲାଗି ଯାବତୀୟ ଇଚ୍ଛା,—ଜଣେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଏଗୁଡ଼ିକୁ ନିଜଲାଗି ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ନିନ୍ଦନୀୟ ବୋଲି ଗଣ୍ୟ କରିବ । ଅପର ପକ୍ଷରେ, ନିଃସ୍ୱାର୍ଥପରତା, ଆପଣାର ପୂର୍ଣ୍ଣ-ଶକ୍ତି ନିୟୋଜିତ କରି ପ୍ରତ୍ୟେକ କାର୍ଯ୍ୟର ସମ୍ପାଦନ କରିବା, ସାଧାରଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିଜର ନିରୂପିତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟଟିକୁ ହୃଦୟର ସକଳ ନିଷ୍ଠା ସହିତ ସାଧନ କରିବା ଏବଂ ନୀରବ ଏବଂ ସ୍ଥିର ଭାବରେ କଠିନରୁ କଠିନ କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ କରିବାରେ ଲାଗିଥିବା,—ଏହାହିଁ ଜଣେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟକୁ ସମ୍ପୃକ୍ତ ସମସ୍ତଙ୍କର ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ସମ୍ମାନରେ ଭାଜନ କରି ଅବଶ୍ୟ ରଖିଥିବ ।" ଏହି ସନ୍ଦର୍ଭରେ ସେ କାନାଡ଼ାର ଜଣେ ଡାକ୍ତର ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବେଥୁନଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତଟିକୁ ଏକାଧିକ ବାର ଉଲ୍ଲେଖ କରୁଥିଲେ । ଡାକ୍ତର ନର୍ମାନ୍ ବେଥୁନ୍ ୧୯୩୭ ମସିହାରେ ସ୍ପେନ୍ ଦେଶର ଗୃହଯୁଦ୍ଧରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ତା'ପରେ,ଜାପାନ୍ ଚୀନ୍ ଦେଶକୁ ଆକ୍ରମଣ କରିବା ପରେ ସେ ଯୁଦ୍ଧାର୍ତ୍ତମାନଙ୍କର ସେବା କରିବା ସକାଶେ ଚୀନ୍ ଆସିଥିଲେ ଏବଂ ଏହି ସେବାକାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଜର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ନିଷ୍ଠାର ପରିଚୟ ଦେଇଥିଲେ । ସେବାର କାର୍ଯ୍ୟ କରୁକରୁ ଏକଦା ସ୍ୱୟଂ ରୋଗାକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ ତାଙ୍କର ଜୀବନାବସାନ ଘଟିଥିଲା । ଡାକ୍ତର ବେଥୁନ୍

ସେଠାରେ ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ରରେ ରକ୍ତ—ଆଧାନ ପଦ୍ଧତିର ପ୍ରଥମ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ପୂର୍ବରୁ ଚୀନ୍ ଦେଶରେ ତାହା ଅଜ୍ଞାତ ଥିଲା । ସେହି ଲୋହିତ ପୁସ୍ତିକାରେ ଲେଖା ଅଛି, "ଡାକ୍ତର ବେଥ୍ୟୁନ୍‌ଙ୍କ ଠାରୁ ଆମେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଃସ୍ୱାର୍ଥପରତାର ଭାବଟିକୁ ଅବଶ୍ୟ ଶିକ୍ଷା କରିବା । ସେହି ଭାବଟି ଆମ ଭିତରେ ପ୍ରକୃତରେ ରହିଥିଲେ, ଜଣେ ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟ ହିସାବରେ ଆମେ ଉଚ୍ଚମନା ହୋଇପାରିବା ଓ ଶୁଦ୍ଧ ହୋଇପାରିବା, ଆମ ଭିତରେ ଏକ ନୈତିକ ସାଧୁତା ସର୍ବଦା ବିଦ୍ୟମାନ ରହିଥିବ । ଆମେ ଯାବତୀୟ ପ୍ରକାରର ଅସଭ୍ୟ ସ୍ୱାର୍ଥ-ଭାବନାରୁ ଦୂର ହୋଇ ରହିଥିବା ଏବଂ, ଠିକ୍ ଏହିପରି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ହିଁ ତାର ଜାତି ନିମନ୍ତେ ଏକ ବହୁମୂଲ୍ୟ ସମ୍ପଦ ହୋଇ ରହିଥିବ ।"

ରାଜନୈତିକ ବିପ୍ଳବର ଯେକୌଣସି ଆଖ୍ୟାୟିକା ଭିତରେ ଏହିସବୁ କଥାକୁ ଆଣି ଭର୍ତ୍ତି କରାଯାଉଥିବାର ଦେଖିଲେ ଆଧୁନିକ ରାଜନୀତି ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ବହୁ ଲୋକ ନିଶ୍ଚୟ ଆପତ୍ତି କରି ବାହାରିବେ । ରାଜନୀତି ଭିତରେ ଧର୍ମ ଆସି ପଶିଯାଉଛି ବୋଲି ଅଭିଯୋଗ କରିବେ । ବିପ୍ଳବର ବଳକୁ ଏହିସବୁ ଭାବନା ଦୁର୍ବଳ କରି ପକାଇବ ବୋଲି ସେମାନେ ଯୁକ୍ତି ଦେଖାଇବେ । ଆମ ଆଧୁନିକ ରାଜନୀତିକୁ ସତେଅବା ଏକ ଅଫିମରେ ପରିଣତ କରି ରଖିବା ପାଇଁ ଏଥିରୁ ଏବେ ଯାବତୀୟ ଉତ୍ସର୍ଗଭାବନାକୁ ବାଦ୍ ଦିଆଯାଇଛି । ପ୍ରଧାନତଃ ସ୍ୱଲକ୍ଷ ଲୋକମାନେ ଏକଥା କରିଛନ୍ତି, କ୍ଷମତାକାମୀମାନେ କରିଛନ୍ତି । ଏବଂ ସେହି ରାଜନୀତି ମନୁଷ୍ୟର ସାମୂହିକ ଜୀବନରେ ଘଟିବାକୁ ତଥାପି ବାକି ରହିଥିବା ଯାବତୀୟ ପ୍ରକୃତ ବିପ୍ଳବକୁ ପ୍ରାୟ ବାଟ ହରାଇ ରଖିଛି, ଆମର ଏହି ପୃଥିବୀରେ ଅନେକ ଉଦୟ ତଥା ଅନେକ ସମ୍ଭାବନାକୁ ଅଟକାଇ ରଖିଛି । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ନେତୃତ୍ୱ ସମେତ ପୃଥିବୀର ଏକାଧିକ ରାଜନୈତିକ ନେତୃତ୍ୱ ନାନା ଅନ୍ୟ ଲୋଭରେ ପଡ଼ି ପ୍ରାୟ ଏକ କ୍ରୂର ରାଷ୍ଟ୍ରବାଦରେ ପରିଣତ ହେବାର ବହୁ ପୂର୍ବରୁ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ-ବିଶ୍ୱର ଜଣେ ପ୍ରଥମକାଳୀନ ପ୍ରବକ୍ତା ଶ୍ରୀ ଲୁଡ୍‌ଭିଗ୍ ଫୟୁର୍‌ବାଖ୍ ଘୋଷଣା କରି କହିଥିଲେ ଯେ, ମନୁଷ୍ୟର ପରିବର୍ତ୍ତନ ନହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମାଜର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦିଗରେ କୌଣସି ଯଥାର୍ଥ ପ୍ରଗତି କେବେହେଲେ ସମ୍ଭବ ହେବ-ନାହିଁ । ଆମର ଏହି ଏବକାଳର ଜଣେ ଗଣଯୋଦ୍ଧା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଚେ ଗୁଏଭେରା ଏକଦା କହିଥିଲେ, "ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ବଦଳାଇ ଦେବା ଯଦି ଆମ ବିପ୍ଳବର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହୋଇ ନରହେ, ତେବେ ଏହି ବିପ୍ଳବରେ ମୋର କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ ।" ଜର୍ମାନ ଶ୍ରମିକଆନ୍ଦୋଳନର ଜଣେ ନେତା ହାନ୍‌ସ ବ୍ର୍ୟାନ୍‌ଲର୍ ଥରେ କହିଥିଲେ, "ପ୍ରାଚୀନ ଓ ପୁରାତନର ବନ୍ଧନ ଭିତରୁ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ କରି ଆଣିବାଲାଗି ଯଦି ଆମର ପ୍ରକୃତରେ ଅଭିଳାଷ ରହିଥାଏ, ତେବେ, ମନୁଷ୍ୟସମାଜ ପୂର୍ବର ଯାବତୀୟ ଲକ୍ଷ୍ୟର ମୋହକୁ ବର୍ଜନ କରି ଏକ ନୂତନ ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ ନିଜ ସମ୍ମୁଖରେ ଆଣି ରଖିଲେ ଏବଂ ମାନବିକତା ତଥା ନୈତିକ ମୂଲ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ ସ୍ୱୀକାର କରି ମାନିଲେ ଯାଇ ସେହି ମୁକ୍ତି ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିବ । ମନୁଷ୍ୟମାନେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ

ହେଉଥିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସମାଜ ମଧ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇ ଯାଉଥିବ; ଏବଂ ସେହିପରି, ସମାଜର ଗଠନରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟୁଥିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇ ଯାଉଥିବେ । ଦୁଇଟିଯାକ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଯୁଗପତ୍ ଭାବରେ ହେଉଥିବ ଏବଂ ଏହି ଦୁଇଟିଯାକ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଥିବ ।"

ହୁନାନ୍ ଏବଂ ହୁ-ପେ ପ୍ରଦେଶ ଦୁଇଟିରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏବଂ ସମାଜର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦିଗରେ ଯେଉଁ ପଦକ୍ଷେପମାନ ଗ୍ରହଣ କରା ଯାଇଥିଲା, ତାହା ଆଦୌ ବିନା କୌଣସି ପ୍ରତିରୋଧରେ ହୋଇନଥିଲା । ନୂତନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆସିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ସବୁକିଛି ହରାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ ବୋଲି ଯେଉଁମାନେ ଆଶଙ୍କା କରୁଥିଲେ ସେହିମାନେ ପ୍ରତିରୋଧ କରିଥିଲେ । ଆବହମାନ କାଳରୁ ଆପଣାକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବରେ ନିରଙ୍କୁଶ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରି ଆସିଥିବା ସ୍ୱାର୍ଥଗୁଡ଼ିକ ଅଙ୍କୁଶର ପ୍ରତିରୋଧ କରିଥିଲେ । ଅନ୍ୟାୟମାନେ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ନ୍ୟାୟଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରତିରୋଧ କରିଥିଲେ । ତେଣୁ ରକ୍ତପାତ ମଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲା, ପ୍ରାଣହାନି ବି ଘଟିଥିଲା । ୧୯୨୭ ମସିହାରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ପ୍ରଧାନ ଦପ୍ତରରୁ ଘୋଷିତ ହୋଇଥିବା ନିର୍ଦ୍ଦେଶନାମାରେ ଅସଂଖ୍ୟ ସାମନ୍ତବର୍ଗ, ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳ ଅର୍ଥାତ୍ ପରିବର୍ତ୍ତନ ବିରୋଧୀ ସକଳ ବ୍ୟକ୍ତି ଏବଂ ବୃହତ୍ ଜମିମାଲିକ ମାନଙ୍କୁ ମୂଳପୋଛ କରିବାଲାଗି ପରାମର୍ଶ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା । ଗୋଟିଏ ହିସାବ ଅନୁସାରେ ତାହା ଫଳରେ ପ୍ରାୟ ଦେଢ଼ଲକ୍ଷ ଲୋକଙ୍କର ପ୍ରାଣହାନି ଘଟିଥିଲା, ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚଲକ୍ଷ ଲୋକ ଘରଛାଡ଼ି ପଳାଇ ଯାଇଥିଲେ ଏବଂ ଲକ୍ଷେ ଘରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା । ଏହି ସନ୍ଦର୍ଭରେ ଆମକୁ ଅନ୍ୟ ହିସାବଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟି ସମକ୍ଷରେ ରଖି ବିଚାର କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । କୁଓ-ମିନ୍-ଟାଙ୍ଗ୍‌ର ନାୟକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଚିଆଙ୍ଗ୍ କାଇ-ଶେକ୍ ଯେତେବେଳେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ମାନଙ୍କର ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯୁଦ୍ଧ ଘୋଷଣା କଲେ ଓ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ମାରଣର ଅଭିଯାନ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ, ସେତେବେଳେ ଦେଶରେ ପ୍ରାୟ ପଚିଶ ହଜାର ସକ୍ରିୟ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଥିଲେ । ମାରଣ ଅଭିଯାନ ପରେ ସେଥିରୁ ପନ୍ଦର ହଜାର ଯାଇଥିଲେ ଓ କେବଳ ଦଶହଜାର ବାକି ରହିଥିଲେ । ୧୯୬୦ ମସିହା ବେଳକୁ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକାଂଶ ବୁଢ଼ା ହୋଇ ମରି ଯାଇଥିଲେ, ବିପ୍ଳବର ଯାବତୀୟ କଷ୍ଟସହନ ହେତୁ ଅନେକେ ଅକାଳରେ ମଧ୍ୟ ମୃତ୍ୟୁମୁଖରେ ପଡ଼ିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ମାତ୍ର ଆଠଶହକୁ ହ୍ରାସ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ପ୍ରଧାନତଃ ଏହିମାନେ ହିଁ ବିପ୍ଳବପରେ ଦେଶ ଓ ସମାଜର ଯାବତୀୟ ନୂତନ ନିର୍ମାଣରେ ଦାୟିତ୍ୱକୁ ବହନ କରିଥିଲେ ।

ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ ଆଦି ଚୀନା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ଉପଲବ୍ଧି ଗୁଡ଼ିକୁ ଏହିପରି ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରି କହନ୍ତି ଯେ; ଆମେ ଯେ କେବଳ ପୁରୁଣା ପୃଥିବୀଟାକୁ ଭାଙ୍ଗିବାରେ ହିଁ ନିପୁଣତା ଦେଖାଇପାରୁ ତାହା ଆଦୌ ନୁହେଁ, ନୂତନର ନିର୍ମାଣ କରିବାରେ ମଧ୍ୟ ଆମର ସମାନ ଭାବରେ ସାମର୍ଥ୍ୟ ରହିଛି । ଏହି ଦୁଇଟିଯାକ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଯଦି ଗୋଟିଏ

ସାମର୍ଥ୍ୟ ନୁହେଁ । ଅର୍ଥାତ୍, ଯେଉଁମାନେ ଭାଙ୍ଗିଦେବାରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦ୍ରୁତତା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଥାନ୍ତି, ସେମାନେ ଯେ ସମାନ ଉତ୍ସାହ ଏବଂ ପ୍ରବଣତା ସହିତ ଗଢ଼ିବାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ନିଜକୁ ନିୟୋଜିତ କରିପାରନ୍ତି, ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ସମ୍ଭବତଃ ଏହି କାରଣରୁ ହିଁ ଆମ ପୃଥିବୀର ଇତିହାସରେ ଭଙ୍ଗାଳିମାନେ ନୂଆ କରି କିଛି ଗଢ଼ିବେ ବୋଲି କେତେ କ'ଣ ଭାଙ୍ଗିବାକୁ ବାହାରିଛନ୍ତି, ମାତ୍ର ପ୍ରକୃତରେ ନୂଆ କରି ବେଶୀ କିଛି ଗଢ଼ି ପାରି-ନାହାନ୍ତି । ସେମାନେ ସେହି ପୁରୁଣା ଓ ଅଦରକାରିଆଗୁଡ଼ାକୁ ହୁଏତ ଏକ ନୂଆ ରୂପରେ ପକାଇ ତାହାକୁ ହିଁ ନୂଆ ବୋଲି ମାନିଛନ୍ତି ଓ ପୁରୁଣା ଅନ୍ଧାରଗୁଡ଼ାକୁ ଜାରି କରି ରଖିଛନ୍ତି । ପୁରୁଣା କ୍ଷମତାକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦିଆଯାଇଛି, ମାତ୍ର, ପୃଥିବୀରେ ତଥାପି କ୍ଷମତା ରହିଛି, କେତେ ନୂଆ ନୂଆ ବେଶରେ ପୁରୁଣା କ୍ଷମତାଲୋଭ ଗୁଡ଼ାକ ରହିଛି, ନୂଆ ନୂଆ ନାନା ନାମରେ ଲୋକମାନେ ଆପଣାକୁ ତଥାପି ସିଂହାସନାରୂଢ଼ କରି ରଖିଛନ୍ତି । ପୁରୁଣା ଶୋଷଣକୁ ଦୂର କରିବା ଲାଗି କେତେ ବିପ୍ଳବୀ ଗଗନ କମ୍ପାଇ ପଲଟଣ ବାନ୍ଧି ବାହାରିଛନ୍ତି, ମାତ୍ର, ତଥାପି ଶୋଷଣମାନେ ଯାଇନାହାନ୍ତି; ଶୋଷଣର ପୁରୁଣା ରୂପଗୁଡ଼ିକ ଭାଙ୍ଗିଯାଇଛି ସତ, ମାତ୍ର ତାହାର ନୂଆ ହିଂସାଳମାନେ କେତେ ଅନମନୀୟ ଭାବରେ ପୃଥିବୀ ଉପରେ କବଳ ବିସ୍ତାର କରି ରହିଛନ୍ତି । ପୁରୁଣା ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସମାନେ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଛନ୍ତି, ମାତ୍ର ତଦ୍ୱାରା ଯେ ଅସଲ ବିଶ୍ୱାସଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇପାରିଛି, ସେ କଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ, ନୂଆ କେତେଟି ଚକଚକ ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ ସମାନ ଭାବରେ ବଳୀୟାନ ହୋଇ ନିଜକୁ ବିଶ୍ୱାସ ବୋଲି ପ୍ରଚାର କରି ବାହାରିଛନ୍ତି । ଅସଲ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ବାରମ୍ବାର ଘଉଡ଼ାଇ ଦିଆଯାଇଛି । ତେଣୁ ଅନ୍ଧାର ତଥାପି ରାଜା ହୋଇ ରହିଛି; ଅଧିକ ମଣିଷଙ୍କର ପେଟ ପୂରୁଛି, ସାମଗ୍ରୀ-ଗୁଡ଼ିକ ଶତଗୁଣ କିମ୍ବା ସହସ୍ରଗୁଣ ବଢ଼ି ଏଣିକି ମଣିଷର ସତେଅବା ଆଉ ଆଦୌ କୌଣସି ଅଭାବ ରହିବନାହିଁ ବୋଲି ଏକ ମିଛ ପ୍ରବୋଧନାର ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଛି । ତଥାପି ଭାବରେ ବଞ୍ଚିବା, ସମ୍ମାନର ସହିତ ବଞ୍ଚିବା ଏବଂ ପରସ୍ପର ସହିତ ସତକୁ ସତ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଖିଅ ଯୋଡ଼ି ବଞ୍ଚିବା ପୃଥିବୀରେ ଖୁବ୍ ବେଶୀ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । କୌଣସି ଯଥାର୍ଥ ସମାଜ ଦର୍ଶନର ଅଭାବରୁ ଯେ ସେପରି ହୋଇଛି, ସେକଥା ମୋଟେ ନୁହେଁ, ପୃଥିବୀର ନେତୃତ୍ୱ-ମାନ ଅଧିକ ଆଗକୁ ଯିବାଲାଗି ମଙ୍ଗିନାହାନ୍ତି ବୋଲି ସେପରି ହୋଇଛି ।

ଏହି ନେତୃତ୍ୱ ଅନୁସାରେ ହିଁ ପୃଥିବୀରେ ବିପ୍ଳବଗୁଡ଼ିକର ଫଳ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ହୋଇ ରହିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଛି । ନେତାମାନେ ଯେତିକି ଦୂର ଯିବାକୁ ରାଜି ହୋଇଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ବିପ୍ଳବ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ସେତିକିଯାଏ ଯାଇଛି ଏବଂ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁନିୟୋଜିତ ଏବଂ ସୁଚତୁର ଭାବରେ ତାହାକୁ ସେହିଠାରେ ହିଁ ଅଟକାଇ ରଖାଯାଇଛି । ଯେଉଁମାନେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଉଦୟ ଘଟାଇବେ ବୋଲି ସ୍ଲୋଗାନ୍ ଦେଇ ବାହାରିଥିଲେ, ସେମାନେ ଆପଣାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇଯିବା ପରେ ତାହାକୁ ହିଁ ସକଳ

ପଢନ୍ତା ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିଛନ୍ତି ଓ ଆଇନ୍ ତିଆରି କରି ସେହି ଅସତ୍ୟକୁ ସତ୍ୟ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରାଇ ନେଇଛନ୍ତି । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆମେ ପୃଥିବୀରେ ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ହୋଇଥିବା ବିପ୍ଳବ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ହୁଏତ ଏକ ତୁଳନାତ୍ମକ ବିଚାର ମଧ୍ୟ କରି ପାରିବା । ବିପ୍ଳବର ବିଚାର କରି ସମ୍ପୃକ୍ତ ନେତୃତ୍ୱ ଗୁଡ଼ିକର ବିଚାର କରିପାରିବା । ବିପ୍ଳବର ପ୍ରଥମ ଚରଣଟି ହାସଲ ହୋଇଯିବା ପରେ, ଅର୍ଥାତ୍ ପୁରୁଣା ସତ୍ତାର ଅବସାନ କରାଇ ବିପ୍ଳବୀ-ମାନେ ରାଜନୀତିକ କ୍ଷମତାର ଅଧିକାରୀ ହୋଇସାରିବା ପରେ ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ ସେହି ଦଳରେ ଥାଇ ନୂତନ ପରିବର୍ତ୍ତନର ନିୟମଗୁଡ଼ିକୁ ତିଆରି କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ବୃହତ୍ତର ଜନ-ସମଷ୍ଟି ଉପରେ ସେହି ନିୟମଗୁଡ଼ିକୁ ଆଣି ଲଦି ଦିଆଯାଇଛି । ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ନାନାବିଧ ପହରା ଏବଂ ପହରୀଙ୍କୁ ଆଣି ମୁତୟନ କରାଯାଇଛି, ଯେପରିକି କେହିହେଲେ ସେହି ନିୟମ ଗୁଡ଼ିକର ଖିଲାପ ନକରେ ଏବଂ ନୂତନର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି ନ କରେ । କର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କ ତରଫରୁ ପାଖ ଏକ ବିପୁଳ ପରିପାଟୀ ଏବଂ ପ୍ରତିପତ୍ତି ସହିତ ଏକ ପ୍ରଚାର-ବିଭାଗ ରହିଛି, ଯାହାକି ସମ୍ପୃକ୍ତ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ସକଳ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସର୍ବୋତ୍ତମ ଭାବରେ ଚାଲିଛି ବୋଲି ଫୁସୁଲାଇ କରି ରଖିଛି । କେତେବେଳେ ପିଠି ଆଉଁସି ମଙ୍ଗାଇ ରଖିଛି, କେତେବେଳେ ଗଦା ସୁଆଳ ମଙ୍ଗାଇଛି ଓ ଆଉ କେତେବେଳେ ବନ୍ଧୁକ ଦେଖାଇ କମ୍ପା ତଣ୍ଟିକୁ ଚିପି ଧରି ବାଟକୁ ଆଣିବାର ଉଦ୍ୟମ କରାଯାଇଛି, ଅବାଧ୍ୟ ମାନଙ୍କୁ ବାଧ୍ୟ କରାଯାଇଛି, ଅନୁଗତ ମାନଙ୍କୁ ସୁବୋଧ ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ବଣିକମାନେ ଦିନେ ସେହିପରି କରିଥିଲେ, ଏବେ ନାଲି ଓ କଳା ଉଭୟ ମାର୍କାର ଆଦର୍ଶବାଦୀମାନେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ସେଇକଥା କରୁଛନ୍ତି । ଚୀନ୍‌ଦେଶର ଶହେକୋଟି ମଣିଷଙ୍କୁ ନେଇ ମଧ୍ୟ ହୁଏତ ସେହିକଥା କରାଯାଇ ପାରିଥାନ୍ତା।

ରାଜନୀତିକ କ୍ଷମତା-ହସ୍ତାନ୍ତର ପରେ ଯେଉଁମାନେ କ୍ଷମତାକୁ ଆସନ୍ତି, ସେମାନେ ଅଧିକାଂଶତଃ ଉପରେ ରହନ୍ତି, ନାନା ଢଙ୍ଗର ଏକ ମଣ୍ଡଳ ଭିଆଇ ନିଜେ ସେହି ମଣ୍ଡଳଟିର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ପାହାଚଟିରେ ଯାଇ ବସିଥାଆନ୍ତି ଓ ଉପରୁ ଥାଇ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରନ୍ତି । ପୃଥିବୀରେ ଏବେ ଯେଉଁ ଭୂମିଗୁଡ଼ିକୁ ଏକାଠି ମିଶାଇ ସମସ୍ତେ ତୃତୀୟ ପୃଥିବୀ ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି (ଆଉ କେତେ ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶ ବୋଲି ମଧ୍ୟ କହୁଚନ୍ତି), ସେଠାରେ ପ୍ରାୟ ସବୁଯାକ ଦେଶରେ ସେହିକଥା ହେଉଛି । ତଥାକଥିତ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଗୁଡ଼ିକରେ ହେଉଛି, ଏକଛତ୍ରବାଦୀ ଅଥବା ଅର୍ଦ୍ଧ-ଏକଛତ୍ରବାଦୀ ସାମରିକ ତଥା ସାମନ୍ତ ଶାସକ ମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ଠିକ ସେହିକଥା ହେଉଛି । ଚୀନ୍‌ର ମାଓ ସେ ତୁଙ୍ଗ୍ ଏକ ଅଲଗା ପ୍ରକାରର ନେତୃତ୍ୱକୁ ଆଖି ଆଗରେ ରଖି ବିପ୍ଳବର ପରବର୍ତ୍ତୀ କର୍ମାଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକର ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ସେଇସବୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମଣିଷ ସକ୍ରିୟ ଓ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିବେ, ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ ତାହାକୁହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ

ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଭାବରେ ଏକ ବିପ୍ଳବାତ୍ମକ ନିର୍ମାଣମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି ମାନୁଥିଲେ, ଉପରୁ ଆଦେଶ ଦିଆଯିବ, ତଳେ ଥିବା ଲୋକମାନେ କେବଳ ବୋଲି ମାନି କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ପୂରଣ କରିବେ,-ଏବଂ, ମଝିରେ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥୂଳକାୟ ଏବଂ ଅନେକ ସ୍ଥଳରେ ଅ[illegible]କ ଅମଲାତନ୍ତ୍ର ରହିଥିବ ଓ ସେହିମାନଙ୍କର ମାଧ୍ୟମରେ ଉପରର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଗୁଡ଼ିକ ତଳଯାଏ ଆସୁଥିବ ଓ ଉପରୁ ଗ୍ରାଣ୍ଟଗୁଡ଼ିକ ଆସି ତଳେ ବାଣ୍ଟୁଥିବ,—ଏହାଦ୍ୱାରା ଶକ୍ତି ବଢ଼େନାହିଁ, ଶକ୍ତିର କ୍ଷୟ ହିଁ ହୋଇଥାଏ । ଏବଂ, ସମାଜ ପରିବର୍ତ୍ତନର ଯାବତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ମୂଳତଃ ସେହି ପରିବର୍ତ୍ତନ ସହିତ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଶକ୍ତି ବଢ଼ାଇବା ଦିଗରେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇ ରହିବା ଉଚିତ ବୋଲି ମାଓ ସବୁବେଳେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିଲେ । ସେଥିଲାଗି ସେ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ନେତାମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଲୋକମାନଙ୍କର ନିଷ୍ଠା ଓ ପାରଙ୍ଗମତା ଉପରେ ହିଁ ଅଧିକ ବିଶ୍ୱାସ ରଖିଥିଲେ । ଜଣେ ବିପ୍ଳବୀ ହିସାବରେ କହୁଥିଲେ, ବିପ୍ଳବରେ ନବପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ସରକାର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ସ୍ଥାନରେ ରହି ନିର୍ମାଣର ଯାବତୀୟ ଯୋଜନାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କଲେହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେହିକଥା କରୁଥିଲେ । ଲୋକମାନେ ଏହିସବୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସୋପାନରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଓ ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ହୋଇ ରହିପାରିଲେ ଯାଇ ଅସଲ ଉତ୍ସାହଶକ୍ତିର ଉନ୍ମେଷଣା ସମ୍ଭବ ହେବ, ଅସଲ ଶକ୍ତିର ପରିଚୟ ସେମାନଙ୍କୁ ସେତିକିବେଳେ ଯାଇ ମିଳିବ,—ମାଓ-ସେ ତୁଙ୍ଗ୍ ଙ୍କର ଯାବତୀୟ ପ୍ରକଳ୍ପରେ ଆମେ ଏହିପରି ଏକ ଦୃଢ଼ପ୍ରତ୍ୟୟ ଅବିଚଳିତ ଭାବରେ ରହିଥିବାର ଦେଖିବାକୁ ପାଇବା । ମୂଳତଃ ଯାହାଲାଗି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗୁଡ଼ିକ କରାଯାଉଛି, ସେଇ ସାଙ୍ଗରେ ରହିଥିଲେ ଯାଇ ଅସଲ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସମ୍ଭବ ହେବ; ନେତା ଯେତେ ଧୁରନ୍ଧର ହୋଇଥାନ୍ତୁ ପଛକେ, ସେମାନଙ୍କୁ ଗୌଣ କରି ଆପଣାକୁ ଅଥବା ପାର୍ଟିକୁ କିମ୍ବା ଆଦର୍ଶବାଦକୁ ମୁଖ୍ୟ କରି ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ହୁଏତ କୌଣସି ମୂଳଭୂତ ସାମାଜିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇ ପାରିବନାହିଁ ତଦ୍ୱାରା ହୁଏତ ନିର୍ଭରଶୀଳତା ବଢ଼ିବ, ଭୟଭାବ ବଢ଼ିବ ଏବଂ ନୂତନ ସୃଷ୍ଟିର ଅସଲ ଥାନରେ ଏକ ଉଦାସୀନତା ମଧ୍ୟ ଘର କରି ରହିଥିବ । ବାହାରେ ଗୁଡ଼ିଏ ଜଗାରେ ତଥାକଥିତ ସମୃଦ୍ଧିମାନ ହୁଏତ ସାଡ଼ମ୍ବର ହେଉଥିବ ଦରବାରର ଉପଦ୍ରବ ଗୁଡ଼ାକ କମ ବା ହୁଏତ ମଣିମୁକ୍ତାମାନ ଫିଙ୍ଗି ହୁଏତ କେତେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଓ କେତେ ସମର୍ଥ ପରି ପ୍ରତୀତ ହେଉଥିବେ, ମାତ୍ର ତଳେ ମରି ମରି ଯାଉଥିବ ଅନେକଙ୍କୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଶକ୍ତିହୀନ କରି ଅଳପ କେତେଜଣ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଓ ପରାକ୍ରମୀ ହେବାରେ ଲାଗିଥିବେ । ପୃଥିବୀର ଅଧିକାଂଶ ବାଦ ଆମ ସଂସାରକୁ ଚଳାଇବାର ପଣ କରି ପ୍ରଧାନତଃ ସେହି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇ ପାରିଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ପୃଥିବୀ ଯେତିକି ପୁରୁଣା ପୃଥିବୀ ହୋଇ ରହିଛି, ମୁଖ୍ୟତଃ ବଡ଼ମାନେ ହିଁ ନାୟକର ଭୂମିକାରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହେବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି,—ମଣିଷ ହାରି ହାରି ଯାଉଛି । ଯେମିତି ଯେମିତି ପୁରୁଣା ହୋଇ ରହିଛି ।

ବିପ୍ଳବ ଏବଂ ବିପ୍ଳବ ପରେ ଯେଉଁ ଅନ୍ୟ ନୂତନ ସମ୍ପର୍କ ତଥା ସମାଜର ନିର୍ମାଣ ଲାଗି ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ଏକ ବିପୁଳ ଉଦ୍ୟମ ଆରମ୍ଭ ହେବ, ତଦ୍ୱାରା ମଣିଷ ଏକ ନୂଆ

ଅନ୍ୟପ୍ରକାରର ମଣିଷ ରୂପେ ବିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇ ଆସିବ ବୋଲି ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ କଳ୍ପନା କରିଥିଲେ । ଯେଉଁ ବିବର୍ତ୍ତନକୁ ହିଁ ସେ ଯାବତୀୟ ରାଜନୈତିକ ତଥା ଅର୍ଥନୈତିକ ନୀତିବିଧାନର ସର୍ବମୂଳ ମାନଦଣ୍ଡ ବୋଲି ବିଚାର କରୁଥିଲେ । ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାରେ ପ୍ରବୀଣତମ ବୁଦ୍ଧି ଓ କୌଶଳର ସାହାଯ୍ୟରେ ବସ୍ତୁଗୁଡ଼ାକରେ ହିଁ ବହୁଗୁଣ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସାଧନ କଲେ ଯେ ତାହାରି ଦ୍ୱାରା ମଣିଷ ଭିତରେ ତାକୁ ଦୁର୍ବଳ ଓ ସ୍ୱାର୍ଥକାମୀ କରି ରଖିଥିବା ଅସଲ ଅନ୍ତଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଯେ ଅବଶ୍ୟ ବଦଳିଯିବ, ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ ଏକଥାରେ ମୋଟେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁନଥିଲେ । ଯଥାର୍ଥ ଭାବରେ ପରିବର୍ତ୍ତନର ପ୍ରକ୍ରିୟାଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ହୋଇ ପାରିଲେ ଯାଇ ଭିତରର ମଣିଷଟି ମଧ୍ୟ ବଦଳିବାକୁ ସମ୍ମତ ହୁଏ । ମାଓ ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ ଚୀନର ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ବଢ଼ିଥିଲେ, ପ୍ରାଚୀନ ସଂସ୍କୃତି ପ୍ରେରଣାର ଅସଲ ଚେରଗୁଡ଼ାକୁ ସେ ସେହି ପ୍ରଥମ ଗଠନକାଳର ପରିସ୍ଥିତିରୁ ହିଁ ନିଜର ଜୀବନ ଦୃଷ୍ଟି ମଧ୍ୟକୁ ନିଜସ୍ୱ କରି ଆଣି ପାରିଥିଲେ । ବହିରୁ ପାଠ କରିଥିବା ବାଦ ଓ ବିବାଦଗୁଡ଼ିକ ସତ୍ତ୍ୱେ ସେ ତଥାପି ସେହିଗୁଡ଼ିକୁ ଓ ସେହି ଭୂମିକୁ ହିଁ ସର୍ବମୂଳ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ତେଣୁ ସାମଗ୍ରୀ ଗୁଡ଼ାକର ଅଧିକ ହେବାଠାରୁ ସେ ମନୁଷ୍ୟର ଅସଲ ଦୃଷ୍ଟି-ପରିବର୍ତ୍ତନର କ୍ଷେତ୍ରଟି ଉପରେ ହିଁ ସର୍ବଦା ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରୁଥିଲେ । ପ୍ରକଳ୍ପର ଫର୍ଦ୍ଦଗୁଡ଼ାକ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରୁଥିବା ବିଶେଷଜ୍ଞ ମାନଙ୍କର କଳ୍ପିତ ଅଙ୍କରାଶି ଗୁଡ଼ିକ ଅନୁସାରେ ଆର୍ଥିକ ବିକାଶର ଅନୁରୂପ ଅଗ୍ରଗତି ନହୋଇ ଯଦି ଧୀମେଇଯାଉ ପଛକେ, ମାତ୍ର ମଣିଷ ପଛରେ ପଡ଼ି ନଯାଉ, ଅର୍ଥାତ୍ ଅଧିକାଂଶ ମଣିଷ ସାଙ୍ଗରେ ଆସନ୍ତୁ ଓ ସେମାନଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟିଗତ ଜୀବନରେ ହିଁ ଅସଲ ରୂପାନ୍ତର ଗୁଡ଼ିକ ସଂଘଟିତ ହେବାରେ ଲାଗିଥାଉ, ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ ସର୍ବଦା ତାହାରି ବିଷୟରେ ହିଁ ଅଟଳ ହୋଇ ରହୁଥିଲେ । ଜନବିବେକ ଉପରେ ହିଁ ତାଙ୍କର ସର୍ବାଧିକ ଆସ୍ଥା ରହିଥିଲା । ଏବଂ ଚୀନ୍‌ର ଜନବିବେକ ଗର୍ବ ବହୁ ଶତାବ୍ଦୀ ଧରି ବହୁ ଅଭିଜ୍ଞତାରୁ ମଣ ହୋଇ ଆପଣାକୁ ପୋଖତରୁ ଅଧିକ ପୋଖତ କରି ଆସିଥିଲା । ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନେତାମାନେ ଜନଗଣଙ୍କୁ ପ୍ରେରଣା ଦେବାକୁ ଆସନ୍ତି; ମାଓ ସେ ତୁଙ୍ଗ୍ ଆମ ଆଧୁନିକ ପୃଥିବୀର ସେହି ଅତ୍ୟଳ୍ପ ମୁଷ୍ଟିମେୟ ନେତାମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ, ଯିଏକି ଜନଗଣଙ୍କ ଠାରୁ ପ୍ରେରଣା ଗ୍ରହଣ କରୁଥିଲେ ଏବଂ ତାହାକୁ ହିଁ ସ୍ୱାଭାବିକ ସ୍ୱର ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରୁଥିଲେ । ସମ୍ଭବତଃ ସେହି କାରଣରୁ ହିଁ, ଚୀନରେ ଯାହା ଘଟିଲା, ତାହା ଘଷତ୍ ଅନ୍ୟପ୍ରକାରେ ଘଟିଲା ।

ସ୍ୱାର୍ଥକାମୀ ମଣିଷ ନିଃସ୍ୱାର୍ଥପର ହେବ, ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନେଇବାର ମାଧ୍ୟମରେ ହିଁ ସିଏ ନିଜକୁ ନେଇବ, ଉପସ୍ଥିତ ମଣିଷ ସାହାସୀ ହେବ, ବିଶ୍ୱାସୀ ହେବ ଓ ସମ୍ମାନ ସଚେତନ ହେବ, —ତା' ଆଗରେ ଏକ ଲକ୍ଷ୍ୟ ସର୍ବଦା ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ହୋଇ ରହିଥିବ ଓ ଅନୁରୂପ ପ୍ରେରଣା ଦେଇ ତାକୁ ଅନେକ କ୍ଷୁଦ୍ରତା ମଧ୍ୟରୁ ଟାଣି କଢ଼ାଇ

ବାହାର କରିଆଣି ପାରୁଥିବ,—ତେବେଯାଇ ମଣିଷ ଭିତରେ ଅସଲ ଉତ୍ସାହ ଆସିବ, ଅସଲ ଅଭ୍ୟୁଦୟର ଆବଶ୍ୟକ ଭୂମିଟି ସେତେବେଳେ ତିଆରି ହୋଇଯିବ । ଗୋଟିଏ ନୂତନ ସମାଜର ପରିବେଶକୁ ନିର୍ମାଣ କରିବାର ମାଧ୍ୟମରେ ଏକ ନୂତନ ମଣିଷର ଗଠନକୁ ସମ୍ଭବ କରିବା,—ବିପ୍ଳବର ସକଳ ଭୂମିକା ମଧ୍ୟରେ ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ମାଓ-ସେ ତୁଙ୍ଗ୍ ସବାଆଗ ସେହି କଥାଟିକୁ ହିଁ ବୁଝିଥିଲେ । ଗତ ବାଇଶି ବର୍ଷ ହେଲା ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ସେହି ପ୍ରୟାସଟି ଲାଗିଛି । ଏହି ପ୍ରୟାସର ଶେଷ ନାହିଁ । ଏଥିରେ ଭୁଲ କରିବାର ଅବକାଶ ଯେପରି ରହିଛି, ସେଥିରୁ ଶିଖି ସେହି ଭୁଲର ପୁନରାବୃତ୍ତି ନକରିବାର ମଧ୍ୟ ଅବକାଶ ଠିକ୍ ସେହିପରି ରହିଛି । ଚୀନ୍‌ଦେଶ ସେହି ପ୍ରୟାସର ପଥରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶକ୍ତିମନ୍ତ ଓ ସକାରାତ୍ମକ ଭାବରେ ଆଗକୁ ଆଗକୁ ଖୋଜ ବଢ଼ାଇ ଚାଲିଛି ।

ନିର୍ମୀୟମାଣ ଚୀନ

ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନ ହୁଏ ନୂତନ ଭାବରେ ନିର୍ମିତ ହେବାପାଇଁ । ନୂତନ ଓ ସୁସ୍ଥ ଭାବରେ ସକଳ ନିର୍ମାଣର ଅର୍ଥ ହେଉଛି, ମଣିଷ ସବା ମଝିରେ ରହିବ, କେନ୍ଦ୍ରରେ ରହିବ ଏବଂ ତାହାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଓ ଅଗ୍ରଗତି ନିମନ୍ତେ ନିର୍ମାଣର ଯାବତୀୟ ଯୋଜନା କରାଯିବ । ଏଠାରେ ମଣିଷ କହିଲେ ଗୋଟିଏ ଦେଶର ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ ବୁଝାଇବ, କେବଳ କୌଣସି ବର୍ଗ ଅଥବା ଗୋଷ୍ଠୀରେ ରହିଥିବା କେତେକ ମଣିଷଙ୍କୁ ବୁଝାଇବ ନାହିଁ । ଆହୁରି ଅଧିକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରି କହିଲେ, ସମ୍ପୃକ୍ତ ଏକ ସମାଜରେ ଯେଉଁମାନେ ଯୁଗଯୁଗର ନାନା ଅବ୍ୟବସ୍ଥା ହେତୁ ସବାତଳେ ଯାଇ ରହିଥିବେ, ଅର୍ଥାତ୍ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଅସହାୟ ଏବଂ ଅସମର୍ଥ ହୋଇ ରହିଥିବେ, ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ସେହିମାନଙ୍କୁ ହିଁ ଆଗ ବୁଝାଇବ । ଦେଶକୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆସିବା ଅଥବା ଦେଶରେ ସତକୁ ସତ ଏକ ବିପ୍ଳବ ସଂଘଟିତ ହୋଇ ସବୁ ବଦଳିବାର ପ୍ରକୃତ ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଏହି ନିର୍ମାଣ ସକାଶେ ହିଁ ଏକ ଅନୁକୂଳ ପରିବେଶର ସୃଷ୍ଟି ହେବ । ଯେକୌଣସି ଦେଶର ଏହିସବୁ ସଂଗ୍ରାମ ତଥା ବିପ୍ଳବରେ କଦାପି ସବୁ ମଣିଷ ଭାଗ ନେଇନଥାନ୍ତି । ସାଧାରଣତଃ ଏକ ସଂଗ୍ରାମୀ ବା ବିପ୍ଳବୀ ଦଳର ନେତୃତ୍ୱରେ ହିଁ ସଂଗ୍ରାମ ଓ ବିପ୍ଳବ ପରିଚାଳିତ ହୋଇଥାଏ ଓ ବିଜୟ ହାସଲ କରାଯାଇଥାଏ । ଆଧୁନିକ ପୃଥିବୀର ଇତିହାସରେ ଆମେ ଅଧିକତର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତରେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବା ଯେ, ସଂଗ୍ରାମୀ ଓ ବିପ୍ଳବୀମାନଙ୍କର ଦଳଟି ବିଜୟଲାଭ ପରେ ନବଲବ୍ଧ ଯାବତୀୟ କ୍ଷମତାର ସ୍ୱୟଂ ଅଧିକାରୀ ହେବାକୁ ମନ କରେ, ନିଜେ ସକଳ ଭୋଗଘରର ମାଲିକ ହୁଏ, ଦେଶର ନିସ୍ୱଣ ଉପରେ ଭାରି ହୋଇ ବସେ, ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର ଉଦୟ ହେବା ପଥରେ ଅନ୍ତରାୟ ହୋଇ ଛିଡ଼ାହୁଏ । ଏହି ଅନୁସାରେ ଶାସନକୁ ସଂକୁଚିତ କରି ରଖାଯାଏ, ପୁରୁଣା ସାମନ୍ତମାନଙ୍କ ଜାଗାରେ ନୂଆ ସାମନ୍ତମାନେ ଆସି ଆବିର୍ଭୂତ ହୁଅନ୍ତି । ଏଇଠି ସଂଗ୍ରାମ ତଥା ବିପ୍ଳବର ଅସଲ ପରୀକ୍ଷା ହୋଇଯାଏ । କେବଳ ସ୍ୱଜାତି ଓ କେବଳ କ୍ଷମତାକୁ ହିଁ ମଥାନ ଉପରେ ମୁକୁଟ କରି ବସାଇ ରଖିବାକୁ ମନ କରୁଥିବା ସଂଗ୍ରାମୀ ଓ ବିପ୍ଳବୀମାନେ ଠିକ୍ ଏହିଠାରେ ହିଁ ଧରା ପଡ଼ି ଯାଆନ୍ତି, ବିଫଳ ହୁଅନ୍ତି; ଅଧିପତିର ଆସନରେ ଯାଇ ବସନ୍ତି ସତ, ମାତ୍ର ବିପ୍ଳବକୁ ବିଫଳ କରନ୍ତି ।

ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ୧୯୪୯ ମସିହାରେ ସେହି ଦେଶର ଅଭିନବ ବିପ୍ଳବଟି ଘଟି ଯାଇବାପରେ ସେଠାରେ ବିଗତ ପ୍ରାୟ ଚାଳିଶବର୍ଷ ହେଲା ଯେଉଁ ପର୍ବଟି ଚାଲିଛି, ତାହାକୁ ସଙ୍ଗତୋଭାବେ ଏକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମହିମାମୟ ନିର୍ମାଣର ପର୍ବ ବୋଲି ବୁଝାଯାଇ ପାରିବ ।

ଉକ୍ତ ବିପ୍ଳବର ପ୍ରସ୍ତୁତି ତଥା ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତାରେ ନେତୃତ୍ୱ ଦେଇଥିବା ନେତୃତ୍ୱ ଏହି ନିର୍ମାଣର କାର୍ଯ୍ୟରେ ସତକୁସତ ଏକ ନିମିତ୍ତ ପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରିଆସିଛି । ଅର୍ଥାତ୍, ଆପେ ପଛେ ପଛେ ରହିଛି,—ମଣିଷକୁ ହିଁ ସମ୍ମୁଖ ଭାଗରେ ରଖିଛି । ନିର୍ମାଣର ଏହି ଅସଲ କ୍ଷେତ୍ରଟିରେ ତାହା ଆଦୌ କୌଣସି ପ୍ରକାରର ଅସାଧୁତା ଦେଖାଇନାହିଁ କିମ୍ବା ଅନ୍ତରାୟ ସୃଷ୍ଟି କରିନାହିଁ । ହୁଏତ ବାଦର ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଅନମନୀୟତା ଗୁଡ଼ାକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ନମନୀୟ କରି ଦିଆଯାଇଛି, ରାଜନୀତିର ପକ୍ଷଟିକୁ ପ୍ରୟୋଜନ ଅନୁସାରେ ଗୌଣ କରି ରଖାଯାଇଛି,—ମାତ୍ର ମନୁଷ୍ୟର ପକ୍ଷ ଓ ନିର୍ମାଣର ପକ୍ଷକୁ ସବାଆଗରେ ରଖାଯାଇଛି । ତାହାକୁ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦିଆଯାଇଛି । ସାମୂହିକ ଭିତ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସୁଦୃଢ଼ କରି ଗଢ଼ାଯାଇଛି ଓ ସେଥିଲାଗି ଯାବତୀୟ ଅର୍ଥନୈତିକ, ସାମାଜିକ ତଥା ଶିକ୍ଷାଗତ ପ୍ରାଥମିକତା ଗୁଡ଼ିକୁ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଛି । ପୃଥିବୀଯାକର ସମୀକ୍ଷକମାନେ କାଳେକାଳେ କହି ଆସିଛନ୍ତି ଯେ, ଚୀନ୍‌ର ମଣିଷ ସ୍ୱଭାବତଃ ବାସ୍ତବବାଦୀ । ଏହି ବାସ୍ତବବାଦ ଭିତରେ ଯାବତୀୟ ସ୍ୱପ୍ନ, ଗଠନଯୋଜନା ଏବଂ ଆଦର୍ଶ ଲାଗି ଅବଶ୍ୟ ସ୍ଥାନ ରହିଛି ସତ, ମାତ୍ର ଭାବପ୍ରବଣ ଅତିରକ୍ତତା ବା କୌଣସି ଅଳସ ପ୍ରଗଳ୍‌ଭତା ଲାଗି ସେଥିରେ ଆଦୌ ଅଧିକ ସ୍ଥାନ ରଖା ଯାଇନାହିଁ । ବାସ୍ତବ ସବାତଳଟି ସହିତ ଆପଣାର ଅସଲ ଚେରଗୁଡ଼ିକୁ ଲଗାଇ ରଖିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନେତୃତ୍ୱ ଭାବପ୍ରବଣ ଅଥବା ଉଗ୍ର ହୋଇ ପଡ଼ିବାଲାଗି ଅପେକ୍ଷାକୃତ କମ୍ ଆଶଙ୍କା ରହିଥାଏ । ଏବଂ, ଭାବପ୍ରବଣ ଉଗ୍ର ନହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନେତୃତ୍ୱର ଆଖିକୁ କ୍ଷମତା ବା ରାଜନୀତି ମୋଟେ ସବାବଡ଼ ହୋଇ ଦିଶେନାହିଁ, ମଣିଷ ହିଁ ସବାବଡ଼ ଦିଶୁଥାଏ । ଚୀନ୍ ଦେଶର ନିର୍ମାଣ-ଗଣିତରେ ସେହି ମଣିଷ କେନ୍ଦ୍ରରେ ରହିଛି; ପ୍ରଶାସନ ପଛରେ ରହିଛି, ରାଜନୀତି ପଛରେ ରହିଛି, ରାଜନୀତିକ ବାଦ ପଛରେ ରହିଛି । ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ନିମିତ୍ତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ନେତା ନିଜକୁ ଗୌଣ ଓ ଲୋକସ୍ୱାର୍ଥକୁ ସର୍ବମୁଖ୍ୟ କରି ରଖିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକ କର୍ମୀସ୍ୱମାଣ ଦେଶଲାଗି ବିଶେଷ କୌଣସି ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଆସି ପହଞ୍ଚିବାର ଯେ କମ୍ ଆଶଙ୍କା ରହିଥାଏ, ଆଧୁନିକ ଚୀନ୍‌ରେ ତାହା ଏବେ ଏକାଧିକ ବାର ପ୍ରମାଣିତହୋଇ ସାରିଲାଣି । ସାମୟିକ ସଙ୍କଟମାନ ଅବଶ୍ୟ ଆସିଛି, ମାତ୍ର ଅପ୍ରମତ୍ତ ଭାବରେ ସେଗୁଡ଼ିକର ସାମନା କରାଯାଇଛି ଏବଂ ସଙ୍କଟଗୁଡ଼ିକୁ ଟାଳି ଦିଆଯାଇଛି । ସେହି ସଙ୍କଟ ଗୁଡ଼ିକର ଅଘାତକୁ ଅବଶ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ହୋଇଛି,—କେତେ କେତେ ନେତା ଓ ନାୟକଙ୍କୁ ହଟିଯିବାକୁ ପଡ଼ିଛି,—ମାତ୍ର ତଥାପି ଲକ୍ଷ୍ୟଚ୍ୟୁତ ଘଟିନାହିଁ । କ୍ଷତଗୁଡ଼ାକ ଶୁଖିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଆଦୌ ବେଶୀ ଦିନ ଲାଗିନାହିଁ । ଏବଂ, ଅସଲ କଥା ହେଉଛି, ମଣିଷ ଆଗରେ ରହିଛି, ନେତାମାନେ ଗୌଣ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । କୌଣସି ନେତା ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ ହେବାର କୌଣସି ସଙ୍କେତ ଦେଖାଇବା ମାତ୍ରକେ ପ୍ରତିବିଧାନ କରାଯାଇଛି ।

ଚାଳିଶି ବର୍ଷ କାଳ ଏକ ସଙ୍କଳ୍ପବଦ୍ଧ ସାମୂହିକ ନିର୍ମାଣର ଇତିହାସ—ଏହା ପ୍ରକୃତରେ ପାଦ ପରେ ପାଦ ପକାଇ ଓ ପାହାଚ ପରେ ପାହାଚ ଉଠି ଆଗକୁ ଯିବାର

ଇତିହାସ । ସର୍ବୋପରି, ଯେଉଁମାନେ ପଛପଟରେ ରହିଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଆଗକୁ ଯିବାର ଇତିହାସ । ଚୀନ୍‌ର ନିର୍ମାତାମାନେ ଉତ୍ତରୋତ୍ତର ନିର୍ମାଣର ବର୍ତ୍ତମାନ ପର୍ଯ୍ୟାୟଟିକୁ ଆଧୁନିକୀକରଣର ପର୍ଯ୍ୟାୟ ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି । ଏଥିରେ ତିନୋଟି ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ ଆଖି ଆଗରେ ମୁଖ୍ୟ କରି ରଖାଯାଇଛି : ଏହି ଶତାବ୍ଦୀ ଶେଷ ହେବା ବେଳକୁ ଦେଶର ଶିଳ୍ପ ତଥା କୃଷିରୁ ହେଉଥିବା ଉତ୍ପାଦନ ବର୍ତ୍ତମାନର ଚାରିଗୁଣ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିବ ; ୨୦୨୧ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଯେତେବେଳେ ଚୀନ୍ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଆପଣାର ଶତବାର୍ଷିକୀ ପାଳନ କରିବ, ସେତେବେଳେ ଚୀନ୍ ଏକ ବିକାଶମାନ ଦେଶର ସୋପାନ ଅତିକ୍ରମ କରି ଗୋଟିଏ ବିକଶିତ ଦେଶରେ ପରିଣତ ହୋଇ ସାରିଥିବ; ଏବଂ, ତୃତୀୟତଃ, ନୂତନ ଚୀନ୍, ଅର୍ଥାତ୍ ୧୯୪୯ରେ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିବା ଗଣରାଜ୍ୟଟି ୨୦୪୯ ମସିହାରେ ଯେତେବେଳେ ଆପଣାର ଶତବାର୍ଷିକୀ ପାଳନ କରିବ, ସେତେବେଳେ ଦେଶରେ ଏକ 'ପ୍ରଥମଶ୍ରେଣୀୟ, ସମୃଦ୍ଧିମନ୍ତ ତଥା ଶକ୍ତିଶାଳୀ ସାମ୍ୟବାଦୀ ଜାତି''ର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇ ସାରିଥିବ । ଚୀନ୍‌ର ନେତାମାନେ କହୁଛନ୍ତି ଯେ, ନିର୍ମାଣ କ୍ଷେତ୍ରୀୟ ଯାବତୀୟ ନବ-ବିଧାନର ଯୋଜନାରେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଇପ୍ସିତ ସଂସ୍କାରଗୁଡ଼ିକୁ ସମ୍ଭବ କରାଯାଇ ପାରିଲାଣି ଓ ନଗରାଞ୍ଚଳର ଅର୍ଥନୈତିକ ପୁନର୍ନିର୍ମାଣର କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ କ୍ରମେ ଉଚିତ ଫଳଗୁଡ଼ିକ ଉପଲବ୍ଧ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲାଣି । ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନଗରାଞ୍ଚଳ ମାନଙ୍କରେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରାଯାଇଥିବା ସଂସ୍କାରବିଧାନ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଆଗାମୀ ତିନିବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଫଳ ଦେଖାଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବ ବୋଲି ବୁଝାଗଲାଣି ।

ଉତ୍ପାଦନ ବଢ଼ିଲେ ଆୟ ମଧ୍ୟ ବଢ଼ିବ । ବର୍ତ୍ତମାନର ଆୟଫର୍ଦ୍ଦ ଅନୁସାରେ ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ଜଣେ ନାଗରିକର ବାର୍ଷିକ ହାରାହାରି ଆୟ ପ୍ରାୟ ତିନିଶହ ଡଲାର ବା ଚାରିହଜାର ଟଙ୍କା । ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ବେଳକୁ ତାହାକୁ ବଢ଼ାଇ ଆଠଶହ ଡଲାର ବା ଦଶହଜାର ଟଙ୍କାଯାଏ ନେବାକୁ ଯୋଜନାକାରମାନଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ୟ ରହିଛି । ୧୯୭୯ରୁ ୧୯୮୩ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ଚାରିବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟର ଉତ୍ପାଦନ ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ଶତକଡ଼ା ୧୭·୭ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ଏହି ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ସେହି ଦେଶର ଲୋକସଂଖ୍ୟା ଶତକଡ଼ା ୫·୭ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । କୃଷକମାନଙ୍କୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କୃଷିଆବାଦର କ୍ଷେତ୍ରକୁ ସଂପ୍ରସାରିତ କରି, ଅଧିକ ଫସଲ ଜନ୍ମାଇ ତାହାକୁ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବରେ ବିକ୍ରୟ କରିବାର ଅନୁମତି ପ୍ରାପ୍ତ ହେବାପରେ ଅର୍ଥକରୀ ଫସଲଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ପାଦନରେ ମଧ୍ୟ ଅଭୂତପୂର୍ବ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଛି । ୧୯୭୮ ଏବଂ ୧୯୮୩ ମଧ୍ୟରେ କର୍ପାସ-ଉତ୍ପାଦନ ଦ୍ୱିଗୁଣିତ ହୋଇଛି । ଆଗରୁ ଚୀନ୍ ନିଜର ଚାହିଦାକୁ ମେଣ୍ଟାଇବା ସକାଶେ ବିଦେଶରୁ ତୁଳା ଆମଦାନୀ କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା, ଏବେ ସିଏ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସ୍ୱାବଲମ୍ବନ ହାସଲ କରି ସାରିଲାଣି । ତୈଳବୀଜ (ଚିନାବାଦାମ ରାଶି ଓ ସୋରିଷ) ଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ପାଦନ ଏହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ୫୨% ବଢ଼ିଛି; ଆଖୁ ଓ

ଚୁକନ୍ଦରର ଉତ୍ପାଦନ ୪୫% ଓ ୧୦୫% ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ୧୯୮୪ ମସିହାରେ ଚୀନ୍ ଜାପାନକୁ ୫ ଲକ୍ଷ ଟନ୍ ମକା ରପ୍ତାନୀ କରିଛି, ଦକ୍ଷିଣ କୋରିଆକୁ ମଧ୍ୟ ଦୁଇ ଲକ୍ଷ ଟନ୍ ମକା ରପ୍ତାନୀ କରିଛି । ସୋଭିଏତ୍ ରୁଷିଆକୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣରେ ସୋୟାବିନ୍ ପଠାଇଛି । ୧୯୭୯ ଓ ୧୯୮୫ ମଧ୍ୟରେ ଚୀନ୍‌ର ଜଣେ ସାଧାରଣ କୃଷୀ ଆପଣାର ନଗଦ ବାର୍ଷିକ ଅର୍ଥୋପାର୍ଜନକୁ ପ୍ରାୟ ଦେଢ଼ ହଜାର ଟଙ୍କା ଅଧିକ କରି ପାରିଛି । ବିଗତ ପ୍ରାୟ ତିରିଶିବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଚୀନ୍ ଦେଶରେ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ସାଧାରଣ ମୂଲ୍ୟ-ସ୍ତର ଅଳ୍ପ ବହୁତ ପ୍ରାୟ ସ୍ଥିର ହୋଇ ରହିଛି । କୃଷିଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟର ମୂଲ୍ୟ ଅପରିବର୍ତ୍ତିତ ଅଛି, ମାତ୍ର ସରକାର ଯେଉଁ ମୂଲ୍ୟ ଦେଇ କୃଷିଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ କ୍ରୟ କରନ୍ତି, ଏହି ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ସେଥିରେ ପ୍ରାୟ ୩୦-୫୦% ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଛି । ଅର୍ଥାତ୍, କୃଷକର ଉପାର୍ଜନ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ବୃଦ୍ଧି ପାଇପାରିଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ କେହି ବେକାର ନାହାନ୍ତି,—ପାଠପଢ଼ା ଓ ପାଠ ପଢ଼ିନଥିବା ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ କାମ ମିଳିଛି । ସେହି ଦେଶରେ କୌଣସି ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତି ନାହିଁ । ପୃଥିବୀର କୌଣସି ଦେଶ ପାଖରେ ଚୀନ୍‌ର କୌଣସି ଋଣ ନାହିଁ । ସେଠାରେ କେହି ଅନାହାର ସହୁନାହାନ୍ତି । ଏବଂ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ କଥା ହେଉଛି, ଚୀନ୍‌ଦେଶ ଆପଣାର ନିର୍ମାଣ ନିମନ୍ତେ ପୃଥିବୀର କୌଣସି ଦେଶ ପାଖକୁ ଭିକ୍ଷା କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଯାଉନାହିଁ । ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ଦେଶମାନଙ୍କ ପରି ଚୀନ୍ ନିଜ ଦେଶରେ ଥିବା ତଥାକଥିତ ଧନୀ ପୁଞ୍ଜିମାଲିକମାନଙ୍କ ଠାରୁ ମଧ୍ୟ କିଛି ଋଣ କରିନାହିଁ । ଏହି ଶତାବ୍ଦୀର ପଞ୍ଚମ ଦଶକରେ ଅର୍ଥାତ୍ ନୂତନ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ସରକାର ଗଠନ ହେବାର ପ୍ରାୟ ଅବ୍ୟବହିତ ପରେ ଚୀନ କୋରିଆ ଯୁଦ୍ଧରେ ଲିପ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିବାପରେ ସୋଭିଏତ୍ ରୁଷିଆଠାରୁ କିଛି ଅର୍ଥପରିମାଣ ଋଣସୂତ୍ରରେ ଆଣିଥିଲା । ପରିଶୋଧ କରିବାର ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ମିଆଦ ପୂରିବାର ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ହିଁ ଚୀନ ୧୯୬୮ ମସିହାରେ ସେହି ଋଣର ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିଶୋଧ କରି ଦେଇଥିଲା । ବିପ୍ଳବର ପରବର୍ତ୍ତୀ ସେହି ପ୍ରଥମ କେତେବର୍ଷ ଲାଗି ରୁଷିଆରୁ ବିଶେଷଜ୍ଞମାନେ ଆସି ନୂତନ ଚୀନର ଉଦ୍ୟୋଗ, କୃଷି ଓ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଭୃତିର ପୁନଃନିର୍ମାଣରେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ମାତ୍ର ରୁଷିଆରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ନିକିତା କ୍ରୁଶ୍ଚେଭ୍ ପୂର୍ବତନ ଶାସକ ଷ୍ଟାଲିନଙ୍କୁ ଅପଦସ୍ଥ କରିବାର ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଅଭିଯାନ ଆରମ୍ଭ କରିବା ସମୟରେ ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ରାଜ୍ୟ ତଥା ଦଳମାନେ ମଧ୍ୟ ସେହି ମତକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିନଥିଲେ ବୋଲି ରୁଷିଆ ତରଫରୁ ଯେଉଁ ଚାପ ଦିଆଗଲା, ସେଥିରୁ ଚୀନ ଓ ରୁଷ ମଧ୍ୟରେ ଉଗ୍ର ମତଭେଦ ଜାତ ହେବା ପରେ ରୁଷିଆ ତରଫରୁ ହିଁ ଏକାବେଳେକେ ସବୁ ବିଶେଷଜ୍ଞମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟାହୃତ କରି ନିଆ ଯାଇଥିଲା । ଏହାଦ୍ୱାରା ଚୀନ ଆପଣାର ଉନ୍ନୟନ-କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଏକ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଧକ୍କା ଖାଇଲା ସତ, ମାତ୍ର ସେଥିରୁ ତାହାର ଲାଭ ମଧ୍ୟ ହେଲା । ଚୀନ ନିଜ ଗୋଡ଼ରେ ଠିଆ ହୋଇ ଶିଖିଲା ।

୧

ଚୀନ୍ ଆମ ଭାରତବର୍ଷ ପରି ଏକ କୃଷିପ୍ରଧାନ ଦେଶ, ଅର୍ଥାତ୍ କୃଷକମାନଙ୍କର ଦେଶ । ସେହି ଦେଶରେ ଶତକଡ଼ା ଅଶୀଭାଗ ମଣିଷ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ବିଭିନ୍ନ ଯୁଗରେ ଓ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଚୀନ୍‌ରେ ରାଜବଂଶମାନେ ବଦଳିଛନ୍ତି, ବାହାରୁ ଶତ୍ରୁମାନେ ଆସି ରାଜ୍ୟ ଦଖଲ କରିଛନ୍ତି ସତ, ମାତ୍ର ସେହି ଯାବତୀୟ ବିକ୍ଷୋଭ ଓ ବିପ୍ଳବ ସତ୍ତ୍ୱେ ଚୀନର କୃଷକ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ ତା'ର କ୍ଷେତ ଏବଂ କ୍ଷେତୋତ୍ପାଦନ ସହିତ ହିଁ ଚିରକାଳ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ରହିଆସିଛି । ସମାଜସ୍ଥ ଶିଷ୍ଟ ଓ ସମ୍ପନ୍ନ ବର୍ଗଙ୍କ କବଳରେ ପଡ଼ି ସିଏ ନାନାଭାବେ ଶୋଷିତ ହୋଇ ଆସିଛି ସତ, ମାତ୍ର ତଥାପି କୃଷିକୁ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ରଖି ଆସିଛି । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ବିପ୍ଳବ ପାଇଁ ପ୍ରାୟ ପାଠିଏ ବର୍ଷ ତଳେ ଚୀନ୍‌ରେ ନେତୃତ୍ୱ ଜନ୍ମଲାଭ କଲା, ତାହା ଖୁବ୍ ଭଲ ଭାବରେ ହିଁ ସେହି କଥାଟିକୁ ବୁଝିଥିଲା । ଇଉରୋପୀୟ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ତତ୍ତ୍ୱ ଏବଂ ମାର୍କ୍ସ ଶିଳ୍ପକାରଖାନାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ହିଁ ଯାବତୀୟ ବିପ୍ଳବର ମୂଳ ବିଧାୟକ ଶକ୍ତି ବୋଲି ଭାବୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଚୀନ୍‌ର ମାଓ-ସେ ତୁଙ୍ଗ୍ ସେହି ଦେଶର କୃଷକମାନଙ୍କୁ ହିଁ ଏହି ଅଭିଯାନରେ ସର୍ବପ୍ରଥମ ପଦାତିକରୂପେ ଦେଖୁଥିଲେ ଏବଂ ସେହିମାନଙ୍କୁ ସବାଆଗରେ ରଖି ଓ ସେହିମାନଙ୍କ ଉପରେ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ନିର୍ଭର କରି ସର୍ବଦା ଅଗ୍ରସର ହୋଇଥିଲେ । କୃଷକମାନଙ୍କର ଜୀବନବ୍ୟବସ୍ଥା ଯେ କିପରି ଅନ୍ୟପ୍ରକାରେ ଅବଶ୍ୟ ହୋଇ ପାରିବ, ହୁନାନ୍ ଏବଂ ହୁପେ ପ୍ରଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ଆଗରୁ ତାହାର ପ୍ରାଥମିକ ପ୍ରୟୋଗମାନ ହୋଇଥିଲା । ତେଣୁ ୧୯୪୯ ପରେ ଏହି କୃଷକମାନେହିଁ ଯାବତୀୟ କଳ୍ପିତ ପରିବର୍ତ୍ତନର ପୁରୋଭାଗରେ ରହିଲେ ତାହା କହିବା ଅନାବଶ୍ୟକ । ଚୀନ୍-ବିପ୍ଳବର ନେତୃତ୍ୱ ଯେଉଁମାନଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ବିପ୍ଳବ ଲଢ଼ିଥିଲା, ବିପ୍ଳବ ପରେ ତାହା ସେମାନଙ୍କୁ କୌଣସି ପ୍ରତାରଣା କରିନଥିଲା । ତେଣୁ କୃଷି ତଥା କୃଷକର ଜୀବନକୁ ମୁଖ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟରୂପେ ରଖି ହିଁ ସେଠାରେ ବୈପ୍ଳବିକ କୃଷି-ସଂସ୍କାରର ପଦକ୍ଷେପମାନ ଗ୍ରହଣ କରି ଯାଇଥିଲା । ସେହି ସଂସ୍କାରଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରକୃତରେ ହୋଇଲା, ତେଣୁ ତାହାର ଫଳମାନ ପ୍ରକୃତରେ ଫଳିଲା । ତାହାରି ଫଳରେ ହିଁ ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ନାନାଭାବେ ଶୋଷିତ ଏବଂ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହି ଆସିଥିବା କୃଷକର ଭାଗ୍ୟ ବଦଳିଲା । ସିଏ ନିଜେ ଆପଣା ଭାଗ୍ୟକୁ ଗଢ଼ିଲା, ନିଜର ଭାଗ୍ୟ ବିଷୟରେ ସଚେତନ ହେଲା । କୃଷି ସମ୍ବନ୍ଧର ସାମୂହିକ ସଂସ୍କୃତିରେ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ପରିବର୍ତ୍ତନମାନ ଆସି ହୋଇପାରିଲା ବୋଲି ଏସବୁ ସମ୍ଭବ ହେଲା । ଏଣିକି ଆସ ସେହି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଗୁଡ଼ିକର ସୋପାନଗୁଡ଼ିକୁ ଜାଣିବା । କେବେଯାଇ ସେଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ଚୀନ୍‌ରେ କୃଷକର ଭାଗ୍ୟ ବାସ୍ତବିକ ବଦଳି ଯାଇ ପାରିଲା, ଆମେ ସେକଥାକୁ ମଧ୍ୟ ଜାଣି ପାରିବା ।

୧୯୪୯ ପୂର୍ବରୁ ଚୀନ୍ ଦେଶରେ କୃଷକଥିଲେ ମାତ୍ର ଅଧିକାଂଶ କୃଷକଙ୍କର ନିଜର ଜମି ନଥିଲା । ସେମାନେ ଜମିମାଲିକ ମାନଙ୍କର ଜମିକୁ ଚାଷ କରୁଥିଲେ ଓ ସେଥିଲାଗି

ସେମାନଙ୍କୁ ଖଜଣା ଦେଉଥିଲେ । ଜମିମାଲିକମାନେ ନିଜେ ଜମି ଚାଷ କରୁନଥିଲେ । ଜଣେ ଚାଷୀ ନିଜର ପରିଶ୍ରମ ଦେଇ ଜମିରୁ ଯେତିକି ଫସଲ ଉତ୍ପାଦନ କରୁଥିଲା, ସାଧାରଣତଃ ତାହାର ଅର୍ଦ୍ଧାଂଶ ତାକୁ ଖଜଣା ସ୍ୱରୂପ ଦେବାକୁ ହେଉଥିଲା । ବେଳେ-ବେଳେ ନିଜ ଅମଳର ଶତକଡ଼ା ଅଶୀ ଭାଗ ମଧ୍ୟ ଏହି ଖଜଣାରେ ଚାଲି ଯାଉଥିଲା । ଏକ ହିସାବରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ, ସେତେବେଳେ ଏହିପରି ଭାବରେ ଜମିମାଲିକମାନେ ଚାଷୀମାନଙ୍କଠାରୁ ବାର୍ଷିକ ସାଢ଼େ ତିନି କୋଟି ଟନ୍ ଶସ୍ୟ ଖଜଣା ଆକାରରେ ନେଇ ଯାଉଥିଲେ । ୧୯୪୯ ମସିହା ବିପ୍ଳବର ଅବ୍ୟବହିତ ପରେ ଯେଉଁ ଭୂସଂସ୍କାରର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ଆରମ୍ଭ ହେଲା, ତାହା ଏହିପରି ଭାବରେ ହିଁ ଏକ ପୁନର୍ବଣ୍ଟନ ଓ ପୁନର୍ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପ୍ରଚେଷ୍ଟା କଲା; ୧) ଜମିମାଲିକ ମାନଙ୍କର ହାତରେ ଯେଉଁ ଜମି, କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ପଶୁ, କୃଷି-ଉପକରଣ ଏବଂ ମହଜୁଦ ହୋଇ ରହିଥିବା ଅଧିକ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ଥିଲା, ତାହାକୁ ବାଜ୍ୟାପ୍ତ କରି ଦିଆଗଲା । ସେମାନେ ରହିବା ଲାଗି ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଯେତିକି ଘର ଥିଲା, ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ତାହାଠାରୁ ଅଧିକ ଘର ଥିଲା । ସେଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ହାତରୁ ନେଇ ନିଆଗଲା । ୨) ପୁରାତନ ମନ୍ଦିର, ଧର୍ମସ୍ଥାନ, ମଠ, ଗିର୍ଜା, ବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସାଧାରଣ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକ ନାମରେ ଯେଉଁସବୁ ଜମି ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଥିଲା, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ବାଜ୍ୟାପ୍ତ କରି ନିଆଗଲା । ଏପରି ଏକ ନିୟମ କରି ଦିଆ ଯାଇଥିଲା ଯେ, ଜଣେ ଜମିମାଲିକର ନିଜ ଜମି ଯଦି ସେହି ସ୍ଥାନର ମୁଣ୍ଡପିଚ୍ଛା ହାରାହାରି ଜମି-ପରିମାଣର ଦୁଇଗୁଣରୁ ଅଧିକ ହୋଇ ନଥିବ, ତେବେ ସେହି ଜମିକୁ ତା'ଠାରୁ କଦାପି ଛଡ଼ାଇ ନିଆ ଯିବନାହିଁ । ଏହିପରି ଭାବରେ ଚାଷଜମି ଗୁଡ଼ିକୁ ବାଜ୍ୟାପ୍ତ କରି ନିଆଯିବା ପରେ, ଜମିମାଲିକ ମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ତହିଁରୁ ଗୋଟିଏ ଭାଗ ଅବଶ୍ୟ ଦିଆଯିବ, ଯେପରିକି ସେମାନେ ସେହି ଜମିରୁ ଫସଲ ଆବାଦ କରି ନିଜର ଉଦରଭରଣ କରି ପାରିବେ ଏବଂ ତଦ୍ୱାରା ସ୍ୱୟଂ ଶ୍ରମ କରି ନିଜ ଜୀବନରେ ଏକ ସଂଶୋଧନ ସମ୍ଭବ କରି ପାରିବେ । ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାଟି ଫଳରେ ଚୀନ୍‌ରେ ପୂର୍ବରୁ ଭୂମିହୀନ ହୋଇ ରହି ଆସିଥିବା ଅଥଚ ଭୂମି ଚାଷ କରୁଥିବା ପ୍ରାୟ ତିରିଶ କୋଟି ମଣିଷଙ୍କୁ ଭୂମି ଏବଂ କୃଷି-ଉପକରଣାଦି ଯୋଗାଇ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା । ସଂସ୍କାର ଏବଂ ପରିବର୍ତ୍ତନର ଏହି ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟଟି ୧୯୫୩ ମସିହା ବେଳକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲା ।

ଏହି ପୁନର୍ବଣ୍ଟନ ଫଳରେ ଚୀନର ଭୂମିହୀନମାନଙ୍କୁ ପ୍ରାୟ ଚାରି କୋଟି ଏକର ଜମି ଚାଷ କରିବା ଲାଗି ମିଳିଥିଲା । ଏବଂ, ଜମିରେ ପ୍ରକୃତରେ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା କୃଷକ-ମାନେ ଭୂମ୍ୟଧିକାରୀ ମାନଙ୍କୁ ପରମ୍ପରା କ୍ରମେ ବାର୍ଷିକ ଯେଉଁ ସାଢ଼େ ତିନିକୋଟି ଟନ୍ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ଦେଇ ଆସୁଥିଲେ, ସେହି ବୋଝରୁ ସେମାନେ ମୁକ୍ତିଲାଭ କରିଥିଲେ । ଭୂମିହୀନ ଓ ସ୍ୱଳ୍ପ ଭୂମି ଥିବା ଚାଷୀମାନେ ଯେ କେବଳ ଭୂମି ପାଇଲେ ତା' ନୁହେଁ, ଏହାଦ୍ୱାରା

ଚୀନର ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳକୁ ଅବହମାନ କାଳରୁ ଶୋଷଣର ଏକ 'ଭୂମି' କରି ରଖି ଆସିଥିବା ସାମନ୍ତବାଦର ମଧ୍ୟ ଅବସାନ ଘଟିଥିଲା । ସଙ୍ଗୃହୀତ ହୋଇଥିବା ଅଧିକା ଘର, କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ପଶୁ ଓ କୃଷି-ଉପକରଣ ଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ଶୋଷଣମୁକ୍ତ ଚାଷୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବାଣ୍ଟି ଦିଆ ଯାଇଥିଲା । ପ୍ରାଥମିକ ପରିବର୍ତ୍ତନର ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାଟି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଏଡ଼େବଡ଼ ଦେଶରେ ମୋଟେ ଚାରିବର୍ଷ ସମୟ ଲାଗିଥିଲା । ଆଉରି ଅଧିକ ପ୍ରାଞ୍ଜଳ ଭାବରେ କହିଲେ, ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଉଦ୍‌ବୃତ୍ତ ଜମିଗୁଡ଼ିକୁ ବାଜ୍ୟାପ୍ତ କରାଗଲା ଓ ସାନସାନ ଭୂମିଖଣ୍ଡ ଆକାରରେ ତାହାକୁ କୃଷକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବାଣ୍ଟି ଦିଆଗଲା (୧୯୫୦), ତା'ପରେ କେତେକ କୃଷକ-ପରିବାରଙ୍କୁ ଏକାଠି କରି ପରସ୍ପର-ସାହାଯ୍ୟକାରୀ କୃଷିଗୋଷ୍ଠୀମାନ ଗଢ଼ାଗଲା (୧୯୫୦-୫୧), ତା'ପରେ ସରଳ ସମବାୟ-ସମିତିମାନ ଗଢାଗଲା, ମାତ୍ର ଜମିର ମାଲିକାନା-ପଟ୍ଟା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଚାଷୀ ହାତରେ ହିଁ ରହିଥିଲା (୧୯୫୧-୫୪); ପରବର୍ତ୍ତୀ ପଦକ୍ଷେପ ରୂପେ ଉନ୍ନତଶୀଳ କୃଷି-ସମବାୟ ଗୁଡ଼ିକର ସୃଷ୍ଟି ହେଲା,—ଏହି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜମିମାଲିକାନାକୁ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରୁଥିବା ଖାତା ଓ ପଟ୍ଟାଗୁଡ଼ିକୁ ଜଳାଇ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଏକାଧିକ ଗାଆଁରେ ବାସ କରୁଥିବା ଚାଷୀମାନେ କୃଷି କରିବା ନିମନ୍ତେ ନିଜର ଜମି ଓ କୃଷି ଉପକରଣଗୁଡ଼ିକୁ ଏକାଠି ମିଶାଇ ଗୋଟିଏ ମାହାଲରେ ପରିଣତ କରି ଦେଇଥିଲେ । ସ୍ୱୟଂ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟର ଯାବତୀୟ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ନିର୍ବାହ କରି ପାରିବା ସକାଶେ ୧୯୫୩ ମସିହାରେ ନୂତନ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ପୁଞ୍ଜି ଲାଗି ଋଣସୂତ୍ରରେ ଏକ ନିୟୁତ କୋଟି ୟୁଆନ୍ (ଏକ ୟୁଆନ=ପ୍ରାୟ ସାଢେ ଚାରିଟଙ୍କା) ଅର୍ଥସାହାଯ୍ୟ ଯୋଗାଇ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା । ଏବଂ ସେମାନେ ଯେପରି ଉନ୍ନତ କୃଷିପ୍ରଣାଳୀ ଗୁଡ଼ିକୁ ଶିଖି ପାରିବେ ଏବଂ ଆଖିରେ ଦେଖି ସେଗୁଡ଼ିକୁ ନିଜେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରୟୋଗ କରି ପାରିବେ, ସେଥିଲାଗି ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ଦୁଇ ହଜାରରୁ ଅଧିକ ମଡେଲ୍ କୃଷି ଫାର୍ମ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରା ଯାଇଥିଲା । ଏହି ଫାର୍ମଗୁଡ଼ିକ ନୂଆ ନୂଆ କୃଷି-ପ୍ରଣାଳୀର ପ୍ରୟୋଗ କରୁଥିଲେ ଓ ସେଗୁଡ଼ିକର ସଫଳତା କୃଷକମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହିତ କରୁଥିଲା । କୃଷିସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଯାବତୀୟ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କୃଷକମାନଙ୍କ ଲାଗି ବୈଜ୍ଞାନିକ ଅବଶ୍ୟକ ପରାମର୍ଶମାନ ମଧ୍ୟ ଦେଉଥିଲେ ।

ପୂର୍ବରୁ ଭୂମିମାଲିକମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଉଦ୍‌ବୃତ୍ତ ଭୂମିକୁ ବାଜ୍ୟାପ୍ତ କରିଆଣି ଭୂମି-ଅଧିକାରହୀନ ଏହି ପୁନର୍ବିନ୍ୟାସ-ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଯେଉଁ ମୂଳଭୂତ ଅଦଳବଦଳ ଘଟିଥିଲା, ତାହା ଫଳରେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ବାସ କରୁଥିବା ଶତକଡ଼ା ପ୍ରାୟ ୬୫ ଭାଗ ପରିବାର ୧୯୪୯ ମସିହା ପୂର୍ବରୁ ଯେଉଁ ଜମିର ମାଲିକ ହୋଇ ରହିଥିଲେ, ପୁନର୍ବଣ୍ଟନର ପରେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ସେହି ଭୂମିର ଅଧିକାରୀ ହୋଇ ରହିଲେ; ଏବଂ, ଶତକଡ଼ା ପ୍ରାୟ ୫୫ ଭାଗ ପରିବାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ପ୍ରଥମ କରି କଣ୍ଟା ଜମି ପାଇଲେ ଅଥବା ଆଗରୁ ନିଜ ପାଖରେ ଥିବା ଜମି ସହିତ ଆହୁରି ଅଧିକା ଜମି ମଧ୍ୟ ପାଇଥିଲେ । ନିଜ ନିଜ

ସ୍ତରରେ ପଡ଼ିଥିବା ସାନ ସାନ ଭୂମିଖଣ୍ଡକୁ ଅଲଗା ଅଲଗା କରି କିଛି କାଳ ଆବାଦ କରିବା ପରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଆବଶ୍ୟକତାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାଲାଗି ଏକ ପଦକ୍ଷେପ ରୂପେ କୃଷିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପରସ୍ପର-ସାହାଯ୍ୟକାରୀ କୃଷିଗୋଷ୍ଠୀମାନ ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା । ପାଞ୍ଚୋଟି କୃଷକପରିବାର ଏକାଠି ଏହି team ବା ଗୋଷ୍ଠୀଗୁଡ଼ିକୁ ଗଠନ କରିଥିଲେ । ସେମାନେ ଜମିଗୁଡ଼ିକରେ ଏକାଠି ଯାଇ କାମ କଲେ, ଅଥବା କୌଣସି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଫସଲ ପାଇଁ ଜମି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବାଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସେହି ଫସଲ କଟାହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନେ ଏକତ୍ର ଯାବତୀୟ କାମ କରିଥିଲେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୋଷ୍ଠୀ ଯେତକ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ, ସେହି ଅନୁପାତରେ ହିସାବ କରାଯାଇ ସେମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ କାମର ମଜୁରି ମଧ୍ୟ ମିଳୁଥିଲା । ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ଏହି ଅସ୍ଥାୟୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା କ୍ରମଶଃ ଅଧିକ ସ୍ଥାୟୀ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା ଓ ଏଥିଲାଗି ଅଧିକ ପାରସ୍ପରିକ ସାଧୁତା ପାରସ୍ପରିକ ବିଶ୍ୱାସର ପ୍ରତ୍ୟାଶା ରଖାଗଲା । ଏହି ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ସାତରୁ କୋଡ଼ିଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୃଷକ-ପରିବାର ଏକତ୍ର ଗୋଟିଏ ଗୋଷ୍ଠୀ ଗଠନ କରି ପାରିଲେ । ସେମାନେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଷଯାକ ପରସ୍ପର ସହିତ ସହଯୋଗ କରି କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ କଲେ, କୃଷି ସହିତ କହନ୍ତୁ ଅଧିକ ଉପାର୍ଜନ ସମ୍ଭବ କରାଇ ପାରୁଥିବା ଅନ୍ୟ କେତେ ଧନ୍ଦାରେ ମଧ୍ୟ ପରସ୍ପରର ସହଯୋଗ ମଧ୍ୟ କଲେ । ସେମାନେ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ଜନ୍ତୁ ଏବଂ କୃଷି-ଉପକରଣକୁ ମଧ୍ୟ ମିଳିତ ସମ୍ପତ୍ତିରୂପେ ଏକାଠି କରି ଆଣିଥିଲେ ଏବଂ ଏହିପରି ସ୍ତରରେ କ୍ରମଶଃ କେତେକ ସମ୍ପତ୍ତିଉପରେ ସେମାନଙ୍କର ମିଳିତ ଅଧିକାର ରହିଲା । ସେହି ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ସେମାନେ ମୋ'ର ବା ତା'ର ବୋଲି ନ ଦେଖି ସମସ୍ତଙ୍କର ସମ୍ପତ୍ତିରୂପେ ଦେଖିଥିଲେ । ସେମାନେ କେଉଁ ଋତୁରେ କେଉଁ ଜମିରେ କ'ଣ ଫସଲ କରିବେ ଓ ସେଥିଲାଗି କିପରି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବେ, ଗୋଷ୍ଠୀରେ ରହିଥିବା କୃଷକମାନେ ଏକତ୍ର ଆଲୋଚନା ଓ ପରାମର୍ଶ କରି ସେସବୁର ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିଥିଲେ ।

ପରସ୍ପର-ସାହାଯ୍ୟକାରୀ ଗୋଷ୍ଠୀର ପର୍ଯ୍ୟାୟ ପରେ କୃଷି-ସମବାୟ ଗୁଡ଼ିକର ପର୍ଯ୍ୟାୟ । ଏଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ ସବୁଠାରୁ ସାନ ସାନ, ସେଥିରେ ପ୍ରାୟ କୋଡ଼ିଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପରିବାର ସଭ୍ୟରୂପେ ରହିଥିଲେ ଏବଂ ଏହିପରି ସ୍ତରରେ ଯେତେ ଜମି ସାମବାୟିକ କୃଷି ଲାଗି ଏକାଠି ହେଉଥିଲା, ତାହାର ପରିମାଣ ସାଧାରଣତଃ ଅଶୀ ଏକରରୁ ଅଧିକ ହେଉନଥିଲା । ବଡ଼ ବଡ଼ ସମବାୟ ମାନଙ୍କରେ ଅବଶ୍ୟ ଦୁଇଶହ ପରିବାର ଆସି ଯୋଗ ଦେଉଥିଲେ ଓ ଏହିପରି ସ୍ତରରେ ସମ୍ମିଳିତ କୃଷି ଲାଗି ସେମାନେ ଛଅଶହ ଏକରରୁ ଅଧିକ ଭୂମି ଏକତ୍ର କରି ପାରୁଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ଅନେକ ସମ୍ପତ୍ତି ଗୋଠସମ୍ପତ୍ତି ହୋଇ ରହୁଥିଲା । ଏଗୁଡ଼ିକ ଭୂମିର ସ୍ଥାୟୀ ସଂରକ୍ଷଣ ଲାଗି କିଛି ଯୋଜନା କରି ପାରୁଥିଲେ ଓ ଏପରିକି ଅନାବାଦୀ ସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକୁ ଜମିରେ ପରିଣତ କରି ଚାଷ କରି ପାରୁଥିଲେ । ଏହି ସମବାୟ କୃଷିସମିତିମାନେ ସରକାରଙ୍କୁ ଟିକସ ଦେଉଥିଲେ । ଏବଂ, ଟିକସ ଦେବା ପରେ ବାକି ଉପାର୍ଜନଗୁଡ଼ିକୁ ସେମାନେ ଜମି, ଶ୍ରମ, କୃଷି-ଉପକରଣ

ଏବଂ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ପଶୁଗୁଡ଼ିକର ଅନୁପାତରେ ବର୍ଷକୁ ବର୍ଷ ପରିବାର ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ବାଣ୍ଟି ନେଉଥିଲେ । କୃଷି ସମବାୟଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ନାନା କୁଟୀରଶିଳ୍ପର ଉତ୍ପାଦନକୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ସମାନ୍ତର ଭାବରେ ଅନ୍ୟଏକ ସମବାୟ-ବ୍ୟବସ୍ଥାର ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇଥିଲା । ଚୀନ ଦେଶ ପାରମ୍ପରିକ ଭାବରେ ହିଁ କୁଟୀରଶିଳ୍ପଗୁଡ଼ିକର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯୁଗଯୁଗରୁ ନୈପୁଣ୍ୟ ଲାଭ କରିଥିଲା । କୃଷି-ପରିବାରଗୁଡ଼ିକ ଏହି ନୈପୁଣ୍ୟ ଲାଭ କରିଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସଂଗଠିତ କରିଦେଲେ ଓ ତାହା କୃଷକ-ପରିବାର ଗୁଡ଼ିକ ଲାଗି ଅଧିକ ଉପାର୍ଜନର ପନ୍ଥା ହୋଇ ରହିଲା । ସରକାରୀ ହିସାବରୁ ଜଣାପଡ଼ୁଛି ଯେ ୧୯୫୬ ମସିହାର ଶେଷ ବେଳକୁ ଏହିପରି ଏକଲକ୍ଷରୁ ଅଧିକ କୁଟୀରଶିଳ୍ପ-ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ସମବାୟ ଗୁଡ଼ିକରେ ପ୍ରାୟ ପାଠିଏ ଲକ୍ଷରୁ ଅଧିକ କାରିଗର (ମୋଟ କାରିଗର-ସଂଖ୍ୟାର ୯୨%) ଏକାଠି ହୋଇ ସାରିଥିଲେ । ଆଧୁନିକୀକରଣର ପ୍ରକ୍ରିୟା ସହିତ ଚୀନ୍‌ର ପାରମ୍ପରିକ କୁଟୀରଶିଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକ ଲୁପ୍ତ ହୋଇ ଗଲାନାହିଁ, ସେଗୁଡ଼ିକର ପୁନରୁଜ୍ଜୀବନ ହେଲା, କର୍ମପରିସର ବୃଦ୍ଧିଲାଭ କରିଥିଲା ।

ପରବର୍ତ୍ତୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ହେଉଛି କମ୍ୟୁନ୍‌ର ପର୍ଯ୍ୟାୟ । ୧୯୫୮ ମସିହା ବେଳକୁ ଚୀନଦେଶରେ ଏହି ନୂତନ କୃଷିଉତ୍ପାଦନ ପଦ୍ଧତି ଦିଗରେ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରି ଯାଇଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ନୂତନ ଚୀନର ସମାଜ କହିଲେ ହିଁ ଏହି କମ୍ୟୁନ୍‌ର ଏକ ସୁବ୍ୟବସ୍ଥିତ ଗଠନକାଳକୁ ବୁଝାଇବ । ଏହି ଠେକପ୍ରଣାଳୀଟି ଏବେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରୁ ସହରାଞ୍ଚଳକୁ ମଧ୍ୟ ସଂକ୍ରାମିତ ଓ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇ ଆସିଲାଣି । ସ୍ମରଣ ରହିବା ଉଚିତ, ଏହି ନୂତନ କୃଷି ତଥା ଉତ୍ପାଦନ-ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ରାଷ୍ଟ୍ର ଅଥବା ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ଶାସନ କରୁଥିବା ରାଜନୈତିକ ଦଳଟି ପକ୍ଷରୁ ଆଦୌ ଉପରୁ କୃଷୀମାନଙ୍କ ଉପରେ ଏକା ମୁଠକେ ମଡ଼ାଇ ଦିଆ ଯାଇନଥିଲା । କେବଳ ଭୂମିସଂସ୍କାରଟିକୁ ହିଁ ରାଷ୍ଟ୍ର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଇଥିଲା ଏବଂ ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଦୌ କୌଣସି ଅବହେଳା ଘଟାଇ ନଥିଲା । ଭୂମିସଂସ୍କାର ପରେ କୃଷକମାନେ ପାରସ୍ପରିକ-ସାହାଯ୍ୟକାରୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ଗୁଡ଼ିକରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ତାଲିମଟିକୁ ପାଇଲେ । ତା'ପରେ ସମବାୟ-କୃଷିର ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଆସିଲା, ସେତେବେଳେ ଜମି ସବୁ ବ୍ୟକ୍ତି-ଗତ ରହୁଥିଲା, କେବଳ ଶ୍ରମକୁ ସମ୍ମିଳିତ କରି ଯାଉଥିଲା । ତା'ପରେ ଉନ୍ନତଶୀଳ ସମବାୟ-ଗୋଷ୍ଠୀ ଗୁଡ଼ିକର ଗଠନ ହେଲା, ସେଥିରେ ଜମି, କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ପଶୁ ଓ କୃଷି-ଉପକରଣମାନ ସମବାୟର ସମ୍ପତ୍ତି ହେଲା ଅର୍ଥାତ୍ ସଦସ୍ୟ କୃଷୀମାନେ ସାମୂହିକ ଭାବରେ ସେଗୁଡ଼ିକର ମାଲିକ ହେଲେ ଏବଂ ସମ୍ମିଳିତ ଭାବରେ କୃଷିସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସକଳ ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିଲେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ସେହି ସମବାୟ ମାଧ୍ୟମରେ କରୁଥିବା ଶ୍ରମଦ୍ୱାରା ହିଁ ତାହାର ପ୍ରାପ୍ୟ ଅର୍ଥରାଶି ନିର୍ଣ୍ଣିତ ହେଉଥିଲା । ଏଗୁଡ଼ିକ ପରେ, ସବାଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଯାଇ କମ୍ୟୁନ୍-ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆସିଲା । କମ୍ୟୁନ୍ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ଯେ କୃଷୀମାନଙ୍କର

କେତେ ଲାଭ ହୁଏ ଓ ସେମାନେ ଭୋଗି ଆସିଥିବା ଅନେକ ଦାସତ୍ୱରୁ ସେ ସେମାନଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ ଦେଲେ, କେତେବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ୟୁନାନ ଓ ହୁପେ ପ୍ରଦେଶରେ ହୋଇଥିବା ପ୍ରୟୋଗଗୁଡ଼ିକ ବୃହତ୍ତର ଚୀନ୍‌ର କୃଷକମାନଙ୍କ ଲାଗି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସୁଦ୍‌ବୋଧଗମ୍ୟ ମଡେଲ୍ ବା ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ୧୯୪୯ ପରେ କୃଷି-ସଂସ୍କାରର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରୟୋଗ ଓ ପଦକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକର ମାଧ୍ୟମରେ ସେମାନେ ସ୍ୱପ୍ରତ୍ୟୟର ସହିତ କମ୍ୟୁନ୍ ଲାଗି ମନସ୍ଥ ହୋଇ ଆସିଥିଲେ ଏବଂ ତାହାକୁ ସକ୍ରିୟ ଓ ସହଯୋଗମୂଳକ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିବାଲାଗି ଅନ୍ତର୍ଗତ ଭାବରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ଆସିଥିଲେ । ଅର୍ଥାତ୍, ସେମାନେ ସ୍ୱୟଂ ମନୋଗତଭାବରେ ତିଆରି ହୋଇ ସାରିବାପରେ ଯାଇ କମ୍ୟୁନ୍ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ହେଲା । ନବଜୀବନର ଏହି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ପ୍ରାୟ ଦଶବର୍ଷ ସମୟ ଲାଗିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଚୀନ୍‌ରେ କମ୍ୟୁନ୍ ହିଁ କୃଷକଜୀବନର ଏକମାତ୍ର ସ୍ୱୀକୃତ ଶୈଳୀରେ ପରିଣତ ହୋଇ ରହିଛି । ଗ୍ରାମୀଣ କୃଷିଜୀବୀ ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ଗ୍ରାମର ସମାଜକୁ ଏହା ସମଗ୍ର ବୃତ୍ତ ମଧ୍ୟରେ ଠୁଳ କରି ଆଣିଛି ।

କମ୍ୟୁନ୍ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ତିନୋଟି ସିଡ଼ି । ତିନୋଟିଯାକ ସିଡ଼ି ପରସ୍ପରର ପରିପୂରକ, କାରଣ ସେମାନେ ହେଉଛନ୍ତି ପରସ୍ପର ଉପରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ । ଏହି ସୋପାନକ୍ରମର ସର୍ବପ୍ରାଥମିକ ସ୍ତରରେ Team ବା ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ସାନ ସ୍ଥାନସ୍ଥ ଗୋଷ୍ଠୀ, ତା' ଉପରକୁ ରହିଥିବା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସୋପାନଟି ହେଉଛି ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ବ୍ରିଗେଡ୍ ଏବଂ ତା' ଉପରକୁ କମ୍ୟୁନ୍ । ଏମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ନିଜ ନିଜର ସ୍ତରରେ ଉତ୍ପାଦନର କୌଣସି ବା କୌଣସି ସାଧନର ସତ୍ତ୍ୱାଧିକାରୀ । ମାତ୍ର ସାନ ସ୍ଥାନସ୍ଥ ଗୋଷ୍ଠୀ ହେଉଛି ଯାବତୀୟ କୃଷିକ୍ଷେତ୍ର ଓ ଜମିର ମାଲିକ । ଏହି ସ୍ଥାନସ୍ଥ ଗୋଷ୍ଠୀ ହାତରେ ଜମି, କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବା ପଶୁ, ଫସଲ ଅମଳ କରିବାର ଯାବତୀୟ ଉପକରଣ । ଏସବୁ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ପରିବାରର ସମ୍ପତ୍ତି ନୁହେଁ; team ଭିତରେ ଯେତୋଟି ପରିବାର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି, ଏସବୁ ହେଉଛି ସେହିମାନଙ୍କର ମୋଟ ସମ୍ପତ୍ତି । ପରିବାରର ସମର୍ଥ ଲୋକମାନେ ଏହି ଉତ୍ପାଦନ-ଗୋଷ୍ଠୀର ସଦସ୍ୟ । ଏମାନେ ଗୋଷ୍ଠୀରୂପେ ହିଁ ଶସ୍ୟ-ଉତ୍ପାଦନର ଯୋଜନାମାନ କରନ୍ତି ଓ ସେହି ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକୁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ପରିଣତ କରିବା ଲାଗି ଗୋଷ୍ଠୀ ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । କୃଷିଜନିତ ଆୟକୁ ନିଜ ଭିତରେ ବାଣ୍ଟି ନିଅନ୍ତି । "ପ୍ରତ୍ୟେକେ ନିଜର ସାମର୍ଥ୍ୟ ଅନୁସାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଷ୍ଠାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ ଏବଂ ନିଜେ ନିଜେ କରିଥିବା ଶ୍ରମର ଅନୁପାତ ଅନୁସାରେ ଶ୍ରମଲବ୍ଧ ଫଳକୁ ବାଣ୍ଟି ନେବେ",—ମୂଳ ଭାବରେ ଏହାକୁ ହିଁ କମ୍ୟୁନର ନୀତିରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି ।

ବ୍ରିଗେଡ୍ ସ୍ତରରେ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ଟ୍ରାକ୍ଟର୍ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଭାରୀକଳର ଯନ୍ତ୍ରପାତି ରହିଥାଏ । ଜଳସେଚନ ତଥା ଜଳ-ନିଷ୍କାସନର ବୃହତ୍ତର ସାଧନମାନ ମଧ୍ୟ ବ୍ରିଗେଡ୍ ହାତରେ ଥାଏ । ଏଗୁଡ଼ିକ ସ୍ଥାନସ୍ଥ ଗୋଷ୍ଠୀମାନେ ପ୍ରୟୋଜନ ଅନୁସାରେ ବ୍ୟବହାର କରି

ପାରିବେ ବୋଲି ରହିଥାଏ । ବ୍ରିଗେଡ୍ ସ୍ତରରେ ଅଟ୍ଟାଳିକା ଥାଏ, ଯେଉଁଠାରେ କୃଷି-ଗୋଷ୍ଠୀର ପରିବାରମାନେ ଶସ୍ୟ ପେଷାଇବାକୁ ଯାଆନ୍ତି । ପରିବାରଗୁଡ଼ିକ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବା ଇଟା ଓ ଟାଇଲ୍‌ର ଭାଟି ବ୍ରିଗେଡ୍ ସ୍ତରରେ ଥାଏ । କୃଷିଯନ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକର ମରାମତି କରିବାଲାଗି ଆବଶ୍ୟକ କର୍ମଶାଳା ବ୍ରିଗେଡ୍ ତରଫରୁ ରହିଥାଏ । ବ୍ରିଗେଡ୍ ଘୁଷୁରି ଫାର୍ମ କରେ, କୃଷୀ ପରିବାର ଗୁଡ଼ିକୁ ଘୁଷୁରିଛୁଆ ଯୋଗାଇଦିଏ । ଅଞ୍ଚଳଟିର ଯାବତୀୟ ଯନ୍ତ୍ର-ଉଦ୍ୟୋଗ କମ୍ୟୁନ୍ ସ୍ତରରେ ଥାଏ । କମ୍ୟୁନ୍ ହିଁ ନଦୀରେ ବନ୍ଧ ବାନ୍ଧି ଜଳଭଣ୍ଡାର କରିଏ, କେନାଲ ନିର୍ମାଣ କରି ଜଳକୁ ଉତ୍ପାଦନ-ଗୋଷ୍ଠୀ ଚାଷ କରୁଥିବା ଜମିକୁ ଯୋଗାଇ-ଦିଏ । ସଂପୃକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳଟିର ଶିକ୍ଷା, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ସାଧାରଣ ପ୍ରଶାସନ ଏବଂ ସାଧାରଣ ନିରାପତ୍ତା ମଧ୍ୟ କମ୍ୟୁନ୍ ହାତରେ ନ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ରହିଥାଏ ।

ଏହି ତ୍ରିସ୍ତରୀୟ ପାରସ୍ପରିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାଟିକୁ ଆଉରି ଟିକିଏ ଅଧିକ ଗଭୀର ଭାବରେ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରି ଦେଖିଲେ ଜଣାଯାଏ ଯେ, ନିଜର ସମ୍ପତ୍ତି ବୋଲି କୌଣସି କମ୍ୟୁନ୍ ହାତରେ ଯାହାକିଛି ରହିଥାଏ, ତାହାକୁ କେବଳ ସେହି କମ୍ୟୁନ୍-ସ୍ତରର ଅଧିକୃତ ସମ୍ପତ୍ତି ବୋଲି କଦାପି କୁହାଯାଇ ପାରିବନାହିଁ । ଅନ୍ୟ ଦୁଇ ସ୍ତର-ବ୍ରିଗେଡ୍ ଏବଂ ଉତ୍ପାଦନ-ଟିମ୍‌ର ମଧ୍ୟ ସେହି ସମ୍ପତ୍ତିରେ ଭାଗ ରହିଥାଏ । ଭୂମି ହେଉଛି କୃଷିଗତ ଯାବତୀୟ ସମ୍ପତ୍ତି ମଧ୍ୟରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ, କୃଷି-ଉତ୍ପାଦନର ସର୍ବପ୍ରଧାନ ସାଧନ । ଆଇନତଃ ତାହା ବ୍ରିଗେଡ୍ ହାତରେ ଥାଏ, କମ୍ୟୁନ୍ ନାମରେ ନଥାଏ । ଏବଂ, ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷୁଦ୍ର ଗୋଷ୍ଠୀ ହିଁ ବାସ୍ତବତଃ ସେହି ଜମିର ଆବାଦ କରନ୍ତି, ତେଣୁ ବସ୍ତୁତଃ ସେହି ଗୋଷ୍ଠୀ ଅର୍ଥାତ୍ ଗୋଷ୍ଠୀରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ପରିବାରବର୍ଗ ହିଁ ତାହାର ମାଲିକରୂପେ ସ୍ୱୀକୃତ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି । ମାତ୍ର ଟ୍ରାକ୍ଟର୍ ଏବଂ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକ ଯନ୍ତ୍ରସାଧନ ନିଜେ କିଣିବା ପାଇଁ ଉତ୍ପାଦକ-ଗୋଷ୍ଠୀ ହାତରେ ସମ୍ବଳ ନଥାଏ; ଉତ୍ପାଦକ-ଗୋଷ୍ଠୀର ସ୍ତରରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ଜଳସେଚନର ଓ ନିଷ୍କାଶନର ପ୍ରକଳ୍ପ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ମଧ୍ୟ ନଥାଏ । ବ୍ରିଗେଡ୍ ସ୍ତରରେ ସେହିସବୁ ଯନ୍ତ୍ରପାତି କ୍ରୟ କରାଯାଏ ଓ ଜଳ-ସେଚନ ଓ ନିଷ୍କାଶନର ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଏ । ଉତ୍ପାଦକ-ଗୋଷ୍ଠୀ ସେଗୁଡ଼ିକର ଫଳ ଦ୍ୱାରା ଉପକୃତ ହୁଅନ୍ତି । ସେହି ବ୍ରିଗେଡ୍ ବୃହତ୍ତର ସ୍ତରରେ ଘୁଷୁରି ଫାର୍ମ୍ କରେ ଓ କୃଷୀ-ପରିବାର ମାନଙ୍କୁ ଶିହାତ ମୂଲ୍ୟରେ ଘୁଷୁରିଛୁଆ ଯୋଗାଇଦିଏ । ତେଣୁ ଏହି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପଦ୍ଧତିରେ ସବାତଳ ସ୍ଥାନସ୍ଥ ପାହାଚଟି ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ରହିଥାଏ, ଅସଲ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ସେଇ କରେ । ଅନ୍ୟ ଦୁଇ ପାହାଚ ତାହାର କର୍ମ କ୍ଷମତାକୁ ହିଁ ଅଧିକ କୁଶଳତାଯୁକ୍ତ କରିବା ଲାଗି ଆବଶ୍ୟକ ସାମଗ୍ରୀମାନ ଯୋଗାଇ ଦେବାକୁ ରହିଥାନ୍ତି ।

ସବାତଳ ଭୂମିସ୍ତରଟି ହେଉଛି ପରିବାର, ଶତାବ୍ଦୀ ଶତାବ୍ଦୀ ଧରି ଏହି ପରିବାର ହିଁ ଚୀନ୍‌ରେ ସମାଜସମ୍ପର୍କର ସର୍ବପ୍ରଧାନ ଏକକ ହୋଇ ରହି ଆସିଥିଲା । ସେହି ଦେଶର ନୂତନ ଆର୍ଥିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ମଧ୍ୟ ପରିବାର ସବା ମୂଳରେ ରହିଛି,—ସମାଜର ମୂଳତମ ଏକକରୂପେ ପରିବାରକୁ ସ୍ୱୀକୃତ ମିଳିପାରିଛି ସେହି । ସ୍ୱୀକୃତର ମୂଳ ଆଧାରଟି ଉପରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ କମ୍ୟୁନ୍ ଆପଣାର ଅର୍ଥନୀତିକୁ ଠିଆ କରାଇ ରଖିଛି । ପରିବାରର ମୂଳବନ୍ଧ ଉପରେ ହିଁ ଉପରକୁ ଥାକଥାକ ହୋଇ ସମଗ୍ର ଜାତିସ୍ତ ସଂଗଠନଟିର ଯାବତୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସ୍ଥିରଛି । କେତୋଟି ପରିବାରକୁ ଏକତ୍ର ଗ୍ରହଣ କରି ଯେଉଁ ଉତ୍ପାଦକ କ୍ଷୁଦ୍ରଗୋଷ୍ଠୀମାନ ତିଆରି ହୋଇଛି, ଉତ୍ପାଦନର ଅସଲ ଡୋରଗୁଡ଼ିକ ସେହିମାନଙ୍କ ହାତରେ ରହିଛି । ଯାହାକିଛି ଏହି ସ୍ଥାନୀୟ ଏକକ ଗୁଡ଼ିକର ସମ୍ବଳର ବାହାରେ, ପ୍ରଧାନତଃ ସେହି ସମ୍ବଳ ଓ ସାଧନଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ଥାନୀୟ ସ୍ତରରେ ଆଣି ଯୋଗାଇଦେବାକୁହିଁ ଉପରର ଦୁଇଥାକରେ ବ୍ରିଗେଡ୍ ଏବଂ କମ୍ୟୁନ୍‌ର ପ୍ରଶାସନ ରହିଛି । ଅସଲ ନିଷ୍ପତ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ତଳେ ହେଉଛି । ସେହି ନିଷ୍ପତ୍ତି-ଗୁଡ଼ିକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ଲାଗି ଏବଂ କ୍ଷୁଦ୍ରତମ ଏକକଟିର ଉତ୍ପାଦନ-ସାମର୍ଥ୍ୟ ବଢ଼ାଇବା ଦିଗରେ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅନୁକୂଳତା ଗୁଡ଼ିକୁ ଆଣି ଯୋଗାଇ ଦେବା ଲାଗି ଉପରର ଥାକ ବା ଏକକ ଦୁଇଟି ରହିଛନ୍ତି । ପରିବାର ଗୁଡ଼ିକ ଯେଉଁ ଘରେ ବାସ କରନ୍ତି, ସେହି ବାସଗୃହ ଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛି ପରିବାରର ସମ୍ପତ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପରିବାର ପାଖରେ ଆପଣାର କାର୍ଯ୍ୟ ମେଣ୍ଟିବା ଭଳି ସହଜ କୃଷିସାଧନମାନ ରହିଛି, କୁକୁର ଓ ବତକ ପ୍ରଭୃତି ଜନ୍ତୁମାନେ ରହିଛନ୍ତି । ଏବଂ, ଏପରି କିଛି ପରିମାଣରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜାଗା ରହିଛି, ଯେଉଁଥିରେ କି ପରିବାରର ସଦସ୍ୟମାନେ ଯୋଠ କୃଷି କାମ ବାହାରେ ବଳକା ସମୟରେ ଖାସ୍ ନିଜର ମଧ୍ୟ କିଛି ଫସଲ ଉତ୍ପାଦ କରିପାରିବେ ଓ ସେହି ଫସଲ ଓ ଫଳକୁ ସେମାନେ ନିଜେ ଭୋଗି ପାରିବେ, ବିକ୍ରୀ ମଧ୍ୟ କରି ପାରିବେ ।

ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ହତିଆର ଓ କୃଷିସାଧନ ଗୁଡ଼ିକ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ଯାବତୀୟ ସମ୍ପତ୍ତି ହେଉଛି ଉତ୍ପାଦକ କ୍ଷୁଦ୍ରଗୋଷ୍ଠୀ ବା team ର ସମ୍ପତ୍ତି । ସେହାକୁ କୃଷୀମାନେ ଯୋଠ ସମୟରେ ଯୋଠ କୃଷି କାମ ନିମନ୍ତେ ବ୍ୟବହାର କରିବେ । ଯୋଜନା ଏହି ଟିମ୍ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବ, କୃଷିସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ ସକଳ ବିବରଣୀ ଏହି ଟିମ୍ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବ ଏବଂ, ଯେପରି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସାମୂହିକ ବ୍ୟବହାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ସମସ୍ତତା ରକ୍ଷା କରାଯାଇ ପାରିବ, ସେଥିଲାଗି ସେହି ଯୋଜନା ଓ ବିବରଣୀ ବ୍ରିଗେଡ୍ ଓ କମ୍ୟୁନ୍‌ଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟ ଅନୁମୋଦିତ ହେବ । ଟିମ୍ ସ୍ତରରେ କୌଣସି ରାଜନୈତିକ ହସ୍ତକ୍ଷେପ ନାହିଁ,—କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ସର୍ବନିମ୍ନ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ ସ୍ତର ହେଉଛି ବ୍ରିଗେଡ୍ । ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଔପଚାରିକ ଭାବରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଏହି ବ୍ରିଗେଡର ପ୍ରତିନିଧି ଅଛି । ଉତ୍ପାଦକ-ବ୍ରିଗେଡ୍ ଏବଂ ଗ୍ରାମସ୍ତରର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସଂସ୍ଥାମାନେ ନିଜର ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କୁ ନିର୍ବାଚିତ କରନ୍ତି । ସବାତଳର ଉତ୍ପାଦକ

ଟିମ୍ ମଧ୍ୟ ନିଜର ନେତା ଓ ପରିଚାଳକମଣ୍ଡଳୀଙ୍କୁ ସ୍ୱୟଂ ନିର୍ବାଚନ କରିଥାଏ । ଏମାନଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଋଣଦାତା ସମବାୟ-ସମିତିମାନେ ମଧ୍ୟ ରହିଥାନ୍ତି,—କୃଷି-ଉତ୍ପାଦନର ବିଶେଷ ସାମଗ୍ରୀଗୁଡ଼ିକୁ ଯୋଗାଇଦେବା ଏବଂ କୃଷିଜାତ ସାମଗ୍ରୀଗୁଡ଼ିକୁ କିଣି ନେଇ ବିକ୍ରୟ କରିବାର ବିଶେଷ ସମିତିମାନେ ରହିଥାନ୍ତି । ଏମାନେ କୃଷି ଉତ୍ପାଦନର ସମଗ୍ର କ୍ଷେତ୍ରଟି ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସହାୟକ ସଂସ୍ଥାରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥାନ୍ତି ।

ପୂର୍ବରୁ ଯେପରି କୁହାଯାଇଛି, ଉତ୍ପାଦନ-ବ୍ରିଗେଡ୍ ଏକାଧିକ ଉତ୍ପାଦକ-ଟିମ୍‌ର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ପୂରଣ କରୁଥିବା ଜଳସେଚନ-ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକର ନିର୍ମାଣ କରେ ଓ ସେଗୁଡ଼ିକର ପରିଚାଳନା କରେ । ଭୂମି-ସଂରକ୍ଷଣର ନାନା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହାତକୁ ନିଏ, କୃଷିଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟସମୂହ ଗୁଡ଼ିକର ସଂରକ୍ଷଣ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ହାତକୁ ନିଏ, କୃଷିଯନ୍ତ୍ରପାତି ଗୁଡ଼ିକର ମରାମତି ଲାଗି ଆବଶ୍ୟକ କେନ୍ଦ୍ରମାନଙ୍କର ସ୍ଥାପନା କରେ ଓ ଗୃହପାଳିତ ଜୀବମାନଙ୍କର ଫାର୍ମ ସ୍ଥାପନା କରି ଗୃହସ୍ଥମାନଙ୍କୁ ଉନ୍ନତ ଜାତିର ଗୃହପାଳିତ ଜୀବ ଯୋଗାଇ ଦେଉଥାଏ । ଠାଏ ଠାଏ ଏହି ବ୍ରିଗେଡ୍ ପାଖରେ ଟ୍ରାକ୍ଟର ରହିଥାଏ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କୃଷିଯନ୍ତ୍ର ମଧ୍ୟ ରହିଥାଏ,—ଉତ୍ପାଦକ ଟିମ୍‌ମାନେ ବ୍ରିଗେଡ୍‌ଠାରୁ ହିଁ ସେସବୁ ଭଡ଼ାରେ ନିଅନ୍ତି । ବେଳେବେଳେ ଏହି ବ୍ରିଗେଡ୍‌ଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ସେମାନଙ୍କର ଅଞ୍ଚଳ ଭିତରେ ରହିଥିବା ପିଲାଙ୍କ ସ୍କୁଲ ଏବଂ ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷାକେନ୍ଦ୍ର ଗୁଡ଼ିକର ମଧ୍ୟ ପରିଚାଳନା କରନ୍ତି । ଚାଷଜମି ଉପରେ କମ୍ୟୁନ୍‌ଗୁଡ଼ିକର ଆଦୌ କୌଣସି ମାଲିକାନା ନଥାଏ । କମ୍ୟୁନ୍‌ସ୍ତରରେ ବୃହତ୍ତର ଜଳସେଚନ ତଥା ନିଷ୍କାସନର ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକୁ ହାତକୁ ନିଆଯାଏ । କମ୍ୟୁନ୍ ଜଳବିଦ୍ୟୁତ୍ କେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ତିଆରି କରେ ଓ ଚଳାଏ, ଗୃହପାଳିତ ଜୀବମାନଙ୍କର ଅଧିକ ବୃହତ୍ କେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକର ପରିଚାଳନା କରେ । ସେହି କମ୍ୟୁନ୍ ସ୍ତରରେ ହିଁ କୃଷିଯନ୍ତ୍ରପାତି ତିଆରି କରିବାର କାରଖାନାମାନ ରହିଥାଏ, କମ୍ୟୁନ୍ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହେଉଥିବା ପ୍ରୟୋଗମୂଳକ ପ୍ରଦର୍ଶନ କୃଷିଫାର୍ମ ଗୁଡ଼ିକରେ ବିଭିନ୍ନ ଟିମ୍ ଲାଗି ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଥିବା ଚାରା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉନ୍ନତ ଗଛଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଏ । ସେହି ସ୍ତରରେ ହିଁ ଉଚ୍ଚତର ମିଡ୍‌ଲ୍ ସ୍କୁଲ ଓ ଆଞ୍ଚଳିକ ଚିକିତ୍ସାଳୟ ଗୁଡ଼ିକର ପରିଚାଳନା ମଧ୍ୟ କରାଯାଏ ।

ଗୋଟିଏ କମ୍ୟୁନ୍‌ରେ ପରିଚାଳନାଗତ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ସଂସ୍ଥା ହେଉଛି "ପିପ୍‌ଲସ୍ ଅସେମ୍ବ୍ଲି" ଅର୍ଥାତ୍ ଗଣ-ମହାସଭା, କମ୍ୟୁନ୍‌ରେ ଯେତେ ସଭ୍ୟ, ସମସ୍ତେ ଏହି ଗଣ-ମହାସଭାର ସଭ୍ୟ । ଗଣ-ମହାସଭା ନିଜ ଭିତରୁ ଏକ ପିପ୍‌ଲସ୍ କାଉନ୍‌ସିଲ୍ ବା ଗଣ-ପରିଷଦର ନିର୍ବାଚନ କରେ । ଗଣ ପରିଷଦରେ ପ୍ରାୟ ଶହେଜଣ ସବଳ ସଦସ୍ୟ ଥାଆନ୍ତି । ଏହି ପରିଷଦ ସହିତ ଏକ ଦ୍ୱିତୀୟସ୍ତରୀୟ ସମିତି ରହିଛି, ଯାହାକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣକାରୀ କମିଟି ବା କାର୍ଯ୍ୟ-ସମିତି କୁହାଯାଏ । ଏହି ସମିତି କମ୍ୟୁନ୍‌ର ବ୍ୟାବସାୟିକ ପରିଚାଳନା କରାଏ । ଏଥିରେ ପ୍ରାୟ କୋଡ଼ିଏ ଜଣ ସଭ୍ୟ ଥାଆନ୍ତି । ଗଣ ମହାସଭାରୁ ନିର୍ବାଚିତ

ପ୍ରତିନିଧି-ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କ ଉପରେ ବିଶେଷ ବିଶେଷ ଦାୟିତ୍ୱମାନ ନ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ରହିଥାଏ; କାହାକୁ ଶସ୍ୟ-ଉତ୍ପାଦନ ବିଭାଗର ଦାୟିତ୍ୱ ଦିଆ ଯାଇଥାଏ, କେହି ପଶୁପାଳନର ଦାୟିତ୍ୱରେ ଥାଏ, ଅନ୍ୟକେହି ଜଳସମ୍ପତ୍ତି (ସେଚନ, ନିଷ୍କାଶନ ପ୍ରଭୃତି) ଯାବତୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଦାୟିତ୍ୱରେ ରହିଥାଏ, ପୁଣି ଅନ୍ୟ କାହାଉପରେ ଶିକ୍ଷାର ଦାୟିତ୍ୱ ନ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ କମ୍ୟୁନ୍ ତରଫରୁ ସେଥିରେ ବାସ କରୁଥିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ପରିବାରର ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ଲାଗି ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନର ସହିତ ପାଞ୍ଚୋଟି ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ବା ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ଦିଆ ଯାଇଥାଏ । ସେହି ଗ୍ୟାରେଣ୍ଟି ଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛି : ଖାଦ୍ୟ, ବସ୍ତ୍ର, ବାସଗୃହ, ଚିକିତ୍ସା ଏବଂ ମୃତ୍ୟୁକାଳୀନ ଯାବତୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ବ୍ୟୟ । ମୋଟାମୋଟି ଏକ ଅନୁପାତ ବାହାର କରି କୁହାଯାଇ ପାରିବ ଯେ, ଗୋଟିଏ କୃଷି-କମ୍ୟୁନରେ ସବୁ ମୋଟ ଯେତିକି ଆୟ ହୁଏ, ତାହାର ଶତକଡ଼ା ୬୦.୫ ଭାଗ କମ୍ୟୁନ୍ ସ୍ତରରେ ଖରଚ ହୁଏ, ୧୨.୫ ଭାଗ ଉତ୍ପାଦନ-ବ୍ରିଗେଡ୍ ହାତକୁ ଯାଏ ଓ ଟିମ୍‌ସ୍ତରର ସଭ୍ୟମାନେ ଅବଶିଷ୍ଟ ୨୭ ଭାଗ ପାଇଥାନ୍ତି । ଯିଏ ଯେତେ ଫସଲ ଫଳାଏ, ସେହି ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ପାଏ ।

୧୯୫୮ ମସିହାରେ ଚୀନ୍‌ରେ ଏକ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ନୀତି ହିସାବରେ ଏହି କମ୍ୟୁନ୍-କୃଷିପଦ୍ଧତିର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରା ଯାଇଥିଲା । ୧୯୬୨ ମସିହାର ଗୋଟିଏ ହିସାବରୁ ଜଣାଯାଉଛି ଯେ, ସେହି ଦେଶର ମୋଟ ଜନସଂଖ୍ୟାର ପ୍ରାୟ ଶତକଡ଼ା ଅଶୀଭାଗ ଲୋକ ଏହି ପୁନର୍ଗଠିତ କମ୍ୟୁନ୍‌ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟକୁ ଆସି ସାରିଥିଲେ, କୃଷିଯୋଗ୍ୟ ଭୂମିର ଶତକଡ଼ା ୯୦ ଭାଗ କମ୍ୟୁନଗୁଡ଼ିକର ପରିଚାଳନାରେ ହିଁ ରହିଥିଲା । ଅବଶିଷ୍ଟ ଦଶଭାଗ ମଧ୍ୟରୁ ପାଞ୍ଚଭାଗ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବାଡ଼ିବଗିଚା ପାଇଁ ଛାଡ଼ି ଦିଆ ଯାଇଥିଲା ଓ ଶେଷ ପାଞ୍ଚଭାଗ ରାଷ୍ଟ୍ରଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ମଡେଲ୍ କୃଷିଫାର୍ମରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଫାର୍ମ୍‌ଗୁଡ଼ିକରେ ପ୍ରଧାନତଃ ସୈନ୍ୟବାହିନୀର ସଭ୍ୟମାନେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ୧୯୭୧ ମସିହାରେ କରା ଯାଇଥିବା ଆଉଗୋଟିଏ ଆକଳନରୁ ଜାଣିବାକୁ ମିଳୁଛି ଯେ, ଦେଶର ଶତକଡ଼ା ପ୍ରାୟ ୯୫ ଭାଗ ଜମି କୃଷି-କମ୍ୟୁନ୍‌ଗୁଡ଼ିକର ଅଧିକାରରେ ରହିଥିଲା । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବାଡ଼ିବଗିଚା ନିମନ୍ତେ ଛାଡ଼ିଦିଆ ଯାଇଥିବା ଶତକଡ଼ା ୫ ରୁ ୭ ଭାଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭୂମି ବ୍ୟତୀତ ଅବଶିଷ୍ଟ ସବୁଯାକ ଭୂମି ଗୋଠ ସମ୍ପତ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ସମସ୍ତଙ୍କ ସମ୍ପତ୍ତି ହୋଇ ରହିଥିଲା । ଅବଶିଷ୍ଟ ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚଭାଗ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କୃଷିଫାର୍ମ୍ ଗୁଡ଼ିକର ଅଧୀନରେ ରହିଥିଲା । ସମସ୍ତ ଜାତି ହିଁ ଶେଷୋକ୍ତ ଏହି ପାଞ୍ଚଭାଗର ମାଲିକ ଥିଲା । କମ୍ୟୁନ୍‌ରେ ବାସ କରୁଥିବା ପରିବାର ଗୁଡ଼ିକର ବାସଗୃହ ସେମାନଙ୍କର ନିଜର ସମ୍ପତ୍ତି; ଏହି ବାସଗୃହ ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କୁ କୌଣସି ଖଜଣା ଦେବାକୁ ପଡ଼େନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ତାହାକୁ ବିକ୍ରୀ କରିବା ଲାଗି କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କାହାକୁ ଭଡ଼ା ଲଗାଇବା ଲାଗି ପରିବାର ଗୁଡ଼ିକର ଆଦୌ କୌଣସି ଅଧିକାର ନାହିଁ ।

ଚୀନଦେଶର ସର୍ବମୋଟ ୮୦୦ ହେସିଏନ୍ ବା କାଉଣ୍ଟିକୁ ଏହିପରି ଭାବରେ ଏକଦା ପ୍ରାୟ ଚବିଶ ହଜାର କୃଷି କମ୍ୟୁନ୍‌ରେ ବିଭକ୍ତ କରା ଯାଇଥିଲା । ପ୍ରତ୍ୟେକ

କମ୍ୟୁନ୍‌କୁ ପୁନର୍ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇ ସେଥିରୁ ପାଖ ସାଢ଼େ ସାତଲକ୍ଷ ଉତ୍ପାଦକ ଟିମ ବା କୃଷିଗ୍ରାମର ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଥିଲା । ସାଧାରଣ ଭାବରେ ହିସାବ କରି ଦେଖିଲେ ଗୋଟିଏ କମ୍ୟୁନ୍‌ରେ ଯେତେ ସମ୍ପଦର ଉତ୍ପାଦନ ହୋଇଥାଏ, ତାହାର ଶତକଡ଼ା ୭ ଭାଗ ଖଜଣା ଆକାରରେ ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ଦିଆଯାଏ, ଆବଶ୍ୟକ ବିଭିନ୍ନ ସାମଗ୍ରୀ ଏବଂ ସରଞ୍ଜାମ ଯୋଗାଡ଼ କରି ଆଣିବାରେ ଓ ଯୋଗାଇ ଦେବାରେ ଶତକଡ଼ା ୨୫ ରୁ ୩୦ ଭାଗ ବ୍ୟୟିତ ହୁଏ, ୫ ରୁ ୭ ଭାଗ ପୁଞ୍ଜି ସଞ୍ଚୟ ଏବଂ ଜନକଲ୍ୟାଣରେ ପାଣ୍ଠିକୁ ଯାଏ । ଏସବୁପରେ ଯେଉଁ ଶତକଡ଼ା ୫୫ ରୁ ୬୩ ଭାଗ ଅବଶିଷ୍ଟ ରହେ, ତାହାକୁ ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅର୍ଥାତ୍ ପରିବାର-ମାନଙ୍କ ଭିତରେ ବାଣ୍ଟି ଦିଆଯାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ବା କରିଥାଏ, ଉଭୟ ପରିମାଣାତ୍ମକ ଏବଂ ଗୁଣାତ୍ମକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତାହାର ବିଚାର କରାଯାଏ ଓ ସେହି ଅନୁସାରେ ପ୍ରାପ୍ୟ ପାରିଶ୍ରମିକମାନ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହୁଏ । ସ୍ୱୟଂ ଶ୍ରମିକ ବା ବ୍ୟକ୍ତି ହିଁ ସେହି ପ୍ରାପ୍ୟର ମୂଲ୍ୟାୟନ କରେ । ସିଏ କରୁଥିବା କାର୍ଯ୍ୟଟିର ଉପଯୁକ୍ତ କୌଶଳ ଏବଂ କାଇଦା-ଗୁଡ଼ିକୁ ସିଏ କେତେ ପରିମାଣରେ ଆୟତ୍ତ କରି ପାରିଛି, ତା'ର ଶରୀରରେ ସେହି କାର୍ଯ୍ୟଟିକୁ କରିବାଲାଗି ପ୍ରକୃତରେ କେତେ ଶକ୍ତି ଅଛି କାର୍ଯ୍ୟଟି ପ୍ରତି ତା'ର ପ୍ରକୃତରେ କିଭଳି ମନୋବୃତ୍ତି ରହିଛି (ସିଏ କଠିନ ପରିଶ୍ରମ କରିପାରୁଛି ନା ଆଳସ୍ୟ ଅନୁଭବ କରୁଛି,) ଏହିସବୁ କଥାକୁ ଭିତ୍ତିରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଚାଷୀ ତା' ନିଜ ଶ୍ରମର ମୂଲ୍ୟାୟନ କରିଥାଏ ।

ଯେଉଁ ଏକକର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିର ପ୍ରାପ୍ୟ ପାରିଶ୍ରମିକର ହିସାବ କରାଯାଏ, ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବା ପରିଭାଷାରେ ତାହାକୁ 'ଶ୍ରମ-ରାଶି' ବା Work Point ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ବ୍ରିଗେଡ୍ ସ୍ତରରେ ଏକ ସାଧାରଣ ଅଧିବେଶନରେ ବର୍ଷକୁ ଥରେ ଲେଖାଏଁ ସେହି ରାଶିଟିକୁ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରା ଯାଇଥାଏ । ମୁଖ୍ୟତଃ ଏକ ଆତ୍ମମୂଲ୍ୟାୟନ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଚାଷୀ ନିଜର ପଏଣ୍ଟ୍‌ଟିକୁ ସ୍ଥିର କରନ୍ତି । ଏକଥା ଅବଶ୍ୟ ସତ ଯେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିର ପୁନର୍ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ମୂଲ୍ୟାୟନଟିକୁ ତା'ର ଅନ୍ୟ ସାଥୀ ଓ ସହକର୍ମୀମାନେ ଆବଶ୍ୟକ ହେଲେ ସମୀକ୍ଷା କରି ଦେଇନ୍ତି ଓ ସମସ୍ତଙ୍କର ଏକତ୍ର ପରାମର୍ଶରେ ସେଥିରେ କିଛିଟା ପରିବର୍ତ୍ତନ ମଧ୍ୟ କରା ଯାଇଥାଏ । କେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି କେଉଁ ପ୍ରକାରର କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛି, କେବଳ ତାହାରି ମାନଦଣ୍ଡ ଉପରେ ଯେ ରାଶିଟିର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ହୁଏ, ସେ କଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ତାହାର କେତେ ରାଜନୈତିକ ଚେତନା ରହିଛି, ଅର୍ଥାତ୍, ଜଣେ କେବଳ ଗଧ ପରି ମଜୁରି ପାଇବ ବୋଲି ଶ୍ରମ କରୁଛି ଅଥବା ଏକ ଉନ୍ନତ ଓ ସହଯୋଗଭିତ୍ତିକ ସମାଜର ଗଠନରେ ଏକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବଦାନ ରୂପେ ଆପଣାର ଶ୍ରମଶକ୍ତିକୁ ଆଣି ନିୟୋଜିତ କରୁଛି, ଓ୍ୱାର୍କ୍ ପଏଣ୍ଟ୍‌ର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣରେ ତାହାକୁ ହିଁ ସର୍ବ-ପ୍ରଧାନ ମାପକାଠି ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରା ଯାଇଥାଏ । ୧ ରୁ ୧୦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକ ମାପକରେ

ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିର ରାଶିଟିକୁ ସ୍ଥିର କରି ଯାଇଥାଏ । ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜର କାର୍ଯ୍ୟଟିକୁ ଉତ୍ତମରୂପେ କରୁଛି କି ନାହିଁ, ଏକ ୭୦/୩୦ ମାପକାଠିରେ ମଧ୍ୟ ତାହାର ବିଚାର କରାଯାଏ । ଅର୍ଥାତ୍ ଯଦି ସିଏ ଶତକଡ଼ା ୭୦ ଭାଗ ନିଜର କାର୍ଯ୍ୟଟିକୁ ଠିକ୍ ଭାବରେ କରୁଛି, ତେବେ ବାକି ୩୦ ଭାଗ ଦୋଷ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାହାକୁ ସାଧାରଣତଃ ଉତ୍ତମ ବା ସନ୍ତୋଷଜନକ କାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ ।

ଜଣେ କୃଷୀ ପ୍ରକୃତରେ ଯେତିକି ଶ୍ରମରାଶିର ଅଧିକାରୀ ହେବା କଥା, ସିଏ ଅନେକ ସମୟରେ ତାହାଠାରୁ ଅଧିକ ଶ୍ରମରାଶି ପାଇଁ ଦାବୀ କରିବାର ଏକ ଆଶଙ୍କା ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି । କମ୍ୟୁନ୍ ପଦ୍ଧତି ପ୍ରବର୍ତ୍ତନର ପ୍ରଥମ କାଳରେ ହୁଏତ ସେପରି ଘଟୁଥିଲା; ମାତ୍ର, ପାରସ୍ପରିକ ସଂଶୋଧନ ଏବଂ ସମୀକ୍ଷାର ଏକ ସର୍ବଜନସ୍ୱୀକୃତ ରୀତି ଗତ ବହୁ ବର୍ଷ ହେଲା ଚାଲି ଆସିବାପରେ ଏବେ ସେପରି ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଆଉ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଉନାହିଁ । ଏକାଧିକ ବିଦେଶୀ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷକ ବରଂ ଓଲଟା କଥା କହୁଛନ୍ତି ଯେ, ନ୍ୟାୟତଃ ଜଣେ କୃଷୀ ନିଜପାଇଁ ଯେତିକି ୱାର୍କ୍ ପଏଣ୍ଟ୍ର ସୁପାରିଶ କରିଥାଏ, ତାହାକୁ ସେ ତା'ର ନ୍ୟାଯ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ୟଟିଠାରୁ କମ୍ କରି ହିସାବ କରିଥାଏ । ସାଥୀ ଓ ସହକର୍ମୀମାନେ କାଳେ ଆପତ୍ତି କରିବେ, ସେଥିପାଇଁ ସିଏ ପୂର୍ବରୁ ହିଁ ସାବଧାନ ହୋଇ ଯାଇଥାଏ । ଏହିପରି ଭାବରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ କୃଷୀର ଶ୍ରମରାଶି ମିଶାଇ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଟିମ୍ର ଶ୍ରମରାଶିର ନିରୂପଣ କରାଯାଏ ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଟିମ୍ର ଶ୍ରମରାଶିକୁ ଏକତ୍ର କରି ସମଗ୍ର ବ୍ରିଗେଡ୍ର ମୋଟ ଶ୍ରମରାଶି ବାହାର କରାଯାଏ । ଗୋଟିଏ ବର୍ଷରେ ବ୍ରିଗେଡ୍ ମୋଟ ଯେତେ ପରିମାଣରେ ଅର୍ଥ ଉପାର୍ଜନ କରିଥାଏ, ତାହାକୁ ଲବ୍ଧ ମୋଟ ଶ୍ରମରାଶି ଦ୍ୱାରା ଭାଗ କରି ଦିଆଯାଏ । ବ୍ରିଗେଡ୍ ଟିକସ ଓ ପୁଞ୍ଜି ସଂଗ୍ରହ ପ୍ରଭୃତି ଖର୍ଚ୍ଚକୁ ବାଦ୍ କରାଯାଇ ଉପାର୍ଜନର ମୋଟ ପରିମାଣଟି ବାହାର କରାଯାଏ । ସେହି ବର୍ଷଟି ଲାଗି ସେହି ଭାଗଫଳଟିକୁ ହିଁ ଗୋଟିଏ ୱାର୍କ-ପଏଣ୍ଟ୍ର ଅର୍ଥମୂଲ୍ୟ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ ଓ ସେହି ଅନୁସାରେ ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ନିଶ୍ଚିତ ପ୍ରାପ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଏ ।

\+ \+ \+ \+

ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକାର କେତେକ କୃଷିବିଜ୍ଞାନୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିବା ରିପୋର୍ଟ ଅନୁସାରେ, ଚୀନ୍ର ଭୂମି-ଆୟତନ ସେମାନଙ୍କ ନିଜ ଦେଶର ୪୮ ଟି ରାଜ୍ୟର ଆୟତନଠାରୁ ଅଧିକ ବିସ୍ତାରଯୁକ୍ତ । ସମଗ୍ର ଇଉରୋପ ମହାଦେଶ (ଆଟଲାଣ୍ଟିକ୍ ମହାସାଗର ଠାରୁ ରୁଷିଆର ଉରାଲ ପର୍ବତମାଳା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅବସ୍ଥିତ ସମସ୍ତ ଭୂମି ଏବଂ ବ୍ରିଟିଶ୍ ଦ୍ୱୀପପୁଞ୍ଜ ସମେତ) ର ଆୟତନ ଠାରୁ ମଧ୍ୟ ଚୀନ୍ର ଆୟତନ ଅଧିକ ବଡ଼ । ମାତ୍ର, ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକାରେ କୃଷିଯୋଗ୍ୟ ଭୂମି ଶହେଭାଗରୁ ୨୦ ଭାଗ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ଚୀନ୍ର କୃଷିଯୋଗ୍ୟ ଭୂମି ମୋଟେ ପନ୍ଦର ଭାଗ । ଅବଶିଷ୍ଟ ପଞ୍ଚାଅଶୀ ଭାଗରୁ ଅଠର ଭାଗ କୃଷି ଲାଗି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଅଯୋଗ୍ୟ, ୨୮ ଭାଗ ତୃଣଭୂମି ଏବଂ ଅଠରଭାଗ

ଅରଣ୍ୟାଞ୍ଚଳ । ଚୀନା ଭୂଖଣ୍ଡର ପ୍ରାୟ ଦୁଇତୃତୀୟାଂଶ ହେଉଛି ଶୁଷ୍କ ଓ ଅନୁର୍ବର ତୃଣଭୂମି ଏବଂ ମରୁଭୂମି । ଏହି ବୃହତ୍ତ ଅଞ୍ଚଳଟି ଚୀନ୍‌ର ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମଭାଗରେ ଅବସ୍ଥିତ । ପଶ୍ଚିମ ଭୂଭାଗରେ ଉଚ୍ଚ ପର୍ବତମାଳା ରହିଛି, ସୁଦୀର୍ଘ ମାଳଭୂମିମାନ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଏବଂ ସେଇଁ ପନ୍ଦର ଭାଗ ଆବାଦଯୋଗ୍ୟ ଭୂମି ରହିଲା, ୧୯୭୪ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେଥିରୁ ମୋଟେ, ଦଶ ଭାଗ କୃଷି ଲାଗି ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିଲା ।

ବିଶ୍ୱ ଖାଦ୍ୟ ଓ କୃଷି ସଂଗଠନର ପ୍ରାୟ ଦଶବର୍ଷ ତଳେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା ଏକ ରିପୋର୍ଟ ଅନୁସାରେ, ଚୀନଦେଶରେ ପ୍ରକୃତରେ କୃଷିଯୋଗ୍ୟ ଯେତେ ପରିମାଣର ଭୂମି ରହିଛି, ତାହା ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକାରେ ଥିବା କୃଷିଯୋଗ୍ୟ ଭୂମିର ମୋଟେ ଶତକଡ଼ା ଷାଠିଏ ଭାଗ ଏବଂ ସୋଭିଏତ୍ ଋଷିଆର କୃଷିଯୋଗ୍ୟ ଭୂମିର ମୋଟେ ଅର୍ଦ୍ଧେକ । ମାତ୍ର, ଅପର ପକ୍ଷରେ, ଚୀନ୍ ଦେଶକୁ ଉକ୍ତ ଦୁଇଦେଶର (ପ୍ରତ୍ୟେକର) ଜନସଂଖ୍ୟା ତୁଳନାରେ ପ୍ରାୟ ସାଢ଼େ ତିନିଗୁଣ ମଣିଷଙ୍କୁ ଖାଦ୍ୟ ଯୋଗାଇବାକୁ ପଡ଼ୁଥାଏ । ସୁଦୂର ଅତୀତରୁ ଏଯାଏ ଚୀନ୍ ସର୍ବଦା ସେହି ସମସ୍ୟାଟିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ଆସିଛି । ଚୀନ୍‌ଦେଶର ବାର୍ଷିକ ବୃଷ୍ଟି ପରିମାଣ ପ୍ରାୟ ଷାଠିଏ ସେଣ୍ଟିମିଟର, ଏବଂ ଏହି ପରିମାଣ ଏକ ଅତି ବୃହତ୍ତର ଭାଗ (୭୦-୮୫%) ବର୍ଷର ମୋଟ ଚାରିମାସ ଭିତରେ ହିଁ ବରଷିଥାଏ । ଅର୍ଥାତ୍, ଜୁନ୍‌ରୁ ସେପ୍‌ଟେମ୍ବର ମାସ ମଧ୍ୟରେ ସାଧାରଣତଃ ଚୀନ୍‌ର ବର୍ଷାଦିନ ସରିଯାଏ । ଫଳରେ, କେତେ ଅଞ୍ଚଳରେ ବନ୍ୟା ହୁଏ ଓ ଆଉ କେତେକ ଅଞ୍ଚଳରେ ମରୁଡ଼ି ହୁଏ । ବେଳେବେଳେ ଏପରି ମଧ୍ୟ ଘଟେ ଯେ, ଗୋଟିଏ ଅଞ୍ଚଳ ବନ୍ୟାର ପ୍ରକୋପ ସହୁଥାଏ ତ ତେଣେ ଆଉ ଅନ୍ୟଗୋଟିଏ ଅଞ୍ଚଳରେ ମରୁଡ଼ିର ଦାଉ ଲାଗି ରହିଥାଏ ।

ଏହିସବୁ ଅବସ୍ଥିତିଗତ ଦୁର୍ଗତି ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଚୀନ୍ ଯେ ସର୍ବଦା ସଙ୍କଟ ଏବଂ ଅଭାବ ଗୁଡ଼ିକର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଥିଲା, ସେ କଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ପାରମ୍ପରିକ ଭାବରେ ଚୀନ୍ ମୁଖ୍ୟତଃ ଦରିଦ୍ର ମାନଙ୍କର ଏକ ଦେଶ ହୋଇ ରହି ଆସିଥିଲା । ଯେକୌଣସି ଦରିଦ୍ର ସମାଜରେ ଯାହା ହୋଇଥାଏ, ସେଠାରେ ଅଳ୍ପ କେତେ ଲୋକ ବା କେତୋଟି ବିଶେଷ ଶ୍ରେଣୀର ପରିବାର ଅତିଧନୀ ହୋଇ ରହି ରହିଥିଲେ ଏବଂ ଯାବତୀୟ ସାମାଜିକ ସମୃଦ୍ଧିର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ କ୍ରୂର ସାମନ୍ତବାଦକୁ ଜାରି କରି ରଖିଥିଲେ । ଏହି ସାମନ୍ତ ଓ ଅତିଧନୀ ମାନଙ୍କ ପାଖରେ ହିଁ ପ୍ରାୟ ସବୁଯାକ କୃଷିଜମି ଠୁଳ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ସେମାନେ ନିଜେ କୃଷି କରୁନଥିଲେ, କୃଷୀମାନଙ୍କ ହାତରେ ଜମି ନଥିଲା । ଏକ ସାମନ୍ତବାଦୀ ପ୍ରାଚୀନ ପରମ୍ପରାର ରକ୍ଷଣଶୀଳତା ଗୁଡ଼ାକ କୃଷୀମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ଏକ ଧର୍ମବିଶ୍ୱାସ ପରି ଗ୍ରାସ କରି ରହିଥିଲା । ଆଧୁନିକ ଚୀନ୍‌ର ଜଣେ ଉଚ୍ଚ ରାଷ୍ଟ୍ରିୟ ନେତାଙ୍କର ଭାଷାରେ କହିବାକୁ ଗଲେ, "ଚୀନ୍‌ଦେଶର ସାମ୍ପ୍ରତିକ ପରମ୍ପରାରେ କେତେକ ସ୍ପଷ୍ଟ ଦୁର୍ବଳତାମାନ ରହିଛି । ସେହି ପରମ୍ପରା ଗୁଡ଼ିକ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ସମ୍ମୁଖସ୍ଥ ପରିସ୍ଥିତିଗୁଡ଼ିକୁ ଯେକୌଣସି

ପ୍ରକାରେ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଇ ମାନିନେବାକୁ ହିଁ ପ୍ରରୋଚନା ଦିଅନ୍ତି, ପରିସ୍ଥିତି ଗୁଡ଼ିକୁ ସହିସିବାକୁ ହିଁ ପରିସ୍ଥିତି ସହିତ ଖାପ ଖାଇବା ବୋଲି କହୁଥିବା ପରି ମନେ ହୁଅନ୍ତି । ପରିସ୍ଥିତିଗୁଡ଼ିକୁ ଯେ ବଦଳାଇ ଦିଆଯାଇ ପାରିବ, ପରିସ୍ଥିତିକୁ ବଦଳାଇ ଦେବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ରଖି ଯେ ପରିସ୍ଥିତିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବା ମଣିଷ ପକ୍ଷରେ ଅବଶ୍ୟ ସମ୍ଭବ ହେବ, ପ୍ରାଚୀନ ପରମ୍ପରାର ଆବେଦନ ଗୁଡ଼ିକ ଚୀନ୍‌ର ସାଧାରଣ ମଣିଷକୁ ସାଧାରଣତଃ କେବେହେଲେ ସେଭଳି ଏକ ପ୍ରେରଣା ଦିଅନ୍ତିନାହିଁ । ପ୍ରାକୃତିକ ପରିବେଶ ଓ ସ୍ଥିତିକୁ ବୈଜ୍ଞାନିକ ମାର୍ଗରେ ବୁଝି ତାହାକୁ ବଦଳାଇ ଦେଇହେବ ଓ ତଦ୍ୱାରା ମନୁଷ୍ୟର ଭାଗ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସମ୍ଭବ କରାଯାଇ ପାରିବ ବୋଲି ସେମାନେ ମୋଟର କରୁ ଆଦୌ କହନ୍ତିନାହିଁ । ଚୀନ୍ ଦେଶର ଶିକ୍ଷା ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ରକ୍ଷଣଶୀଳତାର ପ୍ରଭାବ ଯୁଗଯୁଗ ପଡ଼ିଆସିଛି ଓ ଚୀନ୍‌ର ଜନଗଣଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ବିବେକ ତଥା ଅନ୍ତରର କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରାୟ ସ୍ଥାଣୁ କରି ରଖିବାର ଚେଷ୍ଟା କରିଛି ।" ଏପରି ଏକ କୃଷକକୁଳକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ପରିମାଣରେ ନୂତନ ସମ୍ଭାବନାଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ହୃଦବୋଧ କରାଇ ସେହି-ମାନଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଯେ ଗତ କୋଡ଼ିଏବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଚୀନ୍‌ର ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ କମ୍ୟୁନ୍-ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରାଯାଇ ପାରିଛି, ତାହାହିଁ ଏହି ପଦ୍ଧତିର ଚୀନା ନେତୃତ୍ୱର ଅଭିନବତ୍ୱକୁ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିଦେଉଛି ।

ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଏକାଧିକ ଦେଶମାନଙ୍କରେ କୃଷି-ଉତ୍ପାଦନର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁ ତଥାକଥିତ "ସବୁଜ ବିପ୍ଳବ" ହୋଇଛି, ତାହା କେତେବେଳେକେ ଏକ ଅନ୍ୟ ବାଟରେ ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଛି ଓ ଗୋଟିଏ ଦୃଷ୍ଟିରୁ କହିଲେ, କୃଷିକାରତା ଏବଂ କୃଷିଜୀବୀ ସମାଜର ଅଳ୍ପ ସମସ୍ୟା ଗୁଡ଼ିକୁ ହୁଏତ ଏଡ଼ାଇ ଦେବାକୁ ହିଁ ଅଧିକ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି । ସାର ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଧାନର ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ଫଳରେ ଉତ୍ପାଦନରେ ବୃଦ୍ଧି ସାଧିତ ହୋଇଛି ସତ, ମାତ୍ର ପୁରୁଣା ସମାଜର ବଡ଼ଗୁଡ଼ାକ ଯେମିତି ସେମିତି ରହିଛି ଏବଂ ଶୋଷଣଗୁଡ଼ାକ ମଧ୍ୟ ବଳବତ୍ତର ରହିଛି । ମୂଲିଆ ମୂଲିଆ ହୋଇ ରହିଛି, ମାଲିକ ମାଲିକ ହୋଇ ରହିଛି; ଉତ୍ପାଦନର ରୋଜଗାର ହୁଏତ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି ସତ, ମାତ୍ର ଶ୍ରମ ତଥା ସମ୍ମାନଗତ ବିଭେଦ ଏବଂ ଦୂରତା ଗୁଡ଼ିକ ଯେମିତି ସେମିତି ରହିଛି । ଅଧିକ ବର ବଢ଼ିଲେ ଜଣେ ମଣିଷ ହିସାବରେ ମଧ୍ୟ ମଣିଷର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ବୃଦ୍ଧି ପାଏ ବୋଲି ସମାଜରେ ସେହି ପୁରୁଣା ଅସ୍ଥକାରୀ କ୍ରମଶଃ ସ୍ୱୀକୃତି ଲାଭ କରୁଛି । ପୃଥିବୀର ଅର୍ଥନୀତିଜ୍ଞମାନେ ଯେବେ ଏହି ଗଳତିକୁ ଠଉରାଇବାକୁ ଯତ୍ନ କଲେଣି । ଚୀନ୍‌ର କୃଷକସମାଜରେ ଯେଉଁ ଅଭ୍ୟୁଦୟ ଘଟିଛି, ସେଠାରେ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଗୁଡ଼ିକର ଯେଉଁ ଅନ୍ୟ ଆହ୍ୱାନ ଗୁଡ଼ିକର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବା ଲାଗି ସେହି ଦେଶର ନେତୃତ୍ୱ ସାହସ କରିଛି, ତାହା ହେଉଛି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାରର । ସେଠାରେ ସର୍ବ ଉଚ୍ଚତାକୁ

ଖର୍ଚ୍ଚ ଦିଆଯାଇଛି, ସେଥିରୁ ଏକ ନୂତନ ଲୋକଶକ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ସହଯୋଗଶକ୍ତି ଜନ୍ମଲାଭ କରିଛି । ଏବଂ ତା'ପରେ ଯାଇ କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରରେ ନୂତନ ଟେକ୍‌ନିକ୍ ଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରୟୋଗ କରାଇ ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି କରାଇବାର କଥା ଚିନ୍ତା କରାଯାଇଛି । ସାନ ସାନ ଚାଷୀ, ଯେଉଁମାନଙ୍କ ପାଖରେ କି ପୁରୁଷ ପୁରୁଷ ଯାବତ୍ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଳ୍ପ ଜମି ଥିଲା ବା ଆଦୌ କୌଣସି ଜମି ନଥିଲା, ଅଥଚ ଯେଉଁମାନେ ହିଁ ଆସଲ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକୁ ତୁଲାଉଥିଲେ, ବର୍ତ୍ତମାନ ସେହିମାନଙ୍କ ହାତରେ ହିଁ କୃଷି ତଥା ସାମୁଦାୟିକ ବିକାଶର ଚାବିକାଠି ଗୁଡ଼ିକୁ ଧରାଇ ଦିଆଯାଇଛି । ପୃଥିବୀର ଅଧିକାଂଶ ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶ ପରି ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ସେହି ସାନ ଚାଷୀମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ହେଉଛି ସର୍ବାଧିକ । ତେଣୁ, ସେହିମାନଙ୍କୁ ପରିବର୍ତ୍ତନର ଅସଲ ପୁରୋଧା ରୂପେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରି ଚୀନଦେଶରେ ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ସର୍ବାଙ୍ଗୀନ ଗଣ-ଅଭ୍ୟୁଦୟ ଲାଗି ବାଟ ଖୋଲି ଦିଆଯାଇଛି । ବିଦେଶୀ ପର୍ଯ୍ୟଟକ ଓ ସମୀକ୍ଷକମାନେ ତାହା ଦେଖି ବିସ୍ମିତ ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି ।

ରାଜଧାନୀ ବେଜିଙ୍ଗ୍ ଠାରୁ ନାନ୍‌କିଙ୍ଗ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରେଳଯାତ୍ରାର ଦୀର୍ଘ ପଥ ଅତିକ୍ରମ କରୁକରୁ ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ସବୁଜ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ମୁଁ ବାର ବାର ସେହିସବୁ କଥା ଚିନ୍ତା କରୁଥିଲି । ଭାବୁଥିଲି, ଆମ ଦେଶର ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ମଧ୍ୟ ଆମେ ମନ କରୁଥିଲେ କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ହୋଇ ପାରୁଥାନ୍ତା ! ମାତ୍ର, ମଣିଷ ସୁନ୍ଦର ହୋଇ ନଥିବାରୁ, ଅର୍ଥାତ୍, ଅନ୍ୟପ୍ରକାରରେ କହିଲେ, ମଣିଷକୁ ଏକ ସୁନ୍ଦର ସମ୍ପଦରୂପେ ସ୍ୱୀକାର କରାଯାଉ ନଥିବାରୁ ତାହା ଏଠି ଏତେ ଅସୁନ୍ଦର ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଯାହା ପାଖରେ ଜୀବନର ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ଭରସାମାନ ମଧ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇ ରହିନାହିଁ, ଏଗୁଡ଼ିକୁ ସିଏ ଯଥାର୍ଥ ଅର୍ଥ ଏବଂ ମହିମା ଦେଇ ଦେଖିବାକୁ ମୋଟେ ସମର୍ଥ ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ । ଏବଂ, ଯାହା ପାଖରେ ସେହି ଭରସାଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରକୃତରେ ରହିଛି, ଅନ୍ୟ ଅନେକ ମଣିଷଙ୍କୁ ପ୍ରଧାନତଃ ବଞ୍ଚିତ କରି ହିଁ ସିଏ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ଅତ୍ୟାସକ୍ତ ଭାବରେ ଯାବୁଡ଼ି କରି ରହିଛି ବୋଲି ସବୁଜିମାର ମାଲିକ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ-କୁ ସେ ଆଦୌ କିଛିହେଲେ ଦେଖି ପାରୁନାହିଁ । ସିଏ ଖାଲି ଭୋଗ କରୁଛି, ଖାଲି ମାଲିକ ହୋଇ ରହୁଛି, ଅଧିକରୁ ଅଧିକର ଅଧିକ ପଇସା ଏବଂ କ୍ଷମତାକୁ ଜୀବନ-ନିର୍ଭରର ସର୍ବପ୍ରଧାନ ଖୁଣ୍ଟ ଓ ରଜ୍ଜୁ କରି ଧରିଛି । ସମ୍ପର୍କଗୁଡ଼ିକ ସୁନ୍ଦର ନହୋଇ ରହିଥିବାରୁ, ବାହାରର ସଂସାରଟା ମଧ୍ୟ ଅସୁନ୍ଦର ହୋଇ ପଡ଼ି ରହିଛି ।

ଚୀନ୍‌ର କୃଷକ ତାର ସଂସାରଟିକୁ ପ୍ରକୃତରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର ଭଣ୍ଡାର କରି ରଖିଛି । କେଉଁଠିହେଲେ ଖଣ୍ଡେ ହେଲେ ପଡ଼ିଆ ଜମି ଦେଖା ଯାଉନାହିଁ । ଗତ ତିରିଶିବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ଜଳସେଚନ—ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ବ୍ୟାପକ ଏବଂ ସୁଲଭ କରାଯାଇଛି । ସେଇ ହୋୟାଙ୍ଗ୍-ହୋ ନଦୀକୁ ପରୁପାରୁ କ୍ରମେ ଚୀନ୍‌ଦେଶର

ଦୃଃଖ ବୋଲି ବୁଝାହୋଇ ଆସୁଥିଲା, ତାହାକୁ ମଧ୍ୟ ଏବେ ପୋଷ ମନାଇ ମଣିଷର ଉପକାରରେ ନିୟୋଜିତ କରାଉଛନ୍ତି । ହିସାବରୁ ଜଣାପଡ଼ୁଛି, ୧୯୫୨ ମସିହାରେ ଚୀନ୍‌ରେ ଯେତିକି କୃଷିଯୋଗ୍ୟ ଜମି ଜଳସେଚନ ଦ୍ୱାରା ଉପକୃତ ହୋଇ ପାରୁଥିଲା, ବର୍ତ୍ତମାନ ତାହାର ଦୁଇଗୁଣରୁ ଅଧିକ ଜମି ସେହି ସୁବିଧାଟିକୁ ଲାଭ କରି ପାରୁଛି । ଚୀନ୍‌ରେ କୃତ୍ରିମ ଜଳସେଚନର ଅନୁପାତ—ପରିମାଣ ପୃଥିବୀଯାକରେ ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ ବୋଲି ବିଦେଶୀ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷକମାନେ ମଧ୍ୟ ମତ ଦେଇଛନ୍ତି । ଯେଉଁଠି ଚାଷୀ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପରିଶ୍ରମ କରିବାଲାଗି ସ୍ୱତଃସ୍ଫୂର୍ତ୍ତି ଭାବରେ ସମ୍ମତ ହୋଇ ରହିଛି, ଯେଉଁଠାରେ ଜଳସେଚନର ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଯାବତୀୟ ସୁବିଧାକୁ ବାଦ୍ ଦିଆ ଯାଇନାହିଁ ଓ ଯେଉଁଠାରେ ସର୍ବୋତ୍ତମ କୃଷିବୈଜ୍ଞାନିକ ଯାବତୀୟ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରକୃତରେ ଚାଷ କରୁଥିବା ଚାଷୀ ପାଖରେ ଆସି ଖୁବ ସହଜରେ ପହଞ୍ଚିଯାଇ ପାରୁଛି ଏବଂ ସର୍ବୋପରି, ଯେଉଁଠି ସ୍ୱୟଂ ଚାଷୀ ହିଁ ତା'ର ପରିଶ୍ରମର ଫଳକୁ ପାଇପାରୁଛି ସେଠି ଜମି ପଡ଼ିଆ ରହିବ କାହିଁକି; ଫସଲ ମାଡ଼ ଖାଇଯିବ କାହିଁକି ଓ କୃଷକର ସଂସାର ଲକ୍ଷ୍ମୀଛଡ଼ା ବା ହେବ କାହିଁକି ?

ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ଖଣ୍ଡେ ଜମିକୁ ମଧ୍ୟ ପଡ଼ିଆ ପକାଇ ରଖାଯାଏ ନାହିଁ । ଏହି ଅଭ୍ୟାସଟି ଯେ ସେହି ଦେଶରେ ଏବେ ଆରମ୍ଭ ହେଲା, ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ବହୁ ଶତାବ୍ଦୀ ଧରି ସେଠାରେ ସେହି ପରମ୍ପରା ରହି ଆସିଛି । ଅଂଶତଃ ପ୍ରୟୋଜନର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଚୀନ୍‌ର କୃଷକ ତାହା କରିଛି । ତାହାର ସ୍ୱଭାବଗତ କର୍ମଠତା ମଧ୍ୟ ଏଥିଲାଗି ଅଂଶତଃ ଦାୟୀ । ୧୭୩୫ ମସିହାରେ ଇଉରୋପରୁ ଚୀନ ଆସିଥିବା ଜଣେ ଜେସୁଇଟ୍ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ୍ ପାଦ୍ରୀ ଲେଖିଛନ୍ତି ଯେ, ଚୀନ୍‌ରେ ଥିବା ସବୁ ସମତଳ ଭୂମିରେ ଚାଷ କରାଯାଏ, ସେହି ଦେଶରେ ହିଡ଼, ନାଳ ବା ଅଦରକାରୀ ଗଛପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଇଞ୍ଚେ ଜାଗା ଛାଡ଼ି ଦିଆଯାଏ ନାହିଁ । ଅନାବାଦୀ ହୋଇ ଯେପରି ଏତେ ଟିକିଏ ମଧ୍ୟ ଜାଗା ନରହେ, ସେହି ବିଷୟରେ ଚାଷୀମାନେ ସର୍ବଦା ସତର୍କ ରହିଥାଆନ୍ତି । ଧାନ, ଗହମ, ଚଣା, ବାଜରା, ଆଳୁ, କନ୍ଦମୂଳ ଓ ସୋୟାବିନ୍ ହେଉଛି ସେଦେଶର ସର୍ବପ୍ରଧାନ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ । ନୂତନ ଚୀନ୍‌ରେ ଯେଉଁ କଥାଟିକୁ ଜାତୀୟ କୃଷିବିକାଶର ସର୍ବମୂଳ ସୂତ୍ରରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି, ତାହା ହେଉଛି, ' କୃଷି ହେଉଛି ଜାତୀୟ ଅର୍ଥବିକାଶର ଅସଲ ମୂଳଦୁଆ. ଏବଂ ଖାଦ୍ୟ ଶସ୍ୟର ଆବାଦ କରିବା ହେଉଛି ଯାବତୀୟ କୃଷିର ଅସଲ ମୂଳଦୁଆ ।'' ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ କୃଷିର ଯାବତୀୟ ସାଧନକୁ ସେଠାରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଯତ୍ନ ସହକାରେ ଆବିଷ୍କୃତ କରାଯାଏ ଓ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଯାଏ । ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏତେଟିକିଏ ମଧ୍ୟ ବରବାଦ ହେବାକୁ ଦେବା ସତେଯେପରି ସେହି ଦେଶର ଏକାନ୍ତ ବିରୋଧୀ । ଅର୍ଥାତ୍, ଇଞ୍ଚ ଇଞ୍ଚ କରି ଯେତେ ଜାଗାକୁ କୃଷିଲାଗି ଆବାଦ କରାଯାଇ ପାରିବ, ତାହାକୁ ଅବଶ୍ୟ ଆବାଦ କରିବାକୁ ହେବ; ଜଳସେଚନ କାମରେ ଲାଗି ପାରୁଥିବା ଏତେ ଟିକିଏ ପାଣିକୁ ମଧ୍ୟ କଦାପି ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଯିବାକୁ ଦିଆ ଯିବନାହିଁ

କୃଷିରେ କୌଣସି ନା କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରି ପାରୁଥିବା କୋଣସି ହାତକୁ ବେକାର ରଖାଯିବନାହିଁ । ଯାହାକରୁ ଖତ ହୋଇ କ୍ଷେତରେ ପଡ଼ି ପାରିବ ଓ ମାଟିର ଉତ୍ପାଦିକା—ଶକ୍ତି ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ସହାୟକ ହେବ, ତାହାକୁ ଅବଶ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅଣି ଲଗାଯିବ । ଏବଂ କୃଷିରୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଉପକୃତ ହେବାଲାଗି ଯେଉଁସବୁ ଆବଶ୍ୟକ ଉଦ୍ୟୋଗ ଖୋଲିବା ଉଚିତ, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଖୋଲିବାରେ ଆଦୌ କୌଣସି କାର୍ପଣ୍ୟ କରାଯିବନାହିଁ । ତେଣୁ, କେଉଁଠାରେ ସୁତାଏ ଜମି ଆଖିରେ ପଡ଼ିଲେ ଚୀନ୍‌ରେ ତାହାକୁ ଆବାଦ କରାଯାଏ । ପାହାଡ଼କୁ କାଟି ସମତୁଲ କରି, ଜମିର ଢ଼ିପ ଓ ଗାଲୁ ଅନୁସାରେ ପିଣ୍ଡି ବାନ୍ଧି ନୂଆ ନୂଆ ଅଞ୍ଚଳକୁ କ୍ଷେତରେ ପରିଣତ କରି ନିଆଯାଏ । ଏବଂ, ଯେଉଁ ଜାଗାଗୁଡ଼ିକୁ କୃଷିଲାଗି ବ୍ୟବହାର କରିବା କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ସମ୍ଭବ ହୁଏନାହିଁ, ତାହାର ବନୀକରଣ କରାଯାଏ । ଏବଂ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର ହାତକୁ କୃଷି-ଉତ୍ପାଦନର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଇବାକୁ ହେବ,—ଏହିପରି ଏକ ନୀତିକୁ ମୂଳ କରି ଧରି କୃଷିର ଯୋଜନା କରାଯାଏ ।

ଗୋଟିଏ ଲୋକବହୁଳ ଦେଶ ଯେ ଅବଶ୍ୟ ମୃତ୍ୟୁବହୁଳ ହୋଇଥିବ, ସେଥିରେ ଆଦୌ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ସମସ୍ତଙ୍କ ସକାଶେ ପୋତିବାର ସାଢ଼େ ତିନିହାତ ଜମି ଛାଡ଼ିବାକୁ ପଡ଼ିଲେ ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଯେ ବହୁତ ଜମିକୁ ବାଧ ହୋଇ ହାତଛଡ଼ା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ବର୍ତ୍ତମାନ ଚୀନଦେଶରେ ସଂପୃକ୍ତ ସମସ୍ତେ ଏହି ବିଷୟରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସଚେତନ । ଯେଉଁଠାରେ ରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ଜନଗଣ ଉଭୟେ ସମାନ ଭାବରେ ସଚେତନ ଥାଆନ୍ତି, ସେଠାରେ କୌଣସି ଜଷ୍ଟ୍ରି ଅସମ୍ପାଦିତ ହୋଇ କଦାପି ପଡ଼ି ରହେନାହିଁ । ଚୀନ୍ ଦେଶରେ ବର୍ଷକୁ ଷାଠିଏ ଲକ୍ଷ ମଣିଷ ମରନ୍ତି; ମାତ୍ର, ସେହି ଦେଶରେ ଜୀବନ ଧରି ରହିଥିବା ଶହେକୋଟି ମଣିଷଙ୍କ ଲାଗି ଖାଦ୍ୟ ଅଚ୍ଛାଦନ ଏବଂ ବାସଗୃହ ଯୋଗାଇବାକୁ ସେଠାରେ ସର୍ବପ୍ରଥମ ଆବଶ୍ୟକତା ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ । ତେଣୁ, ମରୁଥିବା ମଣିଷଙ୍କ ଲାଗି ଜାଗା ନଷ୍ଟ କରି ସମାଧି ବନାଇବାକୁ ଏବେ ସେଠାରେ ଏକ ବିଳାସୀ ଅନାବଶ୍ୟକତା ବୋଲି ବିଚାର କରାଯାଇଛି । ଯେଉଁଠାରେ ସମାଧିସବୁ ରହିଥିଲା, ସେଠାରେ କପା, ତେଲିବୀଜ, ଆଖୁ, ଧୂଆଁପତ୍ର, ଜୁଟ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଫଳଗଛର ଚାଷ କରାଯାଉଛି । ସହରରେ ଅବସ୍ଥିତ ସମାଧିସ୍ଥାନ ଗୁଡ଼ିକୁ ଅନ୍ତର କରି କାରଖାନା ଓ ବହୁତଳବିଶିଷ୍ଟ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ବାସଗୃହ ଗୁଡ଼ିକର ନିର୍ମାଣ କରାଯାଉଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରାୟ ଏକ ନିୟମ ଭାବେ ହିଁ ଶବଦାହଗୃହରେ ଶବମାନଙ୍କର ଦାହକାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପନ୍ନ ହେଉଛି । ଏପରିକି ସେହି ଦେଶରେ ବାସ କରୁଥିବା ତିରିଶି ଲକ୍ଷ କାଥୋଲିକ୍ ମଧ୍ୟ ଏହି ନୂତନ ବିଧିଟିକୁ ସମର୍ଥନ କରୁଛନ୍ତି । ଦେଶରେ ଯେଉଁ ଦୁଇକୋଟି ମୁସଲମାନ ଅଛନ୍ତି, କେବଳ ସେହିମାନଙ୍କୁ ହିଁ, ସେମାନେ ସ୍ୱତଃ ରାଜି ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୂର୍ବପରି ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ କବର ଦେବାଲାଗି ଛାଡ଼ି ଦିଆଯାଇଛି ।

ଚୀନ୍ ଦେଶର କୃଷୀ ଜମିରେ ଫସଲ କରୁ କରୁ ହୁଡ଼ ଉପରକୁ ମଧ୍ୟ ମାଡ଼ିଯାଏ । ରାସ୍ତାଗୁଡ଼ିକର ଦୁଇପାଖରେ ସାଧାରଣତଃ ଢାଲୁ ହୋଇ ଯେଉଁ ହେଡ଼ ବା ଦୁଇହାତ ଓସାର ଜାଗା ଥାଏ, ସେଇଟିରେ ମଧ୍ୟ କେତେ ପ୍ରକାର ପରିବା ଓ ଫଳ-ମୂଳର ଗଛ ଲଗେ । ରାସ୍ତା କଡରେ ଜମିଗୁଡ଼ିକର ଦାଢ଼ିକୁ ରହିଥିବା ସାନ ଗଛ ଓ ଗୁଳ୍ମଗୁଡିକ ଉପରେ ପ୍ରାୟ ସବୁଠାରେ କଖାରୁ, ତରଟା ଓ ଶିମ୍ବ ମାଡ଼ିଥିବାର ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଚିନାବାଦାମ, କନ୍ଦମୂଳ, ସୋୟାବିନ୍, ଦରଗୁଡ଼, ମୁଗ ବୁଟ, ସୂର୍ଯ୍ୟମୁଖୀ ଓ ଜୁଆର କୁନି କୁନି କିଆରିରେ ରାସ୍ତାର ଦୁଇକଡ଼ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ରହିଥାଏ । କୋଉଠି ଅଳ୍ପ ପାଣି ଜମି ଗଡ଼ିଆଟିଏ ପରି ହୋଇଥିଲେ ସେଠାରେ ପଦ୍ମଫୁଲର ଚାଷ ହୋଇଥାଏ । ପଦ୍ମବୀଜ ଚୀନାମାନଙ୍କର ଏକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରିୟ ଖାଦ୍ୟ । କମ୍ୟୁନର ପ୍ରତ୍ୟେକ କୃଷୀ ପାଖରେ ନିଜର ବାଡିବଗିଚାଟିଏ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଆନଗଣ ରହିଥାଏ, ସେଥିରେ ସିଏ ଋତୁ ଅନୁସାରେ ବନ୍ଧାକୋବି, ମୂଳା, ଗାଜର, ବାଇଗଣ, ପାଚିଲଘଣ୍ଟା ଏବଂ କନ୍ଦମୂଳ ପ୍ରଭୃତିର ଚାଷ କରିଥାଏ । ଏସବୁ ନିମ୍ନଜମିରେ ହୁଏ । ତା'ଠାରୁ ଟିକିଏ ଉଚ୍ଚକୁ କୃଷୀ ନିଜର ବ୍ୟବହାର ସକାଶେ କିଛି ଧୂଆଁପଟ କରେ—ତା'ର ଦାଢ଼ିକୁ କଦଳୀ ଲଗିଥାଏ, କେତୋଟି ଡାଳିମ୍ବଗଛ ମଧ୍ୟ ଲଗିଥାଏ । ତା' ସେପାଖକୁ ଗୋଟିଏ ସୂର୍ଯ୍ୟମୁଖୀ ଲଗିଥାଏ । ଚୀନ୍ ଦେଶର ଲୋକେ ସୂର୍ଯ୍ୟମୁଖୀ ମଞ୍ଜିକୁ ବାଲିରେ ସିଝାଇ ଖାଆନ୍ତି ଓ ସେହି ଗଛର କାଣ୍ଡ ଓ ଡାଳଗୁଡ଼ିକୁ କାଠଚଅର ଓ ଜାଳ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । ସବାଶେଷ ଧାଡ଼ିରେ ସେଉ, ପିଚ୍, ଲିଚୁ ଓ ରୁତୁଗଛ ପ୍ରଭୃତି ଲଗିଥାଏ । ଲିଚୁ ଫଳ ଚୀନ୍‌ରୁ ଭାରତକୁ ଆସିଛି ବୋଲି ପଣ୍ଡିତମାନେ ମତ ଦେଇଥାନ୍ତି । ପ୍ରାୟ ସବୁ ଘରର ଛାତ ଉପରେ କଖାରୁ, ପାଣିକଖାରୁ ଓ ଲାଉ ମାଡ଼ିଥାଏ ।

ରେଳରେ ଗଲାବେଳେ ଆମେ ରେଲ୍ ଲାଇନ୍ କଡ଼େ କଡ଼େ ମଧ୍ୟ ଅଳ୍ପ ସମୟରେ ଆବାଦ ହୋଇ ପାରୁଥିବା କେତେ ପନିପରିବା ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ହୋଇ ଲଗିଥିବାର ଦେଖିବାକୁ ପାଇଥିଲୁ । ଏପରିକି, ଦୁଇଟି ଲାଇନ୍ ମଝିରେ ଯେଉଁ ଢାଲୁ ଜାଗା କେଇ ଖଣ୍ଡ ଥାଏ, ସେଥିରେ ମଧ୍ୟ ଫସଲ ଲଗିଥାଏ । ବିଶେଷତଃ ସହର ଓ ଗାଆଁ ଗୁଡ଼ିକର ପାଖରେ ଏପରି ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ମୁଁ ବେଳେବେଳେ ଭାବୁଥାଏ, ଆମ ଦେଶରେ ଯଦି ଏହିପରି ହୁଡ଼, ହୁଡ଼ା, ବନ୍ଧ ଓ ଡ଼ିହମାନଙ୍କ ଉପରେ ଚାଷ ହେଉଥାନ୍ତା, ତେବେ ଲୋକମାନେ ଆଉ ହଟିବାକୁ ଯାଆନ୍ତେ କେଉଁଠାକୁ ? ଆଉ ଗୋଟାଏ କଥା ମଧ୍ୟ ମୋତେ ବେଶ୍ ଭଟକଟ କରୁଥିଲା । ରାସ୍ତା କଡ଼ର ଏହି ଜାଗାଗୁଡ଼ିକ ତ କାହାର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜାଗା ନୁହେଁ, ସେସବୁ ହେଉଛି ସର୍ବସାଧାରଣ ବା ସରକାରୀ ଜାଗା । ଏସବୁ ଜାଗାରେ ଆବାଦ ହେଉଥିବା ଫସଲ ତେବେ କାହା ଘରକୁ ଯାଉଥିବ ? ପୁଣି ଫସଲ ଅମଳ ହୋଇ ପ୍ରକୃତରେ କାହା ଘରକୁ ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ତାହା ହୁଏତ ଆଉ କାହାର ଲୋଭଆଖି ପଡ଼ି ଉଜୁଡ଼ି ମଧ୍ୟ ଯାଉଥିବ ।

ଶେଷକୁ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱରେ ପଡ଼ି ମୁଁ ଆମ ସହିତ ଯାତ୍ରା କରୁଥିବା ଦୋଭାଷୀ ଭଉଣୀ ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ଯାଇ ପଚାରିଲି । ସେମାନେ ଖୁବ୍ ସହଜ ଭାବରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ, "ଯିଏ ଯେଉଁଠି ଖାଲି ଜାଗା ଅଛି ଦେଖେ, ଯିଏ ସେଠାରେ କିଛି ଆଣିବୁଣିଦିଏ ବା ରୋପିଦିଏ । ଏବଂ, ଗଛ ବଢ଼ି ଫସଲ ତିଆରି ହୋଇ ତା' ଘରକୁ ଯିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହି ଜାଗାଟି ତାହାର ସମ୍ପଦ ହୋଇରହିଥାଏ । କେହି ସେଠାକୁ ଅନଧିକାର ପ୍ରବେଶ କରିବାଲାଗି କେବେହେଲେ ଆସନ୍ତି ନାହିଁ । ମୂଳ କଥା ହେଉଛି, କମ୍ୟୁନ୍‌ର ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କୃଷି ଦାୟିତ୍ୱ ତୁଲାଇବା ପରେ ଓ ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବଗିଚା ଅବାଦ ଗୁଡ଼ିକର ଖବର ବୁଝିସାରିବା ପରେ ଚାଷୀକୁ ତଥାପି ଯେଉଁ ଖାଲି ସମୟ ମିଳେ, ସେହି ସମୟଟିକୁ ଲଗାଇ ସେ ଏତକ ଅଧିକ ଆବାଦ କରିବାଲାଗି ମନ କରିଥାଏ । ସରକାରୀ ଜାଗା ହେଲେ ମଧ୍ୟ, ଖାଲି ଜାଗା ଉପରେ ନିଜର ମିହନ୍ତ ଖଟାଇ କେହି ଯଦି କିଛି ସାଗ ବା ମୁଗ ପାଇଲା, ଦେଶର ସରକାର ସେଥିରେ କାହିଁକି ଆପତ୍ତି କରିବାକୁ ଯିବ ? ବରଂ, ଯିଏ ଦେଶର ଅନ୍ନଭଣ୍ଡାରରେ ଆଉ କିଛି ଅନ୍ନ ଆଣି ଯୋଗ କରି ପାରିଲା ବୋଲି ଦେଶ ତାର ମେହେନତ ପାଖରେ କୃତଜ୍ଞ ରହିବ ।

ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରାୟ ସବୁ ଦେଶରେ ଘର ପାଖରେ ଚେନାଏ ଗଡ଼ିଆ ରହିଥାଏ । ଚୀନ୍ ଦେଶର ଚାଷୀ ସେହି ଗଡ଼ିଆ ଗୁଡ଼ିକର ପୂର୍ଣ୍ଣ ସଦୁପଯୋଗ କରେ । ପାଣିରେ ସିଙ୍ଗଡ଼ା ଫଳେ, ସିଙ୍ଗଡ଼ା ଖାଦ୍ୟରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଗଡ଼ିଆଯାକ ଯେଉଁ ବଡ ପତରର ଦଳ ଥାଏ, ତାହାକୁ ଘୁଷୁରି ଖାଆନ୍ତି ଓ ସାନଜାତର ଦଳରୁ ଖତ ତିଆରି ହୁଏ । ନାଳ ଓ କେନାଲ ମାନଙ୍କରୁ ବାହାର କରାଯାଉଥିବା କାଦୁଅ ଓ ମାଟି ଜମିରେ ଯାଇ ପଡ଼େ । ପାଣିରେ ବତକ ରହନ୍ତି, ମାଛ ବି ଛଡ଼ା ହୁଅନ୍ତି । ଏତେ ଟିକିଏ ଗଡ଼ିଆ ଭିତରୁ ସେଠି କୃଷିମାନେ ମହଣ ମହଣ ମାଛ ଧରନ୍ତି । ମାଛଙ୍କର ବଂଶବୃଦ୍ଧି ସକାଶେ ଘୁଷୁରି ଗୁହଳୁ ପାଣିରେ ଗୋଳ ପୋଟାଶ ପାଣିରେ ମିଶାଇ ଦିଆଯାଏ । ଚୀନ୍‌ଦେଶର ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ କୃଷି ଘରେ କୁକୁଡ଼ା ଥାଆନ୍ତି, ଠେକୁଆ ଥାଆନ୍ତି ଏବଂ ମହୁମାଛି ରହୁଥିବା ବାକ୍ସ ମଧ୍ୟ ରଖାହୋଇଥାଏ । ଏଗୁଡ଼ିକରୁ ଯାହା ଅମଦାନୀ ହୁଏ, ତାହା ସାଧାରଣତଃ ବାହାରକୁ ବିକା ହେବାକୁ ଯାଏ-ନାହିଁ । ସେ ସବୁ ଘରଖର୍ଚ୍ଚରେ ଲାଗେ । କ୍ଷେତମାନଙ୍କରେ ବର୍ଷକୁ ସବୁଠାରେ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ତିନୋଟି ଫସଲ ଉଠେ । ଠାଏ ଠାଏ ବର୍ଷକେ ଚାରିଟି ଫସଲ ଉଠାଇବାର ପ୍ରୟୋଗ ମଧ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଗଲାଣି, କେତେ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଫଳତା ମଧ୍ୟ ମିଳିଲାଣି ।

ଚୀନା କୃଷୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବହୁ ଶତାବ୍ଦୀ ଧରି ଏକ ପାରମ୍ପରିକ ଧାରଣା ରହି ଆସିଥିଲା ଯେ ଜମିରେ ଅତିରିକ୍ତ ପରିମାଣରେ ଅଧିକ ସାର ଦେଲେ ତହିଁର ମୃତ୍ତିକାର ଗୁଣାତ୍ମକତା ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ । ଏବେ ନୂତନ ଚୀନରେ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଓ ବୈଜ୍ଞାନିକ ପ୍ରଣାଳୀରେ କୃଷିବ୍ୟବସ୍ଥାର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେହି ଦେଶର ନେତୃତ୍ୱ ପ୍ରଚଳିତ ଉକ୍ତ ଧାରଣାଟିକୁ ଏକ ସତ୍ୟ ଧାରଣା ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଜମିମାନଙ୍କରେ

ଯେଉଁ ଉର୍ବରକର ପ୍ରୟୋଗ ହେଉଛି, ସେଥିରେ ଶତକରେ ପଚାଶ ଭାଗ ଜୈବ ସାର ରହିଛି ଓ ବାକି ଭାଗ ଅଜୈବ ରାସାୟନିକ ସାର ରହିଛି । ଜୈବ ସାର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଧାନତଃ ଘୁଷୁରି-ମଳ, ଗ୍ରାମସ୍ଥ ମନୁଷ୍ୟ-ମଳ, ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜୈବ ଉପାଦାନମାନ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ମନୁଷ୍ୟର ମଳଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଘୁଷୁରି, ମେଣ୍ଢା, ଗୋରୁ ମଇଁଷି, କୁକୁଡ଼ା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗୃହପାଳିତ ଜୀବମାନଙ୍କର ମଳକୁ ଜୈବ ଉର୍ବରକ ତିଆରି କରିବାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗା ଯାଇଥାଏ । ଫସଲ ଅମଳ ପରେ ବିଲରେ ପଡ଼ିଥିବା ଅଳିଆ, ଧାନ, ଗହମ, ମକ୍‌କା ଓ ଚଣା ପ୍ରଭୃତି ଶସ୍ୟର ଶୁଖିଲା ପତର ଓ କୁଟା, ସାଉଁଟି ଏକାଠି କରି ଯାଇଥିବା ଝଡ଼ା ପତ୍ର, ତୃଣ ଏବଂ ତେଲ ପିଡ଼ିଆ—ଏହି ସବୁକୁ ମଳ ସହିତ ଏକାଠି ଖାତ ଭିତରେ ନେଇ ପକାଯାଏ । କାଠ, କୋଇଲା, କଣି ଓ କଙ୍କଡ଼ର ପାଉଁଶକୁ ମଧ୍ୟ ନଷ୍ଟ ହେବାକୁ ଦିଆ ଯାଏ ନାହିଁ, ଏଣେତେଣେ ଅରମା ହୋଇ ବଢ଼ିଥିବା ଅନାବନା ଗଛ ଓ ଗୁଳ୍ମକୁ ମଧ୍ୟ ଓପାଡ଼ି ଖତ ଗାତରେ ପକାଯାଏ । ସିଙ୍ଗଡ଼ା-ଲଟା ଓ ଗାଜିଆର ଦଳ ମଧ୍ୟ ଏଥିରୁ ବାଦ୍ ଯାଏନାହିଁ । ନିଜ ଘରର ମଳକୁ ନେଇ ଘରର ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରତ୍ୟହ ମଳ ବୋହି ନେଉଥିବା ଗାଡ଼ି ଭିତରେ ନିଜେ ଢାଳିଦେଇ ଆସେ ବା ନିକଟରେ ଥିବା କୌଣସି ମଳଭଣ୍ଡାରର ଢାଙ୍କୁଣି ଖୋଲି ତାହାର ଭିତରେ ନେଇ ପକାଇଦିଏ । ତା ପରେ ସେହି ମଳ କମ୍ୟୁନ୍‌ର ଜମିକୁ ଯିବଯାଏ । ଏହି କାମଟିକୁ କରିବା ଲାଗି ମେହେନ୍ତର ବୋଲି କୌଣସି ବିଶେଷ ବର୍ଗକୁ ନିଯୁକ୍ତ କରାଯାଇ ନ ଥାଏ । ସିଏ ଯାହାର ନିଜ ମଳ ନିଜେ ପରିଷ୍କାର କରନ୍ତି,—ଅର୍ଥାତ୍ ବାସିମଳକୁ ନେଇ ମଳଭଣ୍ଡାର ବା ମଳଗାଡ଼ୀ ଭିତରେ ଢାଳି ଦେଇ ଆସନ୍ତି । ଚୀନରେ ମଳତ୍ୟାଗ ପରେ ଶୌଚ ଲାଗି ଜଳର ପ୍ରୟୋଜନ ହୁଏନାହିଁ । ସିଏ ଯେଉଁଠି କାମ କରୁଥାଏ, ସେଥିଲାଗି ତାହାକୁ ସେଇଠାରୁ ହିଁ କମ ମୂଲ୍ୟରେ ଟଏଲେଟ୍ କାଗଜ ମିଳେ । ଗ୍ରାମ ଓ ସହରରେ ଥିବା ସାଧାରଣ ପାଇଖାନା ଗୁଡ଼ିକର ମଳକୁ ମଧ୍ୟ ଜମିକୁ ନେଇ ଦିଆଯାଏ । ଉର୍ବରକ ବିଷୟରେ ସେହି ଦେଶର କୃଷୀ ଏତେ ଅଧିକ ସଚେତନ ଯେ, ନିଜର ଖଚରଟଣା ଗାଡ଼ୀକୁ ନେଇ ସିଏ ରାସ୍ତାରେ ଯାଉଥିବା ସମୟରେ ଯଦି ଖଚର ମଳତ୍ୟାଗ କଲା, ତେବେ ସେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଗାଡ଼ୀକୁ ଅଟକାଇ ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇଆସେ ଓ ମଳତକ ଉଠାଇ ଗାଡ଼ୀର ପଛପଟେ ବନ୍ଧା ହୋଇ ଲଟକିଥିବା ଗୋଟିଏ ଅଖା ଭିତରକୁ ପକାଇଦିଏ । ଏହାଦ୍ୱାରା ରାସ୍ତା ପରିଷ୍କାର ହୋଇ-ଯାଏ, ଏଣେ ଜମିଲାଗି କିଛି ସାରସଞ୍ଚୟ ମଧ୍ୟ ହୋଇଯାଏ । ଏକଥା ଏବେ ଚୀନ୍ ଦେଶରେ ପ୍ରାୟ ଏକ ସଂସ୍କାରରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି ।

ଉନ୍ନତ କୃଷି ଲାଗି ଏକ ଉନ୍ନତ କୃଷକଶ୍ରେଣୀ ଏକାନ୍ତ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ । ଉନ୍ନତ କୃଷକ ଅର୍ଥାତ୍ ସମୁଚିତ ସ୍ତରରେ ଶିକ୍ଷାପ୍ରାପ୍ତ ସମାଜ । କୃଷି ଏବେ ଏକ ବିଜ୍ଞାନରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି । ତେଣୁ, କୃଷିର ବୈଜ୍ଞାନିକ ପଦ୍ଧତି ଗୁଡ଼ିକରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ତାଲିମ ଲାଭ

କରୁଥିବା କୃଷକଙ୍କୁ ହିଁ ଯଥାର୍ଥରେ ଶିକ୍ଷିତ କୃଷକ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ । କୃଷିର ପଦ୍ଧତି ଏବଂ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟର ବୈଜ୍ଞାନିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦେଖିଲେ ଚୀନ୍‌ଦେଶର ଅଧିକରୁ ଅଧିକ-ସଂଖ୍ୟକ କୃଷକଙ୍କୁ ବୈଜ୍ଞାନିକ କୃଷିର ପଦ୍ଧତିଗୁଡ଼ିକରେ କ୍ରମେ ସୁଶିକ୍ଷିତ କରି ଅଣାଯାଉଛି । କୃଷିର ବୈଜ୍ଞାନିକ ପଦ୍ଧତିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାର ଅର୍ଥ କଦାପି ନୁହେଁ ଯେ ପାରମ୍ପରିକ ପଦ୍ଧତିର ସବୁକିଛିକୁ ଅନୁପଯୁକ୍ତ କହି ବର୍ଜନ କରି ଆସିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ କୃଷିଗତ ଅଭିଜ୍ଞତାର ଏକ ସୁଦୀର୍ଘ ଇତିହାସ ରହିଛି । ଚୀନ୍‌ର ସଭ୍ୟତା ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଏକ କୃଷି ସଭ୍ୟତା ହୋଇ ରହିଆସିଛି । ସେହି ଇତିହାସରୁ ମଧ୍ୟ ଶିକ୍ଷଣୀୟ କଥାଗୁଡ଼ିକୁ ଅବଶ୍ୟ ଶିକ୍ଷା କରିବାକୁ ହେବ । ଯେଉଁ ନୂତନ ଆଖି ବୁଜିଦେଇ ପୁରାତନର ସବୁକିଛିକୁ ବର୍ଜନ କରିବାକୁ ମନକରେ, ସିଏ ଆପେ ଅନ୍ଧ ହୋଇଯାଏ ଓ ଅନେକ ପ୍ରମାଦର କାରଣ ହୁଏ । ପୁରାତନ ମଧ୍ୟରେ ଯାହାକିଛି ସାର ଓ ଉପାଦେୟ, ତାହାକୁ ବର୍ଜନ ନକରିବା ଏବଂ ନୂତନ ନିମନ୍ତେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗ୍ରହଣଶୀଳ ହୋଇ ରହିଥିବା, କୃଷିର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଚୀନ୍‌ରେ ତାହାକୁ ଦୁଇ ଗୋଡ଼ ପକାଇ ବାଟ ଚାଲିବା (Walking on two legs) ବୋଲି କୁହାଯାଉଛି । ହୋନାନ୍ ପ୍ରଦେଶର ନୂତନ ସମାଜ-ପରିବର୍ତ୍ତନର ପ୍ରୟୋଗକାଳରୁ ଚୀନା ଲୋକ ନେତୃତ୍ୱ ଏହି କଥାଟିର ମର୍ମକୁ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିଛି ଓ ତାହାର ପ୍ରୟୋଗ କରି ଆସିଛି । ନୂତନ ଚୀନ୍‌ରେ ଆହୁରି ଅଧିକ ବିସ୍ତାର ସହିତ ତାହାକୁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ପରିଣତ କରାଯାଉଛି । ଏହା ଫଳରେ, ଯେଉଁମାନେ କୃଷିବିଜ୍ଞାନରେ ନୂତନ ତାଲିମ ପାଉଛନ୍ତି, ସେମାନେ ପୁରାତନ ପଦ୍ଧତିର ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ମୋଟେ ନିମ୍ନ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖୁନାହାନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍, ଦୁହେଁ ଦୁହିଁଙ୍କଠାରୁ ଶିକ୍ଷା କରୁଛନ୍ତି, ଦୁଇଟି ଯାକ ଗୋଡ଼ରେ ବାଟଚଲା ହେଉଛି, ଦୂରତା କମି କମି ଯାଉଛି ।

ଚୀନ୍‌ର କୃଷି କଲେଜର ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ତିନି ବର୍ଷର । ଏଥିରେ କୃଷିତତ୍ତ୍ୱ ବିଷୟରେ ସମ୍ୟକ୍ ଜ୍ଞାନ ଅର୍ଜନ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଶତକଡ଼ା ପଚାଶ ଭାଗ ସମୟ ଦିଆଯାଏ, ବ୍ୟାବହାରିକ କୃଷିକ୍ଷେତ୍ର ଜ୍ଞାନ ଓ ଅଭିଜ୍ଞତା ଲାଗି ତିରିଶି ଭାଗ ସମୟ ରହିଥାଏ ଏବଂ ଅବଶିଷ୍ଟ ସମୟ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଉଚିତ ରାଜନୈତିକ ଚେତନାର ଜାଗରଣ ଘଟାଇବା ଲାଗି ନିୟୋଜିତ ହୁଏ । ଅନେକ ସମୟରେ ଯୋଗ୍ୟତା ଅଭିଜ୍ଞତା ଯୁକ୍ତ ପ୍ରବୀଣ କୃଷୀମାନଙ୍କୁ କୃଷିଶିକ୍ଷାର ଅନୁଷ୍ଠାନ ଓ କାଲେଜମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷାଦାନକାରୀ ରୂପେ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରି ଅଣାଯାଏ ; କେବଳ ଯେଉଁ ଯୁବକ ବା ଯୁବତୀମାନେ କୌଣସି କମ୍ୟୁନରେ ଅନ୍ତତଃ ଦୁଇବର୍ଷ ନିଜେ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି, ସେଇମାନଙ୍କ ଭିତରେ ସୁଦକ୍ଷ ଓ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ପୁରୋଗାମୀ ବୋଲି ସେମାନେ ଅନ୍ୟ କୃଷିମାନଙ୍କର ସ୍ୱୀକୃତି ଓ ସମର୍ଥନ ରହିଥାଏ ଏବଂ ସେଇମାନେ ତାଲିମ ପାଇସାରିବା ପରେ ପୁନର୍ବାର କମ୍ୟୁନ୍‌କୁ ଫେରି ଯାଇ କୃଷି କରିବାର ଆକାଂକ୍ଷା ରଖିଥାନ୍ତି, ସେହିମାନଙ୍କୁ ହିଁ କୃଷିରେ ଉଚ୍ଚତର ଶିକ୍ଷା ଓ

ତାଲିମ ଲାଗି ନିର୍ବାଚିତ କରାଯାଇଥାଏ । ଛାତ୍ର ଓ ଶିକ୍ଷକ ଉଭୟେ ଏକାଠି ହୋଇ କୃଷି-ଗବେଷଣା, କୃଷି-ସମ୍ପ୍ରସାରଣ ଏବଂ ଖାଦ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନର କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଜକୁ ନିୟୋଜିତ କରି ରଖିଥାନ୍ତି ; ସେମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବର୍ଷ ଅନ୍ତତଃ ଛଅ ବା ସାତମାସ ସମୟ କୌଣସି କମ୍ୟୁନ୍‌କୁ ଯାଇ କୃଷୀମାନଙ୍କ ସହିତ ଅତିବାହିତ କରିଥାନ୍ତି ।

ଅର୍ଥାତ୍, ଯେଉଁମାନେ କମ୍ୟୁନ୍‌ରେ ଥିବା ଉତ୍ପାଦନ ଟିମ୍‌ରେ ଆଗରୁ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥାନ୍ତି ଏବଂ ତାଲିମ ପରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ଟିମ୍‌କୁ ଫେରିଯିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ରଖିଥାଆନ୍ତି, ପ୍ରଧାନତଃ ସେହିମାନଙ୍କୁ କୃଷିରେ ଉଚ୍ଚତର ତାଲିମ ଲାଗି ବଛାଯାଏ । ପଶୁପାଳନର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦିଆ ଯାଉଥିବା ଯାବତୀୟ ଶିକ୍ଷା ଓ ତାଲିମରେ ମଧ୍ୟ ସେହି କଥାଟିକୁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦିଆଯାଏ । କୃଷିଶିକ୍ଷାର ଉଚ୍ଚତର ଅନୁଷ୍ଠାନ ମାନଙ୍କରେ ଏବେ ଆଉ କୌଣସି ଡିଗ୍ରୀ କିମ୍ବା ଡିପ୍ଲୋମା ଦିଆ ଯାଉନାହିଁ । ପୁରୁଣା ଚୀନ୍‌ର ସେହି ପ୍ରଥାଟିକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଉଠାଇ ଦିଆଯାଇଛି । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପାଠ୍ୟକ୍ରମଟି ସରିଯିବା ପରେ ଗୋଟିଏ ଶେଷ ପରୀକ୍ଷା ହୁଏ । ଛାତ୍ର ଓ ଅଧ୍ୟାପକ ଉଭୟେ ମିଶି ସେହି ପରୀକ୍ଷାଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରଶ୍ନ ପତ୍ରକୁ ତିଆରି କରନ୍ତି । ଏହିସବୁ ପରୀକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଗଲେ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ ତରଫରୁ ସେଇ ଛାତ୍ରକୁ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରାଯାଏ । ତାପରେ ସିଏ ଯେଉଁ କମ୍ୟୁନ୍‌ରୁ ଆସିଥିଲା, ପୁନର୍ବାର ସେହି କମ୍ୟୁନ୍‌କୁ ଫେରିଯାଏ । ଶିକ୍ଷା ତଥା ତାଲିମ ସମୟରେ, ଛାତ୍ର ଯେଉଁ କମ୍ୟୁନ୍‌କୁ ଫେରିଯିବ, ସେହି କମ୍ୟୁନ୍ ହିଁ ତାହାର ସମସ୍ତ ବ୍ୟୟ ବହନ କରେ । ଓ୍ୱାର୍କ୍ ପଏଣ୍ଟର ହିସାବ ଅନୁସାରେ ସେହି ଦେୟର ପରିମାଣ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରାଯାଇଥାଏ ।

ପାରମ୍ପରିକ ସମାଜରେ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ଏକ ଅତ୍ୟନ୍ତ କଠିନ ଏବଂ ଜବର ଖଟଣୀ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ଅଧିକାଂଶ ସ୍ଥଳରେ କୃଷକ ହୁଏତ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ କାମ କରୁଥିଲା,— ବସ୍ତୁତଃ ଆଉ କାହା ପାଇଁ ଖଟୁଥିଲା । କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରର ତିନୋଟି କାର୍ଯ୍ୟ,— ରୋଇବା, ବାଛୁବା ଏବଂ ଫସଲ କାଟିବା—କୁ କଲାବେଳେ ତାକୁ ଅଣ୍ଟା ଓ ପିଠିକୁ ବଙ୍କା କରି କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା । ଫସଲ ଦାଆରେ କଟା ଯାଉଥିଲା । କେବଳ ଗୋଟିଏ ଦେଶ ଜାପାନକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ରୋଇବା ବା ବାଛୁବା କାମକୁ ମଧ୍ୟ କୃଷୀମାନେ ହାତରେ କରଥାନ୍ତି । ବଙ୍କା ହୋଇ କରା ଯାଉଥିବାର ଏହି ତିନୋଟି କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଏବେ ଚୀନ୍‌ରେ ମେସିନ୍ ସାହାଯ୍ୟରେ କରିବାର ଉଦ୍ୟମ ବାହାର କରାଯାଉଛି । ଚୀନ୍‌ଦେଶର କମ୍ୟୁନ୍ ମାନଙ୍କରେ କେଉଁଠି ହେଲେ ଅସଳ ଓ ଅଚଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବା କିମ୍ବା ମରାମତ ହୋଇ ପାରୁନଥିବା କୃଷି ଯନ୍ତ୍ରପାତି କେବେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେନାହିଁ । କେଉଁଠି ଯନ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକର ଉଚିତ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ହୋଇ ପାରେନାହିଁ, କେଉଁଠି ପୁର୍ଜାଟିଏ ଖରାପ ହେଲେ ତାହା ଜାଗାରେ ନୂଆ ପୁର୍ଜାଟାଏ ପକାଇ ଯନ୍ତ୍ରଟିକୁ କର୍ମକ୍ଷମ କରାଯାଇ ପାରେନାହିଁ ଓ

ଏହିପରି ସ୍ୱଭାବରେ ଅଚଳନ୍ତ ସ୍ୱଭାବରେ ସେଗୁଡ଼ିକ ଏଣେ ତେଣେ ପଡ଼ି ରହିଥାନ୍ତି । କେଉଁଠି ମରାମତି କରିବାକୁ ମିସ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟ ନଥାନ୍ତି । ଚୀନ୍‌ରେ କମ୍ୟୁନ୍ ସ୍ତରରେ ହିଁ ଏହିସବୁ ମରା-ମତିକୁ ପ୍ରାୟ ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ କରିଦେବାଲାଗି ଆବଶ୍ୟକ ସକଳ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ତାଲିମ ପ୍ରାପ୍ତ କାରିଗର ଅଛନ୍ତି, କର୍ମଶାଳାମାନ ରହିଛି । ତେଣୁ ସେଠାରେ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଗୁଡ଼ିକୁ ଅଦୌ ଅକମା ହୋଇ ପଡ଼ିରହିବାକୁ ଦିଏନାହିଁ । ପଡ଼ିଥିବା ମାତ୍ରକେ ମରାମତିର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଯାଏ ।

ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ଗୋପାଳନ ଉପରେ ଅତୀତରେ ପ୍ରାୟ କେବେହେଲେ କୌଣସି ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇନାହିଁ । ଏଥର ମଧ୍ୟ ଆମେ ସେହି ଦେଶରେ ଏତେଅଡ଼େ ଗଲୁ, ଗ୍ରାମା-ଞ୍ଚଳରେ ଏତେ ଦୀର୍ଘ ପଥମାନ ଅତିକ୍ରମ କଲୁ, ମାତ୍ର ଆଖିଦୃଶିଆ ହେବାପରି କେଉଁଠି ହେଲେ ଗାଈମାନେ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଲେନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗ୍ରାମରେ ଘୁଷୁରି ଉପରେ ହିଁ ଅଧିକ ମହତ୍ତ୍ୱ ଦିଆଯାଉଛି । ଗୋଟିଏ ମୁଁ ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରାୟ ଗୁରିଗୁଣ୍ଠ ଜମିକୁ ଗୋଟିଏ ଘୁଷୁରି, ଅନୁପାତଟିକୁ ପ୍ରାୟ ଏହିପରି ସ୍ୱଭାବରେ ଅଟକଳ କରାଯାଇଛି । ତାହାର ଏକ ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ହେଉଛି ଯେ, ଘରେ ଗାଈଟିଏ ରଖିଲେ ସିଏ ମଣିଷମାନଙ୍କର ଖାଇ-ବାକୁ ଭାଗ ଦାବୀ କରିବ । ଏଣୁ ପାରମ୍ପରିକ ସ୍ୱଭାବରେ ଚୀନ୍‌ରେ ଗୋ ଜାତିକୁ ମନୁଷ୍ୟର ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀରୂପେ ବିଚାର କରାଯାଇଆସିଛି । ମାତ୍ର ଘୁଷୁରି ବେଳକୁ ସେ ସବୁ କୌଣସି ସମସ୍ୟା ଉପସ୍ଥିତ ହେବାର ଅବକାଶ ନାହିଁ । ଲୋକମୁଖରେ ସେହି କାରଣରୁ ହିଁ ଘୁଷୁରିକୁ "ଦରିଦ୍ର ମନୁଷ୍ୟର ଗାଈ" ବୋଲି କୁହାଯାଇ ଆସିଛି । ସତେଅବା ପ୍ରସ୍ତୋଜନରେ ପଡ଼ି ଚୀନ୍‌ଦେଶର ଅଧିବାସୀମାନେ ଆପଣାକୁ ଗାଈର କ୍ଷୀର ଓ ସେଥିରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହେଉଥିବା ଛେନା ଓ ଲହୁଣୀ ବିଷୟରେ ଅବଗତ କରି ରଖି ଆସିଛନ୍ତି । ପାରମ୍ପରିକ ସ୍ୱଭାବରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ମାଂସ ଲାଗି ହିଁ ଚୀନ୍‌ରେ ଗାଈ, ଛେଳି ଓ ମେଣ୍ଢାର ପାଳନ କରାଯାଇ ଆସିଛି । ଜାପାନକୁ ମଧ୍ୟ ସେହି ପରମ୍ପରାଟି ସଞ୍ଚାରିତ ହୋଇ ଯାଇଥିବାରୁ ସେଠାରେ ସେହି ଅନୁଭୂତି ଦେଖିବାକୁ ମିଳଥାଏ । ସେଠାରେ କେତେକ ଗାଁରେ ଗାଈ ଓ ବଳଦଙ୍କୁ କୃଷିକାମରେ ଲଗାଯାଏ ସତ, ମାତ୍ର ଜାପାନର କୃଷୀ ଦୁଧ, ଛେନା ଓ ଲହୁଣୀ ପ୍ରଭୃତି ଦରବକୁ ଆହାରରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ଅଦୌ ଖୁବ୍ ବେଶୀ ରୁଚି ଦେଖାଏ ନାହିଁ । ସେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଓ ଉପଭୋଗ୍ୟ ଆହାର ବୋଲି ଗଣ୍ୟ କରେନାହିଁ । ନିଜ ଲାଗି ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଥିବା ଚର୍ବି ଜାତୀୟ ଖାଦ୍ୟକୁ ସିଏ ସୋୟାବିନ୍‌ରୁ ଆହରଣ କରିଥାଏ ।

ପୂର୍ବେ ଚୀନ୍‌ରେ ଅଣ୍ଡା ମଧ୍ୟ ଭଳି ନିକ୍ରିଥିଲା ଏବଂ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ଖାଦ୍ୟରେ ତାହା ଅତି କ୍ୱଚିତ୍ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିଲା । ଘରେ ବତକର ଅଣ୍ଡାକୁ ତିରିଶି ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲୁଣଗୋଳା ପାଣିରେ ବୁଡ଼ାଇ ରଖି ଅଚାର କରା ଯାଉଥିଲା ଓ କେବଳ ଧନୀ ଲୋକମାନେ ତାହାକୁ ଏକ ବିଶେଷ ସ୍ୱାଦାହାର ରୂପେ ଭୋଜନ କରୁଥିଲେ । ନୂତନ ଚୀନ୍‌ରେ କ୍ରମେ

ଏହି ସବୁ ଜଗତର ବଦଳି ବଦଳି ଯାଉଛି । ସସ୍ତା ପକ୍ଷରୁ ଆଦର୍ଶ ଗୋପାଳନକେନ୍ଦ୍ରମାନ ଖୋଲାଯାଉଛି ଓ ଲୋକମାନଙ୍କର ଭୋଜନର ଅଭ୍ୟାସମାନ ମଧ୍ୟ ବଦଳୁଛି । ଅମେରିକାରୁ ଭଲ ଜାତି ଗାଈ ଆମଦାନୀ ହୋଇ ଆସୁଛନ୍ତି । ଡେନମାର୍କରୁ ମଧ୍ୟ ଆସିଛନ୍ତି । ଭବିଷ୍ୟତରେ ରୁଷିଆ ଏବଂ ଜାପାନରୁ ମଧ୍ୟ ଆସିବେ । ଚୀନର ଲୋକେ ଏହି ଗାଈକୁ ନିଜ ଆହାରର ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିବାର ପ୍ରୟୋଜନଟିର ସେତେବେଳେ କୌଣସି ଅବକାଶ ରହିବନାହିଁ ।

ଚୀନ୍ ଦେଶର ଗ୍ରାମବାସୀ କଠିନ ପରିଶ୍ରମ କରେ, ପରିଶ୍ରମ କରିବାକୁ ସିଏ ଆଦୌ କୌଣସି କାତରତା ଦେଖାଏ ନାହିଁ । କମ୍ୟୁନ୍‌ର ମୋଟ ସମ୍ପତ୍ତିଗୁଡ଼ିକରେ ସିଏ ଯେତିକି ନିଷ୍ଠା ଓ ତତ୍ପରତା ସହିତ କାମ କରେ, ନିଜ ଘର ସ୍ୱଳପାଖରେ ଏବାବେଳେବେ ନିଜ ସାମ୍ରାଜ୍ୟରୂପେ ଗଢ଼ି ରଖିଥିବା ସାନ ବଗିଚାଟିରେ ମଧ୍ୟ ସିଏ ସେତିକି ନିଷ୍ଠା ଏବଂ ତତ୍ପରତା ସହିତ କାମ କରେ । ଗାଆଁର ସାନ ସାନ ପିଲାମାନେ ମଧ୍ୟ ନିତାନ୍ତ ଅଳ୍ପ ବୟସରୁ ସେହି ନିଷ୍ଠା ଓ ତତ୍ପରତାର ଗୁଣଗୁଡ଼ିକୁ ଶିକ୍ଷା କରିଥାଆନ୍ତି । ବଡ଼ମାନଙ୍କ ନିଷ୍ଠାପର ଦେଖନ୍ତି, ତତ୍ପର ଦେଖନ୍ତି । ତେଣୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ ସ୍ୱଭାବରେ ନିଜେ ସେହିପରି ହେବାକୁ ଶିକ୍ଷା କରନ୍ତି । ଇସ୍କୁଲ ଛୁଟି ହୋଇଗଲା ପରେ ସେମାନେ ଅନେକ ସମୟରେ ବିଲକୁ ଯାଇ ସେଠାରେ ପଡ଼ିଥିବା କୁଟା ଓ ଶୁଖିଲା ପତରଗୁଡ଼ିକୁ ଗୋଟାଇ ଆଣନ୍ତି । ସେଗୁଡ଼ିକୁ ପଶୁ ଖାଆନ୍ତି ନଚେତ୍ ତାହାକୁ ଝଡ଼ଗାତରେ ନେଇ ପକାଇ ଦିଅନ୍ତି । ସେତେ ଅଳପ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ପରିବାରର, ସମାଜର ଉପାର୍ଜନ ବୃଦ୍ଧିରେ ତାହା ଅବଶ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟ କରେ । ସେହି ଉପାର୍ଜନରେ ପ୍ରକୃତରେ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର ଭାଗ ରହିଥାଏ ବୋଲି ସେମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ତାହାକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ କରିବାଲାଗି ଯାବତୀୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି । ମକ୍‌କାକ୍ଷେତରୁ ମକ୍‌କା କାଟିନେବା ପରେ ଏଠି ସେଠି ଯେଉଁ ଶୁଖିଲା ପତର ପଡ଼ିଥାଏ, ସାନ ସାନ ପିଲାମାନେ କେତେ ଆଗ୍ରହରେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଯାଇ ଗୋଟାଇଥାନ୍ତି; ଅଥବା, ରେଳଲାଇନ କଡ଼ରେ ପଡ଼ିଥିବା କୁଦ କୁଦ କୋଇଲାଖଣ୍ଡ ଗୁଡ଼ିକୁ ସଂଗ୍ରହ କରି ଆଣନ୍ତି । ଆଉ କେତେମାନେ ରାସ୍ତା ଉପରେ ପଡ଼ିଥିବା ଗୋବରକୁ ଯାଇ ଗୋଟାଇ ଆଣନ୍ତି । ଦେଶର ରାସ୍ତା କଡ଼ରେ ଥିବା ଗଛଗୁଡ଼ିକରେ ଯାନବାହନର ଆରୋହୀମାନଙ୍କୁ ସତର୍କ କରିଦେବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ପଟିପଟି ରଙ୍ଗ ଦିଆ ଯାଇଥାଏ, ଚୀନ୍‌ରେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ମୂଲିଆ ଲଗାଇ କରାଯାଏ ନାହିଁ, ଛାତ୍ରମାନେ ହିଁ ସ୍ୱତଃ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହୋଇ ତାହା କରନ୍ତି । ବୁଢ଼ାମାନେ ମଧ୍ୟ ଏହିପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ଧାରାରୁ ଅପଟାକୁ କଦାପି ବାଦ୍ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ । ସାମୂହିକ ନାନା କାର୍ଯ୍ୟ ଓ ଉଦ୍ୟମରେ ସେମାନଙ୍କର ଯେଉଁଠି ସାହାଯ୍ୟ କରିବାର ଅବକାଶ ରହିଥାଏ, ସେମାନେ ସେଠାରେ ଯାଇ ହାଜର ହୋଇଯାନ୍ତି ।

ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୂଳ୍ୟ ଦେବୋଟି କାରଣରୁ ଚୀନ୍‌ର କୃଷକ ସ୍ୱେଚ୍ଛାପ୍ରବୃତ୍ତ ହୋଇ ଏତେ ଅଧିକ କାମ କରିପାରେ ବୋଲି କଣ୍ଟ-ଫ୍ୟାକ୍ଟ୍ରି-ସନ୍ଥାର ବିବରଣୀରେ କୁହାଯାଇଛି;

ଅଧିକ କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ ଅଧିକ ରୋଜଗାର କରି ପାରିବାର ସୁନିଶ୍ଚିତତା, ଚୀନଦେଶର ପୁରାତନ ପରମ୍ପରା ଏବଂ ରାଜନୈତିକ ସଚେତନତା । ଆମେରିକାର ପ୍ରଖ୍ୟାତ ଅର୍ଥନୀତିବିତ୍ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜାନ୍ ବେଥ ମଧ୍ୟ ଚୀନା କୃଷକର କର୍ମନିପୁଣତା ଦେଖି ବିସ୍ମୟ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ଅଧିକ ଶ୍ରମ ପଛରେ ଅଧିକ ଉପାର୍ଜନର ନିର୍ଭର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଚୀନ୍‌ର କୃଷକ କେବଳ ସେହି କାରଣରୁ ଯେ ଏତେ ନିଷ୍ଠାର ସହିତ ଆଦୌ କାମ କରେନାହିଁ, ସେ ସେକଥା ସ୍ୱୀକାର କରିଛନ୍ତି । ଚୀନାମାନଙ୍କର ଏକ ଅଦ୍‌ଭୁତ ସଂଗଠନ ଶକ୍ତି ରହିଛି ବୋଲି ସେ କହିଛନ୍ତି । ନିଜର ଦେଶ ଓ ଜାତିକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସୁଦୃଢ଼ କରି ତିଆରି କରିବାକୁ ହେବ ବୋଲି ଏକ ସଚେତନ ପ୍ରେରଣା ସେଠି କୃଷକ ଭିତରେ ରହିଛି । ସେହି ପ୍ରେରଣାକୁ ସିଏ ଦେଶ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ର ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସମଗ୍ର ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରୁ ପାଇପାରୁଛି । ନିଜେ ନିଷ୍ଠାପର ଏବଂ କର୍ମଶ୍ରଦ୍ଧ ହେଲେ ଯାଇ ଯେ ଦେଶର ସାମାଜିକ ବିପ୍ଳବକୁ ଅଗ୍ରଗତି କରିବାରେ ସିଏ ମଧ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରିବ, ସେଠି କୃଷକ ଏହି କଥାଟି ବିଷୟରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସଚେତନ ରହିଛି । ପିଲାଦିନୁ ତା'ର ଯାବତୀୟ ଶିକ୍ଷା ତାକୁ ଏହିପରି ସଚେତନ ହେବାର ସାହାଯ୍ୟ କରୁଛି । ପୃଥିବୀର ଅଧିକାଂଶ ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶର କୃଷି ବିଷୟରେ ଯେତେ ଯାହା ଉନ୍ନୟନ ତଥା ପ୍ରସାରଣର କାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଉଛି, ଉନ୍ନତ କୃଷି ବିଷୟରେ ଯେତେଯାହା ପ୍ରଶିକ୍ଷଣର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଛି ଅଧିକ ଧନବାନ ଚାଷୀମାନଙ୍କୁ ହିଁ ମୁଖ୍ୟତଃ ସେହିପରି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆଣି ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ କରାଯାଉଛି ଓ ସେହି ଅଳ୍ପ ସଂଖ୍ୟକ ମାନଙ୍କୁ ଆଖି ଆଗରେ ରଖି ଯାବତୀୟ ଯୋଜନାର ପ୍ରଣୟନ ହେଉଛି । ଏମାନଙ୍କୁ ହିଁ ସାଧାରଣତଃ ତଥାକଥିତ 'ପ୍ରୋଗ୍ରେସିଭ୍ ଫାର୍ମର୍‌ସ୍' ବୋଲି ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଉଛି । ପ୍ରସାରଣର ହାତପରୁ ବହୁସଂଖ୍ୟକ ଗରିବ ଚାଷୀଙ୍କ ପାଏ ଆଦୌ ପହଞ୍ଚ ପାରୁନାହିଁ, ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ କୃଷିବିଜ୍ଞାନ ଏବଂ କୃଷି-ପୁନର୍ଗଠନର ଯାବତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ସବାତଳ ସ୍ତରଯାଏ ନିଆଯାଇ ପାରିଛି । ସେଇଠି ନିଦ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣିଲେ ପ୍ରକୃତରେ ଅପୂର୍ବ ହୁଏ, ନେତୃତ୍ୱ ସେମାନଙ୍କ ପାଏ ଯାଇପାରିଛି, ସେମାନଙ୍କ ମନରେ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଜନ୍ମାଇ ପାରିଛି ଓ ନିଦ ଭଙ୍ଗାଇ ପାରିଛି ।

କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରରେ କୃଷି ଉତ୍ପାଦନର ଲକ୍ଷ୍ୟଟିକୁ କେନ୍ଦ୍ର ପାସୋର ଦେଇନାହାନ୍ତି ସତ, ମାତ୍ର, କୃଷକ କୁଳକୁ ଏକ ନୂତନ ମଣିଷର ସମୁଦାୟ ରୂପେ ତିଆରି କରିବାହିଁ ଯାବତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ସର୍ବମୂଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହୋଇ ରହିଛି । ନୂତନ ମଣିଷ, ଯିଏକି ସ୍ୱେଚ୍ଛାପ୍ରବୃତ୍ତ ଭାବରେ ସମୂହର ସ୍ୱାର୍ଥ ତଥା କଲ୍ୟାଣକୁ ସବା ଆଗରେ ରଖିଥାଏ, ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଲାଭ ଓ ବୃଦ୍ଧିକୁ ପଛରେ ରଖିଥାଏ । ଏହି ନୂତନ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ନେଇ କ୍ରମଶଃ ଏକ ନୂତନ ସମାଜ ଗଠିତ ହୋଇ ପାରିବ ବୋଲି ଅଭିଳାଷ ରଖାଯାଇଛି । ସେହି ସମାଜରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଭାଗ ରହିବ, ନିଜେ ଅଧିକ ଲୋଭ କରିବ ବୋଲି କେହି

ତାହାକୁ ବଞ୍ଚିତ କରି ରଖିବାକୁ ମନ କରିବ ନାହିଁ; ସେଠି ତଥା କଥିତ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ଓ ତଥାକଥିତ ସାଧାରଣଙ୍କର ଭିତରେ କୌଣସି ଭେଦ ରହିବ ନାହିଁ, ଏବଂ ଜନଗଣଙ୍କର ପ୍ରଶ୍ନ ହିଁ ପଥଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବ ।

ଚୀନ୍‌ରେ ସମାଜ-ପରିବର୍ତ୍ତନ ଏବଂ ପୁନର୍ଗଠନର ଗତ ଦେଢ଼କୋଡ଼ି ବର୍ଷକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରି ଦେଖିଲେ ଏହି କଥାଟି ସତେଅବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ ଯେ, ସେଠାରେ ଯାହାକିଛି ଘଟୁଛି, ସେଗୁଡ଼ିକର କେନ୍ଦ୍ରରେ କୃଷକ ହିଁ ରହୁଛି । ଗାଁକୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ସେଠାରେ ସମସ୍ତ ଘରଟିର ସଂସାର ଚାଲିଛି । ଫସଲ କଟାହେବା ପରେ, ପିଲାମାନେ ଇସ୍କୁଲ ଛୁଟି ହେବା ପରେ ସେଠାକୁ ଯାଇ ଝଡ଼ି ପଡ଼ିଥିବା ଶସ୍ୟଦାନା ଗୁଡ଼ିକୁ ଗୋଟାଇ ଆଣୁଛନ୍ତି, ଶୁଖିଲା ମକା ପତର ଗୋଟାଇ ଆଣି ପଶୁଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଦେଉଛନ୍ତି, ଛାତ୍ରମାନେ ସହରତଳିର ଗଛଗୁଡ଼ିକୁ ରଙ୍ଗ ଦେବାଲାଗି ବାହାରି ପଡ଼ୁଛନ୍ତି । ଫସଲ ଅମଳ ପ୍ରଭୃତି ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ଶୁରୁ ହେଉଥିବା ସମୟରେ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ଓ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ସେହି କାର୍ଯ୍ୟରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ଲାଗି ଡକାଇ ଅଣାଯାଉଛି, ସେଥିଲାଗି ସ୍କୁଲ ଛୁଟି ହୋଇଯାଉଛି, କମ୍ୟୁନର କାରଖାନା ମାନଙ୍କରେ କାମ କରୁଥିବା ଶ୍ରମିକ ମାନେ ଆସି ସେହି କାମରେ ଲାଗି ଯାଉଛନ୍ତି । କୋଡ଼ିଏବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଯାହା ହୁଏତ କଦାପି କଳ୍ପନା କରାଯାଇ ପାରୁନଥାନ୍ତା, ବର୍ତ୍ତମାନ ତାହା ଏକ ସାମାଜିକ ସ୍ୱାଭାବିକତାରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି ।

ସମାଜର ଆଧୁନିକୀକରଣ ଆରମ୍ଭ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସତେଅବା ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରୋଗର ନିଶ୍ଚିତ ଉପସର୍ଗ ରୂପେ ଦେଶର ବହୁସଂଖ୍ୟକ ମଣିଷ ଗାଁଆଁ ଛାଡ଼ି ସହରକୁ ଚାଲି ଆସନ୍ତି । ଗାଁ ଜନଶୂନ୍ୟ ହୋଇପଡ଼େ; ସହର ପ୍ରକୃତରେ ଯେତିକି ଧାରନ୍ତା, ତାଠାରୁ ଅନେକ ଅଧିକ ଲୋକ ଗୋଟିହେବାଲାଗି ବାଧ୍ୟ ହୁଏ । ପୃଥିବୀର ପ୍ରାୟ ସବୁ ଦେଶରେ ଏକଥା ହୁଏତ ଏକଦା ହୋଇଛି ଅଥବା ଏବେ ମଧ୍ୟ ହେଉଛି । ସେଥିପାଇଁ ସହରମୁହାଁ ଓ ଜନସ୍ଫୀତତା ହେଲେ ହିଁ ପ୍ରଧାନତଃ ଏପରି ହୋଇଥାଏ । ଚୀନ୍ ଦେଶରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ବିପ୍ଳବ ଘଟିବା ପରେ ପ୍ରଥମ କେତେ ବର୍ଷ ପ୍ରାୟ ସେହିପରି ଏକ ଅବସ୍ଥା ହୋଇଥିଲା । ମାତ୍ର, ଗାଁମାନେ ନୂତନ ଯୋଜନାର ପରିସର ଭିତରକୁ ଆସିବା ପରେ ଗାଁରୁ ସହରକୁ ଚାଲି ଆସିଥିବା ଅନେକ ଲୋକଙ୍କୁ ପୁନର୍ବାର ଗାଁକୁ ଫେରାଇ ଦିଆଗଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ବାସ କରୁଥିବା ଲୋକମାନେ ହିଁ ଅଧିକ ସମ୍ପନ୍ନ, ଅଧିକ ସୁଖୀ ଓ ଅଧିକ ନିରାପତ୍ତାଯୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଫଳରେ ଗାଁ ଛାଡ଼ି, ସହରକୁ ଯିବାଲାଗି ସେମାନେ ଆଉ ମନ କରିବେ କାହିଁକି ? ପାରମ୍ପରିକ କାଳରେ ଗାଁ ଓ ସହର ମଧ୍ୟରେ ନାନାବିଧ ତାରତମ୍ୟ ରହିଥିଲା । ଗାଁରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଥିଲା, ଆଧୁନିକ ଜୀବନପ୍ରଣାଳୀର ଅନେକାନେକ ସୁଖସୁବିଧା ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଉପଲବ୍ଧ ହେଉନଥିଲା । ଗାଁକୁ ଅଣାଇ

ଦେଖିଲେ ସହର ସହରଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟଶାଳୀ ବୋଲି ମନେ ହେଉଥିଲେ, ସେହିମାନେ ହିଁ ସ୍ୱର୍ଗର ସକଳ ଅନୁଗ୍ରହ ଲାଭ କରିଛନ୍ତି ବୋଲି ବୋଧ ହେଉଥିଲା । ମାତ୍ର ବର୍ତ୍ତମାନ ସେହି ସ୍ଥିତି ବଦଳିଗଲାଣି । ସରକାରଙ୍କର ନଜର ଓ ଅଭିମୁଖ୍ୟ ପ୍ରଧାନତଃ ଗ୍ରାମାଭିମୁଖୀ ହୋଇ ରହିଛି । ଅନେକ ଯନ୍ତ୍ରୋଦ୍ୟୋଗକୁ ସହରାଞ୍ଚଳରୁ ଉଠାଇ ନେଇ ଗ୍ରାମମାନଙ୍କରେ ସ୍ଥାପିତ କରାଗଲାଣି । ଫଳରେ ସହରାଞ୍ଚଳର ଲୋକସଂଖ୍ୟା ମଧ୍ୟ କ୍ରମେ କମି କମି ଯାଉଛି । ୧୯୬୮ ମସିହାରେ ପ୍ରାୟ ଦେଢ଼ରୁ ଅଢ଼େଇ କୋଟି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲୋକଙ୍କୁ ସହରରୁ ନେଇ ଗ୍ରାମରେ ଥଇଥାନ କରାଯାଇଛି । ଗ୍ରାମ ଓ ସହର ଉଭୟେ କ୍ରମଶଃ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଲକ୍ଷ୍ମୀମନ୍ତ ହୋଇ ଉଠୁଛନ୍ତି । କେହି କାହାକୁ ବାଦ କରୁନାହାଁନ୍ତି, କେହି କାହାରିକୁ ଗିଳି ଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁନାହାଁନ୍ତି ।

୩

ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ବେତନର ପାର୍ଥକ୍ୟ ଉପରେ ଆଦୌ କେହି ତର୍କ କରନ୍ତିନାହିଁ । ବେତନରେ ବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ୟକ୍ତି ମଧ୍ୟରେ ସେଠାରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହିଛି ସତ, ମାତ୍ର ସେହି ପାର୍ଥକ୍ୟ ଲୋକମାନଙ୍କ ଆଖିରେ କାହାକୁ ବଡ଼ ଓ କାହାକୁ ସାନ କରି ଯେ ଦେଖାଉଥିବ, ସେ କଥା ଚୀନ୍‌ରେ ସ୍ୱୀକାର କରାଯାଏ ନାହିଁ । ସେଠି ମାନସମ୍ମାନ ସୂଚକ ଓ ସବୁକୁ ବେତନ ଦେଇ ବିଚାର କରାଯାଏ ନାହିଁ । ଅଧିକାଂଶ ସ୍ଥଳରେ ଅର୍ଥ ସମ୍ମାନର ଲକ୍ଷଣ ନହୋଇ ଲଜ୍ଜାର ଲକ୍ଷଣ ହୋଇ ରହିଥାଏ । କେବଳ ଅର୍ଥ ଉପରେ ହିଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରହିଥିବା ମନ କାହାରିଠାରୁ ପ୍ରଶଂସା ପାଇ ପାରେନାହିଁ । ଆଧୁନିକ ସମାଜର ଦୃଷ୍ଟିରେ ଏକ ସୁସ୍ଥ ଓ ଉଦ୍ୟମମୂଳ ସମାଜରେ ମଣିଷମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ପ୍ରଧାନତଃ ସାଥୀ ଓ ସହଯୋଗୀ ଭାବେ ଦେଖନ୍ତି । ସମସ୍ତେ ସହଯୋଗୀ, କେହି କାହାର ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ ନୁହନ୍ତି,—ଆଦର୍ଶ ଗୋଟିଏ, ଏବଂ ସେହି ଆଦର୍ଶକୁ ବାସ୍ତବରେ ପରିଣତ କରିବା ଲାଗି ପ୍ରତ୍ୟେକେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାପ୍ରଣୋଦିତ ଭାବରେ ନିଜର ଅବଦାନ ଦେଉଛନ୍ତି, ତେଣୁ କେହି କାହାଠାରୁ ବଡ଼ ନୁହେଁ କି ସାନ ନୁହେଁ, ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ମୂଲ୍ୟ ରହିଛି ଏଣୁ କାହାରିକୁ ଅକିଞ୍ଚନ ବୋଲି ଆଦୌ ହେୟଣ କରା ଯାଉନାହିଁ । ଶିକ୍ଷକ ଓ ଛାତ୍ର ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ଭୂମିକା ଭିନ୍ନ, ତଥାପି ସେମାନେ ସେହି ମୂଳର ଭୂମିରେ ପରସ୍ପରର ସମାନ ସହଯୋଗୀ, ସେମାନେ ପରସ୍ପରକୁ ସମ୍ମାନ କରିବେ । ଗୋଟିଏ ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ଜଣେ ଡାକ୍ତର ଓ ଅନ୍ୟଜଣେ ସହାୟକ ସେବାକାରୀ । ସେମାନେ କେହି କାହାରିଠାରୁ ବଡ଼ ବା ସାନ ନୁହନ୍ତି, ସେମାନେ ପରସ୍ପରର ସହ-ଯୋଗୀ, ସମାନ, ଭୂମିକା ଭିନ୍ନ, ମାତ୍ର ପ୍ରତ୍ୟେକ ନିଜ ନିଜର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜଣେ ଜଣେ ପରିପୂରକ ବା ପରିପୂରିକା, କାରଖାନାରେ ଶ୍ରମିକ ଅଛନ୍ତି, ପରିଚାଳକ ଅଛନ୍ତି; ଭୂମିକା

ଭିନ୍ନ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ କେହି କାହାଠାରୁ ବଡ଼ ବା ସାନ ନୁହନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଅପରି-ହାର୍ଯ୍ୟ, ତେଣୁ ସମ୍ମାନର ଯୋଗ୍ୟ । ଠିକ୍ ସେହିପରି, ଦେଶରେ ଯେଉଁ ରାଜନୀତିକ ଦଳ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଭାର ହାତକୁ ନେଇଛି, ତାହାର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରରେ କର୍ମୀ ଓ ନେତାମାନେ ରହି-ଛନ୍ତି, ଭୂମିକାର ପରିସର ଅନୁସାରେ ସେମାନଙ୍କର ତଦନୁରୂପ ଗୁରୁତ୍ୱ ଓ ମହତ୍ତ୍ୱ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ସେମାନେ ନୀତିନିର୍ମାଣରେ ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ନେତୃତ୍ୱ ଦେଉଛନ୍ତି । ତା'ବୋଲି କୃଷକମାନେ ଯେ ହେୟ ଓ ରାଜନୀତିବାଲାଏ ଉଚ୍ଚ, ସେ କଥା ମୋଟେ ନୁହେଁ । ସେମାନେ ପରସ୍ପରର ସହଯୋଗୀ ପରସ୍ପରର ସମାନ, ସମ୍ମାନର ଯୋଗ୍ୟ ।

ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ସବୁକାଳେ ଏପରି ମୋଟେ ନଥିଲା । ପୁରାତନ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମାଜ ପରି ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ସାମନ୍ତବାଦ ଓ ସାମନ୍ତମାନଙ୍କର ମୁଣ୍ଡରୁ ବାହାରିଥିବା ଭାଗ୍ୟବାଦ ହିଁ ଯାବତୀୟ ସମ୍ବନ୍ଧ ତଥା ସମ୍ବନ୍ଧଗତ ମୂଲ୍ୟର ନିରୂପଣ କରୁଥିଲା । ବଡ଼ ବଡ଼ର ଆସ୍ଥାନରେ ଥିଲା, ସାନ ସାନ ହୋଇ ରହୁଥିଲା । ୧୯୪୯ ମସିହାରେ ବିପ୍ଳବ ପରେ ଯେଉଁ ନେତୃତ୍ୱ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହି ଦେଶରେ ରାଜନୀତିକ ଏବଂ ସାମାଜିକ ପରିବର୍ତ୍ତ-ନର ନିମିତ୍ତ ହୋଇ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ଆସିଛି, ଏଥିଲାଗି ମୂଳତଃ ସେହି ନେତୃତ୍ୱକୁ ହିଁ ଶ୍ରେୟଃ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସେହି ନେତୃତ୍ୱ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରାଜନୀତିକ ଚିନ୍ତାର ଓ ବାଦରେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ କେବଳ ରାଜନୀତି ବଳରେ ଏସବୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଯେ ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି, ସେ କଥା ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ । ଏକ ତଥାକଥିତ ରାଜନୀତିକ ନେତୃତ୍ୱଠାରେ ଏପରି ସ୍ତରର ଅନେକ ଗୁଣ ଏବଂ ସାମର୍ଥ୍ୟ ରହିଥିବା ଦରକାର, ଯାହାଦ୍ୱାରା କି ତାହା ସଫଳ ଭାବରେ, ଅପ୍ରକୁପିତ ଭାବରେ ସେକଥା ସମ୍ଭବ କରିପାରିବ । ସେହି ନେତୃତ୍ୱର ଅସଲ ନାଡ଼ ଓ ଅବଲମ୍ବନଗୁଡ଼ିକ ଜନଗଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ଦରକାର, ଏକ ସମୂହ ମଧ୍ୟରେ ନେତୃତ୍ୱ ସ୍ଥାନରେ ରହି ଏକ ଆଦର୍ଶର ସଂପୂରଣ ଲାଗି କହୁଥିବା ଦୁର୍ଦ୍ଧର୍ଷ ବ୍ୟକ୍ତିର ଆବେଦନ କେବଳ ଏକ ରାଜନୀତିକ ଆବେଦନ ଠାରୁ ଅନେକ ଅଧିକ ହୋଇଥିବା ଦରକାର । ରାଜନୀତିକ କ୍ଷମତା ଦ୍ୱାରା ଯାବତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟସାଧନ ଆପାତତଃ ସମ୍ଭବ ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ସେହି କ୍ଷମତା ଉପରେ ରହିଥିବା କୌଣସି ଏକାନ୍ତ ନିର୍ଭରଶୀଳତା ନୁହେଁ, ମଣିଷ ହିଁ ଯଥାର୍ଥ କେନ୍ଦ୍ରରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ରହିଥିବା ଦରକାର । ନୂତନ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଲାଗି ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ନୂତନ ବିଧାନ ଓ ସେଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରୟୋଗ ଅବଶ୍ୟ ଦରକାର; ମାତ୍ର ତାହା ସହିତ ଏକ ନୂତନ ଶିକ୍ଷାପ୍ରଣାଳୀର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ମଧ୍ୟ ସମାନ ଭାବରେ ଦରକାର । ନୂତନ ଚୀନ୍‌ର କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ନେତୃତ୍ୱ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସକଳ ପରିବର୍ତ୍ତନ ନିମନ୍ତେ ଶିକ୍ଷାକୁ ମଧ୍ୟ ଏକ ଉତ୍ପ୍ରେରକ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିଛି ଏବଂ ସେହି ଅନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ କରିଛି । ସମାଜ-ବାଦ ଓ ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟକୁ ଆଦର୍ଶ ବୋଲି କାଗଜରେ ଛାପି ଏକ ସାମନ୍ତବାଦୀ

ପରମ୍ପରାର ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପରିପୋଷଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଦେଶର ଶିକ୍ଷାକୁ ସେହି ପୁରୁଣା ଗ୍ରନ୍ଥଗୁଡ଼ାକ ଉପରେ ବାନ୍ଧି କରି ରଖିବାଦ୍ୱାରା ସେଥିରୁ ଯେ କେବଳ ରାକ୍ଷସ ହିଁ ବାହାରେ, ଚୀନ୍‌ର ନେତୃତ୍ୱ ସେହି ବିଷୟରେ ମୂଳରୁ ହିଁ ସଚେତନ ରହିଛି ।

ପୁରାତନ କାଳର ଚୀନ୍‌ରେ ଶିକ୍ଷା କେବଳ କେତେଜଣଙ୍କ ପାଇଁ ହିଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥିଲା । ଶିକ୍ଷା ସହିତ ସାମାଜିକ ଜୀବନ କିମ୍ବା ସାମାଜିକ ନିର୍ମାଣର କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ରହିଛି ବୋଲି ଭାବି ପାରିବାର ଯୁଗଟି ସେତେବେଳେ ହୁଏତ ପୃଥିବୀକୁ ହିଁ ଆସି ନଥିଲା । ନିଜେ ପ୍ରଚଳିତ ଜୀବିକାନିର୍ବାହ-କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଚ୍ଚ ପଦଟିଏ ପାଇବାକୁ ସେତେବେଳେ ପାଠ ପଢ଼ିବାର ପ୍ରଧାନ କାରଣ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରା ଯାଉଥିଲା । ଚୀନ୍‌ରେ ତତ୍କାଳୀନ ରାଜକୀୟ କାର୍ଯ୍ୟ ଲାଗି ସେଠି ପରୀକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହେବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା, ପ୍ରଧାନତଃ ସେଇଥି-ଲାଗି ଆକାଂକ୍ଷା ରଖି କେହିକେହି ପାଠ ପଢ଼ୁଥିଲେ । କନ୍‌ଫୁସିଅସ୍ ଲେଖି ଯାଇଥିବା ଶାସ୍ତ୍ର ଏବଂ ସୂତ୍ରମାନଙ୍କରେ ବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତି ଲାଭ କରିବାକୁ ହିଁ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷାଯୋଗ୍ୟତା ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରା ଯାଉଥିଲା । ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କେବଳ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶଂସାଯୋଗ୍ୟ କଥାକୁ ସ୍ମରଣ ରଖିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଯେ, ରାଜକୀୟ ନିଯୁକ୍ତି ଲାଗି ଦେବାକୁ ପଡ଼ୁଥିବା ପରୀକ୍ଷା ସେତେବେଳେ ଧନୀ ଓ ଦରିଦ୍ର ନିର୍ବିଶେଷରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଲାଗି ଉନ୍ମୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜାତି ବା ଧନସମ୍ପତ୍ତିର କୌଣସି ବାରଣ ନଥିଲା । ମାତ୍ର, ଏଥିରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ଯେ, ସୁବିଧାଟି ସମସ୍ତଙ୍କ ଲାଗି ଉନ୍ମୁକ୍ତ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକୃତରେ ସମସ୍ତେ କଦାପି ତାହାକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରୁନଥିଲେ ଓ ତେଣୁ ତଦ୍ୱାରା ଉପକୃତ ହୋଇ ପାରୁନଥିଲେ ।

ଏଠାରେ ଆମକୁ ଚୀନ୍‌ଭାଷାର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସ୍ୱଭାବଟି ସମ୍ବନ୍ଧରେ କିଛିଟା ପରିଚୟ ଲାଭ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସମଗ୍ର ଚୀନ୍‌ରେ ବହୁକାଳ ଧରି ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାରର ଚିତ୍ରଲିପି ଚାଲି ଆସୁଛି ଓ ତାହା ଦେଶର ଏକତା ରକ୍ଷା ପାଇଁ ଏକ କାରଣରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛି ସତ, ମାତ୍ର ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାମାନଙ୍କରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହିଛି । ଚୀନା ଭାଷାରେ କୌଣସି ଅକ୍ଷର ନାହିଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶବ୍ଦକୁ ସୂଚିତ କରିଦେବା ସକାଶେ ପ୍ରତିପାଦକ ଚିତ୍ରଟିଏ ରହିଛି । ଯଥାତ୍, ସ୍ତ୍ରୀ' ଶବ୍ଦଟିକୁ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବାକୁ ଦୁଆର ଦୁଆର ନଙ୍ଗରପଙ୍ଗର ହୋଇ ବୁଲୁଥିବା ଜଣେ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକର ଚିତ୍ରକୁ ରେଖାଦ୍ୱାରା ସୂଚିତ କରାଇ ଦିଆ ଯାଉଛି । 'ଘରେ କଳହ ଲାଗିବା' କଥାଟିକୁ ମଧ୍ୟ ତାହାର ଅନୁରୂପ ଗୋଟିଏ ଚିତ୍ରରେ ବ୍ୟକ୍ତ କରି ଦିଆ-ଯାଉଛି । ଗୋଟିଏ ଘର ଭିତରେ ତିନିଜଣ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ଗୋଠି ବସି ଫୁସୁରୁ ଫୁସୁରୁ ହେଉ-ଥିବାର ଗୋଟିଏ ଚିତ୍ରର ଜରିଆରେ 'ପରଚର୍ଚ୍ଚା' ଶବ୍ଦଟିକୁ ବ୍ୟକ୍ତ କରାଯାଉଛି, ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି, ଏହିପରି ଭାବରେ ଚୀନା ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ଚିତ୍ରାବଳୀକୁ ଅଧ୍ୟୟନ କଲେ ସେହି ଦେଶର ସାଂସ୍କୃତିକ ଭାବକଳ୍ପନାଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ଏକ ପରିଚୟ ମିଳି ଯାଇଥାଏ

ସତ, ମାତ୍ର ଏହିପରି କେତେ ଶବ୍ଦଚିହ୍ନ ଆୟତ୍ତ କଲେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଶିକ୍ଷିତ ବୋଲି କୁହାଯିବ ଓ ସେହିପରି ଶିକ୍ଷିତ ହୋଇ ପାରିବା ନିମନ୍ତେ କେତେ କଷ୍ଟ ସେ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ହେବ, ସେହି ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ଏକ ଧାରଣା ହୋଇଯାଏ । ଚୀନା ଭାଷାରେ ଶିଶୁଟିଏ କୋଳରେ ଧରିଥିବା ଜଣେ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଙ୍କୁ ସୂଚାଉଥିବା ଶବ୍ଦଚିହ୍ନ 'ସୁଖ' ଶବ୍ଦକୁ ବୁଝାଏ । ଏବେ ମଧ୍ୟ ଚୀନା ଭାଷାକୁ ସେହି କଷ୍ଟ ଓ ଅସୁବିଧାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ୁଛି । ଚୀନା ଟେଲିଫୋନ୍ ବହିରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନାଆଁଟିଏ ଖୋଜି ବାହାର କରିବାକୁ ରୀତିମତ ଏକ ଗବେଷଣା କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ସେହି ଭାଷାରେ ଟାଇପ୍ କରିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି ସତ, ମାତ୍ର ତାହାଗୋଟିଏ ମୁଦ୍ରଣଯନ୍ତ୍ରର ତୁଳନାରେ ଆଦୌ କୌଣସି ଗୁଣରେ କମ୍ ଜଟିଳ ନୁହେଁ । ହାତରେ ଲେଖିବା ଅପେକ୍ଷା ଟାଇପ୍ କରିବାରେ ଯେ କମ୍ ସମୟ ଲାଗେ, ସେ କଥା ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ । ଏକଥା ସତ ଯେ ଏକାବେଳେକେ ଏକାଧିକ କପି ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲେ ଟାଇପ୍‌ରାଇଟର୍ ଦ୍ୱାରା କିଛି ସମୟ ବଞ୍ଚିଯାଏ ।

ଶବ୍ଦଚିହ୍ନ ଗୁଡ଼ିକର କାରଣରୁ ହିଁ ଚୀନା ଲିଖନକଳା ଏବେମଧ୍ୟ ପୃଥିବୀପ୍ରସିଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଛି । ମାତ୍ର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାହା ବହୁତ ଅସୁବିଧାର କାରଣ ମଧ୍ୟ ହୋଇଛି ତେଣୁ, ତାହାକୁ ଅପେକ୍ଷାକୃତ କିଛିଟା ଅଧିକ ସହଜ କରାଇବାର ପ୍ରୟାସ ମଧ୍ୟ ସେହି ଆବହମାନ କାଳରୁ ହୋଇଆସିଛି । ପ୍ରୟାସ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଚାଲିଛି । ସେହି ପ୍ରାଚୀନ ଶତାବ୍ଦୀ ଗୁଡ଼ିକରେ ଯେତେବେଳେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଓ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷା ଚୀନଦେଶରେ ପ୍ରବେଶ କରିଥିଲା ଏବଂ ଚୀନା ଭାଷାଲୋଚନାକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିଥିଲା, ସେତେବେଳେ ମଧ୍ୟ ଭାରତୀୟ ପଣ୍ଡିତମାନେ ଏକ ବର୍ଣ୍ଣମାଳା ପଦ୍ଧତି ଉଦ୍ଭାବନ କରି ସମସ୍ୟାଟିର ସମାଧାନ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ । ଅବଶ୍ୟ ଏକଥା ସତ ଯେ ସେହି ଚେଷ୍ଟା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଶୋଧିତ ଭାବରେ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ତେଣୁ ସେଥିରୁ ଖୁବ୍‌ବେଶୀ ସ୍ଥାୟୀ ଫଳ ମିଳି ନଥିଲା । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳର ଅଧିକ ପ୍ରୟୋଗ ଓ ପରୀକ୍ଷା ଲାଗି ଅବଶ୍ୟ ତାହା ଅନେକ ସହାୟକତା ଯୋଗାଇ ଦେଇଥିଲା । ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ମାଞ୍ଚୁ ସମ୍ରାଟ କାଙ୍ଗ୍ ହି ଚୀନା ଭାଷାର ସର୍ବପ୍ରଥମ ଅଭିଧାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଇଥିଲେ । ଏଥିରେ ଚାଳିଶି ହଜାରରୁ ଅଧିକ ଶବ୍ଦଚିହ୍ନକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । ପ୍ରଥମ ଚୀନା ବିଶ୍ୱକୋଷର ପ୍ରଣୟନ ମଧ୍ୟ ସେଇ କରାଇଥିଲେ । ଶିକ୍ଷାକୁ ନୂତନ କର୍ମରେ ଅସଲ ଅବଲମ୍ବନ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରିବାର ଅଭିଳାଷ ପୂରଣ ଦିଗରେ ଚୀନା ଭାଷା ତଥାପି କେତେକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏକ ଅନ୍ତରାୟ ପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛି । ଶବ୍ଦଚିହ୍ନ ବଦଳରେ ରୋମାନ୍ ଲିପି ବ୍ୟବହାର କରିବାର କେତେକ ପ୍ରୟାସ କରାଯାଇଛି, ମାତ୍ର ତାହା ପୂର୍ଣ୍ଣସଫଳ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ସ୍ୱୟଂ ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ ମଧ୍ୟ ଏହି ଅସୁବିଧାଟିକୁ ଏକ ପ୍ରକୃତ ଅସୁବିଧା ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିଛନ୍ତି । ସେ ଏକଦା କହିଛନ୍ତି : "ଚୀନ୍ ଭାଷାର" ଶବ୍ଦଚିହ୍ନ ଗୁଡ଼ିକୁ ଆୟତ୍ତ କରିବା ଓ ଲିଖିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ କଷ୍ଟକର । ଯଦି ଆମେ ଚୀନ୍‌ରେ ଏପରି ଏକ ନୂତନ ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥାଉ,

ଯେଉଁଥିରେ କି ଦେଶର ଜନଗଣ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରିପାରିବେ ତେବେ ଆମକୁ ବର୍ତ୍ତମାନର ଏହି ଚୀନ ଭାଷାର ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ବଦଳାଇ ଦେବାକୁ ହିଁ ପଡ଼ିବ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମେ ଏହାକୁ ରୋମାନ୍ ଲିପିର ଅନୁସରଣରେ ବଦଳାଇ ଦେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛୁ ।" ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିଶ୍ଚିତ କଥା ଯେ ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ସମ୍ଭବ କରିବା ଆଦୌ ସହଜ ହେବନାହିଁ । ଚୀନା ଭାଷାର ଏକ ସୁଦୀର୍ଘ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସାହିତ୍ୟିକ ପରମ୍ପରା ରହିଛି । ତାହାକୁ ଅକ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ ରଖି ଶବ୍ଦଚିହ୍ନକୁ ବର୍ଣ୍ଣମାଳାରେ ବଦଳାଇ ଦେବା ହୁଏତ ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁରୂହ ହୋଇ ରହିବ । ପୁରୁଣା ସହିତ ଏକାବେଳେକେ ସୂତା ଛିଣ୍ଡାଇ ଦେବାକୁ ଅନେକେ ସମ୍ଭବତଃ କ୍ଷୁନ୍ନ ଅନୁଭବ କରିବେ । ଏତେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ସତ୍ତ୍ୱେ ନୂତନ ଚୀନ୍‌ରେ ଆରମ୍ଭରୁ ହିଁ ସେହି ଦେଶର ଭାଷାକୁ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଯାବତୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ସଂସ୍ଥାପନାର ମାଧ୍ୟମରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ନିଆଯାଇଛି । ସେଠି ସବୁକିଛି ଚୀନାଭାଷାରେ ହିଁ ଚାଲିଛି । ପିଲାଙ୍କ ସ୍କୁଲଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବଡ଼ମାନଙ୍କର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚୀନା-ଭାଷା ହିଁ ଅଧ୍ୟୟନ ଓ ଅଧ୍ୟାପନାର ମାଧ୍ୟମ ହୋଇ ରହିଛି । ସରକାରୀ ଦପ୍ତର ମାନଙ୍କର ବଡ଼ବଡ଼ କର୍ମଚାରୀ, କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ବଡ଼ବଡ଼ ନେତା ଓ କର୍ମକର୍ତ୍ତା ଏବଂ ବଡ଼ବଡ଼ ଡାକ୍ତରଖାନାର ବଡ଼ବଡ଼ ଡାକ୍ତରମାନେ ମଧ୍ୟ ଚୀନା ଭାଷାଟି ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଭାଷା ଜାଣିନାହାନ୍ତି । ଜ୍ଞାନ ଓ ବିଜ୍ଞାନ ଯାବତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଚୀନା ଭାଷାରେ ନିଜକୁ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତ କରିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରୁଛି ।

+ + +

୧୯୩୭ ମସିହାରେ, ଯେତେ ବେଳେ ଜାପାନ ଚୀନ୍ ଉପରେ ଆପଣାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆକ୍ରମଣକୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଇଥିଲା, ସେତେବେଳେ ଦେଶର ମୋଟ ପିଲାମାନଙ୍କର ହୁଏତ ଶତକଡ଼ା କେବଳ ପନ୍ଦର ଭାଗ ସର୍ବନିମ୍ନ ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରି ପାରୁଥିଲେ । ତା'ଠାରୁ ଆହୁରି ଅନେକ କମ୍ ସଂଖ୍ୟକ ପିଲା ଅଧିକ ଉପରକୁ ଉଠି ମିଡ଼ିଲ୍ ସ୍କୁଲ୍ ପ୍ରଭୃତିଏ ପହଞ୍ଚି ପାରୁଥିଲେ । ଜାପାନ ସହିତ ପ୍ରାୟ ଏକ ଜାତୀୟ ସମରରେ ବ୍ୟାପୃତ ହୋଇ ରହିଥିବା ସମୟରେ ଚୀନ୍‌ର ଶିକ୍ଷାବ୍ୟବସ୍ଥା ବହୁଳାଂଶ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ବିଧ୍ୱସ୍ତ ପଡ଼ିଥିଲା । ମୁକ୍ତ ସଂଗ୍ରାମର ବିଭିନ୍ନ କେନ୍ଦ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଶିକ୍ଷାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଳ୍ପବହୁତ ସେହିପରି ଏକ ଅବସ୍ଥା ବିଦ୍ୟମାନ ରହିଥିଲା । ୧୯୪୯ ମସିହା ସମୟକୁ ଚୀନ୍‌ର ଶତକଡ଼ା ନବେଭାଗ ଲୋକ ନିରକ୍ଷର ଥିଲେ । ନିରକ୍ଷର ଥିଲେ, ଭୋକୁ ଦରିଦ୍ର ଥିଲେ, ଅତ୍ୟନ୍ତ ପରିବର୍ତ୍ତନ-ଭୀରୁ ଥିଲେ ଓ ଭାଗ୍ୟବାଦୀ ଥିଲେ । ମୁକ୍ତିସମରରେ ବିଜୟଲାଭ କରି ଏବଂ କୁଓମିନ୍-ଟାଙ୍ଗ୍ ହାତରୁ ରାଜନୈତିକ କ୍ଷମତା ହାସଲ କରି ପାରିବା ପରେ ଚୀନା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଆପଣାର ନୂତନ ସ୍ୱପ୍ନ ଏବଂ ଆକାଂକ୍ଷାଗୁଡ଼ିକ ଅନୁସାରେ ଯେତେବେଳେ ଦେଶକୁ ଗଢ଼ି ତୋଳିବା ନିମନ୍ତେ ବିଧିବଦ୍ଧ ଉଦ୍ୟମ ଆରମ୍ଭ କଲା, ସେତେବେଳେ ଶିକ୍ଷାକେନ୍ଦ୍ରର

ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକ ତାହାର ସମ୍ମୁଖରେ ହୁଏତ ଘଟିଥିବା ଏକାବେଳକେ ଅକେଜୋ ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥିବା ପରି ମନେ ହେଉଥିଲା । ସମସ୍ତ ଦେଶ ଛିନ୍ନଭିନ୍ନ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା, ଲୋକଙ୍କ ଜୀବନ ଗୋଟାପୁରା ଉଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ସରକାର ସର୍ବ ପ୍ରଥମ ପଦକ୍ଷେପ ରୂପେ ପୁରୁଣା ଶିକ୍ଷକ ଯେଉଁଠି ଯିଏ ମିଳିଲେ, ସେହିମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଅନେକ ଦିନରୁ ବନ୍ଦ ହୋଇ ରହିଥିବା ସ୍କୁଲଗୁଡ଼ିକୁ ପୁନର୍ବାର ଚାଲୁ କରିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ, ବଞ୍ଚିଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଯେଉଁମାନେ ନିରକ୍ଷରତା ଦୂରୀକରଣ-କାର୍ଯ୍ୟରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରିବା ଭଳି ହୁଏତ ଦୁ'ଅକ୍ଷର ଜାଣିଥିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଶିକ୍ଷାଭିଯାନରେ ସହାୟକ ରୂପେ ଗ୍ରହଣକରିନିଆ ଯାଇଥିଲା ।

ଯହୁଁ ଯହୁଁ ଦେଶର ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଅଞ୍ଚଳ ପ୍ରତିପକ୍ଷମାନଙ୍କ ହାତରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ଆସୁଥିଲା, ପରିବେଶ ଏବଂ ପ୍ରାପ୍ତ ସାଧନଗୁଡ଼ିକ ଯେତେ ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବିପ୍ଳବୀ ସରକାର ତଥାପି ତାହାରି ଭିତରେ ହିଁ ଶିକ୍ଷାର କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଉଥିଲେ । ଆଖିଦୃଶିଆ ଭାବରେ କିଛି ସାଧନ ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି କିଛି ନା କିଛି ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା । ବାସ୍ତବ କ୍ଷେତ୍ରମାନଙ୍କରେ ହୁଏତ ଯାହାକିଛି ଏକ ଉପାୟ ବୋଲି ଆଖିକୁ ଦିଶୁଥିଲା, ତାହାର ସାହାଯ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରା ଯାଉଥିଲା । ସାଧନ ନଥିଲା, ସାମଗ୍ରୀ ନଥିଲା, ଶିକ୍ଷାର କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଚଳାଇବା ନିମନ୍ତେ ତଳୁ ଉପର ଯାଏ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ବୋଲି କୌଣସି ବିଭାଗ ନଥିଲା; ତଥାପି ଉତ୍ସାହ ଥିଲା, ଏଥର ଶିକ୍ଷାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୂଆ ମାର୍ଗରେ କିଛି କରିଯାଇ ପାରିବ ବୋଲି ଏକ ଦୃଢ଼ ପ୍ରତୀତି ରହିଥିଲା । ଇଚ୍ଛା ଥିଲା,— ତେଣୁ ଉଦ୍ୟମ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ସରକାର ଅଶିକ୍ଷା ଓ ଅସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକାର ନିହାକର ପାରମ୍ପରିକ ଅଭ୍ୟାସଗୁଡ଼ିକୁ ନୂଆ ବିଧାନଦ୍ୱାରା ସବାଥର ଲୋପ କରି ଦେଇଥିଲେ । ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ସାନ ସାନ ପାଦ ପୁରୁଷ ଓ ପୁଅମାନଙ୍କୁ ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଯିବ ବୋଲି ସେଗୁଡ଼ିକୁ ପିଲାଟି ଦିନରୁ ବାନ୍ଧି ରଖିବାର ଯେଉଁ କୁ ପ୍ରଥାଟି ହୁଏତ କୋଉ ଦଶରଥଙ୍କ ଅମଳରୁ ସମାଜରେ ଚଳି ଆସୁଥିଲା, ଚୀନ୍‌ର ମହାଜ୍ଞାନୀ ଏବଂ ମହାପୁରୁଷମାନେ ମଧ୍ୟ ହୁଏତ ଯାହାର ସମର୍ଥନ କରି ଆସିଥିଲେ, ଅଥବା, ସମର୍ଥନ ନକରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଯାହାକୁ ଉଠାଇ ଦେଇ ପାରିନଥିଲେ, ତାହା ନିଷିଦ୍ଧ ବୋଲି ଘୋଷିତ ହେଲା । ଆପଣାକୁ ଅଧମ ବୋଲି ଦେଖାଇବା ଲାଗି ମାଞ୍ଚୁ ବଂଶର ରାଜତ୍ୱ କାଳରୁ ପୁରୁଷମାନେ ମୁଣ୍ଡରେ ଚୁଟି ରଖି ଆସିଥିଲେ; ମାଞ୍ଚୁ ବଂଶର କାଳ ପୁରିଗଲା ପରେ ମଧ୍ୟ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳର ରାଜା ଓ ସାମନ୍ତମାନେ ସାଧାରଣଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଅପେ ଦର୍ପମୟ ହୋଇ ଦେଖା ଦିବେ ବୋଲି ଚୁଟି ରଖାଇବାର ପ୍ରଥାଟିକୁ ତଥାପି ଚାଲୁ ରଖିଥିଲେ । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ସରକାର ନିଜର ପ୍ରଥମ ଝୁଣ୍ଟ-ଗୁଡ଼ିକୁ ପୋରୁ ପୋରୁ ତାହାକୁ ଉଠାଇ ଦେଲେ । ଏତିକି ବଦଳିଯାଇ ପାରିବା ମଧ୍ୟ ସେତେବେଳେ ଚୀନ୍‌ର ସାଧାରଣ ମଣିଷ ପକ୍ଷରେ କମ୍ ବଡ଼ କଥା ବୋଲି ମନେହୋଇ

ନଥିବ ଓ ତା'ନିଜ ଭିତରେ କମ୍ ବଳର ପ୍ରତ୍ୟୟ ଆଣି ଦେଇନଥିବ । ଏହି ପ୍ରତ୍ୟୟଟିକୁ ଆଣି ଦେଇପାରିଲେ ଯୁଗ ଯୁଗ ପଥର ହୋଇ ରହି ଆସିଥିବା ମଣିଷ ମଧ୍ୟ ନିଦ ଭାଙ୍ଗି ଆଗକୁ ଯିବାକୁ ରାଜି ହୋଇଯିବ । ସିଏ ତୁମକୁ ତା'ର ଆଖି ମାଗିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବ ।

ନୂତନ ଶିକ୍ଷାର ଅଭିଯାନଟି ଏହି ପ୍ରକାରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ଦେଶର ଯେଉଁସବୁ ଅଞ୍ଚଳ ଶତ୍ରୁର ଅଧିକାରରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ଆସୁଥିଲା, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେହି ନୂତନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ପରିସର ଭିତରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରି ନିଆ ଯାଉଥିଲା । ପୁରାତନ ପ୍ରଣାଳୀଗୁଡ଼ିକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲେ ପ୍ରୌଢ଼ଶିକ୍ଷା ନାମରେ କୃଷୀମାନଙ୍କୁ ଗୋଟାଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନକୁ ଅଡ଼ାଇ ଆଣି ଔପଚାରିକ ଢଙ୍ଗରେ ସାକ୍ଷରତା କ୍ଲାସ୍ କରିବାର ମହାର୍ଘ ପ୍ରହସନଟିକୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଦିଆଯାଇ ଥାଆନ୍ତା । ମାତ୍ର ଚୀନ୍‌ରେ ସେପରି ହେଲା ନାହିଁ । ତାହାର ଠିକ୍ ଓଲଟା କଥାଟି ହିଁ ହେଲା । କୃଷୀମାନଙ୍କୁ ଗୋଠ କରି ବସାଇ ବଡ଼ ଅକୁଶଳ ଓ କୃତ୍ରିମ ସ୍ୱରରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଅ, ଆ ପ୍ରଭୃତି ଅକ୍ଷର ଶିଖାଇବା ପରିବର୍ତ୍ତେ କୃଷୀର ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନ ତଥା କର୍ମକ୍ଷେତ୍ର ସହିତ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ବସ୍ତୁ ଗୁଡ଼ିକର ଶବ୍ଦଚିତ୍ର ଗୁଡ଼ିକରୁ ହିଁ ଏହି ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ଆରମ୍ଭ କରାଗଲା । ଅର୍ଥାତ୍, କେତୋଟି ଉଦାହରଣ ଦେଇ କହିଲେ, ଯେଉଁ ମେଷପାଳକ ପଡ଼ିଆରେ ମେଣ୍ଢା ଚରାଉଥିଲା, ସେହି ପଡ଼ିଆକୁ ଯାଇ ତା'ର ଅଭ୍ୟାସ କରିବା ଲାଗି ମେଣ୍ଢା, କୁକୁର, ବାଡ଼ ଘାସ ପ୍ରଭୃତି ଶବ୍ଦର ଚିତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଲେଖି ଦିଆଗଲା । ସେହିପରି ଜଣେ କୃଷୀକୁ ବିଲ, ଗହମ, ମାଣ୍ଡିଆ, ଖଚର, ଲଙ୍ଗଳ ଓ ଘୋଡ଼ା ପ୍ରଭୃତି ଶବ୍ଦର ବର୍ଣ୍ଣ ଚିତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଲେଖିକରି ଦିଆଗଲା । ପ୍ରଧାନତଃ ଗାଆଁ ସ୍କୁଲର ପିଲାମାନେ ହିଁ ସାକ୍ଷରତା-କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ମୁଖ୍ୟ ନେତୃତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଖରାବେଳର ଖେଳବୁଲା ସମୟରେ ସେମାନେ ଦଳଦଳ ହୋଇ କୃଷିଜମିକୁ, ପଡ଼ିଆକୁ ବା ଘରମାନଙ୍କୁ ଦଉଡ଼ି ଯାଉଥିଲେ ଓ ପରୀକ୍ଷଣର କାର୍ଯ୍ୟଟିକୁ କରୁଥିଲେ ।

ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ ପିଲାଏ ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚ ଛଅ ଘରକୁ ଯାଇ ପାରୁଥିଲେ ଏବଂ ଘରର କବାଟ, ଶୋଇବା ଘରର ଟେବୁଲ, ସେସେଲ୍ଫରେ ରହିଥିବା ଚୁଲି, ହାଣ୍ଡି ପ୍ରଭୃତି ବସ୍ତୁ ଉପରେ ଚୀନାଭାଷାରେ ସେହିସବୁ ବସ୍ତୁର ଶବ୍ଦଚିତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ବେଶ୍ ଆଖି ପଡ଼ିଲାପରି ଆକାରରେ କାଗଜ ଉପରେ ଲେଖି ତାହାକୁ ସେହିସବୁ ବସ୍ତୁ ଉପରେ ଅଠାରେ ଲଗାଇ ଦେଇ ଆସୁଥିଲେ । ଅର୍ଥାତ୍, କବାଟର ଶବ୍ଦଚିତ୍ରଟି କବାଟ ଉପରେ ନେଇ ମାରି ଦେଉଥିଲେ ଓ ଝରକାର ଶବ୍ଦଚିତ୍ରଟି ଝରକା ଉପରେ । କୃଷୀମାନେ ଘରକୁ ଫେରି ଅତ୍ୟନ୍ତ କୌତୂହଳ ସହିତ ସେହିସବୁ କାଗଜଗୁଡ଼ିକୁ ସପରିବାର ଦେଖୁଥିଲେ ଓ ଦେଖୁଦେଖୁ ପ୍ରାୟ ଅଜାଣତରେ ହିଁ ଶବ୍ଦଚିତ୍ରଟିକୁ ଶିକ୍ଷା କରୁଥିଲେ । ପିଲାମାନେ ତହିଁ

ପରତନ ଖେଳକୁଟିରେ ପୁନର୍ବାର ସେହିପରି ଫେରକୁ ଆସୁଥିଲେ, ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅନୌପଚାରିକ ଭାବରେ ପୂର୍ବଦିନର ପାଠ ନେଉଥିଲେ ଓ ନୂଆ ଅଭି କେତୋଟି ବସ୍ତୁ ଉପରେ ଶବ୍ଦଚିତ୍ରର କାଗଜ ମାରି ନୂଆ ପାଠ ଦେଇଯାଉଥିଲେ । ଏହିପରି ଭାବରେ ଜଣେ ଜଣେ ପିଲା ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପରିବାରର ବନ୍ଧୁ ଓ ନାଗୁଆ ଶିକ୍ଷକ ହୋଇ ଯାଉଥିଲେ ଏବଂ କେତେକ ଦିନରେ ପରିବାରର ବଡ଼ମାନେ ସାକ୍ଷର ହୋଇ ଯାଉଥିଲେ । ଅସଲ କାମଗୁଡ଼ିକ ଏତେ ସହଜରେ ପ୍ରକୃତରେ କୌଣସି ସରକାରଦ୍ୱାରା ସମ୍ଭବ ହୁଏ ନାହିଁ । ଲୋକ ସହଯୋଗରେ ହିଁ ହୁଏ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଳପ ଖର୍ଚ୍ଚରେ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଧିକ କମ୍ ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ହୁଏ ।

୧୯୪୯ ମସିହା ପୂର୍ବରୁ ଚୀନ୍ ଦେଶରେ ପିଲାଙ୍କ ଲାଗି ରହିଥିବା ସ୍କୁଲଗୁଡ଼ିକର ଅବସ୍ଥା ପ୍ରାୟ ଏହିପରି ଥିଲା । ସାତବର୍ଷ ବୟସରେ ପିଲାମାନେ ସ୍କୁଲରେ ନାଆଁ ଲେଖାଇବାକୁ ଆସୁଥିଲେ ଏବଂ ତେର ବର୍ଷ ହେଲାବେଳକୁ ସ୍କୁଲ ଛାଡ଼ୁଥିଲେ । ପ୍ରକୃତରେ ଦେଶର ଯେତକ ପିଲାଙ୍କର ବୟସ ଅନୁସାରେ ସ୍କୁଲରେ ଆସି ନାମ ଲେଖାଇବା କଥା, ତାହାର ଶତକଡ଼ା ମାତ୍ର ପନ୍ଦର ଜଣ ସ୍କୁଲକୁ ଆସି ପାରୁଥିଲେ ଏବଂ ସ୍କୁଲ ଆସି ପାରୁଥିବା ଏହି ମୁଷ୍ଟିମେୟ କେତେଜଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରାୟ ଅନେକଉଠରୁ ଅଧିକ ଜଣ ଦେଶର ପୂର୍ବ ଉପକୂଳାଞ୍ଚଳରେ ଅବସ୍ଥିତ ସହରମାନଙ୍କର ସ୍କୁଲରେ ହିଁ ପାଠ ପଢ଼ୁଥିଲେ । ଦେଶର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଭାଗ ଅବହେଳିତ ଓ ଖାତାବାହାର ହୋଇ ରହିଥିଲା । ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ପିଲାମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଯେ ପାଠ ପଢ଼ିବା ଉଚିତ, ସରକାର ସମେତ ଦେଶର ଶିକ୍ଷିତ ବର୍ଗ ସେତେବେଳେ ସେ କଥା ଚିନ୍ତା ହିଁ କରୁନଥିଲେ । ଏବଂ ଦେଶର ସବୁ ପିଲାଯେ ପାଠ-ପଢ଼ିବା ଉଚିତ ଏବଂ ଏଥିଲାଗି ସେମାନଙ୍କର ଯେ ଏକ ନିର୍ବିବାଦ ଅଧିକାର ରହିଛି, ଏହି କଥାଟିକୁ ସେତେବେଳେ କେହି କଳ୍ପନା ବା କରିବାକୁ ଯିବ କାହିଁକି ?

ପୃଥିବୀର ସର୍ବପ୍ରଥମ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଦେଶ ସୋଭିଏତ ରୁଷିଆକୁ ହିଁ ଆପାତତଃ ମଡେଲ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରି ଚୀନଦେଶରେ ଶିକ୍ଷାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ବର୍ଷଗୁଡ଼ିକରେ ଯାବତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ରୁଷିଆ ମଡେଲ୍ ହୋଇ ରହିଥିଲା ଓ ରୁଷିଆରୁ ବହୁସଂଖ୍ୟକ ବିଶେଷଜ୍ଞ ଯଥାର୍ଥ ପ୍ରଣାଳୀ ଓ ପଦ୍ଧତିଗୁଡ଼ିକୁ ଶିଖାଇ ଦେବାପାଇଁ ହିଁ ଚୀନ୍ ଆସିଥିଲେ । ଏହି ବିଶେଷଜ୍ଞମାନେ ବିନା ପଇସାରେ ରୁଷିଆରୁ ଆସିଥିଲେ, ଶିକ୍ଷାର ବହୁ ସାମଗ୍ରୀ ଓ ଉପକରଣମାନ ମଧ୍ୟ ବିନା ପଇସାରେ ରୁଷିଆରୁ ଆସିଥିଲା । ୧୯୫୨ ଏବଂ ୧୯୫୬ ମସିହା ଭିତରେ ପ୍ରାୟ ୧୪୦୦ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ଏବଂ ଦୁଇହଜାର ସାହିତ୍ୟଗ୍ରନ୍ଥର ରୁଷୀୟ ଭାଷାରୁ ଚୀନାଭାଷାକୁ ଅନୁବାଦ କରାଯାଇଥିଲା । ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକଗୁଡ଼ିକ ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ସ୍କୁଲଶିକ୍ଷକମାନେ ମଧ୍ୟ ପଥପ୍ରଦର୍ଶକ ଭାବରେ ରୁଷିଆରୁ ଚୀନ୍‌କୁ ଆସିଥିଲେ । ୧୯୫୨ ଓ

୧୯୫୮ ମଧ୍ୟରେ ରୁଷିଆଦେଶର ପ୍ରାୟ ଛଅଶହରୁ ଅଧିକ ଅଧ୍ୟାପକ ଚୀନ୍‌ର ବିଭିନ୍ନ କଲେଜ ତଥା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ଅଧ୍ୟାପନା କରୁଥିଲେ । ସେମାନେ ଚୀନ୍‌ଦେଶର ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଶିକ୍ଷିତ କରାଇବାର ଦାୟିତ୍ୱ ମଧ୍ୟ ବହନ କରିଥିଲେ । ଏହିପରି ଭାବରେ ସାତଶହ ତରୁଣ ଶିକ୍ଷକ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ଲାଗି ଏବଂ ଦୁଇହଜାର ଶିକ୍ଷକ ସ୍କୁଲଗୁଡ଼ିକ ଲାଗି ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ଲାଭ କରିଥିଲେ । ୧୯୫୯ ମସିହା ସୁଦ୍ଧା ପ୍ରାୟ ୩୬,୦୦୦ ଚୀନା ଛାତ୍ର ମଧ୍ୟ ରୁଷିଆ ଯାଇଥିଲେ ଓ ସେଠାରେ ବିଭିନ୍ନ ବିଷୟରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରି ଦେଶକୁ ଫେରି ଆସିଥିଲେ ।

୧୯୬୬ ମସିହା ବେଳକୁ ପ୍ରାୟ ସାଢ଼େ ଛଅକୋଟି ପିଲା ଚୀନ୍‌ର ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କୁ ପାଠପଢ଼ି ଆସୁଥିଲେ ବୋଲି ଏକ ହିସାବରୁ ଜଣାଯାଉଛି । ୧୯୪୯-୫୦ ବେଳେ ଏହି ସଂଖ୍ୟା ମାତ୍ର ସାଢ଼େ ଦୁଇକୋଟି ଥିଲା । ସେହି ସମୟରେ ପ୍ରାୟ ଷାଠିଏ ଲକ୍ଷ ପିଲା ମିଡ଼ିଲ୍‌ସ୍କୁଲରେ ଥିଲେ (୧୯୪୯ ମସିହାରେ ମାତ୍ର ଦଶଲକ୍ଷ ପିଲା ମିଡ଼ିଲ୍‌ସ୍କୁଲରେ ପାଠ ପଢ଼ୁଥିଲେ) । ୧୯୬୬ ମସିହାରେ ଚୀନ୍‌ର ଉଚ୍ଚତର ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କରେ ମୋଟେ ସାଢ଼େ ଚାରିଲକ୍ଷ ସରିକି ଛାତ୍ର ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିଲେ । ତଥାପି, ଶିକ୍ଷାକେନ୍ଦ୍ରରେ ଭୂମୂଳ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱମାନ କ୍ରମେ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା । ସେହିସବୁ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଓ ବିଡ଼ମ୍ବନାର ସମାଧାନ ଖୋଜି ବାହାର ନକଲେ ଶିକ୍ଷାର ଏହି ଯାବତୀୟ ଉଦ୍ୟମ ଓ ଆୟୋଜନ ଅଭିଳଷିତ ଲକ୍ଷ୍ୟଟି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ହୁଏତ ଆଦୌ ଫଳଦାୟକ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ବୋଲି ନେତୃତ୍ୱର ମନରେ ଶଙ୍କା ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥିଲା । ଶିକ୍ଷାର ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଫଳରେ ସମାଜରେ ଯେପରି ଏକ ଅସୁନ୍ଦର ଓ ଅସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକର ସୋପାନ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଜନ୍ମଲାଭ କରୁଥିବା ପରି ମନେହେଉଥିଲା । ଶିକ୍ଷାର ପରିଚାଳନା ରାଷ୍ଟ୍ରର ଯେଉଁ ଅମଲାତନ୍ତ୍ର ହାତରେ ରହିଥିଲା ଏବଂ ଯେଉଁମାନେ ଅଧ୍ୟାପକ ରୂପେ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ପାଠ ପଢ଼ାଉଥିଲେ, ସେମାନେ ପ୍ରଧାନତଃ ଉଚ୍ଚ ଓ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତବଂଶମାନଙ୍କରୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଧନୀମାନଙ୍କ ଘରୁ ହିଁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକୁ ଆସନ୍ତୁ ବୋଲି ଅଧିକ ପସନ୍ଦ କରୁଥିଲେ । ନିଜର ପୂର୍ବ ସଂସ୍କାରଗୁଡ଼ିକର କବଳରେ ପଡ଼ି ସେମାନେ ଏହିପରି ଇଚ୍ଛାମାନ କରୁଥିଲେ । ଏବଂ, ପ୍ରକୃତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ସେହିସବୁ ବଂଶ ଓ ଘରର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ହିଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାର ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକରେ ଭର୍ତ୍ତିହୋଇ ରହିଥିଲେ । ଅର୍ଥାତ୍, ସେହିମାନେ ହିଁ ଯେ ଅଧ୍ୟୟନ ଶେଷ କରି ବଡ଼ ବଡ଼ ପଦବୀରେ ଯାଇ ବସିବେ ଏବଂ ଯାବତୀୟ ବୈଷୟିକ ତଥା ପ୍ରଶାସନିକ ଉଚ୍ଚସ୍ଥାନକୁ ଅଧିକାର କରିବେ, ଏହି କଥାଟି ସତେଅବା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ନିଃସନ୍ଦେହ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ନୂଆ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ପୁରୁଣା ପ୍ରାୟ ସବୁକାଳେ ତଥାପି ଆପଣାକୁ ସ୍ଥାୟୀ କରି ରଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥାଏ ଏବଂ କାଳକୁ ଭଣ୍ଡୁର କରେ । ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ବହୁତ ସଂଖ୍ୟାରେ ରହିଥିବା ବଡ଼ଘରର ଏହି

ପିଲମାନେ ଶାରୀରିକ ଶ୍ରମଲାଗି ଅତ୍ୟନ୍ତ କାତର ଥିଲେ, ଶାରୀରିକ ଶ୍ରମ କରୁଥିବା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ନିମ୍ନସ୍ଥ ବୋଲି ଭାବି ଘୃଣା କରୁଥିଲେ । ଗାଆଁମାନଙ୍କରେ ବାସକରୁଥିବା କୋଟି କୋଟି ମଣିଷଙ୍କର ଜୀବନକୁ ସେମାନେ ନୀଚ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖୁଥିଲେ । ଅର୍ଥାତ୍ ଅସଲ ସୁଖ ଓ ସ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟର ଜୀବନକୁ ଭୋଗ କରିବାର ଅଧିକାର କେବଳ ସେହିମାନଙ୍କର ହିଁ ରହିଛି ବୋଲି ବଡ଼ ଦମ୍ଭର ସହିତ ବିଶ୍ୱାସ ମଧ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ସେମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିଷ୍ଠାପରଭାବରେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିଲେ ଯେ କାରଖାନାର ଶ୍ରମିକ ଓ ବିଲର କୃଷୀ ଓ ମୂଲିଆମାନେ ଯେଉଁଭଳି ଅଛନ୍ତି ସେହିଭଳି ହିଁ ରହିବେ, ସାମୂହିକ ଜୀବନର ଶଗଡ଼କୁ ସେହିମାନେ ହିଁ ବଳଦ ହୋଇ ଟାଣିବେ । ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନ ସେତିକି ଭିତରେ ଆବଦ୍ଧ-ହୋଇ ରହିବ । ସାଆନ୍ତମାନେ ଭୋଗ କରିବେ । ଏବଂ, ପାଠ ପଢ଼ିବାକୁ ପାରମ୍ପରିକ ଭାବରେ ପ୍ରାୟ ଏକ ଭୋଗ କରିବା ବୋଲି ବିଚାର କରାଯାଇ ଆସିଥିବାରୁ ପ୍ରଧାନତଃ ସେହି ସାମନ୍ତମାନେ ହିଁ ପାଠ ପଢ଼ିବେ, ପାଠୁଆ ହେବେ, ଭୋଗ କରିବେ ।

ଚୀନ୍‌ଦେଶର ପ୍ରାଚୀନ ପରମ୍ପରାରେ ମଧ୍ୟ ସେହିକଥା ରହିଥିଲା । ମହାପୁରୁଷମାନେ କେତେ ସ୍ପଷ୍ଟଭାବରେ ସେହି କଥାଟିକୁ ଘୋଷଣା କରି ଯାଇଥିଲେ । ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ତୃତୀୟ ଶତକର ଜଣେ ମହାପୁରୁଷ ମେଙ୍ଗ୍-ତ୍ସେଙ୍କର ଆବହମାନକାଳରୁ ଜନପ୍ରିୟ ହୋଇ ରହି ଆସିଥିବା ଏକ ବାକ୍ୟ ସେହି କଥାଟିକୁ ସୂଚାଇ ଦେଉଥିଲା : ଯିଏ ଆପଣାର ମୁଣ୍ଡକୁ କାମରେ ଲଗାଏ, ସେଇ ରାଜା ହୁଏ, ଶାସନ କରେ; ଯିଏ ଆପଣାର ହାତକୁ ବ୍ୟବହାର କରି ମେହନତ ଖଟେ, ସିଏ ଶାସିତହୁଏ, ସେହି ପ୍ରଜା ହୋଇ ରହେ । ଯଦି ନୂତନ ଚୀନ୍‌ରେ ମଧ୍ୟ ତାହାହିଁ ଘଟିବ, ତେବେ ଏହି ଶିକ୍ଷାକୁ ପୁଣି ନୂତନ ଶିକ୍ଷା ବୋଲି ଆଉ କାହିଁକି କୁହାଯିବ ? ଯାହାର ପ୍ରକୃତରେ ପ୍ରତିଭା ରହିଛି, ସିଏ କୃଷୀର ପିଲା କିମ୍ବା ଶ୍ରମିକର ପିଲା ହୋଇଥାଉ ପଛକେ, ସିଏ ମଧ୍ୟ କିପରି ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାର ପୂର୍ଣ୍ଣସୁଯୋଗ ଲାଭ କରିପାରିବ, ବର୍ତ୍ତମାନ ସେହିପରି ଏକ ଅନ୍ୟ ଧାଞ୍ଚିଟିଏ ବାହାର କରିବାର ବାଟ ଖୋଜାଗଲା । ଅର୍ଥାତ୍ ଶିକ୍ଷାର ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଏପରି ଏକ ନୂତନ ଗଠନ ମଧ୍ୟରେ ଆଣି ପକାଯିବ, ଯାହାକି ପରମ୍ପରା ମଧ୍ୟରେ ରହି ଆସିଥିବା ଯାବତୀୟ ବଂଶଗତ ଓ ବର୍ଗଗତ ବିଶେଷ ସୁବିଧାର ମୂଳରେ କୁଠାରାଘାତ କରିବ, ଏବଂ ଦେଶର ପିଲାମାନଙ୍କୁ, ସେମାନେ ସହରର ହୋଇ ଥାଆନ୍ତୁ ବା ଗାଁର ହୋଇଥାନ୍ତୁ, ବଡ଼ଘରର ହୋଇଥାଆନ୍ତୁ ଅଥବା ଗରିବ ଘରୁ ଆସି ଥାଆନ୍ତୁ, କୃଷୀ, ମୂଲିଆ କିମ୍ବା ଯାହାର ମନ ତାହାର ପିଲା ହୋଇଥାନ୍ତୁ ପଛକେ, ସେମାନଙ୍କୁ ଯେପରି ଉପଯୁକ୍ତବିଦ୍ୟା ଓ କୌଶଳ ହାସଲ କରିବାର ପୂର୍ଣ୍ଣସୁଯୋଗ ମିଳିପାରିବ ଓ ଯେପରି ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଯଥାର୍ଥ ରାଜନୀତିକ ଚେତନା ଏବଂ ଉତ୍ସାହ ମହଜୁଦ ହୋଇ ରହିପାରିବ ଓ ସେମାନେ ଯେପରି ଜନଗଣଙ୍କର ସେବା କରିବାଲାଗି ସମର୍ଥ ଏବଂ ଉପଯୁକ୍ତ ହୋଇ ତିଆରି ହେବେ, ନୂତନ ଶିକ୍ଷାଦ୍ୱାରା ସେହିପରି ଏକ ଲକ୍ଷ୍ୟସାଧନ ନିମନ୍ତେ ବାଟ ଫିଟାଇ ଦିଆଯିବ ।

ବାଟଟିଏ ଖୋଜିବା ଲାଗି ୧୯୫୮ ମସିହାରେ ଏକ ଶିକ୍ଷା-ସମ୍ମିଳନୀ ଡକା ଯାଇଥିଲା । ଯାବତୀୟ ଆଲୋଚନା ପରେ ନୂତନ ଚୀନ୍‌ର ଶିକ୍ଷା ଗୋଟିଏ ଗୋଡ଼ରେ ନୁହେଁ, ପ୍ରକୃତରେ ଦୁଇଟି ଗୋଡ଼ରେ ବାଟ ଚାଲିବ ଓ ସେଥିଲାଗି ପୁରୁଣାଗୁଡ଼ିକୁ ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁସାରେ ଭାଙ୍ଗି ଦିଆଯିବ ବୋଲି ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗ୍ରହଣ କରାଗଲା । ଏହି ନୂତନ ନୀତି ଅନୁସାରେ ଶିକ୍ଷାର ଗୋଟିଏ ଗୋଡ଼କୁ ଶ୍ରମ ଏବଂ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଗୋଡ଼କୁ ଅଧ୍ୟୟନ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରାଗଲା । ପୁରାତନ ସମାଜରେ ପାଖେ ଶ୍ରମ କରୁଥିଲେ ଓ ଆଉ ପାଖେ ବିଦ୍ୟାଧ୍ୟୟନ କରୁଥିଲେ ; ଅଧିକ ମଣିଷ ଶ୍ରମ ଖଟୁଥିଲେ ଓ ଅଳପ ମଣିଷ ପାଠ ପଢ଼ୁଥିଲେ । ସାଧାରଣତଃ ଉଚ୍ଚ ବଂଶ ଓ ଉଚ୍ଚ ବର୍ଗର ଲୋକମାନେ ପାଠତକ ପଢ଼ୁଥିଲେ ଓ ସାଧାରଣ ନିମ୍ନମାନେ ଶ୍ରମତକ ଖଟୁଥିଲେ । ସେମାନେ ଶାସକ ହେଉଥିଲେ ଓ ଏମାନେ ଶାସିତ ବୋଲାଉଥିଲେ । ଏଣିକି ସମସ୍ତେ ଦୁଇ ଗୋଡ଼ରେ ଚାଲିବେ ବୋଲି ନିଷ୍ପତ୍ତି ହେଲା । ଅର୍ଥାତ୍ ଯିଏ ପାଠ ପଢ଼ିବ, ସିଏ କାମ ମଧ୍ୟ କରିବ —ପାଠ ଓ କାମ ଉଭୟକୁ ସମାନ ମୂଲ୍ୟ ଦିଆଯିବ, ସମୁଚିତ ସ୍ୱୀକୃତି ମିଳିବ । ତେଣୁ ସମସ୍ତେ ଶ୍ରମିକ ହେବେ, ସମସ୍ତେ ପାଠ ପଢ଼ିବେ । ଶିକ୍ଷାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାହାକୁ ହିଁ ସମତା ସ୍ଥାପନର ସର୍ବମୂଳ ଉପାୟ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ନିଆଗଲା । ୧୯୪୯ ମସିହାରେ ଚୀନ୍‌ର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ଶ୍ରମିକ ଏବଂ କୃଷକମାନଙ୍କର ପରିବାରରୁ ଆସିଥିବା ଛାତ୍ରମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ମୋଟେ ଶତକଡ଼ା ଚାରିଭାଗ ଥିଲା । ସେହି ଅନୁପାତଟିରେ ମୂଳଭୂତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିବା ଲାଗି ଏହି ନୂତନ ପଦକ୍ଷେପଟିକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଗଲା । ୧୯୫୮ରେ ଉକ୍ତ ଶିକ୍ଷା-ସମ୍ମିଳନୀରେ ନୂତନ ନୀତି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ହୋଇ ସାରିବା ପରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର କେନ୍ଦ୍ର ସମିତି ଘୋଷଣା କରିଦେଲା ଯେ ଏଣିକି ସର୍ବନିମ୍ନ ସ୍ତରଠାରୁ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ସ୍ତର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାବତୀୟ ଶିକ୍ଷା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ଶ୍ରମ ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିବ । ୟେନାନ୍ ପ୍ରଦେଶରେ ଆଂଶିକ ଭାବରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଆପଣାର ନୂତନ ସମାଜ-ନିର୍ମାଣର ପ୍ରୟୋଗଟିକୁ କରୁଥିବା ସମୟରେ ଶିକ୍ଷା ବିଷୟରେ ଠିକ୍ ସେହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଗ୍ରହଣ କରା ଯାଇଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚୀନ୍‌ର ଶିକ୍ଷା ଯୋଜନାରେ ତାହାହିଁ ପଥପ୍ରଦର୍ଶକ ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କଲା । ଯାହା ପାରମ୍ପରିକ ଭାବରେ ରହି ଆସିଥିଲା ଓ ୧୯୪୯ ମସିହା ପରେ ମଧ୍ୟ ଯାହାକୁ ତଥାପି ବର୍ଜନ କରି ହେଉନଥିଲା, ତାହାକୁ ବୁର୍ଜୁଆ ରୀତି ବୋଲି କୁହାଗଲା,—ଏବଂ ଏଇଟିକୁ ନୂତନ ନୀତି ବୋଲି ଘୋଷଣା କରାଗଲା ।

ଏହି ନୂତନ ରୀତିଟିକୁ ଯେ ସମସ୍ତେ ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଥିଲେ, ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । ପୁରାତନ ରୀତିଟିକୁ ମାନି ନେଇଥିବା ଲୋକେ ତାହାର ବିରୋଧ କଲେ ଏବଂ ତାହାର ପ୍ରଚଳନ ହେଲେ ଶିକ୍ଷାର ଯାବତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ କେବଳ ଅରାଜକତା ଆସି ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଯିବ ବୋଲି ଘୋର ଆପତ୍ତି ଉଠାଇଲେ । ପାଠ ଓ କାମ,—ଦୁଇଟିଯାକ

ଗୋଡ଼କୁ ଶିକ୍ଷାରେ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରୁଥିବା ଏହି ନୂତନ ନୀତିର ଦୁଇ ପ୍ରକାର ବିରୋଧ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରଥମ ଯୁକ୍ତିଟିକୁ ବାଢ଼ି ବିରୋଧୀମାନେ କାମ ଓ ପାଠ ଦୁଇଟି ଯାକକୁ ନିଜ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଅଙ୍ଗରୂପେ ମାନି ନେଇଥିବା ଏହି ନୂତନ ଶିକ୍ଷାଳୟଗୁଡ଼ିକ ନିମ୍ନ ମାନର ବୋଲି କହିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଆଗରୁ ଚାଲି ଆସିଥିବା ସ୍କୁଲଗୁଡ଼ିକ ତୁଳନାରେ ସେମାନେ ଏଗୁଡ଼ିକୁ ନିକୃଷ୍ଟ ଓ ଅନିୟମିତ ବୋଲି କହିଲେ । ଉକ୍ତ ବିରୋଧର ଆଉ ଏକ ପରିଣାମ ରୂପେ କ୍ରମେ କେତେକ ସ୍ଥାନରେ ଦୁଇ ପ୍ରକାରର ସ୍କୁଲ ଚାଲିବାକୁ ଆରମ୍ଭକଲା । ଶ୍ରମ ଓ ବିଦ୍ୟା ଏକାଠି ରହିବ ବୋଲି ରାଷ୍ଟ୍ର ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଥିବା ନୀତିଟିକୁ ସେମାନେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବାଲାଗି ବେଶ୍ ବାଟ ଛାଡ଼ିଦେଲେ, କିନ୍ତୁ ନିଜର ପିଲାମାନଙ୍କ ଲାଗି ସମାନ୍ତର ଭାବରେ ଅନ୍ୟ ବିଭାଗଟିଏ ମଧ୍ୟ ଚାଲୁ ରଖିଲେ । ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍କୁଲରେ ଗୋଟିଏ ଭାଗ ରହିଲା, ଯେଉଁଠାରେ କି ପାଠ ଓ ଶ୍ରମ ଦୁଇଟିଯାକକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଗଲା : ଏହି ବିଭାଗରେ ପିଲାମାନେ ପାଠ ପଢ଼ିଲେ, କାମ ମଧ୍ୟ କଲେ, ଅନ୍ୟ ବିଭାଗଟିରେ କେବଳ ପାଠ ରହିଲା,—ପିଲାଏ ପୂର୍ବର ସମସ୍ତ ଠିକ୍ ଆଗପରି କେବଳ ପାଠ ପଢ଼ିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ରୁଟିନ୍‌ରେ ଶ୍ରମଲାଗି କୌଣସି ସ୍ଥାନ ରଖାଗଲା ନାହିଁ ।

ଏହିପରି ଭାବରେ, ପ୍ରାୟ ସାଲିଣ୍ କାଳପରି, ଅର୍ଥାତ୍ ଯାହାକୁ ଅସଲ ନୀତି ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରାଗଲା, ତାହାକୁ ସାଧାରଣ ସାର୍ବଜନୀନ ରାସ୍ତାବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରାଗଲା ସତ, ମାତ୍ର ତଥାପି, କାଳେ ତାହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ସଫଳ ହୋଇ ନପାରିବ, ନିଜ ଭିତରେ ସେହି ସନ୍ଦେହଟି ପ୍ରାୟ ଅନମନୀୟ ଭାବରେ ରହିଥିବାରୁ, ସମାନ୍ତର ଭାବରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଭାଗରେ ଖାଲି ପାଠ ପଢ଼ାଗଲା । ଯେଉଁ ପିଲାମାନେ ସାଧାରଣଙ୍କ ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ପ୍ରତିଭାସମ୍ପନ୍ନ ଓ ବିଦ୍ୟାକୁଶଳ, ସେମାନେ ଏହି ଭାଗଟିରେ ରହିଲେ ଓ ଖାଲି ପାଠ ପଢ଼ିଲେ । ସେମାନଙ୍କୁ ଆଉ ଶ୍ରମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ସୋଭିଏତ୍ ରୁଷିଆର ଶିକ୍ଷା-ବିଶେଷଜ୍ଞମାନେ ରୁଷିଆରେ ଚାଲୁଥିବା ନୀତି ଅନୁସାରେ ଚୀନ୍‌ରେ କେବଳ ପାଠପଢ଼ାର ସ୍କୁଲମାନ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ଗୋଟିଏ ଭାଗରେ ସେହି ମଡେଲ୍ ରହିଲା, ସେଠି ସବୁଯାକ ସମସ୍ତ ପାଠ ହିଁ ପଢ଼ାଗଲା । ପାର୍ଟିର ନୂତନ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଅନୁସାରେ ଅନ୍ୟ ଭାଗଟିରେ କାମ ରହିଲା, ପାଠ ବି ରହିଲା । ଏ କଥାଟିକୁ ଅବଶ୍ୟ ବାହାରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଜାଣିବାକୁ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରୂପେ ଘୋଷଣା କରାଗଲା । କିନ୍ତୁ କାର୍ଯ୍ୟତଃ, ଯେଉଁ ପିଲାମାନେ ଉଚ୍ଚ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ଘରମାନଙ୍କରୁ ଆସିଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କୁ ଏହି ଖାଲି ପାଠପଢ଼ା ହେଉଥିବାର ଭାଗଟିରେ ଭର୍ତ୍ତି କରାଯାଉଥିଲା; ବୁର୍ଜୁଆମାନଙ୍କର ପିଲାଏ ମଧ୍ୟ ଏହି ସମାନ୍ତର ଶ୍ରେଣୀକୁ ଯାଉଥିଲେ । ପାର୍ଟିର ପଦସ୍ଥକର୍ମୀମାନେ, ଯେଉଁମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟରୁ ଜୋର ରହିଥିଲା, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ନିଜର ପିଲାମାନଙ୍କୁ ନେଇ ସେହି ବିଭାଗରେ ନାମ ଲେଖାଇ ଦେଉଥିଲେ । ଏହି ପିଲାମାନଙ୍କର ଯେ ବୁଦ୍ଧି ଏବଂ ପ୍ରତିଭା ଅନ୍ୟ ସାଧାରଣ ପିଲାମାନଙ୍କର

(୫)

ତୁଳନାରେ ଅବଶ୍ୟ ଅଧିକ ଥିବ, ପ୍ରକାରାନ୍ତରେ ସେହି କଥାଟିକୁ ହିଁ ସ୍ୱୀକାର କରି ନିଆଯାଇଥିଲା । ଏହାପରେ ବାହାରେ ଯେଉଁ ପିଲାମାନେ ରହିଲେ, ସେମାନେ ନୂତନ ନୀତି ଅନୁସାରେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ଭାଗଟିରେ ଯାଇ ରହିଲେ, ଶିକ୍ଷାକୁ ଦୁଇ ଗୋଡ଼ରେ ବାଟ ଚଲାଇବାର ପ୍ରୟୋଗଟି ମଧ୍ୟରେ ସାମିଲ ହେଉଥିଲେ । ବିଶେଷ ବର୍ଗର ପିଲାଏ ଗୋଟିଏ ଗୋଡ଼ରେ ଚାଲୁଥିବା ଶିକ୍ଷାଟିକୁ ଯାଇ ଆଦରିଲେ ।

ସାଧାରଣ ଶିକ୍ଷାକୁ ଯେ ଏହିପରି ଭାବରେ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ଶାରୀରିକ ଶ୍ରମ ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତକରି ରଖାଗଲା, ପାର୍ଟି କେନ୍ଦ୍ର କମିଟିର ନିଷ୍ପତ୍ତି ମଧ୍ୟରେ ତାହାର ବ୍ୟାଖ୍ୟାକରି କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ, ଦେଶରେ ଯେଉଁମାନେ ଏହି ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରିବେ ତାହାଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କର ନୈତିକ, ବୌଦ୍ଧିକ ତଥା ଶାରୀରିକ ବିକାଶ ସମ୍ଭବ ହେବ । ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ସମାଜରେ ଏପରି ଜଣେ ଜଣେ ଶ୍ରମିକ ହୋଇ ବାହାରିବେ, ଯେଉଁମାନେ କି ଏକ ସାମ୍ୟବାଦୀ ଚେତନା ଏବଂ ସଂସ୍କୃତିଦ୍ୱାରା କୁଆଡ଼େ ହୋଇ ରହିଥିବେ । ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଯେଉଁସବୁ ନୂତନ ବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ଥାପିତ ହେଲା, କ୍ଷେତରେ କାମ କରୁଥିବା କୃଷକମାନେ ହିଁ ତାହାର ପରିଚାଳନା-ଦାୟିତ୍ୱରେ ରହିଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ସେହି ବ୍ୟବସ୍ଥାଟି ବିଷୟରେ ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ ସ୍ୱୟଂ କହିଥାଲେ "ଆମେ ଯେ ଖୁବ୍ ବଢ଼ିଆ କୌଣସି ଏକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରିଛୁ ସେକଥା କଦାପି କୁହାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଆମେ ସାଧାରଣ ଲୋକମାନଙ୍କଠାରୁ ଯେତିକି ଶିକ୍ଷା କରିଛୁ କେବଳ ସେହିଗୁଡ଼ିକର ହିଁ ପ୍ରଚଳନ କରୁଛୁ । ···ତେଣୁ, ଯଦି ଆମେମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ଶିକ୍ଷକ ହେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥାଉ, ତେବେ ଆମକୁ ସବାଆଗ ସ୍ୱୟଂ ଶିଖିବାକୁ ହିଁ ପଡ଼ିବ ।" କୃଷି ଏବଂ କୃଷକର ପ୍ରକୃତ ପ୍ରୟୋଜନଗୁଡ଼ିକର ପୂରଣ କରିବାକୁ ହିଁ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ସ୍କୁଲଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁରୂପ ଭାବରେ ଅନୁକୂଳିତ କରି ରଖାଯାଇଥାଏ । ଏବେ ମଧ୍ୟ ଚୀନ୍ ଦେଶର ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଏପରି ଏକାଧିକ ସ୍କୁଲ ରହିଛି, ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ କି ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁସାରେ ବଡ଼ିସକାଳୁ ବସେ, ଖରାବେଳେ ବସେ ଅଥବା ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ମଧ୍ୟ ବସେ, ଯେଉଁ ପିଲାମାନେ ପ୍ରତିଦିନ ବିଲରେ କାମ କରିବାକୁ ଯାଆନ୍ତି ଅଥବା ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ନିଜ ଘରେ ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ହୋଇଥାଏ ସେହିମାନଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକତା-ପୂରଣ ଲାଗି ଏପରି ହୁଏ । ଅର୍ଥାତ୍ ସେଠାରେ ପିଲାକୁ ପାଠ ପଢ଼ାଇବାର ଆଳରେ ଜୀବନ ଭିତରୁ ଛଡ଼ାଇ ଅଣାଯାଏ ନାହିଁ, ଜୀବନ ଅନୁସାରେ ସ୍କୁଲକୁ ଅନୁକୂଳିତ କରି ରଖାଯାଏ । ସ୍କୁଲ ବାସ୍ତବ ଜୀବନର ପରିପୂରକ ହୋଇ ରହେ ।

ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ଚଉଦ ବର୍ଷରୁ କମ୍ ପିଲାମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ହେଉଛି ୬୯ କୋଟି । ଆଉ ଗୋଟିଏ ହିସାବ ଅନୁଯାରେ ମୋଟ ଲୋକସଂଖ୍ୟାର ଶତକଡ଼ା ପ୍ରାୟ ଗ୍ରାମୀଣଭାଗଙ୍କର ବୟସ ହେଉଛି ଷୋଳବର୍ଷରୁ କମ୍ । ୧୯୬୯ମସିହାରେ ଏହି ପିଲାମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଏକ ନଅବର୍ଷିଆ ପାଠ୍ୟକ୍ରମର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରାଯାଇଥିଲା । ଦେଶର ସବୁ ପିଲାଙ୍କଲାଗି ତାହାକୁ

ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ କରି ରଖାଯାଇଥିଲା । ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷା ପାଞ୍ଚବର୍ଷ, ଉଚ୍ଚତର ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷା ଦୁଇ ବର୍ଷ ଓ ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷା ଦୁଇ ବର୍ଷ,—ଏହିପରି ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଲା । କେଉଁ ସ୍ତରରେ କେତେ ବର୍ଷ ରହିବ, ଉପରୁ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାରର କରି ତାହାକୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ଉପରେ ଲଦିଦେବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ସ୍ଥାନୀୟ ଅବସ୍ଥା ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁସାରେ ସେଗୁଡ଼ିକର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଇଥିଲା; କିନ୍ତୁ ପ୍ରାୟ ସାର୍ବଜନୀନ ଭାବରେ ଏତିକି ନୀତିକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିନିଆଯାଇଥିଲା ଯେ ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ସ୍ଥାନୀୟ ଆବଶ୍ୟକତାଗୁଡ଼ିକୁ ସବୁଠାରୁ ପ୍ରଥମେ ଦୃଷ୍ଟି ଦେବ, ଆଗରୁ ପରୀକ୍ଷାଦ୍ୱାରା ପାସ୍ ଫେଲ୍ କରାଇବାର ଯେଉଁ ରୀତି ରହିଆସିଥିଲା, ତାହାକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଉଠାଇ ଦିଆଯିବ । ଅର୍ଥାତ୍, ଆଗରୁ କୌଣସି କୌଣସି ପିଲାଙ୍କୁ ଯେପରି ଗୋଟିଏ ଶ୍ରେଣୀରେ ଦୁଇ ବର୍ଷ ରହିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା, ଆଉ ସେପରି ଆଦୌ କରାଯିବ ନାହିଁ ।

ଏହି ଶିକ୍ଷାକେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକ,— ସେଗୁଡ଼ିକ ଯେଉଁ ସ୍ତରର ହୋଇଥାଉ ପଛକେ, ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ହୋଇଥାଉ ଅଥବା କୌଣସି ସହରରେ ହୋଇଥାଉ ପଛକେ, ନିମ୍ନଲିଖିତ କେତୋଟି କଥା ହିଁ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ପରିଚାଳିତ କରିବାର ସର୍ବମୂଳ ନୀତି ହୋଇ ରହିଲା : ଶିକ୍ଷା ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟକୁ ଜନଗଣଙ୍କର ଅଧିକରୁ ଅଧିକ କାମରେ ଲାଗିବା ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ କରିବ, ଶିକ୍ଷାକୁ ସବୁଠାରେ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ଶାରୀରିକ ଶ୍ରମ ସହିତ ସଂଲଗ୍ନ କରି ରଖାଯିବ, ଦରିଦ୍ର ଓ ନିମ୍ନ-ମଧ୍ୟ କୃଷକମାନଙ୍କଠାରୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରି ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ଆପଣାର ଯାବତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଓ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକୁ ସ୍ଥିର କରିବେ । ଚୀନ୍‌ଦେଶର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍କୁଲରେ ଏହି ନୀତିଗୁଡ଼ିକୁ ସର୍ବପ୍ରଥମ ନୀତିରୂପେ ପାଳନ କରାଯାଏ । ଏପରିକି, ରାଜଧାନୀ ବେଜିଙ୍ଗ୍ ପରି ଏକ ବୃହତ୍ ସହରର ମଝିରେ ଅବସ୍ଥିତ ଗୋଟିଏ ଉଚ୍ଚତର ପ୍ରାଥମିକ ସ୍କୁଲର ପିଲାମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ପାଠ୍ୟକ୍ରମର ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ନିଜ ସ୍କୁଲରେ ଥିବା ଓ୍ୱାର୍କଶପରେ ଅଥବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି କାରଖାନାରେ ଅତିବାହିତ କରିବାକୁ ହୁଏ । ଏହା ପରେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ମାସ କୌଣସି ଏକ କମ୍ୟୁନ୍‌ରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଯାଇଥାନ୍ତି । ହଁ, ବଡ଼ ବଡ଼ ସହରମାନଙ୍କରେ ଯେଉଁସବୁ ଉଚ୍ଚତର ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟମାନ ରହିଛି, ସେଗୁଡ଼ିକରେ ସାଧାରଣତଃ ଗୋଟିଏ ବିଦେଶୀ ଭାଷା ଶିକ୍ଷାକରିବା ଉପରେ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଏ । ଅଧିକାଂଶ ସ୍କୁଲରେ ବିଦେଶୀ ଭାଷାରୂପେ ପିଲାମାନେ ଏବେ ଇଂରାଜୀ ଶିକ୍ଷା କରୁଛନ୍ତି, ଆଗେ ସେମାନେ ରୁଷ୍‌ଭାଷା ପଢୁଥିଲେ ।

ମାନି ସହର ହେଉ କିମ୍ବା ଗାଆଁ ହେଉ, ସବୁଠାରେ ପିଲାମାନଙ୍କର ସ୍କୁଲରେ ଏହି ଅସଲ କଥାଟି ଉପରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଥାଏ ଯେ, ସେମାନେ ଯେଉଁ ଦେଶରେ ବାସ କରୁଛନ୍ତି ଓ ଯେଉଁ ଦେଶରେ ମଣିଷ ହେବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି, ସେହି

ଦେଶର ଶତକଡ଼ା ଅଶୀଭାଗ ଲୋକ କମ୍ୟୁନ୍‌ମାନଙ୍କରେ ବାସ କରନ୍ତି । ତେଣୁ ଏହିପରି ଗୋଟିଏ କୃଷିପ୍ରଧାନ ଏବଂ କୃଷକ ବହୁଳ ଦେଶରେ ସହରର ବାସିନ୍ଦା ହେବାରେ ବସ୍ତୁତଃ ସେପରି କିଛି ଆଦୌ ଅଧିକ ମହତ୍ତ୍ୱ ନାହିଁ କିମ୍ବା ସେପରି କିଛି ଅଧିକ ସମ୍ମାନ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ବିପ୍ଳବ ତଥା ନୂତନ ନିର୍ମାଣର ନାୟକ ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ ବାରବାର ଯାବତୀୟ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଓ ଅବସରରେ କହୁଥିଲେ, ଆମେ ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ଭୁଲିଯିବା ଓ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ସେବା କରିବା । ନିଜ ଭିତରେ ଥିବା ସ୍ୱାର୍ଥ-କାମନା ବିରୁଦ୍ଧରେ ନିରନ୍ତର ଲଢ଼ାଇ କରିବା ଏବଂ ଜନଗଣଙ୍କର ସେବା କରିବା । ଶିକ୍ଷାର ମୂଳନୀତି ହିସାବରେ ସେ କହୁଥିଲେ ଯେ, ଜୀବନ ହିଁ ଶିକ୍ଷା, ଆମର ସମାଜ ହେଉଛି ଆମର ବିଦ୍ୟାଳୟ । ତାଙ୍କର ଆଉ ଗୋଟିଏ ଉକ୍ତିର ଉଦ୍ଧାରକରି କହିଲେ: "ଆମେ ଆପଣାକୁ ମଧ୍ୟ ଏହି ବିପ୍ଳବର ଏକ ଅନ୍ୟତମ ଶରବ୍ୟରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିବା, ତେବେଯାଇ ଆମ ନିଜର ମନକୁ ଅହଂମୁକ୍ତ କରିପାରିବା ସମ୍ଭବ ହେବ । ଯଦି ଆମ ଭିତରର ଅହଂଟା ହିଁ ଆମ ଜୀବନର ପରିଚାଳନା କରୁଥିବ, ତେବେ ଆମେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଯଶଃପ୍ରାପ୍ତି ପାଇଁ ମନ କରୁଥିବା, କୌଣସି ଉଚ୍ଚ ପଦରେ ଯାଇ ବସିବାକୁ ଲାଳସା ରଖିଥିବା, ଅଧିକରୁ ଅଧିକ କ୍ଷମତା ହାସଲ କରିବାଲାଗି ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିବା । ଅହଂର ଆଦେଶ ମାନୁଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମେ ସବାଆଗ ନିଜର ଲାଭଟିକୁହିଁ ଲୋଡ଼ିବାରେ ଲାଗିଥିବା, କେତେ ପ୍ରକାରେ ଦେଖାଇ ହେବାରେ ଲାଗିଥିବା ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଟପିଯାଇ ସ୍ୱୟଂ ସମସ୍ତଙ୍କର ନଜରରେ ଯାଇ ପଡ଼ିବାକୁ ପ୍ରଲୁବ୍ଧ ହେଉଥିବା । ଆମର ମନଭିତରେ ଏହି ଅହଂ ହେଉଛି ଆମର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଶତ୍ରୁ । ତାହାହିଁ ଆମକୁ ବିପଥଗାମୀ କରାଇବ, ବିପ୍ଳବକୁ ପ୍ରତାରିତ କରିବ ଓ ଜନଗଣଙ୍କ ପ୍ରତି ବିଶ୍ୱାସଘାତକତା ମଧ୍ୟ କରିବ ।"

ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗାଆଁରେ ପ୍ରାଥମିକ ସ୍କୁଲ ରହିଛି । ସାତବର୍ଷ ବୟସରେ ପୂଅଝିଅ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପିଲା ପାଠ ଆରମ୍ଭ କରିବାଲାଗି ସ୍କୁଲକୁ ଯାଆନ୍ତି । ସେଠାରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜିଲ୍ଲାରେ ମାଧ୍ୟମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ ରହିଛି । ମୋଟ ପିଲାସଂଖ୍ୟାର ପ୍ରାୟ ଛଅଭାଗରୁ ଏକଭାଗ ମାଧ୍ୟମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ପାଠ ପଢ଼ନ୍ତି । ବିପ୍ଳବ ପୂର୍ବରୁ ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ପୂର୍ବ ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷା ବୋଲି ବସ୍ତୁତଃ କିଛିହେଲେ ନଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ନଗର ଓ ସହର-ମାନଙ୍କର ଅଧିକାଂଶ ଶିଶୁଙ୍କ ସକାଶେ ପୂର୍ବପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇ ସାରିଲାଣି । ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର କମ୍ୟୁନ୍‌ମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ପୂର୍ବପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନମାନ ଆରମ୍ଭ ହେଲାଣି । ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାହା ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରାଧାନତଃ ଏକ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ସ୍ତରରେ ରହିଛି ସତ, ମାତ୍ର ତାହାର ପରିସରମାନ କ୍ରମଶଃ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ହିଁ ଲାଗିଛି । ଏହି ପୂର୍ବପ୍ରାଥମିକ ଅର୍ଥାତ୍ ଶିଶୁଶ୍ରେଣୀରେ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ସେମାନେ ନିଜ ଜୀବନରେ ପ୍ରକୃତ ସମ୍ପର୍କରେ ଆସୁଥିବା ପ୍ରାୟ ପଚାଶଟି ନାମ ଓ ବସ୍ତୁର ଶବ୍ଦଚିହ୍ନ ଶିକ୍ଷା କରିବାକୁ ହୁଏ । ସେମାନେ କିଛି ପରିମାଣରେ

ଲିଖନ ଅଭ୍ୟାସ କରନ୍ତି । ୧୦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସରଳ ଯୋଗବିୟୋଗ କରିବାକୁ ଶିଖନ୍ତି, ଚିତ୍ର, ଅଙ୍କନକରି ଶିଖନ୍ତି, ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ନିର୍ଭୁଲ ଭାବରେ ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ଚିତ୍ରମାନଙ୍କରେ ରଙ୍ଗ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଜାଣନ୍ତି । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ସେମାନଙ୍କର ଦୈନିକ ପାଠ୍ୟକ୍ରମରେ ଗୀତ, ନାଚ, ଖେଳ ଓ କାମ ଭର୍ତ୍ତିହୋଇ ରହିଥାଏ । ହଁ, ଏହି ପୂର୍ବପ୍ରାଥମିକ ସ୍ତରରେ ମଧ୍ୟ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଶରୀରଶ୍ରମର କିଛି ଅନୁଭୂତି ମଧ୍ୟଦେଇ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ସେମାନଙ୍କର ଶିକ୍ଷାକେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକରେ ସାନ ବଗିଚାଟିଏ ଥାଏ । ବଗିଚାରେ ସାନସାନ ପଟାଳି ହୋଇଥାଏ ଓ ପିଲାମାନେ ନିଜେ କାମକରି ସେଥିରେ ପନିପରିବା ଫଳାନ୍ତି । ପିଲାଏ ଦିନର ଯେଉଁ ବଳକିଆ ସ୍କୁଲରେ ଖାଆନ୍ତି, ଅମଳ ହେଉଥିବା ପନିପରିବା ସେଇଥିରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ହଁ, ସେମାନଙ୍କଲାଗି ସ୍କୁଲରେ କୁନି କର୍ମଶାଳା ବା ଓ୍ୱାର୍କ୍‌ଶପ୍‌ଟିଏ ରହିଥାଏ । ପିଲାମାନେ ଦିନକୁ ସେଠାରେ କୋଡ଼ିଏ ମିନିଟ ସମୟ ଅତିବାହିତ କରନ୍ତି ଓ କୁନିକୁନି ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଠୁକ୍‌ଠାକ୍‌କରି କଣ ସବୁ ତିଆରି କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି ।

କାନ୍ଥରେ ଟଙ୍ଗାହୋଇଥିବା ବୋର୍ଡ଼ରେ କେତୋଟି ଚିତ୍ରର ବ୍ୟବହାରକରି ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀମାନେ ସେଠି ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଗପ କହନ୍ତି । କୁହାଯାଉଥିବା ଗୋଟିଏ ଗପ ହୁଏତ ଏହିପରି ହୋଇପାରେ: ସ୍କୁଲ ଛୁଟି ହେବାପରେ ଦୁଇଜଣ ପିଲା ଘରକୁ ଫେରୁଥିଲେ । ଗୋଟିଏ ପୁଅ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଝିଅ । ହାତରେ ବହିପତ୍ର ଧରିଥାନ୍ତି, ବାଟରେ ପାର୍କ ପଡ଼ିଲା, ସେମାନେ ସେଠାରେ ଥିବା ଗୋଟିଏ ବେଞ୍ଚ୍ ଉପରେ ବସି ଗପବହି ବାହାରକରି ଏକାଠି ଗପ ପଢ଼ିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ହଠାତ୍ ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ବେଶ୍ ଦୂରରେ ଗୋଟିଏ ବୁଢ଼ୀ ରାସ୍ତାରେ ଯାଉଯାଉ ଗୋଡ଼ ଖସିଯାଇ ପଡ଼ିଯିବାର ଦେଖିଲେ । ବୁଢ଼ୀ ହାତରେ ଗୋଟିଏ ଝୁଡ଼ି ଥିଲା, ଝୁଡ଼ିଭିତରେ ଶେଉ ରହିଥିଲା । ବୁଢ଼ୀ ପଡ଼ିଯିବାରୁ ଶେଉଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଝୁଡ଼ି ଭିତରୁ ବାହାରି ଏଣେତେଣେ ଗଡ଼ିଗଲା । ପିଲାଦୁହେଁ ବେଞ୍ଚ୍ ଉପରେ ବହିକୁ ପକାଇଦେଇ ବୁଢ଼ୀକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାଲାଗି ଚାଲିଗଲେ । ସେତିକିବେଳେ ବର୍ଷା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା । ପିଲା ଦୁଇଟି ଭଲକରି ଜାଣିଥାନ୍ତି ଯେ ସେମାନଙ୍କର ବହି ନିଶ୍ଚୟ ବର୍ଷାରେ ଓଦା ହୋଇ ଯାଉଥିବ । ତଥାପି ସେମାନେ ବୁଢ଼ୀକୁ ଯାଇ ଉଠାଇଲେ, ତାର ଶେଉଗୁଡ଼ିକ ଗୋଟାଇ ଆଣି ପୁଣି ଝୁଡ଼ିରେ ଭରିଦେଲେ ଓ ତାପରେ ବେଞ୍ଚ୍ ପାଖକୁ ଫେରି ଆସିଲେ । ସେଠାକୁ ଆସି ଦେଖିଲେ, ଲାଲ୍ ବାହିନୀର କୁନି ସୈନ୍ୟଟିଏ ସେହି ବେଞ୍ଚ୍ ଉପରେ ବସିଛି ଓ ବହି ଉପରେ ଛତାଟିଏ ମେଲା କରି ବସିଛି, ଯେପରିକି ସେଗୁଡ଼ିକ ମୋଟେ ଓଦାହେବ ନାହିଁ । "ଏହି ଗପଟିରୁ ତୁମ୍ଭେମାନେ କଣ ଜାଣିଲ କହିଲ"—ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ । ପିଲାମାନେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ, "ନିଜର ବହିପତ୍ର ବିଷୟରେ ମୋଟେ କିଛି ନଭାବି ପିଲାଦୁହେଁ ବୁଢ଼ୀଟିକୁ ଯାଇ ସାହାଯ୍ୟ କଲେ ଏବଂ କୁନି ସୈନ୍ୟଟି ମଧ୍ୟ ସେହି ପିଲାଦୁହିଁକୁ ସାହାଯ୍ୟ କଲା" । "ତୁମେ ନିଜେ କେହି କେବେ ଏଭଳି କିଛି କରିଛ ?"—ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ ପୁନର୍ବାର

ପଗ୍ଭରିଲେ । ପିଲାମାନେ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ନିଜ ଅଭିଜ୍ଞତାରୁ ଉତ୍ତରମାନ ଦେଲେ । ସାଙ୍ଗମାନେ କପରି କାହାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲେ, ସେମାନେ ନିଜେ ମଧ୍ୟ କପରି ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲେ, ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ସ୍କୁଲ ଛୁଟି ହେବା ପରେ ମଧ୍ୟ କପରି ଜଣେ ସ୍କୁଲରେ ଅଧିକ ସମୟ ରହି ଜଣେ ସାଙ୍ଗକୁ ଘରକୁ ଦିଆ ଯାଇଥିବା ପାଠରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲା,—ଇତ୍ୟାଦି ।

ଆଉ କେବେ କେଉଁ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ହୁଏତ ଡାକ୍ତର ବେଥୁନ୍‌ଙ୍କ କଥା କହୁଥିଲେ । କାନାଡ଼ାର ସେହି ଦୟାଶୀଳ ଡାକ୍ତର ଜାପାନ ସହିତ ଚୀନ୍‌ର ଯୁଦ୍ଧ ଲାଗିଥିବା ସମୟରେ ଚୀନ୍‌କୁ ଆହତ ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କର ସେବା କରିବାକୁ ଆସିଥିଲେ ଏବଂ ନିଜ ରକ୍ତରେ ବିଷରକ୍ତ ମିଶିଯିବାରୁ ଜୀବନ ବିସର୍ଜନ କରିଥିଲେ । ଏଥିରୁ ସେମାନେ କ'ଣ ଶିଖିଲେ ବୋଲି ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ପଗ୍ଭରିଲେ । ପିଲାଏ ଠୋ' ଠା' କେତେ କ'ଣ ଉତ୍ତର ଦେଲେ । ଶେଷରେ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ ପଗ୍ଭରିଲେ 'ଯଦି ରାସ୍ତାରେ ଯାଉ ଯାଉ ତୁମେ ଜଣେ ରୋଗୀକୁ ଦେଖିବାକୁ ପାଇବ, ତେବେ ତୁମେ ନିଜେ କ'ଣ କରିବ' ? ପିଲାଏ ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ ପଛକୁ ପଛ ଉତ୍ତର ଦେଲେ, "ମୁଁ ତାକୁ ଔଷଧ ଆଣିଦେବି, ତାକୁ ପାଣି ଆଣି ଦେବି" । ପିଲାମାନେ ଅଭିନୟ କରୁଥିବା ନାଟକମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ସେହି କଥା: କୌଣସି ମୁଢ଼ି ଦୋକାନରେ ପୁଅଟିଏ ଆଉ ଝିଅଟିଏ ମୁଢ଼ି ବିକ୍ରୀ କରୁଥାନ୍ତି । ସାମନାରେ ଥିବା ରାସ୍ତା ଉପରେ ମଣିଷଟିଏ ସାଇକେଲ ଚଢ଼ି ଯାଉଥିଲା । ପଛରେ ବାନ୍ଧିଥିବା ଗୋଟିଏ ଟୋକେଇରେ କିଛି ପନିପରିବା ଧରିଥିଲା । ହଠାତ୍ ଧକ୍‌କା ବାଜି ଲୋକଟି ତଳେ ପଡ଼ିଗଲା । ତାର ପନିପରିବା ମଧ୍ୟ ଏଣେ ତେଣେ ହୋଇଗଲା । ପିଲାଦୁହେଁ ଏକଥା ଦେଖିବା ମାତ୍ରକେ ଦଉଡ଼ିଯାଇ ଲୋକଟିକୁ ଉଠାଇଲେ । ଦେଖିଲେ ତାର ଗୋଡ଼ ଭାଙ୍ଗିଯାଇଛି । ସେମାନେ ତାକୁ ଟେକି କରି ଦୋକାନ ଭିତରକୁ ନେଇଗଲେ । ଡାକ୍ତରଖାନାକୁ ଫୋନ୍‌କଲେ । ଡାକ୍ତରଖାନାରୁ ଆମ୍ବୁଲାନ୍‌ସ ଗାଡ଼ି ଆସିଲା, ଲୋକଟିକୁ ଡାକ୍ତରଖାନା ନେଇଗଲା । ଲୋକଟି-ଠାରୁ ଏମାନେ ତା ଘରର ଠିକଣା ଟିପି ରଖିଲେ; ପରିବା ପତ୍ର ଗୋଟାଇ ଟୋକେଇ ଭିତରେ ପୂରାଇଲେ ଓ ମୁଣ୍ଡରେ ମୁଣ୍ଡାଇ ତା ଘରେ ପହଞ୍ଚାଇ ଆସିଲେ । ଏହି କାହାଣୀ-ଟିକୁ ପିଲାଏ ନୃତ୍ୟାଭିନୟରେ ଦେଖାଉଥିଲେ ।

ତାପରେ ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷା । ଏହି ସ୍ତରର ଶିକ୍ଷାର ଯାବତୀୟ ପରିଗ୍ଭଳନାରେ ପରିବାର, ବିଦ୍ୟାଳୟ ଏବଂ ସମାଜର ସମ୍ମିଳିତ ଦାୟିତ୍ୱ ରହିଛି । ସକାଳ ଆଠଟା ବେଳକୁ ସ୍କୁଲ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ । ଏଗାରଟା ବେଳକୁ ପିଲାମାନେ ଖାଇବାପାଇଁ ଘରକୁ ଯାଆନ୍ତି; ପୁଣି ଦୁଇଟା ବେଳକୁ ଆସନ୍ତି ଓ ଗ୍ଭରିଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସ୍କୁଲରେ ରହନ୍ତି । ଘରେ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ ପରେ କିଛି ସମୟ ବିଶ୍ରାମ ନେବାକୁ ମଧ୍ୟ ବେଳ ମିଳେ । ସ୍କୁଲରେ ଆଗ ଶାରୀରିକ

ବ୍ୟାୟାମ ହୁଏ, ତା'ପରେ ଦୁଇ ଓଳି ମିଶି ପଇଁଚାଳିଶି ମିନିଟରେ ପାଞ୍ଚଟି ପାଠ-ପିରିଅଡ଼୍ ହୁଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପିରିଅଡ଼ପରେ ଦଶ ମିନିଟ ବିରତି ରହିଥାଏ । ସାପ୍ତାହିକ ପାଠ୍ୟକ୍ରମ ଭିତରେ ମାତୃଭାଷା, ଗଣିତ, ରାଜନୀତିକ ଶିକ୍ଷା, ସଙ୍ଗୀତ, ଚିତ୍ରକଳା, ସାଧାରଣଜ୍ଞାନ ମୁଖ୍ୟ ବିଷୟ ରୂପେ ରହିଥାଏ । ଅଧବର୍ଷ କ ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ସପ୍ତାହ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ଆଉ ଗୋଟିଏ ସପ୍ତାହ ଉଦ୍ୟୋଗଶାଳାର କାର୍ଯ୍ୟଲାଗି ଦିଆଯାଇଥାଏ । ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷାର ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲା ବେଳକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପିଲା ଅଢ଼େଇ ହଜାର ଶବ୍ଦଚିତ୍ର ଆୟତ୍ତ କରିଥିବ ବୋଲି ପ୍ରତ୍ୟାଶା କରାଯାଏ । ତାହାକୁ ହିଁ ସର୍ବନିମ୍ନ ସାକ୍ଷରତାର ମାନରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ । ସର୍ବପ୍ରଥମ ବର୍ଷରେ ସାତଶହ ଶବ୍ଦଚିତ୍ର ଶିକ୍ଷା କରିବାକୁ ହୁଏ । ପିଲା ଯେତେ ଗଧ ହୋଇଥାଉ ପଛକେ, ସିଏ ଅନ୍ତତଃ ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ ତିନି ଶହଟି ଶବ୍ଦଚିତ୍ର ଶିଖିବ ବୋଲି ଆଶା କରାଯାଏ ।

ଶିକ୍ଷାରେ ଯେଉଁମାନେ ଦୁର୍ବଳ, ଅର୍ଥାତ୍ ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଶିକ୍ଷା କରିବାର ବେଗ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ତୁଳନାରେ କିଛିଟା ମନ୍ଥର, ସେମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷକମାନେ ଅଧିକ ସହାୟତା କରିଥାନ୍ତି । ବେଳେ ବେଳେ ସ୍କୁଲ ଛୁଟି ହେବା ପରେ ଓ ଆଉ ବେଳେ ବେଳେ ନିଜେ ପିଲାର ଘରକୁ ଯାଇ ସେହି ସହାୟତା ଦେଇଥାନ୍ତି । ମାତ୍ର, ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ, ପିଲାମାନେ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେପରି ପରସ୍ପରକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରିବେ, ସେଥିଲାଗି ହିଁ ଅଧିକ ଉତ୍ସାହ ଦିଆ ଯାଇଥାଏ । ଉଚ୍ଚତର ପ୍ରାଥମିକ ଓ ମାଧ୍ୟମିକ ସ୍ତରରେ ବର୍ଷରେ ସାଧାରଣତଃ ୭୦ ଭାଗ ସମୟ ଅଧ୍ୟୟନ ଲାଗି ଓ ୩୦ ଭାଗ ସମୟ ଶାରୀରିକ ଶ୍ରମଲାଗି ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ରହିଥାଏ । ପିଲାମାନେ ଶ୍ରମିକ ଓ କୃଷକମାନଙ୍କ ସହିତ ଏକାଠି ମିଶି କାମ କରିବେ ଓ ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ଶିକ୍ଷା କରିବେ,—ଶାରୀରିକ ଶ୍ରମକୁ ଏହିପରି ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରା ଯାଇଥାଏ । ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଯାବତୀୟ ବିଷୟର ପାଠପଢ଼ାରେ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀର ମଣିଷ-ମାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସଚେତନ କରି ଦିଆଯାଏ । ପ୍ରାୟ ସବୁ ଶ୍ରେଣୀର କାନ୍ଥରେ ଚୀନ୍‌ଦେଶର ମାନଚିତ୍ର ସହିତ ଗୋଟିଏ ପୃଥିବୀ ମାନଚିତ୍ର ମଧ୍ୟ ଟଙ୍ଗାହୋଇ ରହିଥାଏ । ବିଦ୍ୟାଳୟର ଉଦ୍ୟୋଗଶାଳାରେ ଯାହାସବୁ ଦ୍ରବ୍ୟ ତିଆରିହୁଏ, ତାହା ଅଧିକତର ପରିମାଣରେ ସ୍ଥାନୀୟ କାରଖାନାମାନଙ୍କର ଚାହିଦା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ । ଏହି ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ଦୁଇଟିକିଆ ଇଲେକ୍‌ଟ୍ରୋଡ୍, ଡାୟୋଡ୍, ରେଡ଼ିଓର ନାନା ପାର୍ଟ୍‌ସ୍, ଟ୍ରକ୍ ଓ ଟ୍ରାକ୍ଟର୍‌ମାନଙ୍କରେ ଲାଗୁଥିବା ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପୁର୍ଜାରୁ ଆରମ୍ଭକରି ସ୍ଥାନୀୟ ଉଦ୍‌ଭିଦ ଏବଂ ଜଡ଼ିବୁଟିରୁ ତିଆରି ହେଉଥିବା ଔଷଧ ଓ ପିଠିରେ ବୋହି ନିଆଯାଉଥିବା ଝୁଲା ପ୍ରଭୃତି ନାନା ବସ୍ତୁ ରହିଥାଏ । ପିଲାମାନେ ଏହିସବୁ ବସ୍ତୁ ତିଆରି କରିବା ସକାଶେ କଞ୍ଚାମାଲ ରାଷ୍ଟ୍ର ତରଫରୁ ମିଳେ,—ଏହି ବାବଦର ମୂଲ୍ୟକୁ କଟାଯାଇ ଦ୍ରବ୍ୟର ଅବଶିଷ୍ଟ ମୂଲ୍ୟ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ହିଁ ମିଳିଥାଏ; ଏହି ଧନରାଶି ସ୍କୁଲପାଣ୍ଠିକୁ ଯାଏ ଓ ପ୍ରଧାନତଃ ନୂତନ ଶିକ୍ଷୋପକରଣ କ୍ରୟ କରିବାରେ ଲାଗେ ।

ସହରାଞ୍ଚଳରେ ପାଠ ପଢ଼ୁଥିବା ସ୍କୁଲପିଲାଏ ଶାରୀରିକ ଶ୍ରମର କୋଟାଟିକୁ ପୂରଣ କରିବା ସକାଶେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳକୁ ଯାଆନ୍ତି । ଏହି "ଶାଖା-ବିଦ୍ୟାଳୟ"ଗୁଡ଼ିକ ମଫସଲ ଅଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରଧାନତଃ ଆଗରୁ ଅନାବାଦ ଅବସ୍ଥାରେ ରହିଥିବା କୌଣସି ଭୂମିକୁ ଆବାଦ କରି ତିଆରି କରାହୋଇଥାଏ । ଶିକ୍ଷକ ଏବଂ ପିଲା ଉଭୟେ ସେଠାକୁ ଯାଇ ନିଜର ରହିବାଲାଗି ଗୃହ ଓ ପଢ଼ିବାଲାଗି ଶ୍ରେଣୀଗୃହ ତିଆରି କରନ୍ତି । ଏହିସବୁ କେନ୍ଦ୍ରରେ ସାଧାରଣତଃ ୨୫ ରୁ ୫୦ ଏକର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭୂମି ରହିଥାଏ । ସେଠାରେ ସମସ୍ତେ ମିଶି ଧାନ କରନ୍ତି, ଆଖୁ କରନ୍ତି, କିଛି ପନିପରିବା ଚାଷ କରନ୍ତି ଓ ଫଳଚାଷ ମଧ୍ୟ କରନ୍ତି । ସେଇଠି କୁକୁଡ଼ା ପାଳନ ହୁଏ, ସମସ୍ତେ ମିଶି ପାଗବିଷୟକ ଯାବତୀୟ ପୂର୍ବସୂଚନା ଜାଣିବାର ଇଉନିଟ୍ଟିଏ ତିଆରି କରନ୍ତି, ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳବିଦ୍ୟୁତ୍ କେନ୍ଦ୍ରଟିଏ ମଧ୍ୟ ନିର୍ମାଣ କରନ୍ତି । ତା' ସହିତ ସ୍ଥାନୀୟ ଗଛପତ୍ର ଓ ଜଡ଼ିବୁଟିରୁ କିଛି ଔଷଧ ତିଆରି କରିବାର କର୍ମଶାଳାଟିଏ ମଧ୍ୟ ସେଠାରେ ରହିଥାଏ । ସପ୍ତାହରେ ସାଧାରଣତଃ ତିନି ଦିନ ଅଧ୍ୟୟନ ପାଇଁ ଓ ତିନି ଦିନ ଶ୍ରମ ପାଇଁ ଦିଆଯାଏ । ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କ ସହିତ ଶିକ୍ଷକମାନେ ଏକାଠି ମିଶି କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି ।

ଅଧିକାଂଶ ମାଧ୍ୟମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ବର୍ଷକୁ ଦୁଇଥର କରି "ସମୀକ୍ଷଣ ଓ ସଂଶୋଧନ"ର ଏକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ରହିଥାଏ । ସେହି ସମୟରେ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ, ଶିକ୍ଷକ, ଶ୍ରମିକ ଏବଂ ପାର୍ଟିର ସଭ୍ୟମାନେ ଏକାଠି ବସି ଚିକିନିଖି ଭାବରେ ବିଦ୍ୟାଳୟର ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟର ସମୀକ୍ଷଣ କରନ୍ତି । ମୁକ୍ତ ଭାବରେ ଆବଶ୍ୟକ ସକଳ ଆଲୋଚନା କରାଯାଏ, ପରସ୍ପରର ସମାଲୋଚନା ମଧ୍ୟ କରାଯାଏ । ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଛାତ୍ର ଓ ଶିକ୍ଷକ ସାନ ଓ ବଡ଼ ଦୁଇ ପାହାଚ ହୋଇ ଆଦୌ ରହନଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ପରସ୍ପରକୁ ସମ୍ମାନ ଦିଅନ୍ତି, କେହି ନିଜକୁ ଆଉ କାହାଠାରୁ ନିମ୍ନ ଅଥବା ନ୍ୟୂନ ବୋଲି ଆଦୌ ମନେକରେ ନାହିଁ । ସାମୂହିକ ସେବାକାର୍ଯ୍ୟ ସେହି ବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ଏକ ନିୟମିତ ଅବଶ୍ୟକର୍ତ୍ତବ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହୋଇ ରହିଥାଏ ଓ ସେଥିରେ ସବୁ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି । ଦଶ ଦଶଜଣିଆ ସାନ ସାନ ଗୋଷ୍ଠୀରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ସେମାନେ ସ୍କୁଲ ବାହାରକୁ କାମ କରିବାକୁ ଯାଆନ୍ତି । ସେମାନେ ବୁଢ଼ା-ବୁଢ଼ୀମାନଙ୍କ ସକାଶେ ପାଣି ବୋହିଆଣି ଦିଅନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ଘରଦ୍ୱାର ପରିଷ୍କାର କରିଦିଅନ୍ତି । ବେଳେ ବେଳେ ରେଳଷ୍ଟେସନ ବା ଜାତୀୟ ରାଜପଥମାନଙ୍କରେ ଠିଆହୋଇ ସାହାଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ କରନ୍ତି । ରାସ୍ତାରେ ଜନଯାତାୟତ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରନ୍ତି ଓ ବେଳେବେଳେ ଧାଡ଼ି ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇ ସାଇକେଲ-ଯାତ୍ରୀମାନେ ଯେପରି ସେମାନଙ୍କ ଲାଗି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇ ରହିଥିବା ଅଂଶଟି ମଧ୍ୟରେ ରହିବେ ଏବଂ ବାହାରକୁ ବାହାରି ଯାଇ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଯାନବାହାନର ଯାତାୟତରେ ବାଧା ନପକାଇବେ, ସେକଥାଟି ମଧ୍ୟ ଦେଖନ୍ତି । ସମ୍ଭବ ହେଲେ ଶିକ୍ଷକମାନେ ମଧ୍ୟ କିଛି ସମୟଦେଇ-ସାଧାରଣତଃ ବର୍ଷକୁ ଦେଢ଼ମାସ-କୌଣସି

କମ୍ୟୁନ୍ କିମ୍ବା ଫ୍ୟାକ୍ଟ୍ରିରେ ଯାଇ କାମକରନ୍ତି । ଉଚ୍ଚତର ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶ୍ରେଣୀରେ ସାଧାରଣତଃ ୫୦ ଜଣ ପିଲା ଥାଆନ୍ତି ।

ଏହା ଉପରକୁ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଶିକ୍ଷା, ଯାହାକୁ ପୃଥିବୀସାରା ଉଚ୍ଚତର ଶିକ୍ଷା ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ପୃଥିବୀର ଅଧିକାଂଶ ସମାଜରେ ଏହି ତଥାକଥିତ ଉଚ୍ଚତର ଶିକ୍ଷା ହେଉଛି ସାମନ୍ତ ହୋଇ ସମାଜରେ ବାସ କରୁଥିବା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କଠାରୁ ଅନେକ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ଏକ ଅଲଗା ବର୍ଗ ପରି ହୋଇ ରହିବାର ଏବଂ ସେହି ଉପରେ ଥାଇ ତଳଟାକୁ ଶାସନ କରିବାଲାଗି ତାଲିମ ପାଇବାର ଶିକ୍ଷା, ବିଶେଷତଃ, ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶଗୁଡ଼ିକର ତୃତୀୟ ପୃଥିବୀରେ ଉଚ୍ଚତର ଶିକ୍ଷା ସମାଜରେ ଏକ ସାମନ୍ତ ବର୍ଗକୁ ପ୍ରାୟ ସ୍ଥାୟୀ କରି ରଖିବାରେ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାଏ । ଚୀନ୍‌ଦେଶର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଯେଉଁ ଛାତ୍ରମାନେ ଅଧ୍ୟୟନ କରନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକତର ସଂଖ୍ୟାଟି କାରଖାନାରେ କାମ କରୁଥିବା ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କୃଷକମାନଙ୍କର ପରିବାରରୁ ତଥା ଗଣ-ମୁକ୍ତିସେନାର ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଆସିଥାଏ । ସଂସାରର ସଂସ୍ଥାନରେ ଯେଉଁମାନେ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ପଛରେ ଅଛନ୍ତି, ବୁର୍ଜୁଆ ତଥା ପାର୍ଟିର କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କର ତୁଳନାରେ କମ୍ ସୁବିଧା-ଜନକ ସ୍ଥିତିରେ ରହିଛନ୍ତି, ପ୍ରାୟ ଏକ ସ୍ୱୀକୃତ ନୀତିକୁ ଅନୁସରଣ କଲାପରି ସେହିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ହିଁ ଅଧିକାଂଶ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା ଲାଗି ନିର୍ବାଚିତ କରାଯାଏ । ଚୀନ୍‌ରେ ଏହି କଥାଟି ଯେ ଇଚ୍ଛା କଲାମାତ୍ରେ ସମ୍ଭବ ହୋଇଗଲା ଓ ପୁରାତନ ରୀତିଗୁଡ଼ିକ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବଦଳିଗଲା, ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ । କେତେ ସ୍ତରର କେତେ ପ୍ରକାରର ବିରୋଧ ତଥା ଅପ୍ରବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ପ୍ରାୟ ପାଦ ପାଦ କରି ଆଗେଇବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକର ଶିକ୍ଷା ଚୀନ୍‌ରେ ମଧ୍ୟ ପାରମ୍ପରିକ ଭାବରେ ସାମନ୍ତମାନଙ୍କୁ ହିଁ ତିଆରି କରି ଆସିଥିଲା । ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତତା କହିଲେ ଏକ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଗୁଣ ଓ କୁଶଳତାକୁ ନବୁଝାଇ ଯେ ଏକ ବିଶେଷ ବର୍ଗର ଏକାଧିକାରକୁ ବୁଝାଏ, ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ଏହି ବିଶ୍ୱାସଟି ପ୍ରାୟ ଯାବତୀୟ ଶିକ୍ଷାକୁ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା କାମୁଡ଼ି ରହିଥିଲା । ତେଣୁ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ବିପ୍ଳବ ପରେ ଉପରେ ରୀତିଗୁଡ଼ାକୁ ବଦଳାଇ ଦିଆ ଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଭିତରର ଅସଲ ପରିବର୍ତ୍ତନଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରୁନଥିଲା । କାରଣ, ସେହି ପୁରୁଣା ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଏବଂ ମିଜାଜଗୁଡ଼ିକ ଭାରି ବଳବତ୍ତର ହୋଇ ରହିଥିଲା । ୧୯୪୯ ରୁ ୧୯୬୬,—ଏହି ଷୋଳବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ପ୍ରକୃତରେ କୃଷକ ଏବଂ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଘରୁ ଅଧିକ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାକୁ ଆସିଥିଲେ ସତ, ମାତ୍ର ଛଅବର୍ଷ ପାଠ ପଢ଼ିବା ପରେ ସେମାନଙ୍କର ମିଜାଜଟା ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ସାମନ୍ତମାନଙ୍କର ମିଜାଜରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଉଥିଲା । ସେମାନେ ଏଣିକି ଉପରି ବର୍ଗରେ ହିଁ ସୁମାରି ହୋଇ ରହିବେ ଏବଂ ଆଉ ଆଦୌ ତଳକୁ ଫେରିବେ ନାହିଁ ବୋଲି ଅନୁଭବ

କରୁଥିଲେ । ସେମାନେ ଶିକ୍ଷିତ ହୋଇ ଏଇ ସହରରେ ରହିସିବେ, ନିଜପାଇଁ ଧନ କମାଇବେ, ମୋଟା ଦରମା ପାଇବେ,—ଶିକ୍ଷାର ନୂଆ ପବନ ବାଜି ସେମାନେ ଏହିପରି ସ୍ୱପ୍ନମାନ ଦେଖୁଥିଲେ । ମଣିଷର, ସମାଜର କାମରେ ଲଗିବା ନିମନ୍ତେ ଯେ ସେମାନେ ପାଠ ପଢ଼ୁଛନ୍ତି ଓ ସମାଜ ଯେ ମୂଳତଃ ସେଇଥି ସକାଶେ ସେମାନଙ୍କୁ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷାଲାଗି ପଠାଇଛି, ସେମାନେ ଆଉ ସେକଥା ଭାବିବାକୁ ମଧ୍ୟ ମନ କରୁନଥିଲେ ।

ଏହିସବୁ ପ୍ରଲୋଭନ ଏବଂ ପ୍ରରୋଚନାକୁ ବଦଳାଇ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାକୁ ତାର ଅସଲ ଗୁଳାରେ ଆଣି ପକାଇବାକୁ ଚୀନର ନେତୃତ୍ୱକୁ ପୁରୁଣାର ଅନେକ ଗୋହିରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ଆସିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି । ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଶିକ୍ଷାଲାଭ କରିବାକୁ ପ୍ରବେଶାଧିକାର ପାଇବା ନିମନ୍ତେ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ କୌଣସି ଶିଳ୍ପୋଦ୍ୟୋଗ ଅଥବା କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରରେ ଅନ୍ତତଃ ଦୁଇବର୍ଷ କାମ କରିଥିବେ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହିପରି ଏକ ନିୟମ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଛି । ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିବା କୌଣସି ପ୍ରାର୍ଥୀର ସହକର୍ମୀମାନେ ସିଏ ଏହିପରି ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାର ସୁଯୋଗ ପାଉ ବୋଲି ଅନୁମୋଦନ କରୁଛନ୍ତି କି ନାହିଁ, ତା' ଟିମ୍‌ର ଅନ୍ୟ କୃଷକମାନେ ସେଥିରେ ସମ୍ମତି ଦେଇଛନ୍ତି କି ନାହିଁ ବା ଗଣମୁକ୍ତିବାହିନୀର ତା' ଇଉନିଟ୍‌ରେ ଥିବା ଅନ୍ୟ ବନ୍ଧୁମାନେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ସୁପାରିଶ କରୁଛନ୍ତି କି ନାହିଁ, ଛାତ୍ରନିର୍ବାଚନ ସମୟରେ ସେହିସବୁ ବିଷୟ ଉପରେ ହିଁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆ ଯାଇଥାଏ । ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ଯେଉଁମାନେ ଅଧ୍ୟାପନା କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୁକ୍ତ ଥାଆନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଏକ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ଯୋଗ୍ୟତା ରୂପେ,—ସେମାନଙ୍କର ଶ୍ରମିକ ଏବଂ କୃଷକମାନଙ୍କ ସହିତ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ଅଭିଜ୍ଞତା ରହିଛି କି ନାହିଁ, ସେମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ନିଜ ହାତଗୁଡ଼ିକୁ ଲଗାଇ କାମ କରିଛନ୍ତି କି ନାହିଁ ଓ ସାଧାରଣ ଲୋକମାନଙ୍କର ଜୀବନର ଘନିଷ୍ଠ ସଂସର୍ଗରେ ଆସି ଯଥେଷ୍ଟ ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରିଛନ୍ତି କି ନାହିଁ, ଏହିସବୁ କଥାକୁ ବିଚାରକୁ ନିଆଯାଏ ଓ ତାହାର ଅନୁସାରେ ନିଯୁକ୍ତିମାନ ଦିଆଯାଏ । ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ପାଠ୍ୟକ୍ରମରେ ଶତକଡ଼ା ସତୁରିଭାଗ ସମୟ ବୌଦ୍ଧିକ ଅଧ୍ୟୟନ ଓ ଅଧ୍ୟାପନା ଲାଗି ରଖାଯାଇଥାଏ, ଅବଶିଷ୍ଟ ତିରିଶ ଭାଗ କର୍ମାନୁଭୂତି ଲାଗି ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟଟି ମଧ୍ୟରେ କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରର କାମ, କାରଖାନା କାମ ଓ ସାମରିକ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷାଲାଗି କୌଣସି ବେତନ ଦେବାକୁ ପଡ଼େ ନାହିଁ । ରହିବା ଲାଗି ମଧ୍ୟ କିଛି ଦେବାକୁ ପଡ଼େ ନାହିଁ । ସେମାନେ ରୋଗରେ ପଡ଼ିଲେ ମାଗଣା ଚିକିତ୍ସାର ସୁବିଧା ପାଆନ୍ତି । କେବଳ ଖାଇବାର ଖର୍ଚ୍ଚଟି ନିଜ ହାତରୁ ତୁଲାଇବାକୁ ପଡ଼େ । ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ମଧ୍ୟ ନିଜେ କିଣିବାକୁ ପଡ଼େ । ଯେଉଁମାନେ କମ୍ୟୁନ୍ ଓ କାରଖାନା ପ୍ରଭୃତିରୁ ଅଧିକ ଶିକ୍ଷା ଓ ଅଧିକ ଅଭିଜ୍ଞତା ଲାଭ କରିବାକୁ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅଧ୍ୟୟନ ନିମନ୍ତେ ଆସିଥାଆନ୍ତି, ଅଧ୍ୟୟନ ଅନ୍ତେ ସେମାନେ ଅଧିକାଂଶତଃ ସେହି କମ୍ୟୁନ୍ ଓ ସେହି କାରଖାନାକୁ ଫେରି ଯାଆନ୍ତି ଓ ଆପଣାର ଜ୍ଞାନ ତଥା ଅର୍ଜିତ ଅଭିଜ୍ଞତାଦ୍ୱାରା

ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଉପକୃତ କରନ୍ତୁ । କୌଣସି କମ୍ୟୁନ୍ ବା ଫ୍ୟାକ୍ଟୋରୀ ନିଜ ତରଫରୁ ନିଜର ଯେଉଁ ଛାତ୍ର ବା ଛାତ୍ରୀଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ପଠାଇଥାଏ, ଅଧ୍ୟୟନ କାଳରେ ସେଇ ସେମାନଙ୍କର ବ୍ୟୟକୁ ବହନ କରିଥାଏ ।

ତଥାପି, ଚୀନ୍‌ର ଶିକ୍ଷାବ୍ୟବସ୍ଥା ଯେ ଅଭିଳଷିତ ସର୍ବୋତ୍ତମ ପ୍ରକାରର ହୋଇ ପାରିଲାଣି, ସେକଥା ସ୍ୱୟଂ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କର୍ତ୍ତାମାନେ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱୀକାର କରୁନାହାନ୍ତି । ଏବେ, ଅର୍ଥାତ୍ ୧୯୮୫ ମସିହା ମଇମାସରେ ଆହୁରି ଆଗକୁ ବିଗ୍ଭର ଏବଂ ଯୋଜନା କରିବା ସକାଶେ ସେଠାରେ ଏକ ଜାତୀୟ ଶିକ୍ଷା ସମ୍ମିଳନୀ ଡକା ଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଯେଉଁସବୁ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଗ୍ରହଣ କରାଗଲା, ତାହାକୁ କମୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର କେନ୍ଦ୍ର କମିଟି ସମସ୍ତଙ୍କର ଅବଗତି ନିମନ୍ତେ ସାଧାରଣରେ ଘୋଷଣା କରିଦେଲା । ସେହି ଘୋଷଣାରୁ ଜଣାଯାଉଛି ଯେ, ଦେଶରେ କ୍ରମଶଃ ପଦକ୍ଷେପମାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ଏକ ନଅବର୍ଷିଆ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଶିକ୍ଷା ଯୋଜନାର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରାଯିବ । ଆଗାମୀ ଛଅ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ସହରଗୁଡ଼ିକରେ ଓ ଉପକୂଳାଞ୍ଚଳରେ ରହିଥିବା ଉଚ୍ଚ ପ୍ରାଥମିକ ସ୍କୁଲମାନଙ୍କରେ ଶିକ୍ଷାକୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ଲାଗି ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ କରି ଦିଆଯିବ ଏବଂ ଆଗାମୀ ଦଶବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ମଧ୍ୟ ତାହାକୁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ କରାଯିବ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି ସ୍ତରୀୟ ଶିକ୍ଷାକୁ ଅନୁରୂପ ବୟସର ସବୁ ପୁଅଝିଅଙ୍କ ଲାଗି ଯୋଗାଇ ପାରିବାକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ସଂଖ୍ୟାରେ ଶିକ୍ଷକ ନଥିବାରୁ ସେହି ସ୍ତରରେ ମୋଟ ପିଲାଙ୍କର କେବଳ ଦୁଇ-ତୃତୀୟାଂଶ ହିଁ ସ୍କୁଲକୁ ଯାଇ ପାରୁଛନ୍ତି । ଧନ୍ଦାଗତ ଓ ବୈଷୟିକ ଶିକ୍ଷାକୁ ମଧ୍ୟ ଯଥେଷ୍ଟ ସବଳ ଭାବରେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ କରାଯାଇ ପାରିନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ହିସାବରୁ ଜଣାଯାଉଛି ଯେ, ୧୯୮୪ ମସିହାରେ ସାଧାରଣ ମିଡ଼ିଲ ସ୍କୁଲମାନଙ୍କରେ ପ୍ରାୟ ସାଢ଼େ ଗ୍ଭରିକୋଟି ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିବା ବେଳେ ଧନ୍ଦାଗତ ଏବଂ ବୈଷୟିକ ବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ମୋଟେ ୩୭ ଲକ୍ଷ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ରହିଥିଲେ ।

ଶିକ୍ଷା-ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସଂସ୍କାରଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ସବୁ ପରିବର୍ତ୍ତନର ସୁବିଧା କରାଯାଉଛି, ତାହା ଫଳରେ ଅଧ୍ୟୟନଗତ ପ୍ରାପ୍ତ ସୁବିଧାଗୁଡ଼ିକର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗାଆଁର ପିଲାମାନଙ୍କୁ ସହରରେ ବାସ କରୁଥିବା ପିଲାମାନଙ୍କ ସହିତ ସମକକ୍ଷ କରି ଅଣାଯିବ । ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗାଆଁର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ମୋଟେ ୪-୬ ବର୍ଷର ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରିବାର ସୁଯୋଗ ହିଁ ଲାଭ କରି ପାରୁଥିଲେ । ଅର୍ଥାତ୍‌ରେ ଯେ ଶିକ୍ଷାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ତଥାପି କେତେକାଂଶରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ହୋଇ ରହିଛି ଓ ଅଧିକ ସମ୍ପନ୍ନମାନେ ତଥାପି ଯେ ସୁଯୋଗ ଉଣ୍ଡି ନିଜର ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଅଧିକ ବ୍ୟୟ କରି ସେମାନଙ୍କୁ ଅଧିକ ଭଲ ବୋଲି ବୋଧ ହେଉଥିବା ଏକ ଶିକ୍ଷା ଦେଇ ପାରୁଛନ୍ତି, ସମ୍ମିଳନୀରେ ଚୀନ୍‌ଦେଶର ଉପ-ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଦେଇଥିବା ଭାଷଣରୁ ତାହାର କିଞ୍ଚିତ୍ ଆଭାସ ଅବଶ୍ୟ ମିଳିଯାଉଛି । ଉପ-ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ କ୍ଷୋଭ ପ୍ରକାଶ କରି କହିଥିଲେ ଯେ, ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ତଥା ସଂଗଠନ

ମାନେ ସ୍କୁଲର ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ଉଚ୍ଚ ଓ ଅଧିକ ବେତନର ପ୍ରଲୋଭନ ଦେଖାଇ ଅନ୍ୟତ୍ର ଛଡ଼ାଇ ନେଉଛନ୍ତି, ସେମାନେ ତଦ୍ୱାରା "ସୁନା ଡିମ୍ବ ଦେଉଥିବା ହଂସଟିକୁ କେବଳ ମାରିଦେବାର" ହିଁ ଚକ୍ରାନ୍ତ କରୁଛନ୍ତି । ସେହି ସମ୍ମିଳନୀର ବିଭିନ୍ନ ଆଲୋଚନାରେ ଏପରି ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲି ଯେ ଦେଶର ଶିକ୍ଷାବ୍ୟବସ୍ଥାପନାକୁ ଉପରଆଡ଼ୁ ଅତିବେଶୀ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ମଧ୍ୟରେ ରଖାଯାଇଛି । ଅର୍ଥାତ୍ ବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ସରକାରୀ ବିଭାଗଗୁଡ଼ିକର ଅତିରିକ୍ତ କଟକଣା ରହିଛି । ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଏକ କଟକଣା ଭୋଗୁଛନ୍ତି । ପ୍ରସ୍ତାବିତ ନୂତନ ସଂସ୍କାରଟିଦ୍ୱାରା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ କଲେଜଗୁଡ଼ିକୁ ଏଣିକି ପ୍ରଶାସନଗତ ଅଧିକ କ୍ଷମତା ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ୱାଧୀନତା ଦେବାର ବିଚାର ହୋଇଛି । ସେମାନେ ଯେପରି ନିଜେ ନିଜର ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ-ବ୍ୟବସ୍ଥା, ପାଠ୍ୟକ୍ରମ, ଶିକ୍ଷାଦାନ-ସାମଗ୍ରୀର ସଂଗ୍ରହ ତଥା ନିର୍ବାଚନର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଧିକ ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭ କରି ପାରିବେ ଓ ନିଷ୍ପତ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିବେ ସେଥିଲାଗି ପ୍ରସ୍ତାବିତ ସଂସ୍କାରଗୁଡ଼ିକରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିବ ।

୧୯୮୫ ମସିହାରୁ ସେପ୍ଟେମ୍ବର ମାସ ଦଶତାରିଖକୁ ଦେଶରେ ଶିକ୍ଷକ-ଦିବସ ରୂପେ ପାଳନ କରାଯିବ ବୋଲି ନିଷ୍ପତ୍ତି ହୋଇଛି । ଆମେ ଯେତେବେଳେ ଚୀନ୍‌ରେ ଥିଲୁ, ସେତେବେଳେ କ'ଣ କିପରି କରି ଉକ୍ତ ଦିବସଟିକୁ ସର୍ବୋତ୍ତମ ଭାବରେ ପାଳନ କରାଯାଇ ପାରିବ, ସମ୍ବାଦପତ୍ରଗୁଡ଼ିକର ମାଧ୍ୟମରେ ସେହି ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନାଦି ହେଉଥିଲା । ନାନା ପ୍ରକାର ପ୍ରସ୍ତାବ ମଧ୍ୟ ଦିଆଯାଉଥିଲା । ନୂତନ କରି ପାଳିତ ହେବାକୁ ଯାଉଥିବା ଏହି ଦିବସଟିର ଅବସରରେ ସାଂଘାଇ ସହରର କେତେକ ସାଧାରଣ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଉଚ୍ଚପ୍ରାଥମିକ, ପ୍ରାଥମିକ ଏବଂ ପୂର୍ବପ୍ରାଥମିକ ସ୍କୁଲମାନଙ୍କର ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ନିଜର ସଦ୍‌ଭାବ ପ୍ରକଟ କଲାଭଳି କେତେକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗ୍ରହଣ କରିବେ ବୋଲି ସ୍ଥିର କରିଥିଲେ । ସାଂଘାଇ ସହରର ଏକ ଲକ୍ଷରୁ ଅଧିକ "ମାଳି" (କାରଣ ସେମାନେ ବିକାଶମାନ ଶିଶୁମାନଙ୍କର ପାଳନର ଦାୟିତ୍ୱରେ ରହିଛନ୍ତି) ମାନଙ୍କୁ ଆପଣାର ଆନ୍ତରିକ ସମର୍ଥନ ଜଣାଇବା ଲାଗି ସେମାନେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ନିବେଦନ କରିଥିଲେ । ଦେଶର ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ସମ୍ମାନ ଓ ସ୍ୱୀକୃତି ପ୍ରଦାନ କରିବା ଯେ ଦେଶବାସୀଙ୍କର ଏକ ମହାନ୍ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ସମଗ୍ର ଚୀନାଜାତି ଯେ କ୍ରମଶଃ ଏହି ବିଷୟରେ ସଚେତନ ହୋଇ ଆସୁଛି, ଏଥିରୁ ତାହାର ସ୍ପଷ୍ଟ ସୂଚନା ଅବଶ୍ୟ ମିଳିଯାଉଛି ।

ଏହି ଅବସରରେ ଏହି ଦେଶବ୍ୟାପୀ ପରିତର୍କର ଆଉ ଗୋଟିଏ ଦିଗ ପ୍ରତି ଧ୍ୟାନ ଆକର୍ଷଣ କରି ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ 'ସଂପାଦକଙ୍କୁ ପତ୍ର'ର ସ୍ତମ୍ଭରେ ଲେଖିଥିଲେ : "ଶିକ୍ଷକ ଦିବସ ଆଉ ଅଳ୍ପଦିନ ରହିଲା । ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ ହିସାବରେ ସେକଥା ଜାଣି ମୁଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରୁଛି । ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କର କର୍ମସ୍ଥାନ ତଥା ଜୀବନଯାପନର ପରିବେଶରେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଉନ୍ନତି ସାଧନ କରିବାରେ ଉଭୟ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟପାର୍ଟି ଓ ସରକାର ବହୁତ

କିଛି କରିଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ତଥାପି ଆମ ସମାଜରେ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କର ସ୍ଥାନ ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟ ବହୁତ ତଳେ ଯାଇ ରହିଛି । ସେମାନଙ୍କର ସ୍ଥାନ ଅନେକ ତଳେ,—ଏହାର ଏକ ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ହେଉଛି ଯେ ଏମାନେ ନିଜର କାର୍ଯ୍ୟଲାଗି ଅପେକ୍ଷାକୃତ କମ୍ ବେତନ ପାଆନ୍ତି । ଦୀର୍ଘ ତିରିଶବର୍ଷକାଳ ପାଠ ପଢ଼ାଇ ଆସିଥିବା ଜଣେ ଅଭିଜ୍ଞ ଶିକ୍ଷକ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେତେ ବେତନ ପାଏ, ଜଣେ ସାଧାରଣ ଶ୍ରମିକ ତା'ଠାରୁ ଅଧିକ ବେତନ ପାଏ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କର୍ମସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ସେଥିଲାଗି ବିଶେଷ ପୋଷାକ ପାଆନ୍ତି; ବିଷାକ୍ତ ବାଷ୍ପ ଅଥବା କ୍ଷତିକାରକ ଧୂଳିଗୁଣ୍ଡର ସମ୍ପର୍କରେ ଆସି ଅସୁସ୍ଥ ହେଲେ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ଚିକିତ୍ସା ନିମନ୍ତେ ସାହାଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଦିଆଯାଏ । ମାତ୍ର ଚକ୍‌ଧୂଳିରୁ ନିଜକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ସକାଶେ ଶିକ୍ଷକ ମାନଙ୍କୁ କୌଣସି ବିଶେଷ ପରିଚ୍ଛଦ ଦିଆଯାଏ ନାହିଁ, ଅଥବା ଏଥିରୁ ଅସୁସ୍ଥତା ଭୋଗିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ମିଳେ ନାହିଁ । କାରଣ, ସେମାନେ ବ୍ଲାକ୍‌ବୋର୍ଡ଼ ଉପରେ ଚକ୍ ଦେଇ ଲେଖିବାବେଳେ ଅଥବା ସେହି ଲେଖାଗୁଡ଼ିକୁ ନିଭାଉଥିବା ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ଧୂଳି ଉଡ଼ି ସେମାନଙ୍କର ପରିଚ୍ଛଦରେ ଲାଗେ ଓ ଦେହ ଭିତରେ ପଶେ । ଏହା ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ଅନ୍ୟାୟ । ଶିକ୍ଷକର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବିଷୟରେ ଆବଶ୍ୟକ ଯତ୍ନ କାହିଁକି ନିଆ ନଯାଏ ?" ଏହି ସରଳ ଚିଠିଟିରୁ ହୁଏତ କେତେ କ'ଣ ଅନୁମାନ କରାଯାଇ ପାରିବ ।

ଏକ ବିରାଟ ଦେଶର ଶିକ୍ଷା-ବ୍ୟବସ୍ଥା, ପୁରୁଣାଗୁଡ଼ିକୁ ଭାଙ୍ଗି ଏକ ନୂତନ ଶିକ୍ଷାର ବ୍ୟବସ୍ଥା, ଯେଉଁ ସମାଜରେ ସବୁ ମଣିଷ ସାଙ୍ଗରେ ଥିବେ,ଏକାଠି ଅଗ୍ରସରହୋଇ ପାରୁଥିବେ, ସେହିପରି ଏକ ସମାଜକୁ ଆଖି ଆଗରେ ଆଦର୍ଶରୂପେ ରଖି ଏକ ଅନୁରୂପ ଯୋଜନା ସହିତ ନୂତନ ଶିକ୍ଷାର ବ୍ୟବସ୍ଥା,—ଏହା କେବଳ କୌଣସି ସରକାରର କାମ ହୋଇଥିଲେ ତାହା ଅବଶ୍ୟ ଭଙ୍ଗୁର ହୋଇଯାଆନ୍ତା । ଚଳାକି ଲୋକମାନେ କୌଣସି ନା କୌଣସି ଆଳରେ ତାହା ଭିତରେ ଭୂତ ପୂରାଇ ଦିଅନ୍ତେ । ଜନଗଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶିକ୍ଷା ଲାଗି ଏକ ଉପଯୁକ୍ତ ସଚେତନତା ରହିଥିଲେ ଓ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରରେ ସେହିମାନଙ୍କର ମତ ଏବଂ ସହଯୋଗକୁ ଲୋଡ଼ା ଯାଉଥିଲେ ଯାଇ ଉକ୍ତ ପ୍ରମାଦରୁ ରକ୍ଷା ମିଳିବା ସମ୍ଭବ ହେବ । ପୁଣି, ଚୀନ୍‌ରେ ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳର ଲୋକେ ବିକାଶର ଆଦୌ ଗୋଟିଏ ସ୍ତରରେ ନାହାନ୍ତି । ତେଣୁ ସୁଚିନ୍ତିତ ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ନାନାପ୍ରକାରେ ତେଡ଼ା ହୋଇଯିବାର ବହୁ ବିପଦ ରହିଛି । ସେଠାରେ ଗତ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ଭିତରେ ଯେତିକି ହୋଇଛି, ସାମାଜିକ ଭବିଷ୍ୟାଦର୍ଶ ସହିତ ଶିକ୍ଷାକୁ ଯେପରି ଭାବରେ ସମତାଳ କରି ରଖାଯାଇଛି, ବିକାଶଶୀଳ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଦେଶରେ ତାହା ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ତଥାପି ଆହୁରି ଅନେକ ବାଟ ବାକୀ ଅଛି ।

ପୁରାତନ ଚୀନ୍‌ରେ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ତଥାକଥିତ ଭାଗ୍ୟବାନ୍ ମାନଙ୍କର ଏକ ବିଶେଷ ସମ୍ପଦରେ ପରିଣତ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ସେତେବେଳେ ଭାଗ୍ୟବାନ୍‌ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ହିଁ

ସଂସାର ଚାଲୁଥିଲା, ସେହି ମାନଙ୍କ ସକାଶେ ସଂସାର ତିଆରି ହୋଇ ରହିଥିଲା । ଭାଗ୍ୟହୀନ ବଞ୍ଚିତମାନେ ସେହି ବିଶେଷ ସୁବିଧାଗୁଡ଼ିକର ଇଲାକା ମଧ୍ୟରୁ ବାହାର ହୋଇ ରହିଥିଲେ । ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିବାକୁ ଯେପରି ଭାଗ୍ୟ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ନେଉଥିଲେ, ଅସୁସ୍ଥ ହେବାକୁ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଭାଗ୍ୟ ବୋଲି ମାନି ନେଉଥିଲେ । ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଏବଂ ରୋଗଭୋଗ ଏକାଠି ଦୁଇବନ୍ଧୁ ପରି ବାସ କରୁଥିଲେ । ସଂକ୍ରାମକ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରୋଗରେ ସେତେବେଳେ ଦେଶରେ ବର୍ଷକୁ ଚାଳିଶିଲକ୍ଷରୁ ଅଧକୋଟି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଣିଷଙ୍କୁ ମୃତ୍ୟୁ ମୁଖରେ ପଡ଼ିବାକୁ ହେଉଥିଲା । ଦେଶର ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ ନେଇ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକର ଜୀବନ ଏବଂ ସାଧାରଣ ଚିକିତ୍ସାର ଯେ ଏକ ଦେଶବ୍ୟାପୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇ ପାରିବ, ପ୍ରତାପଶାଳୀ ରାଜା ଓ ଶାସକମାନଙ୍କର ତାହା କଳ୍ପନାତୀତ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ସୁସ୍ଥ ଜୀବନ ଯେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷର ଏକ ଅଧିକାର, ସେକଥା ମଧ୍ୟ ସାଧାରଣ ମଣିଷଙ୍କର କଳ୍ପନାତୀତ ଥିଲା । ନୂତନ ଚୀନ୍‌ର ସ୍ଥାପନା ପରେ ଯାଇ ତାହା ବିଚାରକୁ ଆସିଲା । ଦେଶରେ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କର ବିଚାର କରାଯିବାକୁ ହିଁ ଶାସନର ଅସଲ ସଂଜ୍ଞା ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରାଯିବା ପରେ ଯାଇ ତାହା ବିଚାରକୁ ଆସି ପାରିଲା ।

ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁ ମୂଳ ନୀତିଟି ସେହି ଦେଶର ଶାସନକୁ ପରିଚାଳିତ କରି ଆସିଛି, ସେଇଟି ହେଉଛି : ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟସେବାର ଯାବତୀୟ ଯୋଜନା ଲୋକମାନଙ୍କର ହିଁ ସେବା କରିବ, ରୋଗର ଚିକିତ୍ସା ଅପେକ୍ଷା ଆବଶ୍ୟକ ପ୍ରତିଶୋଧକ ବ୍ୟବସ୍ଥାଦ୍ୱାରା ରୋଗର ନିରାକରଣକୁ ହିଁ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦିଆଯିବ । ଚୀନ୍‌ର ପାରମ୍ପରିକ ଚିକିତ୍ସା-ପ୍ରଣାଳୀ ଏବଂ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଚିକିତ୍ସା ବିଜ୍ଞାନର ପ୍ରଣାଳୀ,— ଦୁହିଁଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ନିଦାନ-ନିରୂପଣ ତଥା ପ୍ରୟୋଗର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ସମନ୍ୱୟ ସ୍ଥାପନ କରାଯିବ ଏବଂ, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ତଥା ରୋଗର ଚିକିତ୍ସା ଲାଗି କରା ଯାଉଥିବା ସକଳ ଅଭିଯାନକୁ ଜନାଧାରିତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆନ୍ଦୋଳନ ଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ସମନ୍ୱିତ କରି ରଖାଯିବ । ମାତ୍ର, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଯେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷର ଏକ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଅଧିକାର, ଏହି କଥାଟିକୁ ସତକୁ ସତ ବିଶ୍ୱାସ କରୁନଥିବା ମଣିଷମାନଙ୍କୁ କିପରି ତତ୍‌ସମ୍ବନ୍ଧୀ କୌଣସି ଆନ୍ଦୋଳନ କିମ୍ବା ଅଭିଯାନରେ ସାମିଲ୍ କରାଯାଇ ପାରିବ ? ଉପରୁ ଏକ ସାମନ୍ତବାଦୀ ସୋପାନନ୍ୟାୟରେ ନିଯୁକ୍ତ କରି ରଖା ଯାଇଥିବା ବେତନଭୋଗୀ ଏକ ତଥାକଥିତ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟବିଭାଗ ଦ୍ୱାରା ଯେ ତାହା କଦାପି ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ, ପ୍ରଧାନତଃ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତମାନେ ଶାସନରେ ରହିଥିବା ତୃତୀୟ ପୃଥିବୀର ଅଧିକାଂଶ ଦେଶରେ ସେହିକଥା ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇ ସାରିଛି । ପ୍ରାୟ କିଛି ବ୍ୟବସ୍ଥା ନଥିବାର ଏକ ଶୋଚନୀୟ ସ୍ତରରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଚୀନ୍ ଯେ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ ସଫଳତା ହାସଲ କରି ପାରିଛି, ଏକ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାରେ ବା ଅନ୍ୟ ବାଟରେ ସେଠି ସବୁକିଛି କରାହୋଇଛି ବୋଲି ବୋଲି ତାହା ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି ।

ଶତକଡ଼ା ପଞ୍ଚାନବେ ଭାଗରୁ ଅଧିକ ସହରରେ ନିଜର ଚିକିତ୍ସାଳୟମାନ ରହିଛି ଏବଂ ପ୍ରାୟ ନବେ ଭାଗ ଗାଆଁରେ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ-କେନ୍ଦ୍ରମାନ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଛି । ୧୯୪୯ ମସିହାରେ ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ଲୋକମାନଙ୍କର ସାଧାରଣ ଆୟୁ ମୋଟେ ୩୫ ବର୍ଷ ଥିଲା, ୧୯୬୮ ମସିହା ବେଳକୁ ତାହା ବୃଦ୍ଧି ପାଇ ୬୮ ବର୍ଷରେ ଆସି ପହଞ୍ଚି ସାରିଥିଲା । ଉପଯୁକ୍ତ ଅଧ୍ୟୟନ ଶେଷରେ ଚିକିତ୍ସା-ବିଜ୍ଞାନରେ ପ୍ରବୀଣତା ହାସଲ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ସେହି ଦେଶରେ ନିଜର ଘରୋଇ ଚିକିତ୍ସାକେନ୍ଦ୍ର ଖୋଲିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଏବଂ, ଯେଉଁମାନେ ସରକାରୀ ଚିକିତ୍ସାଳୟ ଓ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକରେ ସବେତନ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି, ନିଜର ନିୟମିତ ଦାୟିତ୍ୱଟିର ସକଳ କାର୍ଯ୍ୟ ତୁଲାଇ ସାରିବା ପରେ ଅଧିକା ସମୟରେ ରୋଗୀମାନଙ୍କୁ ପରାମର୍ଶ ଦେବା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ଚିକିତ୍ସା କରିବାଲାଗି ସେମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇଛି । ସେହି ଅଧିକା ସମୟରେ ଯେଉଁ ରୋଜଗାର ସେମାନେ କରିବେ, ତାହା ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ପକେଟକୁ ଯିବ ବୋଲି ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ମାତ୍ର; ଯେପରି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ରୋଜଗାର ନିଜ ପକେଟକୁ ଯିବ ଏବଂ ଘରୋଇ ଚିକିତ୍ସାରେ ଯେପରି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ନିଷ୍ଠା ଓ ସମୟ ଦିଆଯାଇ ପାରିବ, ସେଥିଲାଗି ନିଜର ମୂଳ ଦାୟିତ୍ୱଟି ପ୍ରତି ଅବହେଳା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ବା ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ରୋଗୀମାନଙ୍କ ସହିତ ମୂଲ କରି ବସିବା, ଚୀନ୍‌ରେ ସେଥିଲାଗି କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇନାହିଁ କିମ୍ବା ଅନୁମତି ଦିଆ ଯାଇନାହିଁ । ତେଣୁ ପ୍ରଧାନତଃ ଅଧିକାଂଶ ମଣିଷଙ୍କର ଉପଯୁକ୍ତ ଚିକିତ୍ସା ସାଧାରଣ ଚିକିତ୍ସାଳୟମାନଙ୍କରେ ହେଉଛି । ଚୀନ୍‌ରେ ସବୁ କମ୍ୟୁନ୍‌ରେ ଚିକିତ୍ସାଳୟ ରହିଛି, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଉତ୍ପାଦକ ବ୍ରିଗେଡ୍ ସ୍ତରରେ ପ୍ରାଥମିକ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକେନ୍ଦ୍ରମାନ ରହିଛି । ଦେଶର ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରତ୍ୟୟର ସହିତ ସେଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ପାରୁଛନ୍ତି । ୧୯୬୮ ମସିହାର ଏକ ହିସାବ ଅନୁସାରେ ଦେଶରେଥିବା ଉତ୍ପାଦକ-ଟିମ୍‌ର ଲୋକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଶତକଡ଼ା ଅଶୀରୁ ଅଧିକ ଭାଗ ଦେଶବ୍ୟାପୀ ପ୍ରଚଳିତ ସାମବାୟିକ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟସେବାଦ୍ୱାରା ଉପକୃତ ହେଉଥିଲେ ଏବଂ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରାୟ ପନ୍ଦରଲକ୍ଷରୁ ଅଧିକ ଗ୍ରାମ-ଚିକିତ୍ସକ ରହିଥିଲେ ।

ଏକ ଅଦ୍ୟତମ ହିସାବରୁ ଜଣାପଡ଼ୁଛି ଯେ, ସମଗ୍ର ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ଶିଶୁମୃତ୍ୟୁସଂଖ୍ୟା ହେଉଛି ହଜାରକରେ ଚଉବିଶ ଜଣ । ଏଇଟି ହେଉଛି ହାରାହାରି ସଂଖ୍ୟା,—ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଧିକ ଅନୁନ୍ନତ ଅଞ୍ଚଳରେ ଏହି ସଂଖ୍ୟାଟି ସାଧାରଣ ସଂଖ୍ୟାଠାରୁ ଅନେକ ଅଧିକ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ତିବ୍‌ବତରେ ସେହି ସଂଖ୍ୟା ହଜାରକରେ ୧୧୬, ମଙ୍ଗୋଲିଆ ରାଜ୍ୟରେ ହଜାରକରେ ୪୬; ମାତ୍ର, ରାଜଧାନୀ ବେଜିଙ୍ଗ୍‌ରେ ତାହା ସମ୍ଭବତଃ ସର୍ବନିମ୍ନ-ମୋଟେ ୧୧.୬୧ । ଗର୍ଭବତୀ ତଥା ପ୍ରସବିଣୀ ମାଆମାନଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁସଂଖ୍ୟା ମଧ୍ୟ ଏହି ରାଜଧାନୀରେ ହଜାରକରେ ମୋଟେ ୦.୨୭ । ଶିଶୁ-ଜନ୍ମ ସହିତ ସମ୍ପୃକ୍ତ ହୋଇ ରହିଥିବା ନାରୀ-ମୃତ୍ୟୁର ସଂଖ୍ୟାକୁ ସହରମାନଙ୍କରେ ହଜାରକରେ ୦.୨ କୁ ଏବଂ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ୦.୪ କୁ

ହ୍ରାସକରି ଆଣିବାଲାଗି କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ-ବିଭାଗର ବର୍ତ୍ତମାନ ଗୋଟିଏ ପଞ୍ଚବର୍ଷୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ରହିଛି । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଏହି ଲକ୍ଷ୍ୟଟିକୁ ମଧ୍ୟ ରଖାଯାଇଛି ଯେ, ଆଗାମୀ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ସହର ମାନଙ୍କର ଶିଶୁମୃତ୍ୟୁର ହାରକୁ ହଜାରରେ ୧୦ରୁ କମ୍ ଏବଂ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ୩୦ କୁ ହ୍ରାସକରି ଅଣାଯିବ । ଏବଂ, ଯେଉଁସବୁ ସଂଖ୍ୟାଲଘୁ ପ୍ରଜାତି ମାନଙ୍କର ଅଞ୍ଚଳ ବହୁଦୂରରେ ଅବସ୍ଥିତ ରହିଛନ୍ତି, ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ସଂଖ୍ୟାକୁ ହଜାରକରେ ଅନ୍ତତଃ ଚାଳିଶି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଖସାଇ ଅଣାଯିବ ।

୧୯୫୮ ମସିହାଠାରୁ ଚୀନ୍‌ଦେଶର ଡାକ୍ତରୀଶିକ୍ଷାରେ ଏପରି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଛି ଯେ, ଦେଶର ଯେଉଁ ଡାକ୍ତରମାନେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଚିକିତ୍ସାପ୍ରଣାଳୀ ଅଧ୍ୟୟନକରି ଡାକ୍ତର ହୋଇଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ତତଃ ଛଅମାସ ପାଇଁ ଚୀନ୍‌ଦେଶର ପାରମ୍ପରିକ ଚିକିତ୍ସା-ପ୍ରଣାଳୀରେ ତାଲିମ୍ ନେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏହି ପ୍ରାଚୀନ ଚିକିତ୍ସା-ପ୍ରଣାଳୀର ଦୀର୍ଘ ଅଢ଼େଇ ହଜାର ବର୍ଷର ଏକ ଲିଖିତ ଇତିହାସ ରହିଛି, ଏହି ବିଷୟରେ ଲେଖା ଯାଇଥିବା ହଜାର ହଜାର ପୁରାତନ ଗ୍ରନ୍ଥମାନ ରହିଛି । ସେଥିରେ ବିଭିନ୍ନ ରୋଗର ନିଦାନଗୁଡ଼ିକୁ ନିରୂପଣ କରି ଦିଆଯାଇଛି ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକର ଚିକିତ୍ସା ବିଷୟରେ ବିସ୍ତୃତ ବିବରଣୀମାନ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଚିକିତ୍ସା ପ୍ରଣାଳୀରେ ତାଲିମ ପାଇଥିବା ଜଣେ ଡାକ୍ତର ସାଧାରଣତଃ ରୋଗର ଲକ୍ଷଣଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖନ୍ତି ଓ ରୋଗଟି କାହିଁକିହେଲା ଓ କିପରି ହେଲା, ସେହି ବିଷୟରେ କେତେକ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିଥାନ୍ତି । ମାତ୍ର ପାରମ୍ପରିକ ଚୀନା ରୋଗ ଚିକିତ୍ସାର ଜଣେ ଚିକିତ୍ସକ ରୋଗର ବାହ୍ୟ ଲକ୍ଷଣଗୁଡ଼ିକୁ ଜାଣି ହିଁ ସେଇଥିରୁ କଦାପି ଏକ ରୋଗର ନିରୂପଣ କରି ପକାନ୍ତିନାହିଁ । ସିଏ ରୋଗ ଭୋଗୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ହିଁ ଏକ ସମଗ୍ର ଅଥବା ଏକକରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି,—ବାହାରର ତଥା ଭିତରର ନାନା ବିକ୍ଷୋଭ ଏବଂ ଉତ୍ତେଜନା ବ୍ୟକ୍ତିର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଥାନ୍ତି ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି । ତେଣୁ, ଚିକିତ୍ସକ ରୋଗୀକୁ ତାର ପରିବାର ବିଷୟରେ ପଚାରନ୍ତି, ନିଜ ପିତାମାତାଙ୍କ ସହିତ ତା'ର କିପରି ସମ୍ବନ୍ଧ ରହିଥିଲା ବା ରହିଛି, ସେକଥା ମଧ୍ୟ ତାକୁ ପଚାରନ୍ତି । ତା' ସ୍ତ୍ରୀ ବା ସ୍ୱାମୀ ସହିତ ତାର ଭଲ ପଡ଼େ କି ନାହିଁ, ଯେଉଁଠି ବା ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟକରି ସିଏ ଜୀବିକା-ନିର୍ବାହ କରୁଛି, ସେଥିରୁ ତାକୁ ଯଥାର୍ଥ ଓ ଯଥେଷ୍ଟ ସନ୍ତୋଷ ମିଳୁଛି କି ନାହିଁ, ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜୀବନରେ କେଉଁସବୁ କଥାପ୍ରତି ତାର ଘୃଣାଭାବ ରହିଛି । ତା'ଜୀବନରେ କେଉଁଠି କ'ଣ ସବୁ ଅସଙ୍ଗତି ବା ଅସମଞ୍ଜସତା ରହିଛି ବୋଲି ସିଏ ଅନୁଭବ କରୁଛି, ସିଏ ସହରରେ ବାସକରୁଛି କିମ୍ବା ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ବାସ କରୁଛି, ତାର ଘର ଉତ୍ତର ଚୀନ୍‌ରେ ଅଥବା ଦକ୍ଷିଣ ଚୀନ୍‌ରେ,—ରୋଗର ଅସଲ ପ୍ରକୃତିଗୁଡ଼ିକୁ ଜାଣି ପାରିବାଲାଗି ରୋଗୀକୁ ଏହି ଯାବତୀୟ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବାକୁ ହୋଇଥାଏ ।

ଚୀନ୍‌ର ଏକ ପାରମ୍ପରିକ ଚିକିତ୍ସା-ପ୍ରଣାଳୀ ହେଉଛି ଚେନ୍-ଚିଉ ବା ଆକୁପଙ୍କ୍‌ଚର । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି ଚିକିତ୍ସାପ୍ରଣାଳୀ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀକୁ ପ୍ରସାରିତ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ବିଶେଷତଃ, ନୂତନ ଚୀନ୍‌ର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟସେବା ଓ ଚିକିତ୍ସାର ଜାତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ସେହି ପୁରାତନ ପଦ୍ଧତିଟିକୁ ସ୍ୱୀକୃତି ପ୍ରାପ୍ତ ହେବାପରେ, ତାର ଯଥା-ବିଧି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପ୍ରୟୋଗ ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକ ଗବେଷଣା କରାଯାଇ ତାହାକୁ ଏକ ସମଗ୍ର ଚିକିତ୍ସାମାର୍ଗ ରୂପେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିବା ପରେ ହିଁ ଏହି ପ୍ରସାରଣ ଘଟିବାରେ ଲାଗିଛି । ତଦ୍‌ବିଦ୍‌ମାନେ କହନ୍ତି, ଆକୁପଙ୍କ୍‌ଚର୍ ପ୍ରାୟ ପ୍ରସ୍ତରଯୁଗ ସମୟରୁ ଚୀନ୍‌ରେ କୌଣସି ନା କୌଣସି ରୂପରେ ପ୍ରଚଳିତ ହୋଇ ଆସିଛି । ସେତେବେଳେ ତ ଲୌହର ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇ ନଥିଲା, ତେଣୁ ପଥରର ଛୁଞ୍ଚି ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଥିଲା । ତୀକ୍ଷ୍ଣପାର୍ଶ୍ୱବିଶିଷ୍ଟ ସାନସାନ ମୁନିଆ ପଥରକୁ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଯାଉଥିଲା । ଖ୍ରୀଷ୍ଟପୂର୍ବ ୨୦୦ ଅବ୍ଦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଧ୍ୟ ଏହି ଚିକିତ୍ସା-ପଦ୍ଧତିର ଲିଖିତ ପୁସ୍ତକମାନ ରହିଥିବାର ଠାବ କରାଯାଇ ପାରୁଛି । ସେତେବେଳେ ଖୁବ୍-ସମ୍ଭବ ପଥରଛୁଞ୍ଚିଗୁଡ଼ିକର ମୁନିଆଁ ଅଗଦେଇ ଶରୀରର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଚାପ ଦିଆଯାଉଥିଲା । ପଥର ଛୁଞ୍ଚି ପରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଯୁଗମାନଙ୍କର ବାଉଁଶ-ଛୁଞ୍ଚି ଏବଂ ହାଡ଼ର ଛୁଞ୍ଚିମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିଲା । ତା'ପରେ କଂସାତିଆରି ଛୁଞ୍ଚି ଆସିଲା । ତା'ପରେ ମଧ୍ୟଯୁଗରେ ୧୬୪୪ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ଠାରୁ ଚୀନ୍‌ଦେଶର ଶାସକମାନେ ଉକ୍ତ ପଦ୍ଧତି ଉପରୁ ବିଶ୍ୱାସ ହରାଇ ବସିଲେ ଏବଂ ଏହାର ଆଉ କୌଣସି ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା କଲେନାହିଁ । ଏତେ ଅଳ୍ପ ଖର୍ଚ୍ଚରେ ଓ ଏତେ ସହଜରେ କୌଣସି ଉତ୍ତମ ଚିକିତ୍ସା କଦାପି ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ବୋଲି ସେମାନେ ସନ୍ଦେହ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ଦେଶର ବଡ଼ଲୋକମାନେ ମଧ୍ୟ ଶାସକମାନଙ୍କଠାରୁ ଶିଖି ସେହିପରି ଭାବିଲେ । ମାତ୍ର, ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଦରିଦ୍ର ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସେହି ଚିକିତ୍ସାପ୍ରଣାଳୀ ତଥାପି ବଞ୍ଚିରହିଲା ଅଧିକ ପଇସା କରି ରୋଗର ଚିକିତ୍ସା କରାଇବା ନିମନ୍ତେ ସେମାନଙ୍କର ସାମର୍ଥ୍ୟ ନଥିଲା । ବିଦେଶୀ ଆକ୍ରମଣ ପରେ ଉପନିବେଶବାଦର ପ୍ରବେଶ ଫଳରେ ପାଶ୍ଚାତ୍ତ୍ୟ ଚିକିତ୍ସାପ୍ରଣାଳୀ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଭଲ ବୋଲି ଏକ ଧାରଣାକୁ ମଧ୍ୟ ଲୋକମାନଙ୍କର ମନରେ ବଳବତ୍ତର ହୋଇ ରହିବାକୁ ଅଧିକ ଅନୁକୂଳତା ମିଳିଲା । ୧୯୨୯ ମସିହାରେ ସ୍ୱାଧୀନ ଚୀନ୍‌ରେ ମଧ୍ୟ କୁଓ-ମିନ୍-ଟାଙ୍ଗ୍ ଆକୁପଙ୍କ୍‌ଚର୍ ଚିକିତ୍ସାକୁ ନିଷିଦ୍ଧ ଏବଂ ଅବୈଜ୍ଞାନିକ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିଥିଲା । ମାତ୍ର ତଥାପି ସେହି ପଦ୍ଧତି ବଞ୍ଚି ରହିଥିଲା ।

ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ଷଷ୍ଠ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଆକୁପଙ୍କ୍‌ଚର୍ ଚୀନ୍‌ଦେଶରୁ କୋରିଆକୁ ଯାଇଥିଲା । ପରବର୍ତ୍ତୀ କୌଣସି ଶତାବ୍ଦୀରେ ଜାପାନ ତଥା ଦକ୍ଷିଣ-ପୂର୍ବ ଏସିଆର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶର ଅଧିବାସୀମାନେ ସେହି ବିଦ୍ୟାଟିକୁ ଶିକ୍ଷା କରିଥିଲେ । ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ସପ୍ତଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ସେହି ପଦ୍ଧତି ଇଉରୋପ ମହାଦେଶକୁ ମଧ୍ୟ ସଂକ୍ରାମିତ ହେଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି ପଦ୍ଧତିକୁ ସାନ ଓ ବଡ଼ ବିଭିନ୍ନ ଅସୁସ୍ଥତାର ଆରୋଗ୍ୟ ଲାଗି ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଛି । ଦେଶର ସାନ ଓ ବଡ଼

ସମସ୍ତ ଚିକିତ୍ସାଳୟ ଓ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକେନ୍ଦ୍ରରେ ଏହି ଚିକିତ୍ସାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ବିଶେଷତଃ ଯେକୌଣସି ଅସ୍ତ୍ରୋପଚାରରେ ନିଶ୍ଚେତକ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହେବାରେ ଆକୁପଙ୍କ୍‌ଚର୍ ଚମତ୍କାର ସଫଳତା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରି ପାରିଛି । ଏହି ଉପଚାରଟି ସମୟରେ ରୋଗୀ ସଚେତନ ହୋଇ ରହିଥିବ, ଶଲ୍ୟଚିକିତ୍ସକଙ୍କ ସହିତ ଆବଶ୍ୟକ ସହଯୋଗିତା କରିପାରୁଥିବ । ଆକୁପଙ୍କ୍‌ଚରକୁ ନିଶ୍ଚେତକ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରାଗଲେ ଅପରେଶନ୍ ପରେ ମଧ୍ୟ ରୋଗୀ ଅପେକ୍ଷାକୃତ କମ୍ କଷ୍ଟ ପାଇବ ଏବଂ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଶୀଘ୍ର ଆରୋଗ୍ୟଲାଭ କରିବ । ସନ୍ତାନ-ପ୍ରସବ କାଳରେ ମଧ୍ୟ ଆକୁପଙ୍କ୍‌ଚର୍‌ର ପ୍ରୟୋଗ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସବ ଯନ୍ତ୍ରଣାହୀନ ହୋଇପାରୁଛି । ପଶୁମାନେ ପ୍ରସବ କରୁଥିବା ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ଆକୁପଙ୍କ୍‌ଚର୍‌କୁ ନିଶ୍ଚେତକ ରୂପେ ପ୍ରୟୋଗ କରି ପ୍ରସବକୁ ଯନ୍ତ୍ରଣାମୁକ୍ତ କରାଯାଉଛି । ପଶୁମାନଙ୍କର ବିଭିନ୍ନ ରୋଗକୁ ଆରୋଗ୍ୟ କରିବାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଚୀନ୍‌ଦେଶର ପାରମ୍ପରିକ ଭେଷଜ ତଥା ଭେଷଜଜ୍ଞାନର ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଉଛି । ଇଣ୍ଡୋନେସିଆର ଜଣେ ପୂର୍ବତନ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ସୁକର୍ଣ୍ଣୋ ଉପରି ଆକୁପଙ୍କ୍‌ଚର୍ ଚିକିତ୍ସା ଫଳରେ ତାଙ୍କର ବାମପଟ ମୂତ୍ରାଶୟରେ ହୋଇଥିବା ରୋଗରୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ପାରିଥିଲେ ଏବଂ ପ୍ରାୟ ଏକ ସୁନିଶ୍ଚିତ ଅସ୍ତ୍ରୋପଚାରରୁ ରକ୍ଷା ପାଇଥିଲେ । ଚୀନ୍‌ର ଚିକିତ୍ସାବିଦ୍ୟା-ବିଶାରଦମାନେ କେତେ ଗର୍ବର ସହିତ ସେହି ଘଟଣାର ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥାନ୍ତି ।

ଆକୁପଙ୍କ୍‌ଚର୍ ବ୍ୟତୀତ ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ପ୍ରାଚୀନ କାଳରୁ ଆଉ କେତୋଟି ଚିକିତ୍ସାପଦ୍ଧତି ମଧ୍ୟ ପ୍ରଚଳିତ ହୋଇ ଆସୁଥିଲା । ଅଧିକସମର୍ଥ ବଡ଼ଲୋକମାନେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରାୟ ଏକ ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ ଜ୍ଞାନରେ ହେୟଜ୍ଞାନ କରୁଥିଲେ ଓ ତାହାର ଉପଚାରଗୁଡ଼ିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଅସମ୍ମାନଜନକ ବୋଲି ମନେ କରୁଥିଲେ । ଚିକିତ୍ସାର ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସମ୍ଭାବନା ନଥିବା ଏକାନ୍ତ ଅସମର୍ଥ ଦରିଦ୍ର ଗ୍ରାମବାସୀମାନେ ହିଁ ସେହି ପଦ୍ଧତିଗୁଡ଼ିକୁ ନିତାନ୍ତ ଆଦିମ ସ୍ତରରେ ତଥାପି ବଞ୍ଚାଇ ରଖିଥିଲେ । ନୂତନ ଚୀନର ରାଷ୍ଟ୍ରୋଦ୍ୟମ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ବର୍ଜନ କରି ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ଆଧୁନିକ ଏବଂ ବୈଜ୍ଞାନିକ ବୋଲି ଦର୍ଶିବାକୁ ଆଦୌ କୌଣସି ଚିନ୍ତା କରିନାହିଁ । ସିଏ ସେଗୁଡ଼ିକର ପୁନରୁଦ୍ଧାର କରାଇଛି, ବିଶେଷଜ୍ଞମାନଙ୍କୁ ଲଗାଇ ସେଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ଗବେଷଣା କରାଇଛି, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଲୋକାଚାରର ସ୍ତରରୁ ଉତ୍ତୋଳିତ କରି ଆଣିଛି ଓ ବୈଜ୍ଞାନିକ ସ୍ୱୀକୃତି ପ୍ରଦାନ କରିଛି ଏବଂ, ବର୍ତ୍ତମାନ ସାନ ଓ ବଡ଼ ଯାବତୀୟ ରୋଗରେ ଧନୀ ଓ ଦରିଦ୍ର ସବୁ ରୋଗୀଙ୍କର କ୍ଷେତ୍ରରେ ସାଧାରଣ ଚିକିତ୍ସାଳୟ ଗୁଡ଼ିକରେ ସେଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରୟୋଗ ମଧ୍ୟ କରାଯାଉଛି । ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ମଙ୍ଗୋଲିଆର ପ୍ରଦାହନ ପଦ୍ଧତିର ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇ ପାରିବ । ଏହି ପଦ୍ଧତିର ପାରିଭାଷିକ ନାମ Moxibustion :— ମୋକ୍‌ସା (Artemisia moxa) ବୋଲି ଗୋଟିଏ ଗଛର ଶୁଖିଲା ପତ୍ରକୁ ଜଳୁଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ଦେହର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ

ଚମ ଉପରେ ରଖାଯାଏ ଓ ସେହି ପ୍ରଦାହନଦ୍ୱାରା ବିଭିନ୍ନ ବେରାମର ଆରୋଗ୍ୟ ବିଧାନ କରାଯାଏ । ସେହି ମଙ୍ଗୋଲିଆର ଆଉ ଗୋଟିଏ ପ୍ରାଚୀନ ଚିକିତ୍ସାପଦ୍ଧତି ହେଉଛି **Shaking therapy,**—ଏଥିରେ ବିଭିନ୍ନ ରୋଗ ଅନୁସାରେ ଶରୀରର ବିଭିନ୍ନ ଅଂଶକୁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ବେଗରେ ହଲାଇ ଉପଶମ କରାଯାଏ ।

ଏକ ଦେଶ ହିସାବରେ ଚୀନ୍‌ର ଲୋକସଂଖ୍ୟା ପୃଥିବୀରେ ଅନ୍ୟ ଯେକୌଣସି ଦେଶଠାରୁ ଅଧିକ । ବଂଶ ବୃଦ୍ଧିକୁ ଆବଶ୍ୟକ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେବାଭଳି ଏକ ସାମାଜିକ ନୈତିକତା ଓ ସେଥିରୁ ପ୍ରସୂତ ହୋଇଥିବା ଏକ ପାରମ୍ପରିକ ଜୀବନଦୃଷ୍ଟି ଲୋକସଂଖ୍ୟାର ବୃଦ୍ଧିରେ ଅବଶ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟ କରି ଆସିଛି । କୌଣସି ବାପର ଯେତେ ବେଶୀ ସନ୍ତାନ, ସିଏ ସେତେ ଅଧିକ ପୁଣ୍ୟର ଅଧିକାରୀ ବୋଲି ଚୀନ୍‌ର ସେହି ପ୍ରାଚୀନ କାଳରେ ମହାତ୍ମା କନ୍‌ଫୁସିଅସ୍ କହିଥିଲେ । ଆଦର୍ଶ ସମାଜ କହିଲେ କନ୍‌ଫୁସିଅସ୍ ଏପରି ଏକ ସମାଜର କଳ୍ପନା କରୁଥିଲେ, ଯେଉଁଥିରେ କି କୌଣସି ପୁଅ ବା ଝିଅ ବାହୁଅ ରହୁନଥିବେ । ଅର୍ଥାତ୍, ଅବିବାହିତ କେହି ରହୁନଥିବେ, ସମସ୍ତେ ବିବାହ କରୁଥିବେ ଓ ଢେର୍ ସନ୍ତାନ ପ୍ରସବ କରୁଥିବେ । ଜନସଂଖ୍ୟାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ଦିଗରେ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସ୍ତରରେ ଏହି ନୂତନ ଚୀନ୍‌ରେ ହିଁ ସୁନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପଦକ୍ଷେପମାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି । ସେହି ଦେଶରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପରିବାରକୁ ଗୋଟିଏ ବା ଦୁଇଟି ସନ୍ତାନ ଜନ୍ମ କରିବାଲାଗି ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦିଆଯାଉଛି । ମାତ୍ର ଏହି ନୀତିଟିକୁ ଦେଶର ସଂଖ୍ୟାଲଘୁ ଅଳ୍ପବିକଶିତ ଅଞ୍ଚଳଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଲାଗୁ କରାଯାଇନାହିଁ । ଗତ କେତେବର୍ଷର ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଉଦ୍ୟମ ଏବଂ ଜନ-ସହଯୋଗ ଫଳରେ ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧିର କ୍ଷେତ୍ରରେ କ୍ରମଶଃ ଏକ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ହ୍ରାସ ମଧ୍ୟ ଅନୁଭୂତ ହେଲାଣି । ଜନସଂଖ୍ୟା-ବିଜ୍ଞାନୀମାନେ କହିଲେଣି ଯେ, ଏହା ଫଳରେ ୨୧୦୦ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ବେଳକୁ ଚୀନ ଆଉ ପୃଥିବୀର ସର୍ବାଧିକ ଜନବହୁଳ ଦେଶ ହୋଇ ରହିବନାହିଁ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଦ୍ୱିତୀୟ ସ୍ଥାନରେ ରହିଥିବା ଭାରତବର୍ଷ ସେତେବେଳେ ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିବ । କାରଣ ବର୍ତ୍ତମାନ ଭାରତର ଲୋକସଂଖ୍ୟା ବର୍ଷକୁ ୧୬୦ ଲକ୍ଷ ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି ଓ ଚୀନର ଲୋକସଂଖ୍ୟା ନବେଲକ୍ଷ ବଢ଼ୁଛି । ଏହି ବୃଦ୍ଧିର ହିସାବ ଅନୁସାରେ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ବେଳକୁ ଭାରତର ଲୋକସଂଖ୍ୟା ୧୬୩ କୋଟି ହେବ ଏବଂ ଚୀନ୍‌ରେ ଲୋକସଂଖ୍ୟା ୧୪୭ କୋଟି ହୋଇଥିବ । ଡାକ୍ତରୀ କାରବାର ଓ ଅସ୍ତ୍ରୋପଚାରଦ୍ୱାରା ନୁହେଁ, ଲୋକଶିକ୍ଷାଦ୍ୱାରା ହିଁ ଲୋକସଂଖ୍ୟା-ବୃଦ୍ଧିର ହାର ଆଶାନୁରୂପ ଭାବରେ କମିଯାଇ ପାରିବ ବୋଲି ବିଶେଷଜ୍ଞମାନେ କହୁଛନ୍ତି । ଭାରତବର୍ଷର ଗୋଟିଏ ହିସାବରୁ ତାହାର ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣ ମଧ୍ୟ ମିଳିଯାଉଛି । ଭାରତରେ କେରଳ ରାଜ୍ୟରେ ନାରୀ-ସାକ୍ଷରତା ହେଉଛି ଶତକଡ଼ା ୭୩.୪ ଭାଗ,— ଦେଶଯାକରେ ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ ; ସେଠାରେ ଶିଶୁଜନ୍ମର

ସଂଖ୍ୟା ହେଉଛି ଏକ ହଜାରରେ ୮୫ ଜଣ, ଦେଶଯାକରେ ସବୁଠାରୁ କମ୍ । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ରାଜସ୍ଥାନରେ ନାରୀ-ସାକ୍ଷରତା ହେଉଛି ଶତକଡ଼ା ୧୩.୪, ଦେଶଯାକରେ ସବୁଠାରୁ କମ୍ ; ଏବଂ ସେଠାରେ ଶିଶୁଜନ୍ମର ସଂଖ୍ୟା ହେଉଛି ହଜାରକରେ ୪୦ ଜଣ, ଦେଶଯାକରେ ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ । ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଶିକ୍ଷାବକାଶ ଲାଗି ପ୍ରଭୂତ ଉଦ୍ୟମ ହେଉଛି, ଦେଶର ସବୁ ପିଲା ସ୍କୁଲକୁ ପାଠ ପଢ଼ି ଆସିଲେଣି । ତାହାର ସୁଫଳ ଅବଶ୍ୟ ଫଳିବ ।

ଗୃହନିର୍ମାଣ, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ-ସେବା ଏବଂ ଔଷଧ,— ଏସବୁ ଲୋକମାନଙ୍କର ପ୍ରକୃତ ଚାହିଦା ଅନୁସାରେ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଏ ଓ ସେହି ମୁତାବକ ସେହିସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯୋଜନାମାନ କରା ଯାଇଥାଏ । ଏବଂ ଏଠାରେ ମଧ୍ୟ ସ୍ମରଣ ରଖିବାକୁ ହେବ ଯେ, ଲୋକମାନେ କହିଲେ ନୂତନ ଚୀନ୍‌ରେ ପ୍ରକୃତରେ ସବୁ ଲୋକଙ୍କୁ ବୁଝାଏ । ଲୋକମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଔଷଧ ତଥା ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟସେବାଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେବାରେ ଗତ କୋଡ଼ିଏବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଅଭୂତପୂର୍ବ ସଫଳତା ହାସଲ କରାଯାଇ ପାରିଛି । ଔଷଧ ଆବଶ୍ୟକ କରୁଥିବା ଲୋକମାନେ ଯେପରି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସୁଲଭ ଭାବରେ ଔଷଧ ପାଇପାରିବେ, ସେଥିଲାଗି ଔଷଧର ଦାମ୍ କମିକମି ଯାଉଛି । ଆମେରିକା ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରର ଅର୍ଥନୀତିଜ୍ଞ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଗାଲ୍‌ବ୍ରେଥ୍‌ଙ୍କର ଗୋଟିଏ ବିବରଣୀ ଅନୁସାରେ ୧୯୫୦ ମସିହାରେ ସାଧାରଣ ଔଷଧମାନ କିଣିବା ପାଇଁ ଯେତେ ପଇସା ପଡ଼ୁଥିଲା, ବର୍ତ୍ତମାନ ତାହା ତାହାର ପାଞ୍ଚଭାଗରୁ ଭାଗେ ମୂଲ୍ୟରେ ମିଳିପାରୁଛି । ଜୀବନ-ରକ୍ଷାକାରୀ ବିଶେଷ ଔଷଧଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଅତି ଅଳ୍ପ ମୂଲ୍ୟରେ ମିଳୁଛି, ସେଥିଲାଗି ଡାକ୍ତରଙ୍କର ଲେଖିଦେବା ଆବଶ୍ୟକ ହେଉନାହିଁ,—ଲୋକେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧିକ ଆବଶ୍ୟକ କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି କେହି ଚତୁର ମଣିଷ ମଝିରେ ସେଗୁଡ଼ିକର ଦାମ୍ ବଢ଼ାଇଦେଇ ପାରୁନାହାଁନ୍ତି । ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରକ୍ଷା ଏବଂ ରୋଗ-ପ୍ରତିଷେଧକ-ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକର କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରାୟ ଏକ ଜନ-ଆନ୍ଦୋଳନର ଉଦ୍ୟମ ଓ ଉତ୍ସାହରେ ଯାବତୀୟ କଥା କରାଯାଉଛି । ଅର୍ଥାତ୍, ଲୋକମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ରାଷ୍ଟ୍ରର ପକ୍ଷରୁ ଯାହାକିଛି ହେଉଛି, ସେଥିରେ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଆଣି ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ସାମିଲ କରାଯାଉଛି । ଅର୍ଥାତ୍, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରକ୍ଷା ବିଷୟରେ ଯେତେବେଳେ କୌଣସି ନୂତନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ନିଆଯିବ ବୋଲି ନିଷ୍ପତ୍ତି ହେଉଛି, ସେତେବେଳେ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟାପକ ଭାବରେ ଆବଶ୍ୟକ ପ୍ରଚାରମାନ କରାଯାଉଛି, ସେହି ବିଷୟରେ ଯାବତୀୟ ନୂତନ ଜ୍ଞାନକୁ ଲୋକମାନଙ୍କର ଦ୍ୱାରଦେଶରେ ଆଣି ପହଞ୍ଚାଇ ଦିଆଯାଉଛି । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଚାରି ଆତଙ୍କ,—ମାଛି, ମଶା, ଘରପୋକ ଏବଂ ମୂଷା— ଙ୍କୁ ନିର୍ମୂଳ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଚୀନରେ ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା, ତାହାକୁ ସରକାର ନିଯୁକ୍ତ କରିଥିବା ବେତନଭୋଗୀ ବିଶେଷ ମଣିଷମାନେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାକୁ ମୋଟେ

ଆସିନାହାନ୍ତି ଓ ଲୋକମାନେ କେବଳ ଛିଡ଼ାହୋଇ ତାହାକୁ ମୋଟେ ଦେଖିନାହାନ୍ତି । ଜନ-ଆନ୍ଦୋଳନଦ୍ୱାରା ଅର୍ଥାତ୍, ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମଣିଷଙ୍କୁ ସେହି କାର୍ଯ୍ୟଲାଗି ସାଙ୍ଗରେ ସାମିଲ୍ କରି ହିଁ ସଫଳତା ଗୁଡ଼ିକୁ ହାସଲ କରାଯାଇଛି ।

ବିଭିନ୍ନ ସଂକ୍ରାମକ ରୋଗକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରି ରଖିବାରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ପ୍ରଣାଳୀରେ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦିତ ହୋଇଛି । ଖାଲି ସରକାର ଯେ କଦାପି କିଛି ଯଥେଷ୍ଟ ସଫଳ ଭାବରେ ସମ୍ପନ୍ନ କରି ପାରିବେ ନାହିଁ, ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ଖୋଦ୍ ସରକାର ତଥା ଲୋକମାନେ ମଧ୍ୟ ସେକଥା ଭଲ କରି ବୁଝିଛନ୍ତି । ଜଳଭଣ୍ଡାର ଗୁଡ଼ିକର ସୁରକ୍ଷା, ମନୁଷ୍ୟ-ମଳକୁ ଉପଯୋଗୀ ଉର୍ବରକରେ ପରିଣତ କରିବା, କୂପଗୁଡ଼ିକର ସଂସ୍କାର କରିବା, ସାମୂହିକ ପାଇଖାନାଗୁଡ଼ିକୁ ତିଆରି କରିବା, ଗୃହପାଳିତ ପଶୁମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଗ୍ରାମସ୍ତରରେ ବିଶେଷ ଅଡ଼ାସବୁ ତିଆରି କରିବା, ରାନ୍ଧିବା ଚୂଲିଗୁଡ଼ିକୁ ଉନ୍ନତତର ଭାବରେ ତିଆରି କରିବା ଏବଂ ସାମୂହିକ ଜୀବନର ସାଧାରଣ ପରିବେଶରେ ଅନ୍ୟ ଯାବତୀୟ ଉନ୍ନୟନ ନିମନ୍ତେ ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ କରିବା,— ଏସବୁ ସେଠାରେ ସାଧାରଣ ଲୋକମାନେ ଏକ ଆବଶ୍ୟକ ଅଭିଯାନର ଢଙ୍ଗରେ ହିଁ କରନ୍ତି । ଯେଉଁମାନଙ୍କ ଲାଗି କାମ, ତାହାକୁ ପ୍ରଧାନତଃ ସେହିମାନେ ହିଁ କରନ୍ତି । ମୁଖ୍ୟତଃ, ଏହିପରି ଜନାଧାରିତ ପ୍ରଣାଳୀମାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ପାରିଥିବାରୁ ହିଁ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ବିପ୍ଳବର ମାତ୍ର ସାତବର୍ଷ ପୂରିଲା ବେଳକୁ ଚୀନ୍‌ଦେଶରୁ ମାଛି ପ୍ରାୟ ନିର୍ମୂଳ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ, ରାସ୍ତାଗୁଡ଼ିକରେ ଆଦୌ କୌଣସି ଅଳିଆ ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁନଥିଲା ଏବଂ ପରିବାରମାନଙ୍କରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିଖୁଣ ଭାବରେ ପରିଷ୍କାର-ପରିଚ୍ଛନ୍ନତା ରହି ପାରୁଥିଲା ।

ପରିବେଶକୁ ମଇଳା କରିବାରେ ଏକଦା ଚୀନ୍‌ଦେଶର ଲୋକମାନଙ୍କର ଏକ କୁଖ୍ୟାତି ରହିଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେଉଁ ବିଦେଶୀମାନେ ଚୀନ୍‌କୁ ଯାଇ ନୂଆ ନିର୍ମୀୟମାଣ ଦେଶଟିର ପରିଷ୍କାର-ପରିଚ୍ଛନ୍ନତାକୁ ଆଖିରେ ଦେଖୁଛନ୍ତି, ସେମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ଅବାକ୍ ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ନିୟମ କହିଲେ ସେଠାରେ ସବୁ ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ କରା ଯାଇଥିବା ନିୟମକୁ ବୁଝାଉଛି; କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କହିଲେ ସବୁଲୋକଙ୍କ ଠାରୁ ଆଶା କରା ଯାଉଥିବା କର୍ତ୍ତବ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ ବୁଝାଉଛି । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଏବେ ୧୯୮୫ ମସିହା ଫେବ୍ରୁଆରୀ ଦିନଠାରୁ ରାଜଧାନୀ ବେଜିଙ୍ଗ୍ ସହରରେ ଏକ ନିୟମ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇଛିଯେ, ସହରର ସାଧାରଣ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ଯଦି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଛେପ ପକାଉଛନ୍ତି ବୋଲି ଦେଖାଯିବ, ତେବେ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ହିଁ ସେହି ଛେପକୁ ନିଜେ ପରିଷ୍କାର କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଏବଂ ଅସାମାଜିକ କାର୍ଯ୍ୟଟି ସକାଶେ ୫° ପେନ ଜୋରିମାନା ମଧ୍ୟ ଦେବାକୁ ହେବ । ବେଜିଙ୍ଗ୍ ନଗରପାଳିକାର ମେୟର୍ ଘୋଷଣା କରି କହିଛନ୍ତି, "ଛେପପକାଇବା ବ୍ୟକ୍ତି ଯେତେ ଉଚ୍ଚ ପଦର ହୋଇଥାଉ ପଛକେ, ତାଙ୍କୁ ବିହିତ ଦଣ୍ଡଟିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁହିଁ ପଡ଼ିବ । ଅର୍ଥାତ୍

ନିକେ ସେହି ଛେପକୁ ପୋଛି ପରିଷ୍କାର କରିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଜୋରିମାନା ଦେବାକୁ ହେବ" । ଏହି ନିୟମଟିର ପ୍ରଣୟନ କରାଯିବା ଦିନଠାରୁ ସାଧାରଣତଃ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ-ବିଭାଗର ପ୍ରାୟ ଦେଢ଼ଲକ୍ଷ ପରିଦର୍ଶକ ଛେପ ପକାଇବା ବନ୍ଦ କରିବା ନିମନ୍ତେ ରାଜଧାନୀର ବିଭିନ୍ନ ରାସ୍ତାରେ ବୁଲି ପହରା ଦେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟବିଭାଗର ହଜାର ହଜାର ସ୍ୱେଚ୍ଛା-ସେବୀ କର୍ମୀ ଏବଂ ସ୍କୁଲଛାତ୍ର ରାସ୍ତାର ବାଙ୍କମାନଙ୍କରେ ପ୍ରଦର୍ଶନ-କେନ୍ଦ୍ରମାନ ସ୍ଥାପନକରି ବସିରହିଲେ, ରାସ୍ତାରେ ଛେପ ପକାଇବାର ଅଭ୍ୟାସଟି ବିରୁଦ୍ଧରେ ପୋଷ୍ଟର୍‌ମାନ ମାରିଲେ । ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ସାଧାରଣ ଭଦ୍ରତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଛେପ ପକାଇବା କିପରି ଏକ ମନ୍ଦ ଅଭ୍ୟାସ, ପୋଷ୍ଟରମାନଙ୍କରେ ସେହିକଥା ଲେଖାହୋଇଥିଲା । ସେମାନେ ମଝିରେ ମଝିରେ ସେହି ବିଷୟରେ ନାନା ସ୍ଲୋଗାନ୍ ମଧ୍ୟ ଦେଉଥିଲେ । ଛେପ ଯେଉଁଠି ସେଠି ନପକାଇ କେବଳ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ ରଖାହୋଇଥିବା ପାତ୍ରଗୁଡ଼ିକରେ ପକାଇବାକୁ ସେମାନେ ରାସ୍ତାରେ ଯାଉଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କୁ ସ୍ମରଣ କରାଇ ଦେଉଥିଲେ ।

ପୁରାତନ ଅର୍ଥାତ୍ ବିପ୍ଳବପୂର୍ବ ଚୀନ୍‌ରେ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ଚିକିତ୍ସାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏକା-ବେଳେକେ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଥିଲା ଓ ତାହାକୁ ହିଁ ସଂପୃକ୍ତ ସମସ୍ତେ ସମ୍ଭବ ଏକମାତ୍ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ବୋଲି ମାନି ନେଇଥିଲେ । ଯେଉଁମାନେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଡାକ୍ତରୀ ବିଦ୍ୟାରେ ତାଲିମପାଇ ଡାକ୍ତର ହୋଇଥିଲେ, ସେମାନେ ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତେ ସହର ଓ ନଗରମାନଙ୍କରେ ଏକାଠି ଭିଡ଼କରି ରହିଥିଲେ, ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳକୁ ଯାଇ ଚିକିତ୍ସା କରିବାଲାଗି ଆଦୌ ସମ୍ମତ ହେଉ ନଥିଲେ । ଦେଶର ପାରମ୍ପରିକ ଚିକିତ୍ସା-ପଦ୍ଧତିରେ ପାରଦର୍ଶିତା ଲାଭକରିଥିବା ଅନ୍ୟମାନେ ସାଧାରଣତଃ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଅବସ୍ଥିତ ସାନସାନ ସହରଜାଗାରେ ରହୁଥିଲେ ସତ, ମାତ୍ର ସେମାନେ ଅଧିକ ପଇସା ଥିଲାବାଲା । ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ, ଜମିଦାର ଓ ବଡ଼ ବଡ଼ ଚାଷୀମାନଙ୍କର ହିଁ ଚିକିତ୍ସା କରୁଥିଲେ । ରୋଗୀମାନଙ୍କୁ ଦେଖିବା ଲାଗି ଦୁର୍ଗମ ଗାଆଁ-ଗୁଡ଼ିକ ଭିତରକୁ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କେହି ଯାଉନଥିଲେ । କୌଣସି ଚିକିତ୍ସକଙ୍କୁ ଗାଆଁ ଯାଏ ନେବାକୁ ହେଲେ ଆଗତୁରା ଫିସ୍ ଦେବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା ଓ ଯିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ କରିବାକୁ ହେଉଥିଲା । ବେଳେବେଳେ ଶଗଡ଼ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେଉଥିଲା । ସ୍ଥାନବିଶେଷରେ ସବାରି ବା ପାଲିଙ୍କି ଉପରେ ବସାଇ କାନ୍ଧେଇ କରି ନେଇଯିବାକୁ ମଧ୍ୟ ପଡ଼ୁଥିଲା ।

ସାଧାରଣ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ-ବିଭାଗରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ଚିକିତ୍ସକମାନଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧନ କରି ଏକଦା (୧୯୬୫ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ) ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ କହିଥିଲେ, "ଆପଣମାନେ ଯାଇ ସାଧାରଣ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟର ସଚିବାଳୟରେ ଥିବା କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କୁ କହନ୍ତୁ ଯେ ସେମାନଙ୍କର ବିଭାଗଟି ଦେଶର ମୋଟ ଲୋକସଂଖ୍ୟାର ଶତକଡ଼ା କେବଳ ୧୫ ଭାଗ ଲୋକଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ହିଁ ସବୁକିଛି କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛି । ପୁନଶ୍ଚ, ଏହି ଶତକଡ଼ା ପନ୍ଦର ଭାଗ ଲୋକ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଧାନତଃ ବିଶେଷ ସୁବିଧାଭୋଗୀ ଶ୍ରେଣୀଗୁଡ଼ିକର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । କୋଟି କୋଟି ସଂଖ୍ୟାରେ ରହିଥିବା କୃଷକମାନେ

ସେହି ଚିକିତ୍ସାର ସୁଯୋଗ ନେଇ ପାରୁନାହାଁନ୍ତି । ଔଷଧପତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଠିକ୍ ଭାବରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିପାରୁନାହିଁ । ତେଣୁ, ଆମକୁ ଡାକ୍ତରୀ ପାଠର ପଦ୍ଧତିଟିରେ ମଧ୍ୟ ସଂସ୍କାର ଆଣିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ମୂଳତଃ, ଏତେଗୁଡ଼ାଏ ଅଧିକ ପଢ଼ିବାରେ ଆଦୌ କୌଣସି ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ ।...... ତିନିବର୍ଷ ପଢ଼ିଲେ ହିଁ ଅବଶ୍ୟ ଯଥେଷ୍ଟ ହୋଇପାରିବା ଉଚିତ । ଅର୍ଜିତ ବିଦ୍ୟାକୁ କିପରି ଉପଯୁକ୍ତ ଭାବରେ ଓ ଉପଯୁକ୍ତ ସ୍ଥାନରେ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଇବାକୁ ହେବ, ଏଣିକି ତାହାର ଅଧ୍ୟୟନ କରାଯାଉ । ତାହା ଅଧିକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ସେପରି ହୋଇପାରିଲେ, ଯେଉଁ ଡାକ୍ତରମାନଙ୍କୁ କାମ କରିବାଲାଗି ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳକୁ ପଠାଯିବ, ସେମାନେ ଆଉ ନିଜର ଏତେ ବା ଏତେ ସାମର୍ଥ୍ୟ ବିଷୟରେ ମନେ ମନେ ଆଦୌ ଗୁଡ଼ାଏ ଗର୍ବରଖି କିଛି କହିବେ ନାହିଁ । ସେମାନେ ଅଳପ ଜାଣିଥିବେ ସତ, ମାତ୍ର ସେହି ଅଳପକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ କାମରେ ଲଗାଇ ମଧ୍ୟ ଜାଣିଥିବେ । ଯେଉଁ ଡାକ୍ତରମାନେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଧାନତଃ ଠକି ଠକି ଆସିଛନ୍ତି ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଯେଉଁମାନେ ଅସଲ ବିଦ୍ୟା ନଜାଣି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅବୈଜ୍ଞାନିକ ଭାବରେ କେତେଟା ଟୁଣୁକା ଟୁଣୁକି ଦେଇ ଲୋକମାନଙ୍କର ଚିକିତ୍ସା କରୁଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଏହି ଉଭୟଙ୍କଠାରୁ ହିଁ ଅଧିକ ଭଲ ହେବେ ଓ ଅଧିକ କାମରେ ଆସିବେ । ଏବଂ, ଏହି ଚିକିତ୍ସକମାନଙ୍କର ଚିକିତ୍ସାର ସୁଯୋଗ ପାଇ ପାରିବାଲାଗି ମଧ୍ୟ ଗ୍ରାମବାସୀମାନଙ୍କର ଯଥେଷ୍ଟ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଥିବ ।...... ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେଉଁ ହିସାବ ଓ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଡାକ୍ତରମାନଙ୍କର ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ କରାଯାଉଛି, ତଦ୍ଦ୍ୱାରା କେବଳ ବଡ଼ ସହରମାନଙ୍କ ସକାଶେ ହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ ତାଲିମ ମିଳୁଛି । ମାତ୍ର ମନେରଖିବା ଉଚିତ, ଚୀନ୍‌ରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ପଚିଶ କୋଟି କୃଷୀ ରହିଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଗାଆଁରେ ରହୁଛନ୍ତି । ତେଣୁ, ଚିକିତ୍ସା ତଥା ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଉଭୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ହିଁ ତୁମକୁ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ବାସ କରୁଥିବା ଜନଗଣଙ୍କର ସେବା କରିବା ଉପରେହିଁ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବାକୁ ହେବ ।

ଚିକିତ୍ସା ଏବଂ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟର କ୍ଷେତ୍ରରେ ମାତ୍ର କୋଡ଼ିଏଟା ବର୍ଷ ଭିତରେ ଯେଉଁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ପ୍ରକୃତରେ ସମ୍ଭବହେଲା, ତାହା କେବଳ ଏକ ସରକାରୀ ଆଜ୍ଞାଦ୍ୱାରା ହୋଇନଥିଲା । ସରକାରଙ୍କ ସହିତ ଜନଗଣ ରହିଥିଲେ, ଜନଗଣଙ୍କ ସହିତ ସରକାର ରହିଥିଲେ, ଜନଗଣଙ୍କର ସର୍ବାଗ୍ର ଆବଶ୍ୟକତାଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ପର୍କରେ ସରକାର ସଚେତନ ଥିଲେ ଏବଂ ତେଣୁ ଉଚିତ ନେତୃତ୍ୱ ଦେଇ ପାରିଥିଲେ ଓ ହୁଏତ ସେହି କାରଣରୁ ହିଁ ଲୋକମାନଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସଭାଜନ ହୋଇ ପାରିଥିଲେ ତଥା ସେମାନଙ୍କର ସହଯୋଗ ଲାଭ କରିପାରିଥିଲେ, ଏବଂ ସର୍ବୋପରି ପ୍ରଧାନତଃ ଏକ ଶିକ୍ଷାଭିତ୍ତିକ ଜନ-ଆନ୍ଦୋଳନ ରୂପେ ସେହି ପରିବର୍ତ୍ତନର ପଦକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକୁ ଗ୍ରହଣ କରା ଯାଇଥିଲା ବୋଲି ପରିବର୍ତ୍ତନ ସମ୍ଭବ ହୋଇଥିଲା । ଖାଲି ବିଜ୍ଞାନଗୁଡ଼ାକ ବହୁତ ହେଲେ ଯେ ମଣିଷ ଆପଣାଛାଏଁ ସେଗୁଡ଼ିକଦ୍ୱାରା ଉପକୃତ ହୋଇ ଯାଏନାହିଁ;—ମଣିଷକୁ, ଯଥାସମ୍ଭବ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଲେ ଯାଇ ଯେ ବିଜ୍ଞାନ

ସତକୁ ସତ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗିପାରିବା ସମ୍ଭବ ହୁଏ, ଚୀନ୍‌ରେ ଲୋକ-ନିର୍ମାଣ ଅର୍ଥାତ୍ ଲୋକ-ସମାଜର ଉଦୟଲାଗି ଯଥାର୍ଥ ପରିବେଶଟିର ନିର୍ମାଣର ଇତିହାସରେ ଆମେ ବାରବାର ସେହି ସତ୍ୟଟି ପ୍ରତିପାଦିତ ହୋଇଥିବାର ଦେଖିବାକୁ ପାଇବା । କେବଳ ଉପରୁ ଆଦେଶ ଜାରି କରାଯାଇ ଚୀନ୍‌ରେ ପ୍ରାୟ ଆଦୌ କିଛିହେଲେ ଘଟି ନାହିଁ । ଦେଶରେ ଏକ ପ୍ରକୃତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସମ୍ଭବ କରିବା ସକାଶେ ସମ୍ମତ ହୋଇଥିବା ଓ ସେଥିଲାଗି ଆପଣାକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ଯୋଗ୍ୟ ଭାବରେ ଏକ ନିମିତ୍ତରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରହିଥିବା ନେତୃତ୍ୱ ନିଷ୍ପତ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଛି ସତ, ମାତ୍ର ଯାବତୀୟ ନିର୍ମାଣ ତଳୁ ହୋଇଛି,—ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମଣିଷଙ୍କୁ ପ୍ରକୃତରେ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ କରାଯାଇଛି । ଖାଲି ବିଶେଷଜ୍ଞ-ମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ଆଦୌ କିଛି ହୋଇନାହିଁ । ବିଶେଷଜ୍ଞମାନେ ସହର ଛାଡ଼ି ଆପଣାର କୋଠରିଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ବାହାରି ଗାଆଁକୁ ଯାଇଛନ୍ତି;—ସେମାନେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମଣିଷଙ୍କୁ ପ୍ରାଥମିକ ତାଲିମସବୁ ଦେଇଛନ୍ତି,—ତେବେଯାଇ କୋଟି କୋଟି ମଣିଷଙ୍କର ଚିକିତ୍ସା ତଥା ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ଅଭୂତପୂର୍ବ ବିପ୍ଳବକୁ ସମ୍ଭବ କରାଯାଇପାରିଛି ।

ସେହି ଆରମ୍ଭ ସମୟରେ ପନ୍ଦର ବର୍ଷ କାଳ ଚୀନ୍‌ର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ-ଅଭିଯାନରେ ସକ୍ରିୟ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ଜଣେ ବ୍ରିଟିଶ୍ ଶଲ୍ୟଚିକିତ୍ସକଙ୍କର ବିବରଣୀରୁ ଆମକୁ ସେହି ଅଭିନବ ଉଦ୍ୟମଗୁଡ଼ିକର ଏକ କେଡ଼େ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ବିବରଣୀ ମିଳିଯାଉଛି । ଯେଉଁ ଅଭିନବ ପ୍ରଣାଳୀଟିକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରାଯାଇ ଚୀନ୍ ଦେଶରେ ଉନ୍ନୟନ ତଥା ପରିବର୍ତ୍ତନର ପାଦଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରକୃତରେ ଉତ୍ତରୋତ୍ତର ଭାବରେ ଆଗକୁ ପକାଯାଇ ପାରିଲା, ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ତାହାକୁ Mass Line ବା ଜନୋଦ୍ୟମ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ସେହି ଜନୋଦ୍ୟମର ଯାବତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ପଛରେ ମୂଳଭୂତ ଭାବରେ ବିଶ୍ୱାସ ରହିଥାଏ । ସେହି ବିଶ୍ୱାସଟି ହେଉଛି, ଯଦି ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରେରଣାମାନ ଦିଆଯାଏ, ଓ ତଦନୁରୂପ କାର୍ଯ୍ୟପନ୍ଥାମାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ, ତେବେ ସାଧାରଣ ମଣିଷମାନେ ହିଁ ଏକାଠି ମିଶି ଅନେକ ଅସମ୍ଭବକୁ ଅବଶ୍ୟ ସମ୍ଭବ କରିଦେଇ ପାରିବେ । ସେମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ସବୁକିଛି ବଦଳାଇ ଦେଇ ପାରିବେ । ସହରରେ ଅବସ୍ଥାପିତ ଏକ ଚିକିତ୍ସା-ବାହିନୀ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳକୁ ଯାଇ ପ୍ରାୟ ଏକ ବିପ୍ଳବାତ୍ମକ ତାଲିମ ଓ ଆନ୍ଦୋଳନଦ୍ୱାରା ସେହି ଜନୋଦ୍ୟମର ଅବସରଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରଶସ୍ତ କରିଦେଇ କିପରି ପରିବର୍ତ୍ତନଗୁଡ଼ିକୁ ସମ୍ଭବ କରି ପାରିଥିଲା, ବିବରଣୀଟିରେ ତାହାର ବର୍ଣ୍ଣନା ରହିଛି । ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ-କ୍ଷେତ୍ରୀୟ ଜନୋଦ୍ୟମର ଏକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଏହିପରି ଭାବରେ ସହରର ଏକ ଚିକିତ୍ସାଳୟ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳକୁ ବାହିନୀଟିଏ ପ୍ରେରଣ କରିଥିଲା । ସେହି ବାହିନୀରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନା-ସ୍ତରର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ବ୍ୟକ୍ତିଥିଲେ, ପ୍ରଫେସର ଥିଲେ, ଶଲ୍ୟଚିକିତ୍ସା ଓ ଭେଷଜ-ବିଜ୍ଞାନର ପ୍ରବୀଣ ବିଶେଷଜ୍ଞମାନେ ଥିଲେ, ତାଲିମ ପାଉଥିବା ନୂଆ ଡାକ୍ତରମାନେ ମଧ୍ୟ ରହିଥିଲେ । ନର୍ସ ଥିଲେ, ରୋଷେଇଆ ଥିଲେ ବେହେରା, ମେହେନ୍ତର ଓ ଅନ୍ୟ ପରିଚାରକମାନେ ମଧ୍ୟ ରହିଥିଲେ; ମାଲିଥିଲେ,

ଧୋବା ଥିଲେ,—ଗୋଟିଏ ଭ୍ରାମ୍ୟମାଣ ଚିକିତ୍ସା-ତାଲିମକେନ୍ଦ୍ର ପରିଚାଳନା କରିବାଲାଗି ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ସେହି ବାହିନୀରେ ରହିଥିଲେ । ଏମାନେ ଏକତ୍ର ଗୋଟିଏ ଦଳ ହୋଇ ସହରରୁ ଯେଉଁ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଗଲେ, ତାହା ହେଉଛି ପ୍ରାୟ ଗଛପତ୍ର ନଥିବା ପାହାଡ଼ିଆ ଟାଙ୍ଗର ଭୂମି । ସେଠାରେ ସେମାନେ ବର୍ଷେ ରହିଲେ । ସେହି ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରୁ ଉପଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ବାହାର କରି ସେମାନଙ୍କୁ ଚିକିତ୍ସାକ୍ଷେତ୍ରରେ ଯଥାସମ୍ଭବ କମ୍ ସମୟରେ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ତାଲିମ୍ ଦେବା,—ଏହାହିଁ ସେମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟଥିଲା ।

ସେମାନେ ସେହି ଅଞ୍ଚଳକୁ ଯାଇ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ଅସ୍ଥାୟୀ ଭାବରେ ଏକ ମେଡ଼ିକାଲ୍ ସ୍କୁଲ ସ୍ଥାପନା କଲେ । ଆଗରୁ ଆଦୌ କିଛି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ରହିନଥିଲା,— ସେମାନେ ନିଜେ ଯୋଜନା କରି ସବୁ ତିଆରିକଲେ । ସେହି ଅଞ୍ଚଳର କୃଷୀମାନଙ୍କ ସହିତ ଏକାଠି ମିଶି ଏମାନେ ମାଟି ଖୋଳିଲେ,ଇଟା ପକାଇଲେ, ଇଟା ପୋଡ଼ିଲେ । ନିଜେ ଭିଟି ତିଆରି କଲେ, ଭିଟିପାଇଁ ନିଜେ କାଠ ହାଣିକରି ଆଣିଲେ ଝରକା ଓ କବାଟ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ କାଠ କାଟି ଆଣିଲେ ଏବଂ ଘରଗୁଡ଼ିକୁ ତିଆରି କଲେ । ତାହାକୁ କ'ଣ ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ଘର ବୋଲି କୁହାଯାଏ ? ତଥାପି, ସେଠିକରେ ପବନ, ବର୍ଷା ଓ ବରଫ-ହେମାଳରୁ ରକ୍ଷା ମିଳୁଥିଲା, ତାହାହିଁ ଯଥେଷ୍ଟ । ଏହାପରେ ପଚିଶି ଜଣ ରୋଗୀ ରହି ପାରିବାଭଳି ଆଉ ଗୋଟିଏ ଧାଉଡ଼ି ତିଆରି ହେଲା । ସେଇଥିରେ ହିଁ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ମେଡ଼ିକାଲ୍ ସ୍କୁଲଟି ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା । ତା'ପରେ, ନଭେମ୍ବର ମାସରେ, ଯେତେବେଳେ ଶୀତଦିନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଆସୁଥିଲା, କୃଷିକାମ ବୋଲି କିଛି କରିବାକୁ ନଥିଲା, ସେତିକିବେଳେ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣର ପ୍ରଥମ ଦଳରୂପେ ବତିଶିଜଣ ଯୁବକଙ୍କୁ ସେହି ସ୍କୁଲରେ ଗ୍ରହଣ କରାଗଲା । ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ତରୁଣ ଥିଲେ ଓ କମ୍ୟୁନ୍‌ର କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରରେ କାମ କରୁଥିଲେ । ଏମାନେ ଉତ୍ପାଦନ ବ୍ରିଗେଡ୍‌ଗୁଡ଼ିକଦ୍ୱାରା ବଛାହୋଇ ଆସିଥିଲେ । କିଏ କେତେ ପାଠ ପଢ଼ିଛି, ସେହି ଅନୁସାରେ ଆଦୌ କୌଣସି ନିର୍ବାଚନ ହୋଇ ନଥିଲା । କାରଣ, ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକାଂଶ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ମୋଟେ ତୃତୀୟ ବା ଚତୁର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀ ଯାଏ ପାଠ ପଢ଼ିଥିଲେ । ମାତ୍ର, ସେମାନଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣକୁ—ସମୂହ ପ୍ରତି ସେମାନଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣକୁ ମୂଳ ମାନଦଣ୍ଡ ରୂପେ ବିଚାର କରି ଏହି ନିର୍ବାଚନ ହୋଇଥିଲା । ସେମାନେ କେତେଦୂର ନିଃସ୍ୱାର୍ଥପର ଥିଲେ, ଆଗ ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ଦେଖୁଥିଲେ ଅଥବା ସାମୂହିକ ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ତା'ଠାରୁ ଅଧିକ ବଡ଼ ବୋଲି ମାନୁଥିଲେ, ସେମାନେ କର୍ମଠ ଥିଲେ କି ନାହିଁ, କଠୋର ପରିଶ୍ରମ କରି ପାରୁଥିଲେ କି ନାହିଁ ଅଥବା କର୍ମକୁଣ୍ଠ ଓ ଆଳସ୍ୟପରାୟଣ ଥିଲେ,— ଏହିସବୁ ମାନଦଣ୍ଡ ଉପରେ ସେମାନଙ୍କର ନିର୍ବାଚନ ହୋଇଥିଲା ।

ଶୀତଋତୁ ଚାରିମାସ ଏମାନେ ମେଡ଼ିକାଲ୍ ସ୍କୁଲ୍‌ରେ ଆସି ତାଲିମ ପାଇଲେ । ସେମାନେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହିତ ଏକାଠି ରହିଲେ । ଚାରିମାସରେ ସେମାନେ ଅନେକ କିଛି ଶିଖି

ପାରିଲେ । ତାହାର କାରଣ ହେଉଛି, ସେମାନଙ୍କୁ ଏହି ତାଲିମ ଲାଗି ନିର୍ବାଚିତ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଯେ ସେମାନଙ୍କୁ ଏକ ବିଶେଷ ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରା ଯାଇଛି, ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଏହିପରି ଏକ ବୁଦ୍ଧିବୋଧ ରହିଥିଲା । ସେମାନେ ଦାୟିତ୍ୱ-ସଚେତନ ଥିଲେ ଓ ତେଣୁ କଠୋର ଅଧ୍ୟୟନ କରିପାରିଲେ ଓ ପ୍ରଭୂତ ଜ୍ଞାନ ଅର୍ଜନ କରି ପାରିଲେ । ଆଉ ଏକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଚାର କଲେ ମଧ୍ୟ ସେଠାରେ ଶିକ୍ଷା ଲାଗି ଏକ ଅନୁକୂଳ ପ୍ରଶସ୍ତ ପରିବେଶ ମହଜୁଦ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ସେଠାରେ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଏକାଠି ରହୁଥିଲେ,— ପଦ, ମାନ, ମର୍ଯ୍ୟାଦାର ଆଦୌ କୌଣସି ବ୍ୟବଧାନ ନଥିଲା । ସମସ୍ତେ ଏକାଠି ମିଶି ସବୁ କାମ କରୁଥିଲେ,— ପାଣି ଆଣୁଥିଲେ, ଜାଳ ପାଇଁ କାଠ ହାଣୁଥିଲେ, ରୋଷେଇ ଓ ସଫାଇ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତେ ଏକାଠି ମିଶି କରୁଥିଲେ । ଶିକ୍ଷକମାନେ ସର୍ବଦା ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କର ପ୍ରୟୋଜନ ଲାଗି ଏକାବେଳେକେ କଡରେ ହିଁ ରହୁଥିଲେ । ଶିକ୍ଷକମାନେ ହିଁ ସେଇଠି ଏହି ବିଶେଷ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କର କାମରେ ଲାଗିବାଭଳି ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକମାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଦେଇଥିଲେ । ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଓ ପ୍ରୟୋଗ ମଧ୍ୟରେ ଆଦୌ କୌଣସି ବ୍ୟବଧାନ ନଥିଲା । ଆଗ ସିଦ୍ଧାନ୍ତଗୁଡ଼ିକୁ ଆୟତ୍ତ କରି ସାରିଲେ ତା'ପରେ ଯାଇ ପ୍ରୟୋଗ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାକୁ ହେବ, ସେଠାରେ ଏଭଳି କୌଣସି ବାରଣ ନଥିଲା । ଚାରିମାସ ପରେ, ଯେତେବେଳେ ବରଫ ତରଳିଲା, କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହେଲା, ସେତେବେଳେ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନେ ଗ୍ରାମକୁ ଫେରିଗଲେ । ଡାକ୍ତର ହିସାବରେ ନୁହେଁ, କୃଷକ ହିସାବରେ ହିଁ ଫେରିଗଲେ । ଆଗ ପରି ପୁନର୍ବାର କ୍ଷେତରେ କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ, ନିଜର ଜୀବିକା ଅର୍ଜନ କଲେ । ତଥାପି, ସେମାନଙ୍କର ଭୂମିକାରେ ଅବଶ୍ୟ ଏକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିଲା । ଯଦି ପଡ଼ିଶାରେ କେହି ବେମାର ପଡ଼ିଲା, ସେମାନଙ୍କ ସହିତ କାମ କରୁଥିବା କୌଣସି କୃଷୀ ବା ଗ୍ରାମବାସୀର କୌଣସି ଦେହ ଖରାପ ହେଲା, ତେବେ ସେମାନେ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ଏହି ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ସହିତ ହିଁ ଆସି ପରାମର୍ଶ କଲେ । ଏମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଔଷଧର ପ୍ରାଥମିକ ମୁଣିଟିଏ ରହିଥିଲା, ପଟି ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରାଥମିକ ଉପକରଣମାନ ରହିଥିଲା,—ଏମାନେ ତଦ୍ୱାରା ଅନେକ ରୋଗର ଉପଶମ କରାଇ ପାରିଲେ ।

ସହରରୁ ଯାଇ ମେଡ଼ିକାଲ୍ ସ୍କୁଲଟିକୁ ଚଳାଉଥିବା ବାହିନୀଟି ମଧ୍ୟ ସେହି ସମୟରେ ସପ୍ତାହକେ ଅନ୍ତତଃ ଥରେ ବା ଦୁଇଥର କରି ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳକୁ ଯାଉଥିଲେ ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗାଆଁ ବୁଲି ଦେଖୁଥିଲେ । ସେଠାରେ ନୂଆ କରି ତାଲିମ ପାଇଥିବା କୃଷକ-ଚିକିତ୍ସକମାନେ ସେମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସି ଆପେ ଦେଖିଥିବା ଓ ଚିକିତ୍ସା କରିଥିବା ରୋଗୀମାନଙ୍କର କଥା କହୁଥିଲେ ଓ ଆବଶ୍ୟକ ଅଧିକ ପରାମର୍ଶମାନ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିଲେ । ପୁନର୍ବାର ଶୀତଋତୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିବା ମାତ୍ରକେ ଏମାନେ ପୁଣି ମେଡ଼ିକାଲ୍ ସ୍କୁଲକୁ ଫେରି ଯାଉଥିଲେ ଓ ମେଡ଼ିକାଲ୍ ସ୍କୁଲ ପୁଣି ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା । ଏହିପରି ଭାବରେ

ସେମାନେ ତିନୋଟି ବର୍ଷ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ଲାଭ କରୁଥିଲେ । ଆଠମାସ କୃଷକ ଓ ଚାରିମାସ ଚିକିତ୍ସା-ବିଦ୍ୟାଳୟର ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ, ଏହିପରି ଭାବରେ ତିନିବର୍ଷ ଅତିକ୍ରମ କରିବା ପରେ ସେମାନେ ଡାକ୍ତର ହେଲେ ବୋଲି ସେମାନଙ୍କୁ ଆଦୌ କୌଣସି ପ୍ରମାଣପତ୍ର ବା କାଗଜ ମିଳୁନଥିଲା । ସେମାନେ କୃଷକ ହୋଇ ହିଁ ରହୁଥିଲେ, କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ,— ମାତ୍ର ଚିକିତ୍ସାବିଜ୍ଞାନରେ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଏକ ମୂଳଦୁଆ ପଡ଼ି ଯାଉଥିଲା । ଏହିପରି ଭାବରେ ତିନିବର୍ଷ ଭିତରେ ପ୍ରାୟ ଦଶଲକ୍ଷ ପରିପୂରକ ଚିକିତ୍ସା-କର୍ମୀ ତିଆରି ହୋଇ ଯାଉଥିଲେ । ଜଣେ ଡାକ୍ତରର ପ୍ରଥମ ଗୁଣ ହେଉଛି, ସିଏ ରୋଗୀମାନଙ୍କର ସ୍ୱାର୍ଥ ଓ ହିତକୁ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ଦେଖୁଥିବ,— ରୋଗୀମାନଙ୍କୁ ସାଥୀ ଅନ୍ୟ ମଣିଷ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରି ତାହାରି ସେବାରେ ନିଜକୁ ସମର୍ପିତ କରି ରଖିଥିବ । ମାତ୍ର, ଯଦି ଏହି ମୂଳ ଗୁଣଗୁଡ଼ିକ ନଥାଏ, ତେବେ ଡିଗ୍ରୀ ଓ ପଦବୀର ଗୁଚ୍ଛାଏ ଭୂଷଣ ପିନ୍ଧିଥିଲେ ଜଣେ ଡାକ୍ତର ପ୍ରକୃତରେ କାହାର କେଉଁ କାମରେ ଲାଗି ପାରିବ ?

ଚୀନ୍‌ର ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ସେଠାରେ ଥିବା ସର୍ବୋଚ୍ଚ ପ୍ରଶାସକଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସପ୍ତାହରେ ଗୋଟିଏ ଦିନ ଶାରୀରିକ ଶ୍ରମ କରିବାକୁ ହୁଏ;—ସିଏ ବଗିଚାରେ କାମ କରନ୍ତି, ଲଣ୍ଡ୍ରିରେ କାମ କରନ୍ତି, ଅଥବା ଲୁଗାପଟା ସିଆଁ ହେଉଥିବା ବିଭାଗରେ ଯାଇ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । କାରଣ, ଚୀନ୍‌ରେ ଏକ ବିଶ୍ୱାସ ରହିଛି ଯେ, ଯଦି ସବୁଦିନ ତୁମେ ଗୁଡ଼ାଏ କାଗଜ ଚପିବ, ଆଦେଶ ଦେବ ବା ଟେଲିଫୋନ୍‌ରେ କଥା କହୁଥିବ, ତେବେ ତୁମେ ତୁଚ୍ଛା ଅମଲାଟିଏ ପାଲଟିଯିବ, ସାଆନ୍ତ ହୋଇ ରହିବାକୁ ମନ କରିବ । ଜନଗଣଙ୍କର ଶିକ୍ଷକ ହେବାକୁ ହେଲେ ତୁମକୁ ଆଗ ଜନଗଣଙ୍କ ପାଖରେ ଯାଇ ପାଠ ପଢ଼ିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ସେମାନେ ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍‌ଙ୍କର ଏହି କଥାଟିକୁ ମନେ ପକାଇ ଦେଇଥାନ୍ତି । ଚୀନ୍‌ରେ ଏହିପରି ଭାବରେ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଓ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କାଳକାଳରୁ ରହି ଆସିଥିବା ବ୍ୟବଧାନମାନ ଦୂର ହୋଇ ଆସୁଛି । ଅର୍ଥାତ୍‌, ଶାସକ ଏବଂ ଶାସିତଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କାଳକାଳରୁ ରହି ଆସିଥିବା ଦୂରତାଗୁଡ଼ିକ ଦୂର ହୋଇଯାଉଛି । ମଣିଷକୁ,— ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଆପଣାକୁ ମଧ୍ୟ ସବାଆଗ ଜଣେ ମଣିଷ ବୋଲି ଚିହ୍ନିଲେ ଦୂରତା-ଗୁଡ଼ିକ ଦୂର ହୋଇଯିବାରେ ହୁଏତ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଅନୁକୂଳ ପରିବେଶ ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇଥାଏ । ଏବଂ, କେବଳ ପୁସ୍ତକର ଏକ ତତ୍ତ୍ୱ ହିସାବରେ ନୁହେଁ, କାର୍ଯ୍ୟତଃ ସକଳ ଅବସରରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷ ପ୍ରଧାନତଃ ମନୁଷ୍ୟର ଏକ ସ୍ୱୀକୃତି ସହିତ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହିତ ଏକଜୁଟ ହୋଇ ପାରିଲେ ଏବଂ ସମସ୍ତେ ମିଶି ସାମୂହିକ କୌଣସି ହିତସାଧନ ଅଥବା ଉନ୍ନୟନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସହଯୋଗ କରି ପାରିଲେ ମଣିଷ ମଣିଷ ଭିତରେ ଖାଇଗୁଡ଼ାକୁ ସ୍ଥାୟୀ କରି ରଖିବାକୁ ଖୁବ୍‌ବେଶୀ ଅବକାଶ ଆଦୌ ରହେନାହିଁ । ଏବଂ, ଅସଲ ସ୍ୱୀକୃତିଟିକୁ ପାଇଲେ, ଖାଇଗୁଡ଼ାକ ବିଷୟରେ ଅହେତୁକ ନାନା ସଚେତନତା ସୃଷ୍ଟି କରି ରଖିବାର କୌଣସି

ପ୍ରୟାସ କରାଯାଉ ନଥିଲା, ମଣିଷ ଉପରୁ ଆଦେଶ ଆସିଲେ ଓ ବାଧ୍ୟ ହେଲେ ତା'ପରେ ଯାଇ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ ବୋଲି ମୋଟେ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହେ ନାହିଁ । ସେ ଆପେ ଆପେ କାମରେ ଆସି ସାମିଲ ହୋଇଯାଏ ; ସିଏ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଲୋଡ଼େ ତେଣୁ କାମକୁ ମଧ୍ୟ ଲୋଡ଼େ । ସବାବଡ଼ମାନେ ମଧ୍ୟ ତାହାର ସହିତ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥାନ୍ତି,— ନିଜକୁ ଆଦୌ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ କରି ରଖି ନଥାନ୍ତି । ଏପରି ଏକ ସମାଜରେ ପ୍ରକୃତରେ ଅନେକ ଅହଙ୍କାରରୁ ରକ୍ଷାପାଇବା ଲାଗି ଏକ ସ୍ୱାଭାବିକ ବାତାବରଣ ସତେଅବା ଆପେ ଆପେ ତିଆରି ହୋଇଯାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଆପଣାକୁ ପୁରୋଗାମୀ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରନ୍ତି,— ସେତେବେଳେ ଏକ ସାମୂହିକ ସଂକଳ୍ପ ହିଁ ଆଗେ ଆଗେ ରହି ନେତୃତ୍ୱ ଦିଏ,— ଏକାଠି ଗୋଟିଏ ଡୋରରେ ବାନ୍ଧେ, ଗୋଟିଏ ନିସ୍ପୃତର ଅନୁଭବ ଆଣିଦିଏ । ତେଣିକି ଅନେକ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ଭାରି ସହଜ ହୋଇଯାଏ ।

୪

ବିଗତ ପ୍ରାୟ ତ୍ରିଶିବର୍ଷ ହେଲା ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ଯେଉଁ ବୈପ୍ଲବିକ ନିର୍ମାଣ ଏବଂ ବୈପ୍ଲବିକ ପରିବର୍ତ୍ତନମାନ ହେଉଛି ଏବଂ କୋଟି କୋଟି ଲୋକ ଯେଉଁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ତଥା ନିର୍ମାଣର ଯାବତୀୟ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସହଭାଗୀ ଓ ସହଯୋଗୀ ଭାବରେ ରହିଛନ୍ତି, ତାହା ସେହି ଦେଶର ନାରୀକୁ ମଧ୍ୟ ଗୁହାମୁକ୍ତ କରିଛି । ନାରୀ ଯେ ପ୍ରଥମେ ଜଣେ ମନୁଷ୍ୟ ଏବଂ ତା'ପରେ ଯାଇ ନାରୀ, ଏହି ସତ୍ୟଟିକୁ ସାମୂହିକ ତଥା ପାରିବାରିକ ଜୀବନର ସାନ ବଡ଼ ସକଳ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ମୂର୍ତ୍ତି ରୂପ ଦେବାଲାଗି ନିର୍ମାଣର ନେତାମାନେ ସର୍ବପ୍ରଥମ ଦୃଷ୍ଟି ରଖିଛନ୍ତି । ସେଠାରେ ଯେଉଁ ନୂତନ ସମାଜଟି ତଳୁ ପାହାଚ ପାହାଚ କରି ଗଠିତ ହୋଇ ଆସୁଛି, ସେହି ସମାଜ ନାରୀକୁ ପୁରୁଷ ସହିତ ସମକକ୍ଷତା ପ୍ରଦାନ କରିଛି ।

କନ୍‌ଫୁସିଅସ୍‌ଙ୍କର ଆହୁରି ପୂର୍ବରୁ ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ପ୍ରଚଳିତ ହୋଇ ଆସିଥିବା ଗୋଟିଏ ଲୋକସଂଗୀତରେ ଅଛି : ଯେତେବେଳେ ଘରେ ପୁଅଟିଏ ଜନ୍ମ ହେବ, ସେତେବେଳେ ସିଏ ଶୋଇବ ବୋଲି ବିଛଣା ପାରି ଦିଆଯିବ ଓ ତା'ର ଖେଳିବା ପାଇଁ ନୀଳକାନ୍ତମଣି ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବ ; ମାତ୍ର, ଯଦି ଝିଅଟିଏ ଜନ୍ମ ହେଲା, ତେବେ ତାକୁ ଚୁଲ୍ଲୀ ତଳେ ମାଟି ଉପରେ ନେଇ ଶୁଆଇଦେବ ଏବଂ ତା'ର ଖେଳିବାପାଇଁ ଖଣ୍ଡେ ଟାଇଲ୍ କିମ୍ବା କେତେଖଣ୍ଡ ଖପରା ଆଣି ତା'ପାଖରେ ରଖିଦେବ । ସେହି ପ୍ରାଚୀନ ପାରମ୍ପରିକ କାଳରୁ ହିଁ ଚୀନାସମାଜରେ ନାରୀ ପାଇଁ ଯେଉଁ ଅନୁଶାସନ ସମାଜରେ

ଲାଗୁ ହୋଇ ରହିଥିଲା, ସେଥିରେ ଘୋଷଣା କରାଯାଇଥିଲା : ସ୍ତ୍ରୀ ତିନି ଅବସ୍ଥାରେ ତିନି ଜଣଙ୍କର ବୋଲ ମାନିବ,—ଜନ୍ମିତ ବାପ ପାଖରେ ରହି ବାପର ଦାନା ଖାଉଥିବା ସମୟରେ ବାପର ବୋଲ ମାନିବ,ବାହା ହୋଇ ସ୍ୱାମୀର ଘରକୁ ଯିବାପରେ ସ୍ୱାମୀର ଆଦେଶ ପାଳନ କରିବ ଏବଂ ସ୍ୱାମୀର କାଳ ହୋଇଯିବା ପରେ, ନିଜ ପୁଅର ବୋଲ ଅନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ । ମହାତ୍ମା କନ୍‌ଫୁସିଅସ୍ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ କାଳରେ ସତେଅବା ସେହି କାଳଟିର ବୋଲ ମାନି ରୋଷେଇ ଘରକୁ ହିଁ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନଙ୍କର ଯଥାର୍ଥ ସ୍ଥାନ ବୋଲି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରି ଦେଇଥିଲେ । ଏହିଭଳି ଏକ ଦୀର୍ଘ ପରମ୍ପରାର କ୍ରୂର ପଛଭୂମି ଉପରେ ନୂତନ ଚୀନ ଜନ୍ମଲାଭ କରିବା ପରେ ସେଠି ସଂଗ୍ରାମ ତଥା ନିର୍ମାଣ ଦୁଇଟିଯାକର ନେତା ମାଓ-ସେ ତୁଙ୍ଗ୍ ନାରୀଙ୍କୁ ଆହ୍ୱାନ ଦେଇ "ଆସ ନାରୀ, ତୁମେ ହେଉଛ ଆକାଶର ଅଧେ" ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ । ସେହି ଆବହମାନକାଳରୁ ସାମନ୍ତବାଦ ହିଁ ଚୀନରେ ରାଜତ୍ୱ କରି ଆସିଥିଲା । ସାମନ୍ତବାଦରେ ପୁରୁଷ ହିଁ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଏ ଏବଂ ସ୍ତ୍ରୀ ତାହାର ଦାସୀ ତଥା ବିନୋଦଦାୟିନୀ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ବିପ୍ଳବ ପୂର୍ବରୁ ଚୀନଦେଶରେ ନାରୀର କୌଣସି ଅଧିକାର ନଥିଲା, ସେଠାରେ ବାଲ୍ୟବିବାହ ପ୍ରଚଳିତ ଥିଲା, ଧନୀମାନେ ନାରୀମାନଙ୍କୁ ରକ୍ଷିତା କରି ରଖୁଥିଲେ । ବିପ୍ଳବ ପରେ ଯାଇ ଏହିସବୁ ସ୍ଥିତି ବଦଳିଲା ।

ବିପ୍ଳବର ମାତ୍ର ଦୁଇବର୍ଷ ପରେ ୧୯୫୧ ମସିହାରେ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ଯେଉଁ ନୂତନ ବିବାହ ଆଇନର ପ୍ରଣୟନ କରାଗଲା, ସେଥିରେ ବାଲ୍ୟ-ବିବାହ, ବହୁପତ୍ନୀଗ୍ରହଣ ଏବଂ ରକ୍ଷିତା ସ୍ତ୍ରୀ ରଖିବାର ପ୍ରଥାକୁ ନିଷିଦ୍ଧ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରାଯାଇଥିଲା । ସ୍ୱାମୀ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ ଉଭୟେ ଏଣିକି ଛାଡ଼ପତ୍ର ଦେଇ ପାରିବାର ଅଧିକାର ଲାଭ କରିଥିଲେ । ସମାଜ ଜୀବନର ଯାବତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଓ ସ୍ତରରେ ମଧ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ପୁରୁଷ ସହିତ ସମାନ ଅଧିକାର ମିଳିଲା । ଅର୍ଥାତ୍, ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସବା ଆଗ ମଣିଷ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରାଗଲା । ଆଗେ ଚୀନର ଖୁବ କମ୍ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ଘର ବାହାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ୧୯୪୯ ମସିହା ବେଳର ଏକ ହିସାବ ଅନୁସାରେ ମୋଟେ ଛଅ ଲକ୍ଷ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ବିଭିନ୍ନ କର୍ମସଂସ୍ଥାରେ ରହିଥିଲେ । ଏହା ହେଉଛି ମୋଟ ନିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ଶତକଡ଼ା ମାତ୍ର ସାଢ଼େ ସାତ ଭାଗ । ୧୯୫୭ ମସିହାରେ ସେହି ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ପାଇ ପ୍ରାୟ ୩୩ ଲକ୍ଷ (ଶତକଡ଼ା ୧୩.୪ ଭାଗ) ହୋଇ ସାରିଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଚୀନ୍‌ରେ ପ୍ରାୟ ଚାରିକୋଟିରୁ ଅଧିକ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ କର୍ମସ୍ଥାନରେ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଏହା ହେଉଛି ଜାତୀୟ ଶ୍ରମନିଯୁକ୍ତିର ଶତକଡ଼ା ଛତିଶି ଭାଗରୁ ଅଧିକ ।

ସନ୍ତାନପ୍ରସବ କାଳରେ ଚୀନ୍‌ରେ ମାଆମାନେ ୫୬ ଦିନ ଛୁଟି ପାଆନ୍ତି । ଗର୍ଭାବସ୍ଥାରେ ମାଆମାନଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକ ସମସ୍ତ ଯତ୍ନ ନିଆଯାଏ ଓ ସେଥିଲାଗି ଆଦୌ କୌଣସି ପଇସା ଦେବାକୁ ପଡ଼େ ନାହିଁ । ସନ୍ତାନ ପ୍ରସବ ହେବାପରେ ସେମାନେ

ସପ୍ତାହେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ରହନ୍ତି । ପ୍ରସବ ପୂର୍ବରୁ ଓ ପ୍ରସବ ପରେ ଡାକ୍ତରୀ ଯାବତୀୟ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ ସର୍ବୋତ୍ତମ ଭାବରେ କରାଯାଏ ଏବଂ ତା' ବଦଳରେ କୌଣସି ଅର୍ଥବ୍ୟୟ ପ୍ରୟୋଜନ ହୁଏନାହିଁ ।

ଚୀନ୍‌ଦେଶର ବିପ୍ଳବରେ ନାରୀମାନେ ଅଦ୍‌ଭୁତ ବୀରତ୍ୱର ପରିଚୟ ଦେଇଥିଲେ । ନାନା ଅମାନୁଷିକ ଅତ୍ୟାଚାରର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ତଥାପି ଚରମ ସାହସ ଏବଂ ସହିଷ୍ଣୁତା ସହିତ ସର୍ବଦା ଏକ ମହିମାମୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଭାରତୀୟ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ଯେପରି ଭାରତୀୟ ଅନେକ ନାରୀଙ୍କ ଲାଗି ଏକ ନବଜାଗରଣର ଅଭୂତପୂର୍ବ ଅବକାଶ ଆଣି ଯୋଗାଇ ଦେଇଥିଲା, ଚୀନ୍‌ଦେଶର ବିପ୍ଳବରେ ପ୍ରାୟ ଠିକ୍ ସେହିପରି ଏକ ଘଟଣା ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥିଲା । ନାରୀମାନେ ପୁରୁଷମାନଙ୍କର ପାଖେପାଖେ ରହିଥିଲେ ଓ ବିପ୍ଳବର ବିଜୟଗୁଡ଼ିକୁ ହାସଲ କରିଥିଲେ । ଏହି ସନ୍ଦର୍ଭରେ ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍‌ଙ୍କର ଦ୍ୱିତୀୟା ପତ୍ନୀ ୟାଙ୍ଗ୍-କାଇ-ହୁଇଙ୍କର ପ୍ରସଙ୍ଗଟିକୁ ଏକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତରୂପେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇପାରେ । ମୁକ୍ତି-ସଂଗ୍ରାମରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସକ୍ରିୟ ଭାବରେ ଲଢ଼ୁଥିବା ସମୟରେ ସେ କୁଓ-ମିନ୍-ଟାଙ୍ଗ୍‌ର ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ବନ୍ଦୀ ହୋଇଥିଲେ । ଏହା ହେଉଛି ୧୯୩୦ ମସିହାର କଥା । ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କ ହାତରେ ଶ୍ରୀମତୀ ୟାଙ୍ଗ୍‌ଙ୍କୁ ବହୁ ଅକଥନୀୟ ଉତ୍ପୀଡ଼ନ ଭୋଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ଶେଷରେ ତାଙ୍କୁ ବନ୍ଧୁକ-ବାହିନୀ ଆଗରେ ଠିଆକରାଇ ଗୁଳିମାରି ହତ୍ୟା ମଧ୍ୟ କରାଗଲା । ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ସୈନ୍ୟମାନେ ତାଙ୍କର ଛିନ୍ନ ମସ୍ତକକୁ ନେଇ ସହର ପରିକ୍ରମା କରିଥିଲେ । ମୃତ୍ୟୁର ଅନ୍ତିମ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଆସିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହିଁ ସିଏ କୁଓ-ମିନ୍-ଟାଙ୍ଗ୍‌ର ନିପାତ ହେଉ ଏବଂ ଚୀନା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ବିଜୟ ହେଉ ବୋଲି ଧ୍ୱନି ଦେବାରେ ଲାଗିଥିଲେ ।

× × × ×

ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସରକାରୀ ଛୁଟି ବର୍ଷକେ ମୋଟେ ସାତଦିନ । ସର୍ବୋଚ୍ଚ ପାହ୍ୟାର ଜାତୀୟ ନେତାମାନଙ୍କର ଜନ୍ମ ଅଥବା ମୃତ୍ୟୁର ବାର୍ଷିକୀ ଉପଲକ୍ଷେ ସେଠାରେ କୌଣସି ଛୁଟି ହୁଏ ନାହିଁ । ଯେଉଁ ଶ୍ରମିକମାନେ ନିଜ ଘରଠାରୁ ଦୂରରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି, ଓ ତେଣୁ ନିଜ ପରିବାରଠାରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ଆତ୍ମୀୟସ୍ୱଜନଙ୍କ ସହିତ ଏକତ୍ର କିଛି ଦିନ ବିତାଇ ପାରିବାକୁ ବର୍ଷକୁ ଦୁଇସପ୍ତାହ ଲେଖାଏଁ ଛୁଟି ମିଳିଥାଏ । ନିଜ ଘରଯାଏ ଯିବାଲାଗି ବାଟରେ ଯେଉଁ ସମୟ ଲାଗେ, ତାହାର ହିସାବ ମଧ୍ୟ ସେଥି ସହିତ କରାଯାଏ ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ସେଥିଲାଗି ଅଲଗା ବାଟଖର୍ଚ୍ଚ ଦିଆଯାଏ । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ବର୍ଷରେ ଆଉ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଛୁଟିଦିନ ନଥାଏ । ଏହାର

କାରଣ ପଚ୍ଚରିଲେ କର୍ମସଂସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକରେ ରହିଥିବା ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଦାୟିତ୍ୱଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ଉତ୍ତର ଦିଅନ୍ତି, "ଆମ ଦେଶ ହେଉଛି ଗୋଟିଏ ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶ । ଆମକୁ ଆହୁରି ଅନେକ ବାଟ ଆଗକୁ ଯିବାପାଇଁ ବାକି ରହିଛି । ତେଣୁ ଆମକୁ ବେଶୀ ଛୁଟି ମିଳିବ କିପରି ? "

ଚୀନ୍‌ରେ କାର୍ଯ୍ୟରୁ ଅବସର ଗ୍ରହଣ କରିବାର ବୟସ ହେଉଛି ପୁରୁଷମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପଞ୍ଚାବନ ଓ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପଚାଶ । ରାଷ୍ଟ୍ରାୟତ୍ତ ସଂସ୍ଥା ଓ ଅନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କରେ ଏହି ବୟସ ଯଥାକ୍ରମେ ଷାଠିଏ ଏବଂ ପଚାଶ । ଅବସର କରିବାର ଅବ୍ୟବହିତ ପୂର୍ବରୁ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଯେତିକି ବେତନ ପାଉଥାଏ, ଅବସର ଗ୍ରହଣ କରିବା ପରେ ତାକୁ ତାହାର ଶତକଡ଼ା ୭୦ ରୁ ୭୫ ଭାଗ ପେନ୍‌ସନ୍ ସ୍ୱରୂପ ମିଳିଥାଏ । ଅଧିକାଂଶ ରାଷ୍ଟ୍ରାୟତ୍ତସଂସ୍ଥା ତଥା ସଂଗଠନମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଥାଏ, ପିଲାମାନଙ୍କର ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ ତଥା ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଶିକ୍ଷା ଲାଗି ଶିଶୁବିହାର ଏବଂ ନର୍ସରୀ ରହିଥାଏ । ସେଠାରେ ଅତି କମ୍ ଖର୍ଚ୍ଚରେ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ସେବାମାନ ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇପାରେ । ୧୯୮୦ ମସିହାରେ ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ଜଣେ ଶ୍ରମିକର ହାରାହାରି ମାସିକ ଆୟ ୬୭ ୟୁଆନ୍ (୧ ୟୁଆନ,-ପ୍ରାୟ ସାଢ଼େ ଚାରିଟଙ୍କା) ଥିଲା । ସେଠାରେ ଏବେ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ଆଠ ସୋପାନବିଶିଷ୍ଟ ପାରିଶ୍ରମିକ-ହାର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରି ଦିଆଯାଇଛି । ସେହି ହିସାବ ଅନୁସାରେ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ସ୍ତରରେ କାରଖାନାର ଜଣେ ଶ୍ରମିକ ମାସକୁ ୧୨୦ ୟୁଆନ୍ ପାଉଛି ଓ ସର୍ବନିମ୍ନ ସ୍ତରରେ ମାସିକ ୪୨ ୟୁଆନ୍ ପାଉଛି । ସ୍ମରଣ ରଖିବା ଉଚିତ ଯେ, ରାଷ୍ଟ୍ରପକ୍ଷରୁ ସେଠାରେ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଲାଗି ଯେଉଁସବୁ କଲ୍ୟାଣମୂଳକ ଅନୁଦାନ-ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି, ତାହାକୁ ଏଥିରେ ଅନ୍ତର୍ଗତ କରାଯାଇ ନାହିଁ ।

ବିପ୍ଳବ ପୂର୍ବରୁ ଚୀନ୍‌ରେ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କର ଅବସ୍ଥା କିପରି ଥିଲା, ତାହାର ଏକ ତୁଳନାତ୍ମକ ବିଚାର କଲେ ଉପସ୍ଥିତ ଚିତ୍ରଟି ନିଶ୍ଚୟ ଅଧିକ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ । ୧୯୩୨ ମସିହାରେ ସୂତା ଓ ଲୁଗାକଳରେ କାମ କରୁଥିବା ଜଣେ ସାଧାରଣ ଶ୍ରମିକ ପାରିଶ୍ରମିକ ରୂପେ ବାର୍ଷିକ ୧୬୮ ୟୁଆନ୍ ରୋଜଗାର କରୁଥିଲା । ସେହି ଲୁଗାକଳର ସର୍ବୋଚ୍ଚ କର୍ମକର୍ତ୍ତା ଜେନେରାଲ୍ ମ୍ୟାନେଜରକୁ ତା'ର ମୂଳ ଦରମା ଓ ଆନୁଷଙ୍ଗିକ ଅନ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ ଭତ୍ତା ଓ ଆୟ ମିଶି ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ଲକ୍ଷରୁ ଅଧିକ ୟୁଆନ ମିଳୁଥିଲା । ଅର୍ଥାତ୍, ଗଣିତର ହିସାବ ପକାଇ କହିଲେ, ସେତେବେଳେ କାରଖାନାରେ କାମ କରୁଥିବା ପ୍ରାୟ ଚଉଦ ହଜାର ଶ୍ରମିକ ଯାହା ପାଉଥିଲେ କାରଖାନାର ଜେନେରାଲ ମ୍ୟାନେଜର ପ୍ରାୟ ସେତିକି ପଇସା ପାଉଥିଲା । ଆହୁରି ଟିକିଏ ଅଧିକ ପୂର୍ବରୁ, ୧୯୧୯ ମସିହାରେ, ଗୋଟିଏ ଅଟାକଳରେ କାମ କରୁଥିବା ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କର ବାର୍ଷିକ ଆୟ ହାରାହାରି ୧୫୩

ୟୁଆନ ଥିଲା ; ମାତ୍ର, ସେତେବେଳେ ସେହି କଳର ଜେନେରାଲ ମ୍ୟାନେଜର୍‌ଙ୍କୁ ମୂଳ ବାର୍ଷିକ ବେତନ, ସାମଗ୍ରିକ ଭତ୍ତା ଓ ବୋନସ ମିଶି ଏକଲକ୍ଷରୁ ଅଧିକ ୟୁଆନ ମିଳୁଥିଲା । ଅର୍ଥାତ୍, ୭୦୯ ଜଣ ଶ୍ରମିକ ଯାହା ପାଉଥିଲେ, ଜେନେରାଲ ମ୍ୟାନେଜର୍ ଏକା ସେତକ ପଇସା ପାଉଥିଲା । କମ୍ପରେ ଛୁଟି ହେଲେ ଉଦ୍ଧ୍ୱକୁ ହାତ ପାଉନଥିଲା ।

ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ମଜୁରି ଦେବାର ଯେଉଁ ପଦ୍ଧତି ବର୍ତ୍ତମାନ ଚୀନ୍ ଦେଶରେ ଅନୁସୃତ ହେଉଛି, ସେଥିରେ ସର୍ବନିମ୍ନ ମଜୁରିଠାରୁ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ମଜୁରି ମୋଟେ ଦୁଇଗୁଣ ଅଧିକ ହୋଇ ରହିଛି । ଯେଉଁମାନେ ପରିଚାଳକ ଗୋଷ୍ଠୀରେ ଅଛନ୍ତି ଅଥବା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ସଭ୍ୟ ରୂପେ ବିଭିନ୍ନ ସଂସ୍ଥା ସହିତ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି, ସାଧାରଣ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କଠାରୁ ସେମାନେ ଆଦୌ ଅଧିକ ପାରିଶ୍ରମିକ ପାଉନାହାଁନ୍ତି । ଏବଂ, ଏହି ହିସାବ ମଧ୍ୟରେ ଯଦି ପାର୍ଟି ତଥା ରାଷ୍ଟ୍ରର ଉଚ୍ଚ କର୍ମକର୍ତ୍ତା ଏବଂ ଉଚ୍ଚପଦସ୍ଥ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନଙ୍କର ମାସିକ ଅର୍ଜନକୁ ସାମିଲ କରି ବିଚାର କରାଯାଏ, ତେବେ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଓ ସର୍ବନିମ୍ନର ଅନୁପାତ ୧୦ : ୧ ହୋଇ ରହିଛି । ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମର୍ଥ ନାଗରିକଙ୍କ ପାଇଁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ସାମରିକ ସେବାରେ କୌଣସି ନିୟମ ନାହିଁ । ଯେଉଁମାନେ ସୈନ୍ୟବାହିନୀରେ ଯୋଗ ଦେଇଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ମୂଳରୁ ହିଁ ଏପରି ତାଲିମ ଦିଆଯାଏ, ଯାହାଦ୍ୱାରା କି ସେମାନେ ନିଜକୁ ପ୍ରଥମେ ଦେଶର ଜଣେ ନାଗରିକ ଓ ତା'ପରେ ଯାଇ ସୈନ୍ୟବାହିନୀରେ ଜଣେ ସୈନିକ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିଥାନ୍ତି । ସୈନ୍ୟବାହିନୀର ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ମଧ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ରାୟତ୍ତ କେତେକ କୃଷିଫାର୍ମ, କାରଖାନା ଓ ପରିବହନ ସଂସ୍ଥାମାନ ରହିଛି, ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକୁ କି ସୈନ୍ୟମାନେ ହିଁ ଚଳାନ୍ତି । ଦେଶରେ ରାସ୍ତା ଓ ରେଳପଥ ନିର୍ମାଣ କରିବାରେ ଏହିପରି ଭାବରେ ସୈନ୍ୟବାହିନୀର ମଧ୍ୟ ଏକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅର୍ଥନୈତିକ ଭୂମିକା ରହିଛି । ସେହି ଦେଶରେ ଜଣେ ସାଧାରଣ ସୈନିକର ମୋଟ ସମୟର ଶତକଡ଼ା ୫୦ ଭାଗ ସାମରିକ ଦାୟିତ୍ୱମାନ ତୁଲାଇବା'ରେ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୁଏ, ୩୦ ଭାଗ ରାଜନୀତିକ ଅଧ୍ୟୟନ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରେ ନିୟୋଜିତ ହୁଏ ଏବଂ ବାକି ୨୦ ଭାଗ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ଶ୍ରମରେ ଖରଚ ହୁଏ । ଆପଣା ଖାଦ୍ୟର ଶତକଡ଼ା ୮୦ ଭାଗ ସୈନ୍ୟବାହିନୀ ସ୍ୱୟଂ ଉତ୍ପାଦନ କରିଥାଏ ।

ଚୀନ୍‌ରେ ଯେଉଁମାନେ ବଡ଼ ବଡ଼ ସହରରେ ବାସ କରୁଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନର ନାନା ଜଞ୍ଜାଳକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ କମ୍ କରିବା ନିମନ୍ତେ ସରକାର ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ପ୍ରାୟ ଯାବତୀୟ ପଦାର୍ଥ ଲାଗି ସ୍ୱୟଂ ଅନୁଦାନ ଦେଇ ସେଗୁଡ଼ିକ ଯେପରି ସୁଲଭ ମୂଲ୍ୟରେ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ପାରିବ, ତାହାର ସମୁଚିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଥାନ୍ତି । ଏହି ବାବଦରେ ଖାଇବା ଜିନିଷ, ଘରଭଡ଼ା, ପିଲାଙ୍କର ପାଠପଢ଼ା, ସାଧାରଣ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟବ୍ୟବସ୍ଥା,

ଦୈନନ୍ଦିନ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକତା ଏବଂ ସାଂସ୍କୃତିକ ଜୀବନ ପ୍ରଭୃତିର କ୍ଷେତ୍ରରେ ସର୍ବାଧିକ ରିହାତି ମିଳିଥାଏ । ଘରଭଡ଼ା ହିସାବରେ ସହରବାସୀମାନଙ୍କୁ ନିଜ ମାସିକ ଆୟର କୋଡ଼ିଏ ବା ତିରିଶି ଭାଗରୁ ଭାଗେମାତ୍ର ଦେବାକୁ ପଡ଼େ । ଏକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେଇ କହିଲେ, ପେକିଙ୍ଗ୍ ସହରରେ ବାସ କରୁଥିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଧିବାସୀଙ୍କୁ ଘରଭଡ଼ା ବାବତରେ ପ୍ରକୃତରେ ୬୮ ୟୁଆନ୍ ଦେବାକୁ ପଡୁଥାନ୍ତା,—ମାତ୍ର ସିଏ ମୋଟେ ୭ ୟୁଆନ୍ ଦିଏ । ସାଂସ୍କୃତିକ ଜୀବନ ଏବଂ ଶିକ୍ଷା ବାବତରେ ସରକାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ବର୍ଷ ପଚିଶ କୋଟି ୟୁଆନ୍ ଖରଚ କରନ୍ତି, ଅର୍ଥାତ୍ ମୁଣ୍ଡପିଛା ପ୍ରାୟ ୧୭ ୟୁଆନ୍ ଖରଚ କରନ୍ତି । ପ୍ରାଥମିକ ଏବଂ ମାଧ୍ୟମିକ ଶିକ୍ଷାର ସ୍ତରରେ ବେତନ ସ୍ୱରୂପ ମାତ୍ର ଏକ ନଗଣ୍ୟ ପରିମାଣ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ, ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ତରରେ ଆଦୌ କିଛି ଦେବାକୁ ପଡ଼େନାହିଁ । କାରଖାନାରେ କାମ କରୁଥିବା ଶ୍ରମିକମାନେ ବିନା ଖରଚରେ ଆବଶ୍ୟକ ଚିକିତ୍ସାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ସୁଯୋଗ ଲାଭ କରିଥାନ୍ତି ଓ ସେମାନଙ୍କ ପରିବାରର ଅନ୍ୟାନ୍ୟମାନଙ୍କ ଲାଗି ଚିକିତ୍ସାଖର୍ଚ୍ଚର ମୋଟେ ଅର୍ଦ୍ଧାଂଶ ଦେବାକୁ ହୋଇଥାଏ । ବାକି ଅଧିକ କାରଖାନା ତରଫରୁ ଦିଆଯାଏ । ସାଧାରଣ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟବ୍ୟବସ୍ଥାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅନୁଦାନ ରୂପେ ରାଷ୍ଟ୍ର ତରଫରୁ ପେକିଙ୍ଗ୍ର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଧିବାସୀ ଲାଗି ହାରାହାରି ୬୧ ୟୁଆନ୍ ଖରଚ ହୋଇଥାଏ ।

ସହରରେ ଗମନାଗମନ ଲାଗି ରହିଥିବା ଯାନବାହନ ରାସ୍ତା, ଗ୍ୟାସ୍, ପାଣି, ବିଦ୍ୟୁତ୍ଶକ୍ତି, ଯୋଗାଯୋଗ ଓ ପରିବହନ, ସାଧାରଣ ପାର୍କ ଓ ଉଦ୍ୟାନ ତଥା ପରିବେଶଗତ ଆବଶ୍ୟକ ସୁରକ୍ଷା,—ଏହି ସବୁକିଛି ପାଇଁ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଅନୁଦାନ ରହିଥାଏ । ଏହି ବାବତରେ ରାଷ୍ଟ୍ର ବର୍ଷକୁ ୩୫ କୋଟି ୟୁଆନ୍ ଖର୍ଚ୍ଚ କରେ, ଅର୍ଥାତ୍ ମୁଣ୍ଡପିଛା ୬୯ ୟୁଆନ୍ ଖରଚ କରିଥାଏ । ଏହିପରି ଭାବରେ ହିସାବ କରି ଦେଖିଲେ ରାଷ୍ଟ୍ର ତରଫରୁ ମୁଣ୍ଡପିଛା ସର୍ବମୋଟ ବର୍ଷକୁ ପ୍ରାୟ ୪୦୦ ୟୁଆନ୍ ଅନୁଦାନ ରୂପେ ଖରଚ କରାହୋଇଥାଏ । ସହରର ଜୀବନବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଅଧିକ ଲୋକହିତର ସମର୍ଥ କରିବା ନିମନ୍ତେ ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ କମ୍ୟୁନ୍ମାନ ଗଢ଼ା ହୋଇଥାଏ । ପାର୍ଟି କମିଟି ଏବଂ ପରିଚାଳନା କମିଟିମାନ ମଝିରେ ନାଭି ପରି ରହି ଏଗୁଡ଼ିକର ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ କରିଥାନ୍ତି । କମ୍ୟୁନ୍ରେ ବାସ କରୁଥିବା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ସଭ୍ୟମାନେ ହିଁ ପାର୍ଟି କମିଟିକୁ ପ୍ରତିନିଧି ନିର୍ବାଚନ କରି ପଠାନ୍ତି । କୃଷି, ଶିଳ୍ପ, ସଂସ୍କୃତି, ଶିକ୍ଷା, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଏବଂ ସାମରିକ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଭୃତି କ୍ଷେତ୍ରର କମ୍ୟୁନ୍ ସ୍ତରର ବୃହତ୍ ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରି ଆବଶ୍ୟକ ନିଷ୍ପତ୍ତିମାନ ଗ୍ରହଣକରିବା ପାର୍ଟି କମିଟିର ଦାୟିତ୍ୱ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ପରିଚାଳନା କମିଟି ରାଷ୍ଟ୍ର ତରଫରୁ ରହିଥିବା ସ୍ଥାନୀୟ ଶାସନସଂସ୍ଥା ହୋଇ ରହିଥାଏ ଓ ପାର୍ଟି କମିଟି ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଏ । କମ୍ୟୁନ୍ରେ ବାସ

କରୁଥିବା ପରିବାରମାନେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ଘୁଷୁରି, କୋଚଆ, ଛେଳି, ବତକ, ଠେକୁଆ ଓ ଭଅଁରପୋକ (ଏହା ଚୀନ୍‌ଦେଶର ପାରମ୍ପରିକ ଭେଷଜବିଦ୍ୟାରେ କାମରେ ଲାଗେ) ପାଳନ କରନ୍ତି ଓ ତାହାକୁ ଖୋଲା ବଜାରରେ ନେଇ ବିକିବାର ଅନୁମତି ମଧ୍ୟ ପାଇଥାନ୍ତି । ରାଜଧାନୀ ପେକିଙ୍ଗ୍ ସହରରେ ସବୁଯାକ ବଜାରରେ ଜିନିଷପତ୍ରର ଦରଦାମ ସ୍ଥିର ରହିଥାଏ । ଆମେରିକା ଅପେକ୍ଷା ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟମାନ ସୁଲଭତର ମୂଲ୍ୟରେ ଲୋକସାଧାରଣଙ୍କୁ ମିଳେ । ପୋଷାକ ପରିଚ୍ଛଦରେ ଯାହା ଖରଚ ହୁଏ, ତାହା ଏକାନ୍ତ ନଗଣ୍ୟ । ଏବଂ, ଦେହ ଅସୁସ୍ଥ ସମୟରେ ଜଣେ ଶ୍ରମିକ ଯେଉଁ କାରଖାନା ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସଂସ୍ଥାରେ କାମ କରୁଥାଏ, ସେହି କାରଖାନା ବା ସଂସ୍ଥା ହିଁ ତା' ଚିକିତ୍ସା ତଥା ଆରୋଗ୍ୟର ଯାବତୀୟ ଖର୍ଚ୍ଚ ବହନକରେ । ତେଣୁ ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ବିରୋଧ ଉପୁଜିବାର ବିଶେଷ ଅବକାଶ ହିଁ ହୁଏତ ମିଳେ ନାହିଁ ।

ଚୀନ୍ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇଲେ ତାହାର ଲୋକସଂଖ୍ୟା ହିଁ ସବାଆଗ ଆଖିରେ ଆସି ପଡ଼ିଯାଏ । ଚୀନ୍‌ର ଶହେକୋଟି ମଣିଷ ଅର୍ଥାତ୍ ଶହେକୋଟି ମଣିଷଙ୍କର ପେଟକୁ ଖାଦ୍ୟ ଯୋଗାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । ମାତ୍ର ତା' ବୋଲି ମଣିଷଗୁଡ଼ାକ କୌଣସି ସମାଜ କିମ୍ବା ରାଷ୍ଟ୍ର ଉପରେ ବୋଝ ହୋଇ ରହିବେ କାହିଁକି ? ଶହେ କୋଟି ମଣିଷଙ୍କର ଦୁଇଶହ କୋଟି ହାତ । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଯେଉଁମାନେ କୌଣସି ନା କୌଣସି କର୍ମ ଲାଗି ସମର୍ଥ, ସେମାନଙ୍କୁ କର୍ମ ଯୋଗାଇ ପାରିଲେ ସେମାନେ ତଦ୍ୱାରା ସ୍ୱୟଂ ବଞ୍ଚିବେ,—ସମାଜକୁ ଅଧିକ ଉତ୍ପାଦନକ୍ଷମ ବି କରାଇବେ । ଆଧୁନିକ ଅର୍ଥନୀତିରେ ଏହି ନୀତିକୁ **Full employment** କହନ୍ତି । ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ ଏକଦା ଭାରତବର୍ଷରେ ଏହିପରି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମଣିଷଙ୍କୁ ଅର୍ଥାତ୍ ସମର୍ଥ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ ହିଁ କାମ ଯୋଗାଇବାର କଥା କହିଥିଲେ । ଆଧୁନିକ ଚୀନ୍‌ରେ ସତେଅବା ତାହାକୁ ହିଁ ସାମୂହିକ ଅର୍ଥନୀତିର ସବମୂଳ କଥାରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ନିଆଯାଇଛି । ସେଥିଲାଗି ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସ୍ତରରେ ଅନୁରୂପ ଯୋଜନାମାନ ହୋଇଛି ଏବଂ ବ୍ୟାପକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଛି । ଯେପରି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମଣିଷଙ୍କୁ କାମ ଯୋଗାଇ ଦେଇ ଉପାର୍ଜନକ୍ଷମ କରାଯାଇ ପାରିବ, ସେଥିଲାଗି ସହର ଓ ନଗରଗୁଡ଼ିକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିଖୁଣ ଭାବରେ ପରିଷ୍କାର ପରିଚ୍ଛନ୍ନ ରଖିବାର କାର୍ଯ୍ୟ ହାତକୁ ନିଆଯାଇଛି । କୋଠା ଓ ରାସ୍ତାସବୁ ଏତେଟିକିଏ ଖଣ୍ଡିଆ ହେବା ମାତ୍ରକେ, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ମରାମତି କରିବାରେ ଆଦୌ କୌଣସି ଅବହେଳା କରାଯାଉନାହିଁ । ପାର୍କ୍ ଓ ସାଧାରଣ ଉଦ୍ୟାନଗୁଡ଼ିକ ଯେପରି ନିଖୁଣ ଭାବରେ ସୁନ୍ଦର ରହିପାରିବ, ସେଥିଲାଗି ସବୁ ପ୍ରକାରର କାମ ତୁଟିବା ନିମନ୍ତେ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତ କରି ରଖାଯାଇଛି । ରାସ୍ତାର ଗଛମାନଙ୍କୁ ସତେଅବା କୌଣସି ସ୍ନେହମୟୀ ଜନନୀର ଯତ୍ନ ଯେପରି ମିଳେ, ସେହି **ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକୁ କରିବାରେ** ଆଦୌ କୌଣସି କାର୍ପଣ୍ୟ କରା ଯାଇନାହିଁ । **ପୁରାତନ** କାନ୍ତି,

ମନ୍ଦିର, ସଂଗ୍ରହାଳୟ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦର୍ଶନୀୟ ସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକୁ ଅତିବ ଯତ୍ନର ସହିତ ଘଷିମାଜି ସୁନ୍ଦର କରି ରଖିବାଲାଗି ମଣିଷମାନେ ନିୟୋଜିତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଆକାଶଚୁମ୍ବୀ କୋଠାଗୁଡ଼ିକ ସତ୍ତ୍ୱେ ସହରମାନଙ୍କରେ ଆକାଶ ଭରି ରହିଥିବା ସବୁଜିମାଟି ହିଁ ସବାଆଗ ଦେଖାଯାଉଛି । ସବୁଠାରେ ଯଥାସମ୍ଭବ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ କାମ ଯୋଗାଇବା ହିଁ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଅଭିକ୍ରମର ସର୍ବମୂଳ ନୀତି ହୋଇ ରହିଛି ଓ ପ୍ରାୟ ସବୁଠାରେ ମଣିଷର ହାତ ବାଜି ସବୁକିଛି ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଯାଉଛି ।

ଅଧିକରୁ ଅଧିକ କାମର ଉଦ୍ଭାବନ କରାଯାଉଛି । ଚୀନ୍‌ର ଅର୍ଥନୀତିବିତ୍‌ମାନେ କ୍ରମେ ସେଠାରେ ଶ୍ରମଶକ୍ତିର ଅଭାବ ଅନୁଭୂତ ହେଲାଣି ବୋଲି କହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେଣି । ଅର୍ଥାତ୍, କାମ ପଡ଼ିରହିଛି ଓ ତା'ପାଇଁ ମଣିଷ ଅଣ୍ଟୁନାହାନ୍ତି । ମଣିଷ ସବାଆଗରେ ରହିଥିଲେ ଅର୍ଥନୀତିକୁ ସ୍ୱତଃ ସେହିପରି ଏକ ଅବସ୍ଥାରେ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ହିଁ ପଡ଼ିଥାଏ । ମଣିଷମାନେ କାମ ଅବଶ୍ୟ ପାଇବେ ବୋଲି କିପରି କାମର ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ, ଆଧୁନିକ ଚୀନ୍‌ରୁ ଆମେ ତାହାର ଏକ ଅଭିନବ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେଇ ପାରିବା । ପ୍ରାଚୀନ ଚୀନ୍‌ରେ ଏକଦା ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିବା ଏବଂ ଏବେ ମଧ୍ୟ ପୃଥିବୀରେ ଏକ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ କୀର୍ତ୍ତିରୂପେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ରହିଥିବା ବୃହତ୍ ପ୍ରାଚୀର ପରି ୧୯୭୮ ମସିହାଠାରୁ ଦେଶର ସୀମାରେ ଏକ ସବୁଜ ଅରଣ୍ୟ-ପ୍ରାଚୀର ତିଆରି କରିବାର ଯୋଜନା ହାତକୁ ନିଆଯାଇଛି । ସେଥିରେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୋକ କାମରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଯୋଜନାଟି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲେ ଏହା ସାତ ହଜାର କିଲୋମିଟର ଲମ୍ବର ଏକ ବୃହତ୍ ସବୁଜ ସୀମାପ୍ରାଚୀର ହୋଇ ରହିବ । ଏହି ପ୍ରାଚୀର ଦେଶର ବାର ଗୋଟି ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟଦେଇ ଯିବ । ଏହା ଫଳରେ, ଦେଶର ଉତ୍ତର, ଉତ୍ତର-ପୂର୍ବ ଓ ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମ ପଟୁ ଯେଉଁ ମରୁଭୂମିରୂପକ ଶତ୍ରୁ ମାଡ଼ିମାଡ଼ି ଆସୁଛି, ତାହାକୁ ରୋକି ଦିଆଯାଇ ପାରିବ । କାରଣ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ସତର୍କ କରିଦେଇ କହିଲେଣି ଯେ, ଯଦି ଆଦୌ କୌଣସି ଗତିରୋଧ ନକରି ମରୁଭୂମିକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମାଡ଼ିଯିବା ଲାଗି ବାଟ ଛାଡ଼ିଦିଆଯାଏ, ତେବେ ଆଗାମୀ ଦୁଇଶହ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ରାଜଧାନୀ ବେଜିଙ୍ଗ୍ ମଧ୍ୟ ବାଲିରେ ପୋତିହୋଇ ପଡ଼ିବ ।

ଚୀନ୍-ପରିଭ୍ରମଣ ସମୟରେ ଆମେ ବିଭିନ୍ନ ଜାଗାରେ ଯେଉଁ ସବୁ ହୋଟେଲରେ ରହିଥିଲୁ, ସେଠାରେ ଅତିଥିମାନଙ୍କର କୋଳାହଳ କମ୍ ହୋଇ ଆସିଲେ ପ୍ରାୟ ଅଧରାତି ପରେ ହୋଟେଲ ସେବାରେ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା ବିଶେଷ କର୍ମୀମାନଙ୍କର ସଫାସଫି ଓ ପୋଛାପୋଛି କାମ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଏ । କେଉଁଠି କ'ଣ ଏତେଟିକିଏ ମରାମତି ହେବାକୁ ରହିଥିଲେ ମିସ୍ତ୍ରୀ ଓ ବଢ଼େଇ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଆନ୍ତି । ସକାଳେ ଅତିଥିମାନେ ପଦାକୁ ବାହାରିବା ବେଳକୁ ଯେପରି ସବୁକିଛି ଅରଖ ଚକଚକ ଓ ନୂଆ ପରି ମନେହେବ,

ସେଥିଲାଗି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଯାବତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ସମ୍ପାଦନ କରିବାରେ କେହି ଆଦୌ କୌଣସି ତ୍ରୁଟି କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଏହିପରି ଭାବରେ ସେଠି ସମସ୍ତେ ସମସ୍ତଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥାନ୍ତି । କାହାର କାହା ଆଡ଼କୁ ନିଘା ନଥାଏ, ନିଘା କରିବାଲାଗି ଫୁରସତ ନଥାଏ । କିଏ ଆଉଜଣେ ତା' କାମ ନକଲା ବୋଲି ଭାବିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଫୁରସତ ନଥାଏ । ସତେଯେପରି ସମସ୍ତେ କେବଳ ନିଜ ପାହାଚଗୁଡ଼ିକରେ ଆଗକୁ ଆହୁରି ଆଗକୁ ଚାଲି ଯାଉଥିବା ପରି ମନେ ହେଉଥାନ୍ତି । ଆହୁରି ଉପରକୁ ଉଠି ଯାଉଥିବା ପରି ମନେ ହେଉଥାନ୍ତି । ଏପରିକି ନାନ୍‌କିଙ୍ଗ୍‌ର ଜିନ୍‌ଲିଙ୍ଗ୍‌ ହୋଟେଲରେ ଅତିଥିମାନଙ୍କ ଲାଗି ରହିଥିବା ସାଧାରଣ ପରିସ୍ରାଗାର ଓ ଶୌଚାଳୟରେ ମଧ୍ୟ ପାଳିକରି ଯେଉଁ ପରିକରମାନେ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ସତେଅବା କୌଣସି ପବିତ୍ର ସ୍ଥାନରେ ସେବା କରୁଥିବା ପରି କେତେ ସମର୍ପଣରେ ଆପଣାର କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥାନ୍ତି । କେଉଁଠି ଟିକିଏ ଦାଗ ଲାଗିଗଲେ କିମ୍ବା ମଇଳା ରହିଗଲେ ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ସତେଅବା କୌଣସି ଉତ୍ସବ ଅବସରର ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବକମାନଙ୍କ ପରି ଦୌଡ଼ିଯାଇ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସଫା କରି ଦେଉଥାନ୍ତି । ଯେତେ ସାମାନ୍ୟ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସତେଅବା କାମରେ କୌଣସି ବିରାମ ନଥାଏ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ପରିସ୍ରାଗାର ଅଥବା ଶୌଚାଳୟରୁ ବାହାରିବା ମାତ୍ରକେ ଏମାନେ ସଦାପ୍ରସ୍ତୁତ ରହିଥିବା ପରି ହାତ ଧୋଇବାକୁ ସାବୁନ୍‌ ଧରାଇ ଦେଉଥାନ୍ତି ଓ ପାଣି ଖୋଲି ଦେଉଥାନ୍ତି; ହାତ ଧୋଇ ସାରିଲେ ହାତ ପୋଛିବା ନିମନ୍ତେ କଅଁଳିଆ କାଗଜ ରୁମାଲ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ମଧ୍ୟ ଦେଉଥାନ୍ତି । ଏହିପରି ନିଖୁଣ ଓ ନିଷ୍ଠାପର ଭାବରେ କରାଯାଉଥିଲେ ତଥାକଥିତ ସାନ କାମଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରକୃତରେ କେତେବଡ଼ କାମ ପରି ଲାଗେ, ତଥାକଥିତ ସାନ ପରିକରମାନେ ମଧ୍ୟ କେତେ ବଡ଼ ଜଣେ ଜଣେ ମଣିଷ ପରି ମନେ ହୁଅନ୍ତି ! ଏହିପରି ମଣିଷମାନଙ୍କର ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଆସିଲେ ନିଜ ଭିତରର ସମ୍ଭାବିତ ମଣିଷଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ବାରିନେଇ ପାରୁଥିଲା ପରି ଅନୁଭବ ହୋଇଥାଏ ।

ଚୀନ୍‌ରେ ହୋଟେଲମାନଙ୍କରେ ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ମତାମତ ପଚରାଯାଏ, ଏପରିକି ଉଡ଼ାଜାହାଜରେ ଯାଉଥିବା ସମୟରେ ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ମତାମତ ପଚରାଯାଏ । କୌଣସି ଗୋଟିଏ ହୋଟେଲରେ ଆମେ ହୁଏତ ଚାରି ବା ପାଞ୍ଚଦିନରୁ ଆଦୌ ଅଧିକ ରହୁନାହୁଁ । ଆମେ ଖାଇବା ସମୟରେ ପରିଚାରିକାମାନେ ଆମକୁ ଖାଦ୍ୟ ପରିବେଷଣ କରିଛନ୍ତି, ପଛରେ କ'ଣ ଲାଗିବ ବା ନଲାଗିବ ବୋଲି ଆସି ଖବର ନେଇଛନ୍ତି । ଆମେ ଯେଉଁସବୁ କୋଠରୀରେ ରହୁଥିଲୁ ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ କେଉଁ ପରିଚାରିକା ବା ପରିଚାରକ ଆମ ଘର ଓଳାଇ ଦେଇଛି, ଆମ ବିଛଣା ସଜାଡ଼ି ଦେଇଛି, ଆମ ଜୋତା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀକୁ ସେଗୁଡ଼ିକର ଯଥାସ୍ଥାନରେ ନେଇ ରଖିଦେଇଛି,— ଆଉ କିଏ ଆମର ଗାଧୁଆଘର ଓ ପାଇଖାନା ସଫା କରି ଦେଇଛି, ବ୍ୟବହାର ହୋଇ

ସାରଥିବା ପୋଛା ଓ ତକିଆଗୁଡ଼ିକୁ ବଦଳାଇ ନୂଆ ସାରମାନ ଆଣି ଦିଆଯାଇଛି—କିଏ ଆମର ମଇଳା ଲୁଗାଗୁଡ଼ିକୁ କାଚି ପରିଷ୍କାର କରିଛି ଓ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସମୟ ଅନୁସାରେ ଆଣି ଦେଇଯାଇଛି । ସେମାନେ ମାତ୍ର ଦିନକ ପାଇଁ ତୁମର ଏହିସବୁ କାମ କରିଥିଲେ ମଧ୍ଯ ତୁମକୁ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ବିଷୟରେ ମତାମତ ଦେବାକୁ ହେବ । ସେଥିଲାଗି ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ଛପା କାଗଜଫର୍ମ ରହିଥାଏ । ସେଗୁଡ଼ିକୁ ପୂରଣ କରିବାଲାଗି ଅନୁରୋଧ କରି ଯାଇଥାଏ । କେଉଁ ପରିଚାରିକା ବା ପରିଚାରକ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ନିଷ୍ଠା ସହିତ ନିଜର କାର୍ଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି, ଅତିଥିମାନଙ୍କଠାରୁ ସେକଥା ଜାଣିବାଲାଗି ହୋଟେଲ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କର ଏକ ପ୍ରୟୋଜନ ରହିଥାଏ । ଉଡ଼ାଜାହାଜରେ ବସି ଗୋଟାଏ ଥାନରୁ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଥାନକୁ ଯିବାଲାଗି କେତେ ସମୟ ବା ଲାଗେ ! ତଥାପି ସେଠାରେ ମଧ୍ଯ ତୁମର ଯାତ୍ରା ସରିବା ଆଗରୁ ତୁମକୁ ମତାମତ ପ୍ରକାଶ କରିବାର ଫର୍ମଟିଏ ମିଳେ ଓ ତାହାକୁ ପୂରଣ କରିବା ନିମନ୍ତେ ତୁମକୁ ଅନୁରୋଧ କରି ଯାଇଥାଏ ।

ଆପଣାର କାମଟିକୁ କରିବାଲାଗି ମଣିଷର ସବାଆଗ ନିଷ୍ଠା ରହିଥିଲେ ହୁଏତ ସେଇଥିରୁ ହିଁ ପରସ୍ପର ବିଷୟରେ ଏକ ସହାନୁଭୂତିମୂଳକ ଭାବରେ ଉଦ୍ରେକ ହୋଇଥାଏ । ଯେଉଁଠାରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଯେଉଁ ସମାଜରେ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ନିଜ କାମଟିକୁ ଫାଙ୍କି ଦେବାକୁହିଁ ନିଜର ସର୍ବପ୍ରଥମ ଧର୍ମ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଥାନ୍ତି, ସମ୍ଭବତଃ ସେହିଠାରେ ମଣିଷ-ମାନଙ୍କ ମଧ୍ଯରେ ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ଏକ ଉପେକ୍ଷାଭାବ ରହିଥାଏ, ସେଠି ସମସ୍ତେ ଆପେ ଧରି ନ ପଡ଼ିବେ ବୋଲି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଧରି ପକାଇ ଦେବାଲାଗି ଭାରି ଉତ୍ସାହ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଥାନ୍ତି । ସବାଆଗ ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଷ୍ଠାର ସହିତ ନିଜର କାମଟିକୁ କରିବାର ଶ୍ରଦ୍ଧା ରହିଥିଲେ ନିଜ ଜୀବନରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଲାଗି ମଧ୍ଯ କିଛି ସ୍ଥାନ ରଖି ପାରିବାଲାଗି ଅଧିକ ଅବସର ରହିଥାଏ,—ଅନ୍ୟ-ମାନଙ୍କର ଅସୁବିଧାକୁ ବୁଝିହୁଏ,—ସେମାନଙ୍କୁ କିଞ୍ଚିତ ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରିଲେ ଖୁସୀ ଲାଗେ । କେହି ନକହୁଥିଲେ ମଧ୍ଯ ତଥାପି କିଛି ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ମନ ହୁଏ, ଖୁସୀ ଲାଗେ । ଚୀନ୍‌ରେ ସହରମାନଙ୍କରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ମୁତାବକ ଆବଶ୍ୟକ ସାମଗ୍ରୀଗୁଡ଼ିକୁ ଦୋକାନ ତରଫରୁ ଖାଉଟି-ମାନଙ୍କର ଘରେ ନେଇ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଇ ଆସିବାର ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇନାହିଁ । ତଥାପି, ଯେଉଁ ଝିଅମାନେ ପନପରିବାର ଦୈନିକ ମାର୍କେଟ୍‌ରେ ପରିବା ବିକନ୍ତି, ସେମାନେ ନିଜଆଡ଼ୁ ବିଗ୍ଭର କରି ଏହିଦିଗରେ କିଛି ଅବଶ୍ୟ କରିଥାନ୍ତି । ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଡ଼ିଶା ବା ମହଲ୍ଲାରେ ପରିବା ମାର୍କେଟ ରହିଛି ଏବଂ, ସେଠାକୁ ଯେଉଁମାନେ ପରିବା କିଣିବାକୁ ଆସନ୍ତି, ପରିବାବିକାଳି ଝିଅମାନଙ୍କ ଲାଗି ସେମାନଙ୍କର ମୁହଁଗୁଡ଼ିକ କାଳକ୍ରମେ ବେଶ୍ ପରିଚିତ ହୋଇ ଯାଇଥାଏ । ଏହି ପରିଚୟ ଓ କିଛି ଅନୌପଚାରିକ କଥୋପକଥନର ମାଧ୍ୟମରେ ସେମାନେ କ୍ରେତାମାନଙ୍କର ଘରଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ଯ ମନେମନେ ଠାବ କରି ନେଇଥାନ୍ତି । ତେଣୁ, ଯଦି କେଉଁଦିନ କୌଣସି ଘରୁ କେହିହେଲେ ପରିବା କିଣି ନ ଆସିଲେ, ସେ କଥା

ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ସେମାନଙ୍କର ନଜରରେ ପଡ଼ି ଯାଇଥାଏ । ପଡ଼ାରେ କେଉଁ ବୁଢ଼ା, ବୁଢ଼ୀ ବା ଅସମର୍ଥ ଲୋକ ବାସ କରୁଛନ୍ତି, ସଉଦା କରିଦେବାକୁ ସେମାନଙ୍କର କୌଣସି ଲୋକ ନାହାଁନ୍ତି,—ଅଥବା ସେମାନେ ହୁଏତ ଅସୁସ୍ଥ ହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଝିଅମାନେ ଅନୁମାନ କରି ଆବଶ୍ୟକ ସାମଗ୍ରୀଗୁଡ଼ିକୁ ନିଜେ ନେଇ ସେମାନଙ୍କର ଘରେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଇ ଆସନ୍ତି ଓ ସେଥିଲାଗି ଆଦୌ କୌଣସି ପାରିଶ୍ରମିକ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଏକଥା ମଫସଲରେ ମଧ୍ୟ ଘଟିଥାଏ । ଯେତେବେଳେ କୃଷୀମାନେ କୃଷିକାମ ନେଇ ଖୁବ୍ ବ୍ୟସ୍ତ ଥାଆନ୍ତି ଓ ତେଣୁ କମ୍ୟୁନ୍‌ର ସମବାୟ ଭଣ୍ଡାରକୁ ସଉଦା କରି ଆସିବାକୁ ସମୟ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ, ସେତେବେଳେ ଷ୍ଟୋର ତରଫରୁ ହିଁ ଆବଶ୍ୟକ ସାମଗ୍ରୀଗୁଡ଼ିକୁ ସେମାନଙ୍କର ଘରେ ନେଇ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଏ । ଏହିପରି ଭାବରେ ପାରମ୍ପରିକ ଭାବରେ ଗ୍ରାମଜୀବନରେ ରହି ଆସିଥିବା ପ୍ରତିବେଶୀ-ଭାବନା ମଧ୍ୟ ସଉଦା ବିକିବା ଓ ସଉଦା କିଣିବାର କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅନୌପଚାରିକ ଭାବରେ ସଂକ୍ରାମିତ ହୋଇ ଆସିଥାଏ । ଚୀନ୍‌ରେ ଏହିସବୁ କଥା ସମ୍ଭବ ହେଉଥିବାର ଦେଖି ମନେହୁଏ, ଆଧୁନିକ ଯନ୍ତ୍ରକୌଶଳ ଏବଂ ଉଦ୍ୟୋଗର ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିନିଯୋଗ କରି ତଥାପି ସାନ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଗୋଷ୍ଠୀଗୁଡ଼ିକରେ ହିଁ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରୁଥିବା ମଣିଷ ମଣିଷ ଭିତରେ ରହିଥିବା ଉଷ୍ମ ସମ୍ପର୍କଗୁଡ଼ିକୁ ଆଦୌ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ କ୍ଷୁନ୍ନ ହେବାକୁ ନ ଦେବା,—ଚୀନରେ ନିର୍ମାଣ କରାଯାଉଥିବା ସମାଜବାଦୀ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସତେଅବା ତାହାହିଁ ଯେପରି ଏକ ପ୍ରଧାନ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହୋଇ ରହିଛି ।

୭

"ଦରିଦ୍ରମାନେ ମୂର୍ଖ, ଧନୀମାନେ ଜ୍ଞାନସମ୍ପନ୍ନ" ବୋଲି ପ୍ରାଚୀନ ଚୀନ୍‌ରେ ଏକଦା କନ୍‌ଫୁସିଅସ୍ କହିଥିଲେ । କନ୍‌ଫୁସିଅସ୍ ଜଣେ ମହାପୁରୁଷ ଥିଲେ, ବିଜ୍ଞ ବ୍ୟକ୍ତି ବି ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ସମୟର ଶାସକମାନଙ୍କୁ ସେ ଉତ୍ତମ ଭାବରେ ଶାସନ କରିବାର ଅନେକ ସୂତ୍ର ବତାଇ ଦେଇଥିଲେ । ଶାସକମାନଙ୍କର ପ୍ରଜାବତ୍ସଳତାକୁ ହିଁ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ଉଦୟ ଲାଗି ଏକମାତ୍ର ଉପାୟ ବୋଲି ଚିନ୍ତା କରୁଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଯାବତୀୟ ଉଦ୍‌ଯୁକ୍ତିଚିନ୍ତା ଏବଂ ଏକ ଆଦର୍ଶ ସମାଜ ବିଷୟକ ଚିନ୍ତାକଳ୍ପନା ମୂଳତଃ ନୈତିକତାକୁ ଭିତ୍ତିକରି ରହିଥିଲା । ଉପରେଥିବା ଓ ପ୍ରାୟ ସକଳ ପରାକ୍ରମ ତଥା ସାମର୍ଥ୍ୟକୁ ଆପଣା ହାତରେ ଠୁଳକରି ରଖିଥିବା ଉତ୍ତମର୍ଣ୍ଣ ଓ ଶାସକମାନେ ନୀତିରେ ରହିଲେ ଯେକୌଣସି ସମାଜ ଏକ ଆଦର୍ଶ ସମାଜରେ ପରିଣତ ହୋଇପାରିବ ବୋଲି ସେତେବେଳେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିଷ୍ଠାପର ଭାବରେ ଚିନ୍ତା କରାଯାଉଥିଲା । ସାମୂହିକଜୀବନର ସ୍ୱାର୍ଥଗତ ତଥା ରାଜନୀତିକ ଗଠନରେ କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିବାକୁ

ସେତେବେଳେ ଏଥିପାଇଁ ଆଦୌ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ବୋଲି ମନେ କରାଯାଉ ନଥିଲା । ସେହି ପୁରାତନ କାଳରେ ଏପରି ଏକ କଳ୍ପନା ମନୁଷ୍ୟର ଚଉକୁ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଅସ୍ଥିର କରିବା,—ସେକଥାର ପ୍ରତ୍ୟାଶା ହିଁ କରାଯାଇ ପାରିବନାହିଁ । ଏକ ଭାଗ୍ୟବାଦୀ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ଶାସିତ ସମାଜ କଦାପି ଅସଲ ଅର୍ଥରେ ମାନବତାବାଦୀ ହୋଇ ପାରିବେନାହିଁ । ଅଧିକାଂଶ ସ୍ଥଳରେ ସେହି ସମାଜର ମହାପୁରୁଷମାନେ ମଧ୍ୟ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନୈତିକତାର ବାଡ଼ଗୁଡ଼ିକୁ ଡେଇଁ ଅଧିକ ସାହସର ସହିତ ଅଧିକ କିଛି ଚିନ୍ତା ମଧ୍ୟ କରି ପାରିବେ ନାହିଁ ।

ଇଟାଲୀ ଦେଶର ପ୍ରଖ୍ୟାତ ଔପନ୍ୟାସିକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଆଲ୍‌ବେଆର୍‌ତୋ ମୋରାଭିଆ ତାଙ୍କର ଚୀନ୍ ଭ୍ରମଣ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଲିଖିତ ଏକ ପୁସ୍ତକରେ ଲେଖିଛନ୍ତି ଯେ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଚୀନ୍‌ରେ କେବଳ ଦରିଦ୍ର ମନୁଷ୍ୟମାନେ ହିଁ ଅଛନ୍ତି । ଆପଣାର କଥାଟିକୁ ଟିକିଏ ଅଧିକ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ବୁଝାଇ ଦେବାଲାଗି ସେ କହିଛନ୍ତି, "ପାରମ୍ପରିକ କାଳରୁ ହିଁ ଚୀନ୍‌ରେ କୋଟି କୋଟି ଦରିଦ୍ର ମଣିଷ ରହିଥିଲେ । ଯେଉଁମାନଙ୍କ ପାଖରେ କି ନିଜର ଉଦର ଭରଣ ଲାଗି ମଧ୍ୟ ଯଥେଷ୍ଟ ସମ୍ବଳ ନଥିଲା । ଏବଂ, ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ମୁଷ୍ଟିମେୟ ଧନାଢ୍ୟ ମଧ୍ୟ ସେହି ସମାଜରେ ରହିଥିଲେ, ଯେଉଁମାନେ କି ବହୁଳ ଆଡ଼ମ୍ବର ଓ ଅତିଶଯ୍ୟତା ମଧ୍ୟରେ ସ୍ଫୀତ ଓ ପୃଥୁଳ ହୋଇ ବାସ କରୁଥିଲେ ଓ ତାହାକୁ ହିଁ ସାର୍ଥକ ଜୀବନ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିଲେ । ଦରିଦ୍ର ଗୃହୀକୁଳ ଘୋର ଅବମାନନା ଓ ଅସମର୍ଥତା ଭିତରେ ରହିଥିଲା ଓ ଧନୀମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅମାନୁଷିକ ଥିଲେ । ବିପ୍ଳବ ଫଳରେ ସେହି ଧନାଢ୍ୟ ଶ୍ରେଣୀ ଓ ସେମାନଙ୍କର ବହ୍ୱାଡ଼ମ୍ବରମୟ ତୁଚ୍ଛାଗୌରବଗୁଡ଼ାକ ବିଲୁପ୍ତ ହୋଇ-ଯିବା ପରେ ଦରିଦ୍ରମାନେ ସତେଅବା ସେହି ପ୍ରକ୍ରିୟାଟି ଫଳରେ ନିଜକୁ ମନୁଷ୍ୟ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ସେମାନେ ଆର୍ଥିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତଥାପି ଅନେକ ତଳେ ଯାଇ ରହିଥିଲେ, ମାତ୍ର ମଣିଷ ପରି ସିଧା ହୋଇ ଆପଣା ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ପାରିଲେ ଏକ ନୂତନ ସମ୍ମାନବୋଧରେ ସତେଅବା ଏକାବେଳକେ ଅଲଗା ପ୍ରକାରର ଦେଖାଗଲେ ଓ ଅଲଗା ପ୍ରକାରେ ଅନୁଭବ କଲେ । ଏହି ନୂତନ ଅବଲୋକନଟି ସେମାନଙ୍କୁ ଏକ ନୂତନ ବିଶ୍ୱାସ ଆଣିଦେଲା ଓ ସେହି ବିଶ୍ୱାସ ହିଁ ନେତୃତ୍ୱ ଦେଲା । ଭୂମିଟିଏ ବିଶ୍ୱାସର ଯୋଗ୍ୟ ହେଲେ ତା'ଲାଗି ଅନୁରୂପ ଉପଯୁକ୍ତ ନେତୃତ୍ୱଟିଏ ସତେଅବା ପୂର୍ବନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇ ରହିଥିବା ପରି ଅବଶ୍ୟ ମିଳି ଯାଇଥାଏ । ଚୀନ୍‌ର ଦରିଦ୍ର ମାନେ ତାପରେ ସେହି ସବାତଳୁ ହିଁ ଆପଣାର ଭାଗ୍ୟକୁ ପାହାଚ ପାହାଚ କରି ଗଢ଼ିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ନେତୃତ୍ୱ ସେମାନଙ୍କ ଲାଗି ନିମିତ୍ତରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଲା । ଚୀନଦେଶରେ କସ୍ମିନ୍‌କାଳେ ଯାହା ସମ୍ଭବ ହୋଇନଥିଲା, ତାହା ଏଣିକି ସମ୍ଭବ ହେଲା ।

ତା'ପରେ ଚୀନ୍‌ରେ ଯାହାକିଛି ଘଟି ଆସିଛି, ତାହା ହେଉଛି ପାହାଚ ପାହାଚ ହୋଇ ଉଠି ଆସୁଥିବା ଏହିପରି ଏକ ନିର୍ମାଣର ଇତିହାସ । ଦେଶର ରାଜନୀତି ଓ

କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ରାଜନୀତିକ ମତବାଦଟି ଏଥିରେ କେବଳ ସାହାଯ୍ୟ ହିଁ କରି ଆସିଛି । ଅର୍ଥାତ୍, ରାଜନୀତି ଗୌଣ ହୋଇ ରହିଛି, କାମରେ ଲାଗିଛି,—ନିର୍ମାଣ ହିଁ ମୁଖ୍ୟ ହୋଇ ରହିଛି । ରାଜନୀତି ଓ ରାଜନୀତିକ କ୍ଷମତା ଯେତେବେଳେ ଆପେ ଏକ ଗୌଣ ଭୂମିକାରେ ରହି ନିର୍ମାଣକୁ ହିଁ ସର୍ବାଗ୍ରକରି ରଖିପାରେ, ସେତେବେଳେ ତଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ନିର୍ମାଣ ସମ୍ଭବ ହୁଏ, ତାହାକୁ କେବଳ ଲୋକୋଦୟ ବୋଲି ହିଁ କୁହାଯିବ । ଚୀନଦେଶରେ ଗତ ଚାଳିଶବର୍ଷ ହେଲା ସମ୍ଭବ ହୋଇ ଆସିଥିବା ଇତିହାସ ହେଉଛି ପ୍ରଧାନତଃ ଏହିପରି ଏକ ଲୋକୋଦୟର ଇତିହାସ । ଏହି ଇତିହାସଟିକୁ କେବଳ ରାଜନୀତି ମୋଟେ ସମ୍ଭବ କରିନାହିଁ; ସମ୍ଭବତଃ ରାଜନୀତି ଆପଣାକୁ ଗୌଣ ଭୂମିକାରେ ରଖିଥିବାରୁ ହିଁ ତାହା ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି । ସେଠାରେ ମଣିଷକୁ ହିଁ ମୁଖ୍ୟ ସମ୍ପଦ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ନିଆଯାଇଛି । ଅନ୍ୟ ଯାବତୀୟ ସମ୍ପଦକୁ ମୂଳତଃ ମଣିଷଲାଗି ଠାବ କରାଯାଉଛି ଓ ତାହାର ବିନିଯୋଗ ହେଉଛି । ସବୁ ମଣିଷଙ୍କ ଲାଗି ତାହାର ବିନିଯୋଗ ହେଉଛି । ସମସ୍ତେ ସାଙ୍ଗହୋଇ ଆଗକୁ ଗଲେ ତେବେଯାଇ ତାହାକୁ ଏକ ସାମୂହିକ ଉଦୟ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ ବୋଲି ସର୍ବୋଚ୍ଚ କ୍ଷମତା ମଧ୍ୟ ସେଠି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହୁଛି । ଯେଉଁମାନେ ଅନେକ ଅଧିକ ହାସଲ କରି ପାରିଥାନ୍ତେ ଏବଂ ଏକ ସାମ୍ୟବାଦୀ ସମାଜରେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ଭାରି ଅସମ ହୋଇ ଦିଶି ପାରିଥାନ୍ତେ, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତେ ସାଙ୍ଗରେ ଆସିବେ ବୋଲି ଅପେକ୍ଷା କରି ପାରୁଛନ୍ତି । ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଅଧିକ ଅଛି, ଅଧିକ ଜ୍ଞାନ ଅଛି, ବୁଦ୍ଧି ଅଛି, ସୁଯୋଗ ଅଛି, ଯୋଗ୍ୟତା ଅଛି, ସେମାନେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ମାଡ଼ି ଚକଟି ମୋଟେ ଆଗକୁ ବାହାରି ଯିବାକୁ ମନ କରୁନାହାଁନ୍ତି । କ୍ଷମତା ପଛରେ ରହୁଛି, ମଣିଷ ଆଗେ ଆଗେ ବାଟ ଚାଲୁଛି, କ୍ଷମତା ମଣିଷର କାମରେ ଲାଗୁଛି । ନାୟକମାନେ ଲୋକନାୟକତର ବୋଲି ମାନିବାକୁ ହିଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି କରି ନେଇଛନ୍ତି ।

ଚୀନ୍ ସାମରିକ ବାହିନୀର ଜଣେ ପୂର୍ବତନ ମାର୍ଶାଲ୍ ତାଙ୍କ ସଂସ୍ମରଣ-ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଲେଖିଛନ୍ତି, "ଜୀବନର ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ମୁଁ ଅତି ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଓ ଦୁରବସ୍ଥା ମଧ୍ୟରେ ଅତିବାହିତ ହୋଇଥିବା ମୋ' ଶୈଶବର ବିଗତ ଦିନଗୁଡ଼ିକ୍ ବାରମ୍ବାର ସ୍ମରଣ କରୁଥିଲି । ବର୍ତ୍ତମାନର ଉନ୍ନତ ଅବସ୍ଥାରେ ରହିଥିବାରୁ ମୋର ମନ ବୃଥା ଅହଙ୍କାରରେ ପଡ଼ି ଯେପରି ଦୂଷିତ ଓ ଦୁରଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ନଯାଏ, ଏବଂ ଦରିଦ୍ର ଲୋକମାନେ ବିତାଉଥିବା କଠୋର ଜୀବନ ବିଷୟରେ ମୁଁ ଯେପରି କଦାପି ବିସ୍ମୃତ ହୋଇ ନ ରହେ, ସେହି ସ୍ମରଣ ମୋତେ ସେଥିରୁ ନିବୃତ୍ତ ହୋଇ ରହିଥିବାରୁ ଭାରି ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିଲି" । ଆଗେ ଚୀନ୍ ଦେଶର ଲେଖକମାନେ ନିଜର ଲେଖା ବାବଦ ପାଉଥିବା ରୟାଲଟିରୁ ବହୁତ ଅର୍ଥ କମାଉଥିଲେ । ଚୀନରେ ଏକ ସାଂସ୍କୃତିକ ବିପ୍ଳବ ଘଟିସାରିବା ପରେ ସେମାନେ ସ୍ୱତଃପ୍ରବୃତ୍ତ ଭାବରେ ସେହି ଅର୍ଥାଗମର ପନ୍ଥାକୁ ବର୍ଜନ କରିଛନ୍ତି । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷକମାନଙ୍କ

ମତରେ, ଚୀନର ଶାସକ ଓ କର୍ତ୍ତୃସ୍ଥାନୀୟ ନେତାମାନେ ଯେପରି ଆଡ଼ମ୍ବର-ବର୍ଜିତ ଜୀବନ ଯାପନ କରନ୍ତି ଓ ଆପଣାର ଯାବତୀୟ ବ୍ୟବହାରରେ ଆପଣାକୁ ଶାସିତ ସାଧାରଣଙ୍କଠାରୁ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଉଚ୍ଚରେ ଓ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଅଲଗା ବୋଲି ଦେଖାଇ ହେବାକୁ ଯେପରି ଆଦୌ କୌଣସି ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି ନାହିଁ, ତାହା ପ୍ରକୃତରେ ସମସ୍ତ ପୃଥିବୀର ଇତିହାସରେ ହିଁ ବିରଳ । ଶାସକ ଏବଂ ଶାସିତଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ବାରିହୋଇ ଯାଉଥିବା ଏକ ତାରତମ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରି ରଖିବାକୁ ଯୁଗେଯୁଗେ ପୃଥିବୀର ଶାସକମାନେ ସତେଅବା ଏକ ଆବଶ୍ୟକ ଧର୍ମପରି ମାନି ଆସିଛନ୍ତି । ଆମ ଆଧୁନିକ ଯୁଗରେ ମଧ୍ୟ ପୂର୍ବଠାରୁ ଭିନ୍ନ ନାନା ପ୍ରତୀକ ତଥା ପ୍ରମାଣକର ମାଧ୍ୟମରେ ସେହି ତାରତମ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଦୃଶ୍ୟ ଓ ଅଦୃଶ୍ୟ ଭାବରେ ତଥାପି ରହିଛି । ତଥାକଥିତ ଗଣତନ୍ତ୍ରମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଚୀନ୍‌ର ରାଜନୈତିକ ନେତୃତ୍ୱ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ହୋଇ ରହିବା ଲାଗି ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି । ଦରିଦ୍ରଙ୍କ ଭିତରେ ଧନସମ୍ପନ୍ନ ଓ ମାନରକ୍ଷୀ ହୋଇ ରହିବା-ଲାଗି ତାହା କୌଣସି ଆଗ୍ରହ ଦେଖାଏ ନାହିଁ । ଚୀନ୍‌ର ସାଂସ୍କୃତିକ ପ୍ରାଗ୍‌ଭୂମିଟି ଅଲଗା ପ୍ରକାରର ହୋଇଥିବାରୁ କ'ଣ ଏହା ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି କି ?

ଭାରତବର୍ଷରେ ଯେତେ ମଟରଗାଡ଼ି ଅଛି, ଚୀନରେ ତା'ଠାରୁ ଅନେକ କମ୍ ମଟରଗାଡ଼ି ରହିଛି । ଚୀନର ଦୋକାନବଜାର ଅପେକ୍ଷାକୃତ କମ୍ ଆଡ଼ମ୍ବରମୟ ଭାବରେ ସଜାହୋଇ ରହିଥାଏ ଓ କଙ୍ଗାଳ ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଆଦୌ କୌଣସି ମିଛ ଆକର୍ଷଣରେ ପକାଇବାକୁ କୌଣସି ଚେଷ୍ଟା କରେନାହିଁ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶରେ ବଡ଼ଲୋକ-ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅଲଗା ଦୋକାନ ଅଛି, ଦରିଦ୍ରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ଅନୁରୂପ ଅନ୍ୟ ଦୋକାନମାନ ରହିଛି । ଚୀନ୍ ଦେଶରେ ଆଖିଦୃଶିଆ ଭାବରେ ସେପରି ଆଦୌ କିଛି ନାହିଁ । ମାତ୍ର ତାହାକୁ ଆମେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ଏକ ପରିସୂଚକ ବୋଲି କଦାପି ଗ୍ରହଣ କରିବା ନାହିଁ । ଆମେ ତାହାକୁ ଏକ ସମାନତାବାଦୀ ସମାଜର ପରିସୂଚକ ବୋଲି ଜାଣିବା । ଖୋଦ୍ ରାଜଧାନୀ ବେଜିଙ୍ଗ ସହରରେ ଯେଉଁ ବଡ଼ ଦୋକାନ ହୋଇଥାଉ ପଛକେ, ଚାଉଳ, ଡାଲି, ତେଲ, ଲୁଣର ଦୋକାନ ହୋଇଥାଉ ପଛକେ କିମ୍ବା ପୋଷାକ ପରିଚ୍ଛଦ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସୁବାସିତ ଅତର ଅଥବା ବହୁମୂଲ୍ୟ ପଥରରେ ତିଆରି ହୋଇଥିବା ମୂର୍ତ୍ତିର ଦୋକାନ ହୋଇଥାଉ ପଛକେ, ସେଠାରେ ବିକ୍ରୟର ଦାୟିତ୍ୱରେ ରହିଥିବା ଝିଅମାନେ ଗୋଟାଳପଟା (Abacus) ଧରି ପୁରୁଣା ପାରମ୍ପରିକ ରୀତିରେ ହିସାବ ଦ୍ୱାରା ପଇସା ନେଇ ପଇସା ଫେରାଉ ଥିବାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିବ । ସେହି ଝିଅମାନେ ସବୁଠାରେ ପ୍ରାୟ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାରର ପରିଚ୍ଛଦ ପିନ୍ଧିଥିବେ ।

ଶିଳ୍ପକ୍ଷେତ୍ରରେ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଦେଇ ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ ଏକଦା 'Be masters of industries, do not be slaves of money'

ବୋଲି କହିଥିଲେ । ଆଉ ଗୋଟିଏ ଅବସରରେ ସେ ସେମାନଙ୍କୁ 'Go all out, aim high, work faster and better so as to achieve more economical results to build socialism' ବୋଲି କହି ଉଦ୍‌ବୋଧନ ମଧ୍ୟ ଦେଇଥିଲେ । କଠୋର ଶ୍ରମ କରିବ, ନିଜର ଶ୍ରମଶକ୍ତିକୁ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିବ,—ଶିଳ୍ପକ୍ଷେତ୍ରର ନିୟାମକ ହେବ, ଅଥଚ ଅର୍ଥର ଦାସ ହେବନାହିଁ,—ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଳ୍ପ ଖର୍ଚ୍ଚରେ ଯେପରି ଅଧିକ ଉତ୍ପାଦନଗତ ସିଦ୍ଧିମାନ ମିଳିପାରିବ, ସେଥିଲାଗି ଆପଣାର ସକଳ ପ୍ରତିଭା ତଥା ବୁଦ୍ଧିର ବିନିଯୋଗ କରିବ,—ତେବେଯାଇ ସାମ୍ୟବାଦର ନିର୍ମାଣ ସମ୍ଭବ ହେବ, ଏକ ସମତାଧର୍ମୀ ସମାଜର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେବ । ସାମ୍ୟବାଦର ଆଧୁନିକ ଚିନ୍ତାଧାରା ଓ ସୂତ୍ର ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ବିଗ୍ରହଟିକୁ ତଥାପି ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅର୍ଥାତ୍ ଭିନ୍ନ ଅଭିଳାଷର ହିସାବ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ଅଧିକ ଅର୍ଥର ଉତ୍ପାଦନ ଲାଗି ଚୀନ୍‌ରେ ଯେ ମଣିଷକୁ,—ମଣିଷର ସମଗ୍ର ଭୂମିଟିକୁ—ବାଦ୍ ଦିଆଯାଇନାହିଁ, ଏଥିରୁ ଆମକୁ ହୁଏତ ତାହାର ଏକ ସଙ୍କେତ ମିଳିପାରିବ । ଚୀନ୍‌ଦେଶର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶଯୋଜନାର ସର୍ବମୂଳ ସୂତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ସବାଆଗ ମଣିଷକୁ ମନେରଖିଛି ଓ ସେହି ଅନୁସାରେ ସୂତ୍ରଗୁଡ଼ିକର ଅନୁକୂଳନ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି । ଦ୍ରୁତ ଅର୍ଥନୈତିକ ଅଗ୍ରଗତି ଲାଗି ସେହି ଦେଶରେ ଯେତେବେଳେ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଦୀର୍ଘ ପଦକ୍ଷେପମାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରାଗଲା (The great leap forward), ସେତେବେଳେ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନର ପାରମ୍ପରିକ ପ୍ରଣାଳୀଗୁଡ଼ିକୁ ଆଦୌ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ବିକ୍ଷତ ଓ ବ୍ୟାହତ ନକରିବା ସକାଶେ ହିଁ ସତର୍କ କରି ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଦ୍ୱିତୀୟତଃ, ତତ୍କାଳୀନ ପଞ୍ଚବର୍ଷୀୟ ଯୋଜନାରେ ବିକାଶର ଯେତେଗୁଡ଼ିଏ ପ୍ରକଳ୍ପକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯିବ, ତାହା ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ଶ୍ରମକୁ ହିଁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଇବ ଏବଂ ଉନ୍ନତତର ଯାନ୍ତ୍ରିକ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଓ ନୈପୁଣ୍ୟ ହାସଲ କରିବା ଲାଗି ମଣିଷର ଶ୍ରମକୁ ପଛରେ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଆଗକୁ ମାଡ଼ିଯିବାର ଆଦୌ କୌଣସି ପ୍ରୟାସ କରିବନାହିଁ ବୋଲି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା ।

ଚୀନ୍‌ଦେଶର ଅଧିବାସୀମାନେ ଆଜି କଠିନ ପରିଶ୍ରମ କରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ନାନା ଅସମ୍ଭବକୁ ସମ୍ଭବ କରୁଛନ୍ତି । ଶ୍ରମର କ୍ଷେତ୍ରରେ କେଉଁଠି ହେଲେ କାର୍ପଣ୍ୟ ନାହିଁ, ବଡ଼ ଓ ସାନ ଭିତରେ ପାତରଅନ୍ତରର କୌଣସି ବିଗ୍ରହ ନାହିଁ । ଶ୍ରମକୁ କେବଳ ଅର୍ଥାଗମ ଲାଗି ଜୀବିକା ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ କଦାପି ଏହା ହେଉନଥାନ୍ତା । କେବଳ ଅର୍ଥକୁ ହିଁ କଦାପି ଏହି କଠିନ, ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତାଯୁକ୍ତ ଓ ଫଳପ୍ରଦାୟକ ଶ୍ରମର ସର୍ବମୂଳ ଉତ୍ପ୍ରେରକ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବନାହିଁ । ଖାଲି ଅଧିକ ପଇସା କମାଇ ଅଧିକ ପଇସା ଖରଚ କରି ପାରିବ ବୋଲି କେହି ସପ୍ତାହକୁ ଛଅ ଦିନ ଆଦୌ କୌଣସି ଛୁଟି ନେବାକୁ

ମନ ନକରି ଶ୍ରମ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ନୀରସ ଜମିକୁ ଅଧିକ ସରସ କରିବାଲାଗି କେବଳ ଅର୍ଥକାମୀ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଗଠିତ ହୋଇଥିବା ଏକ ଉତ୍ପାଦକ-ବ୍ରିଗେଡ୍ ଦୀର୍ଘ ବହୁ ମାଇଲ ଦୂରରୁ ପ୍ରାୟ ହାତରେ ମାଟି ବୋହିଆଣିବାକୁ ମୋଟେ ଆଗ୍ରହ କରନ୍ତି ନାହିଁ । କେବଳ ଭୋଗୀମାନଙ୍କର ସମାଜରେ ଏହିପରି ଏକ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ସମସ୍ତେ ହୁଏତ ଏକ ନିର୍ବୋଧତା ବୋଲି କହି ହସରେ ଉଡ଼ାଇ ଦିଅନ୍ତେ । ଯୁକ୍ତରାଜ୍ୟ ଆମେରିକାର ବିଖ୍ୟାତ ଅର୍ଥନୀତିଜ୍ଞ ଜନ୍ କେନେଥ୍ ଗଲବ୍ରେଥ୍ ସେହି ଶ୍ରମଶ୍ରଦ୍ଧାଟିର ରହସ୍ୟ ଭେଦ କରିବାକୁ ପ୍ରୟାସ କରିଛନ୍ତି । ଏକ ସମାନ୍ତର ଭାବରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧର ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ହଠାତ୍ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସମାଜବାଦୀ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଇଥିବା ପୂର୍ବ-ଇଉରୋପରେ ଦେଶଗୁଡ଼ିକର କଥିତ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା କରି ସେ କହିଛନ୍ତି ଯେ, ସେସବୁ ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରାୟ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରୁ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିବା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ରାଷ୍ଟ୍ରାଧିକାରୀମାନେ ଏକ ମହତ୍ତର ସମୃଦ୍ଧିଶାଳୀ ଭବିଷ୍ୟତର ନିର୍ମାଣରେ ଆପଣାକୁ ହୁଏତ ଏତେ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ କରି ରଖିଲେ ଯେ, ସେହିସବୁ ଦେଶରେ ସେତେବେଳେ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ନାନାଭାବେ ଶକ୍ତିହୀନ କରିରଖିଥିବା ଉତ୍କଟ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ବିଷୟରେ ଯଥେଷ୍ଟ ନିଷ୍ଠାର ସହିତ ଆଦୌ ଧ୍ୟାନ ଦେଇପାରିଲେ ନାହିଁ । ଭବିଷ୍ୟ ବାଇଆ କଲେ ତଥା-କଥିତ ଭବିଷ୍ୟବାଦୀମାନେ ବେଳେବେଳେ ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରତି ଏହିପରି ଭାବରେ ଆଖିବୁଜି ଦେଇଥାନ୍ତି । ଆଦର୍ଶ ବାଇଆ କଲେ, ବିଶେଷତଃ ସେହି ଆଦର୍ଶକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ଲାଗି ହାତରେ ଆବଶ୍ୟକ ରାଜନୀତିକ କ୍ଷମତା ରହିଥିଲେ ଆଦର୍ଶବାଦୀମାନେ ମଧ୍ୟ ବେଳେବେଳେ ବାସ୍ତବ ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରତି ଆଖି ବୁଜି ଦେଇଥାନ୍ତି । ଇପ୍‌ସିତ ଭବିଷ୍ୟଟିକୁ ଯେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଗଢ଼ି ଥୋଇଦେଇ ପାରିଲେ ବର୍ତ୍ତମାନର ବିରୋଧ ଓ ବିଡ଼ମ୍ବନା-ଗୁଡ଼ିକ ବଳେବଳେ ଦୂର ହୋଇଯିବ ବୋଲି ସେମାନେ ଭାରି ଉତ୍ସାହରେ ପଡ଼ି ଭାବିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନର ସମ୍ମୁଖୀନ ନହୋଇ, ବର୍ତ୍ତମାନର ଉପେକ୍ଷା କରି କୌଣସି ସୁସ୍ଥ ଭବିଷ୍ୟତ ଗଠନ କରିବା ଯେ ବହୁ ନୂତନ ବିରୋଧ ଏବଂ ବିକ୍ଷୋଭ ସୃଷ୍ଟି ହେବାର କାରଣ ହୋଇପାରେ, ସେକଥା ସେମାନେ ହୁଏତ ଚିନ୍ତା ହିଁ କରିନଥାନ୍ତି ।

ଏହିପରି ଏକ ଭାବନାର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ପୂର୍ବଇଉରୋପୀୟ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଆର୍ଥୀକ ଯୋଜନାରେ ପ୍ରଧାନତଃ ଭବିଷ୍ୟତର ସମୃଦ୍ଧିଗୁଡ଼ିକୁ ଆଖିରେ ସବାବଡ଼ କରି ରଖି ଅଧିକତର ପୁଞ୍ଜିର ବିନିଯୋଗ କରାଯାଇଥିଲା । ପରବର୍ତ୍ତୀ ପୀଢ଼ିର ପିଲାମାନେ ଓ ସେମାନଙ୍କର ପିଲାମାନେ ସମୃଦ୍ଧି ମଧ୍ୟରେ ବାସକରିବେ ବୋଲି ପ୍ରାୟ ଯାବତୀୟ ଯୋଜନା ହେଲା ଏବଂ ତାହାରିଲାଗି ତତ୍କାଳୀନ ପୀଢ଼ିଟିର ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ତଥା ବୈଷୟିକ ସୁଖବିଧାନ ଉପରେ ଅଧିକ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଆଯାଇ ପାରିନଥିଲା । ତେଣୁ ତତ୍କାଳୀନ ପୀଢ଼ିଟି ନାନାଭାବେ ବଞ୍ଚିତ ଓ ଅଭାବଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ରହିଲା ଏବଂ ଏକ

ଭବିଷ୍ୟରେ କେବେ ତାହାର ପିଲାମାନେ ଅଧିକ ସୁଖରେ ବାସ କରିବାର ଭାବନାରୁ ଜାତ ହେଉଥିବା ସାନ୍ତ୍ୱନାବୋଧଟି ତାହାର ଆଦୌ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କ୍ଷତିପୂରଣ କରି ପାରିଲନାହିଁ । ତାହାର ପରିଣାମ ସ୍ୱରୂପ ଯୁଗୋସ୍ଲୋଭିଆ, ପୂର୍ବଜର୍ମାନୀ, ପୋଲାଣ୍ଡ ଓ ହଙ୍ଗେରୀ ପ୍ରଭୃତି ଦେଶରେ ନାନା ତତ୍କାଳିକ ଅସନ୍ତୋଷମାନ କୁହୁଳି ବେଳେବେଳେ ବିଦ୍ରୋହ ଏବଂ ଅର୍ଦ୍ଧବିଦ୍ରୋହର ସ୍ଥିତିମାନ ମଧ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିଲା ଏବଂ ସେଥିଲାଗି ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ତେନ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଆପଣାର ନୀତିଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁରୂପ ଭାବରେ ବଦଳାଇବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ଲୋକସାଧାରଣ ଯେପରି ପ୍ରାତ୍ୟହିକ ଆବଶ୍ୟକତାଗୁଡ଼ିକର ପୂରଣ କରି ପାରିବାଲାଗି ଅଧିକ ସାମଗ୍ରୀ ଲାଭ କରି ପାରିବେ, ଏଣିକି ତାହାର ଉପରେ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

ଜନଗଣଙ୍କର ଜୀବନଧାରଣ-ମାନରେ ଯେପରି ଏକ ତାତ୍କାଳିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିବ ଓ ପ୍ରାତ୍ୟହିକ ଜୀବନରେ ଲୋକମାନେ ଯେପରି ସେହି ଅଭିବୃଦ୍ଧିକୁ ପ୍ରକୃତରେ ଅନୁଭବ କରିପାରିବେ, ନୂତନ ଚୀନ୍‌ର ଯାବତୀୟ ଯୋଜନା ତଥା ଅର୍ଥନୀତିରେ ତାହାର ଉପରେ ସର୍ବାଧିକ ମହତ୍ତ୍ୱ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା । "ଭବିଷ୍ୟତ ଲାଗି ପୁଞ୍ଜି ଠୁଳ କରି ପଛେ ରଖିବ, ଆଗ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ଜୀବନଧାରଣର ମାନକୁ ବୃଦ୍ଧି କର"— ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ତାହାହିଁ ସକଳ ଯୋଜନାରେ ସର୍ବପ୍ରଥମ ନୀତିରୂପେ ଅନୁସୃତ ହୋଇଥିଲା । ତେଣୁ କୃଷି ଏବଂ ଖାଉଟି ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଉତ୍ପନ୍ନ କରିବାର କ୍ଷୁଦ୍ର ଶିଳ୍ପଗୁଡ଼ିକୁ ସର୍ବପ୍ରଥମ ଅଗ୍ରାଧିକାର ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା । ବୃହତ୍ ଶିଳ୍ପକୁ ଆପାତତଃ ସେତେବେଶୀ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦିଆଗଲା ନାହିଁ । ବଡ଼ ବଡ଼ ଶିଳ୍ପ ଓ ଉଦ୍ୟୋଗର ଯୋଜନାରେ ପୁଞ୍ଜି ଲଗାଇବା ପୂର୍ବରୁ ଆଗ କ୍ରମୋତ୍ତର ଭାବରେ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ହେବାରେ ଲାଗିଥିବା ଲୋକସାଧାରଣଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଅନ୍ନର ଯୋଗାଡ଼ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ବସ୍ତ୍ରର ଯୋଗାଡ଼ କରିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ମୌଳିକ ଆବଶ୍ୟକ ସାମଗ୍ରୀମାନ ଯେପରି ସମସ୍ତଙ୍କ ଲାଗି ବଜାରରେ ସୁଲଭ ହୋଇ ରହେ, ତାହାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ,—ଏହାହିଁ ମୂଳନୀତି ହୋଇ ରହିଥିଲା । ଏକ ଅଧିକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଦେଶ ଏବଂ ସମ୍ପନ୍ନତର ଭବିଷ୍ୟତର ନିର୍ମାଣ ନିମନ୍ତେ ଯେ ଲୋକମାନେ ସର୍ବଥା ଯାବତୀୟ କର୍ମରେ ବିନିଯୁକ୍ତ ରହିଛନ୍ତି, ଲୋକମାନଙ୍କର ମନରେ ସେହିପରି ଏକ ହୃଦ୍‌ବୋଧ ଆଣିଦେବାକୁ ସବୁପ୍ରକାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଥିଲା ସତ, ମାତ୍ର ଭବିଷ୍ୟତକୁ ପ୍ରତ୍ୟୟ କରି ପାରିବାକୁ ଏଣେ ସେମାନଙ୍କ ହାତ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିମୂଳକ ଅବଶ୍ୟ କିଛି ନା କିଛି ସ୍ଥୂଳ ଭାବରେ ରହିଥିବ, ସେକଥାଟିକୁ କେହି ଆଦୌ ପାସୋରି ଦେଇ ନଥିଲେ ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଗଲ୍‌ବ୍ରେଥ୍ ଉପସଂହାର କରି କହିଛନ୍ତି, ଯେଉଁଭଳି ଏକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇପାରିଲେ ଏକ ଦରିଦ୍ର ଦେଶର ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ପ୍ରତି ବର୍ଷ ସ୍ୱଳ୍ପ ମୂଲ୍ୟରେ

ଦୁଇ ସାର ପିନ୍ଧିବା ବସ୍ତ୍ର ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇ ପାରିବ, ସେହି ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ସର୍ବୋତ୍ତମ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ଚୀନ୍‌ଦେଶର ସମସ୍ତେ ବର୍ତ୍ତମାନ ବର୍ଷକୁ ଦୁଇସାର ଲୁଗା ପିନ୍ଧି ପାରୁଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ଏହି ସମୃଦ୍ଧିକୁ ଆମେ ଇଉରୋପୀୟ କିମ୍ବା ଆମେରିକାବାସୀଙ୍କର ସମୃଦ୍ଧି ସହିତ କଦାପି ତୁଳନା କରିବା ନାହିଁ ସତ, ମାତ୍ର ଦାରୁଣ ଶୀତକାଳରେ ଉତ୍ତର ଭାରତର ପାହାଡ଼ିଆ ଅଞ୍ଚଳରେ ଯେଉଁ ଲୋକମାନେ ଅର୍ଦ୍ଧ-ଉଲଗ୍ନ ଅବସ୍ଥାରେ ରହିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ କଲବଲ ହୁଅନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ତୁଳନାରେ ଆମେ ଚୀନ୍‌ର ସାଧାରଣ ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କୁ ନିଶ୍ଚୟ ଅଧିକ ସମୃଦ୍ଧିଶାଳୀ ବୋଲି କହିପାରିବା ।

ନୂତନ ଚୀନ୍‌ରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ସାମାଜିକ ତଥା ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଯାବତୀୟ ଉନ୍ନୟନର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁ ରାଜନୀତିକ ଏବଂ ପ୍ରଶାସନଗତ ମୁଖ୍ୟ ସୂତ୍ରଟିକୁ ଅନୁସରଣ କରାଯାଉଛି, ସେମାନଙ୍କ ନିଜ ପରିଭାଷାରେ ତାହାକୁ ସେମାନେ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ କେନ୍ଦ୍ରୀୟତାବାଦ (Democratic Centralism) ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି । ୟେନାନ୍ ପ୍ରଦେଶର ସ୍ଥାନୀୟ ପ୍ରୟୋଗ କାଳରୁ ତାହାହିଁ ଚୀନା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ନେତୃତ୍ୱର ଘୋଷିତ ଏବଂ ଆଚରିତ ନୀତି ହୋଇ ରହିଥିଲା । ଏହାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଶାସନ ତଥା ମୂଳସିଦ୍ଧାନ୍ତଗୁଡ଼ିକରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶଗୁଡ଼ିକ କେନ୍ଦ୍ରରୁ ମିଳିବ, ମାତ୍ର ଲୋକସାଧାରଣର ପ୍ରଶସ୍ତତମ ସ୍ତରରେ ସଂପୃକ୍ତ ସମସ୍ତଙ୍କର ସକ୍ରିୟ ଯୋଗଦାନ ସହିତ ସେଗୁଡ଼ିକ ଏକ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଢାଞ୍ଚାରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବ । ଅର୍ଥାତ୍, ଯାବତୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନର ଗୋଟିଏ ଗୋଡ଼ କେନ୍ଦ୍ର ପାର୍ଟିରେ ଯାଇ ରହିବ ଓ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଗୋଡ଼ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯାଇ ରହିବ । ଗୋଟିକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଆରଟି ଏକମାତ୍ର ବଳବନ୍ତ ହୋଇ କିଛି କରି ପକାଇବ ନାହିଁ । ସେତେବେଳେ ମଧ୍ୟ ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ ଏହାକୁ ଦୁଇ ଗୋଡ଼ ପକାଇ ବାଟ ଚାଲିବା ବୋଲି କହିଥିଲେ । ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ କେନ୍ଦ୍ରୀୟତାବାଦକୁ ଏପରି ଏକ ରାଜନୀତିକ ନେତୃତ୍ୱର ମାର୍ଗ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ, ଯେଉଁଥିରେ କି କେନ୍ଦ୍ର ଆପଣାର ଯାବତୀୟ ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ହିଁ ଆବଶ୍ୟକ ଓ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଭୂମିରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଥାଏ ଏବଂ ଅପର ପକ୍ଷରେ ସେହି ଗଣତନ୍ତ୍ର ମଧ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ରର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ-ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହେଉଥାଏ । ଏହି ପଦ୍ଧତିକୁ ସାମୂହିକ ନେତୃତ୍ୱ ଅଥଚ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଦାୟିତ୍ୱର ଏକ ପରସ୍ପର ନିର୍ଭରଶୀଳ ସୁଖସମ୍ମିଶ୍ରଣ ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ । ଆହୁରି ଅଧିକ ପ୍ରାଞ୍ଜଳ ଭାବରେ ଏହି ପଦ୍ଧତିଟିର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ସ୍ୱରୂପଟିକୁ ବୁଝାଇ କରି କହିବାକୁ ଗଲେ, ତଳୁ ଉପର ଏବଂ ଉପରୁ ତଳଯାଏ ପାର୍ଟିର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଓ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନା ସର୍ବତ୍ର ରହିଥିବ,—ସର୍ବମୂଳ ସମଗ୍ର ନିଷ୍ପତ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ସେହି ପାର୍ଟିର ସ୍ତରରେ ହିଁ ଗ୍ରହଣ କରା ଯାଉଥିବ; ମାତ୍ର, ଅପର ପକ୍ଷରେ, ଏକାବେଳେକେ ସର୍ବନିମ୍ନ ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ଥାନୀୟ ସ୍ତରଗୁଡ଼ିକ

ଯାଏ ମଧ୍ୟ ଏକ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ-ପଦ୍ଧତି କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବ, କୃଷକ ଓ ଶ୍ରମିକମାନେ ସକଳ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନ ନିର୍ବାହ ସହିତ ସଂପୃକ୍ତ ସବୁ ବ୍ୟାପାରରେ ଆପଣାର ମତ ଦେଇ ପାରୁଥିବେ, ନିଷ୍ପତ୍ତିଗୁଡ଼ିକରେ ପହଞ୍ଚିବାରେ ସକ୍ରିୟ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରି ପାରୁଥିବେ,—ଅର୍ଥାତ୍, ସେମାନଙ୍କୁ ସଂପୃକ୍ତକରାଇ ଦେଶରେ ଯାହାକିଛି ଚାଲିଛି, ତାହା ଯେ ସେମାନଙ୍କର ମତଲାଗି ମଧ୍ୟ ଅବଶ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା ରଖିଛି, ସେମାନଙ୍କୁ ସର୍ବଦା ସେହିପରି ଏକ ସୁନିଶ୍ଚିତ ଅନୁଭବ ମିଳିଯାଇ ପାରୁଥିବ ।

ଉପରର ନିଷ୍ପତ୍ତିମାନେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ ଭାବରେ ଆପଣାକୁ ତଳ ଉପରେ କଦାପି ଲଦି ଦେବାକୁ ଆସନ୍ତି ନାହିଁ,—ଉପର ତଳକୁ ହିଁ ଭୂମି କରି ଛିଡ଼ା ହୋଇଥାଏ ଓ ତେଣୁ ତଳର ଅପେକ୍ଷା ରଖିଥାଏ । ଏବଂ ତଥାକଥିତ ତଳ ମଧ୍ୟ ଏକ ନିଷ୍ପତ୍ତିଗତ ଅଂଶଗ୍ରହଣର ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ତା' ନିଜର ମଧ୍ୟ ଏକ ଅବଦାନ ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି ଓ ସେହି ଅବଦାନକୁ ଅବଶ୍ୟ ସମୁଚିତ ସ୍ୱୀକୃତି ମିଳୁଛି ବୋଲି ଅନୁଭବ କରୁଥାଏ,—ଏହାକୁ ଏକ ବାସ୍ତବ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଆଣି ଦେବାଲାଗି ସମୀକ୍ଷା ଏବଂ ଆତ୍ମସମୀକ୍ଷା ହିଁ ଚୀନଦେଶରେ ଉପରୁ ତଳଯାଏ ଓ ତଳୁ ଉପରଯାଏ ପରସ୍ପରକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଆଗକୁ ଯିବାର ସର୍ବସମ୍ମତ ପଦ୍ଧତି ହୋଇ ରହିଛି । ୧୯୪୯ ମସିହା ପୂର୍ବରୁ ମଧ୍ୟ ଦୁରୂହ ସଂଗ୍ରାମ ବର୍ଷଗୁଡ଼ିକର ଅବଧିଟିରେ ଚୀନା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ନେତୃତ୍ୱ ସେହି ପଦ୍ଧତିଟିକୁ ଏକ ସୁସ୍ଥ ପଦ୍ଧତିରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା । କମ୍ୟୁନ୍‌ଠାରୁ କାରଖାନା ଏବଂ ନଗରପାଳିକାଠାରୁ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି ପଦ୍ଧତିଟିର ମାଧ୍ୟମରେ ହିଁ ସେଠାରେ ସଂଶୟ ତଥା ମତଭେଦଗୁଡ଼ିକର ନିରାକରଣ କରାଯାଉଛି । ସେଠାରେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅଧ୍ୟାପକମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ଭାବରେ ପରସ୍ପରର କ୍ଲାସରେ ଯାଇ ବସନ୍ତି, ସମୀକ୍ଷାତ୍ମକ ଭାବରେ ସବୁକିଛି ଶୁଣନ୍ତି ଓ ପରେ ଏକାଠି ବସି ଯାବତୀୟ ବିଷୟର ଆଲୋଚନା କରନ୍ତି । ସେହି ସମୀକ୍ଷା ଓ ଆଲୋଚନାରୁ ହିଁ ସମସ୍ତଙ୍କର ଗ୍ରାହ୍ୟ ହୋଇ ପାରୁଥିବା ସତ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ନିଷ୍କାସିତ ଓ ନିର୍ଯ୍ୟାସିତ ହୋଇ ଆସେ ଏବଂ ସମସ୍ତଙ୍କର ଉପକାର ସାଧନ କରେ, ନୂତନ ଅଧିକ ଅନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟି ଯୋଗାଇଦିଏ । ଯାବତୀୟ ପ୍ରକାରର କର୍ମଗତ ଗୋଷ୍ଠୀରେ ଆତ୍ମ-ସମୀକ୍ଷା ତଥା ପାରସ୍ପରିକ ସମୀକ୍ଷା ପ୍ରାୟ ଏକ ସର୍ବଜନସ୍ୱୀକୃତ ନିୟମରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛି ଓ ତାହାଦ୍ୱାରା ହିଁ ବହୁ ପ୍ରକାରର ଦୂରତାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରାଯାଇ ପାରୁଛି । ଏହିସବୁ ସମୀକ୍ଷା ସମୟରେ ଯିଏ ନିଜକୁ ଯେତେ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଖୋଲିଦେଇ ସବୁକଥା କହିପାରିଲା, ସେଠାରେ ତାହାର ଆଚରଣଟିକୁ ସେତେ ଅଧିକ ସମୁଚିତ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରାଯାଉଛି । ଚୀନଦେଶରେ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗଟିର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ସାଧାରଣ ମତ ହେଉଛି ଯେ, ଯଦି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଭିତରେ ସ୍ୱାର୍ଥପର ହୋଇଥାଏ, ତେବେ ସିଏ ନିଜସ୍ୱ କଥାଗୁଡ଼ିକୁ ଲୁଚାଇବ ଓ ଅନ୍ୟ କାହାର ସମାଲୋଚନାରେ ଅସହନଶୀଳତା ମଧ୍ୟ ଦେଖାଇବ । ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ଏହିପରି ଭାବରେ ଶେଷରେ ତୁଚ୍ଛା

ଅମଲାଟାଏ ହୋଇ ବାହାରିବ, ନିୟମଗୁଡ଼ାକୁ ମଣିଷଠାରୁ ଅଧିକ ବୋଲି ଭାବୁଥିବ ଓ ନିଜକୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କଠାରୁ ଅଲଗା ଏକ ଶିଷ୍ଟଶ୍ରେଣୀର ବୋଲି ବିଗ୍ରହ କରୁଥିବ ଓ ଏଣୁ ସେମାନଙ୍କୁ ସନ୍ଦେହଅବା ନିମ୍ନତର କରି ଦେଖୁଥିବ । ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ସ୍ୱାର୍ଥରହିତ ହୋଇପାରିଲେ ଯାଇ ଗୋଷ୍ଠୀରେ ଯଥାର୍ଥ ଶୃଙ୍ଖଳା ଏବଂ ଏକତା ସମ୍ଭବ ହେବ । ସମସ୍ତଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ଏକାଠି ସମ୍ମିଳିତ ହୋଇ ବହୁତ କିଛି ସମ୍ଭବ କରି ପାରିବ । ତା'ନହେଲେ, ଉପରେ ସମସ୍ତେ ନିୟମଗୁଡ଼ାକୁ ମାନିବାରେ ଲାଗିଥିବେ ସିନା, ମାତ୍ର ପ୍ରକୃତରେ କାହାରି ଧାତୁ ଆଉ କାହାରି ଧାତୁ ସହିତ ମୋଟେ ମିଳୁନଥିବ । ତଦ୍ୱାରା ଗୋଷ୍ଠୀଜୀବନ ଅସୁସ୍ଥ ହୋଇ ପଡ଼ିବ,—ଏବଂ ଏକ ଅସୁସ୍ଥ ଗୋଷ୍ଠୀଜୀବନ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଳ୍ପ ହିଁ ହାସଲ କରି ପାରିବ ।

କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଚୀନ୍‌ରେ କ୍ରମଶଃ ସାମାଜିକ ଓ ରାଜନୀତିକ ସ୍ଥିତି ବଦଳି ଯାଉଛି । ୧୯୪୯ ମସିହାର ବିପ୍ଳବ ପରଠାରୁ ସେଠାରେ ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ଏବଂ ରାଜନୀତିକୁ ପ୍ରଧାନତଃ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଛି, ନିଜ ଦେଶରେ ଆବହମାନ କାଳରୁ ଆସ୍ଥାନ ମାଡ଼ି ରହି ପ୍ରାୟ ଏକ ନ୍ୟସ୍ତସ୍ୱାର୍ଥରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିବା ଓ କାଳକୁ ଆଦୌ ଆଗକୁ ଯିବାଲାଗି ବାଟ ଛାଡ଼ିଦେଇ ନଥିବା ପରମ୍ପରା ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଛି, ଅଶିକ୍ଷା ଓ ରୋଗ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଛି । ଗୋଟିଏ କଥାରେ କହିଲେ, ଏକ ନୂତନ ସମାଜବାଦୀ ସାମୂହିକ ଜୀବନର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ନିମନ୍ତେ ନାନାବିଧ ସାମନ୍ତବାଦୀ ସଂସ୍କାର ତଥା ବିଗ୍ରହ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଛି । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମାଜବାଦୀ ତଥା ଅଣସମାଜବାଦୀ କୌଣସି ଦେଶର ଗୋଟା ସୂତ୍ରା ଅନୁସରଣ ନକରି ଚୀନ୍ ଆପଣାର ବିଶେଷ ପୃଷ୍ଠଭୂମିଟି ଉପରେ ନିଜଲାଗି ବାଟଟିଏ ବାହାର କରିଛି ଏବଂ ପ୍ରାୟ ପାହାଚ ପରେ ପାହାଚ ପାରହୋଇ ଆଗକୁ ଗତି କରିଛି । ଆଗକୁ ଯିବାର ସେହି ଉତ୍ସାହ ଅନେକ ସମୟରେ ଉତ୍ତେଜନାରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି, ଉତ୍ତେଜନାରୁ ନାନା ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଉଗ୍ରତା ମଧ୍ୟ ଜନ୍ମଲାଭ କରିଛି । ତଥାପି ପଥଚ୍ୟୁତ ଘଟିନାହିଁ । ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ କ୍ଷେତ୍ରର ରକ୍ଷଣଶୀଳ ବଡ଼ମାନେ ପ୍ରଧାନତଃ ଏକ ଭୟର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଚୀନ୍‌ର ପଥରେ ନାନାଭାବେ ଅନ୍ତରାୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି, ତଥାପି ପଥଚ୍ୟୁତ ଘଟିନାହିଁ । ଦାରିଦ୍ର୍ୟରୂପୀ ଅନ୍ତରାୟଟା ମଧ୍ୟ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ହଟି ହଟି ଯିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲାଣି,—ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ସମ୍ପନ୍ନରୁ ସମ୍ପନ୍ନତର ହୋଇ କ୍ରମାଗ୍ରସର ହେବାଲାଗି କ୍ରମେ ଚୀନ୍‌ର ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ନେତୃତ୍ୱ ତଥା ଜନଗଣଙ୍କ ହାତରେ ବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟ ବାଟଟିଏ ମିଳି ଯାଉଥିବା ପରି ମନେ ହେଉଛି । ମଣିଷ ସ୍ୱୀକୃତି ପାଇଲାଣି, ସମ୍ମାନ ପାଇଲାଣି, ନିଜେ ବଞ୍ଚି ନିମ୍ନକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ଓ ପ୍ରତ୍ୟୟଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ହାତପାଆନ୍ତାରେ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଗଲାଣି ।

ଲୋକମାନଙ୍କର ଜୀବନମାନ ବଦଳୁଛି,—ପରିଧିଗୁଡ଼ିକ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଯାଉଛି । ସେହି ଅନୁସାରେ ବିଚାରରେ ମଧ୍ୟ ନୂଆ ନୂଆ ପ୍ରଷ୍ଠ ଖୋଲି ଯାଉଛି । ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକତାର ସଂଜ୍ଞାଗୁଡ଼ିକ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇଯାଉଛି । ଆଗେ ନିଜପାଇଁ ଖଣ୍ଡେ ସାଇକେଲ, ଘରପାଇଁ ଖଣ୍ଡେ ସିଲେଇ ମେସିନ୍ ଓ ସମୟ ଜାଣିବା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ହାତବନ୍ଧା ଘଣ୍ଟା,—ଏହାହିଁ ଅଧିକାଂଶ ମଣିଷଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ସତେଅବା କେତେ ବଡ଼ ଆକାଂକ୍ଷାର କୋଉତୋଟି ଦ୍ରବ୍ୟ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳର ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଧିକ ଉନ୍ନତ ଓ ସମ୍ପନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳଗୁଡ଼ିକରେ ସେହିସବୁ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ଆଉ ସେତେବଡ଼ ମହତ୍ତ୍ୱର ବୋଲି ବିଚାର କରା ଯାଉନାହିଁ । ସେସବୁ ଅଧିକାଂଶ ମଣିଷଙ୍କ ଲାଗି ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇ ସାରିଲାଣି । ନିଜେ ଖଟି ନିଜ ଉପାର୍ଜନରୁ ସେଗୁଡ଼ିକର ବରାଦ କରି ହେବ ବୋଲି ଅଧିକତର ଲୋକମାନଙ୍କ ମନରେ ଯଥେଷ୍ଟ ବିଶ୍ୱାସ ମଧ୍ୟ ଆସି ପାରିଲାଣି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଲୋକେ ମୋଟର ସାଇକେଲକୁ ମନ କଲେଣି, ଟେପ୍-ରେକର୍ଡ଼ର୍‌କୁ ମନ କଲେଣି ; ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପରିବାର ରେଫ୍ରିଜେରେଟର୍ ଏବଂ ଓ୍ୱାଶିଙ୍ଗ୍ ମେସିନ୍‌କୁ ମନ କଲେଣି । ଆବଶ୍ୟକତା ବଢ଼ୁଛି, ତେଣୁ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକତାର ସୀମାଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଲମ୍ବି ଯାଉଛି । ବିପ୍ଳବ ପରେ ପ୍ରଥମ କାଳରେ ବାହାରର ନାନା ଅନ୍ୟ ସଂକ୍ରମଣକୁ ଡରି ଏକାନ୍ତରେ ଆପଣାର ବିକାଶ ନିମନ୍ତେ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ମୂଳଦୁଆଗୁଡ଼ିକୁ ଗଢ଼ି ପାରିବ ବୋଲି ଚୀନ୍ ବାହାର ପୃଥିବୀଠାରୁ ନିଜକୁ ପ୍ରାୟ କଳିକରି ରଖିଥିଲା । ବାହାର ସଂସାରର ଚୀନ୍ ସହିତ ଯଥାସମ୍ଭବ କମ୍ ସମ୍ପର୍କ ରଖିବାକୁ ହିଁ ଚୀନ୍‌ର ରାଜନୀତିକ ନାୟକମାନେ ନିରାପଦ ମନେ କରୁଥିଲେ । ଏବେ କିଳା ହୋଇଥିବା ସେହି ଦୁଆରଗୁଡ଼ିକୁ କ୍ରମେ ଖୋଲି ଦିଆଯାଉଛି । ସମ୍ପର୍କ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲାଣି ।

ଆଗେ ବାହାରର ପର୍ଯ୍ୟଟକମାନଙ୍କୁ ବହୁତ ମାପିଚୁପି ଚୀନ୍ ଭିତରକୁ ଆସିବାଲାଗି ଅନୁମତି ଦିଆ ଯାଉଥିଲା । ଏବେ ପର୍ଯ୍ୟଟନଶିଳ୍ପ ହିଁ ଚୀନ୍‌ର ଏକ ପ୍ରଧାନ ଅର୍ଥକରୀ ଶିଳ୍ପରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି । ଦେଶର ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଯିବାଲାଗି ପର୍ଯ୍ୟଟକମାନଙ୍କୁ ଅନୁମତି ଦିଆଗଲାଣି । ପ୍ରଧାନତଃ ପଶ୍ଚିମ ଜଗତର ପର୍ଯ୍ୟଟକମାନଙ୍କ ଲାଗି କାରାକୋରମ ଗିରିପଥ ବାଟେ ଏକ ନୂଆ ରାସ୍ତା ତିଆରି କରି ଖୋଲିଦିଆ ଯାଇଛି । ପୃଥିବୀର ଅନେକ ଦେଶ ସହିତ ଚୀନ୍‌ର ବାଣିଜ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ରାଜନୀତି ବା ରାଜନୀତିକ ଆଦର୍ଶରେ ରହିଥିବା ମତଭେଦକୁ ଆଉ ବାଣିଜ୍ୟ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପନ ଲାଗି ଅନ୍ତରାୟ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରାଯାଉନାହିଁ । ୧୯୭୧ ମସିହାରେ ଆମେରିକାର ପିଙ୍ଗ୍-ପଙ୍ଗ୍ ଖେଳାଳିମାନଙ୍କୁ ପେକିଙ୍ଗ୍‌ରେ ଏକ ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିବାଲାଗି ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ପରଠାରୁ ଚୀନ୍‌ର ଆମେରିକା ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପନ କରିବାର ସେହି ଖେଳ ଦିନୁଦିନ ଅଧିକ ଓ ବଳବତ୍ତର ହେଉଛି । ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବ୍ରିଟିଶ୍ ଅଧୀନରେ ରହିଥିବା ହଙ୍ଗ୍‌କଙ୍ଗ୍ ସହିତ ମଧ୍ୟ ସମ୍ପର୍କର ଖିଅ ଲଗାହେଲାଣି । ସେଠାରୁ ପ୍ରତିବର୍ଷ ହଜାର

ହଜାର ପର୍ଯ୍ୟଟକ ଚୀନ ଆସୁଛନ୍ତି । ୧୯୯୭ ମସିହାରେ ହଙ୍ଗ୍ କଙ୍ଗ୍ରୁ ବ୍ରିଟିଶ୍ ଆଧିପତ୍ୟ ହଟିଯିବ ଓ ହଙ୍ଗ୍ କଙ୍ଗ୍ ଚୀନ ସହିତ ମିଶିଯିବ ବୋଲି ଚୀନ୍ ଏବଂ ଇଂଲଣ୍ଡ ମଧ୍ୟରେ ଚୁକ୍ତି ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଯିବା ପରେ ସେଥିଲାଗି ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ପଣରେ ଆବଶ୍ୟକ ମାନସିକ ତଥା ଭୌତିକ ପ୍ରସ୍ତୁତିମାନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲାଣି । ପର୍ଯ୍ୟଟକମାନଙ୍କର ବହୁବିଧ ରମଣ ତଥା ବିନୋଦନର ଅବସରମାନ ଖଞ୍ଜିଦେଇ ପ୍ରାପ୍ତ ଇନ୍ଦ୍ରପୁରୀମାନଙ୍କର ଢାଞ୍ଚାରେ ଚୀନ୍‌ରେ ମଧ୍ୟ ପଞ୍ଚତାରକା ହୋଟେଲଗୁଡ଼ିକୁ ଆବଶ୍ୟକ ହେଲେ ସପ୍ତତାରକାରେ ପରିଣତ କରିଦେବାର ବିଚାର କରାଗଲାଣି । ପର୍ଯ୍ୟଟକମାନଙ୍କର ମାଧ୍ୟମରେ ନିଜ ଦେଶଲାଗି ବିଦେଶୀ ମୁଦ୍ରା ଅର୍ଜନ କରିବାରେ ଯେ କୌଣସି ପାପ ନାହିଁ, ସେ କଥା ଚୀନ୍‌ର ରାଷ୍ଟ୍ରବାଦୀ ରାଜନୀତିକ ନେତାମାନେ ବୁଝିଲେଣି । ଯେତେ ଯେଉଁଠି ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପନ କରିବାଦ୍ୱାରା ଚୀନ୍‌ର ଲାଭ ଓ ବୃଦ୍ଧି ହେବ, ଚୀନ୍‌ର ନେତୃତ୍ୱ ତାହାକୁ ଏକ ଅନୁକୂଳ ସମ୍ଭାବନାରୂପେ ଗ୍ରହଣ କଲାଣି । ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ବ୍ୟବସାୟରେ ବାଦଗୁଡ଼ାକର ବିଚାର କରିବା ଓ ତେଣୁ ଛୁଆଁ ବାରିବାକୁ ମନକରିବା ଯେ ଏକାନ୍ତ ନିର୍ବୋଧତା, ଚୀନରେ ମଧ୍ୟ କର୍ଣ୍ଣଧାରମାନେ ସେକଥା ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରୁଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଖାଲି ଆର୍ଥିକ ଦେଣ ନେଣ ନୁହେଁ, ସାମରିକ ଦେଣ ନେଣ ମଧ୍ୟ କରାଗଲାଣି । ଏବେ ଚୀନର ଜଣେ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ସ୍ତରର ରାଷ୍ଟ୍ରନାୟକ କହିଛନ୍ତି, "ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଲେଇ ମୂଷା ଧରିପାରୁଛି, ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସିଏ କଳା କି ଧଳା, ଆମେ ସେକଥା କାହିଁକି ବିଚାର କରିବାକୁ ଯିବା ? ପୃଥିବୀର ଉନ୍ନତତର ଦେଶଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ଚୀନ୍ ମଧ୍ୟ ଯେପରି ସମକକ୍ଷ ସ୍ତରକୁ ଆସି ପାରିବ ତାହାହିଁ ଆମର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ସମାଜବାଦର ମୂଳନୀତି ହିସାବରେ ସର୍ବସାଧାରଣ ହିଁ ଉତ୍ପାଦନ-ସାଧନଗୁଡ଼ିକର ମାଲିକ ହୋଇ ରହିବେ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରାଯାଉଛି ସତ, ମାତ୍ର, ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ଦେଶଗୁଡ଼ିକ ସମେତ ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟ ଉନ୍ନତ ଦେଶଗୁଡ଼ିକରେ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଇ ସଫଳତା ପ୍ରଦାନ କରିଥିବା ପରିଚାଳନା-ପ୍ରଣାଳୀଗୁଡ଼ିକୁ ଜାଣି ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବାରେ ଆଦୌ କୌଣସି ଦୋଷ ନାହିଁ ବୋଲି କୁହାଗଲାଣି ।

ପୃଥିବୀରେ ରାଜନୀତିକ ବଜାରର ହାବଭାବ ଦେଖି ପ୍ରବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକର ବିଚାର କରୁଥିବା କେତେକ ଲୋକ ଆଶଙ୍କା ପ୍ରକାଶ କରି କହୁଛନ୍ତି ଯେ, ବାହାର ସହିତ ଚୀନର ସମ୍ବନ୍ଧ ବଢ଼ିବା ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ବାହାରର ଅପପ୍ରବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଦେଶ ଭିତରକୁ ସଂକ୍ରାମିତ ହୋଇଆସିବ । ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶ ଭଳି ଚୀନ୍‌ରେ ମଧ୍ୟ କ୍ରମେ ଉଚ୍ଚାଭିଳାଷୀ କେତେ ଲୋକ ଅର୍ଥ ଓ ତାହାର ଉପାର୍ଜନକୁ ହିଁ ମଣିଷଠାରୁ ଅଧିକ କରି ଦେଖିବେ, ଏହିପରି ଭାବରେ କାଳକ୍ରମେ ଏଠାରେ ସମାଜଟା ହୁଏତ ପୁନର୍ବାର ଧନୀ ଓ ଦରିଦ୍ର ହୋଇ ଭାଗ ଭାଗ ହୋଇଯିବ । ଚୀନାମାନେ ବିଳାସପ୍ରିୟ ହେବେ, ବିଳାସର ବୃଦ୍ଧିକୁ ହିଁ ଜୀବନର ଅସଲ ବୃଦ୍ଧି ବୋଲି ଜ୍ଞାନ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବେ । ଏହା ଏକ ଅତ୍ୟନ୍ତ

ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣକଥା । ଚୀନ୍‌ର ତୁଙ୍ଗ ନେତାମାନେ ମଧ୍ୟ ଏଇଟି ବିଷୟରେ ସଚେତନ ହୋଇ ସାରିଲେଣି । ବହିଃସମ୍ପର୍କଦ୍ୱାରା ଚୀନ୍‌ର ନିର୍ମୀୟମାଣ ନୂତନ ସମାଜକୁ ସେପରି କୌଣସି ଆଞ୍ଚ ଆସିବ ବୋଲି ସେମାନେ ଅବଶ୍ୟ ଆଦୌ ଆଶଙ୍କା କରୁନାହାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଏବେ ଜଣେ ମତ ପ୍ରକାଶ କରି କହିଛନ୍ତି ଯେ, ବାହାର ଜଗତ ଲାଗି ଆପଣାର ଦ୍ୱାର ଖୋଲିଦେବା ଏବଂ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଅର୍ଥନୀତିରେ ବୃଦ୍ଧି ସାଧନ କରାଇବା-ଦ୍ୱାରା ସମାଜରେ ଆଦୌ ପୁରୁଣା ଶ୍ରେଣୀସ୍ୱାର୍ଥମାନ ସୃଷ୍ଟି ହେବ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଦେଶରେ ଏକ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ବର୍ଗ ଗଢ଼ିଉଠିବା ଲାଗି କୌଣସି ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ମଧ୍ୟ ଦେବନାହିଁ । ଦ୍ୱାର-ଉନ୍ମୋଚନର ନୀତିଟିକୁ ସମର୍ଥନ ଜଣାଇ ସେ କହିଛନ୍ତି, "ବିଗତ କେତୋଟି ଶତାବ୍ଦୀର ଚୀନା ଇତିହାସ ଆମକୁ ଦର୍ଶାଇ ଦେଉଛି ଯେ, ବହିର୍ଜଗତ ଲାଗି ନିଜର ଦ୍ୱାରଗୁଡ଼ିକୁ ବନ୍ଦକରି ରଖିବାଦ୍ୱାରା ଦେଶ କେବଳ ଅନୁନ୍ନତ ଅବସ୍ଥାରେ ପଡ଼ି ରହିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଛି । ତେଣୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଚୀନ୍ ଆପଣାର ଦ୍ୱାରକୁ ଖୋଲା ରଖିବାରେ ଅନ୍ୟ ନୀତିଟିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବ ବୋଲି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କରିଛି । ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯାହାକିଛି ହେଉ ପଛକେ, ଜନସାଧାରଣହିଁ ଯାବତୀୟ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସମ୍ପତ୍ତି ଏବଂ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଉଦ୍ୟମର ନିୟାମକ ହୋଇ ରହିବାର ସମାଜବାଦୀ ଆଧାରନୀତିଟିକୁ କଦାପି ବର୍ଜନ କରାଯିବ ନାହିଁ" । ସମାଜବାଦର ମୂଳ ସିଦ୍ଧାନ୍ତଗୁଡ଼ିକୁ ଅପରିବର୍ତ୍ତିତ ରଖି ଦେଶର ଉତ୍ପାଦନ-ସାମର୍ଥ୍ୟରେ ଅଭୂତ ବୃଦ୍ଧି ସାଧନଦ୍ୱାରା ଜନଗଣଙ୍କର ଜୀବନମାନରେ ଯଥୋଚିତ ଉନ୍ନତି ଘଟାଇବା ଲାଗି ବର୍ତ୍ତମାନ ଚୀନ୍ ଏକ ନୂତନ ଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ କରିଛି ବୋଲି ସେ ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ ।

True gold fears no fire—ଖାଣ୍ଟି ସୁନା ନିଆଁକୁ କାହିଁକି ଭୟ କରିବ ? ଚୀନ୍ ଦେଶରେ କେଉଁ ପ୍ରାଚୀନ କାଳରୁ ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ପ୍ରବଚନ ପ୍ରଚଳିତ ହୋଇ ଆସିଛି । ତଥାପି ଆର୍ଥିକ ସମ୍ପନ୍ନତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା ଫଳରେ ଚୀନ୍‌ର ଅସଲ ଉଦ୍ୟମଟି କାଳେ ପଥଚ୍ୟୁତ ହୋଇ ପଡ଼ିବ, ସେହି ବିଷୟରେ ଚୀନ୍‌ରେ ମଧ୍ୟ ବହୁ-ମୁଖରେ ଏକ ସନ୍ଦେହ ବ୍ୟକ୍ତ କରାଗଲାଣି । ବିଶେଷତଃ ପୁରୁଣାମାନେ ବେଶୀ ଏଭଳି ଆଶଙ୍କା କରୁଛନ୍ତି । ବିପ୍ଳବ-ସମୟର କୌଣସି ମୃତ ସଂଗ୍ରାମୀଙ୍କର ସ୍ମୃତିଚାରଣା ସମୟରେ ସେତେବେଳେ ସେମାନେ ଯେପରି ଥିଲେ, ଏବେ କେତେଜଣ ସେପରି ହୋଇପାରିବେ ଓ ସେପରି ତ୍ୟାଗ, ସାହସ ତଥା କଷ୍ଟସହନର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ପ୍ରକୃତରେ ଦେଖାଇ ପାରିବେ ବୋଲି ବେଳେବେଳେ ଉଲୁଗୁଣା ମଧ୍ୟ ଦିଆଯାଉଛି । ଖବରକାଗଜ ମାନଙ୍କରେ ସମ୍ପାଦକଙ୍କୁ ଲେଖା ଯାଇଥିବା ପତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ସେହି କଥାର ସୂଚନା ମିଳୁଛି । ସେହି ମର୍ମରେ ସମ୍ପାଦକୀୟ ଲେଖାମାନ ବାହାରିଲାଣି । ସାଂଘାଇ ସହରର ଗୋଟିଏ ଖବରକାଗଜ ଏବେ ଲେଖିଥିଲା, ଜାତିର ସମ୍ମୁଖରେ ରହି ଆସିଥିବା ସାଙ୍କଜମୀନ ଲକ୍ଷ୍ୟଟି ପ୍ରତି ସମସ୍ତଙ୍କର ଯେଉଁ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଏବଂ ଆନୁଗତ୍ୟ ରହିଛି, ତାହା କଦାପି ହ୍ରାସ ହୋଇଦିବ ନାହିଁ ।

"ଏକ ସାମ୍ୟବାଦୀ ସମାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଉଚ୍ଚତମ ଲକ୍ଷ୍ୟଟିକୁ ଉପଲବ୍‌ଧି କରିବା ନିମନ୍ତେ ବର୍ତ୍ତମାନ ତଥା ପରବର୍ତ୍ତୀକାଳର ବଂଶଧରମାନଙ୍କୁ କଠୋର ଶ୍ରମ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ତ୍ୟାଗ ଓ ସ୍ୱାର୍ଥବର୍ଜନର ଆଦର୍ଶଟି କ୍ରମେ ପୁରୁଣା ହୋଇ ଆସିଲଣି ବୋଲି ଯେଉଁମାନେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ଜାତିର ସମୂହ ସ୍ୱାର୍ଥ ଓ ଆଦର୍ଶକୁ ପଛରେ ରଖିଦେଇ କେବଳ ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥଗୁଡ଼ିକର ସାଧନ ଲାଗି ହିଁ ପ୍ରୟାସ କରୁଛନ୍ତି, କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟପାର୍ଟିର ସଭ୍ୟ ହୋଇ ରହିବାଲାଗି ସେମାନଙ୍କର ଯଥାର୍ଥରେ ଆଦୌ କୌଣସି ଯୋଗ୍ୟତା ନାହିଁ, ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ନିର୍ମାଣ ତଥା ନିର୍ବାହ-ବାହିନୀରେ ରହିବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର କୌଣସି ଅଧିକାର ନାହିଁ" ।

ଚୀନ୍ ନିଜର ଦ୍ୱାର ଖୋଲୁଛି କି'ଣ ପୃଥିବୀଯାକର ବେପାରୀମାନଙ୍କର ଏକ ମୃଗୟାସ୍ଥଳ ହେବାପାଇଁ ? ୧୯୯୭ ମସିହା ପରେ ଯେତେବେଳେ ବର୍ତ୍ତମାନ ନାନା ବେପାର ଓ ବ୍ୟବସାୟର କଳାକେନ୍ଦ୍ର ଚୀନ୍ ଭିତରେ ଆସି ସାମିଲ୍ ହୋଇଯିବ, ସେତେବେଳେ ଏକ ଜାତୀୟ ନୀତିର ଅନୁରୂପ ଆଶ୍ରୟବେଢ଼ ଭିତରେ ସେହି ଇଲାକାଟି ପ୍ରଧାନତଃ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟରେ ହିଁ ବ୍ୟବହୃତ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବ କି ? ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ଦେଶମାନେ, ବା ଅନ୍ତତଃ ସେହିସବୁ ଦେଶର ତୁଙ୍ଗ ସୌଦାଗରମାନେ ସେହିଭଳି ଏକ ମଉକା ଆସିବ ବୋଲି ହୁଏତ କେଡ଼େ ଉତ୍ସାହରେ ଟାକି କରି ବସିଛନ୍ତି । ସେଭଳି କେତେକ ସୂଚନା ଏ ପାଖରେ ପ୍ରକାଶ ମଧ୍ୟ ପାଇଲଣି । ରାଜନୀତିକ ବାଚ୍ଛନ୍ଦ ଏବଂ ବିରୋଧୀ କୂଟନୀତି-ପ୍ରୟୋଗଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ନୂତନ ଚୀନ୍‌ର ଅଣ୍ଟାକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦିଆଯାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ, ଏଥର ଆପଣା ସାଙ୍ଗକୁ ସାମିଲ କରିନେଇ ତାହାକୁ ନାନା ବ୍ୟବସାୟଗତ ସମ୍ପର୍କର ନିଶାସ୍ୱପ୍ନ ଭିତରେ ଛନ୍ଦି ବଶ କରି ଆଣିବାର ଏହି ଅନ୍ୟ ଉପାୟଟି ମଧ୍ୟ ବେଶ୍ ଆମୋଦଦାୟକ ହେବ ବୋଲି ପୃଥିବୀର ଏକାଧିକ ରାଜନୀତିକ ସ୍ୱାର୍ଥ ବିଚାର କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେଣି । ଚୀନ୍ ପାଇଁ ପ୍ରକୃତରେ ଏହା ଏକ ବୃହତ ପରୀକ୍ଷାରୂପେ ଠିଆ ହେବାକୁ ଯାଉଛି । ତାହାକୁ ଆପଣା ବାଟରେ ଅବଶ୍ୟ ଏହି ଆହ୍ୱାନଟିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ହିଁ ପଡ଼ିବ ।

ସେ କଥା ଯାହାହେଉ ପଛକେ, ଚୀନ୍‌ର ନିର୍ମାଣ-ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତଟି ବୃହତ୍ତର ପୃଥିବୀର ଅନେକ ଦେଶ ଏବଂ ବିପ୍ଳବ ଲାଗି ଚିରଦିନ ଏକ ମହାନ୍ ପ୍ରେରଣା ହୋଇ ରହିବ । ତୁଚ୍ଛା ରାଜନୀତିକ ମତବାଦର ବାହାରେ ଥିବା ଅଥଚ, ସଂସାରର ଭବିଷ୍ୟତକୁ ଅଧିକ ମଣିଷଲାଖିକରି ଗଢିବାଲାଗି ପ୍ରୟାସକରୁଥିବା ଅନେକାନେକଙ୍କ ସକାଶେ ଚୀନ୍‌ର ଉଦାହରଣଟି କାଳେକାଳେ ଅନେକ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଦୃଷ୍ଟି ଯୋଗାଇ ଦେଇ ଯାଉଥିବ । ମନୁଷ୍ୟ ଜାତିର ଯେଉଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିପ୍ଳବଟିର ଯାତ୍ରାରେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ବହୁ ପଥ ବାକୀ ରହିଛି, ସେହି ଯାତ୍ରାର କାହାଣୀ-ଟିରେ ଚୀନ୍ ଏକ ମାଇଲଖୁଣ୍ଟ ହୋଇ ରହିଥିବ । ରୁଷିଆ ବାହାରେ ଓ ରୁଷ୍ ମତବାଦର

ବାହାରେ ଯେପରି ରୁଷିଆରେ ହୋଇଥିବା ପରିବର୍ତ୍ତନ ତଥା ନିର୍ମାଣର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତଟି ପୃଥିବୀ ସାରା ଅନେକ ପ୍ରୟାସ ତଥା ଆକାଂକ୍ଷାକୁ ପ୍ରେରଣା ଏବେମଧ୍ୟ ଯୋଗାଉଛି, ଚୀନ୍‌ର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତଟି ଠିକ୍ ସେହିପରି ପ୍ରେରଣା ଯୋଗାଇବାରେ ଲାଗିଥିବ । ଚୀନ୍‌ରେ ଗତ ପଚାଶି ବା ଷାଠିଏ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଯାହାକିଛି ଘଟିଲା, ସମ୍ଭବ ହେଲା, ଘଟୁଛି ବା ସମ୍ଭବ ହେଉଛି ଚୀନ୍ ବାହାରେ ଆମର ଏହି ବୃହତ୍ତର ପୃଥିବୀରେ ତାହା ମନୁଷ୍ୟ ସମାଜ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ବିସ୍ମୟ ହୋଇ ରହିଥିବ ।

ଚୀନ୍‌ର ସାଂସ୍କୃତିକ ବିପ୍ଳବ

୮

ଏକ ନୂତନ ସମାଜର ଆପନା ନିମନ୍ତେ ପୃଥିବୀରେ ବିପ୍ଳବମାନ ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିପ୍ଳବ ପଛରେ ଏକ ସ୍ୱପ୍ନ ରହିଥାଏ, ଏକ ଭବିଷ୍ୟଚିନ୍ତ ରହିଥାଏ,— ସେହି ଭବିଷ୍ୟଚିନ୍ତଟିର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଖାଇ ବିପ୍ଳବୀମାନେ ବିପ୍ଳବର ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଥାନ୍ତି, ନାୟକମାନେ ନେତୃତ୍ୱ ଦେଇଥାନ୍ତି । ଯେଉଁ ମଣିଷମାନେ ନାନା କାରଣରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି, ନାନାଭାବେ ଶୋଷିତ ହେଉଥାନ୍ତି, ସେମାନେ ପ୍ରେରଣା ପାଇଁ ଏକ ଅନ୍ୟ ଭାଗ୍ୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ସମ୍ଭାବନାର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖନ୍ତି । ସେଗୁଡ଼ିକ ହୁଏତ ପ୍ରକୃତରେ ଫଳିବ ବୋଲି ପ୍ରତ୍ୟୟ ଆସେ । ସେହି ପ୍ରତ୍ୟୟ ଭିତରେ ଏକ ବିଶ୍ୱାସ ତଥା ଶକ୍ତିକୁ ଜନ୍ମଦିଏ । ସେହି ଶକ୍ତିର ସହଯୋଗ ଏବଂ ନାୟକମାନଙ୍କର ନେତୃତ୍ୱ— ଦୁହେଁ ଏକାଠି ହେଲେ ବିପ୍ଳବ ସଂଘଟିତ ହୁଏ । ପୁରୁଣା ଭାଙ୍ଗେ, ନୂଆ ଗଢ଼ାହେବା ଲାଗି ଭୂମି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯାଏ । ସାମାଜିକ, ସମ୍ବନ୍ଧଗତ ମୂଲ୍ୟଗୁଡ଼ିକରେ ଏକ ଗୁଣାତ୍ମକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସମ୍ଭବ ହୁଏ ଏବଂ, ମୂଲ୍ୟବୋଧରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବାହାରେ ବାସ୍ତବ କ୍ଷେତ୍ରର ବିନ୍ୟାସ ଏବଂ ଗଠନଗୁଡ଼ିକରେ ମଧ୍ୟ ଚୂଳମୂଳ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଥାଏ ।

ବିପ୍ଳବ ପରେ କ୍ଷମତା ଆସେ । ତାହାକୁ ରାଜନୀତି-ବିଜ୍ଞାନର ଅନେକ ସମୀକ୍ଷକ କେବଳ ଏକ ରାଜନୀତିକ କ୍ଷମତା ବୋଲି କହିଥାନ୍ତି । ମାତ୍ର ତାହା ବସ୍ତୁତଃ ସେତିକିଠାରୁ ଅନେକ ବେଶୀ । ବିପ୍ଳବରେ ମୁଖ୍ୟ ନେତୃତ୍ୱର ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ବା ରାଜନୀତିକ ଦଳ ବିପ୍ଳବ ପରେ ସେହି କ୍ଷମତାର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଥାଏ । ଭାଙ୍ଗିଥିବାର ବୀରମାନଙ୍କୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଗଢ଼ିବା ପର୍ବର ବୀର ହେବାର ନୂତନ ଭୂମିକାରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହେବାକୁ ପଡ଼େ । ବସ୍ତୁତଃ ଅଧିକ ଭଲ ଓ ଅଧିକା କିଛି ଗଢ଼ିବା ନିମନ୍ତେ ହିଁ ବିପ୍ଳବର ସମୟରେ ଯାହାକିଛି ଭଙ୍ଗା ହୋଇଥାଏ । ଅର୍ଥାତ୍, ବିପ୍ଳବ ପରେ ହାତକୁ ଆସୁଥିବା କ୍ଷମତା ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ଆହ୍ୱାନ ରୂପେ ହିଁ ଆସିଥାଏ । ମାତ୍ର ଅନେକ ସମୟରେ ନାୟକମାନେ ତାହାକୁ ହିଁ ଚରମ ସିଦ୍ଧି ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ନିଅନ୍ତି । ଅବସନ୍ନତାରୁ ହିଁ ଚରମ ସିଦ୍ଧିର ଭାବଟି ବା ଭ୍ରମଟି ଜାତ ହୋଇଥାଏ । ସିଦ୍ଧିକାମୀ ପ୍ରାୟ ନିୟମତଃ ଭୋଗକାମୀ ହୋଇଥାଏ । ମୁଁ ଯେଉଁ ଉଚ୍ଚତର ବା ମହତ୍ତର ଆଦର୍ଶକୁ କାମ୍ୟ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିଛି, ଯାହାର ପ୍ରାପ୍ତି ଲାଗି ସଂଗ୍ରାମ କରିଛି ଓ ଏକ ବିପ୍ଳବକୁ ସଫଳ କରାଇଛି, ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅଥବା ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ଯେ କୌଣସି ଜୀବନରେ ହେଉ ପଛକେ, ବିପ୍ଳବର ପରେ ମଧ୍ୟ ଆପଣାକୁ ତଥାପି ପରବର୍ତ୍ତୀ ସୋପାନଗୁଡ଼ିକର ବିଜୟ ଲାଗି ନିଜକୁ କାମରେ ଲଗାଇବାକୁ

ଇଚ୍ଛା ନ କରୁଥିଲେ ହିଁ ମୁଁ ବଡ଼ ଶୋଚନୀୟ ଅଥଚ ଆଡ଼ମ୍ବରପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ସିଦ୍ଧିକାମୀ ହୁଏ, ଭୋଗକାମୀ ହୁଏ । ପୃଥିବୀର ନାନା ବିପ୍ଳବରେ ଏହିପରି ଏକ ପ୍ରାଥମିକସ୍ତରୀୟ କ୍ଷମତା ହାସଲ କରିବା ପରେ ବିପ୍ଳବୀମାନେ କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ ଯେତିକି ହାସଲ ହୋଇଛି ସେତିକିକୁ ଭୋଗ କରିବାକୁ ହିଁ ଯଥାର୍ଥ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଓ ଯଥାର୍ଥ ଆଚରଣ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଥିବାର ଅନେକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ରହିଛି । ତାପରେ ବହନ୍ତା ପାଣିରେ ପଙ୍କ ବସିବାକୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି, କାଲିର ବିପ୍ଳବୀମାନେ ଆଜି ଭାରି ବିଭୂଷଣଯୁକ୍ତ ଭାବରେ ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳ ପାଲଟିଛନ୍ତି । ନେତୃତ୍ୱ ବୁଢ଼ା ହୋଇଯାଇଛି, ନୂଆ ନାମରେ ପୁରୁଣା ଦୁର୍ବଳତାଗୁଡ଼ିକୁ ପୁନର୍ବାର ଡାକି ଅଣାଯାଇଛି ।

୧୯୪୯ ମସିହାରେ ଚୀନ୍‌ରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ବିପ୍ଳବ ଆସିବା ପରେ ପ୍ରାୟ ଦଶ ପନ୍ଦର ବର୍ଷ ପରେ ନେତୃତ୍ୱଗୁଡ଼ିକର ସ୍ତରରେ ଅନେକାଂଶରେ ସେହିପରି ଏକ ଶିଥିଳତା ଆସିଥିଲା । ଯେଉଁମାନେ ବିପ୍ଳବ କରିଥିଲେ, ସଂଗ୍ରାମ କରିଥିଲେ, ସେମାନେ ନୂତନ ବିନ୍ୟାସଗୁଡ଼ିକରେ ଆପଣାକୁ କ୍ରମେ ଜଣେ ଜଣେ ସାଆନ୍ତ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ଭୋଗଗୁଡ଼ିକର ବୃହତ୍ତମ ଭାଗଟିକୁ ଆଗ ଆପଣାଲାଗି ଚଣ୍ଡ କାଟିନେଇ ଅବଶିଷ୍ଟ ଯତ୍‌କିଞ୍ଚିତକୁ ହିଁ ଲୋକମାନଙ୍କର ଭାଗ ବୋଲି କହିଲେ । କ୍ରମେ ସେମାନଙ୍କର ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଶ୍ରେଣୀ ସ୍ପଷ୍ଟହେବାକୁ ଆରମ୍ଭକଲା । ପୁରୁଣା ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ବିଦା ହୋଇଯିବା ପରେ ସେମାନଙ୍କୁ ବିଦା କରିବାର ବିପ୍ଳବରେ ମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ଏମାନେ ଆପଣାକୁ ସତେଅବା ନୂଆ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ସୁବିଧାଜନକ ମଣିଲେ । ସେହି ସୁବିଧାଗୁଡ଼ିକୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାୟୀ ଖୁଣ୍ଟରେ ପରିଣତ କରି ରଖିବାଲାଗି ସେମାନେ ଈପ୍‌ସିତ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପରିବର୍ତ୍ତନଗୁଡ଼ିକୁ ବାଟ ଓଗାଳି ଛିଡ଼ାହେଲେ । ଦ୍ୱିତୀୟ ମହାଯୁଦ୍ଧ ପରେ ପୂର୍ବ ଇଉରୋପରେ କ୍ଷମତାଧିକାର କରିଥିବା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନେ ଯେପରି ତଥାକଥିତ ଶ୍ରେଣୀହୀନ ସମାଜଟିଏ ଗଢ଼ିବାର ଯାବତୀୟ ଯୋଜନା ଓ କୋଳାହଳ ମଧ୍ୟରେ ତଥାପି ଆପଣାକୁ ଗୋଟିଏ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଶ୍ରେଣୀରୂପେ ଥାପିକରି ରଖିବାର ସରାଗ ଦେଖାଇଥିଲେ ଓ ସେହି ଅନୁସାରେ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କ୍ଷମତା କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକରେ ଅନୁରୂପ ବରାଦମାନ କରିଥିଲେ । ଚୀନ୍‌ରେ ମଧ୍ୟ ଷଷ୍ଠ ଦଶକର ଆରମ୍ଭ ବେଳକୁ ପ୍ରାୟ ସେହିପରି ଏକ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୋଇଥିଲା । ସ୍ୱୟଂ ମାଓ-ସେ ତୁଙ୍ଗ୍ ସେହି ପ୍ରବୃତ୍ତିଟିକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଆଘ୍ରାଣ କରିଥିଲେ ଓ ତାହାର ଗତିରୋଧ କରିବା ଲାଗି ଇଚ୍ଛା କରିଥିଲେ । ସେହି ପ୍ରବୃତ୍ତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ସିଏ ସର୍ବପ୍ରଥମ ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳନ କରିଥିଲେ । ଚୀନ୍ ବିପ୍ଳବର ସର୍ବପ୍ରଥମ ସୈନିକ ଓ ସେନାପତିରୂପେ ସିଏ ଇଚ୍ଛା କରିଥିଲେ ବିପ୍ଳବ ପରେ ସବୁଯାକ କ୍ଷମତା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ହାତକୁ ଆସିବା ପରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକା ଭୋଗ କରି ପାରିଥାନ୍ତେ ଓ ଭୋଗକାମୀମାନଙ୍କର

ନେତୃତ୍ୱ ଦେଇ ପାରିଥାନ୍ତେ । ମାତ୍ର ଉକ୍ତ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଉପରେ ସେଇ ସର୍ବପ୍ରଥମ ଆଘାତକଲେ, ଆଉଥରେ ଘରଟିରେ ନିଆଁ ଲଗାଇଦେଲେ ଏବଂ ଶିଥିଳତାଗୁଡ଼ାକୁ ପୋଡ଼ି ପକାଇବା ଲାଗି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲେ । ଚୀନ୍‌ରେ ଏବେ ତାହାକୁ ହିଁ cultural revolution ବା ସାଂସ୍କୃତିକ-ବିପ୍ଳବ ବୋଲି କୁହାଯାଉଛି । ପୃଥିବୀର ଓ ବିପ୍ଳବର ଇତିହାସରେ, ଏବଂ ଏପରିକି କ୍ଷମତାର ଇତିହାସରେ ମଧ୍ୟ ଏହା ଏକ ଅନନ୍ୟ ଘଟଣା । ଅନ୍ୟ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଦେଶଗୁଡ଼ିକରେ ମଧ୍ୟ ତାହା ଘଟି ପାରିନାହିଁ ।

ଜାପାନୀ ଆକ୍ରମଣକାରୀମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଂଗ୍ରାମ କରିଥିବାବେଳେ ଏବଂ ଦେଶକୁ ସାମନ୍ତମାନଙ୍କ ହାତରୁ ମୁକ୍ତ କରିବାଲାଗି ଜାତୀୟ ସଂଗ୍ରାମ ଚାଲିଥିବା ସମୟରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନେ ଯେଉଁ ସାହସ, ବୀରତ୍ୱ ଏବଂ ତ୍ୟାଗଶକ୍ତିର ପରିଚୟ ଦେଇଥିଲେ, ବିପ୍ଳବ ପରେ ନୂତନ କ୍ଷମତା ହାତକୁ ଆସିବା ପରେ ଅନ୍ତତଃ କେତେକଙ୍କର କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାହା ଯେପରି କ୍ରମଶଃ ନିଷ୍ପ୍ରଭ ହୋଇ ଆସୁଥିଲା । ଜାପାନୀ ଆକ୍ରମଣର ପ୍ରତିରୋଧ କରୁଥିବା ସମୟରେ ଓ କୁଓ-ମିନ୍-ଟାଙ୍ଗ୍ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଲଢ଼ୁଥିବା ସମୟରେ ଚୀନ୍‌ର ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଜଣେ ସକ୍ରିୟ ସୈନିକର ଜୀବନ ଯାପନ କରୁଥିଲା ଏବଂ ଯାବତୀୟ କଷ୍ଟକୁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାପ୍ରବୃତ୍ତ ହୋଇ ବରଣ କରି ନେଉଥିଲା । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଯେ ଜନଗଣର ମୁକ୍ତି ଲାଗି ସଂଗ୍ରାମ କରୁଛି, ସେତେବେଳେ ତାହାକୁ ପଦେ ପଦେ ସେହି କଥାଟିର ପ୍ରମାଣ ଦେବାକୁ ହେଉଥିଲା । ସେମାନଙ୍କର ସେତେବେଳେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ କୌଣସି ବେତନ ନଥିଲା, — ସେମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ଖାଦ୍ୟସାମଗ୍ରୀ ମିଳୁଥିଲା ଓ ତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ଏକାନ୍ତ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ ଅଳ୍ପ କେତୋଟି ସାମଗ୍ରୀ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଉଥିଲା । ସେମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସରଳ ଓ ଆଡ଼ମ୍ବରଶୂନ୍ୟ ଜୀବନ ଯାପନ କରୁଥିଲେ ଏବଂ ବୃହତ୍ତର ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଜୀବନଠାରୁ ତାହା ଆଦୌ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ନଥିଲା । ବିପ୍ଳବୀ ଓ ସୈନିକ ହିସାବରେ ସେମାନେ ଆଦୌ କୌଣସି ବିଶେଷ ସୁବିଧା ଭୋଗ କରୁନଥିଲେ । ୧୯୪୯ ପରେ ଦୁଇ ତିନି ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିପ୍ଳବ ସମୟର ସେହି ସ୍ଥିତି ତଥା ଉତ୍ସାହ ସେହିପରି ହୋଇ ରହିଥିଲା । ମାତ୍ର କ୍ରମଶଃ ଅବଶତା ଆସି ପଶିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା । ସଂଗ୍ରାମୀମାନେ ପ୍ରତିଦାନ ଦାବୀ କଲେ,— ସାଧାରଣଙ୍କ ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ସୁବିଧା ଦାବୀ କଲେ । ସେହି ସୁବିଧା ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରାପ୍ୟ ବୋଲି ଭାବିଲେ । ତ୍ୟାଗର ମୂଲ ମାଗିଲେ ।

ସେମାନେ କ୍ରମେ ଅନ୍ୟପ୍ରକାରେ ଭାବିଲେ । ଆପଣାଲାଗି କେତେଟା ଅଧିକ ସୁବିଧା ଲାଭ କରିବାର ବିଶେଷାଧିକାର ଦାବୀ କଲେ । କୌଣସି ସାମଗ୍ରୀ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ପାରୁନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସଂଗ୍ରାମୀ ଓ ଅଗ୍ରଣୀ ପଦସ୍ଥ ହିସାବରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଆଗ ମିଳୁ ବୋଲି ଦାବୀ କଲେ । ଚଳଣିଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ କ୍ରମେ ସେହି ଧାରାରେ ବଦଳି ଯିବାକୁ ଲାଗିଲା । ସେମାନେ ନିଜକୁ ସତେଅବା ଏକ ଅଲଗା ଶ୍ରେଣୀରୂପେ ଗଣ୍ୟ କଲେ ଓ ଦେଶର ଯାବତୀୟ

ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସବାବଡ଼ ଭାଗ ନେଉଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କର ହିଁ ବିଶେଷ ଅଧିକାର ଗୁଡ଼ିକୁ ଭୋଗ କରିବାର ଦାବୀ ରହିଛି ବୋଲି ଯୁକ୍ତି କଲେ । ଚଳଣିଗୁଡ଼ିକୁ ସେହି ବ୍ୟବଧାନ ଅନୁସାରେ ସୃଷ୍ଟି କରାଗଲା । ଅବଶ୍ୟ ଏକଥା ସତ ଯେ ବିଗତ ଏକାଧିକ ଦଶକ ଧରି ସୋଭିଏତ୍ ରୁଷିଆରେ ପାର୍ଟିର ଉଚ୍ଚପଦସ୍ଥ ଅଧିକ ଗରିଷ୍ଠ କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ ଅତି ବ୍ୟାପକ ଭାବରେ ଯେଉଁସବୁ ବିଶେଷ ଏବଂ ଅତିରିକ୍ତ ସୁଯୋଗ ତଥା ଅଧିକାରଗୁଡ଼ିକୁ ଭୋଗ କରୁଛନ୍ତି, ଚୀନ୍‌ରେ ଘଟଣାମାନ ଆଦୌ ସେତେ ଆଗକୁ ଗତି କରିନଥିଲା । ପୂର୍ବ-ଇଉରୋପର କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଦେଶଗୁଡ଼ିକ ପରି ଚୀନ୍‌ର କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପଦସ୍ଥମାନଙ୍କ ପାଇଁ କୌଣସି **white curtain stores** ବା ଧୋବ ପର୍ଦ୍ଦାର ଥିବା ପଣ୍ୟଭଣ୍ଡାରମାନ ଖୋଲି ଯାଇନଥିଲା । (ସେହି ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଉଚ୍ଚ କର୍ମକର୍ତ୍ତା ଓ ପାର୍ଟିର ପଦସ୍ଥମାନଙ୍କ ସକାଶେ ଏହିପରି ବିଶେଷ ପଣ୍ୟଭଣ୍ଡାର ରହିଛି, ଯେଉଁଠାରେ କି ସେମାନେ ଓ ସେମାନଙ୍କର ପରିବାରବର୍ଗ ଭଲ ଭଲ ଦ୍ରବ୍ୟସବୁ ଯାଇ କ୍ରୟ କରି ପାରିବେ, ବିଦେଶରୁ ଆମଦାନୀ ହୋଇ ଆସୁଥିବା ବିଶେଷ ଭଲ ଦ୍ରବ୍ୟମାନ ମଧ୍ୟ କେବଳ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସେହି ଭଣ୍ଡାରମାନଙ୍କରେ ରହିଥିବ । ସେହିସବୁ ଜିନିଷ ସାଧାରଣତଃ ବାହାର ବଜାରରେ ଆଦୌ ବିକା ହେଉନଥିବ ଓ ତେଣୁ ସାଧାରଣ ସର୍ବଜନ ସେଗୁଡ଼ିକୁ କିଣିବାର ଆଦୌ କୌଣସି ସୁଯୋଗ ପାଉନଥିବେ । ପ୍ରଥମ କାଳରେ ଚୀନ୍‌ରେ ସରକାରୀ ଓ ପାର୍ଟି କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ ସାଇକେଲରେ ଅଥବା ସାଧାରଣ ବସ ପରିବହନର ବ୍ୟବହାର କରି କର୍ମସ୍ଥାନକୁ ଆସୁଥିଲେ । ସେମାନେ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ଲାଗି ରହିଥିବା କାଣ୍ଟିନ୍‌ରେ ହିଁ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ସହିତ ଏକାଠି ବସି ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ କରୁଥିଲେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ କର୍ମବିରତି ସମୟରେ ଯେଉଁ ପନ୍ଦର ମିନିଟ ଛୁଟି ମିଳୁଥିଲା, ସେତେବେଳେ ସେହି ପଦସ୍ଥମାନେ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ସହିତ ଏକାଠି ପିଙ୍ଗ୍‌ପଙ୍ଗ୍‌ ବା ବାସ୍କେଟ୍‌ବଲ ମଧ୍ୟ ଖେଳୁଥିଲେ । ପ୍ରଥମେ ଯେଉଁ ନୀତିର ଅନୁସରଣ କରି ବେତନ ଦିଆ ଯାଉଥିଲା ସାଧାରଣ ତଥା ଅସାଧାରଣ ସମସ୍ତଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାହାକୁ ଲାଗୁ କରା ଯାଉଥିଲା । ମାତ୍ର ୧୯୫୫ ବେଳକୁ ଉପରମାନେ ଏକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟାଇଲେ, ଏକାଧିକ ବେତନହାରର ଭିଆଣ କରାଗଲା । କାର୍ଯ୍ୟକାଳର ଦୀର୍ଘତରତା ଏବଂ ପଢ଼ିଥିବା ପାଠ ଦୃଷ୍ଟିରୁ କେତେକ କର୍ମକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ଏହା ଫଳରେ ଅଧିକ ବେତନ ଦିଆଯିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରଖାଗଲା । ବେଳେବେଳେ ସେମାନେ ଓ ସେମାନଙ୍କର ପରିବାରବର୍ଗ ରହିବା ଲାଗି ଅଧିକ ଭଲ ବାସଗୃହ ମଧ୍ୟ ମିଳିଲା । କେତେକ ବିଶେଷ ଉଚ୍ଚପଦସ୍ଥ କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କର ପିଲାଙ୍କ ଲାଗି କ୍ରମେ ବିଶେଷ ସ୍କୁଲମାନଙ୍କର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ବି ହେଲା । ସ୍ୱୟଂ ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍‌ ତାହାକୁ ଅନୁଚିତ ବୋଲି କହିଲେ, ତାହାର ବିରୋଧ କଲେ, ତଥାପି ସେଗୁଡ଼ିକ ରହିଲା । ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍‌ ସର୍ବଦା କହୁଥିଲେ ଯେ ପାର୍ଟିର ପଦଧାରୀ ଓ କର୍ମୀମାନଙ୍କୁ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ହିଁ ସେବକ ହୋଇ ରହିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଲାଗି ବିଶେଷ ସୁବିଧାମାନ ଉପଭୋଗ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଆଦୌ କୌଣସି ଅବକାଶ ରହିବନାହିଁ ।

ଏହି ପ୍ରବୃତ୍ତିମାନ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସରକାର ଭିତରେ ତଥା ପାର୍ଟିରେ ରହିଥିବା କେତେକ ଉଚ୍ଚପଦସ୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତି କ୍ରମେ ନେତୃତ୍ୱ ଅପେକ୍ଷା କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱକୁ ହିଁ ଅଧିକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ସେମାନେ କ୍ରମେ ସେହିପରି ଆଚରଣମାନ ମଧ୍ୟ ଦେଖାଇଲେ । ପାରସ୍ପରିକ ସମ୍ବନ୍ଧଗୁଡ଼ାକର କାଇଦାମାନ ବଦଳି-ଗଲା । ସାଆନ୍ତିଆ ମନୋଭାବ ସବୁ ପ୍ରବେଶ କରିବାଲାଗି ଅଧିକ ରନ୍ଧ୍ର ମଧ୍ୟ ପାଇଲେ । ଉପରିସ୍ଥମାନେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଉଦ୍ଧତ ହେଲେ, ସାନମାନଙ୍କ ଉପରେ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱର ତୋଡ଼ ଦେଖାଇଲେ । ସେମାନଙ୍କୁ ଅନାମଧେୟ ପରି ଗଣାକଲେ । ତଳେ ମଧ୍ୟ କ୍ରମେ ଉପରେ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ତୋଷାମଦ କରିବା ଓ ପଛରେ ସେମାନଙ୍କର ଦୋଷ ଉଖାରି ଆତ୍ମପ୍ରସନ୍ନତା ଲାଭ କରିବାର ଖୋଇଟି ମଧ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା । ସେମାନେ ଆଉ କେହି କାହାରିକୁ ମଣିଷ ପରି ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ମନ କଲେନାହିଁ, ପଦ ଜଗି ବ୍ୟବହାର କଲେ, ପଦ ଜଗି ଅଭିନୟ କଲେ । ଏହିପରି ଭାବରେ ପାର୍ଟି ଓ ପାର୍ଟିଦ୍ୱାରା ଚାଲୁଥିବା ସରକାର ଭିତରେ ନାନା ପ୍ରକାର ନବ୍ୟ-ବୁର୍ଜୁଆ ଉପାଦାନମାନ ଆସି ପଶିଗଲା, ନାନା ବାବୁଗିରି ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା, ଅନେକ ବ୍ୟକ୍ତି ଏକ ମିଛ ସମ୍ମାନବୋଧଦ୍ୱାରା ପୀଡ଼ିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ସେମାନେ ବିପ୍ଳବର କଥା, ନିର୍ମାଣର କଥା ଯେତେ ନଭାବିଲେ, ନିଜକୁ ମିଳୁଥିବା ବିଶେଷ ସୁବିଧା ଓ ଅଧିକାରଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ତାହାଠାରୁ ଅଧିକ ଭାବିଲେ । ସାମନ୍ତବାଦର ପୁରୁଣା ଗନ୍ଧଗୁଡ଼ାକ ଏହି ନୂଆ ଗ୍ରନ୍ଥିଗୁଡ଼ିକରେ ପଶି ପୁନର୍ବାର ପାଣି ପାଇଲା, ଉଦ୍ରେକିତ ହେଲା ଏବଂ କାଳଟାକୁ ପୁନର୍ବାର ପଛକୁ ଫେରାଇ ନେଇଯିବାର ଏକ ନରମପନ୍ଥୀ ଚକ୍ରାନ୍ତ କରିବାକୁ ଲାଗିଲା । ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ଯେଉଁମାନେ ଉଚ୍ଚସ୍ତରରେ ରହି ଅଧ୍ୟାପନା କରୁଥିଲେ, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ପୁରାତନ ସିଡ଼ିଗୁଡ଼ିକୁ ପୁନର୍ବାର ଫେରାଇ ଆଣିବାର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଲେ । ସେମାନେ ସତେଅବା ଏପରି ଏକ ଶିଷ୍ଟବର୍ଗକୁ ତାଲିମ ଦେଇ ତିଆରି କରିବାକୁ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କଲେ, ଯିଏକି ମୂଳତଃ ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ମହତ୍ତ୍ୱାକାଂକ୍ଷାଗୁଡ଼ିକୁ ହିଁ ସବାଆଗ ଓ ସବାବଡ଼ କରି ଦେଖିଲେ, ଆପଣାର ଅର୍ଜିତ ବିଦ୍ୟାକୁ ସେମାନେ ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥଗୁଡ଼ିକର ପୂରଣ ଲାଗି ହିଁ ପଣ୍ୟରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ଅଧିକ ବିଜ୍ଞତା ବୋଲି ମଣିଲେ । ମାଓ ଦୂରରେ ଥାଇ ଯେହି ପ୍ରବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଆଘ୍ରାଣ କରିପାରିଲେ ଓ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅସ୍ୱସ୍ତି ବୋଧ କରିଥିଲେ ।

ଶିକ୍ଷାର ପୁରାତନ ପଦ୍ଧତି ବଦଳିଯାଇ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିଦ୍ୟାଳୟର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ପାଠ ଓ ଶାରୀରିକ ଶ୍ରମ ଏକାଠି ହୋଇ ରହୁ ବୋଲି ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ ଯେଉଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲେ, କ୍ରମେ ତାହାର ମଧ୍ୟ ସମାଲୋଚନା କରାଗଲା । ସମାଲୋଚକମାନେ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିଲେ ଯେ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଶାରୀରିକ ଶ୍ରମ ଏବଂ ରାଜନୀତିକ ଶିକ୍ଷାର ଅଂଶଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧିକ କମ୍ କରି ରଖାଯାଉ । ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ନୂତନ ନିର୍ଦ୍ଦେଶଗୁଡ଼ିକର ସିଧା ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ

କରି ପ୍ରାଥମିକ ସ୍କୁଲମାନଙ୍କରେ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ପୁରାତନ କ୍ଲାସିକ୍ ଗ୍ରନ୍ଥଗୁଡ଼ିକୁ ମୁଖସ୍ଥ କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ କୁହାଗଲା । ଏହିପରି ନାନା ଭାବରେ ସାମାଜିକ ବିପ୍ଳବର ମୁହଁକୁ ପୁନର୍ବାର ପଛକୁ ଫେରାଇ ଦେବାର ଚେଷ୍ଟା କରାଗଲା । ମାତ୍ର ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ ଆରମ୍ଭରୁ ହିଁ ବିପ୍ଳବ ବୋଲି ଯେଉଁ କଳ୍ପନା କରିଥିଲେ ସେଥିରେ ଆରମ୍ଭରୁ ଶେଷଯାଏ ସଂଗ୍ରାମର ମାଧ୍ୟମରେ ସୋପାନ ପରେ ସୋପାନ ଅତିକ୍ରମ କରିବାର ଏକ ଯୋଜନା ରହିଥିଲା । ମାତ୍ର, ସଂଗ୍ରାମୀ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ-ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଯେଉଁମାନେ ଉଚ୍ଚ ପଦମାନଙ୍କରେ ଓ ବିବିଧ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ସ୍ଥାନରେ ଯାଇ ରହିଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏପରି ଏକ ନୂଆ ଗୋଷ୍ଠୀର ଆବିର୍ଭାବ ହୋଇ ଆସିବାକୁ ଲାଗିଲା, ଯେଉଁମାନେ କି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସୁବିଧାମାନ ଗୃହ୍ଣୁଥିଲେ ଓ ଏକ ବିଶେଷ ବର୍ଗ ହୋଇ ରହିବାର ଲାଳସା ପୋଷଣ କରୁଥିଲେ । ଶାସକ ଓ ଶାସିତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବଧାନ ନରହିଲେ ଏହି ବିଶେଷ ବର୍ଗ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ବିଶେଷ ସୁବିଧାଗୁଡ଼ିକ ପୁଣି ସମ୍ଭବ ହୁଅନ୍ତା କିପରି ? ବିଷମତାମାନ ତଥାପି ରହୁ ବୋଲି ଯେଉଁମାନେ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିଲେ, ସେମାନେ କୌଣସି ନା କୌଣସି କୌଶଳ ପ୍ରୟୋଗ କରି ନିଜଲାଗି ଅଧିକ ସୁବିଧା ଓ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଧିକ ଅନୁକୂଳତାର ସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକୁ ଦଖଲ କରି ସେଇଠି ରହିଯିବାର ମସୁଧା ମଧ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ଏହି ଲୋକମାନଙ୍କ ହାତରେ କ୍ଷମତା ଥିଲା, ପାର୍ଟି ଅଥବା ସରକାରୀ ଶାସନତନ୍ତ୍ରରେ ଏମାନେ ନାନା କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱର ସ୍ଥାନରେ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ଏବଂ ତେଣୁ ନିଜଲାଗି ଅଧିକ ସୁବିଧାମାନ ହାସଲ କରିବା ସେମାନଙ୍କ ଲାଗି ଆଦୌ କଷ୍ଟକର ବି ନଥିଲା । ଆହୁରି ଅସୁବିଧାର କଥା ହେଲା ଯେ, ଏମାନେ ମଧ୍ୟ ଆପଣାକୁ ତଥାପି ମାର୍କସ୍‌ଙ୍କର ଅନୁଗାମୀ ବୋଲି ସର୍ବସାଧାରଣରେ କହୁଥିଲେ, କେତେକ ପୁଣି ନିଜକୁ ସ୍ୱୟଂ ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍‌ଙ୍କର ଅନୁଗାମୀ ବୋଲି ଦାବୀ କରୁଥିଲେ । ମାଓ କିପରି ସେମାନଙ୍କର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବେ, ତାହାହିଁ ସମସ୍ୟା ହେଲା ।

କୌଣସି ଶାସନତନ୍ତ୍ରରେ ଯେଉଁମାନେ ଉଚ୍ଚ ଆନମାନଙ୍କରେ ରହିଥାନ୍ତି, ଉଚ୍ଚ ଆନଗୁଡ଼ିକରେ ରହିବାଟାକୁ ସତେଅବା ବଂଶାନୁକ୍ରମିକ କରି ରଖିବାକୁ ସେମାନେ ଅନେକ ସମୟରେ ଉଦ୍ୟମ କରିଥାନ୍ତି; ସେମାନେ ନିଜର ପରବର୍ତ୍ତୀ ବଂଶଧରମାନଙ୍କ ଲାଗି ମଧ୍ୟ ଅଧିକ ସୁବିଧା ଓ ଅଧିକ କ୍ଷମତାର ଏକ ସ୍ଥାୟୀବିବାଦ କରି ରଖିବାର ଇଚ୍ଛା କରୁଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ପରିବର୍ତ୍ତନର ଧାରାଟିକୁ ଅଟକାଇ ରଖନ୍ତି ଓ ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କୁ ହଟାଇଦେବାର ଏକ ଦ୍ୱିତୀୟ ବିପ୍ଳବର ଆବଶ୍ୟକତା ଆସି ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଥାଏ । ଚୀନ୍‌ର ସାଂସ୍କୃତିକ ବିପ୍ଳବ ସେହି ଆବଶ୍ୟକତାଟିର ପୂରଣ କରିବାଲାଗି ସଂଘଟିତ ହୋଇଥିଲା । ମାଓ ସ୍ୱୟଂ ସେହି ପ୍ରବୃତ୍ତିଟିର ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଦ୍ରୋହ ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ । ଯେଉଁ ପାର୍ଟି ଓ ଶାସନତନ୍ତ୍ରରେ ସିଏ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ସ୍ଥାନରେ ଯାଇ ରହିଥିଲେ, ତାହାରି ମଧ୍ୟରେ କ୍ରମେ ମୁଣ୍ଡ ଟେକୁଥିବା ଓ ବିପ୍ଳବକୁ ପୁନର୍ବାର ପଛକୁ ନେଇଯିବାର ଉପକ୍ରମ କରୁଥିବା ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକର ବିରୁଦ୍ଧରେ

ମାଓ ବିଦ୍ରୋହର ଘୋଷଣା କଲେ । କ୍ରମେ ଯାହା କିଛି ପୁନର୍ବାର ସେହି ପୁରାତନ ପରମ୍ପରା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇ ବିପ୍ଳବର ପ୍ରଗତିକୁ ଅଟକାଇ ରଖୁଥିବା ପରି ବୋଧ ହେଉଛି, ଜନଗଣ ପ୍ରକାଶ୍ୟ ଭାବରେ ସେଗୁଡ଼ିକର ସମାଲୋଚନା କରନ୍ତୁ ଓ ସେଗୁଡ଼ିକ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳନ କରନ୍ତୁ ବୋଲି ସିଏ ସ୍ୱୟଂ ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଦେଇଥିଲେ । ବିଦ୍ୟାଳୟରେ, କଳାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଓ ସାହିତ୍ୟରେ ସେହି ପ୍ରବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଦ୍ରୋହ ଘୋଷଣା କରାଯାଇଥିଲା । ଲୋକମାନେ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଯାବତୀୟ ନୀତି ଏବଂ ପ୍ରବୃତ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯେ ସମାଲୋଚନା କରନ୍ତୁ, ତାହାର ଏକ ପ୍ରୟୋଜନ ଆସି ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଥିଲା । କାରଣ, ଯଦି ଶାସକ ଏବଂ ଶାସିତଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଦୂରତାକୁ ସୃଷ୍ଟି କରି ରଖାଯିବ, ତେବେ ତଦ୍ୱାରା ବିପ୍ଳବର ଯାବତୀୟ ଭବିଷ୍ୟ ଯୋଜନା ଭଙ୍ଗୁର ହୋଇ ରହିବ,—ପରିବର୍ତ୍ତନର ଯାବତୀୟ ସ୍ୱପ୍ନ ବିଡ଼ମ୍ବିତ ହୋଇ ରହିବ । ଶାସକ ଓ ଶାସିତମାନଙ୍କୁ ପରସ୍ପରର ଯଥାର୍ଥରେ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ କରି ଆଣିବା ହିଁ ସାଂସ୍କୃତିକ ବିପ୍ଳବର ସର୍ବମୂଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ ବୋଲି ଘୋଷିତ ହୋଇଥିଲା ।

ଏହି ପ୍ରତିବାଦର ଅଭିଯାନ ଶିକ୍ଷାଳୟଗୁଡ଼ିକରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ଛାତ୍ରମାନେ ଘୋଷଣା କଲେ ଯେ ସେମାନଙ୍କୁ ସ୍କୁଲ ଏବଂ କଲେଜମାନଙ୍କରେ ଯେଉଁ ପାଠ ପଢ଼ିବାକୁ ହେଉଛି, ବାସ୍ତବ ଜୀବନ ସହିତ ସେଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରାୟ ଅଥବା ଆଦୌ କୌଣସି ସମ୍ବନ୍ଧ ନାହିଁ । ଉପସ୍ଥିତ ଆହ୍ୱାନଗୁଡ଼ିକର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାଲାଗି ସେହି ପାଠପଢ଼ା ସେମାନଙ୍କୁ ଆଦୌ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁନାହିଁ । ଯେଉଁ ଧାରାରେ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ପାଠପଢ଼ା ଯାଉଛି, ତଦ୍ୱାରା ଜନଗଣଙ୍କ ଜୀବନ ସହିତ ସେମାନଙ୍କର ଯଥାର୍ଥରେ କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ରହୁନାହିଁ, ବାସ୍ତବ କ୍ଷେତ୍ରମାନଙ୍କରେ ଅର୍ଜିତ ବିଜ୍ଞାନଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରୟୋଗ କରିବାଲାଗି ସେମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ଆଦୌ କୌଣସି ସୁଯୋଗ ପାଉନାହାନ୍ତି,—ଯଥାର୍ଥ ରାଜନୀତିକ ଚେତନାଟି ସହିତ ସେମାନଙ୍କର ଖିଅ ଛିଡ଼ିଯାଉଛି ଏବଂ ଦେଶର ଉତ୍ପାଦନ-ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ସେମାନେ କୌଣସି ଯଥାର୍ଥ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ସେମାନେ ଅଭିଯୋଗ କରି କହିଲେ ଯେ ଏକାଠି ପାଠ ପଢୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବୁର୍ଜୁୟା ଅର୍ଥାତ୍ ଧନୀଘରର ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଏପରି ଅନେକ ବିଶେଷ ସୁବିଧା ମିଳୁଛି, ଯେଉଁଥିରୁ କି କୃଷକ ଏବଂ ଶ୍ରମିକ ଘରୁ ଆସିଥିବା ପିଲାମାନେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ରହି ଯାଉଛନ୍ତି । ଫଳରେ କୃଷକ ଓ ଶ୍ରମିକଘରୁ ଆସିଥିବା ପିଲାମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଅବହେଳା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରାଯାଉଛି, ସେମାନଙ୍କୁ ନାନାପ୍ରକାରେ ଶାସ୍ତି ମଧ୍ୟ ଭୋଗ କରିବାକୁ ପଡୁଛି । ସେମାନେ ଆହୁରି ଅଭିଯୋଗ କରି କହିଥିଲେ ଯେ, ଯେଉଁଭଳି ଶିକ୍ଷାଦାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି, ତଦ୍ୱାରା ସ୍ୱାର୍ଥବାଦଲାଗି ଏବଂ ବ୍ୟକ୍ତିର ଅର୍ଥାତ୍ ଆପଣାର ହିତକୁ ଅନୁସରଣ କରିବାଲାଗି ଅଧିକ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦିଆଯାଉଛି,—ଏହାଦ୍ୱାରା କେତେଜଣଙ୍କୁ ନୂଆ ସାଆନ୍ତ କରି ଗଢାଯାଉଛି, ଅଧୀନସ୍ଥ ଭାବରେ କେବଳ ବୋଲ

ମାଗିବା ପାଇଁ ସ୍କୁଲରେ ଦିଆଯାଉଛି, କେବଳ ନିଜ ଜୀବନରେ ଯଥାସାଧ୍ୟ ଉନ୍ନତି ହାସଲ କରିବାଲାଗି ନାନାଭାବେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନା ଦିଆଯାଉଛି । ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଜନଗଣଙ୍କର ସେବାକାଙ୍କ୍ଷୀ ହେବାଲାଗି ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ସେମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଏକ ନୂଆ "ପାଠୁଆଶ୍ରେଣୀ" ଗଠନ କରି ରଖିବାର ଉଦ୍ୟମ ହେଉଛି ।

କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର କେନ୍ଦ୍ର କମିଟିକୁ ଏକ ପତ୍ର ଲେଖି ବହୁସଂଖ୍ୟକ ହାଇସ୍କୁଲର ଛାତ୍ର ପ୍ରଚଳିତ ଶିକ୍ଷା-ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଏକ ଆମୂଳ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଯାଉ ବୋଲି ଦାବୀ କରିଥିଲେ । ସେମାନେ ପ୍ରଚଳିତ ଶିକ୍ଷାର ଦୋଷଗୁଡ଼ିକୁ ଦର୍ଶାଇଦେଇ କହିଥିଲେ ଯେ, ଏହାଦ୍ୱାରା ଶାରୀରିକ ଶ୍ରମ ଏବଂ ମାନସିକ ଶ୍ରମ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ବ୍ୟବଧାନ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଉଛି ଓ ସେହି ବ୍ୟବଧାନ ଉତ୍ତରୋତ୍ତର ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ଲାଗିଛି । ଶ୍ରମିକ ଏବଂ କୃଷକମାନଙ୍କ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ତାହା ବ୍ୟବଧାନ ବଢ଼ାଉଛି ଏବଂ ସହର ଓ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳକୁ ପରସ୍ପରଠାରୁ ଭାରି ଅସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକର ଭାବରେ ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ କରି ରଖୁଛି । ତାପରେ ସ୍କୁଲ ଓ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ମାନଙ୍କରେ ପାଠପଢ଼ା ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ମାତ୍ର ଛାତ୍ର ଏବଂ ଅଧ୍ୟାପକମାନେ ତଥାପି ସେଠାକୁ ପ୍ରତ୍ୟହ ଯାଉଥିଲେ,—ଦିନରେ ଯାଉଥିଲେ ଏବଂ ରାତିରେ ମଧ୍ୟ ଯାଉଥିଲେ । ସେଠାରେ ସେମାନେ ଏକାଠି ବସି ଘଣ୍ଟା ଘଣ୍ଟା ଦୀର୍ଘ ଆଲୋଚନାମାନ କରୁଥିଲେ । ଯଥାର୍ଥ ଶିକ୍ଷା କିଭଳି ହେବା ଉଚିତ, ରାଜନୀତିକ ଚେତନା କହିଲେ ପ୍ରକୃତରେ କ'ଣ ବୁଝାଇବ ଏବଂ, ଶିକ୍ଷା ଓ ରାଜନୀତିକ ଚେତନା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକୃତରେ କିଭଳି ସମ୍ବନ୍ଧ ରହିବା ଉଚିତ, ସେଠାରେ ସେହିସବୁ ବିଷୟରେ ଅସରନ୍ତ ଆଲୋଚନାମାନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା । ସେଠାରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁକ୍ତ ଭାବରେ ଆଲୋଚନା ଏବଂ ସମାଲୋଚନାମାନ କରାଯାଉଥିଲା । ମତଗୁଡ଼ିକର ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ ହେଉଥିଲା ଓ ଯଥାର୍ଥ ସତ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ଆବିଷ୍କାର କରା ଯାଉଥିଲା । ସେହି ଆଲୋଚନା ମାନଙ୍କରୁ ହିଁ ଏକ ନୂତନ ସଂଗ୍ରାମ-ବାହିନୀ ଜନ୍ମଲାଭ କରିଥିଲା । ଏହି ସଂଗ୍ରାମ-ବାହିନୀ ହିଁ ସାଂସ୍କୃତିକ ବିପ୍ଳବର ସକ୍ରିୟ ନିମିତ୍ତ ହୋଇ ବାହାରିଥିଲା । ଏହି ଯାହାକିଛି ଘଟୁଥିଲା, ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ ସେସବୁର ପଛରେ ରହିଥିଲେ । ଏହି ଉପାୟରେ ହିଁ ସେ ନିଜର ଅନେକ ସହକର୍ମୀ ଆନ ଅଧିକାର କରି ଶିଥିଳ ହୋଇ ବସିଯିବାର ଏବଂ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ପରିବର୍ତ୍ତନଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧାରୁ ପଣ୍ଡ କରିଦେବାର ଘୋର ଅନିଷ୍ଟକାରୀ ଚକ୍ରାନ୍ତଟିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥିଲେ । ଏକ ନୂତନ ଓଲଟପାଲଟର ପ୍ରକ୍ରିୟା ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା ।

ଚୀନ୍‌ର ତତ୍କାଳୀନ ପରିଭାଷାରେ ଏହି ସଂଗ୍ରାମ-ବାହିନୀକୁ ରେଡ୍ ଗାର୍ଡ୍ ବୋଲି କୁହାଯାଇଥିଲା । ଏଥିରେ ପ୍ରଧାନତଃ ହାଇସ୍କୁଲ ଏବଂ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଆସି ସାମିଲ ହୋଇଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ସେମାନଙ୍କର କେତେକ ଶିକ୍ଷକ ଏବଂ ଅଧ୍ୟାପକମାନେ ମଧ୍ୟ ରହିଥିଲେ । ଏମାନେ ୧୬ ରୁ ୩୦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଭିନ୍ନ ବୟସର ଥିଲେ । ଏମାନେ ଆପଣାକୁ ଏକାଧିକ ଗୋଷ୍ଠୀରେ ବିଭକ୍ତ କଲେ,ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୋଷ୍ଠୀ ଲାଗି ଜଣେଜଣେ

ନାୟକ ମଧ୍ୟ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲେ । ଏହି ନିର୍ବାଚନର ଗୋଟିଏ ପ୍ରଧାନ ସର୍ତ୍ତ ରହିଥିଲା ଯେ, ଯେଉଁମାନେ ନାୟକମାନଙ୍କୁ ନିର୍ବାଚିତ କରିଥିବେ, ସେମାନେ ଇଚ୍ଛା କଲେ ପୁଣି ଭୋଟ ଦେଇ ତାଙ୍କୁ ପଦଚ୍ୟୁତ ମଧ୍ୟ କରିପାରିବେ । ଏହି ରେଡ୍‌ଗାର୍ଡ୍‌ମାନେ କଦାପି କୌଣସି ଅସ୍ତ୍ର ଧାରଣ କରି ପାରିବେ ନାହିଁ ବୋଲି ଏକ କଠୋର ନିୟମ ରହିଥିଲା । ସେମାନଙ୍କୁ ଏକ ସାମରିକବାହିନୀ ବୋଲି କହିବାଲାଗି ସେମାନଙ୍କଠାରେ କୌଣସି ନିଦର୍ଶନ ନଥିଲା ।

ଏହିପରି ଭାବରେ ବାହିନୀ ବାନ୍ଧି ତତ୍କାଳୀନ ପେକିଙ୍ଗ୍‌ର ଯୁବକମାନେ ନିଜକୁ ରେଡ୍‌ଗାର୍ଡ୍ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରି ସହର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରିଥିଲେ । ସମ୍ରାଟ ବା ସାମନ୍ତମାନଙ୍କର ଅମଳର ଅବଶେଷ ରୂପେ ଯେଉଁସବୁ ରାସ୍ତାର ନାମ ତଥାପି ତାହାର ଦ୍ୟୋତକ ହୋଇ ରହିଥିଲା ଆଗ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ବଦଳାଇ ସେଗୁଡ଼ିକର ନୂତନ ନାମକରଣ କରିବା ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରଥମ କାର୍ଯ୍ୟ ହେଲା । ଅନେକ ଦୋକାନର ନାଆଁ ମଧ୍ୟ ସେହି ପ୍ରାଚୀନ ସାମନ୍ତ କାଳକୁ ସୂଚିତ କରି ଦେଉଥିଲା । ଯୁବବାହିନୀ ସେହି ସାଇନ୍‌ବୋର୍ଡଗୁଡ଼ିକୁ କାଢ଼ି ଫିଙ୍ଗି ଦେଇଥିଲେ । ପ୍ରାଚୀନ ଚୀନ୍‌ର ରାଜାମାନଙ୍କର ଐତିହାସିକ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ପ୍ରାସାଦରେ ଥିବା ବଡ଼ ବଡ଼ କାଠ ଫାଟକ ଉପରେ ପୁରାତନ ରାଜତ୍ୱକାଳର ଯେଉଁସବୁ ପ୍ରହରୀ ମୂର୍ତ୍ତି ରହିଥିଲା, ସଂଘର୍ଷ-ବାହିନୀ ସେଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଧଳାରଙ୍ଗ ବୋଳି ଦେଇଥିଲେ । ସେମାନେ ଭାବିଥିଲେ ଯେ ଏହି ମୂର୍ତ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ସେହି ସାମନ୍ତକାଳୀନ ଶାସନର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପ୍ରତୀକ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ଓ ତେଣୁ ଏକ ସମାଜବାଦୀ ଶାସନରେ ସେଗୁଡ଼ିକର ଆଦୌ କୌଣସି ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ନାହିଁ । ଏସବୁ ଭଙ୍ଗାରୁଜାରେ ସାଧାରଣତଃ କୌଣସି ପ୍ରକାର ବର୍ବରତା ଅଥବା ଧ୍ୱଂସସାଧନ ସମ୍ଭବ ହେଉନଥିଲା । କାରଣ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଆଗରୁ ସତର୍କ ହୋଇ ଯାଉଥିଲେ ଏବଂ ସେହି ପ୍ରଥମ ଦିନଗୁଡ଼ିକରୁ ହିଁ ମିଉଜିଅମଗୁଡ଼ିକୁ ବନ୍ଦ କରି ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ମୂର୍ତ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ବିପଦମୁକ୍ତ କରି ରଖିଥିଲେ ।

କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ନେତୃତ୍ୱ ରେଡ୍‌ଗାର୍ଡ୍‌ମାନଙ୍କୁ ସମଗ୍ର ଦେଶର ଯଥାସମ୍ଭବ ବହୁ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଯାଇ ଏହିପରି ଏକ ବିକ୍ଷୋଭ ସୃଷ୍ଟି କରିବାଲାଗି ଉତ୍ସାହ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲା । ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରୁ ସେମାନେ ଯେପରି ରାଜଧାନୀକୁ ଆସି ପାରିବେ, ସେଠାରେ ଘଟୁଥିବା ଯାବତୀୟ ଘଟଣାକୁ ସ୍ୱଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖି ପାରିବେ, ରାଜଧାନୀର ଏହି ବିପ୍ଳବୀମାନଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତରୁ ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରି ସେହି ପ୍ରେରଣାକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ନିଜ ନିଜର ଜାଗାଗୁଡ଼ିକୁ ଫେରିଯାଇ ପାରିବେ, ସେଥିଲାଗି ପାର୍ଟି ପକ୍ଷରୁ ବିଶେଷ ଅବସରମାନ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଥିଲା । ପେକିଙ୍ଗ୍‌ର ରେଡ୍‌ଗାର୍ଡମାନେ ମଧ୍ୟ ଦେଶର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶାଞ୍ଚଳଗୁଡ଼ିକୁ ଯାତ୍ରା କରିଥିଲେ, ସେଠାରେ ଲୋକମାନଙ୍କ ଆଗରେ ନିଜର ଅଭିଜ୍ଞତା ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଥିଲେ ଏବଂ ପାର୍ଟିର ସ୍ଥାନୀୟ ନେତାମାନଙ୍କର ଆଚରଣ ଉପରେ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ

ସତର୍କ ଦୃଷ୍ଟି ରଖିଥାନ୍ତୁ ବୋଲି ସେମାନଙ୍କୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ । ୧୯୬୪ ମସିହାରେ ପ୍ରଧାନତଃ ସାମରିକ ବାହିନୀର ବ୍ୟବହାର ନିମନ୍ତେ ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍‌ଙ୍କର ବାକ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଏକତ୍ର ସଙ୍କଳିତ କରି ଯେଉଁ 'କ୍ଷୁଦ୍ର ଲାଲ ପୁସ୍ତିକା' ପ୍ରସ୍ତୁତ କରା ଯାଇଥିଲା, ରେଡ୍‌ଗାର୍ଡ଼ର ଛାତ୍ରମାନେ ଆପଣାର ପ୍ରଚାରରେ ତାହାକୁ ନିଜର ସର୍ବପ୍ରଧାନ ସହାୟକ ପୁସ୍ତିକାରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରିଥିଲେ । ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ ପ୍ରକୃତରେ କ'ଣ କହିଛନ୍ତି, ଦେଶର ବିପ୍ଳବ ପ୍ରକୃତରେ କେଉଁ ଧାରାରେ ଗତି କରୁଥାନ୍ତା ଓ ପାର୍ଟିର କେତେକ ପଦସ୍ଥ କର୍ମକର୍ତ୍ତା ଅନ୍ୟ ଅଭିପ୍ରାୟ ରଖି କପରି ସେହି ଗତିରେ ନାନା ଅନ୍ତରାୟ ସୃଷ୍ଟି କରୁଛନ୍ତି,— ପୁସ୍ତିକାଟିର ସାହାଯ୍ୟରେ ଲୋକମାନଙ୍କ ଆଗରେ ସେମାନେ ସେହି କଥାଟିକୁ ସ୍ପଷ୍ଟକରି ଦେଉଥିଲେ । ୧୯୬୬ ମସିହାର ଜାତୀୟ ଦିବସରେ ରାଜଧାନୀରେ ଯେଉଁ ପ୍ୟାରେଡ୍ ହୋଇଥିଲା, ସେଥିରେ ପ୍ରାୟ କୋଡ଼ିଏ ଲକ୍ଷରୁ ଅଧିକ ରେଡ୍‌ଗାର୍ଡ଼ ଏବଂ ବିପ୍ଳବୀ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ।

ଆପଣାର ଦ୍ୱିତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ରୂପେ ରେଡ୍‌ଗାର୍ଡ଼ମାନେ ନିଜପାଇଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ ପୁଞ୍ଜି ଜମାଇ ରଖିଥିବା ଚାଷୀ ଏବଂ ଭୂମିମାଲିକଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଇ ସେହିସବୁ ବିଷୟରେ ତଦନ୍ତ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ସେଠାରେ ସେମାନେ ଯେଉଁସବୁ ସୁନା ଦାମୀ ଗହଣାପତ୍ର, ଅଫିମକୁ ଗୁଲିକରି ଟାଣିବାର ପାଇପ୍ ଇତ୍ୟାଦି ପାଇଲେ, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ବାଜ୍ୟାପ୍ତି କରି ଆଣିଲେ । ସଂପୃକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଏସବୁ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ନିଜ ପାଖରେ ତଥାପି ଲୁଚାଇ ରଖିଥିଲେ । କେତେକ ପରିବାରରେ ଗୁପ୍ତ ଭାବରେ କେତେକ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ମଧ୍ୟ ରହିଥିଲା,— ଆଗରୁ ଦେଶର ନୂଆ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁସାରେ ହାତରୁ ଯେଉଁସବୁ ଭୂସମ୍ପତ୍ତି ଚାଲି ଯାଇଥିଲା, ସେସବୁର ମାଲିକମାନେ ସେହି ଜମିର ପଟ୍ଟାସବୁ ତଥାପି ସାଇତି ରଖିଥିଲେ । କାଲେ ଭବିଷ୍ୟତରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବଦଳିବ, ଏବଂ ଏହିସବୁ ସମ୍ପତ୍ତି ପୁନର୍ବାର ହାତକୁ ଆସିବ ବୋଲି ଏମାନେ ହୁଏତ ଆଶାମୟ ଭରସା ରଖିଥିଲେ । ଏଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ବାଜ୍ୟାପ୍ତି କରିନିଆ ଯାଇଥିଲା । ପୁରାତନର ଅବଶେଷମାନ ରହିଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏତେଟିକିଏ ସୁଯୋଗ ପାଇବାମାତ୍ରକେ ସେମାନେ ପୁନର୍ବାର ମସ୍ତକଉତ୍ତୋଳନ କରିବାର ପ୍ରୟାସ କରିବେ ଓ ନୂତନର ମାର୍ଗରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ସୃଷ୍ଟି କରିବେ । ତେଣୁ ସେହି ପୁରାତନକୁ ସମୂଳେ ନଷ୍ଟ କରିଦେବାକୁ ରେଡ୍‌ଗାର୍ଡ଼ମାନେ ଏକ ଧର୍ମୀୟ କାର୍ଯ୍ୟପନ୍ଥା ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ଶରବ୍ୟରୂପେ ମୁଖ୍ୟତଃ ପୁରାତନର ଚାରିଗୋଟି ସନ୍ତକର କଥା କୁହା ଯାଉଥିଲା—ଗୋଟିଏ ହେଉଛି ପୁରାତନ ବିଚାର, ଦ୍ୱିତୀୟରେ ପୁରାତନ ସମାଜର ଯାବତୀୟ ରୁଚି ଏବଂ ପ୍ରଥା, ପୁରାତନ ସଂସ୍କୃତି ଏବଂ ପୁରାତନ ଅଭ୍ୟାସ । ଏହି ଅବସରରେ ସହରର ଛାତ୍ର ଗାଆଁକୁ-ଦୂର ପାହାଡ଼ ଏବଂ ଘନ ଅରଣ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳକୁ ଯାଇ ସେହିଠାରେ ବସତିସ୍ଥାପନ କରିବାର ଏକ ଅଭିଯାନ ମଧ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ସମସ୍ତେ

ଯଦି ସୁଖ ଖୋଜି ସହରରେ ରହିବେ, ତେବେ ଗାଆଁର ଉନ୍ନୟନ ହେବ କିପରି, ଏହା ହିଁ ସେମାନଙ୍କର ଆପତ୍ତି ଥିଲା । ଏହି ଅଭିଯାନ ଫଳରେ ପ୍ରାୟ ଦେଢ଼ କୋଟିରୁ ଅଧିକ ତରୁଣ-ତରୁଣୀଙ୍କୁ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳକୁ ପ୍ରେରଣ କରି ଯାଇଥିଲା । ସେମାନେ ସେଠାରେ ରହିଲେ ଓ ଚାଷୀମାନଙ୍କ ସହିତ ଏକାଠି ମିଶି କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ଚାଷୀମାନଙ୍କଠାରୁ ଶିକ୍ଷା କରି ଏକ ନୂତନ ଜୀବନପ୍ରଣାଳୀ ଗ୍ରହଣ କଲେ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଅନେକ ଭଲ ଫଳ ଅବଶ୍ୟ ଫଳିଥିଲା । ଯେଉଁ ଦେଶରେ ପ୍ରାୟ ପାରମ୍ପରିକ ଭାବରେ ସହରବାସୀ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଶାରୀରଶ୍ରମ ଲାଗି ଏକ ଘୃଣାଭାବ ରହିଥିଲା, ସେଠାରେ ଅନେକ ବିକାର ଏବଂ ଦୂରତାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବାରେ ତାହା ପ୍ରକୃତରେ ଖୁବ୍ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲା । ସହରରୁ ବୁଦ୍ଧିମାନ ଓ ଶିକ୍ଷିତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଗ୍ରାମରେ ଯାଇ ରହିବା ଫଳରେ ତାହା ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଉଦ୍ୟମ ଏବଂ ଉତ୍ସାହର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ଗୁଣାତ୍ମକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଘଟାଇବାରେ ବହୁତ ସାହାଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ କରିଥିଲା ।

ଏହି ଅଭିଯାନ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନଙ୍କୁ ନିଜର ଆଚରଣରେ ଚାରିଗୋଟି "ସହିତ"ର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେଖାଇବା ଲାଗି ପ୍ରେରିତ କରିଥିଲା । ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛି—ଆମେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସହିତ ଏକତ୍ର ବାସକରିବା, ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଏକାଠି ଖାଇବା, ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଏକାଠି ମିଶି କାମ କରିବା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଏକତ୍ର ବସି ଯାବତୀୟ ସମସ୍ୟାର ଆଲୋଚନା କରିବା । ନିଜର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରେ ପରିଣତ କରିଦେବା ହିଁ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହୋଇ ରହିବ ବୋଲି କୁହାଗଲା ଓ ତେଣୁ ନିଜ ଜୀବନର ସବୁକିଛିକୁ ଅନୁରୂପ ଭାବରେ ବଦଳାଇ ଦେବାଲାଗି ସେମାନଙ୍କୁ ଆହ୍ୱାନ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଖାଲି ଯେ ସହରରୁ ଏତେ ମଣିଷଙ୍କୁ ଗାଆଁ ଅଞ୍ଚଳକୁ ନିଆଗଲା ସେକଥା ନୁହେଁ, ଗାଆଁର ଅନେକ କୃଷକଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସହରକୁ ଅଣାଗଲା ଓ ସେମାନଙ୍କୁ କାମ ଯୋଗାଇ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା । ଅର୍ଥାତ୍ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଓ ଶ୍ରମିକମାନେ ସହରରୁ ଗାଆଁକୁ ଯାଇ କୃଷକ ହେଲେ ଓ ଗାଆଁରୁ କୃଷକମାନେ ସହରକୁ ଆସି ଶ୍ରମିକ ହେଲେ । ସହରରେ ଥିବା ରାଷ୍ଟ୍ରାୟତ୍ତ ଶିଳ୍ପାନୁଷ୍ଠାନମାନେ ଏହିପରି ଭାବରେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରୁ ଆଗତ ପ୍ରାୟ ଦେଢ଼କୋଟି ତରୁଣ କୃଷକଙ୍କୁ କାମ ଯୋଗାଇଦେଲେ । ଗାଆଁ ଆଉ ସହର ଭିତରେ କାଳକାଳରୁ ରହି ଆସିଥିବା ଖାଇକୁ ଭର୍ତ୍ତି ଦିଆଗଲା,—ଗ୍ରାମବାସୀ ଓ ସହରବାସୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏହି ଅଦଳବଦଳରେ ଏକ ଭାରସାମ୍ୟ ମଧ୍ୟ ରକ୍ଷା ଯାଇଥିଲା । ଏହିପରି ଏକ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଅଭିନବ ଆନ୍ଦୋଳନଦ୍ୱାରା ପ୍ରାୟ ଜଡ଼ିତ ହୋଇ ସହରରୁ ଶିକ୍ଷିତ ଓ କଅଁଳହାତ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନେ ଯେତେବେଳେ କାମ କରିବେ ବୋଲି ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲେ, ସେତେବେଳେ ସେମାନେ ଏହି ନୂଆ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କୁଶଳତାର ସହିତ ସବୁକାମ ଯେ କରିପାରିଲେ, ସେକଥା ମୋଟେ ନୁହେଁ । ଅନେକସ୍ଥଳରେ ଆପଣାର ଅକୁଶଳତା ସକାଶେ ସେମାନଙ୍କୁ ଚାଷୀମାନଙ୍କଠାରୁ ବେଶ୍ ଭର୍ତ୍ସନା ବାକ୍ୟମାନ ଶୁଣିବାକୁ

ପଡ଼ୁଥିଲା । ଗାଳି ଦେଲାବେଳେ ଚାଷୀମାନେ ଯେ ସର୍ବଦା ଭଦ୍ରତା ରଖି ଭଦ୍ରଭାଷାରେ ଗାଳି ଦେଉଥିଲେ, ସେକଥା ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ । କଥିତ ଅଛି ଯେ ଏକଦା କୌଣସି ଏକ ଗାଆଁରେ ବିଲକୁ କାମ କରି ଗଲାବେଳେ ଚାଷୀମାନେ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନଙ୍କୁ ବାଲୁଙ୍ଗା ବାଛିବା ସକାଶେ ଗହମକିଆରୀକୁ ପଠାଇଥିଲେ । ଗହମ ଗଛରୁ ଘାସକୁ ଅଲଗା କରି ଚିହ୍ନି କିପରି ବାଛିବାକୁ ହୁଏ, ଚାଷୀମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ସେକଥା ମଧ୍ୟ ପ୍ରଥମେ ଦେଖାଇ ଦେଇଥିଲେ । ମାତ୍ର ବିଚରା ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନେ ତଥାପି ପାର୍ଥକ୍ୟ ଠଉରାଇ ନପାରି ଘାସ ବାଛିବାରୁ ଗହମ ଗଛ ଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ଉପାଡ଼ି ପକାଇଲେ । ଚାଷୀମାନେ ପରେ ଆସି ଯେତେବେଳେ କ'ଣ ହୋଇଛି ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲେ, ସେତେବେଳେ ସେମାନେ ଭାରି କ୍ରୋଧାନ୍ୱିତ ହୋଇପଡ଼ିଲେ ଏବଂ ଘାସ ଗଛରୁ ଗହମଗଛକୁ ଅଲଗା କରି ବାରି ପାରିବାର ଏହି ସାମାନ୍ୟ କାମଟି ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ଆସୁନାହିଁ ବୋଲି କହି ଭାରି ଗାଳିଦେଲେ । ମାତ୍ର, ଏହି ସ୍ଥିତି ଯେ ବହୁ ସ୍ଥାନରେ ବହୁକାଳ ପାଇଁ ରହିଲା, ସେକଥା ଆଦୌ ନୁହେଁ ।

ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନେ କ୍ରମେ ମଣ ହେଲେ । ସେମାନଙ୍କର କ୍ଷେତ୍ର ବଦଳିଗଲା ସତ, ମାତ୍ର ବୁଦ୍ଧି ତଥାପି ଯେପରି ଥିଲା, ସେହିପରି ରହିଲା । ସେମାନଙ୍କର ବୁଦ୍ଧି ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତିତ ନୂତନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆସି କ୍ରମେ କୁଶଳ ଭାବରେ ଲାଗି ପାରିବାରୁ ସେହି ନୂତନ କ୍ଷେତ୍ରର ମଧ୍ୟ ପ୍ରଭୂତ ଲାଭ ହୋଇଥିଲା । ଆପଣାର ପୁରାତନ ଧର୍ମଗତ କ୍ଷେତ୍ରଟିକୁ ଛାଡ଼ି ନୂଆ ହୋଇ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଆସି କାର୍ଯ୍ୟକରୁଥିବା ଜଣେ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀଙ୍କର ପ୍ରତିକ୍ରିୟାରୁ ଆମେ ଏହି ଅଭିନବ ପ୍ରୟୋଗଟିର ଫଳ ବିଷୟରେ କିଛି ଆଭାସ ପାଇପାରିବା—ଏହି ନୂତନ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଆସି ମୁଁ ଭଲଭାବରେ ଉପଲବ୍‌ଧି କରିପାରୁଛି ଯେ, ମୁଁ ଏତେବଡ ଜଣେ ବିଦ୍ୱାନ୍‌ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏପରି ଆହୁରି ଅନେକ କାର୍ଯ୍ୟ ରହିଛି, ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକୁ କି ଆମେ ସାଧାରଣତଃ ଅବଜ୍ଞା କରି ଆସିଥିବା ଲୋକମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିପୁଣତାର ସହିତ କରିପାରନ୍ତି । ମୁଁ ଯେପରି ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିଦ୍ୟାରେ କୁଶଳତା ଅର୍ଜନ କରିଛି, ଆହୁରି ଅନେକ ବ୍ୟକ୍ତି ସେହିପରି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନେକ ବିଦ୍ୟାରେ ମଧ୍ୟ କୁଶଳୀ ହୋଇ ପାରିଛନ୍ତି । ତେଣୁ ମୁଁ ନିଜର ବିଦ୍ୟା ଓ ତାହାର କ୍ଷେତ୍ରଟିକୁ ନେଇ ମିଛଟାରେ ଗର୍ବ କରିବି କାହିଁକି ? ଏହି ନୂତନ ଅଭିଜ୍ଞତା ମୋତେ ଜୀବନର ଯଥାର୍ଥ ବିନୟଟିକୁ ଶିଖାଇଦେଇ ପାରିଛି ।

ସାଂସ୍କୃତିକ ବିପ୍ଳବର ପର୍ଯ୍ୟାୟଟି ଆସି ଚାଲିଯାଇଥିବାର କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ପରେ ମଧ୍ୟ ସହରରୁ ଅଧିକ ଯୋଗ୍ୟ ଓ ଅଧିକ ପ୍ରଶିକ୍ଷିତ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନଙ୍କୁ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳକୁ ପଠାଇ ସେଠାରେ ବିକାଶ ଓ ଅଭିବୃଦ୍ଧିକୁ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିବାର ପ୍ରକ୍ରିୟାଟିକୁ ତଥାପି ବର୍ଜନ କରାଯାଇନାହିଁ । ଏବେ ୧୯୮୫ ମସିହାରେ ମଧ୍ୟ ଚୀନ୍‌ର କେନ୍ଦ୍ର କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଓ ସରକାରୀ ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗ ତିନି ହଜାରରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ତରୁଣତରୁଣୀଙ୍କୁ ବାଛି ଦେଶର ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ପଠାଇଛନ୍ତି । ସହରର କଲେଜମାନଙ୍କରୁ ସଦ୍ୟ ସ୍ନାତକ

ହୋଇ ବାହାରିଥିବା ତରୁଣମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଏମାନଙ୍କୁ ବଛାଯାଇଛି । ଚୀନ୍‌ର ପ୍ରାୟ ବାଇଶିଟି ପ୍ରଦେଶରେ ଅବସ୍ଥିତ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଧିକ ଅନୁନ୍ନତ ଅଞ୍ଚଳ ମାନଙ୍କରେ ଥିବା ପ୍ରାଥମିକ ଓ ଉଚ୍ଚତର ପ୍ରାଥମିକ ସ୍କୁଲମାନଙ୍କରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ଏମାନେ ଉନ୍ନତତର ଶିକ୍ଷାପ୍ରଣାଳୀ ବିଷୟରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷିତ କରାଇବେ । ଦେଶର ପ୍ରତ୍ୟେକ ପିଲା ନଅବର୍ଷର ବାଧ୍ୟତା ମୂଳକ ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରିବ ବୋଲି କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ତରଫରୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ସାରିଲାଣି ସତ, ମାତ୍ର ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଟିକୁ ଯଥୋଚିତ ଭାବରେ ତୁଲାଇ ପାରିବା ନିମନ୍ତେ ଦେଶରେ ଯଥେଷ୍ଟ ସଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ପ୍ରାପ୍ତ ଶିକ୍ଷକ ନାହାନ୍ତି । ତରୁଣ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ଭାବରେ କଠୋର ଅଧ୍ୟୟନ ଓ ଉଦ୍ୟମ କରି ଦେଶର ଆଧୁନିକୀକରଣର ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ସହାୟକ ହୋଇପାରିବେ ବୋଲି ସେମାନଙ୍କୁ ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଦେଇ ଚୀନା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ଜଣେ ତୁଙ୍ଗ ନେତା କହିଛନ୍ତି ଯେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟବାଦର ଆଦର୍ଶ ସହିତ ଆଧୁନିକୀକରଣର ଏହି ବହୁବିଧ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ସମନ୍ୱିତ କରାଇ ଆଣିବା ହିଁ ସେମାନଙ୍କର ସର୍ବପ୍ରଧାନ କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ରହିବା ଉଚିତ । ସେହି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଯେପରି ଜନଗଣଙ୍କର ନିମ୍ନତମ ସ୍ତରଯାଏ ମଧ୍ୟ ପହଞ୍ଚିପାରିବ, ସେଥିପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ରଖିବା ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ରହିବ ।

ସିଏ ଆହୁରି କହିଛନ୍ତି, "କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ଯେ ଏହିପରି ଏକ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଓ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ସର୍ବମୂଳ କରି ଗ୍ରହଣ କରିଛି, ଦେଶ ଓ ଦେଶର ଜନଗଣଙ୍କୁ ସମୁନ୍ନତ ଓ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପନ୍ନ କରି ଗଢ଼ିବା ହେଉଛି ତାହାର ସର୍ବପ୍ରଧାନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ସମଗ୍ର ସମାଜର ହିତ ଓ ସ୍ୱାର୍ଥ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦିଆଯିବ ଏବଂ ସମାଜରେ ବାସ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ହିତ ଓ ସ୍ୱାର୍ଥ ପ୍ରତି ମଧ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଆଯିବ । ଏହି ଦୁଇଟିଯାକ ଧ୍ୟେୟକୁ ଏକାଠି ଗୁନ୍ଥି କରି ରଖାଯିବ । ଏବଂ, ପାର୍ଟି ତଥା ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଯେଉଁମାନେ ବିଭିନ୍ନ ସୋପାନରେ କର୍ମକର୍ତ୍ତା ହୋଇ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି, ସେମାନେ ସବାଆଗ ରାଷ୍ଟ୍ରର କଲ୍ୟାଣ ନିମନ୍ତେ ହିଁ ଦୃଷ୍ଟି ଦେବେ ଓ ସେଥିଲାଗି ଆବଶ୍ୟକ ହେଲେ ଓ ସେଗୁଡ଼ିକ ରାଷ୍ଟ୍ରର ବିରୋଧୀ ହେବେ ବୋଲି ବୋଧ ହେଲେ ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ହିତ ଓ ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ଅବଶ୍ୟ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦେବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରହିବେ । ପାର୍ଟି ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରର କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କୁ ହିଁ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ଯାବତୀୟ କଷ୍ଟକୁ ବରଣ କରିନେବାକୁ ହେବ,—ଜୀବନର ସୁଖସ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟକୁ ଭୋଗକରିବାର ଧାଡ଼ିରେ ସେମାନେ ସବୁବେଳେ ସବା ପଛରେ ରହିଥିବେ" । ସଂପୃକ୍ତ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସତର୍କ କରିଦେଇ ସେ କହିଥିଲେ "ପାର୍ଟି ଏବଂ ରାଷ୍ଟ୍ରର କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଯେ ଦୁର୍ନୀତି ଏବଂ ନିୟମଭଙ୍ଗର ଘଟଣାମାନ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଉଛି, ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ଆଉ ଯାବତୀୟ ସବୁକିଛିକୁ ଅବଜ୍ଞା କରି ସବାଆଗରେ, ନେଇ ରଖିବାର ପ୍ରବୃତ୍ତି ହେଉଛି ତାହାର ସର୍ବମୂଳ କାରଣ । ବର୍ତ୍ତମାନ ପାର୍ଟି ବିଶୁଦ୍ଧୀକରଣର ଯେଉଁ

ଅଭିଯାନଟିକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛୁ, ସେଥିରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ କଠୋର ଭାବରେ ସେହି ସମସ୍ୟାଟିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ ।”

ଚୀନ୍‌ରେ ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍‌ଙ୍କର ମୂଳ ପ୍ରେରଣାଦ୍ୱାରା ପ୍ରେରିତ ହୋଇ ତରୁଣମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସଂଘଟିତ ହୋଇଥିବା ଏହି ସାଂସ୍କୃତିକ ବିପ୍ଳବକୁ ଏକାଧିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏକ ନୂତନ ପ୍ରକାରର ଶ୍ରେଣୀସଂଘର୍ଷ ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ । ସାମ୍ୟବାଦୀ ଉଦ୍ୟୋଗକ୍ଷେତ୍ର ମାନଙ୍କରେ ଯେଉଁ ଶ୍ରମିକମାନେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ ଓ ଯେଉଁ କୃଷକମାନେ ଦେଶରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କମ୍ୟୁନ୍‌ଗୁଡ଼ିକରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ, ସେହିମାନେ କ୍ରମେ ନିଜକୁ ପୁରୋଗାମୀ ଓ ନୂତନ ଚେତନାସମ୍ପନ୍ନ ଶ୍ରେଣୀରୂପେ ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରୁଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ଯାବତୀୟ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣରେ ଆରମ୍ଭରୁ ହିଁ ରାଜନୀତିକ ଚେତନା ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଧାନ ବିଷୟ ହୋଇ ରହିଥିଲା । ତେଣେ କ୍ଷମତାରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିବା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ କ୍ରମେ ନିଜକୁ ଏକ ପୃଥକ୍ ଶ୍ରେଣୀରୂପେ ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ ଓ ଦେଶର ଯାବତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆପଣାକୁ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି ମନେକଲେ । ଏହି ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟତା-ବୋଧରୁ ଅହଙ୍କାର ଜାତ ହେଲା ଏବଂ ଅହଙ୍କାର ଦେଶର ବିପ୍ଳବକୁ ଆଉ ଅଧିକ ଆଗକୁ ଯିବାରେ ନାନା ଅନ୍ତରାୟର କାରଣ ହେଲା । ଆପଣା ଲାଗି ହିଁ ସୁବିଧା ଭୋଗର ମୁଖ୍ୟ ଭାଗଟିକୁ ଅକ୍ତିଆର କରି ରଖିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କଲା । ଏହିପରି ଭାବରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଥିବା ଦୁଇ ଶ୍ରେଣୀ ମଧ୍ୟରେ କ୍ରମଶଃ ଯେଉଁ ସଂଘାତ ଘନୀଭୂତ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା, ତାହା ହିଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆକାର ଧାରଣ କରି ସାଂସ୍କୃତିକ ବିପ୍ଳବରେ ପରିଣତ ହେଲା ।

ପୁରୁଣା ଗ୍ରନ୍ଥିଗୁଡ଼ିକୁ ଭାଙ୍ଗିବାର ଏହି ବିପୁଳ ଅଭିଯାନରେ ଶାସନ ଏବଂ ଶିକ୍ଷା ସଂସ୍ଥାନ ଗୁଡ଼ିକର ଅନେକ ଗଠନକୁ ପରିହାର କରି ଦିଆଗଲା । ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ଶିକ୍ଷାର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆସ୍ଥାନରେ ଆଗରୁ ପ୍ରାୟ ଉପରେ ରହି ପରିଚାଳନା କରୁଥିବା ଗ୍ରନ୍ଥିଗୁଡ଼ିକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦିଆଗଲା ଏବଂ ତାହାର ବିକଳ୍ପରୂପେ ନୂଆ କମିଟିଗୁଡ଼ିକର ଗଠନ ହେଲା । ସେହି କମିଟିରେ ଶିକ୍ଷକ ରହିଲେ, ଛାତ୍ର ରହିଲେ, ଶ୍ରମିକମାନେ ରହିଲେ, ଟେକ୍‌ନିସିଆନ୍‌ମାନେ ମଧ୍ୟ ରହିଲେ । ସେମାନେ ଏକତ୍ର ବସି ନିଷ୍ପତ୍ତି କଲେ ଯେ ଏଣିକି ଆଉ କୌଣସି କ୍ଲାସରେ କାହାକୁ ଫେଲ୍ ହୋଇ ଦୁଇବର୍ଷ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ, ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ଲାଗି ବିଭିନ୍ନ ଶ୍ରେଣୀରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବାଲାଗି କୌଣସି ବୟଃସୀମା ରହିବ ନାହିଁ, କୌଣସି ଶ୍ରେଣୀରେ ନାମ ଲେଖାଇବା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରବେଶିକା ପରୀକ୍ଷା ଦେବାକୁ ବି ପଡ଼ିବନାହିଁ । ଜଣେ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀର ବିଦ୍ୟାଗତ ସାମର୍ଥ୍ୟ ତଥା ଯୋଗ୍ୟତାର ଆକଳନ କରିବା ସମୟରେ ରାଜନୀତିକ ଓ ସାମାଜିକ ସଚେତନତାକୁ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ମାନଦଣ୍ଡରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଛାତ୍ରଗ୍ରହଣ ସମୟରେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଏବଂ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟମାନେ ତରୁଣ ଶ୍ରମିକ, କୃଷକ ଏବଂ ସୈନିକ-ମାନଙ୍କୁ ସର୍ବାଧିକ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଅବଶ୍ୟ ଦେବେ ବୋଲି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇ ନିଷ୍ପତ୍ତି

ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ଯାବତୀୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଓ ବୈପ୍ଳବିକ ପଦକ୍ଷେପ ପଛରେ ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ ଙ୍କର ଏହି ସର୍ବପ୍ରଧାନ ଅଭିପ୍ରାୟଟି ରହିଥିଲା ଯେ, ଚୀନଦେଶରେ ତରୁଣ ବିପ୍ଳବୀ-ମାନଙ୍କର ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ନୂତନ ପୀଢ଼ିର ନିର୍ମାଣ ହୋଇପାରିବ । ସିଏ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଦେଖି ପାରୁଥିଲେ ଯେ, ଚୀନ୍‌ର ତତ୍କାଳୀନ ତରୁଣମାନେ, ଯେଉଁମାନେ କି ୧୯୪୯ ମସିହା ପରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି, ସେମାନେ ସେହି ବିପ୍ଳବଟି ସମୟର କଠିନ ସଂଘର୍ଷ, ପ୍ରତିକୂଳତା ଓ କଷ୍ଟସହନ ବିଷୟରେ ଆଦୌ କିଛି ହେଲେ ଜାଣିନାହାନ୍ତି । ୧୯୬୭ ମସିହାର ସାଂସ୍କୃତିକ ବିପ୍ଳବ ଚୀନ୍‌ର ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ତରୁଣଙ୍କୁ ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ବିପୁଳ ଉଦ୍‌ବେଳନ ମଧ୍ୟରେ ଆଣି ପ୍ରବିଷ୍ଟ କରାଇ ଦେଇଥିଲା । ନାନା ତର୍କାଲୋଚନାର ମାଧ୍ୟମରେ ବିଚାରଗୁଡ଼ିକୁ ଯଥା-ସମ୍ଭବ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଉଖାରି ଦିଆଗଲା, ମତ ଓ ମତ ଭିତରେ ସଂଘର୍ଷ ଲଗାଇ ଦେବାର ଅବସରମାନ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇ ଯଥାର୍ଥ ମାର୍ଗଟି ବିଷୟରେ ଆବଶ୍ୟକ ଅନ୍ତଃଦୃଷ୍ଟି ଯୋଗାଇ ଦେବାର ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ହେଲା । ତରୁଣମାନେ ପରିବର୍ତ୍ତନର ନାନାବିଧ କାର୍ଯ୍ୟ-କ୍ରମରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କଲେ ଓ ବ୍ୟବହାରିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏପରି ଅନେକ ସମସ୍ୟା ବିଷୟରେ ସଜ୍ଞାନ ଏବଂ ସଚେତନ ହୋଇ ପାରିଲେ, ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ ସହିତ କି ସେମାନଙ୍କର ଆଗରୁ କୌଣସି ପରିଚୟ ହିଁ ଘଟିନଥିଲା । ସାଂସ୍କୃତିକ ବିପ୍ଳବ ଏକ ନୂତନ ଅନୁଶୀଳନ ଓ ଅବଲୋକନର ସୁଯୋଗ ଆଣି ଦେଇଥିଲା ।

୧୯୪୯ ମସିହାଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବିଗତ ପ୍ରାୟ ଗୋଟାଏ ପୁରୁଷ ଧରି ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ ଙ୍କୁ ସତେଅବା ସର୍ବଗୁଣ-ବିଭୂଷିତ କରି ପ୍ରଦର୍ଶିତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତାଙ୍କୁ ଯେପରି "ମହାନ ଶିକ୍ଷକ, ମହାନ୍ ନେତା, ମହାନ୍ ସେନାନାୟକ ଓ ମହାନ କର୍ଣ୍ଣଧାର" ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇ ଆସୁଥିଲା, ୧୯୬୭ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ ସ୍ୱୟଂ ତାହାର ବିରୋଧ କଲେ ଓ ସେହି ଭୂଷଣଗୁଡ଼ିକୁ ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ବୋଲି କହି ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ବିଚାର ଏବଂ ଉକ୍ତିଗୁଡ଼ିକୁ ଏକତ୍ର ସଂକଳିତ କରି ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ-ଥିବା ପୁସ୍ତିକାଟିର କଥାଗୁଡ଼ିକୁ କେହି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଅକାଟ୍ୟ ଓ ନିରଙ୍କୁଶ ସତ୍ୟ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ୧୯୬୭ ମସିହାରେ ସେ ନିଜେ ଭୁଲ ଓ ନିଷିଦ୍ଧ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ । ଏକ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଯେତେବେଳେ ଧାତୁରୁ ବହୁସଂଖ୍ୟାରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରତିକୃତି ଆଦି ଫଳକମାନ ତିଆରି କରିବାର ବିବାଦ ହେଲା, ସେତେବେଳେ ସିଏ ତାହାର ନିନ୍ଦା କରିଥିଲେ ଏବଂ ତାହାକୁ ମୂଲ୍ୟବାନ୍ ଧାତୁର ଏକାନ୍ତ ଅସଦ୍‌ବ୍ୟବହାର ବୋଲି କହିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ସମେତ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଅତିରିକ୍ତ ଭାବରେ ଅତୁଳ ଗୁଣ-ସମ୍ପନ୍ନ ବୋଲି ପ୍ରଚାର କରି ତାଙ୍କୁ ପ୍ରାୟ ଏକ ଦେବତାର ସ୍ତରକୁ ଉଠାଇ ନିଆଯିବାର ଯାବତୀୟ ପ୍ରୟାସ ଓ ଉତ୍ସାହକୁ ସେ ବାରବାର ଏକ ଦୁଃଖଦ ଘଟଣା ବୋଲି କହୁଥିଲେ । ସିଏ ଏପରି ଆଚରଣରେ ଏକ କାରଣ ଦର୍ଶାଇ କହୁଥିଲେ ଯେ, ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷ

ହେଲା ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ସମ୍ରାଟମାନଙ୍କୁ ପ୍ରାୟ ଏକ ଦେବତା ପରି ମନେ କରିବାର ମନ୍ଦ ଅଭ୍ୟାସଟି ରହି ଆସିଛି ଏବଂ ସେହି ଅଭ୍ୟାସକୁ ଆଦୌ ସହଜରେ ଭାଙ୍ଗି ହେଉନାହିଁ । ମାତ୍ର, ଏଣିକି ସମୟ ବଦଳି ଗଲାଣି ଏବଂ ତେଣୁ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ୟ ଭାବରେ ଏସବୁ ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କରି ଶିଖିବାକୁ ହେବ ବୋଲି ସିଏ ମତ ଦେଉଥିଲେ । ତାଙ୍କର ନାମ ସହିତ ସାଧାରଣତଃ ଯେପରି ମହାନ୍ ଅମୁକ ଓ ମହାନ୍ ସମୁକ ବୋଲି ବିଶେଷଣମାନ ଯୋଡ଼ିଦିଆ ଯାଉଥିଲା, ସେହି ଗୃହୋଟିଯାକକୁ ହିଁ ସେ ଏକ ବିରକ୍ତିଦାୟକ ଉପଦ୍ରବ ବୋଲି କହୁଥିଲେ । ସିଏ କହୁଥିଲେ ଯେ, ସେହି ଗୃହୋଟି ମଧ୍ୟରୁ ହୁଏତ ଗୋଟିଏ ସମ୍ବୋଧନ ତାଙ୍କୁ ଯଥାର୍ଥ ବୋଲି ଲାଗୁଛି । ଅର୍ଥାତ୍, ତାଙ୍କୁ ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ ବୋଲି ଅବଶ୍ୟ କୁହାଯାଇପାରେ । କାରଣ, ଏକଦା ସିଏ ଗୋଟିଏ ସ୍କୁଲରେ ଶିକ୍ଷକତା କରୁଥିଲେ ଓ ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟ ତାହାହିଁ କରୁଛନ୍ତି ।

ଯେଉଁ ଲୋକମାନେ ସହରରେ ବାସ କରୁଛନ୍ତି,—ସେମାନେ ଯେଉଁଠି ଯେପରି କାମସବୁ କରୁଛନ୍ତି, ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଯେଉଁମାନଙ୍କ ଦେହରେ କେବେ କୌଣସି ମଇଳା ଲାଗୁନାହିଁ, ସେମାନେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳକୁ ଯାଆନ୍ତୁ ଏବଂ କୃଷକ ତଥା ସୈନିକମାନଙ୍କ ସହିତ ଏକାଠି କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତୁ, ଏକ ସାଂସ୍କୃତିକ ବିପ୍ଳବଦ୍ୱାରା ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ ଏହିପରି ଏକ ବିପ୍ଳବାତ୍ମକ ସମ୍ମିଶ୍ରଣରେ ଚିନ୍ତା କରିଥିଲେ । ଯେଉଁମାନେ ପାର୍ଟିର କର୍ମକର୍ତ୍ତା ହିସାବରେ ବେଶ୍ ଆଖିଦୃଶିଆ ଭାବରେ ଉପରେ ଥିଲେ ଓ ହୁଏତ ସେହିପରି ଉପରେ ରହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥିଲେ ସିଏ ସେମାନଙ୍କୁ ଗୃହୋଟି ମନୋବୃତ୍ତି ପରିତ୍ୟାଗ କରିବାଲାଗି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । ପ୍ରଥମଟି ହେଉଛି ଏକ ଅମଲାତାନ୍ତ୍ରିକ ମନୋବୃତ୍ତି, ଦ୍ୱିତୀୟଟି ଉପେକ୍ଷା ମୂଳକ ମନୋବୃତ୍ତି, ତୃତୀୟଟି ଆତ୍ମସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ରହିବାର ମନୋବୃତ୍ତି ଓ ଚତୁର୍ଥଟି ହେଉଛି ଦାମ୍ଭିକ ଭାବରେ ଅନ୍ୟ ସାଧାରଣ ମାନଙ୍କଠାରୁ ଆପଣାକୁ ଅଧିକ ବଡ଼ ବୋଲି ଦେଖାଇହେବାର ମନୋବୃତ୍ତି । ୧୯୬୨ ମସିହାର ଶେଷ ଭାଗରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରେରଣାରେ ଏକ ଆନ୍ଦୋଳନ ମଧ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା, ଯେଉଁଥିରେ କି ପାର୍ଟି କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କର ପୁଅଝିଅମାନଙ୍କୁ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କର ଘରକୁ ଯାଇ ସେମାନଙ୍କର ପିଲାମାନଙ୍କ ସହିତ ଏକାଠି ବାସକରିବାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ଏହି ପିଲାମାନଙ୍କର ବାପାମାଆ ମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଯେପରି ପଦ ଓ ସ୍ଥାନ ସଚେତନତାର ଏକ ମୋହ ଲାଗିଯିବାର ପ୍ରବୃତ୍ତି ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଉଥିଲା, ସେମାନଙ୍କର ପିଲାମାନେ ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ମୋଟେ ସମ୍ମୋହିତ ହେବେ ନାହିଁ ।

ପ୍ରାୟ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷର ନିର୍ମାଣ ଓ ବିପ୍ଳବାତ୍ମକ ପୁନର୍ଗଠନ କାଳରେ ପଦସ୍ଥମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ତଥାପି ଯେଉଁ ପୁରାତନ ଲୋଭଗୁଡ଼ାକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୃଶ୍ୟ ତଥା ଅଦୃଶ୍ୟ ଭାବରେ ଅସଲ ଅଗ୍ରଗତିଗୁଡ଼ିକୁ ବାଣ୍ଟବିଣା କରି ଦେବାର ଉପକ୍ରମ କରୁଥିଲା, ସାଂସ୍କୃତିକ ବିପ୍ଳବ

ମୂଳତଃ ତାହାର ଏକ ପ୍ରତିକାର-ବିଧାନ କରିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲା । ବାହାରେ ତାହା ନାନା ଅଭିଯାନ ଓ ଆନ୍ଦୋଳନର ଆକାରରେ ପ୍ରକାଶ ଲାଭ କରିଥିଲା ସତ, ମାତ୍ର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଭାବରେ ଦେଖିଲେ ତାହା ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରର ନେତୃତ୍ୱ ଲାଗି ଏକ ଜଟିଳ ଆତ୍ମ-ସମୀକ୍ଷଣର ଆହ୍ୱାନ ଆଣି ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଥିଲା । ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ ସେତେବେଳେ ବାର ବାର ବିଭିନ୍ନ ଅବସରରେ "ରୋଗୀର ଜୀବନ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ହେଲେ ରୋଗର ଅବଶ୍ୟ ଚିକିତ୍ସା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ" ବୋଲି କହୁଥିଲେ । ସିଏ ଯଥାର୍ଥ ଧାରାଟିକୁ ସୂଚାଇଦେଇ କହୁଥିଲେ : ଯେଉଁମାନେ ଆମଭିତରୁ ବିପ୍ଳବର ଯାବତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ନିଜକୁ ପ୍ରତି-କ୍ରିୟାଶୀଳ ବୋଲି ପ୍ରମାଣ କରିଛନ୍ତି ଓ ଏକାଧିକ ଭୁଲ କରିଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆବଶ୍ୟକ ପ୍ରତିକାର କରିବାକୁ ହିଁ ପଡ଼ିବ । ମାତ୍ର ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ଆମର ଯାବତୀୟ ଆକ୍ରମଣର ପରିସର ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୀମାବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିବା ଉଚିତ । ଆମେ ସେହିଭଳି ବ୍ୟକ୍ତି-ମାନଙ୍କୁ ବଦଳିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା, ସେମାନଙ୍କୁ ଆମେ ଶିକ୍ଷାଦ୍ୱାରା ବଦଳାଇବା । ଯେଉଁମାନେ ଭୁଲ କାର୍ଯ୍ୟମାନ କରିଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ଆମର ସହାୟତା ଅବଶ୍ୟ ମିଳିବ ଓ ଏହିପରି ଭାବରେ ଏକ ପୁନଃଶିକ୍ଷଣଦ୍ୱାରା ହିଁ ସେମାନଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ତଥା ଆଚରଣ ବଦଳାଯିବ । ପି-ତୋ-କାଇ ବୋଲି ଗୋଟିଏ କଥା ସାଂସ୍କୃତିକ ବିପ୍ଳବର ବର୍ଷଗୁଡ଼ିକ ପରେ ମଧ୍ୟ ଚୀନ୍‌ରେ ପାର୍ଟି ଓ ରାଷ୍ଟ୍ର-ପରିଚାଳନାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୂଳ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ-ବାକ୍ୟ ହୋଇ ରହିଲା । ଏହି କଥାଟିର ଅର୍ଥ ହେଉଛି : ସମାଲୋଚନା ଓ ସମୀକ୍ଷା କର, ସଂଘର୍ଷ କର ଓ ବଦଳି ଯାଅ । ସାଂସ୍କୃତିକ ବିପ୍ଳବର ଏହି ସନ୍ଦର୍ଭଟିରେ ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ ଏକଦା ମନ୍ତବ୍ୟ କରି କହିଥିଲେ ଯେ, ପନ୍ଦର କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ପରେ ଚୀନ୍‌ରେ ସମ୍ଭବତଃ ଆଉ ଗୋଟିଏ ସାଂସ୍କୃତିକ ବିପ୍ଳବର ଆବଶ୍ୟକତା ଆସି ପହଞ୍ଚିବ । ୧୯୬୭ ମସିହା ଶୀତକାଳ ବେଳକୁ ସମଗ୍ର ଆନ୍ଦୋଳନଟି ସତେଅବା ବାହାରର ଯାବତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରୁ ନିଜକୁ ଅପସାରିତ କରିନେଇ ଅଧିକତର ପରିମାଣରେ ଅନ୍ତର୍ମୁଖୀ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା । ସେତେବେଳେ ଏହି ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ ଯେଉଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶଟି ଦିଆଯାଉଥିଲା, ସେଇଟି ହେଉଛି : "ଆମକୁ ନିଜ ଭିତରେ ହିଁ ଯାବତୀୟ ସ୍ୱାର୍ଥଭାବନା ସହିତ ଯୁଦ୍ଧକରି ତାହାକୁ ନିର୍ମୂଳ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଆମ ନିଜର ମନ ଭିତରେ ଯେଉଁ ବିପ୍ଳବବିରୋଧୀ ସଂଶୋଧନବାଦର ମୋହଗୁଡ଼ାକ ସତେଅବା ବୋଲି ହୋଇ ବସି ଯାଇଛି; ଆମକୁ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ବିଲୁପ୍ତ କରି ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ ।"

ତଥାପି, ଏତେ ଏତେ ସତର୍କତା ସତ୍ତ୍ୱେ ସାଂସ୍କୃତିକ ଆନ୍ଦୋଳନ ବେଳେ ବେଳେ ସ୍ୱ-ଉତ୍ତେଜନା ଭିତରେ ସତେଅବା ଅସଲ ସୂତାଗୁଡ଼ିକୁ ହାତରୁ ହରାଇ ବସୁଥିଲା ଓ ସେତେବେଳେ ତାହାର ପରିଣାମ ସ୍ୱରୂପ କେତେକ ଅତିରିକ୍ତତା ମଧ୍ୟ ଅବଶ୍ୟ ଘଟିଥିଲା । ପୁରୁଣାର ସତ୍ତା ଲୋପ କରିଦେବାର ନିଶାରେ ରେଡ୍‌ଗାର୍ଡମାନେ କେତେ ଜାଗାରେ ପ୍ରାଚୀନ

କୀର୍ତ୍ତିମାନ ନଷ୍ଟକରି ଦେଇଥିଲେ, ପ୍ରାଚୀନ ଗ୍ରନ୍ଥଗୁଡ଼ିକୁ ପୋଡ଼ି ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ପୁରାତନ ଚୀନ୍‌ର ଯାହାକିଛି ସନ୍ତକ ସେମାନଙ୍କ ଆଗରେ ଆସି ହାବୁଡ଼ି ଯାଉଥିଲା, ସେମାନେ ତାହାକୁ ନିର୍ମମଭାବରେ ନଷ୍ଟକରି ଦେଉଥିଲେ । ବିଭିନ୍ନ ଧର୍ମାବଲମ୍ବୀମାନଙ୍କର ନିଜ ନିଜର ମାର୍ଗରେ ଉପାସନା ଓ ଚର୍ଯ୍ୟାଦି କରିବାର ଯେଉଁ ସ୍ୱାଧୀନତା ରହିଥିଲା, ସେଇଟି ମଧ୍ୟ ଆଘାତପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ବିଭିନ୍ନ ଧର୍ମକୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ଗଢ଼ିଉଠିଥିବା ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକୁ ଲୋପକରି ଦିଆଗଲା; ବହୁ ମନ୍ଦିର, ମସଜିଦ୍ ତଥା ଗୀର୍ଜାକୁ ହୁଏତ ବନ୍ଦକରି ଦିଆଗଲା ଅଥବା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଭାଙ୍ଗି ମଧ୍ୟ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ତେଣେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ମଧ୍ୟ କେତେକ ଅତିଶଯ୍ୟତା ଘଟିଥିଲା । କମ୍ୟୁନ୍‌ର କୃଷୀମାନେ ନିଜର ସାମୂହିକ ଦାୟିତ୍ୱଗୁଡ଼ିକୁ ତୁଲାଇ ସାରିବାପରେ ଅବଶିଷ୍ଟ ସମୟରେ ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭୂମିଅଂଶଟିରେ ଯେଉଁସବୁ ପନିପରିବା ଫଳାଉଥିଲେ, ଅତ୍ୟୁତ୍ସାହୀ ରେଡ୍‌ଗାର୍ଡ଼ମାନେ ସେଥିରେ ମଧ୍ୟ ଆହୁରି ଅଧିକ କଟକଣା ରହୁ ବୋଲି ଇଚ୍ଛାକରିଥିଲେ ଓ ବେଳେବେଳେ ବଳ ପ୍ରୟୋଗ କରି ତାହାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରୁଥିଲେ । ଯଦି କେଉଁ କୃଷକର ବାଡ଼ିରେ ପନ୍ଦରଟିରୁ ଅଧିକ ବନ୍ଧାକୋବି ଥିବାର ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁଥିଲା, ତେବେ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ପଠାଇ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଓପାଡ଼ି ଦିଆ ଯାଉଥିଲା । ନିଜ ପରିବାର ପାଇଁ ଫୁରସତ ସମୟରେ ଅଧିକ କିଛି ଉତ୍ପାଦନ କରି ଅଧିକ ଅର୍ଥ ଉପାର୍ଜନ କରିବାକୁ ସେତେବେଳେ ଏକ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ମନୋଭାବ ବୋଲି କହି ନିନ୍ଦା କରାଯାଉଥିଲା । ଏବଂ ତେଣୁ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦିଆ ଯାଉନଥିଲା ।

ବିପ୍ଳବର ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସଂସ୍କୃତି ରହିଛି । ବିପ୍ଳବଦ୍ୱାରା ସୋପାନ ସୋପାନ ହୋଇ ଯେଉଁ ସଫଳତାମାନ ଆସୁଥାଏ, ସେହି ସଫଳତାର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଥିବା ବିପ୍ଳବୀମାନେ ବହୁ କାରଣରୁ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସୋପାନରେ ହିଁ ଅଟକି ଯିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି ଓ ଅଧିକ ଆଗକୁ ବାଟ ଛାଡ଼ନ୍ତି ନାହିଁ । ସେମାନେ ଲବ୍ଧ ପ୍ରତିଷ୍ଠାଗୁଡ଼ିକୁ ଆବୋରି ରହିଯିବାକୁ ମନା କରନ୍ତି । ଏହାଦ୍ୱାରା ବିପ୍ଳବର ଅସଲ ସଂସ୍କୃତିଟି ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ । ବିପ୍ଳବୀ ଆପଣାକୁ ଉତ୍ତରୋତ୍ତର ସୋପାନ-ଆରୋହଣରେ ମୂଳତଃ ଏକ ନିମିତ୍ତ ବୋଲି ଅନୁଭବ କରୁଥିବା 'ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହାତକୁ ଆସୁଥିବା ଯାବତୀୟ କ୍ଷମତା ତଥା ପ୍ରତିଷ୍ଠାକୁ ମଧ୍ୟ ସିଏ ପ୍ରଧାନତଃ ନିମିତ୍ତରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରିବାଲାଗି ସମର୍ଥ ହୁଏ । ନିଜେ ନିମିତ୍ତ ହୁଏ, ପରବର୍ତ୍ତୀ ଉଦୟଗୁଡ଼ିକୁ ବାଟ ଛାଡ଼ିଦିଏ । ସେତିକି କରିନପାରିଲେ ସିଏ ପ୍ରତିକ୍ରିୟାବାଦୀ ହୁଏ, ଅଟକି ରହିଯାଏ, ଅଗ୍ରଗତି ପାଇଁ ବାଧା ହୋଇ ଛିଡ଼ାହୁଏ । ଚୀନରେ ଯେଉଁପରି ଏକ ସଙ୍କଟ ଆସି ଦେଖା ଦେଇଥିଲା । ମାଓ-ସେ ତୁଙ୍ଗ୍ ସମୟ ଥାଉଁ ସେହି ପ୍ରବୃତ୍ତିଟିକୁ ଆଘ୍ରାଣ କରି ପାରିଲେ ଓ ବାଧାଗୁଡ଼ିକୁ ଅପସାରି ନେବାଲାଗି ସାଂସ୍କୃତିକ ବିପ୍ଳବର ଆରମ୍ଭ କରାଇଥିଲେ । ତାହା ଫଳରେ ବିପ୍ଳବର ସଂସ୍କୃତିଟି ରକ୍ଷା ପାଇଗଲା । ସେହି ପଦକ୍ଷେପଟିର ଅତ୍ୟୁତ୍ସାହବଶତଃ କେତେ ଅତିଶଯ୍ୟତା ମଧ୍ୟ ଘଟିଲା, ମାତ୍ର କାଳକ୍ରମେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ଆୟତ୍ତ କରାଯାଇ

ପାରିଲା । ମାଓ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବୃଦ୍ଧ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ, ତେଣୁ ହୁଏତ ଅତିଶଯ୍ୟତାଗୁଡ଼ିକୁ ରୋକି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ମାଓଙ୍କ ପରେ ଯେଉଁମାନେ ଆସିଲେ, ସେମାନେ ତାହାର ଆବଶ୍ୟକ ପ୍ରତିବିଧାନ କରିଥିଲେ । ଅତ୍ୟୁତ୍ସାହୀ ଉତ୍ତେଜିତମାନେ ପଛରେ ରହିଗଲେ, ନିର୍ମୀୟମାଣ ସମାଜ ନୂତନ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀ ଓ ନୂତନ ଆଖିରେ ଆଗକୁ ବାହାରି ଗଲା । ମୂଳଗୁଡ଼ିକ ଠିକ୍ ରହିଲା,—ସମସ୍ତ ଜାଣି ଉପଯୁକ୍ତ ନେତୃତ୍ୱ ମଧ୍ୟ ଆସି ମିଳିଗଲା ।

ହିମାଳୟ ଡେଇଁଲେ ତିବ୍ବତ

ବୃହତ୍ତର ଚୀନ୍‌ରେ ବାଇଶିଟି ପ୍ରଦେଶ ଅଛି, ପାଞ୍ଚଗୋଟି ସ୍ୱୟଂଶାସିତ ଅଞ୍ଚଳ ରହିଛି । ଚୀନାଭାଷାଭାଷୀ ଲୋକମାନେ ଦେଶର ପ୍ରଧାନତଃ ଉପକୂଳ ଆଡ଼କୁ ରହିଥିବା ବୃହତ ରାଜ୍ୟଖଣ୍ଡଟିରେ ବାସ କରନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଆହୁରି ଅନେକ ଭାଷା କହୁଥିବା ଜାତି ଓ ଗୋଷ୍ଠୀମାନେ ରହିଛନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଧିକ ଅନୁନ୍ନତ ଅବସ୍ଥାରେ ରହିଛନ୍ତି । ଏମାନେ ଦେଶସାରା ବିଛୁରି ହୋଇ ବାସ କରୁଛନ୍ତି; ତଥାପି ଏପରି କେତୋଟି ଅଞ୍ଚଳ ରହିଛି, ଯେଉଁଠାରେ କି ସେମାନେ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ରହିଛନ୍ତି । ଏହିପରି ପାଞ୍ଚଗୋଟି ଅଞ୍ଚଳକୁ ଦେଶର ସଂବିଧାନ ଅନୁସାରେ ସ୍ୱୟଂଶାସିତ ଅଞ୍ଚଳ ବୋଲି କୁହାଯାଉଛି । ଏଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ସିଙ୍କିଆଙ୍ଗ୍ ଗୋଟିଏ, ମଙ୍ଗୋଲିଆ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଏବଂ ତିବ୍ବତ ମଧ୍ୟ ଆଉ ଗୋଟିଏ । ଏହି ବିଶେଷ ଗୋଷ୍ଠୀମାନଙ୍କର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଭାଷା ରହିଛି ସତ, ମାତ୍ର କୌଣସି ଲିପି ନାହିଁ । ଏପରିକି, ଲୋକମୁଖରେ କଥିତ ତିବ୍ବତୀ ଭାଷାକୁ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଅଲିଖିତ ଭାଷାବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ପ୍ରାଚୀନ ତିବ୍ବତୀ ଭାଷାର ଅବଶ୍ୟ ଲିପି ରହିଛି ଏବଂ ସେଇଥିରେ ତିବ୍ବତର ବହୁ ପ୍ରାଚୀନ ଗ୍ରନ୍ଥଗୁଡ଼ିକ ଲେଖା ହୋଇଛି ସତ, ମାତ୍ର କଥିତ ତିବ୍ବତୀ ଭାଷା ତାହାଠାରୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭିନ୍ନ । ଏହିସବୁ ଅଳ୍ପବିକଶିତ ଅଞ୍ଚଳର ସ୍ଥାନୀୟ ସାଂସ୍କୃତିକ ଚଳଣିଗୁଡ଼ିକୁ ରକ୍ଷା କରି ତଥାପି ଯେପରି ସେଗୁଡ଼ିକର ଆର୍ଥିକ ବିକାଶକୁ ବିଶେଷ ଭାବରେ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରାଇ ସେଠାରେ ବାସ କରୁଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଧିକ ଉନ୍ନତ ଲୋକମାନଙ୍କର ସମକକ୍ଷ କରି ଅଣାଯାଇ ପାରିବ, ସେଥିଲାଗି ବିଶେଷ ଯୋଜନାମାନ ହାତକୁ ନିଆଯାଇ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଇ ପାରିବ ବୋଲି ସେହି ଅଞ୍ଚଳଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ୱୟଂଶାସିତ ଅଞ୍ଚଳରୂପେ ଅଲଗା କରି ରଖାଯାଇଛି ।

୧୯୪୯ ମସିହାସମୟକୁ ମଧ୍ୟ ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକାଂଶ ଗୋଷ୍ଠୀ ପ୍ରାୟ ଅର୍ଦ୍ଧ-ଆଦିମ ଅବସ୍ଥାରେ ବାସ କରୁଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ନାନାବିଧ ନିଜସ୍ୱ ଚଳଣିମାନ ରହିଥିଲା ଓ ବହୁକାଳରୁ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ନାନା ବିଚିତ୍ର ଧର୍ମବିଶ୍ୱାସ ସହିତ ଏକତ୍ର ଗୁନ୍ଥାହୋଇ ରଖା ଯାଇଥିଲା । ଏକ ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଉ ଜାତିର ଗୋଟିଏ ବିଚିତ୍ର ଚଳଣି ରହିଥିଲା । ଅଧିକ ଫସଲ ଅମଳ ହେବାର ବିଶ୍ୱାସରେ ସେମାନେ ପ୍ରତି ଦୁଇ ତିନି ବର୍ଷରେ ଗୋଟିଏ ମଣିଷକୁ ଜମିରେ ବଳି ଦେଉଥିଲେ । ନାନାବିଧ ପୂଜା ଓ ଉପଚାର

ଦ୍ୱାରା ବଳି ମଣିଷଟିର ମୁଣ୍ଡକୁ କାଟି ଦିଆଯାଉଥିଲା । ବାଟରେ କୌଣସି ଅନ୍ୟ ଜାତିର ମଣିଷଟିଏ ପାଇଲେ ସେମାନେ ତାହାକୁ ବଳପୂର୍ବକ ଉଠାଇ ଆଣୁଥିଲେ ଓ ବଳିରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲେ । ଏହି ଲୋକଟି ଯଦି ଦାଢ଼ିଥିବା ମୁସଲମାନ ହୋଇଥିବ, ତେବେ ତାହାକୁ ଏକ ବିଶେଷ ସୌଭାଗ୍ୟର କଥା ବୋଲି ବିଚାର କରା ଯାଉଥିଲା । ପ୍ରଥମେ ମୁଣ୍ଡଟିକୁ କାଟି ଏକ ଷୋକେଇ ଭିତରେ ପୂରାଇ ଗୋଟିଏ ଖୁଣ୍ଟ ଉପରେ ରଖିଦିଆ ଯାଉଥିଲା । ସମସ୍ତେ ଯାଇ ତାହାର ପୂଜା କରୁଥିଲେ । ତା'ପାଖରେ ନାନାପ୍ରକାର ଅର୍ଘ୍ୟ ଓ ନୈବେଦ୍ୟ ନେଇ ଦେଉଥିଲେ । ତଳେ ପାଉଁଶ ଗଦାକରି ରଖା ଯାଉଥିଲା ଓ ଉପରେ ଥିବା କଟା ମୁଣ୍ଡଟିରୁ ରକ୍ତ ଟପଟପ ହୋଇ ସେହି ପାଉଁଶ ଉପରେ ପଡୁଥିଲା । ସେହି ରକ୍ତଦ୍ୱାରା ଓଦା ହୋଇଥିବା ପାଉଁଶରେ ବିହନକୁ ଏକାଠି ମିଶାଇ ଜମିରେ ବୁଣିଲେ ସେଥିରୁ ଭଲ ଫଳ ଫଳିବ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରାଯାଉଥିଲା ।

ଏହିସବୁ ଅଞ୍ଚଳରେ ଆଗରୁ କୌଣସି ସ୍କୁଲ ନଥିଲା କି କେହି ପାଠ ପଢ଼ି ଜାଣି-ନଥିଲେ । ସାଂସ୍କୃତିକ ବିପ୍ଳବ ପରେ ଯାଇ ଏହି ଦିଗରେ କିଞ୍ଚିତ୍ ଉଦ୍ୟମ ଆରମ୍ଭହେଲା । ସାଧାରଣ ପ୍ରକାରର କୌଣସି ସ୍କୁଲ ଆରମ୍ଭ କରିବା ଦିଗରେ ପରିବେଶଗତ ବହୁ ଅସୁବିଧା ରହିଥିଲା । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ମଙ୍ଗୋଲିଆ ରାଜ୍ୟର ଅଧିବାସୀମାନେ ମୁଖ୍ୟତଃ ପଶୁଚାରଣ କରୁଥିଲେ ଓ ତେଣୁ ଯାଯାବର ଥିଲେ । କ୍ରମେ ଘୋଡ଼ା ପିଠିରେ ବସାଇ ଅଥବା ସେହିପରି ଆଉ କୌଣସି ପରିବହନର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇ ସେମାନଙ୍କ ପାଖ ସ୍କୁଲକୁ ବୋହି ଅଣାଯାଇଥିଲା । ଏବେ ରାଷ୍ଟ୍ରଶାସନ ତରଫରୁ ମଙ୍ଗୋଲିଆରେ କେତୋଟି ଆବାସିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଛି । ବଡ଼ମାନେ ସତେ ଭ୍ରାମ୍ୟମାଣ ଅବସ୍ଥାରେ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ପିଲାମାନେ ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ ରହି ପାଠ ପଢ଼ି ପାରୁଛନ୍ତି । ଏହିସବୁ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଖର୍ଚ୍ଚ ମୁଖ୍ୟତଃ ରାଷ୍ଟ୍ର ହିଁ ବହନ କରୁଛି । ଅବଶ୍ୟ, ସେହି ଅଞ୍ଚଳରେ ସ୍ଥାପିତ କମ୍ୟୁନ୍ ଏବଂ ଉତ୍ପାଦନ-ଟିମ୍‌ଗୁଡ଼ିକ ସେମାନଙ୍କର ସାଧାରଣ ପାଣ୍ଠିରୁ ପିଲାମାନଙ୍କର ଦରମା ବାବଦକୁ କିଛି ଅର୍ଥ ଦେଉଛନ୍ତି । ପିଲାମାନେ ମଙ୍ଗୋଲୀୟ ଭାଷାରେ ଛାପା ହୋଇଥିବା ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ବ୍ୟବହାର କରୁଛନ୍ତି । ଚତୁର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀରୁ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଭାଷା ଅର୍ଥାତ୍ ଚୀନ୍‌ଭାଷା ଶିକ୍ଷା କରିବା ଆରମ୍ଭ ହେଉଛି । କ୍ରମେ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରତି ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଆଗ୍ରହ ସୃଷ୍ଟି ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରୁଛି ।

ଅଧିକାଂଶ ଆଦିମ ଅଧିବାସୀ ପୂର୍ବରୁ ଉଚିତ ପ୍ରଣାଳୀରେ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଜାଣିନଥିଲେ । ଏବେ ଯେଉଁସବୁ ଜାଗାରେ ସେମାନଙ୍କୁ ସ୍ଥାୟୀ ଭାବରେ ଆଣି ଅଇଥାନ କରାଯାଉଛି, ସେଠାରେ କୌଣସି ଏକ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ଥାନରେ ସୈନ୍ୟବାହିନୀ ଯାଇ ଶିବିର କରି ରହୁଛି ଓ ନିଜେ ଧାନ ଚାଷକରି ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖାଇ ଦେଉଛି । ଜଳ-ସେଚନର ପ୍ରଣାଳୀକୁ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଏହିପରି ଭାବରେ ଶିକ୍ଷା କରୁଛନ୍ତି । ସୈନିକମାନେ

ଚାଷ କରୁଥିବା ଜମିରେ ଭଲ ବିହନ ପଡ଼ି ଓ ଭଲ ପ୍ରବନ୍ଧ ହୋଇ ଅଧିକ ଧାନ ଫଳୁଥିବାର ନିଜ ଆଖିରେ ଦେଖି ସ୍ଥାନୀୟ ଅଧିବାସୀମାନେ ନିଜେ ସେହି ପ୍ରଣାଳୀଗୁଡ଼ିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଲାଗି ଉତ୍ସାହିତ ହେଉଛନ୍ତି । ଆଗରୁ ପାରମ୍ପରିକ ଭାବରେ ସେମାନେ ପୋଡ଼ୁଚାଷ କରି ଆସୁଥିଲେ ।

୧୯୬୫ ମସିହାଠାରୁ ଚୀନ୍ ତିବ୍‌ବତକୁ ଏକ ସ୍ୱୟଂଶାସିତ ଅଞ୍ଚଳ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିଛି । ବିଗତ ଷୋଡ଼ଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଇତିହାସ-ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଚେଙ୍ଗିଜ୍ ଖାଁଙ୍କର ସପ୍ତଦଶ ବଂଶଧର ମଙ୍ଗୋଲଯୁବରାଜ ଅଲ୍‌ତାନ୍ ଖାଁଙ୍କର ଯୁଦ୍ଧ କରି କରି ଯୁଦ୍ଧ ପ୍ରତି ବୈରାଗ୍ୟ ଜାତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ସେ ତାପରେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ୧୫୭୮ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ସେ ତିବ୍‌ବତୀୟ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ପୀତ ଶାଖାରୁ ଜଣେ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ସନ୍ନ୍ୟାସୀଙ୍କୁ ନିଜର ଦରବାରକୁ ଡକାଇଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଦଲାଇଲାମା ପଦବୀରେ ଭୂଷିତ କରାଇଥିଲେ । ଦଲାଇ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ସମୁଦ୍ର ଏବଂ ଲାମା ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ଗଭୀର ପ୍ରଜ୍ଞା ଅର୍ଜନ କରିଥିବା ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି । ତେଣୁ ଦଲାଇଲାମା ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରଜ୍ଞା ସମୁଦ୍ର । କାଳକ୍ରମେ ଲାମା-ପ୍ରଥାଟି ତିବ୍‌ବତରୁ ମଙ୍ଗୋଲିଆକୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା ଏବଂ ବହୁ-ସଂଖ୍ୟକ ମଙ୍ଗୋଲୀୟ ପରିବାର ନିଜର ପୁତ୍ର ସନ୍ତାନମାନଙ୍କୁ ଲାମାମାନଙ୍କର ମଠକୁ ପଠାଉ-ଥିଲେ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ସେତେବେଳେ ଯଦି ଗୋଟିଏ ପରିବାରରେ ତିନିଜଣ ପୁଅଥିଲେ, ତେବେ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଅନ୍ତତଃ ଗୋଟିଏ ପୁଅକୁ ଗୃହତ୍ୟାଗ କରି ଲାମା ହୋଇ ଯିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିଲା ।

ତିବ୍‌ବତ ରାଜ୍ୟଖଣ୍ଡର ଆୟତନ ବାର ଲକ୍ଷ ବର୍ଗ କିଲୋମିଟର,—ସମଗ୍ର ଚୀନ୍‌ଦେଶର ଆୟତନର ଏହା ହେଉଛି ଆଠ ଭାଗରୁ ଏକ ଭାଗ । ତିବ୍‌ବତର ସମୁଦାୟ ଲୋକସଂଖ୍ୟା ହେଉଛି ପ୍ରାୟ ସାଢ଼େ ଉଣେଇଶି ଲକ୍ଷ । ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ଶତକଡ଼ା ୯୫ ହେଉଛନ୍ତି ତିବ୍‌ବତୀୟ । ଏହି ଖଣ୍ଡଟିରେ ତିରିଶି ପ୍ରକାରର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରଜାତି ମଧ୍ୟ ବାସ କରୁଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଧାନ ହେଉଛନ୍ତି ହାନ୍, ହୁଇ, ମେନ୍‌ବା ଲୁଓବା ଏବଂ ନୁ ପ୍ରଭୃତି । ତିବ୍‌ବତ ରାଜ୍ୟଟିଯାକ ହେଉଛି ଏକ ଉଚ୍ଚ ମାଳଭୂମି, ପୃଥିବୀର ଛାତ ସଦୃଶ । ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ ଅବସ୍ଥିତ କ୍ଷୁଦ୍ରତମ ପର୍ବତ ଶୃଙ୍ଗ ମଧ୍ୟ ଇଉରୋପର ଉଚ୍ଚତମ ପର୍ବତ ଆଲ୍‌ପସ୍‌ଠାରୁ ଅଧିକ ଉଚ୍ଚ । ସମଗ୍ର ଅଞ୍ଚଳଟିର ହାରାହାରି ଉଚ୍ଚତା ହେଉଛି ଚାରି ହଜାର ମିଟର, ଦକ୍ଷିଣରେ ପାକିସ୍ଥାନ, ଭାରତବର୍ଷ ନେପାଳ ଓ ଭୁଟାନ୍‌ର ସୀମାରେ ହିମାଳୟ ପର୍ବତଶ୍ରେଣୀ ପ୍ରାୟ ଅଢ଼େଇ ହଜାର କିଲୋମିଟର ଆବାନ୍ତରେ ଲମ୍ବି କରି ରହିଛି । ଏହି ପର୍ବତଶ୍ରେଣୀର ହାରାହାରି ଉଚ୍ଚତା ହେଉଛି ଛଅ ହଜାର ମିଟର । ସେପାଖରେ ତିବ୍‌ବତ ଏବଂ ଏ ପାଖରେ ନେପାଳ ଓ

ଭାରତବର୍ଷକୁ ରଖି ୮୮୪୮ ମିଟର ଉଚ୍ଚର କୁଓ-ମୋ-ଲଙ୍ଗ୍-ମା ଅର୍ଥାତ୍ ଭାରତୀୟ ଭାଷାର ଗୌରୀଶଙ୍କର ପର୍ବତଶୃଙ୍ଗ ।

ତିବ୍ବତୀୟ ବୃହତ୍ ମାଳଭୂମିଟି ହେଉଛି ପ୍ରଧାନତଃ ଏକ ତୃଣଭୂମି,—ଏହା ରାଜ୍ୟର ତିନି କୋଟି ତିରିଶି ଲକ୍ଷ ଏକର ପରିମିତ ଭୂମିକୁ ଆଚ୍ଛାଦିତ କରି ରହିଛି । ତେଣୁ ପଶୁପାଳନ ହେଉଛି ତିବ୍ବତର ସର୍ବପ୍ରଧାନ ଜୀବିକା । ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ଚମରୀ ଗାଈ, ଘୋଡ଼ା, ମେଣ୍ଢା ଓ ଗୋରୁ ମିଶି ଦୁଇକୋଟିରୁ ଅଧିକ ପଶୁ ରହିଛନ୍ତି । ଚମରୀ ଗାଈକୁ ମାଳଭୂମି ଅଞ୍ଚଳର ଜାହାଜ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଭାରି ଭାରି ବୋଝ ପିଠିରେ ଲଦି ଗୋଟିଏ ଚମରୀ ଗାଈ ମାଳଭୂମିରେ ବହୁଦୂର ପଥ ଅତିକ୍ରମ କରିପାରେ ଏବଂ ତୁଷାରଦ୍ୱାରା ଆବୃତ ଉଚ୍ଚ ପର୍ବତ ପଥରେ ଛଅ ହଜାର ମିଟରର ଉଚ୍ଚତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆରୋହଣ ମଧ୍ୟ କରିପାରେ । ଚମରୀ ଗାଈର ଦେହ ସ୍ଥାନୀୟ ଜଳବାୟୁକୁ ଖାପଖାଇ ଏପରି ଟାଣ ହୋଇ ତିଆରି ହୋଇଛି ଯେ, ତାହା ଦାରୁଣ ଶୀତ ସହ୍ୟ କରିପାରେ, କଠିନ ପରିଶ୍ରମ କରିପାରେ ଏବଂ ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପ ଆହାରରେ ମଧ୍ୟ ତଥାପି ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ରହିପାରେ । ଭାର ବହନର ଯାବତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟରେ ତିବ୍ବତର ଅଧିବାସୀମାନେ ସବାଆଗ ଚମରୀଗାଈକୁ ହିଁ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । ସେମାନେ ଚମରୀଗାଈର ମାଂସ ମଧ୍ୟ ଭକ୍ଷଣ କରନ୍ତି ।

ତିବ୍ବତରେ ପ୍ରାୟ ଛଅ ଲକ୍ଷ ଏକର କୃଷିଯୋଗ୍ୟ ଭୂମି ରହିଛି ଓ ସେଥିରେ ପାହାଡ଼ିଆ ଯଅ, ଗହମ, ରାଇସୋରିଷ ଏବଂ ସିମ୍ବ ପ୍ରଭୃତିର ଚାଷ କରାଯାଏ । ଦକ୍ଷିଣ-ପୂର୍ବ ଅଞ୍ଚଳରେ ଅବସ୍ଥିତ ବ୍ରହ୍ମପୁତ୍ର ନଦୀର ଉପତ୍ୟକାରେ ଧାନ, ମାଣ୍ଡିଆ, ରାଶି ବନ୍ଧାକୋବି, ପାଳଙ୍ଗ, ବିଲାତି ବାଇଗଣ, କାକୁଡ଼ି ଓ ସାଲଗମ୍ ପ୍ରଭୃତିର ଚାଷ ହୁଏ । କେତେକ ଅଞ୍ଚଳରେ ସେଓ, ନାସପାତି, ପୀଚ୍ ଓ ଆଖରୋଟ ପ୍ରଭୃତି ଫଳର ବଗିଚା ମଧ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ସମଗ୍ର ତିବ୍ବତକୁ, ବୈଜ୍ଞାନିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ନାନା ଉଦ୍ଭିଦ ଏବଂ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କର ଏକ ଗନ୍ତାଘର ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ । ଏଠାରେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରାୟ ସାଢ଼େ ପାଞ୍ଚ ହଜାର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଉଦ୍ଭିଦ ଓ ଛଅ ଶହ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ପ୍ରାଣୀ ରହିଥିବାର ଆବିଷ୍କାର କରାଯାଇଛି । ପ୍ରାୟ କୋଡ଼ିଏ ଜାତିର ବିରଳ ଉଦ୍ଭିଦ ଏବଂ ଛବିଶି ରକମର ବିରଳ ପ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରାଯାଇ ରାଷ୍ଟ୍ର ତରଫରୁ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ବିଶେଷ ଭାବରେ ସଂରକ୍ଷିତ କରି ରଖାଯାଇଛି । ପାର୍ବତ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳରେ ବହୁ ପ୍ରକାରର ଭେଷଜ ଉଦ୍ଭିଦ ଭର୍ତ୍ତିହୋଇ ରହିଛି । ଏତେ ଉଚ୍ଚରେ ମଧ୍ୟ ତିବ୍ବତରେ ପ୍ରାୟ ଦେଢ଼ ହଜାର ମଧୁର ଜଳର ହ୍ରଦ ରହିଛି । ସର୍ବେକ୍ଷଣରୁ ଜଣା ପଡ଼ିଲାଣି ଯେ ସେହି ଅଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରାୟ ୪୦ ଟି ବିଭିନ୍ନ ଧାତୁର ଖଣି ରହିଛି । ସମଗ୍ର ଚୀନ୍ ଦେଶର ଖଣିଜ ସମ୍ପଦର ଏହା ହେଉଛି ଚାରି ଭାଗରୁ ଏକ ଭାଗ ।

ସୂର୍ଯ୍ୟ ତାପରୁ ସୌର-ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ କରିବାର ସମ୍ଭାବନା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଗ୍ଭର କଲେ ତିବ୍‌ବତ୍ ହେଉଛି ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀରେ ଦ୍ୱିତୀୟ । କେବଳ ଆଫ୍ରିକାର ସାହାରା ମରୁଭୂମିକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ଏହି ସମ୍ଭାବନା ପୃଥିବୀର ଆଉ କୌଣସି ଅଞ୍ଚଳରେ ନାହିଁ । ତିବ୍‌ବତର ରାଜଧାନୀ ଲାହ୍‌ସାକୁ ସୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକର ନଗରୀ ବୋଲି କୁହାଯାଇଥାଏ । ୟାର୍-ଲୁଙ୍ଗ୍-ଜାଙ୍ଗ୍ ବୋ ନଦୀର ଦୁଇ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ବିକ୍ଷିପ୍ତ ଭାବରେ ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ଉଷ୍ଣ-ପ୍ରସ୍ରବଣ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ତିବ୍‌ବତର ଜଙ୍ଗଲମାନଙ୍କରେ ଯେତେ ପ୍ରକାରର ବୃକ୍ଷଜାତି ରହିଛି, ସେଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ଗ୍ରୀଷ୍ମମଣ୍ଡଳୀୟଠାରୁ ଉତ୍ତର ମେରୁ ଅଞ୍ଚଳୀୟ ଯାବତୀୟ ଜାତିର ଠାବ କରାଯାଇ ପାରିବ । ଏତେ ଏତେ ସମ୍ଭାବନା ତଥା ସମ୍ପଦ ରହିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତିବ୍‌ବତ ବିଗତ ପ୍ରାୟ ଦେଢ଼ ହଜାର ବର୍ଷ ହେଲା ପ୍ରଧାନତଃ ଆଦିମ ଏବଂ ଅନୁନ୍ନତ ଅବସ୍ଥାରେ ରହି ଆସିଥିଲା । କାଠରେ ତିଆରି ସେହି ପୁରୁଣା ଅମଳର ଲଙ୍ଗଳ ଓ ଚମରୀଗାଈ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ରହିବା ବ୍ୟତୀତ ସେମାନଙ୍କର ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଗତି ନଥିଲା । ଚମରୀ ଗାଈ କ୍ଷୀର, ମାଂସ, ଲୋମ ଓ ପଶମ ଯୋଗାଇ ଦେଉଥିଲା । ପିଠି ଉପରେ ମହଣକରୁ ଦୁଇ ମହଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜିନିଷ ଲଦି ଦୁର୍ଗମ ଗିରିପଥରେ ଦିନକୁ ପନ୍ଦରରୁ କୋଡ଼ିଏ କିଲୋମିଟର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରାସ୍ତା ପାରି ହୋଇପାରୁଥିଲା । ୧୯୮୪ ମସିହାରେ ସଂଗୃହୀତ ଗୋଟିଏ ହିସାବ ଅନୁସାରେ ତିବ୍‌ବତରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରାୟ ଚାଳିଶ ଲକ୍ଷ ଚମରୀଗାଈ ଅଛନ୍ତି । ଗାଈର କ୍ଷୀର ଅପେକ୍ଷା ଚମରୀଗାଈର କ୍ଷୀରରେ ଚର୍ବି ଅଂଶ ଅଧିକ । ଘାସଭୂମି ଅଞ୍ଚଳରେ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନେ ହିଁ ପଶୁମାନଙ୍କୁ ନେଇ ତୃଣ ଭୂମିରେ ଚରାନ୍ତି, ଗାଈକୁ ଦୁହାଁନ୍ତି, ଚମରୀ ଗାଈର କ୍ଷୀରରୁ ଲହୁଣୀ ବାହାର କରନ୍ତି ଏବଂ ରନ୍ଧାବଢ଼ା ସମେତ ଘରର ଯାବତୀୟ କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ କରନ୍ତି । ପୁରୁଷମାନେ ଯୋତା ତିଆରି କରନ୍ତି, ପଶମରୁ ସୂତା କାଟନ୍ତି ଏବଂ ପୁରୁଣା ଲୁଗାକୁ ସିଲାଇ କରି ପରିଧାନ ଯୋଗ୍ୟ କରନ୍ତି । ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଅତି କମ୍ ବୟସରୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ତାପ ଦେବାର ଏକ ରୀତି ତିବ୍‌ବତର ପରିବାରମାନଙ୍କରେ ରହିଛି । ଗୋଟିଏ ନବଜାତ ଶିଶୁ ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ମାସର ହେବା ମାତ୍ରକେ ତା'ଦେହରେ ଚମରୀ ଗାଈର ଲହୁଣୀ ମାଲିସ୍ କରାଯାଏ ଏବଂ ତାକୁ ଖରାରେ ଶୁଆଇ ଦିଆଯାଏ । ତିବ୍‌ବତର ଉଚ୍ଚ ମାଳଭୂମୀସ୍ଥ ଜଳବାୟୁରେ ଚଳପ୍ରଚଳ ହେବାଲାଗି ଯେପରି ଦେହ ମୂଳରୁ ହିଁ ଟାଣ ହୋଇ ତିଆରି ହୋଇପାରିବ, ସେହି କାରଣରୁ ହିଁ ସେହିପରି କରାଯାଇଥାଏ ।

ତିବ୍‌ବତର ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଶତକଡ଼ା ପଞ୍ଚାନବେ ଭାଗ ମଣିଷ ବହୁକାଳରୁ ମୁଷ୍ଟିମେୟ ମାଲିକମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଦାସ ହୋଇ ରହିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଯେତିକି ସମ୍ବଳ ଥିଲା, ତାହା ସେମାନଙ୍କର ଖାଦ୍ୟ ବା ବସ୍ତ୍ର କୌଣସି ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ମଧ୍ୟ ପୂରଣ କରିପାରୁ ନଥିଲା । ଜଣେ ସାଧାରଣ ତିବ୍‌ବତବାସୀର

ଦୈନିକ ଆହାର ଅତ୍ୟନ୍ତ ସାଧାରଣ, ଅତ୍ୟନ୍ତ ମାମୁଲି । ପାହାଡ଼ିଆ ଯଅରୁ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରଧାନ ଖାଦ୍ୟସାମଗ୍ରୀମାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥାଏ । ପ୍ରଥମେ ସେହି ଯଅକୁ ଭାଜି ଓ ପେଷି ଅଟା କରାଯାଏ, ଏବଂ ତା'ପରେ ଗୁହା ସହିତ ତାହାକୁ ଭୋଜନ କରାଯାଏ । ଆଉ ବେଳେ ବେଳେ ସେଥିରେ ଚମରୀ ଗାଈର ଲହୁଣୀ, ଗୁହା ଅଥବା କ୍ଷୀର ମିଶାଇ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାରର ଶୁଖିଲା ଯନ୍ତନ ବା ପିଠୋଉ ପରି ଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଏ ଓ ତାହାକୁ ଖିଆଯାଏ । ତିବ୍ବତୀୟମାନେ ଗୋରୁ ଓ ମେଣ୍ଢାର ମାଂସକୁ ପବନରେ ଶୁଖାଇ ତାହାକୁ ରାନ୍ଧି ଖାଆନ୍ତି । ତିବ୍ବତର ଅଧିକାଂଶ ମଣିଷ ଯୌଥ-ପରିବାରମାନଙ୍କରେ ବାସ କରନ୍ତି । ଏକାବେଳେ ଏକାଧିକ ପୁରୁଷ ଗୋଟିଏ ପରିବାରରେ ଜୀବନଯାପନ କରନ୍ତି ଏବଂ ପରିବାରର ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ମଧ୍ୟ ଯଥା ସମ୍ଭବ ଅବିଭକ୍ତ କରି ରଖିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ହିଁ ସେପରି କରାଯାଇଥାଏ । ପ୍ରଧାନତଃ ସେହି କାରଣରୁ ହିଁ ଏକାବେଳକେ ଏକାଧିକ ଭାଇ ଗୋଟିଏ ପତ୍ନୀ ସହିତ ଅଥବା ଏକାବେଳକେ ଏକାଧିକ ଭଉଣୀ ଗୋଟିଏ ପତି ସହିତ ପରିବାର ସ୍ଥାପନ କରି ବାସ କରୁଥିବାର ମଧ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୋଇଥାଏ ।

ତିବ୍ବତରେ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ ଆକାଶ ତଳେ ନେଇ ରଖି ଦିଆଯାଏ । ସେଥିଲାଗି ପ୍ରତ୍ୟେକ ବସତିର ବ୍ୟବହାର ଲାଗି ଗୋଟିଏ ବିଶେଷ ସ୍ଥାନ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇ ରହିଥାଏ ଓ ସାଧାରଣତଃ ପର୍ବତର ପାର୍ଶ୍ୱଦେଶମାନଙ୍କରେ ସେହି ସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକର ନିରୂପଣ କରାଯାଇଥାଏ । ପ୍ରଥମେ ମୃତବ୍ୟକ୍ତି ଓ ତା'ର ଆତ୍ମୀୟ-ସ୍ୱଜନଙ୍କୁ ନେଇ ପୁରୋହିତ କ'ଣସବୁ କ୍ରିୟା କର୍ମ କରନ୍ତି ଓ ତା'ପରେ ସମସ୍ତେ ସେଠାରୁ ଚାଲି ଆସିବା ପରେ ଶାଗୁଣାମାନେ ଆସି ମୃତବ୍ୟକ୍ତିର ସଦ୍‌ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । ଲୋକମାନଙ୍କର କାଳକାଳରୁ ବିଶ୍ୱାସ ରହିଆସିଛି ଯେ, ଏହି ଶାଗୁଣାମାନେ ହିଁ ମୃତବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ଆତ୍ମାକୁ ସ୍ୱର୍ଗରାଜ୍ୟକୁ ବହନକରି ନେଇଯାନ୍ତି । ତାହା ଫଳରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଜନ୍ମରେ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଏକ ଉନ୍ନତତର ଯୋନିରେ ଜନ୍ମଲାଭ କରିବାର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ସମ୍ଭାବନା ରହିଥାଏ । ଧର୍ମ-ଜୀବନରେ ଗତ ପ୍ରାୟ ଦେଢ଼ ହଜାର ବର୍ଷ ହେଲା ତିବ୍ବତୀୟମାନେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ଶାସନାଧୀନ ହୋଇ ରହି ଆସିଛନ୍ତି । ମହାଯାନ, ବଜ୍ରଯାନ ଓ ତନ୍ତ୍ରଯାନ ମିଶି ତିବ୍ବତର ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଏକ ସ୍ଥାନୀୟ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ରୂପ ଧାରଣ କରିଛି ଏବଂ ମୁଖ୍ୟତଃ ସେହି ଧାରାରେ ସେହି ପ୍ରାଚୀନ କାଳରୁ ବିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇ ଆସିଛି । ସେହି ଧାରାଟି ଅନୁସାରେ ଲାମାମାନେ ହିଁ ଧର୍ମଜୀବନର ସର୍ବମୀମାଂସକ ହୋଇ ରହି ଆସିଛନ୍ତି ଏବଂ, ଯେ କୌଣସି ଆଦିମ ଓ ଆବଦ୍ଧ ସମାଜରେ ତଥାକଥିତ ଧର୍ମନିଷ୍ଠା ହିଁ ଜୀବନର ଅନ୍ୟ ଯାବତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅନମନୀୟ ଭାବରେ ଆବୋରି କରି ରହିଥାଏ ଏବଂ ଯାବତୀୟ ଚଳଣି ପଛରେ ଧର୍ମର ଅନୁମୋଦନ ଥାଏ ବୋଲି ତାହା ଏପରି ବଜ୍ରପରି କଠିନ ହୋଇ ଲୋକଜୀବନରେ ଶାସନ କରୁଥାଏ । ଧର୍ମ ଯେପରି ପବିତ୍ର, ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ପବିତ୍ର ଏବଂ ଅମୋଘ ।

ଶୁଭ ଫଳିବ ବୋଲି ପାରମ୍ପରିକ ଭାବରେ ତିବ୍‌ବତୀୟମାନେ ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥକୁ ଅର୍ଥାତ୍ ପୁରାତନ ପୋଥିଗୁଡ଼ିକର ପୃଷ୍ଠାକୁ ଚୂନାକରି ଖଲିରେ ଖଲି ଖାଉଥିଲେ । ଏହିପରି ଭାବରେ ସେମାନେ ଶତାବ୍ଦୀ ଶତାବ୍ଦୀ ଧରି କେତେ ମୂଲ୍ୟବାନ ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥକୁ ଉଦରସ୍ଥ କରିଛନ୍ତି ଓ ତଦ୍ଵାରା ଶୁଭ ହେବ ବୋଲି ନିଜକୁ ଆଶ୍ୱାସନା ଦେଇ ଆସିଛନ୍ତି । ଅସୁସ୍ଥତା ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ତିବ୍‌ବତର ଧର୍ମଗୁରୁ ଲାମାମାନେ ସେହିସବୁ ସଦ୍‌ଗ୍ରନ୍ଥର ପୃଷ୍ଠାରୁ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ଛିଣ୍ଡି ଧର୍ମପ୍ରାଣ ଶିଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସେବନ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଦେଉଥିଲେ । ଦଲାଇ ଲାମାଙ୍କର ମଳକୁ ମଧ୍ୟ ବଟିକା ଆକାରରେ ବଳି ରୋଗୀମାନଙ୍କୁ ସେବନ କରିବାକୁ ଦିଆ ଯାଉଥିଲା ।

ସେହି ତିବ୍‌ବତରେ ମଧ୍ୟ କ୍ରମେ ଏକାଧିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲାଣି । ସେଠାର ଆକାଶରେ ମଧ୍ୟ ନୂତନ ହାଓ୍ୱା ଯାଇ ବାଜିଲାଣି ଏବଂ କେଉଁ କାଳରୁ ନିର୍ମମ ବିଶ୍ୱାସ ଦେଇ ବନ୍ଦ ହୋଇ ରହିଥିବା ଦୁଆରଗୁଡ଼ିକ ଖୋଲି ଖୋଲି ଯାଉଛନ୍ତି । ଗତ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ହେଲା ସେଠାରେ ନାନା ବୃହତ୍ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସଂଘଟିତ ହୋଇଛି । ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ସେହିସବୁ ପରିବର୍ତ୍ତନଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହେଲାଣି ଏବଂ ଜୀବନକୁ ନାନା ଅନ୍ୟ ସମ୍ଭାବନାର ଭୂମି ଉପରେ ଭାବିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲାଣି । ଆଗପରି ସେଠା ସମାଜରେ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନଙ୍କୁ ଆଉ "ବିପର୍ଯ୍ୟୟର ଅବତାର" ବୋଲି ଆଦୌ ବିଚାର କରାଯାଉ ନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ ଏବେ ମଧ୍ୟ ପୁରୁଷମାନଙ୍କର ତୁଳନାରେ ସେମାନଙ୍କୁ ହିଁ କଠିନତର କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକ କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି । କେଉଁଠି କେତେ ଦୂରରେ କ'ଣ କାମ ହେଉଛି ଏବଂ ସେଠାରେ ପଥର ଦରକାର ହେଉଛି । ପୁରୁଷମାନେ ପଥରମୁଣ୍ଡାମାନ ଟେକି ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନଙ୍କର ପିଠି ଉପରେ ନେଇ ବୋଝେଇକରି ଦେଉଛନ୍ତି ଓ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନେ ଦୂରବାଟ ପାରି ହୋଇ ତାହାକୁ ବୋହିନେଇ ଯାଉଛନ୍ତି,— ଏକଥା ତିବ୍‌ବତରେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ବେଶ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୋଇ ପାରିବ ।

ଜୀବନ—ନିର୍ବାହର ବାହ୍ୟ ସଂସ୍ଥାନ ଓ ସମ୍ଭାବନା ଗୁଡ଼ିକ ସେଠାରେ ଦ୍ରୁତଗତିରେ ବଦଳି ଯାଉଛି । ପ୍ରାୟ ତିରିଶି ବର୍ଷ ତଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚମରୀ ଗାଈ ହିଁ ସେଠାରେ ଯାବତୀୟ ପରିବହନ ଓ ସରବରାହର ପ୍ରାୟ ଏକମାତ୍ର ସାଧନ ହୋଇ ରହିଆସିଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ତିବ୍‌ବତର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନକୁ ବାହାର ପୃଥିବୀ ସହିତ ସ୍ଥଳପଥ ଏବଂ ବାୟୁପଥଦ୍ୱାରା ସଂଯୁକ୍ତ କରି ଦିଆ ଗଲାଣି । ଏକ ଦୀର୍ଘ ରେଲପଥର ନିର୍ମାଣ ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଛି ଓ ତଦ୍ଵାରା ତିବ୍‌ବତର ରାଜଧାନୀ ଲ୍ହାସା ଚୀନ୍‌ଦେଶର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବୃହତ ସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ ହୋଇପାରିବ । ବର୍ତ୍ତମାନ ସେହି ରାଜ୍ୟଖଣ୍ଡରେ ତିନୋଟି କଲେଜ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଛି ଏବଂ ସେଠାରେ ୧୩୭୦ ଛାତ୍ର ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଛନ୍ତି । ତେର ଗୋଟି ବୈଷୟିକ ଏବଂ ଧନ୍ଦା-ମୂଳକ ବିଦ୍ୟାଳୟ ରହିଛି । ଛପନଟି ଉଚ୍ଚତର ପ୍ରାଥମିକ ଓ ପ୍ରାୟ ଅଢ଼େଇ ହଜାର

ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ସମଗ୍ର ଅଞ୍ଚଳଟିରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆଠଗୋଟି ବେତାର କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଛି, ଗୋଟିଏ ଦୂରଦର୍ଶନ କେନ୍ଦ୍ର ମଧ୍ୟ ଅଛି । ନୂତନ କରି ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିବା ଚିକିତ୍ସାନୁଷ୍ଠାନମାନ ହଜାର ସଂଖ୍ୟାକୁ ଆସି ଛୁଇଁଲାଣି ଏବଂ ଏଗୁଡ଼ିକରେ ରୋଗୀମାନଙ୍କ ସକାଶେ ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚହଜାର ଶଯ୍ୟା ରହିଛି ।

ତିବ୍ବତ ସ୍ୱୟଂଶାସିତ ରାଜ୍ୟରେ ଜଳବିଦ୍ୟୁତ୍-ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ କରିବାର ଯେଉଁ ବିପୁଳ ସମ୍ଭାବନା ରହିଛି, ତାହା ସମଗ୍ର ଚୀନ୍ ଦେଶରେ ଥିବା ସେହି ସମ୍ଭାବନାର ତିନିଭାଗରୁ ଏକ ଭାଗ । ତିବ୍ବତ ଅକୃପଣ ଭାବରେ ପ୍ରାୟ ବର୍ଷସାରା ଯେଉଁ ସୂର୍ଯ୍ୟକିରଣ ପାଏ, ସେଥିରୁ ସୌରଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ କରିବାର ବ୍ୟାପକ କ୍ଷେତ୍ର ଉନ୍ମୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଛି । ବାୟୁଶକ୍ତିର ଉପଯୋଗ ମଧ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲାଣି । ବର୍ତ୍ତମାନଯାବତ୍ ସେଠାରେ ତିରିଶିଟିରୁ ଅଧିକ ଜଳଭଣ୍ଡାର ନିର୍ମିତ ହୋଇ ସାରିଲାଣି ଏବଂ କୋଡ଼ିଏଟି କେନାଲ-ପ୍ରକଳ୍ପମଧ୍ୟ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛି ଯାହାଦ୍ୱାରା କି ପ୍ରାୟ ଦେଢ଼ ହଜାରରୁ ଅଧିକ ଏକର ଜମିରେ ଜଳସେଚନର ସୁବିଧା ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇପାରିବ । ୧୯୮୪ ମସିହା ସୁଦ୍ଧା ତିବ୍ବତର ଶତକଡ଼ା ପଞ୍ଚଷଠି ଭାଗ ଚାଷଜମିକୁ ଜଳସେଚିତ କରାଯାଇ ପାରିଛି । ନୂଆ ନୂଆ କୃଷି ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଅଣାଯାଇ ଉନ୍ନତ ପ୍ରଣାଳୀରେ ମଧ୍ୟ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଆରମ୍ଭ ହେଲାଣି । ତିବ୍ବତକୁ ଟ୍ରାକ୍ଟର ଆସିଲାଣି, ଜଳସେଚନର ଆନୁସଙ୍ଗିକ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଆସିଲାଣି ଏବଂ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟରେ ନିୟୋଜିତ ହେବାଲାଗି ଟ୍ରକ ପ୍ରଭୃତି ଯାନ ମଧ୍ୟ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲାଣି ।

ଅର୍ଥାତ୍, ତିବ୍ବତରେ ଝରକାଗୁଡ଼ିକ ଖୋଲି ଖୋଲି ଯାଉଛି । ସାଧନ ବଢ଼ିଲାଣି, ଉତ୍ପାଦନ ବଢ଼ିଲାଣି, ତେଣୁ ସମ୍ପତ୍ତି ମଧ୍ୟ ବଢ଼ୁଛି । ଆଧୁନିକ ଜ୍ଞାନ ତଥା ବିଜ୍ଞାନ ସହିତ ତିବ୍ବତର ସର୍ବପ୍ରଥମ ଯୋଗସୂତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ସ୍ଥାପିତ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲାଣି । ଏଣିକି ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସହିବାର ଦୁର୍ଗତିଟି ମଧ୍ୟ କ୍ରମେ ବଦଳି ବଦଳି ଯିବ । ସମ୍ପଦ ତଥା ସାମର୍ଥ୍ୟ ଅଭିବୃଦ୍ଧିର ସମ୍ଭାବନା ଗୁଡ଼ିକ ଆବିଷ୍କୃତ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତିବ୍ବତର ଅଧିବାସୀଙ୍କ ଲାଗି ଏକ ନୂତନ ସଫଳତାର ଯୁଗ ଆରମ୍ଭ ହେବ । ବିଗତ ପ୍ରାୟ ହଜାରେ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ତିବ୍ବତରେ ଯେତେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରିନଥିଲା, ଏହି ମାତ୍ର କୋଡ଼ିଏଟି ବର୍ଷରେ ତାହା ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି । ନିକଟରେ ୧୯୮୪ ମସିହାରେ ତିବ୍ବତ ଏବଂ ନେପାଳ ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ବାଣିଜ୍ୟ ଚୁକ୍ତି ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଛି, ଯାହା ଫଳରେ କି ତିବ୍ବତ ଏଣିକି ପ୍ରତି ବର୍ଷ ନେପାଳକୁ ୭୦୦ ଟନ୍ ପଶମ, ପାଞ୍ଚ ହଜାର ମେଷପଶୁ, ତନ୍ତ ନିର୍ମିତ ବସ୍ତ୍ର ଓ ଆହୁରି କେତେକ ଦ୍ରବ୍ୟ ରପ୍ତାନି କରିବ । ଅପର ପକ୍ଷରେ ନେପାଳ ମଧ୍ୟ ତିବ୍ବତକୁ ସାତହଜାର ଟନ୍ ଗୁଡ଼ିଆ, ତିନିହଜାର ଟନ୍ ଅଟା, ପାଞ୍ଚହଜାର ଟନ୍ ସିମେଣ୍ଟ୍ ଏବଂ ଇସ୍ପାତ୍ ଷ୍ଟୋର କେତେକ ସାମଗ୍ରୀ ପଠାଇବ ।

ସମଗ୍ର ତିବ୍‌ବତକୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ପଞ୍ଚସ୍ତରିଟି ତାଲୁକାରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି ଏବଂ ସେଥିରେ ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ହଜାର ସହର ଓ ଗ୍ରାମ ରହିଛି । ପ୍ରାୟ ସାଢ଼େ ସତାବନ ହଜାର ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶତକଡ଼ା ଅଣସ୍ତରି ଭାଗ ହେଉଛନ୍ତି ତିବ୍‌ବତର ସ୍ଥାନୀୟ ଅଧିବାସୀ । ତିବ୍‌ବତରେ ଶିକ୍ଷଣ ଓ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣର ବ୍ୟବସ୍ଥା ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଏହି ଅନୁପାତ ମଧ୍ୟ ସୁନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଆହୁରି ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ । ବେଜିଙ୍ଗ୍‌ର କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ସହିତ ତିବ୍‌ବତର ଯେଉଁ ଚୁକ୍ତି ହୋଇଛି, ସେଇଟି ଅନୁସାରେ ୧୯୯୦ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତିବ୍‌ବତର କୃଷକମାନଙ୍କଠାରୁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଆଦୌ କୌଣସି ଟିକସ ଆଦାୟ କରିବେ ନାହିଁ କିମ୍ବା ତିବ୍‌ବତରୁ କୌଣସି କୃଷିଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ କ୍ରୟ କରି ବାହାରକୁ ନେଇପାରିବେ ନାହିଁ । ଏବଂ, ବର୍ତ୍ତମାନ ତିବ୍‌ବତର ଅଧିବାସୀମାନେ ଯେପରି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ପଶୁମାନଙ୍କର ପ୍ରତିପାଳନ କରୁଛନ୍ତି ଓ କୃଷିକ୍ଷେତ୍ର ଗୁଡ଼ିକରେ କୃଷି କରୁଛନ୍ତି, ସେହି ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ବଳବତ୍ତର ରହିବ । ଚୀନ୍ ଦେଶର ମୁଖ୍ୟ ଭାଗଗୁଡ଼ିକରେ ଯେପରି ଏକ ସନ୍ତାନ ପରିବାର ସପକ୍ଷରେ କଟକଣାମାନ ରହିଛି, ତିବ୍‌ବତର ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ସେପରି କୌଣସି ନିୟମ ଲାଗୁ କରା ଯାଉନାହିଁ । ସେଠାରେ ଯେଉଁମାନେ କମୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର କର୍ମକର୍ତ୍ତା ହୋଇଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ପରିବାରରେ ଦୁଇଟିରୁ ଅଧିକ ସନ୍ତାନ ରହିବେ ନାହିଁ ବୋଲି ନିୟମ କରାଯାଇଛି । ରାଷ୍ଟ୍ରପକ୍ଷରୁ ତିବ୍‌ବତୀୟ ପରିବାରମାନଙ୍କରେ କାହାରି ତିନୋଟି ସନ୍ତାନରୁ ଅଧିକ ରହିବେ ନାହିଁ କ୍ରମେ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦିଆଯାଉଛି । ଏବଂ, ଏକଥା ମଧ୍ୟ ସତ ଯେ ସେଠାରେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ବାସ କରୁଥିବା ଲୋକମାନେ ଏହି କଥାଟି ଉପରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚିନ୍ତା କରିନାହାନ୍ତି ।

୧୯୮୫ ମସିହା ସେପ୍ଟେମ୍ବର ପହିଲି ଦିନ ତିବ୍‌ବତକୁ ଏକ ସ୍ୱୟଂଶାସିତ ଅଞ୍ଚଳ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରାଯାଇ ଥିବାର ପ୍ରଥମ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ପୂର୍ତ୍ତି ହୋଇଗଲା । ଏହି ଅବସରରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଗ୍ରାମ ତଥା ସହରମାନଙ୍କରେ ବାସ କରୁଥିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ତିବ୍‌ବତବାସୀକୁ ଗୋଟିଏ ପାଉଣ୍ଡ ଚାହା ଏକ ବିଶେଷ ଉପହାର ରୂପେ ଦିଆଯାଇଥିଲା । କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଏହି ଅବସରରେ ତିବ୍‌ବତର ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅଶୀହଜାର ଆଲାର୍ମ ବାଜୁଥିବା ଘଡ଼ି ଏବଂ ଦଶ ହଜାର ମିଟର ସିଲ୍‌କ ବସ୍ତ୍ର ବିତରଣ କରିବାଲାଗି ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିଥିଲେ । ସେହି ଦିନଠାରୁ ତିବ୍‌ବତରେ ଥିବା ଦୂରଦର୍ଶନ କେନ୍ଦ୍ର ମଧ୍ୟ ତିବ୍‌ବତୀ ଭାଷାରେ ନିୟମିତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମମାନ ପ୍ରସାରଣ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା । ଆଗରୁ କେବଳ ଖାଲି ହୋଇ ଆସୁଥିବା ଚୀନା ଭାଷାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରଚାର ହେଉଥିଲା ।

ମୂଳ ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମରେ ଗୌତମ ବୁଦ୍ଧ ଶାସ୍ତ୍ର, ପୁରୋହିତ ଏବଂ ଦେବାଳୟ ଗୁଡ଼ିକ ଅପେକ୍ଷା ମନୁଷ୍ୟର ବିବେକକୁ ହିଁ ଅଧିକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବୋଲି କହିଥିଲେ । ଶାକ୍ୟମୁନିଙ୍କ

ନାମରେ ଏକଦା ଯେଉଁ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ତିବ୍‌ବତ ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ କରି ଏକ ଅର୍ଦ୍ଧଗୂଢ଼ ଲାମାଧର୍ମରେ ପରିଣତ ହେଲା, ତାହା ଏକ ଧର୍ମୀୟ ସାମନ୍ତବାଦର ଦୃଢ଼ ରଜ୍ଜୁରେ ଅନେକ ମଣିଷଙ୍କର ବିବେକକୁ ପ୍ରାୟ ଗୋଟାପୁଣା ବାନ୍ଧିକରି ରଖି ଦେଇଥିଲା । ମନୁଷ୍ୟର ଯାବତୀୟ ବିବେକ ଏକ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଆଗ୍ରର ଧର୍ମ ଭିତରେ କଏଦୀହୋଇ ରହିଥିଲା ଓ ମନୁଷ୍ୟକୁ ଅବରୋଧ ଭିତରେ ପକାଇ ରଖିଥିଲା । ଏବେ ସେହି ଅବରୋଧର ଅନ୍ଧକାରମାନ ଉଠି ଉଠି ଯାଉଛି, କ୍ରମେ ଆଗକୁ ଆଗକୁ ବାଟ ଦିଶି ଆସୁଛି । ଫର୍‌ଗ୍ର ହୋଇ ଆସୁଥିବା ପରି ମନେ ହେଉଛି । ସେଠି ମଧ୍ୟ ସଂସ୍କୃତିର ସଂଜ୍ଞା ବଦଳି ଯାଉଛି ।

ଚୀନ୍‌ରୁ ଭାରତ

ଆମ ସକାଶେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହୋଇ ରହିଥିବା ଦେଶଦର୍ଶନର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଟିକୁ ଭରଣା କରି ଆମେ କାଣ୍ଟନ୍ ବିମାନ-ବନ୍ଦରରୁ ଚୀନ୍ ଛାଡ଼ିଥିଲୁ । ପ୍ରାୟ ତିନିଘଣ୍ଟା ଯାବତ୍ ବ୍ୟୋମବିହାର ପରେ ଆମେ ଯେତେବେଳେ ଥାଇଲଣ୍ଡର ରାଜଧାନୀ ବ୍ୟାଙ୍କକ୍‌ରେ ଓହ୍ଲାଇଲୁ, ସେତେବେଳେ ଢଳୁଢଳିଆ ଖରାବେଳ । ହଠାତ୍ ସବୁ ଅଲଗା ଅଲଗା ଲାଗିଲା । ସତେ ଯେପରି ଆମେ ଏକାବେଳକେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ପୃଥିବୀରେ ଆସି ପ୍ରବେଶ କଲୁ । ଏଠି ମଣିଷମାନେ ଯେପରି ଅଲଗା ଅଲଗା ହୋଇ ଦିଶୁଥାନ୍ତି । **Welcome to the kingdom of Thailand,**—ଥାଇ ବିମାନ ସେବାର ଜଣେ ପରିଚାରିକା ଉଡ଼ୁଆଳରେ ଥାଇ ଆମକୁ ମାଇକ୍‌ରେ ଘୋଷଣା କରି କହିଦେଲେ । ସଂସାରରେ ଯେ ରାଜାରାଜୁଡ଼ା ତଥାପି ଅଛନ୍ତି, ସେହି କଥାଟିକୁ ସତେଅବା ଗତ କେତେ ଦିନ ହେଲା ମୁଁ ଭୁଲି ଯାଇଥିଲି । ପୃଥିବୀରେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ବହୁ ଦେଶ ରହିଛନ୍ତି, ଯେଉଁଠାରେ ରାଜାମାନେ ଆଗ, ମଣିଷ ପଛ, ପୁରାତନ ଆଗ, ଭବିଷ୍ୟ ପଛ । କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ଆଗ ନେତୃତ୍ୱ ପଛ । କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ନ ହେଲେ ନେତୃତ୍ୱ ଅସମ୍ଭବ ବୋଲି ଏକ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ବିଶ୍ୱାସ ସେହିସବୁ ଦେଶରେ ମଣିଷ ମଣିଷ ମଧ୍ୟରେ ରହିଥିବା ସମ୍ବନ୍ଧଗତ ଯାବତୀୟ ସଂସ୍କାରକୁ ସତେ ଅବା ଦୈତ୍ୟ ପରି ଗିଳି କରି ରହିଛି । ସେଠାରେ ସେହି ଦୈତ୍ୟଟାକୁ ହିଁ ଭାଗ୍ୟ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ନିଆଯାଇଛି ।

ଉଡ଼ାଜାହାଜରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଭିତରକୁ ପଶିବାକୁ ଯାଉଛି, ଦେଖିଲି ପୋତାଶ୍ରୟର ସେହି ବିରାଟ ହର୍ମ୍ୟଶାଳାର ଏକ ଘର ଅଣଓସାରିଆ ବାରଣ୍ଡା ଉପରେ ଖୁଣ୍ଟାଗୁଡ଼ିରେ ବସି ଦୁଇଜଣ କଳାକୁରୁତାପିନ୍ଧା ପୋତାଶ୍ରୟ-ପରିଚାରକ ରାଜାଙ୍କ ପରି ଚେକା ମାଡ଼ି ବସି ଆମ ଦେଶର ବାଘବକରୀ ଭଳି କଣ ଗୋଟାଏ ଖେଳ ଖେଳୁଛନ୍ତି । ଉଡ଼ାଜାହାଜ ଆସୁଛି ଯାଉଛି ତେଣିକି କୌଣସି ନଜର ନାହିଁ । ଆମକୁ ଏକ ନୂଆ ଦେଶକୁ ସ୍ୱାଗତ ଜଣାଇବାକୁ ନିୟୋଜିତ ହୋଇ ରହିଥିବା ଅଫିସର୍‌ମାନେ ମଧ୍ୟ ଏମିତି ମୁହଁ ଫୁଲାଇ ବେକ ସିଧା କରି କଥା କହୁଥିଲେ ଯେ, ସେମାନେ ଯେ କୌଣସି ରାଜାଙ୍କଠାରୁ ଆଦୌ କୌଣସି ଗୁଣରେ କମ୍ ବୋଲି ମୋତେ ମନେ ହେଉନଥିଲେ । ବ୍ୟାଙ୍କକ୍ ସହରରେ ଆମେ କଣ୍ଟାକର୍ଣ୍ଣି ହୋଇ ପ୍ରାୟ ଦୁଇଦିନ ରହିଲୁ । ହୋଟେଲ୍‌ରେ ରହିଲୁ । ବଜାର ବୁଲିଲୁ,

ସଉଦା କଲୁ । ବ୍ୟାଙ୍କକ୍‌କୁ ଅଧିକାଂଶ ମଣିଷ ଏହିପରି ସଉଦା କରିବାକୁ ହିଁ ଆସନ୍ତି । ଏଠି ବଜାରରେ ସବୁ ଜିନିଷ ମିଳେ, ଦରଦାମ୍ କରି ଜାଣିଥିଲେ ଭାରି ସୁବିଧାରେ ନିଜ ଦେଶକୁ ଯାବତୀୟ ଜିନିଷ ବୋହିନେବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ସହଜ ହୋଇଯାଏ । ବ୍ୟାଙ୍କକ୍ ବୁଲାଇ ଦେଖାଇବା ସକାଶେ ଭାରତୀୟ ଦୂତାବାସ ପକ୍ଷରୁ ଆମକୁ ଗୋଟିଏ ଗାଡ଼ୀ ଏବଂ ଜଣେ କର୍ମଚାରୀ ଯୋଗାଇ ଦିଆଗଲା ସତ, ମାତ୍ର ସେହି କର୍ମଚାରୀ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସନ୍ତର୍ପଣ ସହିତ ଆମକୁ ସିଧା ତାଙ୍କର ଦୋକାନକୁ ନେଇଗଲେ । ପ୍ରାୟ ଦିନମାନଟା ଯାକ ଆମେ ସେଇଠି ରହିଲୁ । ବ୍ୟାଙ୍କକ୍ ବୁଲି ଦେଖିବା ସ୍ୱପ୍ନକଳ୍ପିତ ହୋଇ ରହିଲା । ଦ୍ରବ୍ୟଲୋଭୀ ଦରିଦ୍ର ସାଧବ ପରି ଆମେ ସେହି ଇଣ୍ଡିଆ ମାର୍କେଟ୍‌ର ପଙ୍କ ଓ କର୍ଦ୍ଦମ ଭିତରେ ଘାଣ୍ଟି ଚକଟି ହୋଇ ରହିଗଲୁ । ଅପରାହ୍ନର ଶେଷ କେଇ ଘଣ୍ଟା ଯାହା ଦର୍ଶନୀୟ ସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖିବାଲାଗି କିଞ୍ଚିତ୍ ଫୁରସତ ମିଳିଥିଲା ।

ସମୟ ଅନୁସାରେ ଆମକୁ କେବଳ ବିଖ୍ୟାତ ଗ୍ରାଣ୍ଡ୍ ପ୍ୟାଲେସ୍‌ଟି ଦେଖିବାଲାଗି ସୁଯୋଗ ମିଳିଲା । ପ୍ୟାଲେସ୍‌ଟି ଦେଖଣାହାରିଙ୍କ ସକାଶେ ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବାକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ କମ୍ ସମୟ ବାକି ଥିବାରୁ ଆମେ ପ୍ରାୟ ଦଉଡ଼ିଲା ପରି ବେଶ୍ ବିକଳ ହୋଇ ତା' ଭିତରେ ଘେରାଏ ବୁଲି ଆସିଥିଲୁ । ରାଜପ୍ରାସାଦ ଗୁଡ଼ିକୁ ଥାଇ ଭାଷାରେ ମହାପ୍ରାସାଦ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଥାଇଲାଣ୍ଡ୍‌ରେ ଏକଦା ହିନ୍ଦୁ ରାଜତ୍ୱ ଥିଲା, ଆହୁରି ନିର୍ଭୁଲ ଭାବରେ କହିଲେ ହିନ୍ଦୁ ରାମାୟଣର ରାଜତ୍ୱ ଥିଲା । ରାମ, ଅଯୋଧ୍ୟା, ରାବଣ, ମହୀରାବଣ,—ଏସବୁ ନାମ ହେଉଛି ଥାଇଲାଣ୍ଡ୍‌ର ଅତି ପରିଚିତ କେତୋଟି ନାମ । ପ୍ରାସାଦ ଓ ମନ୍ଦିରଗୁଡ଼ିକର ସ୍ଥପତିରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ରାମାୟଣର ପ୍ରଭାବ । ସ୍ଥପତିଗୁଡ଼ିକରେ ରାମ ଥିବାରୁ ରାବଣ ଅଛନ୍ତି; ଏବଂ ରାବଣ ଥିବାରୁ କୁମ୍ଭକର୍ଣ୍ଣ, ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ ଓ ମହୀରାବଣ ମଧ୍ୟ ଅଛନ୍ତି । ପ୍ରାସାଦକୁ ସତେଅବା ଏକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଶ୍ୱ ପରି କଳ୍ପନା କରାଯାଇଥିବାରୁ ବିଶ୍ୱଦିଗପାଳ ରୂପେ କଲ୍ୟାଣ-ବିଧାନକାରୀ ବୈଦିକ ଦେବତା ଇନ୍ଦ୍ର, ଯମ, ବରୁଣ ଓ ଅଗ୍ନି ପ୍ରଭୃତିଙ୍କର ମୂର୍ତ୍ତି ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଏକ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଯୁଗରେ ଥାଇଲାଣ୍ଡ୍‌କୁ ଥେରବାଦ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ମଧ୍ୟ ପ୍ରବେଶ ଘଟିଥିଲା । ଥାଇଲାଣ୍ଡ୍‌ର ଶତକଡ଼ା ପ୍ରାୟ ନବେଜଣ ଲୋକ ହେଉଛନ୍ତି ବୌଦ୍ଧ । ହିନ୍ଦୁ ଧାର୍ମିକ ଭିତ୍ତି ଉପରେ ବିକାଶ ଲାଭ କରିଥିବାରୁ ଏଠାରେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ପ୍ରାୟ ଗୋଟାସୁଦ୍ଧା ଏକ ମୂର୍ତ୍ତିଧର୍ମରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଇଛି । ପ୍ରାସାଦର ବେଢ଼ା ଭିତରେ ଏକ ବିପୁଳ ଆଳଙ୍କାରିକତା ମଧ୍ୟରେ ମରକତ-ନିର୍ମିତ ଯେଉଁ କ୍ଷୁଦ୍ର ଓ ସୁଠାମ ବୁଦ୍ଧ-ମୂର୍ତ୍ତିଟି ରହିଛି, ତାହାହିଁ ସେହି କଥାଟିକୁ ପ୍ରମାଣ କରି ଦେଉଛି । ବୁଦ୍ଧମୂର୍ତ୍ତି ଏକ ଭବ୍ୟ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣସିଂହାସନ ଉପରେ ଆସୀନ ହୋଇ ରହିଛି । ତାଙ୍କୁ ସତେଅବା ମର୍ଯ୍ୟାଦାର ଅବତାର ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସହିତ ସମତୁଲ କରି ଦେଖାଇବା ନିମନ୍ତେ ସେହି ସିଂହାସନକୁ ପୁଷ୍ପକ-ବିମାନର ଶୈଳୀରେ ନିର୍ମିତ କରାଯାଇଛି ।

ମନ୍ଦିର ଏବଂ ପ୍ରାସାଦଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଖିସାରି ଆମେ ତରତର ହୋଇ ବାହାରକୁ ବାହାରି ଆସିଲା ବେଳକୁ ଗୋଟାଏ ଜାଗାରେ ଏକ ଅଦ୍‌ଭୁତ କଥା ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲୁ । ଶୟାନ ବୁଦ୍ଧଙ୍କର ବେଢ଼ା ଭିତରେ ପିଞ୍ଜରା ଭିତରେ ସାନ ସାନ କେତୋଟି ଚଢ଼େଇଙ୍କୁ ଭରି ନାରୀଟିଏ ବସିଛି । ପ୍ରତି ପିଞ୍ଜରାରେ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ ଚଢ଼େଇ । ସେହି ଚଢ଼େଇଙ୍କୁ ତୁମେ ମୁକ୍ତି ଦେଇ ପାରିଲେ ତୁମର ପୁଣ୍ୟ ହେବ । ଅର୍ଥାତ୍‌, ତୁମେ ପଇସା ଦେଲେ ପିଞ୍ଜରା ଭିତରେ ଚଢ଼େଇଟିଏ ଭରି ରଖିଥିବା ମଣିଷଟି ତାହାକୁ ସେଥିରୁ ମୁକ୍ତ କରିଦେବ । ସେହି ମୁକ୍ତିବିଧାନର ପୁଣ୍ୟ ତୁମର ହେବ,—ପିଞ୍ଜରାବାଲାର କିଛି ଉପାର୍ଜନ ହୋଇପାରିବ । ଗୋଟିଏ ବଡ଼ କାଗଜରେ ଉଭୟ ଥାଇ ଏବଂ ଇଂରାଜୀ ଭାଷାରେ ସେହି କଥାଟିକୁ ଲେଖି ତାହାର ତଳେ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଟି ପୁଣ୍ୟାକାଂକ୍ଷୀ ମଣିଷମାନଙ୍କ ଲାଗି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି । ପଢ଼ି କରି ଦେଖିଲି, ସେଥିରେ ଲେଖା ହୋଇଛି; **Please set free these birds and you will be happy and prosperous.** —'ଆପଣମାନେ ଏହି ଚଢ଼େଇଗୁଡ଼ିକୁ ପିଞ୍ଜରା ଭିତରୁ ମୁକ୍ତ ଦିଅନ୍ତୁ; ତେବେ ସୁଖ ଲାଭ କରିବେ, ସମୃଦ୍ଧିର ଅଧିକାରୀ ହେବେ' । ଅର୍ଥାର୍ଥୀମାନଙ୍କର ମୁକ୍ତିଭାବନା ପ୍ରକୃତରେ ଆଉ କେତେ ଦୂର ଯାଇ ପାରନ୍ତା ?

ଗୋଟିଏ ଖବରକାଗଜରୁ ସେଠି ଦେଖିଲି, ଦେଶ ଧର୍ମ ଓ ରାଜାଙ୍କୁ ହିଁ ସେଠାରେ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଶିକ୍ଷାର ତିନି ମୂଳ ତତ୍ତ୍ୱ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ଆଗେ ପୃଥିବୀର ସବୁଠାରେ ଦେଶ ନଥିଲା, ରାଜ୍ୟ ହିଁ ଥିଲା । ରାଜ୍ୟରେ ରାଜା ରାଜତ୍ୱ କରୁଥିଲେ ଏବଂ ଧର୍ମ ରାଜାମାନଙ୍କୁ ଘଣ୍ଟ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିଥିଲା, ରାଜାଙ୍କର ଆଗେଆଗେ ଛତି ଧରି ଯାଉଥିଲା । ଆଗର ସେହି ରାଜ୍ୟମାନେ ଗଲେଣି,—ରାଜ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ରାଷ୍ଟ୍ର ଆସିଲାଣି, ଦେଶ ଆସିଲାଣି; ତଥାପି ରାଜ୍ୟର ହିସାବରେ ଦେଶମାନେ ଚାଲିଛନ୍ତି । ଏ ରାଜା ଆଉ ସେ ରାଜା ହୋଇ ରହିନାହାନ୍ତି ସତ, ତଥାପି ଅଛନ୍ତି । ଆମ ଆଧୁନିକ ସଂସାରରେ ଅତୀତ ବର୍ତ୍ତମାନର ଗୋଡ଼ରେ କିପରି ଅନେକ ଅର୍ଥରେ ପ୍ରାୟ ଏକ ବେଡ଼ୀ ହୋଇ ରହିଛି, ଇଏ ହେଉଛି ସେହି ବିଡ଼ମ୍ବନାର ଗୋଟିଏ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ । ପୁରୁଣାଗୁଡ଼ାକୁ ଅନେକ ମଣିଷ ସୁନା ବୋଲି କହନ୍ତି, ବର୍ତ୍ତମାନ ଭିତରୁ ଭବିଷ୍ୟ ମଧ୍ୟକୁ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ିବାକୁ ହେଲେ ସତକୁ ସତ ଯେଉଁ ସାହସ ରହିଥିବା ଆବଶ୍ୟକ, ଦେଶର ନେତୃତ୍ୱଠାରେ ସେହି ସାହସର ଅଭାବ ରହିଥିଲେ ଅନେକ ସମୟରେ ଅତୀତଟାକୁ ହିଁ ସୁନା ବୋଲି ଦେଖାଇ ଦିଆ ଯାଇଥାଏ । ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଭାରି ପଛମୁହାଁ କରି ରଖି ସେହି ସୁନା ଭିତରେ ମାଣ୍ଡି ହୋଇ ରହିବାଲାଗି ବାଧ୍ୟ କରାଯାଏ । ଥୋକେ ମଣିଷ ଉପରେ ଥାଇ ପୁଷମାସ ପାଳନ କରୁଥାନ୍ତି ଓ ତାହାକୁ ହିଁ ସମଗ୍ର ଦେଶର ଅଥବା ସମଗ୍ର ଜାତିର ମହାଭାଗ୍ୟ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ପୁରାତନ ଅପସନ୍ତକମାନେ ଦାଉଦାଉ ହୋଇ ଜଳୁଥାନ୍ତି ।

ଶ୍ୟାମଦେଶରେ ଦୁଇଟା କଥାକୁ ଭାରି ଅପମାନକର ବୋଲି ବିଚାର କରାଯାଏ । ଆଉ ଜଣେ ମଣିଷର ମୁଣ୍ଡକୁ ଛୁଇଁବା ସେଠାରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଶୁଭ ଓ ଗ୍ଲାନିସୂଚକ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ । ପରମ୍ପରା ଅନୁସାରେ ସମସ୍ତେ ଭାବନ୍ତି ଯେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନୁଷ୍ୟର ଆତ୍ମା ତା'ର ମୁଣ୍ଡ ଭିତରେ ହିଁ ରହିଛି । ତେଣୁ ଶରୀର ମଧ୍ୟରେ ସେହି ମସ୍ତକଦେଶଟି ହେଉଛି ଏକ ଅତି ପବିତ୍ର ଅଞ୍ଚଳ । ଏବଂ ଯଦି ଦୈବାତ କେହି ତୁମର ମୁଣ୍ଡକୁ ଆସି ଛୁଇଁଦେଲା ତେବେ ସେହି ପବିତ୍ର ଥାନଟି ଅବଶ୍ୟ ଅପବିତ୍ର ହୋଇଯାଏ ବୋଲି ଏକ ଲୋକବିଶ୍ୱାସ ରହିଛି । ଆତ୍ମାବିଷୟକ ଭାରତୀୟ ଭାବନାଟି ଶ୍ୟାମଦେଶକୁ ଆସି ସ୍ଥାନୀୟ ବିଶ୍ୱାସଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ଘଣ୍ଟାପଣ୍ଟି ହୋଇ କାଳକ୍ରମେ କାହିଁକି ଏପରି ଏକ ଲୌକିକତାରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି, ହୁଏତ ତାହାର ଏକ କୁତୂହଳ ସୃଷ୍ଟିକାରୀ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରାଯାଇପାରନ୍ତା । ଯେଉଁ ବିଶ୍ୱାସଟି, ଅନୁସାରେ ମସ୍ତକ ହେଉଛି ଶରୀର ମଧ୍ୟରେ ପବିତ୍ରତମ ଥାନ, ସେହି ବିଶ୍ୱାସଟି ଅନୁସାରେ ପାଦ ଦୁଇଟି ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଅପବିତ୍ର ବୋଲି ଅବଶ୍ୟ ଘୋଷିତ ହେବ । ତେଣୁ କୌଣସି ବସ୍ତୁ ଅଥବା କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ନିଜର ପାଦଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ କରି ଦେଖାଇ ଦେବାକୁ ଥାଇଲାଣ୍ଡରେ ଚରମ ଅଭଦ୍ରତା ଏବଂ ରୂକ୍ଷତା ବୋଲି ବିଚାର କରାଯାଏ ।

ଥାଇଲାଣ୍ଡ୍ ଟୁରିଷ୍ଟ୍‌ମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଏକ ଅପୂର୍ବ ଦେଶ । ସମ୍ଭବତଃ କେବଳ ହଙ୍ଗ୍‌କଙ୍ଗ୍‌କୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ସମଗ୍ର ଏସିଆ ମହାଦେଶରେ ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସର୍ବପ୍ରଥମ ଦେଶ । ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ଶାସିତ ଦେଶରେ ଯେପରି ପ୍ରତାପ ତଥା ପ୍ରଚାର-ବିଭାଗକୁ ହିଁ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ମହତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରା ଯାଇଥାଏ, ଠିକ୍ ସେହିପରି ଥାଇଲାଣ୍ଡ ଓ ସେହି କାଟର ଦେଶମାନ ଏହି ତଥାକଥିତ ପର୍ଯ୍ୟଟକମାନଙ୍କ ସକାଶେ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ପ୍ରତାପର ସହିତ କାର୍ଯ୍ୟ କରଥାନ୍ତି ଓ ସେହିମାନଙ୍କର ମାଧ୍ୟମରେ ଅଜସ୍ର ରୌପ୍ୟ ଏବଂ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ରୋଜଗାର କରଥାନ୍ତି । ଟୁରିଷ୍ଟମାନଙ୍କର ଚିତ୍ତାକର୍ଷଣ ସକାଶେ ସତେଯେପରି ରାଜଧାନୀ ବ୍ୟାଙ୍କକ୍ ସହରରେ ହିଁ ଦେଶଟା ଯାକର ସକଳ ସାଂସ୍କୃତିକ ତଥା ବ୍ୟାବସାୟିକ ପ୍ରଦର୍ଶନକୁ ଆଣି ଠୁଳ କରି ରଖାଯାଇଛି । ଏବେ ଟୁରିଷ୍ଟମାନେ ଦେଶ ଦେଖି ପର୍ଯ୍ୟଟନରେ ଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ସେମାନେ ଅଧିକ ମୁକ୍ତ ଭାବରେ ଉପଭୋଗ କରି ପାରିବାକୁ ହିଁ ଦେଶ-ପର୍ଯ୍ୟଟନ ନାମକ ମୃଗୟାର ମାର୍ଗ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି । ନାନା କାରଣରୁ ଘରେ ଯାବତୀୟ ଉପଭୋଗ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ପାରେନାହିଁ । ସେହି କାରଣରୁ ହିଁ ଅନେକ ଉପଭୋଗକାମୀ ମଣିଷ ପର୍ଯ୍ୟଟନରେ ବାହାରନ୍ତି । ଏପରିକି ଆପଣାର ପରିବାରରେ ନିଜର ସହଧର୍ମିଣୀ ସହିତ ଏକାଠି ବାସ କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଘରେ ସବୁ ପ୍ରକାରର ରମଣ ମୋଟେ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରେନାହିଁ । ତେଣୁ ଅନେକ ମଣିଷ ସ୍ୱସ୍ତ୍ରୀକ ପର୍ଯ୍ୟଟନରେ ଯାଆନ୍ତି,—ହୋଟେଲରେ ରହନ୍ତି, ମୁଠା ମୁଠା ପଇସା ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ଘରେ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରୁନଥିବା ସମ୍ଭୋଗ ଗୁଡ଼ିକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁକ୍ତ ଭାବରେ

ବାହାରେ କରନ୍ତି, ଅନେକ ସମୟରେ ସସ୍ତ୍ରୀକ ମଧ୍ୟ କରନ୍ତି, ଏହିଭଳି ମଣିଷମାନଙ୍କ ସକାଶେ ଆଇଲାଣ୍ଡ୍ ପ୍ରକୃତରେ ଏକ ଅପୂର୍ବ ଦେଶ । ସେଇଥିଲାଗି ଆଇଲାଣ୍ଡ୍‌ରେ ଟୁରିଷ୍ଟ୍‌ମାନଙ୍କର ଏପରି ପ୍ରବଳ ଭିଡ଼ ।

ଏକାଧିକ କାରଣରୁ ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ କେତୋଟି ହୃଦୟ-ପରିପୂର୍ଣ୍ଣିକାରୀ ଦିନ ଅତିବାହିତ କରି ଆସିବା ପରେ ବ୍ୟାଙ୍କକ୍‌ର ପ୍ରାୟ ସବୁ କଥା ସତେଅବା ଭାରି ଅକଥା ପରି ଲାଗିଲା । ଭାରି ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଲାଗିଲା, ବେଳେବେଳେ ଅବର୍ଜିଆ ବି ଲାଗିଲା । ଏଠାରେ ଥିବା ବଜାର ଆଉ ବିପଣି ଗୁଡ଼ାକରେ ମଣିଷର ହାବଭାବ ଓ ହୃଦ୍‌ବାସନା ଗୁଡ଼ାକର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ସତେଅବା ନାକ ଭିତରେ ଦେଇ କୌଣସି ପୁରାତନ ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ପଶି-ଯାଉଥିବା ପରି ମନେହେଲା । ଉପରେ ଉତ୍ତେଜନା, ଭିତରେ ଶୂନ୍ୟତା; ହସହସ ବଦନ-ଗୁଡ଼ିକ ତଳେ ବେତାବେତା ଭୟ ଓ ଅବିଶ୍ୱାସ,— କେହି ଯେପରି ଆଦୌ କୌଣସି ଲାଗି ଜୀବନ ବଞ୍ଚୁନାହାନ୍ତି, ଖାଲି ଦଉଡ଼ୁଛନ୍ତି, ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଟଙ୍କା କମାଉଛନ୍ତି; ଯେତେ ଲୁହନ୍ତି, ନିଜକୁ ଅଶେଷ ପ୍ରକାରେ ରୂପମଣ୍ଡିତ ହୋଇ ରହିଥିବା ବହିପରେ ସତେଅବା ତିନି ସେତିକି କରି ଦେଖାଇ ହେଉଛନ୍ତି,— ଏଠାରେ କେବଳ ଟୁରିଷ୍ଟମାନେ ହିଁ ଆନନ୍ଦ ଲାଭ କରିପାରିବେ । ଏହି ଯାବତୀୟ ରଙ୍ଗାଭରଣ ତଳେ ଯେଉଁ ଅସଲ ଥାଇଲାଣ୍ଡଟି ତାର ଆଠପହରି ଲୋକଜୀବନଟି ମଧ୍ୟରେ ଅବଶ୍ୟ ରହିଥିବ, ତାହାକୁ ସତକୁ ସତ ପାଖରୁ ଦେଖି ପାରିବାର ବେଳ ମଧ୍ୟ ମୋ' ପାଖରେ ନଥିଲା । ସେଥିଲାଗି ମୋତେ ହୁଏତ ରାଜଧାନୀ ଗୁଡ଼ି ବାହାରକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଥାନ୍ତା, ପୋଷାକୀ ମାନଙ୍କର ଏହି ସବୁକିଛୁ ବେହିରଣ ମଧ୍ୟରୁ ମୁକ୍ତ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥାନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ତାହା ହେବାର କୌଣସି ଜୁ' ନଥିଲା । ଆମେ କେବଳ ଦୁଇଦିନ ଲାଗି ବ୍ୟାଙ୍କକ୍ ଆସିଥିଲୁ । ଆମ ଟିକେଟ୍ ଆଗରୁ କରାହୋଇ ରହିଥିଲା । ଥାଇ ବିମାନ କମ୍ପାନୀର ଗୋଟିଏ ଏଆର ବସ ଆମକୁ ପ୍ରାୟ ଅଢ଼େଇ ଘଣ୍ଟାରେ କଲିକତାରେ ଆଣି ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଇଗଲା । ମୁଁ ଆପଣାର ଦେଶରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲି, ଆପଣାର ଘରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲି,— ଯେଉଁଠାରେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଭାଙ୍ଗିବା ଓ ଗଢ଼ାହେବା ବାକୀ ରହିଛି । ମଣିଷ,— ସବୁ ମଣିଷ ଅଣ୍ଟା ସିଧାକରି ଠିଆହୋଇ ପାରିବାଲାଗି ଏଠାରେ ବହୁ ବାଟ ବାକୀ ରହିଛି । ଘରର ପୁଅ ଘରକୁ ଫେରି ଆସୁଥିବା ସମୟରେ ବାହାରୁ ସତେଅବା କେତେକ'ଣ ପୁଞ୍ଜିକୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ଆସୁଥିବା ପରି ମନେ ହେଉଥିଲା ।

\+ \+ \+ \+

ସମସ୍ତେ କ'ଣ ସମାନ କାରଣରୁ ଚୀନ୍ ଦେଖି ଆସନ୍ତି ? ସବୁ ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କର ପର୍ଯ୍ୟଟନ ପଛରେ କ'ଣ ସମାନ କାରଣ ରହିଥାଏ ? ପୁନଶ୍ଚ, ଚୀନ୍ ଦେଶକୁ ଆସି କ'ଣ

ସମସ୍ତେ ସମାନ କଥା ଦେଖନ୍ତି ? ଜୀବନରେ, ସଂସାରରେ ସମ୍ଭବତଃ ଯିଏ ଯେତକ ଦେଖିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଥାଏ, ସେ ସେତକ ଦେଖେ; ଯିଏ ଯେତକ ଖୋଜୁଥାଏ ସେ ସେତକ ପାଏ, ସେତକ ପାଇବାର ଭାଜନ ହୁଏ । ସମାନ କାରଣ ହେତୁ କ'ଣ ସମସ୍ତେ ପ୍ରେମରେ ପଡ଼ନ୍ତି ଓ ସମସ୍ତେ ବାହା ହୁଅନ୍ତି ? କିଏ ମାଆଟିଏ ଖୋଜୁଥାଏ, ତେଣୁ ବାହା ହୁଏ; ଆଉ କିଏ ଗର୍ମୀଣିଟିଏ ଖୋଜୁଥାଏ, ତେଣୁ ବାହା ହେବାକୁ ମନ କରେ । ମୃଗୟା କରିବ ବୋଲି ହୁଏତ ଆଉ କିଏ ଆପଣାର ଏକୁଟିଆ ଅରଣ୍ୟଟିଏ ଖୋଜୁଥାଏ, ସେ ସେହି କାରଣରୁ ବାହା ହୁଏ । ଠିକ୍ ସେହିପରି ସବୁ ମଣିଷ ସେହି ଗୋଟିଏ କାରଣରୁ ହିଁ କଦାପି ପୃଥିବୀ ଦେଖି ବାହାରନ୍ତି ନାହିଁ,— ପୃଥିବୀକୁ ଦେଖୁଥିବା ସମୟରେ ଆଦୌ ସେହି ଏକା କଥା ଦେଖନ୍ତି ନାହିଁ ।

ନାନ୍‌କିଙ୍ଗ୍‌ର ହୋଟେଲରେ ସେଦିନ ରାଜସ୍ଥାନର ଯେଉଁ ବେପାରୀଙ୍କ ସହିତ ଆମର ଦେଖାହେଲା, ସିଏ ମଧ୍ୟ ଚୀନ୍ ଆସିଥିଲେ ସତ, ମାତ୍ର ଏକାବେଳେକେ ଏକ ଅନ୍ୟ କାରଣରୁ ସେ ଚୀନ୍ ଆସିଥିଲେ । ସେ ମଧ୍ୟପ୍ରାଚ୍ୟର କୁଏତ୍‌ରେ ଲୁଗାବେପାର କରନ୍ତି । ଚୀନ୍‌ରେ ରେଡ଼ିମେଡ଼ କପଡ଼ା ଶସ୍ତାରେ ମିଳେ ବୋଲି ସେ ଚୀନ୍ ଆସିଥିଲେ । ଏଠାରୁ ସେ ଜାମା, ସେମିଜ, ବ୍ଲାଉଜ, ପ୍ରଭୃତି ନେଇ କୁଏତ୍‌ରେ ବିକ୍ରୀ କରିବେ । ତାଙ୍କର ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର କାରବାର ଅଛି ବୋଲି ସେ କହୁଥିଲେ ।

ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ଆମକୁ ଜୁଣିଆକରି ତାଙ୍କ ଦେଶକୁ ବୁଲି ଦେଖିବାପାଇଁ ଡାକିଥିବା ଲୋକେ ଯେତେଥର ଆମର ସ୍ୱାଗତ କରିବା ସକାଶେ କୌଣସି ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଆୟୋଜନ କରିଥିଲେ, ସବୁଥର ସେମାନଙ୍କର ବକ୍ତୃତାରେ ଆମକୁ ସେହି ଗୋଟିଏ କଥା ଶୁଣିବାକୁ ମିଳିଥିଲା । ସେମାନେ ସବୁଠାରେ କହିଥିଲେ : ଭାରତବର୍ଷରେ ସତୁରି କୋଟି ମଣିଷ ଏବଂ ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ଶହେ କୋଟି ମଣିଷ । ଦୁଇଟିଯାକ ଦେଶର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଗର୍ବ ହେଉଛି ସେମାନଙ୍କର ଏହି କୋଟି କୋଟି ମଣିଷ । ଶହେ ସତୁରି କୋଟି ମଣିଷ ହେଉଛନ୍ତି ପୃଥିବୀରେ ଏକ ବିରାଟ ଶକ୍ତି । ଏମାନେ ଏକଜୁଟ ହେଲେ ପୃଥିବୀ ଯେପରି ହେଉ ବୋଲି ଇଚ୍ଛାକରିବେ, ପୃଥିବୀ ଅବଶ୍ୟ ଠିକ୍ ସେହିପରି ହେବ, ସେମାନଙ୍କର ଇଚ୍ଛାରୁ କଦାପି ବାହାରି ହୋଇ ରହି ପାରିବନାହିଁ । ଏହିସବୁ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ଆମକୁ କେହି କମୁନିଷ୍ଟ ବିପ୍ଳବ ଅଥବା କମୁନିଷ୍ଟ ମତବାଦ ବିଷୟରେ କିଛି କହୁନଥିଲେ । ଆମ ଚୀନ୍‌ଦେଖାର ଆରମ୍ଭରୁ ଶେଷଯାଏ ଆମକୁ ରାଜନୀତି ବିଷୟରେ କେହି ଆଦୌ କିଛି କହିନାହାନ୍ତି । ଚୀନ୍ ଓ ଭାରତ ଭିତରେ ସୀମା ନେଇ ଯେଉଁସବୁ ଭିନ୍ନ ମତ ରହିଛି, ସେଥିରେ ଚୀନ୍‌ର ମତ ଠିକ୍ ଓ ଭାରତର ମତ ଭୁଲ୍ ବୋଲି ଆମକୁ ବୁଝାଇବା ସକାଶେ କେହି କୌଣସି ଚେଷ୍ଟା କରିନଥିଲେ । ଏବିଷୟରେ ଆମର ବି ମତ କ'ଣ ବୋଲି ଆମକୁ ଆଦୌ କେହି ପଚାରି ନଥିଲେ । ମାତ୍ର ଚୀନ୍ ଓ ଭାରତର ଶହେ ସତୁରି କୋଟି ମଣିଷ ଏକାଠି ହୋଇ ଯାହା

ଗୁହିଁବେ, ତାହା ଅବଶ୍ୟ ସମ୍ଭବ କରିପାରିବେ, ସେମାନେ ସବୁଠାରେ ସେହି କଥାଟିକୁ କହିଥିଲେ । ସରକାର ନୁହନ୍ତି, ମଣିଷ । ମଣିଷ ମଣିଷ ହେଲେ ଏହି ସଂସାରରେ ପ୍ରକୃତରେ କ'ଣ କରି ନପାରିବେ ?

ପ୍ରାଚୀନ ଗ୍ରୀକ୍‌ମାନେ ଯେପରି ସିନ୍ଧୁ ନଦୀରୁ ଭାରତବର୍ଷର ନାମକରଣ କରିଥିଲେ, ଚୀନା ଭାଷାରେ ମଧ୍ୟ ଭାରତବର୍ଷକୁ ଏକଦା ସେହିପରି ସିନ୍ଧୁ ଅଥବା ସିଏନ୍-ଦୁ ବୋଲି କୁହା ଯାଉଥିଲା । ଏହି ସିଏନ୍-ଦୁ କାଳକ୍ରମେ ତିଏନ୍-ଚୁ ହେଲା । ଚୀନ୍‌ଦେଶର ଭାଷାରେ ତିଏନ୍ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ସ୍ୱର୍ଗରାଜ୍ୟ । ବୌଦ୍ଧ ସଂକ୍ରମଣର କାଳରେ ଚୀନ୍‌ର ଲୋକମାନେ ଭାରତବର୍ଷକୁ ବସ୍ତୁତଃ ଏକ ସ୍ୱର୍ଗଭୂମି ବୋଲି ବିଚାର କରୁଥିଲେ । ଚୀନା ଭାଷାରେ ଭାରତବର୍ଷର ଆଧୁନିକ ନାମ ହେଉଛି ୟିନ୍-ତୁ, ଇନ୍-ତୁ ଅଥବା ଇନ୍-ଦୁ । କଥିତ ଅଛି ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍, ତାଙ୍କର ସଂଗ୍ରାମୀ ଜୀବନକାଳରେ ଭାରତବର୍ଷ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏକାଧିକ ପୁସ୍ତକ ଅଧ୍ୟୟନ କରିଥିଲେ । ଭାରତବର୍ଷରେ—ଭାରତବର୍ଷ ରାଜନୀତିକ ସ୍ୱାଧୀନତା ହାସଲ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଓ ରାଜନୀତିକ ସ୍ୱାଧୀନତା ହାସଲ କରିବା ପରେ —ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ଯେଉଁସବୁ ଘଟଣା ଘଟୁଥିଲା, ସେଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ତାଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମତାମତ ବି ରହିଥିଲା । ଏ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ମୁଖ୍ୟ ମତ ହେଉଛି ଯେ, ଭାରତବର୍ଷରେ ଏକ କୃଷି-ବିପ୍ଳବ ସଂଘଟିତ ନହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାରତୀୟ ରାଜନୀତିକ ସ୍ୱାଧୀନତାର ଇପ୍‌ସିତ ଫଳଗୁଡ଼ିକ କଦାପି ଉପଲବ୍‌ଧ ହୋଇ ପାରିବନାହିଁ । ଚୀନ'ରେ ଲବ୍‌ଧ ହୋଇଥିବା ତାଙ୍କ ନିଜର ଅଭିଜ୍ଞତାରୁ ସମ୍ଭବତଃ ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍ ଏହିପରି ଏକ ମତ ପୋଷଣ କରୁଥିଲେ । ତାଙ୍କର ନେତୃତ୍ୱରେ ଚୀନ୍‌ରେ ସଂଗ୍ରାମ ତଥା ନିର୍ମାଣର ଦଶନ୍ଧି ଗୁଡ଼ିକରେ ଯାହାକିଛି ଘଟିଲା, ଚୀନ୍‌ର କୃଷକ ହିଁ ସର୍ବଦା ତାହାର ପୁରୋଭାଗରେ ରହିଥିଲା । ଭାରତବର୍ଷରେ ଏହି କୃଷକବଳ ହେଉଛି ସର୍ବପ୍ରଧାନ ଓ ସର୍ବବୃହତ୍ତ ବଳ । ସେହି ବଳକୁ ପ୍ରାୟ ଅକର୍ମିଷ୍ଠ କରି ରଖି ଏଠାରେ ସ୍ଥାୟୀ ଭାବରେ ସତକୁ ସତ କେଉଁକିଛି ହାସଲ କରାଯାଇ ପାରିବା ବିଷୟରେ ଭାରତବର୍ଷରେ ମଧ୍ୟ ବହୁ ଶିବିରରେ ସନ୍ଦେହମାନ ରହିଛି ।

ଆପଣାର ଦେଶ କହିଲେ ଅନେକ ମଣିଷ ସତେଅବା ଦୁହାଁଳୀ ଗାଈଟିଏର କଥା ଭାବନ୍ତି । ଦୁହାଁଳୀ ଗାଈକୁ ଦୁହାଁଯାଏ, ଭୋଗ କରାଯାଏ । ସେମାନେ ଦେଶକୁ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଭୋଗ କରିବାକୁ ମନ କରୁଥାନ୍ତି । ଭୋଗ କରିବାକୁ ଯାଇ ଲୁଟିନେବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ତେଣୁ ସକଳ ପରିବର୍ତ୍ତନ ନିମନ୍ତେ ବାଟ ଓଗାଳି ରହିଥାନ୍ତି । ଯିଏ ଘରର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହୋଇ ରହିଥାଏ, ତାକୁ ଗୃହସ୍ଥ ଅଥବା ଗୃହସ୍ୱାମୀ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଅନେକ ଗୃହସ୍ୱାମୀ ମଧ୍ୟ ଏପରି ଥାଆନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ କି ସଂସାର କହିଲେ ମୁଖ୍ୟତଃ ଭୋଗ କରିବାକୁ ହିଁ ବୁଝୁଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ନିଜର ସ୍ତ୍ରୀ, ପିଲା, ସମ୍ପତ୍ତି, ବଳ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଓ ଭବିଷ୍ୟତ,—ସବୁକିଛିକୁ ଖାଲି

ଭୋଗ କରିବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ଏହି ମଣିଷମାନେ ଆଦୌ କୌଣସି ଘରର ହୋଇ ପାରନ୍ତିନାହିଁ । କୌଣସି ଦେଶର ବି ହୋଇ ପାରନ୍ତିନାହିଁ ।

ଗୋଟାଏ ଦୃଷ୍ଟି କହେ, ସଂସାରଟା ହେଉଛି ଖାଲି ମାୟା, ଏଠାରେ ସବୁ କୁତ୍ସିତ; ଏଠାରୁ ପଳାଇ ଯିବାକୁ ହେବ,—ତେବେଯାଇ ସୁନ୍ଦର ମିଳିବ, ସ୍ୱର୍ଗ ମିଳିବ । ଆଉ ଗୋଟିଏ ଦୃଷ୍ଟି କହୁଛି, ଏହି ସଂସାରକୁ ତୁମେ ଅବଶ୍ୟ ସୁନ୍ଦର କରି ଗଢ଼ି ପାରିବ,—ଏଇଠି ସ୍ୱର୍ଗର ସ୍ଥାପନା କରିପାରିବ । ଏହି ସଂସାର ତୁମର ଦୁହାଁଳୀ ଗାଈ ନୁହେଁ । ସଂସାର ଭୋଗ କରିବା ପାଇଁ ନୁହେଁ,— ଏଠାରେ ନିଜକୁ ଦେବାକୁ ହୁଏ, ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ନିଜକୁ ଦେବାକୁ ହୁଏ । ତେବେଯାଇ ସଂସାର ସୁନ୍ଦର ହୁଏ । ଏହି ସଂସାର ସମସ୍ତଙ୍କର, ସେହି ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ନିଜର ଜୀବନଟିକୁ ବାଣ୍ଟି ପାରିଲେ ସମସ୍ତେ ପାଖରେ ଥିବାପରି ଲାଗିବେ; ସେତେବେଳେ ଭିତର ଆଡ଼କୁ ଅନାଇଲେ ବାହାରଟା ବି ଦେଖି ହେଉଥିବ ଓ ବାହାର ଆଡ଼କୁ ଅନାଇଲେ ଭିତରଟା ମଧ୍ୟ ଦିଶି ଦିଶି ଯାଉଥିବ । ଆପଣା ଆଡ଼କୁ ଅନାଇଲେ ସମସ୍ତେ ଦିଶି ଯାଉଥିବେ ଓ ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇବା ମାତ୍ରକେ ଆପଣାକୁ ଦେଖି ହେଉଥିବ । ଭାତହାଣ୍ଡିରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଭାବରାଜ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭୁବନଯାକର ହିସାବ କେବଳ ତାହାଦ୍ୱାରା କରାହେଉଥିବ । ସେତେବେଳେ କୋଉଠି ଜଣେ ହେଲେ କୃପଣ ମଣିଷ ରହିବେନାହିଁ । ଜୀବନରେ କୃପଣତା ବୋଲି କୌଣସି ବେଭାର ମଧ୍ୟ ରହିବନାହିଁ ।

ସେହି ସ୍ୱପ୍ନଟି ହେଉଛି ଆମ ବର୍ତ୍ତମାନ ପୃଥିବୀର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ସ୍ୱପ୍ନ । ଏହି ସ୍ୱପ୍ନ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କୁ ନେଇ । ତାହା ଯେ କୌଣସି ବାଦଠାରୁ ଅଧିକ ବଡ଼, ଯେ କୌଣସି ଦେଶଠାରୁ ବି ଅଧିକ ବଡ଼ । ସେହି ସ୍ୱପ୍ନର ପ୍ରେରଣାଟିଦ୍ୱାରା ହିଁ ପୃଥିବୀର କୋଟିକୋଟି ମଣିଷ କ୍ରମେ ଏକଜୁଟ ହୋଇ ଆସୁଛନ୍ତି । ବାଦମାନେ ତାହାକୁ ଅଟକାଇ ରଖିବାକୁ ଫନ୍ଦି କରୁଛନ୍ତି, ଦେଶମାନେ ମଧ୍ୟ ତାହାକୁ ଭଣ୍ଡୁର କରିଦେବାର ପ୍ରୟାସ କରୁଛନ୍ତି । ତଥାପି ସ୍ୱପ୍ନଦେଖା ଆଦୌ ସରୁନାହିଁ । ବାଟରେ କେତେ କେତେ ମଣିଷ ରୁଷି ବସୁଛନ୍ତି, ଅନ୍ୟ ନାନା ଅନୁରକ୍ତି ଭିତରେ ରହି ଯାଉଛନ୍ତି । କନ୍ଦଳ ଏବଂ ପ୍ରତିକନ୍ଦଳମାନ ଲାଗି ରହିଛି । ତଥାପି ସ୍ୱପ୍ନଦେଖା ସରୁନାହିଁ । ଚୀନ୍‌ରୁ ଭାରତବର୍ଷକୁ ଫେରି ଆସୁଥିବା ସମୟରେ ମୁଁ ଠିକ୍ ସେହି ସ୍ୱପ୍ନଟିକୁ ହିଁ ଦେଖୁଥିଲି ।

ପରିଶିଷ୍ଟ—୨

ଯାହା ଅଖାଦ୍ୟ ନୁହେଁ, ତାହା ଖାଦ୍ୟ

ଜଣେ ଚୀନା ପଣ୍ଡିତ କୋଉ ପ୍ରାଚୀନ କାଳରେ କହିଥିଲେ : **A well-filled stomach is indeed a great thing : all else is luxury of life.** ସିଏ ପ୍ରକୃତରେ ଜଣେ ଭାରି ସମଝଦାର ପଣ୍ଡିତ ହୋଇଥିବେ । ସଂସାରରେ ଯାହାକିଛି ଖିଆଯାଇ ପାରିବ, ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ କାଳକ୍ରମେ ସେହି ସବୁକିଛି ବସ୍ତୁ ହିଁ ଲୋକମାନଙ୍କର ଖାଦ୍ୟରୂପେ ସ୍ୱୀକୃତ ହୋଇଛି । ମଣିଷ ଯାହାକିଛି ହଜମ କରି ପାରିବ, ଯାହା ଦେହଲାଗି ବିଷ ପରି କାର୍ଯ୍ୟ ନକରିବ, ତାହା ଅବଶ୍ୟ ମଣିଷର ଖାଦ୍ୟ-ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ପାରିବ । ଏବଂ, ପାଟିକୁ ସୁଆଦ ଲାଗିବା ବା ନଲାଗିବା,— ତାହା ତ ଅଧିକାଂଶତଃ ଏକ ସାମାଜିକ ଚଳଣି ଓ ଅଭ୍ୟାସର କଥା ।

ଆଉଗୋଟିଏ ମତ ହେଉଛି ଯେ, ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ଯେତିକି ମଣିଷଙ୍କର ପେଟ ପୂରିବ, ପ୍ରାୟ ଆବହମାନକାଳରୁ ସେଠାରେ ତାହାଠାରୁ ଅଧିକସଂଖ୍ୟକ ମଣିଷ ବାସ କରି ଆସିଛନ୍ତି । ଅଧିକତର ମଣିଷ ଅଭାବ ଭୋଗିଛନ୍ତି, ଓ ଅଧିକତର ସମୟରେ ଦେଶର କୌଣସି ନା କୌଣସି ଅଞ୍ଚଳରେ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ପଡ଼ିଛି । ତେଣୁ ସତେଅବା ଏକ ଆବଶ୍ୟକତାର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଚୀନାମାନେ ଯାବତୀୟ ପାଚ୍ୟ ପଦାର୍ଥକୁ ଖାଦ୍ୟରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରିବାର ପ୍ରୟୋଗ କରିଛନ୍ତି । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦେଖିଲେ, ଖାଦ୍ୟ ବିଷୟରେ ସେମାନଙ୍କର ସବୁଠାରୁ କମ୍ ବିକାର ରହିଛି,—ନିଷେଧ ମଧ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ କମ୍ ରହିଛି । ବୌଦ୍ଧଧର୍ମରେ ପ୍ରାୟ ପାରମ୍ପରିକ ଭାବରେ ଜୀବହତ୍ୟା କରିବାକୁ ହିଁ ଯଥାର୍ଥ ଶୀଳ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରାଯାଇ ଆସିଛି । ବହୁଳ ସଂଖ୍ୟାରେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମାବଲମ୍ବୀ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଚୀନାମାନେ ଖାଦ୍ୟ ଲାଗି ଜୀବହତ୍ୟା କରିବାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଦୌ କୌଣସି ସଂଯମ ଦେଖାଇ ପାରିନାହାନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ ଗୋମାଂସ—ଭକ୍ଷଣର କ୍ଷେତ୍ରରେ କିଞ୍ଚିତ୍ ସଂଯମ ଆଚରଣ କରାଯାଇଛି । ବୌଦ୍ଧଧର୍ମରେ ପ୍ରଚରିତ ମଧ୍ୟମମାର୍ଗର ପରାମର୍ଶ ଅନୁସାରେ ଯାବତୀୟ ଅତିଶୀଳକୁ ଗର୍ହିତ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରାଯାଇଛି । ସେହି ପରାମର୍ଶଟିଦ୍ୱାରା ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇ ଚୀନ୍ ଦେଶର ଅଧିବାସୀମାନେ ଶୂକର ମାଂସ ଭକ୍ଷଣ କରିବାକୁ ଏକ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ରୀତିରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଛନ୍ତି । ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନର ଆବଶ୍ୟକତାରେ ଗୋରୁ ଅପେକ୍ଷା ଘୁଷୁରି ଅପେକ୍ଷାକୃତ କମ୍ ଉପଯୋଗୀ । ଏବଂ, ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ

ଗୋମାଂସ ଅପେକ୍ଷା ଶୂକରମାଂସ ଅଧିକ ସୁସ୍ୱାଦୁ । ତେଣୁ ସେମାନେ ଶୂକରକୁ ହିଁ ବ୍ୟାବହାରିକ ଭାବରେ ଏକ ଅଧିକ ଗ୍ରହଣୀୟ ଓ ଉପଭୋଗ୍ୟ ଖାଦ୍ୟବସ୍ତୁ ରୂପେ ସ୍ୱୀକାର କରି ନେଇଛନ୍ତି ।

କଥିତ ଅଛି ଯେ, ଚୀନ୍‌ରେ ଆଦୌ କୌଣସି ସମ୍ରାଟଙ୍କର ରାଜତ୍ୱ ଆରମ୍ଭ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ସେଠି ସେହି ଆଦିମ କାଳରେ ଲୋକମାନେ କଞ୍ଚା ମାଂସ ଭକ୍ଷଣ କରୁଥିଲେ । ପାଳିତ ପଶୁମାନଙ୍କୁ ହାଣି ସେମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଉଷ୍ଣ ରକ୍ତକୁ ମଧ୍ୟ ପାନ କରୁଥିଲେ । କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ଅନୁସାରେ ଚୀନ୍‌ର ପ୍ରାଚୀନତମ ସମ୍ରାଟ ଫୁ-ସିଙ୍କର ରାଜତ୍ୱ କାଳରେ ଯାଇ ସମ୍ରାଟଙ୍କର ବୋଲି ମାନି ସେମାନେ ରାନ୍ଧି କରି ଖାଇ ଶିଖିଲେ । ସେହି ଦିନଠାରୁ ଚୀନା ରନ୍ଧନକଳାର ବିକାଶ ଓ ସମୃଦ୍ଧି ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ପୃଥିବୀରେ ଅନ୍ୟତ୍ର ଲୋକେ ଯେଉଁସବୁ ପ୍ରାଣୀଙ୍କର ମାଂସ ଭକ୍ଷଣ କରନ୍ତି, ଚୀନ୍‌ଦେଶର ଲୋକମାନେ ମଧ୍ୟ ସେ ସବୁକୁ ଅବଶ୍ୟ ଭକ୍ଷଣ କରନ୍ତି । ତାହାଛଡ଼ା ସେମାନେ କୁକୁର ଖାଆନ୍ତି, ମୂଷା ଖାଆନ୍ତି, ଗଧ ମଧ୍ୟ ଖାଆନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ ଏକଥା ସତ ଯେ ଅତି ଦରିଦ୍ର ଲୋକମାନେ ଗଧର ମାଂସ ଭକ୍ଷଣ କରନ୍ତି । କେବଳ ଗୋମାଂସର କ୍ଷେତ୍ରରେ ହିଁ ସେହି ଦେଶରେ କିଞ୍ଚିତ୍ ବାରଣ ରହିଛି; କନ୍‌ଫୁସିଅସ୍‌ଙ୍କର ମାର୍ଗକୁ ଆପଣାର ମାର୍ଗ ବୋଲି ନିଷ୍ଠାପର ଭାବରେ ମାନୁଥିବା କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି କଦାପି ଗୋମାଂସ ସ୍ପର୍ଶ କରିବାକୁ ରାଜି ହେବନାହିଁ । ଚୀନା ଭାଷାରେ ବଳଦକୁ ତା-ଉ ଅର୍ଥାତ୍ ମହାପଶୁ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ପ୍ରାଚୀନ କାଳରେ ଚୀନର ସମ୍ରାଟମାନେ ସ୍ୱର୍ଗସ୍ଥ ଦେବତାଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସେହି ମହାପଶୁକୁ ବଳି ଦେଉଥିଲେ ଏବଂ ତେଣୁ ତାହାକୁ ସମସ୍ତେ ଏକ ପବିତ୍ର ପ୍ରାଣୀ ବୋଲି ମାନୁଥିଲେ । ବଳଦ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ଲାଗେ, ତେଣୁ ତାହାକୁ ମନୁଷ୍ୟର ଆହାରରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରିବାରେ ଏକ ସଙ୍କୋଚ ରହିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱାଭାବିକ । ଅବଶ୍ୟ ଏକଥା ସତ ଯେ, ମହାପୁରୁଷ କନ୍‌ଫୁସିଅସ୍ ଲେଖିଥିବା ଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କରେ ଗୋମାଂସ ବିଷୟରେ କୌଣସି ନିଷେଧ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେନାହିଁ । ତେଣୁ କେବଳ ପାରମ୍ପରିକ ଭାବରେ ହିଁ ଲୋକେ ଏହାକୁ ନିଷିଦ୍ଧ ବୋଲି ମାନି ଆସିଛନ୍ତି ।

ସମ୍ଭବତଃ ସେହିପରି ଏକ କାରଣରୁ ହିଁ ସେଠାରେ କ୍ୱଚିତ୍ କେହି ଅଶ୍ୱମାଂସ ଭକ୍ଷଣ କରିଥାନ୍ତି । କେବଳ ଅତି ଦରିଦ୍ର ଲୋକମାନେ ସେଠାରେ ଘୋଡ଼ାମାଂସ ଖାଇଆସିଛନ୍ତି ଏବଂ ସେଥିଲାଗି ଅନ୍ୟମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ହୀନ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖି ଆସିଛନ୍ତି । ପୁନଶ୍ଚ, ଅଶ୍ୱର ମାଂସ ଖାଉଥିବା ଲୋକେ ମଧ୍ୟ କେବଳ ପ୍ରାକୃତିକ ଭାବରେ ମୃତ୍ୟୁର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥିବା କୌଣସି ଅଶ୍ୱର ମାଂସକୁ ହିଁ ଭକ୍ଷଣ କରି ଆସିଛନ୍ତି । ତାତାରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅଶ୍ୱମାଂସ ଯେ କେବଳ ଏକ ପ୍ରିୟ ମାଂସ ତା' ନୁହେଁ,—ତାହା ଖାଦ୍ୟରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବା ଏକ ପ୍ରଧାନ ମାଂସ । ସେମାନେ ଆଗ ଅଶ୍ୱମାଂସକୁ ସିଝାଇ ଦିଅନ୍ତି, ତାପରେ

କୌଣସି ସମତଳ ଭୂମିରେ ରଖି ତାକୁ ଥଣ୍ଡା ପବନରେ ଶୁଖାନ୍ତି । ତାହା ଶୁଖିଗଲେ ତାହାକୁ ସେଥି ଏକ ପ୍ରକାରର ଚୁନା ବା ଅଟା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତି ଏବଂ ତା'ପରେ ତାହା ପ୍ରାୟ ଅନନ୍ତ କାଳ ଲାଗି ସୁରକ୍ଷିତ ହୋଇ ରହିପାରେ ଓ ଯେତେବେଳେ ମନ ସେତେବେଳେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇପାରେ । ତାହାକୁ ଫୁଟୁଥିବା ପାଣିରେ ପକାଇଦେଲେ ସେଥିରୁ ଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଗିନାଏ ଶକ୍ତିଦାୟକ ସୁପ୍ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯାଇପାରେ । ଯାଯାବର ତାତାରର କ୍ଲାନ୍ତି ଦୂର କରିବାରେ ତାହା ଏକ ଅବ୍ୟର୍ଥ ପାନୀୟ ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ ।

ଚୀନ୍ ଦେଶରେ ବିକାରମୁକ୍ତ ଭାବରେ ଆହାରରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ପାରୁଥିବା ପ୍ରାୟ ସବୁ ପଦାର୍ଥକୁ ଆହାର୍ଯ୍ୟରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ଥାଏ ବୋଲି ସେହି ଦେଶରେ ଏକ ଦୀର୍ଘ ପରମ୍ପରା କ୍ରମେ ଭୋଜନ ତଥା ଆପ୍ୟାୟନକୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ନାନା ବୈଚିତ୍ର୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକ ସାଂସ୍କୃତିକ ପରିପାଟୀଟିଏ ଗଢ଼ି ଉଠିଛି । ଚୀନ୍‌ରେ ବିକଳା ଅଥବା ଟକଳାଙ୍କ ପରି କେହି କିଛି ଖାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ନିମନ୍ତ୍ରଣ-ଭୋଜିମାନଙ୍କରେ ହୁଏତ ଯେତେ ଅଧିକ ସମୟ ବ୍ୟୟିତ ହୁଏ, ସେହି ଅନୁସାରେ ଭୋଜିଟିକୁ ସେତିକି ଅଧିକ ସାର୍ଥକ ଭାବରେ ଉପଭୋଗ କରାଗଲା ବୋଲି ସଂପୃକ୍ତ ସମସ୍ତେ ଅନୁଭବ କରିଥାନ୍ତି । ଭୋଜିସଭାରେ ସାଧାରଣତଃ ଦଶ ପନ୍ଦର ମୁଥରେ ଦଶ ପନ୍ଦର ପ୍ରକାରର ଖାଦ୍ୟ ପରସା ନଯିବା ଯାଏ ଭୋଜି ସମାପ୍ତ ହୋଇ ପାରେନାହିଁ । ଖାଇବା ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ଖାଦ୍ୟପାତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଆଣି ରଖିବା ସକାଶେ ଏକ ବୃତ୍ତାକାର କାଷ୍ଠନିର୍ମିତ ଦ୍ୱିତୀୟ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବସ୍ତୁଟିକୁ ଆଣି ରଖା ଯାଇଥାଏ । ସେହି ବିଶେଷ ଟେବୁଲ୍‌ଟି ଘୂରିପାରେ; ଅର୍ଥାତ୍ ଖାଇବା ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଯାହାର ଯେଉଁଟାକୁ ଖାଇବା ପାଇଁ ମନ ବଳିଲା, ସିଏ ସେଇଟିକୁ ଚକଟିକୁ ଘୁରାଇ ନିଜ ହାତ ପାଆନ୍ତାକୁ ଆଣି ଆପଣାଲାଗି ବାଢ଼ି ଆଣିପାରେ । ବିନୋଦକରି ଲୋକେ କହନ୍ତି ଯେ, ଅତିକମ୍‌ରେ ତିନି ଚାରିଘଣ୍ଟା ସମୟ କରି ଏହିସବୁ ଭୋଜିଥାନକୁ ଆସିବାକୁ ହୁଏ । ଏତେ ବିବିଧ ପ୍ରକାରର ଖାଦ୍ୟର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଥାଏ ଯେ ଯଥାସମ୍ଭବ ରହିରହି ସେଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତି ନ୍ୟାୟବିଚାର କରିବାକୁ ହୁଏ । ଖାଦ୍ୟ ହଜମ ହେବାକୁ ତ ପୁଣି ସମୟ ଦରକାର । ନହେଲେ ଭଗବାନ ମଣିଷକୁ ଦେଇଥିବା ଏହି ସାନ ପେଟଟିରେ ଏକାବେଳେକେ ଏତେ ଖାଦ୍ୟଲାଗି ଜାଗା କୁଆଡୁ ହୋଇ ପାରିବ ? ତେଣୁ ପଞ୍ଚମ ବା ଅଷ୍ଟମ ମୁଥରେ ଖାଦ୍ୟପଦାର୍ଥଟି ଆସି ଥୁଆହେବା ସମୟକୁ ପ୍ରଥମ ମୁଥର ଖିଆସରିଥିବା ଖାଦ୍ୟଟି ଯେପରି ଦରହଜମ ହୋଇ ଯାଇଥିବ, ସେଥିଲାଗି ପେଟକୁ ଆବଶ୍ୟକ ସମୟ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ ।

ପ୍ରଥମେ ହାତ ଓ ମୁହଁ ପୋଛିବା ପାଇଁ ଓଦା ତଉଲିଆ ଆଣି ଦିଆଯାଏ । ଶୀତ ଦିନରେ ବାମ୍ପ ବାହାରୁଥିବା ଗରମ ତଉଲିଆ ଓ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ସମୟରେ ହେମକାକର କରି

ରଖା ଯାଇଥିବା ଅଣ୍ଡା ତଉଲିଆ । ଖାଦ୍ୟଗ୍ରହଣର ପର୍ଯ୍ୟାୟଗୁଡ଼ିକ ସରିଲେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଆଉ ଥରେ ତଉଲିଆ ପରଷାଯାଏ । ଖାଦ୍ୟ-ପ୍ରକାରର ସୁମାରି କରି ହୁଏ ନାହିଁ । ଖାଦ୍ୟ-ପ୍ରସ୍ତୁତିର ନାନା ଅଭିନବ ଓ କୌଶଳଯୁକ୍ତ ପ୍ରକ୍ରିୟାଦ୍ୱାରା ଚୀନ୍‌ର ରନ୍ଧାଳିମାନେ କୋଉ ଜିନଷକୁ ଯେ କ'ଣରେ ପରିଣତ କରି ତୁମ ଆଗରେ ଆଣି ବାଢ଼ିଦିଅନ୍ତି, ସେକଥା ଭାବିଲେ କେବଳ ବିସ୍ମିତ ହେବାକୁ ହିଁ ପଡ଼ିଥାଏ । ଏକ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଏବଂ ନିପୁଣ ସ୍ତରର କଳାବୋଧ ଏବଂ ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ ନଥିଲେ କଦାପି ଖାଦ୍ୟ-ପ୍ରସ୍ତୁତି ବିଷୟରେ ଏହି ଅପୂର୍ବ କୁଶଳତା ଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ଭବ ହେଉ ନଥାନ୍ତା । ଏହି କୁଶଳତା ଲାଗି ସାଧାରଣ ଶାଗଟାଏ ମଧ୍ୟ କେଡ଼େ ଶୋଭିବନ ଦେଖା ଯାଉଥାଏ, ସାମାନ୍ୟ ଛତୁମାନେ ହୁଏତ ସତର ପ୍ରକାରର ଅବତାର ଗ୍ରହଣ କରି ତୁମର-ରସନା ପାଖରେ ଆସି ଉତଭିକ୍ଷା କରୁଥାନ୍ତି । କାରଡ଼ି ବା ବାଉଁଶଗଜାକୁ ଯେ ଏତେ ସୁସ୍ୱାଦ୍ୟ କୋଟିକମରେ ମଣ୍ଡିତ କରି ଖାଦ୍ୟରୂପେ ବାଢ଼ି ଦିଆ ଯାଇପାରେ, ସେକଥା ଚୀନ୍‌ଦେଶକୁ ନଆସିଲେ ହୁଏତ ଆଦୌ ବିଶ୍ୱାସ କରି ହେଉନଥାନ୍ତା । ସମୁଦ୍ରରୁ ଧରାହୋଇ ଆସିଥିବା କେତେ ଜୀବଙ୍କୁ ରାନ୍ଧି କେତେ ପ୍ରକାରର ସୁଆଦରେ ସଜାଇ ଦିଆ ଯାଇଥାଏ । ଆଗ ନିଷେଧଗୁଡ଼ାକୁ ଭଲକରି ଜାଣି ତା'ପରେ ଯାଇ ଗ୍ରାହ୍ୟ ଓ ସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ନିରୂପଣ କରୁଥିବା ଦେଶ ମାନଙ୍କରେ ଯେଉଁସବୁ ଖାଦ୍ୟକୁ ହୁଏତ ତୁଚ୍ଛା ତାମସିକ ବୋଲି କୁହା ଯାଉଥାନ୍ତା, ଚୀନ୍‌ର ରନ୍ଧାଳିମାନେ ତାହାକୁ କେଡ଼େ ସହଜ କୌଶଳରେ ଏକ ସାତ୍ତ୍ୱିକ ପ୍ରଶାନ୍ତି ଆଣି ଦେଇ ପାରନ୍ତି ! ରନ୍ଧନବିଦ୍ୟାକୁ ସେମାନେ ଯଥାର୍ଥରେ ଏକ ରସବିଦ୍ୟାର ସ୍ତରକୁ ଉନ୍ନୀତ କରି ନେଇଥାନ୍ତି ।

ବେଳେବେଳେ କେବଳ ବତକରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥିବା ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଭୋଜ୍ୟରେ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଭୋଜିକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ଦିଆଯାଏ । ହୁଏତ ସତର ମୁଥରେ ସତର ପ୍ରକାରର ଖାଦ୍ୟ ଆଣି ବାଢ଼ି ଦିଆଯାଏ, ମାତ୍ର, ଯାହାକିଛି ବାଢ଼ି ଦିଆ ଯାଉଥାଏ, ତାହା ବତକର ମାଂସ ବା ଅଙ୍ଗାଂଶ ଦେଇ ତିଆରି ହୋଇଥାଏ । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବେଜିଙ୍ଗ ବତକର ଏକ ବିଶେଷ ଖ୍ୟାତି ରହିଛି । ବତକର କଲିଜା, ବତକର ଲିଭର୍, ବତକର ଲାଞ୍ଜପଟ, ବତକର ଡେଣା, ମଡ଼ମଡ଼ ବା ମୁଖ୍ ମୁଖ୍ ହୋଇ କଅଁଳ ଭାବରେ ଭଜା ହୋଇଥିବା ବତକର ଚମଡ଼ା ଗୋଟା ସିଝା ହୋଇ ଶିଳପୁଆ ପରି ତୁମ ଆଗରେ ଆଣି ରଖା ହୋଇଥିବା ବତକର ଗଣ୍ଡି, ବତକର ହାଡ଼ରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥିବା ସୁପ,—ଏହିପରି କେତେ କ'ଣ ବେଭାର ସେଦିନ ସତେ ଯେପରି ଏହି ବତକହିଁ ଇହସଂସାରର ଏକମାତ୍ର ଆପ୍ୟାୟନକାରୀ ବସ୍ତୁ ପରି ମନେ ହେଉଥାଏ । ଅଞ୍ଚଳ ଅନୁସାରେ ମଧ୍ୟ ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ଖାଦ୍ୟ ଓ ସେଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରଶସ୍ତିଗାନ କରିବାକୁ ତୁମ ସମ୍ମୁଖରେ ଗୁଣବାନ୍ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଥିବେ । ସେହିପରି ଗୋଟିଏ ଅଞ୍ଚଳ ହେଉଛି ହାଙ୍ଗଚୁଓ ଅଞ୍ଚଳ । ସେହି ଅଞ୍ଚଳର ବିଶେଷ ଭୋଜ୍ୟପଦାର୍ଥ ଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ଅତିଥିମାନଙ୍କ ପାଖରେ କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ

କରି କେତେ ନା କେତେ କଥା କୁହାଯାଏ । ହାଙ୍ଗ୍‌ଚୃଓରେ ଥିବା ଓଏଷ୍ଟ ଲେକ୍‌ରୁ ଧରା ହୋଇ ଥିବା ମାଛରୁ ଏକାବେଳେକେ ମିଠା ଓ ଖଟା ଲାଗୁଥିବା ସୁସ୍ୱାଦ୍ୟ ଭୋଜନ ଦ୍ରବ୍ୟଟିଏ ତିଆରି କରାଯାଏ । ଖୋଳପା ଛଡ଼ା ହୋଇ ଗୃହାରେ ରନ୍ଧା ହୋଇଥିବା ଚୁଙ୍ଗୁଡ଼ି, ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇ କଟା ଓ ଭଜା ହୋଇଥିବା ସୁସ୍ୱାଦ୍ୟ କୋଚଆ, ବାମ୍ଫରେ ସିଝାହୋଇ ରନ୍ଧା ଯାଇଥିବା ବୃହତ୍‌କାୟ ମାଛ, ରୋଷ୍ଟ୍ କରାଯାଇ ଥିବା କୁକୁଡ଼ା, ଓଏଷ୍ଟ୍ ଲେକ୍‌ରୁ ଧରାହୋଇଥିବା ଏକ ବିଶେଷ ଜୀବର ସୁପ, ଶୁକରମାଂସ, ଗୃଉଳ ଅଟା ଦେଇ ପଦ୍ମପତ୍ରରେ ପତରପୋଡ଼ା ହୋଇଥିବା ଘୁଷୁରି ମାଂସ, ପାଣିବାମ୍ଫରେ ସିଝି ତେଲରେ ପାଚିଥିବା ଏକ ଉଦ୍‌ଭିଦ୍‌ର ଗଜା,—ଏହିପରି କେତେ କ'ଣ ପ୍ରକାର । କୌଣସି ହାଙ୍ଗ୍‌ଚୃଓବାସୀ ଏହିସବୁ ପ୍ରକାରକୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରି କହୁଥିବା ସମୟରେ ତା'ର ପାଟି ସନ୍ତେଇବା ପାଣେଇ ଆସୁଥିବା ପରି ମନେ ହେଉଥିବ । ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ବିଶେଷ ପ୍ରକାରର ଖାଦ୍ୟ ପଛରେ ପୁଣି ମନୋରମ କାହାଣୀମାନ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଶୁଣି କେଉଁ ଅତିଥି ଆଉ ଖାଦ୍ୟ ଭଲ ଲାଗୁନାହିଁ ବୋଲି କହିବାକୁ ମନ କରିବ ?

ସାମାନ୍ୟ ଗୃହାପାନରେ ମଧ୍ୟ କେତେ ସଣ୍ଣା । ଗୃହାଗୁଲ୍ମରୁ ସବାଆଗ ଅତିସାନ ଓ କଅଁଳ ପତ୍ର ଅଗଗୁଡ଼ିକୁ ଭାଙ୍ଗି ଅଲଗା କରି ସାଇତ ଅଣାଯାଏ । ପତ୍ର ଯେତେ ସାନ ହୋଇଥିବ, ସେତେ ଅଧିକ ଭଲ । ସେଥିରୁ ହିଁ ଏକାବେଳେକେ ଅଉଲ କିସମର ଗୃହା ତିଆରି କରାଯାଇ ପାରିବ, କେବଳ ସମ୍ରାଟମାନଙ୍କ ଲାଗି ପରଷାଯାଇ ପାରିବା ଭଲ ଗୃହା । ସେହି ପତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ହୁଏତ ଚୂଲୀ ଉପରେ ବସା ଯାଇଥିବା କଡ଼େଇରେ ଭାଜି ଶୁଖା ଯାଇପାରେ ଅଥବା ଖରାରେ ଦେଇ ଶୁଖାଇ ଦିଆଯାଇ ପାରେ । ପ୍ରଥମ କିସମଟି ହେଉଛି ସବୁଜ ଗୃହା । ଦ୍ୱିତୀୟ ପଦ୍ଧତିଟିଦ୍ୱାରା ପତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଖରାଦେଇ ଶୁଖି ଯିବାପରେ ଗୃହାକୁ ପଚାଇ କଳା କରି ଯେଉଁ ଗୃହା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଏ, ତାହା ହେଉଛି କଳା ଗୃହା । ସବୁଜ ଗୃହାପତ୍ର ଆରଟିଠାରୁ ଅଧିକ ମହଙ୍ଗା । ଗୃହାରେ ଚିନି ଆଉ କ୍ଷୀର ମିଶାଇଲେ ତା'ର ଅସଲ ମର୍ଯ୍ୟାଦାଟିକୁ ନଷ୍ଟ କରି ଦିଆଯାଏ ବୋଲି ଚୀନ୍‌ରେ ଅନେକ ଲୋକ କହନ୍ତି ।

ଭୋଜୀମାନଙ୍କରେ ଖାଇବା ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ଭାତ ଓ ସୁପ୍ ଆସେ । ତା' ନହେଲେ ମୁଥ ପରେ ମୁଥ ହୋଇ ମୋଟ କେତେ ମୁଥ ଯେ ପରଷାଯିବ, ସେକଥା ଜାଣିବାର ଜୁ' ନଥାଏ । ଏବଂ, ଫଳ ଆସିଲେ ଭୋଜନ ଚକ୍ରଟିର ସମାପ୍ତି ଘଟିଲା ବୋଲି ଜାଣିବାକୁ ହୁଏ । ମଝିରେ ମଝିରେ ଗୃଉଳ ଚୂନାରେ ତିଆରି ହୋଇଥିବା କୁନି କୁନି ପିଠା ଆସେ,—ଖାଇଲା ବେଳକୁ ଦାନ୍ତରେ ଲାଗି ଯାଉଥିବା ମଣ୍ଡାପିଠା ପରି ଲାଗେ । ଚୀନ୍‌ଦେଶରେ ମିଠା ଜିନିଷର ସେତେ ଆଦର ଥିଲାପରି ଆଦୌ ମନେ ହେଲାନାହିଁ । ମାତ୍ର, ଯାହାକିଛି ପରଷାଯାଏ, ତାହା ଯେତେ ସାମାନ୍ୟ ଚକଟିଏ ହୋଇଥାଉ ପଛକେ, ତାହାକୁ ରାଜକୀୟ ପରିପାଟୀରେ ଆଣି ପରଷି ଦିଆଯାଏ । ଥରେ ଜିନ୍ ଲିଙ୍ଗ୍ ହୋଟେଲ୍‌ରେ ଏହିପରି

ଗୋଟିଏ ଭୋଜିସଭାରେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ମାଛକୁ ସନ୍ତୋଳିଥିବା ବଡ଼ବେଶକର ଟେବୁଲ ଉପରେ ଆଣି ରଖି ଦିଆଗଲା । ପୁରନାରୀମାନେ ହୁଳହୁଳି ପକାଉଥିବା ପରି ମନେ ହେଉଥାଏ । ମାଛଟି ମଧୁଶଯ୍ୟା କରିଥିବା ଚଟା ପାତ୍ରଟିକୁ କେତେ ବର୍ଣ୍ଣାଢ୍ୟ କରି ସଜା ହୋଇଥାଏ । କଅଁଳିଆ ସିମ୍ବର କୁନିକୁନି ମଂଜି, କଞ୍ଚା ଟମାଟୋ ପିଆଜସଣ୍ଢି ଓ କେତେ ରଙ୍ଗର ଆଙ୍ଗୁର କେତେ କଣରେ ମାଛଟିର ସମଗ୍ର ମଣ୍ଡନଟି କେତେ ଚକ୍‌ଚକ୍ ଦେଖା ଯାଉଥାଏ । ଆଉ ପରେ ଆମକୁ ଅଣ୍ଡାର ଏପରି ଏକ ଭୋଜନ ବାଢ଼ି ଦିଆଗଲା, ଯାହାକୁ କି ସେମାନେ Hundred Years' Egg ବୋଲି କହୁଥାନ୍ତି । ପଚାରି ଜାଣିଲି ଯେ ଶୂଆଣ୍ଡମାନଙ୍କୁ ବେଶ୍ କେତେଦିନ ବାଲିରେ ପୋତି ରଖିବାପରେ ସେଥିରୁ ଏହି ନୂତନ ସମ୍ପଦଟିକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଏ । ସେତେବେଳକୁ ତାହାର ରଙ୍ଗ କଳା କଟକଟ ହୋଇ ସାରିଥାଏ ଓ ନୂଆ ଦ୍ରାଣକଲା ଲୋକକୁ ତାହାର ବାସ କାଞ୍ଜିଆ ଅଣ୍ଡାର ଗନ୍ଧ ପରି ମନେ ହେଉଥାଏ ।

କୁନି କୁନି ଘରଚଟିଆ ଚଢ଼େଇମାନଙ୍କୁ ମସଲା ପାଗକରି ରାନ୍ଧି ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ଯେପରି ଥାଳିଆ ଉପରେ ବୃତ୍ତାକାରରେ ଖଞ୍ଜି ଦିଆ ଯାଇଥାଏ, ତାକୁ ଦେଖିବାକ୍ଷଣି ତାହାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିବା ମଣିଷର ହାତଟିକୁ ଧନ୍ୟବାଦ ନଦେଇ କଦାପି ରହି ହୁଏନାହିଁ । ଏହିପରି ଭାବରେ ମାଛ, ମାଂସ, ଜୀବ, ଅଜୀବ ମିଶି ସତର ପ୍ରକାରର ଆଣି ବାଢ଼ି ଦିଆଯାଏ । କାହାର ସ୍ୱାଦଟିକୁ ଜାଣିବ ବା ବିଶେଷ ଭାବରେ ମନେ ରଖିବ, ସେହି ବିଷୟରେ ବଡ଼ ଧର୍ମ-ସଙ୍କଟରେ ପଡ଼ିବାକୁ ହୋଇଥାଏ । ତେଣୁ କେବଳ ନିଜର ସେହି ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ରସନା ଉପରେ ଏକାବେଳକେ ନାନା ସ୍ୱାଦର ଆଘାତ କରାଇବା ବ୍ୟତୀତ ବେଳେବେଳେ ଆଉ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଗତ୍ୟନ୍ତର ନଥାଏ । ବୋଧହୁଏ ଆଗେ ରାଜାମାନଙ୍କର ଆନନ୍ଦ ଭୋଜନରେ ଏହି ରୀତିଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରଚଳିତଥିଲା । ଏବକାର ରାଜାମାନେ ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟ ରାଜାମାନଙ୍କୁ ସଂତୋଳିବା ସମୟରେ ସେହିସବୁ ରୀତିର ଅନୁସରଣ କରୁଛନ୍ତି ।

ମାତ୍ର ଜଣେ ସାଧାରଣ ଚୀନା ମଣିଷ ତା' ଜୀବନର ଯେକୌଣସି ଏକ ସାଧାରଣ ଦିନରେ ପ୍ରକୃତରେ କ'ଣ ଖାଏ ? ଏସବୁ ଜଟିଳ ପରିପାଟୀ ଭିତରେ ପଶିବାକୁ ତାର ମୋଟେ ମନ ହେଉ ନଥିବ, ବେଳ ମଧ୍ୟ ନଥିବ । ମଣିମୁକ୍ତା ଓ ବହୁମୂଲ୍ୟ ରେଶମବସ୍ତ୍ର ବିକ୍ରୀ କରୁଥିବା ସେହି ଝିଅଟି କଥା ମନେ ପଡ଼ିଗଲା । ସେଦିନ ସିଏ ମଝିରେ ଦଣ୍ଡେ ଫୁରୁସତ ପାଇ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଆହାର କରୁଥିବା ବେଳେ ଆମେ ଯାଇ ଦୋକାନ ଭିତରେ ପହଞ୍ଚିଗଲୁ । ତା' ହାତରେ ଗୋଟିଏ ଓ ତା' ଆଗରେ ଗୋଟିଏ,—ଏହିପରି ଦୁଇଟି ଗଙ୍ଗ ଗିନା, ଗୋଟିକରେ ଭାତ ଓ ଆରଟିରେ ଶାଗମୁଗ ହୋଇ ଗିନାଏ; ଦୁଇଟି କାଠି ସାହାଯ୍ୟରେ ସେ ସୁଡ଼ୁସୁଡ଼ୁ କରି ଖାଇବାରେ ଲାଗିଥିଲି ।

ପରିଶିଷ୍ଟ—୨

ପିଲାଙ୍କ ପ୍ରାସାଦ

ବେଜିଙ୍ଗ୍ ସହରରେ ଥିବାବେଳେ ଦିନେ ଆମେ ଗୃଇନା ନେଶନାଲ୍ ଚିଲ୍ଡ୍ରେନ୍ସ୍ ସେଣ୍ଟର ଦେଖି ଯାଇଥିଲୁ । ଆମେ ଠିକଏ ଅବେଳରେ ସେଠାକୁ ଯାଇଥିଲୁ । ଅର୍ଥାତ୍, ପିଲାମାନେ ସାଧାରଣତଃ ଯେଉଁ ସମୟରେ ଖେଳନ୍ତି, ଆମେ ସେତେବେଳେ ଯାଇ ନଥିଲୁ । ପିଲାଏ ଗୋଟିଗୋଟି ହୋଇ ଆସିବାରେ ଲାଗିଥିଲେ । ତଥାପି ଅବଶ୍ୟ କେତେ ଶହ ପିଲା ସେତେବେଳକୁ ସେଠାକୁ ଆସି ସାରିଥିଲେ । କ୍ରମଶଃ ଭିଡ଼ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ହେବାରେ ଲାଗିଥିଲା । ପିଲାଙ୍କର ଏହି ପ୍ରାସାଦ ମଧ୍ୟରେ ଆମେ ପ୍ରବେଶ କଲା ସମୟରେ ସେଠାରେ ଯେତେ ପିଲା ଥିଲେ, ଆମେ ପଦାକୁ ବାହାରିବା ବେଳକୁ ସେମାନେ ସଂଖ୍ୟାରେ ବହୁଗୁଣ ହୋଇ ସାରିଥିଲେ । ପିଲାମାନଙ୍କର ବୟସ ଛଅ ସାତ ବର୍ଷରୁ ତେର ଚଉଦଯାଏ ହେବ । ସ୍କୁଲ ସମୟ ବାହାରେ ପିଲା ଯେପରି କ୍ରୀଡ଼ାଛଳରେ ଏହି ପ୍ରାସାଦ ଭିତରକୁ ପ୍ରବେଶ କରି ପାରିବ ଅର୍ଥାତ୍, ଯାବତୀୟ ଶିକ୍ଷାକୁ ସିଏ ଯେପରି କ୍ରୀଡ଼ାର ମାଧ୍ୟମରେ ଗ୍ରହଣ କରି ନିଜ ଭିତରର ଅମିତ ଜିଜ୍ଞାସାଗୁଡ଼ିକୁ ମେଣ୍ଟାଇ ଦେଇ ପାରିବ, ପ୍ରାସାଦର ସମୟକ୍ରମଟି ସେହି ଅନୁସାରେ ତିଆରି କରାଯାଇଛି । କୌଣସି ଯଥାର୍ଥ ଜିଜ୍ଞାସା କେବେହେଲେ ମେଣ୍ଟେନାହିଁ, ପ୍ରସାରିତ ହିଁ ହୁଏ । ଗୋଟିଏ ସ୍ତରର ଜିଜ୍ଞାସା ଆଉ ଗୋଟିଏ ସ୍ତରର ଜିଜ୍ଞାସାକୁ ବାଟ କଢ଼ାଇ ନେଇଯାଏ ।

ପ୍ରାସାଦଟିର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ହତା ଭିତରେ ପ୍ରାସାଦ ଯେତିକି, ତା'ଠାରୁ ଅନେକ ଅଧିକ ପରିମାଣର ଭୂଇଁରେ ଉଦ୍ୟାନ । ଉଦ୍ୟାନଗୁଡ଼ିକ ଭିତରେ ସୁଦୃଶ୍ୟ ନିର୍ଝର ଓ ପ୍ରସ୍ରବଣମାନ । ଦେଖୁଦେଖୁ ମନ ସ୍ଥିର ହୋଇ ଆସିବ, ସଂଗୃହିତ ହୋଇ ଆସିବ । ନିଜ ଭିତରର ଆଗ୍ରହ ଗୁଡ଼ିକ ବ୍ୟତୀତ ସେତେବେଳେ ଆଉ କିଛି ହେଲେ ଦେଖା ଯିବନାହିଁ । ପ୍ରାସାଦଟି ମଧ୍ୟରେ ତିନୋଟି ମୁଖ୍ୟ ବିଭାଗ; ଗୋଟିଏ ହେଉଛି ବିଜ୍ଞାନ ଓ ଟେକ୍ନୋଲଜିର ବିଭାଗ, ଆଉଗୋଟିଏ ସଂସ୍କୃତି ଓ କଳାର ବିଭାଗ, ଏବଂ ଶେଷଟି ହେଉଛି କ୍ରୀଡ଼ା ଏବଂ ସ୍ପୋର୍ଟ୍ସ୍‌ର ବିଭାଗ । ପ୍ରଥମଟିରେ ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନର ନାନା ସାଧନ ଖଞ୍ଜାହୋଇ ରହିଛି,- ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକସ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଅପଟିକ୍ସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସିଟିକୁ ବାଦ୍ ଦିଆଯାଇନାହିଁ । ଶରୀରବିଜ୍ଞାନ ରହିଛି, ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଗଣିତଶାସ୍ତ୍ର ରହିଛି,—ବିଜ୍ଞାନର ନାନା ଦିଗକୁ ସାକ୍ଷାତରେ ପ୍ରଦର୍ଶିତ କରି ରଖାଯାଇଛି । ପିଲା କେବଳ ନିଷ୍କ୍ରିୟ ହୋଇ ଦେଖିବ ନାହିଁ, ନିଜେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଯେପରି ପ୍ରୟୋଗ କରି ଦେଖିପାରିବ, ତାହାର ସମସ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥାମାନ ରହିଛି ।

ସଂସ୍କୃତି ଓ କଳାର ବିଭାଗରେ ସିନେମା ଘରଟିଏ ଅଛି,—ଛବିର, ପିଲାମାନେ ଆଙ୍କିଥିବା ଛବିର ଗୋଟିଏ ଗ୍ୟାଲେରି ରହିଛି । କୌଣସି ପିଲା ମନ କଲେ ନିଜପାଇଁ କୋଣଟିଏ ବାଛିନେଇ ଯେପରି ନିଜେ ମଧ୍ୟ ଘଡ଼ିଏ ବସିଯାଇ କ'ଣଟିଏ ଆଙ୍କିଦେଇ ପାରିବ, ସେଥିଲାଗି ମଧ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିପୁଣ ତଥା ସହାନୁଭୂତିଶୀଳ ଭାବରେ ଆବଶ୍ୟକ ବହିଃପରିବେଶ ଏବଂ ଅନ୍ତଃପରିବେଶଗୁଡ଼ିକୁ ସୃଷ୍ଟି କରି ରଖାଯାଇଛି । ସ୍ପୋର୍ଟସ୍ ବିଭାଗରେ କେଉଁଠି କୁନି କୁନି ପିଲାଏ ପିଙ୍ଗ୍ ପଙ୍ଗ୍ ଖେଳୁଛନ୍ତି, ଜିମ୍ନାଷ୍ଟିକ୍ କରୁଛନ୍ତି ଅଥବା ପ୍ରାଚୀନ ଚୀନ୍‌ର ସମରକଳାରେ ରହିଥିବା ପାରମ୍ପରିକ କ୍ରିଡ଼ାଭ୍ୟାସଗୁଡ଼ିକରେ ତାଲିମ ନେଉଛନ୍ତି । ପାଖେପାଖେ ପ୍ରବୀଣ ପ୍ରଶିକ୍ଷକମାନେ ମହଜୁଦ ରହିଛନ୍ତି ।

ଏହି ପ୍ରାସାଦ ମଧ୍ୟରେ ପିଲାଙ୍କୁ ପିଲାଙ୍କଠାରୁ ମୋଟେ ବାରି ହେଉନାହିଁ । ଅଧିକାଂଶ ପିଲା ସୂତାର ଢିଲା ଅଧାପ୍ୟାଣ୍ଟ ଓ ଧଳା ଢିଲା ହାତକଟା ଗେଞ୍ଜିଟିଏ ପିନ୍ଧିଛନ୍ତି । କେବଳ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପିଲା ପରି ହିଁ ଦେଖା ଯାଉଛନ୍ତି । କାହାର ବାପା କେତେ ଅଧିକ କିମ୍ବା ଅଳପ ଧନବାନ୍, ସେକଥା ଜାଣିବାର ଜୁ' ନାହିଁ । ଆଦର୍ଶ ବିଷୟରେ କାହାକୁ କୌଣସି ଉପଦେଶ ଦିଆ ଯାଉନାହିଁ, ଆଦର୍ଶ ଜଳବାୟୁ ପରି ହୋଇ ରହିଛି । ଏଠାରେ ଆଦର୍ଶ ହେଉଛି ପ୍ରତ୍ୟେକ ପିଲା ଭିତରେ ରହିଥିବା ପ୍ରତିଭା ଯେପରି ଯଥାସମ୍ଭବ ଅଧିକ ଭୟମୁକ୍ତ ଭାବରେ ବିକଶିତ ହୋଇ ଆସିବ, ସେଇଥିଲାଗି ଏକ ଅନୁକୂଳ ଓ ମୁକ୍ତ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି କରି ରଖିବା । ଆମ ପିଲା ଯେ କେବଳ ଆମରି ନୁହନ୍ତି, ସେମାନେ ଯେ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର,—ଏହି ପ୍ରାସାଦଟିରେ ସେହି କଥାଟିରେ ଫୁଲ ଫଳ ଧରାଇ କହି ଦେବାକୁ ପ୍ରୟାସ କରାଯାଇଛି ।

ଦିନେ ଖବରକାଗଜରୁ ପଢ଼ିଲି, ସାଂଘାଇ ସହରରୁ ଏପରି ଗୋଟାଏ ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି, ଯାହାର ସାମ୍ବାଦିକ, ସଂପାଦକ, ଫୋଟୋଗ୍ରାଫର ଓ କଳାକାରମାନେ ସମସ୍ତେ ହେଉଛନ୍ତି ପିଲା । ସେମାନଙ୍କର ସମସ୍ତଙ୍କର ବୟସ ବାରବର୍ଷରୁ କମ୍ । ପତ୍ରିକାଟିର ନାମକୁ ଇଂରାଜୀ ଭାଷାରେ ଅନୁବାଦ କରି Little Master ବା 'କୁନି ବୀର' ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ । ତାହାର ଗ୍ରାହକ ସଂଖ୍ୟା ହେଉଛି ଦୁଇ ଲକ୍ଷ ।